iletişim

JOSEPH CONRAD

MODERN KLASİKLER

ZAFER

BİR ADA HİKÂYESİ

ÇEVİREN **ARMAĞAN İLKİN**

YAZARIN KİTABA FARKLI
ZAMANLARDA YAZDIĞI İKİ ÖNSÖZLE

JOSEPH CONRAD 1857'de Polonyalı bir anne babanın çocuğu olarak Ukrayna'da doğdu. Asıl adı Josef Korzeniowski'dir. Sürgün edilen anne ve babasıyla birlikte Rusya'ya gitti. 1874 yılında bir Fransız gemisinde denizcilik hayatına başladıktan sonra 1884'te bir İngiliz denizcilik şirketine geçti ve İngiliz vatandaşı oldu. Denizcilik hayatı 1894'e kadar sürdü. Bundan sonra kendini yazmaya verdi. Ancak bu yıllar arasında, hikâye ve romanlarının pek çoğuna konu ve tema sağlayan denizcilik hayatından alacağını almıştı. 1924 yılında ölen Conrad, anadili olmamakla birlikte İngiliz dilinin en önemli yazarları arasında yer almayı başardı. Dilindeki belli belirsiz yabancılığı, anlatmayı sevdiği iç dünyaları ve çeşitli yorumlara açık çetrefil kişilikleri tasvir ederken başarıyla kullandı. Yazarın İletişim Yayınları'ndan çıkan *Karanlığın Yüreği* (çev. Sinan Fişek), *Narcissus'un Zencisi* (çev. Haluk Şahin), *Batılı Gözler Altında* (çev. Ayşe Yunus - Mehmet Bakırcı), *Nostromo* (çev. Mehmet H. Doğan), *Lord Jim* (çev. Hasan Fehmi Nemli) ve *Gizli Ajan* (çev. Hasan Fehmi Nemli) adlı kitapları bulunmaktadır.

Victory: An Island Tale

İletişim Yayınları 1616 • Modern Klasikler 26
ISBN-13: 978-975-05-0909-4
© 2011 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2011, İstanbul

DİZİ EDİTÖRÜ Orhan Pamuk
EDİTÖR Müge Karahan
KAPAK Suat Aysu
KAPAKTAKİ RESİM J.M.W. Turner, "Buttermere Gölü", 1798
UYGULAMA Nurgül Şimşek
DÜZELTİ Leyla İnci Çakır
BASKI ve CİLT Sena Ofset
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları
Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JOSEPH CONRAD

Zafer

Bir Ada Hikâyesi

Victory: An Island Tale

ÇEVİREN *Armağan İlkin*

iletişim

Perceval ve Maisie Gibbon'a

BİRİNCİ BASKININ ÖNSÖZÜ

Bu romanın son sözcüğü 29 Mayıs 1914'te yazıldı. Bu sözcük de romanın başlığı olan tek sözcüktü.

O yıllar barış yıllarıydı. Romanın yayımlanmasının yaklaştığı şu günlerde bu başlığı değiştirip değiştirmemenin gereğini düşünüyorum. Soylu bir çabanın parlak ve trajik amacı olan "Zafer" sözcüğü basit bir roman başlığı olarak aşırı ölçüde iddialı ve gösterişli görünebilirdi. Ayrıca bu başlık okurda romanın savaşla ilgili olduğu sanısını uyandırarak ticari bir kurnazlığa başvurulduğu kuşkusunu da uyandırabilirdi.

Ne var ki, bu olasılık beni o kadar korkutmuyordu. Beni kararımda diretmeye yönelten en önemli etken insanlığımızın temelinde yatmakta olan korku ve merakın o ilkel inanç tortusuydu. "Zafer" barış zamanında yazdığım son sözcüktü. Janus Tapınağı'nın kapılarının dünyanın her yanında insanların kafalarını, yüreklerini ve vicdanlarını sarsarak açılmasından önce aklımdan geçen son edebi düşünceydi bu. Bu türden rastlantıları hafife alamayız. Sıradan bir Eski Roma yurttaşının bu "kehanet"i kabul edeceği iyimserlik havası

içinde, ben de başlığın olduğu gibi kalmasına karar verdim.

Açıklamak istediğim ikinci bir nokta ise, (romanda) Schomberg adlı bir kişinin varlığıdır.

Bu insanın gerçek olduğuna inandığımı söylemem gerekmiyor. Okurlarıma bile bile uydurma malzeme sunacak değilim. Schomberg benim "kumpanya"nın emektarlarından biridir. Ta 1899'da *Lord Jim*'de önemsiz bir kişi olarak ortaya çıkan Schomberg, 1902'de yayımlanan bir kısa öyküm-de oldukça etkin bir kimliğe bürünmüştür. Burada daha da önemli bir rolde karşımıza çıkıyor; hem de (umarım) yalnız hayatta olduğu gibi değil, kendisiyle de tutarlı bir biçimde. Ne var ki, bu kez daha köklü tutkuları ortaya çıktığı için, sonunda "grotesk" ruh yapısı ayrıntılarıyla belirlenmiş oluyor.

Bunun Töton ruhunu tümüyle yansıttığını ileri sürecek değilim, ama bu kuşkusuz bir Töton'un ruhsal yapısıdır. Onu burada anmamın nedeni, kendisinin son zamanlardaki düşmanlıkların canlı bir örneği olduğunu göstermek değil, benim çok eski ve köklü, bir bakıma da, tarafsız inançlarımın bir ürünü olduğunu vurgulamaktır.

JOSEPH CONRAD

YAZARIN NOTU

Zafer [Victory] için bu yazıyı yazmaya başlarken bilincinde olduğum ilk şey kitabın yakınlığı; kişisel olarak bana, içinde yazıldığı yitmiş ortamla savaşın başlamasından yaklaşık bir yıl sonra basıldığında ortaya çıkan iyi ya da kötü eleştirilere yakınlığı. Yazılışı 1914'te biten bu kitap, Avusturya Veliahtı'nın öldürülmesinden çok önce zaten güvensizlik ve korkularla dolu dünyaya ilk uyarı ışığını yakmıştı.

Bu basımdan çıkartılmayan çok kısa, o çağa ait "Yazarın Notu" bu kitabın yayımlanmasına ne tür duygularla izin verdiğime yeterli bir tanık olacaktır. O yılın başında kitap Amerika Birleşik Devletleri'nde yayımlanmış olduğundan artık İngiltere'de de çıkmasını geciktirmek güçleşti. Savaşın on üçüncü ayında yayımlandı bu kitap, ama hayal ürünü olan bu olayı gerçekliğin karmaşıklığına salmanın korkunç tutarsızlığını içim kaldırmadı; bu herkesin vicdanına trajik gelebilecek olay trajikten çok acımasız, acımasızdan çok da esin vericiydi. Koca topların uğultusuyla ezilmez bir inancın gerçeğini anlatan tumturaklı sözlerin duyulduğu toplumda bu kitabı okumaya zaman ayırabilecek insanların olduğunu

düşünmek aşırı bir iyimserlik sayılabilirdi; oysa böyle bir tutum da bu insanların gırtlağına dayanmış keskin bir bıçak izlenimini verebilirdi.

Tarih boyunca değişmez olan insan, hem dayanma gücüyle hem de olaylardan kendini ayırabilme yeteneğiyle çok iyi uyum sağlayabilir. Bu konuda insanın yazgısının oynadığı rol, insanın korkuları için fazlasıyla büyük, idrakı için de fazlasıyla gizemlidir. Bir işgününde İsrafil'in borusu aniden kıyameti bildirse; müzisyen piyanosu başında Beethoven'ın sonatını çalmayı sürdürür, ayakkabı tamircisi ise tezgâhında istifini bozmadan derinin özellikleriyle uğraşır. Bir meleğin kulaklarımızı patlatarak korkularımıza korku katarak öç almak isteyen melodisini kendimize dert mi edelim? Gazap dolu yıldırım bir anda bizi işte böyle çarpar. Okur kitabı beğenirse okur; eleştirmense eleştirisini, belki de sonsuz bir küçüklük duygusundan kaynaklanan ve insanı ölümsüz tanrılara benzeten, kendini olaylardan ayırabilme yeteneğiyle sürdürür.

Yalnız felaket, kaderimizin doğal çapraşıklığıyla aynı boyutlara ulaşırsa, ırkın en iyi örneği bile tarafsızlığını kaybeder ve olayların içine kendini sokar. Evrensel olarak olaylardan kendini yabancılaştırabilen Heyst; çelebi tavırlı Bay Jones, sade bir insan olan Ricardo ile sadık Pedro gelince, evrende değiştirilemeyecek şeylere karşı alınan, o Stoacılık denilen ince davranışını, zihnine hâkim olma yetisini yitirir. Her şey bir orantı içinde olur. Bu tür şeylere karşı bir çıkar yol olması gerekir. Ama bunun için hiçbir çıkar yol yoktur. Yaşamın cilvelerinin ufacık bir anının gerisinde Heyst, kör talihin gücünü görür. Bundan başka Heyst ince bir tarafsızlık uğruna kendini ortaya koyma alışkanlığını yitirmiştir. Burada demek istediğim ahlaki ya da bedensel olarak kendi gücünü ortaya koyma cesareti değil; yalnızca bir işi becerebilme, kafasını çalıştırma, fazla derine inmeden el alışkanlı-

ğıyla davranıp insanı yaşamda, sanatta, suç işlemede ve ahlaklı yolda, dahası aşkta başarıya ulaştıran bir alışkanlıktır. Düşünme, kusursuz olmanın en büyük düşmanıdır. Derinlemesine düşünmenin uygar insanoğlunun edindiği en zararlı alışkanlık olduğunu söylemek zorundayım.

Fakat Axel Heyst ile alay ettiğimi bir an için bile düşünmeyin. Onu her zaman sevdim. Kitabın daha aşina olduğum karakterinin ardında duran kanlı canlı kişi, doğru olarak anımsadığım gizemli İsveçli'dir. Baron olup olmadığından da emin değilim. Kendisinin böyle bir ayrıcalığı olduğunu hiçbir zaman öne sürmedi. Karşısındakini önemli ya da önemsiz konularda inandırmak için, kendini olayların dışında tutmaktan hiç ödün vermezdi. Onunla nerede karşılaştığımı söylemeyeceğim, çünkü bir insanla yaşadığı ortam arasındaki keskin ayrılık, çoğu kez yanıltıcı bir durum yaratır. Bir süre için onunla iyi dosttuk; onu zan altında bırakmak istemem ama, bence yaşamın bütün zorluklarına aldırmadığı gibi, şüphelere de aldırmazdı sanırım. O, doğal olarak Heyst'in bütünü değildi; benim Heyst'imin kısa bir tanışıklık boyunca yerleşmiş ahlaki ve bedensel temeli oldu. Tanışıklığımızın kısa olması benim suçum değil; beni, kendini ayrı tutmasının ve bağımsızlığının çekiciliğiyle büyülese bile bu kez bence işi biraz fazla ileri götürdü. Evinden, geride hiçbir iz bırakmadan ayrılıp gitti. Nereye gittiğini merak ettim; ama şimdi biliyorum. Benim bildiklerimin arasından çıkıp kaçınılmaz olarak, kendisinin gün ışığında dönüp duran kötücül bir gölge gibi gördüğü, onu bekleyen serüvenlere karıştı. Yıllar boyu sık sık hissedilen bir duygunun ifade edilmesi, rastgele duyulmuş bir sözün belirgin anlamı onu bana anımsatır; böylece başka adamların ağzından dökülen, onun kadar kusursuz olmayan, daha az dokunaklı anlarda söylenmiş sözleri, onunmuşçasına yazdım.

Gerekli değişiklikler yapılırsa aynı gözlemler çok daha az belirgin ilişkilerle ortaya çıkmış olan Bay Jones için de ge-

çerlidir. Bay Jones (ya da gerçek adı neyse) benden kopup gitmedi. Bana arkasını dönüp odadan çıkıp gitti. Batı Hint Adaları'nda (1875 yılında) Saint Thomas Adası'nda ufak bir otelde, onu, sıcak bir öğlen sonrasında üç koltuğa yayılmış olarak bulduk. Sineklerin gürültücü vızıldaması altında ölü gibi hareketsiz yatmasının korkunç bir anlamlılığı vardı. Oraya girmemiz onu huzursuz etmiş olmalı ki, yattığı koltuklardan hızla kalktı, yürüdü gitti; benim üzerimdeyse incecik bacaklarının bıraktığı silinmeyen garip bir izlenim kaldı. Yanımdakilerden biri o adamın, tanıdığı en "iflah olmaz" kumarbazlardan biri olduğunu söyledi. "Hayatını kumarda hile yaparak mı kazanıyor?" diye sordum, "Korkunç bir adamdır, ama belirli bir noktaya kadar hile yapmadan oynar..." yanıtını alınca o noktanın ne olduğunu merak ettim. Onu bir daha hiç görmedim; çünkü sanırım bir saat sonra Aspinall yönünde başka limanlara uğramak için kalkan bir posta gemisine bindi gitti. Bay Jones'un kendine has küstahlığıysa bütünüyle değişik bir bireye ait. Onun kafa yapısının kökenleri konusunda, zarar verici bazı şeyleri kabullenmek istemediğimden hiçbir şey söylemeyeceğim.

Bir rastlantı sonucu aynı yıl Ricardo –etten kemikten yapılma Ricardo– Meksika Körfezi'nde adları önemsiz iki liman arasındaki dört günlük bir yolculukta, çok ufak, pis bir yelkenli gemide benimle beraberdi. Yolculuğun çoğunda kıç güvertede, sanki ayaklarımın altına seriliymişçesine yatıp, ara sıra dirseği üstünde doğrulup kendinden söz ederdi, ama ne bana anlatır ne de benimle konuşur gibiydi (gözlerini bile kaldırmaz, güverteye bakar dururdu), sanki alçak sesle omzundaki şeytanla konuşurdu. Arada bir bana şöyle bir bakar, ufak sert bıyığının kıllarını garip bir biçimde oynatırdı. Gözleri yeşildi, o günden beri gördüğüm her kedi, yüzünün o keskin hatlarını anımsatır bana. Neden yolculuk yaptığını ya da işinin ne olduğunu bana hiç açıklamadı. Doğru-

yu söylemek gerekirse yelkenlide, amacı ve etkinlikleri hakkında açık açık konuşulabilecek tek kişi, yanında vahşi yüzlü genç bir papaz bulunan, pis kokulu, tatlı dilli bir manastır başrahibiydi. Gemideki yolculardan bir başkası ise karanlık, berbat bir kamarada yatıp kalmış, Ricardo'nun dediğine göre çok hasta olan, pek çok eşya sahibi, yaşlı, kibar bir İspanyol Bey'di. Ricardo işte bu önemli görünen yaşlı yatalağın yaşağı ya da sırdaşıydı. İspanyol Bey, yolculuğun başında rahip ile uzun süre mırıl mırıl konuşur, sonra da güçsüz bir biçimde inleyip sigara içer, ara sıra da acı dolu sesle Martin'e seslenirdi. Sonradan kitapta Ricardo olan adam aşağı, in gibi pis kokulu deliğe iner, garip bir biçimde orada kalır, sonra da güverteye, üzerinde hiçbir şey okunmayan bir yüzle gelir; benim eğitimim için, yaşam karşısındaki kendi ahlaki yaklaşımını, en korkunç olayları anlatarak açıklamayı sürdürürdü. Beni korkutmak mı isterdi acaba? Yoksa ayartmak ya da şaşırtmak mı? Ya da ona hayranlık duymamı mı bekliyordu? Bütün bunların bende uyandırdığı tepki alaycı bir şüphe oldu. Düzenbazların çoğu gibi sıkıcı da değildi. O zaman masum olduğumdan felsefesini ciddiye almazdım. İyi bir uşakmışçasına sürekli bir kulağını kamaraya veriyordu, am şu ya da bu biçimde hastayla olan ilişkisi bir çıkara dayanıyor gibi geliyordu bana. Bunlardan dolayı okur, yelkenlinin patronunun bir sabah, özellikle fazla duygulanmadan bana, alttaki "zengin adam" öldü, dediğini duyunca şaşırmayacaktır.

Adam gece ölmüştü. Tanımadığım bir yabancının ölümü beni hiç bu kadar etkilememişti. Kamaranın tepesindeki pencereden içeri baktığımda fedakâr Martin'in, o korkunç havasız odanın karanlık derinliğinde yalnızca beyaz sakalıyla kanca burnu belli olan ölüye ait deri sandıkları iple bağladığını gördüm.

Öğleden sonra hava durgundu, durgunluk gece de sürdü, ertesi gün ise korkunç yakıcı sıcakta "zengin adam"ın ölüsü-

nü güneş batarken denize atmak zorunda kaldık, ama aslında varacağımız, hastalık kusan, tropik bitkilerle kaplı dümdüz kıyılar görünmüştü bile. Kusursuz başrahip bana avutucu bir sesle: "Zavallı adamın geride bir kızı kalmış," dedi. Bu kıza artık kim bakardı bilemiyorum fakat benim hemen ardımdan fedakâr Martin'in, sandıkları büyük bir dikkatle indirdiğini gördüm. Aslında bu çok doğru sözlü adamı biraz daha izlemek isterdim; yetişmem gereken, sonunda da bir yer sarsıntısı ile karışan işim yüzünden Ricardo'ya zaman ayıramadım. Okurlar umarım onu unuttuğumu sanmazlar.

Sadık Pedro'yla olan ilişkim çok daha kısa, onu incelemem ise çok daha az ama çok daha kaygı verici oldu. Bir yolun kenarında, çerden çöpten yapılmış bir kulübede gördüm onu; karşılaşmamız da onun yanından bir anda verilmiş bir kararla uzaklaşmam nedeniyle kısa sürdü. Kulübeye yalnızca bir şişe limonata istemek için girmiştim, bugüne dek görünüşüm ve davranışlarımla kimseyi böyle delirteceğim aklıma gelmemişti. Onu gördüğümden bir iki dakika sonra bu durumu anlayıp şaşırıp kaldım, durup düşünmeden duvarı yıkıp kaçtım. Bu hayvan gibi görüntüyle birkaç ay sonra Haiti'de karşılaştığım iriyarı zenci, bana insan denen yaratığın körükörüne köpürmesinin ne anlama geldiği konusunda hiç unutamayacağım bir ders verdi. Yıllar sonra bile zencinin düşünü gördüm. Pedro'yu ise hiç düşlemedim. İzlenimim çok daha cansızdı. Ondan çok çabuk uzaklaşmıştım.

Belleğimin bir köşesinde gömülü kalmış üç kişinin birdenbire gün ışığına çıkması bana doğal geliyor – o denli doğal ki bunların varoluşları için özür bile dilemeyeceğim. Onlar kafamdaydı, açığa çıkmaları gerekiyordu; işine hazırlıksız, önceden tasarlamadan, bir ahlaki amaç gütmeden başlamış, yalnızca bu duyu dünyasını kaplayan planla yola çıkan masal yazarları için yeterli bir özürdür bu.

Bu açıklamada daha çok masaldaki kişilerle kimlerden

esinlenerek, nasıl karşılaşıldığını yazdım; bu nedenle Lena'dan da söz etmem gerekiyor, ondan söz etmemek onu küçük görmek gibi olacak; ama Lena'yı küçük görmek aklımdan bile geçmez. "Samburan'ın gizemi"ndeki kişilerden en uzun süre Heyst'le (ya da Heyst adını verdiğim kişiyle) birlikte yaşadıysam da en çok dikkatimi verdiğim kişi Lena adını verdiğim insan oldu. Bu ilginin kaynağı benim doğal yeteneğim olan tembelliğimdir. Bir akşam, bu kez Tropik bölgelerde değil de, Güney Fransa'nın bir kentinde bir kahveye gitmiştim. Kahve tütün dumanı, insan sesi, domino şakırtıları ve tiz bir müzik sesiyle doluydu. Çalan orkestra, Schomberg'in otelindekinden daha ufak, parayla tutulmuş bir orkestradan çok bir aile topluluğu gibiydi; bana Zangiacomo'nun müzik topluluğundan da daha saygın gibi geldi. Bunlar fazla iddialı olmayan, gösterişsiz, cana yakın insanlardı; aralarda bütün çalgıcılar sahneyi boşaltınca içlerinden biri, elinde salça kâsesini andırır, eğri büğrü teneke bir kapla masaların arasında dolaşıp herkesin gönlünden kopan birkaç kuruşu topluyordu. Bunu yapan bir kızdı. Yaptığı işten kendini ayrı tutabilmesi, Heyst'in insan zekâsının yaşam boyu karşılaştığı aşağılamalardan kendini ayrı tutabilmesine eşit ya da ondan daha üstündü. Sessizce, gözleri açık, masadan masaya uykuda yürürmüşçesine gidiyor, dikkati çekmek için paraları hafifçe şakırdatmaktan başka hiçbir ses çıkarmıyordu. Artık denizcilik defterini kapatalı çok oluyordu, ama yaşamımın yarısında edindiğim özelliklerden kurtulmak çok zor; o gün de izinde bir denizci gibi kâseye beş frank attım, bunun üstüne kız uyurgezer bakışlarını bana dikerek minnettarlık değil de şaşkınlık dolu bir edayla: "Merci Monsieur," dedi. Gerçekten de bendeki bir boşgezer tembelliği olmalıydı ki, bu denli basit bir olayı büyütüp sesini de çok çekici buldum. Çalgıcılar yerlerini alınca, kız belki de babası olan, ama yaşamdaki gerçek görevi *Zafer*'deki Zan-

giacomo'ya modellik etmek olan, ufak tefek, sakallı orkestra yöneticisi adamın arkasında kalmasın diye oturduğum yeri hafifçe değiştirdim. Programın ikinci yarısında hem kızı iyice gördüğümden hem de doğal olarak tembel olduğumdan kıza bakmayı sürdürdüm. Kemana eğilmiş esmer başı büyüleyiciydi, bitip tükenmek bilmeyen programın parçaları arasında beyaz giysisi içinde, esmer ellerinin kucağında duruşu ile düşsel bir masumluk imgesi gibiydi. Aralarında hiçbir benzerlik olmasa da, piyano çalan sinirli, geçkin kadın annesi olmalıydı. Aralarındaki kişisel ilişkide iyi gördüğüm tek şey kızın kolunun üst kısmına attığı çimdikti. Bunu gördüğümü çok iyi biliyorum! Yanlış görmüş olamam. Böyle nedensiz bir barbarlığı düşleyemeyecek kadar uyuşukluğum üstümdeydi. Bu şaka da olabilirdi, ama kız arı sokmuş gibi sıçradı. Şaka da olabilirdi. Ama "düşsel masum"un acıyan yeri yavaşça ovduğunu öteki çalgıcılarla birlikte mermer masaların ortasındaki yolda, insan sesi, domino şakırtılarıyla mavi tütün dumanı arasından çıkarken iyice gördüm. Sanırım onlar da ertesi gün kentten ayrıldılar.

Belki de Place de la Comédie'nin karşı tarafındaki öteki büyük kahveye geçmişlerdi. Bu da olabilir. Öğrenmek için karşıya geçmedim. Kıza bu özel çekiciliği veren benim has tembelliğim olmuştu; aşırı bir güç harcayarak bunu bozmak istemedim. Uyuşukluğum onun etkisini o kadar sürekli kılmıştı ki, Heyst ile karşılaşma anı geldiğinde böyle belirsiz, şansa dayalı bir geleceğin gerektirdiklerini kızın kahramanca karşılayabileceğini düşündüm. Bu konuda ona o kadar güveniyordum ki, Heyst ile birlikte gitmesine izin verdim; biraz üzüldüm buna, ama güvenim sonsuzdu. Kazandığı zaferi düşünürsek, ona onurunu yeniden kazandırıp mutlu etmekten başka ne yapabilirdim ki?

ÇEVİREN *Murat Seçkin*

Birinci Bölüm

I

Bu bilim çağında yaşayan küçücük çocukların da bildiği gibi kimyasal bakımdan, kömürle elmas arasında büyük bir benzerlik vardır. Sanırım bazı kimselerin kömüre "kara elmas" deyişlerinin nedeni de budur. Gerçi bu nesnelerin ikisi de zenginliği simgeler ya, kömürün taşınması çok güçtür. O açıdan bakılırsa kömürdeki karbon yoğunluğunun düşüklüğüne hayıflanmak gerekir. Bir yolu bulunsaydı da koca bir kömür madeni cepte taşınabilseydi! Yazık ki olmuyor. Gelgelelim, yorgun yolcuların gösterişli, rahatsız otellerde gecelemesi gibi konup göçtüğümüz bu yüzyılın en yararlı maddelerinden olan kömürün de kendine göre bir çekiciliği vardır. Sanırım ki Heyst'in –Axel Heyst'in– çekip gitmesini engelleyen iki çekici unsurdan biri, "kara elmasın" faydası öbürü gizemliliğiydi.

Tropik Kuşak Kömür Şirketi hesapların üstüne bir süngerçekmişti. Evet, iş dünyası öyle tuhaftır ki, buharlaşma sıvılaşmadan önce gelir bazen. Yani önce sermaye buhar olup uçar, sonra da bir yerlerden süngeri ıslatacak su ara-

nır. Kömür şirketinin de bu duruma düşmesi, Heyst'in sürekli durgunluğunu, "uzaklarda bir yerlerde" oturan bizlerin de onunla –dostça da olsa– kendi aramızda alay edişimizin nedenini açıklayabilir. Kımıltısız bir nesne kimseye zarar vermez, düşmanlık yaratmaz, genellikle alay konusu etmeye bile değmez. Arada sırada insanın ayağına takılabilir ama Heyst için bu da söylenemezdi. Ayak altında olmak şöyle dursun, bizlerden epey uzaktaydı o. Himalayalar'ın tepesinde otursa, bundan daha uzak ve daha dikkat çekici olamazdı. O yörede yaşayan herkes küçücük adasında oturan adamdan söz edildiğini duymuştu. Her ada bir dağın doruğudur ne de olsa. Kendi dağının doruğuna kımıldamamacasına yerleşen Axel Heyst'i, sonsuzluğa varan, ne yapacağı bilinmeyen, fırtınalı ve saydam hava denizi değil; sığ, ılık sular, kıtaları saran okyanusların durgun, dingin bir parçası çevreliyordu.

Kapısını en sık çalan konuklar gölgelerdi; tropik iklimlerin kıpırtısız, boğucu gün ışığının tekdüzeliğini gideren bulutlarının gölgeleri. En yakın komşusu da –şimdi az da olsa canlılık belirtisi gösteren nesnelerden söz ediyorum– gündüzleri başını kuzey ufkundan uzatıp usul usul duman salıveren, geceleri de koskoca bir puronun ateşini anımsatan, pırıltılı yıldızların arasında büyüyüp küçülen bir kırmızılık yayan tembel bir yanardağdı. Axel Heyst de tütün içerdi; gece, yatağına girmeden son iş olarak verandaya çıkıp da purosunu tüttürmeye başladı mı, karanlıkta, kendisinden kilometrelerce uzakta olan yanardağın ışığı renginde ve büyüklüğünde bir kızıl ışık yaratırdı o da.

Yanardağ –bazen havayı bile sızdırmayacak kadar yoğun görünen– karanlıkta ona arkadaşlık ediyordu. Genellikle bir tüy parçasını uçuracak kadar bile esinti çıkmazdı. Heyst yılın birçok gecesinde, eline bir mum alıp babasından kalan kitaplardan birini okumaya çıkabilirdi. Üstelik kitapların sa-

yısı da az değildi ancak, Heyst böyle bir işe hiç kalkışmazdı. Sivrisineklerin saldırısına uğramaktan korkuyordu belki. Sessizlikten sıkılıp dost yanardağın aydınlığına seslendiği de duyulmamıştı hiç. Deli denemezdi ona. Tuhaf adam denebilir, dendiği de olmuştur; ancak kabul etmek gerekir ki, tuhaflık çılgınlıktan ayrı bir şeydir.

Dolunayın görüldüğü geceler –haritada "Yuvarlak Ada" olarak gösterilen– Samburan'ın aydınlığı göz kamaştırırdı. Heyst, o soğuk ışıkta, boş bırakıldığı için ormanın yuttuğu bir köye benzeyen çevresini seçebilirdi: Alçak bitkilerin üstünden yükselen belirsiz çatılar, şekilsiz çalıların arasından geçip iki yüz metre uzaktaki denize, karanlık iskeleye ve ayın aydınlatmadığı yanı kapkara olan tepeye uzanan ot bürümüş bir yol. Aslında ilk göze çarpan şey, iki direğin üstünde yükselen, ay ışığı o yana vurduğu zaman en aşağı altmış santim boyundaki harflerle yazıldığı seçilebilen ve TKKŞ harflerini taşıyan koskoca bir kara tahtaydı. Bu harfler, Heyst'in patronları, daha doğrusu eski patronları olan Tropik Kuşak Kömür Şirketi'nin baş harfleriydi.

Sermayesi iki yıl içinde buharlaşıp gittiğinden TKKŞ –iradesi dışında– iflasa zorlanmıştı. Yine de iflas sürecinin tamamlanması pek güç olmadı. Londra ve Amsterdam büroları o işle ilgilenirken, broşürlerde "Tropik Bölge Müdürü" olarak gösterilen Heyst, şirketin bir numaralı yükleme iskelesinden, Samburan'daki yerinden hiç kımıldamadı.

Samburan yalnızca bir yükleme iskelesi de değildi. Köhne iskeleyle göz alıcı ilan tahtasının beş yüz metre uzağındaki yamaçta toprağın yüzeyine çıkan bir kömür damarı vardı. Şirketin amacı, tropik adalarda rastlanan bu damarların hepsine el koyup sömürü düzenini kurmaktı. Sayısı bilinmezdi bu tür damarların. Çoğunu da, o bölgede uzun süre gezip dolaşan Heyst bulmuştu. Bulmuş ve mektup yazmaktan hoşlandığı için Avrupa'daki dostlarına sayfalar do-

lusu bilgi vermişti. Hiç değilse ortalıkta dolaşan söylentiler bu doğrultudaydı.

Heyst'in para peşinde olduğunu sanmıyorduk biz; en azından kendi adına servet yapma peşinde değildi. Onu ilgilendiren şey, kendi deyişiyle, "evrenin gelişmesinde gelinecek aşama"ydı. Bu adalarda yaşayan yüzlerce kişi, Heyst'in "ileriye doğru atılacak adım"dan söz ettiğini duymuştu. Sözcüklere eşlik eden kesin el hareketi de ileri gitmeye zorlanan tropik bölgeleri simgeliyordu. Bu konuşma tarzına, davranışının kusursuz inceliği de eklenince karşısındakiler –hiç değilse bir süre için– ikna olmak ya da susmak zorunda kalıyorlardı. Heyst bu konuda konuşmaya başladı mı, kimse onunla tartışmaya kalkmazdı. İnancının kesinliği bizlere zarar veremezdi. Bu tropik kömür damarlarını kimse önemsemediğine göre adamı kırmanın da gereği yoktu.

Doğu'ya gelirken yanında birkaç tanıtma mektubu –bir iki tane de kredi kartı– getiren bu adam, girip çıktığı namuslu tecimevlerinde hep bu düşünceyle karşılanıyordu.

Kömür damarları konusu, konuşmalarında sık sık geçmeye başlamadan önce, birkaç yıl buralarda dolaştı Heyst. Başından beri anlaşılması güç bir insandı. Yolcu değildi o. Yolcular gelir, bir süre sonra da başka bir yere yollanır. Heyst hiçbir yere kıpırdamadı. Birini tanımıştım bir gün; Doğu Bankaları Birliği'nin müdürüydü. Heyst'in, durup dururken, hiç gereği yokken (kulübün bilardo salonunda geçmiş konuşma) şöyle bir söz söylediğini duymuş:

"Bu adalar beni büyüledi!"

İstekasını tebeşirlerken birden coşarak, Fransızların "a propos des bottes"* dedikleri şekilde söylemiş bu sözü. Belki de gerçekten büyülenmişti. Sıradan büyücülerin hiç bilmedikleri ne büyüler vardır bu dünyada!

(*) Conrad'ın burada kullandığı haliyle bu deyiş, "belli bir şeyle alakası olmayan, öylesine" anlamına gelmektedir – e.n.

Heyst'in büyülü yuvarlağı, merkezi Kuzey Borneo'da bir noktaya rastlayan, yaklaşık olarak 1600 mil çapında bir yuvarlaktı. Yuvarlığın çevresi Manila'yı kıl payıyla içine aldığından Heyst Manila'da görülmüştü. Saygon da aynı sınırların içine girebiliyordu; orada da görülmüştü. Belki de bunlar onun kaçış çabalarıydı. Öyleyse, çabaları başarısız kaldı. Büyü, kolay kolay bozulacak gibi değildi. Müdür –Heyst'in o ani açıklamasını duyan adam– sesinin tonundan, coşkunluğuyla duygularının gücünden ya da söylenen sözün yersizliğinden öylesine etkilenmişti ki, olayı birkaç kişiye anlattı.

Kendi düşüncesini belirtirken, "O İsveçli tuhaf adam," demekle yetindi ama, bazılarının kahramınımıza "Büyülü Heyst" adını takmalarına da neden oldu.

Başka adları da vardı. Çok eskiden, ona çok yakışan çıplak tepesi henüz saçla kaplıyken, Sourabaya'nın birinci sınıf işyerlerinden birine, Tesman Kardeşler firmasının sahibi Bay Tesman'a bir tanıtma mektubu götürmüştü. Bay Tesman iyi yürekli, güler yüzlü bir ihtiyardı. Konuğunun nasıl bir insan olduğunu kestirememişti. Adalarda kaldığı sürece rahat edeceğini umduğunu, ona yardım etmek için ellerinden geleni yapmaya hazır olduklarını bildirip Heyst'in teşekkürlerini de dinledikten sonra –bu tür konuşmaların nasıl geliştiğini herkes bilir– usulca, babacan bir tavırla sormuş:

"Sizi ilgilendiren özel konu nedir?.."

"Gerçekler!" diye sözünü kesmiş Heyst. "Bilinmeye değen tek şeydir gerçekler! Acı gerçekler. Yalnız ve yalnız gerçekler, Bay Tesman."

İhtiyar Tesman'ın da aynı kanıda olup olmadığını bilmiyorum ama bu olayı başkalarına anlattığı kesindir, çünkü kahramanımız bir süre de "Acı Gerçekler" adıyla anıldı. Bahtlı adammış ki söylediği sözler üstünde kalıyor, adının bir bölümünü oluşturuyordu. O günden sonra, Tesman-

ların tecim yelkenlileriyle Cava Denizi'nde gezdi bir süre; sonra da bir Arap gemisine binip Yeni Gine yönünde gözden yok oldu. Büyülü yuvarlağın o uzak köşesinde o kadar oyalandı ki, Goram serserileriyle dolu bir yerli kayığının içinde yeniden ufukta belirdiğinde neredeyse unutulup gitmişti. Güneşten kararmış, zayıflamış, saçlarının çoğu dökülmüştü; kolunun altında da bir resim dosyası taşıyordu. Resimleri her isteyene gösteriyor, gelgelelim herhangi bir açıklamada bulunmaya yanaşmıyordu. "Çok eğlendiğini" belirtti yalnızca. Eğlenmek için de Yeni Gine'ye gidilirse... Eh!

Nice zaman sonra, yüzünde gençliğin izinin, tepesinde bir tek saçın kalmadığı, kızılımtırak bıyıklarının inanılmaz boyutlar kazandığı yıllarda, ünü pek de iyi olmayan bir beyaz adam yeni bir adla tanımladı onu. Parasını Heyst'in ödediği içkiyi bitirip koskoca bardağı, titreyen ellerle yerine bırakırken yalnızca su içenlerin asla eremeyeceği bir bilgelikle açıkladı:

"Şu Heyst gerçekten kusursuz bir centilmen! Kusursuz! Ne yazık ki üt... üto... ütopistin biri!"

Heyst, bu sözlerin söylendiği halka açık eğlence yerinden henüz uzaklaşmıştı. Ütopizm konusuna değinilmesine yol açacak tek sözü de olsa olsa ihtiyar McNab'a yaptığı çağrıydı. En belirgin özelliği olan o ince tutumuyla arkasına dönüp şakacı bir tavırla ayyaşa seslenmişti:

"Buraya buyurun da susuzluğunuzu giderin, Bay McNab!"

İşin ucu buna dayanıyordu belki. Bir insan, şakayla da olsa ihtiyar McNab'ın susuzluğunu gidermeyi önermişse, o, gökkuşağının peşinde koşan biri ya da bir ütopist sayılırdı; çünkü Heyst açıktan açığa alay etmekle suçlanamazdı. Genellikle sevilen bir kişi olmasında bunun da etkisi vardı sanırım. Yaşamının o döneminde, serüvenleriyle ün yapan 12. Charles'ın üstün fiziği, gelişmiş, savaşçı gövdesi, dazlak tepesi ve uzun bıyıklarıyla resimlerini anımsatırdı. Gelgelelim

Heyst'in kavgacı bir adam olduğunu gösterecek hiçbir belirti yoktu.

II

Heyst'in Morrison'la, koşullarını hemen hiç kimsenin bilmediği bir ilişki kurması o günlere rastlar. Bazıları onun Morrison'un ortağı, bazıları da paralı konuğu olduğunu söylüyorlardı; ne var ki işin aslı çok daha çapraşıktı. Günün birinde Timor Adası'nda boy gösterdi Heyst. Onca yer arasından bula bula Timor'u bulmasının nedenini hiçbirimiz bilemeyiz. Her neyse, bir gün, ateşli hastalıkların kol gezdiği Delli kasabasında, belki de o güne kadar bilinmeyen gerçeklerden birini bulmak umuduyla dolaşırken, sokakta, kendisi de büyülenmiş adamlardan sayılabilecek Morrison'a rastlamış. Morrison'a vatana dönmekten söz edildi mi –Devonshire'da otururmuş– korkuyla ürperirdi. O bölgenin soğuk, yağışlı bir yer olduğunu, insana, kafasıyla omuzlarını saran nemli bir çuval içinde yaşadığı izlenimini verdiğini söylerdi. Biraz abartıyordu elbet. Morrison "bizden"di; Capricorn adındaki iki direkli tecim gemisinin sahibi, aynı zamanda da kaptanı. Özgecilikte aşırılığa kaçmasa, kazancı da az sayılmayacaktı duyduğumuza göre.

Karanlık nehirlerin üstünde, gözden uzak koylarda kurulmuş, Tanrı'nın bile unuttuğu birçok köyde sevgiyle beklenen bir dosttu Morrison. Bu köylerin yetiştirdiği ürünü, getirdiği mallarla değiş tokuş ederdi. Ne var ki tehlikeli boğazlardan geçerek vardığı ilkel yerleşme merkezlerinde çok kez Morrison'un bavulunu dolduracak kadar "ürün" bile bulunmaz, gene de, açlıktan karnı kursağına yapışan halk, pirinç alabilmek için bağırıp çağırırdı. Morrison, pirinci sevinç çığlıkları içinde karaya indirir; köylülere, bu yiyeceğin ödünç verildiğini, şimdi kendisine borçlu olduklarını açık-

layarak daha çok çalışmalarını öğütler; hep cebinde taşıdığı küçük defterine de birtakım notlar karalardı. Morrison'un bunu bilip bilmediğini kestiremem ama köylülerin bu konuda hiç kuşkusu yoktu. Gemi, kıyı köylerinin açığında görüldü mü köyün bütün gongları çalınır, bayraklar çekilir, kızlar saçlarına çiçekler takarak kıyıya dizilirlerdi. Morrison'un da gözleri parlar, monoklünün ardından, büyük bir mutlulukla izlerdi bu şenliği. Boyu uzun, yüzü tıraşlı, çenesi köşeliydi; perukasını çöpe atıp da kurtulan bir hukukçuyu andırırdı.

Zaman zaman onu doğru yola getirmeye çalışırdık:

"Bak Morrison, tuttuğun yolu değiştirmezsen ödünç verdiğin malın karşılığını asla alamazsın."

Bilgiç bilgiç bakardı:

"Kaygılanmayın siz... Bugünlerde onları sıkıştırmaya kararlıyım zaten... Haaa, iyi ki aklıma getirdiniz..."

Hiç yanından ayırmadığı defterini çıkarırdı.

"Şu filanca köy... Bu ara durumları hiç kötü değil. Önce onları sıkıştıralım bakalım."

Hızlı hızlı bir şeyler çiziktirirdi deftere.

Not: Filanca köy, ilk uğrayışta sıkıştırılacak.

Sonra da kalemini yerine koyar, defterinin lastiğini hiç gevşeme göstermeyecek bir kararlılıkla şaklatır, ancak sıkıştırma işlemine bir türlü başlayamazdı. Ona kızanlar çoktu. Tecim kurallarını altüst ediyordu Morrison; zararı başkalarına dokunuyordu. Hiç değilse dokunabilirdi. Doğrusu aranırsa pek de dokunmuyordu. Çünkü onun dolaştığı yerler yalnız haritalarda değil, ağızdan ağıza gezen, gizemli yerel bilgiler dağarcığını oluşturan destanlarda da bilinmiyordu. Morrison'un o köylerin her birinde bir karısı olduğu da imleniyordu; ne var ki çoğumuz bu söylentilere öfkeyle karşı çıkardık. Gerçekten insancıl bir adamdı o; eğilimi, ahlaksızlık değil, ahlakçılık yönündeydi.

Heyst, Delli'de ona rastladığında, Morrison, monoklünü omzunun üstünden sarkıtmış, kafasını yere eğmiş, yollarda önümüze çıkan, bir düşkünler evinden ötekine gezip duran adam olmaz serserilerin umutsuz bakışlarıyla dolaşıyordu. Sokağın karşısından adının seslenildiğini duyunca, üzüntülü, korkulu bir ifadeyle baktı. Sıkıntısı büyüktü gerçekten de. Bir hafta önce Delli'ye geldiğinde, Portekizli gümrük memurları, kâğıtlarında bir aksaklık görüldüğünü bahane ederek Kaptan'a büyük bir ceza kesmiş ve yelkenlisine el koymuşlardı.

Morrison'un üstünde hemen hiç para bulunmazdı. Alışveriş yaptığı koşullar göz önüne alınırsa bunun çok doğal olduğu hemen anlaşılabilir. Defterindeki alacak listesi de –şilini bir yana bırakın– bir millrei* bulmasına bile yardımcı olamazdı. Portekizli memurlar hiç sıkılmamasını öğütlemişler. Ona bir hafta izin verdiklerini, haftanın sonunda tekneyi açık artırmayla satışa çıkaracaklarını da bildirmişler. Teknenin satılması Morrison'un yıkılması demekti. Heyst her zamanki kibarlığıyla karşı kaldırımdan seslendiğinde hafta bitmek üzereydi.

Heyst sokağın karşısına geçti, bir prens –ancak kendisi gibi bir prensle özel konular konuşmak isteyen bir prens– tavrıyla hafifçe eğilerek söylendi:

"Sizi burada görmek beklenmedik bir mutluluk! Bir sakıncası yoksa gönül indirip karşıdaki pespaye şarapçıda benimle bir içki içer miydiniz acaba? Güneş öyle kızgın ki, sokakta konuşmamız iyi olmayacak korkarım."

Solgun benizli Morrison bu isteğe boyun eğdi; başka zaman adım atmaya korkacağı serin, loş dükkâna girdi. Aklı yerinde olmadığından ne yaptığını hiç fark etmemişti. Şarapçı dükkânından içeri değil, uçurumdan aşağı bile yürürdü bir söyleyen çıksa. Hiç düşünmeden geçip oturdu. Tek

(*) Dönemin Portekiz para birimlerinden biri – e.n.

söz söylemiyordu ama, ucuz kırmızı şarapla dolu bardağı görünce bir dikişte bitirdi. Heyst de bu arada karşısına yerleşmiş, kaygılı bir incelikle onu gözlüyordu.

"Korkarım ki ateşli bir hastalığa tutuluyorsunuz," diye söylendi acımayla...

Bu sözler Morrison'un dilini çözmüştü:

"Keşke hastalık olsa!" diye haykırdı. "Keşke humma, keşke veba olsaydı. Hastalık gelir geçer. Oysa benim canım gidiyor. Portekizliler canımı alıyorlar. Sonunda beni de ağlarına düşürdüler. İki gün sonra gırtlağımı kesecekler."

Bu taşkınlık karşısında Heyst'in kaşları kalktı; ne var ki bu şaşkınlık belirtisi en görgülü çevrelerde bile yadırganmayacak kadar ölçülüydü. Morrison'un umutsuz suskunluğu sona ermişti artık. Toprak kulübelerden oluşan o berbat kasabada tek başına, gırtlağı kurumuş, aklından geçen düşüncelerle çılgına dönmüş dolaşırken birden bir beyaz adam çıkmıştı karşısına (Portekizli memurları beyazdan saymıyordu çünkü). İçini dökebilmek için konuştu. Dirseklerini masaya dayamış, gözleri kanlanmış, sesi kısılmıştı. Beyaz kolonyal şapkasının gölgesi, uzun sakallı kızarmış yanaklarına düşüyordu. Üç gündür sırtından çıkarmadığı beyaz pantolonuyla ceketinin rengi dönmüştü. Şimdiden yıkılıp gitmişti sanki. Heyst, adamın görünüşüne şaştıysa da, her zamanki görgülü inceliğiyle duygularını saklamayı bildi. Yüzünden, karşısındakinin konuşmasını dinlediğini belirten saygılı bir dikkat okunuyordu yalnızca. Her zamanki gibi, tutumu yanındakilere de bulaştı. Morrison kendini toplayıp öyküsünü derli toplu bir biçimde, böyle olaylara alışık bir işadamı havasıyla bitirmeyi başardı.

"Haince bir tasarı hazırlamışlar. Ne yazık ki elden gelen bir şey de yok. O aşağılık Cousinho–Andreas'ı söylüyorum, benim tekneme yıllar önce göz dikti. Satmaya yanaşmadım elbette. Gemim yalnız geçimim değil, aynı zamanda canım-

dır. Cousinho da gidip gümrük şefiyle bu iğrenç komployu hazırladı. Satış işlemi bir göz boyamaca olacak. Buralarda Cousinho'dan başka alıcı yok. Değerinden çok ucuza alacak tekneyi. Siz birkaç yıldır bu adalarda geziyorsunuz, Heyst. Bizleri tanıyor, nasıl yaşadığımızı biliyorsunuz. Şimdi de bazılarımızın nasıl öldüğünü görmek fırsatını bulacaksınız. Benim sonum demektir bu. Artık kendimi aldatamam. Öyle olduğunu siz de anlıyorsunuz, değil mi?"

Morrison kendini toplamıştı, ama gerginliğinin ölçüsü de belliydi. Heyst, "Bu bahtsızlığın ne sonuçlar doğurabileceğini çok iyi anlıyor..." diye başlamışken sözü yarıda kaldı.

"Doğrusunu isterseniz size bunları niçin anlattığımı da bilemiyorum," diyordu Morrison tutuklukla. "Sanırım gerçek bir beyaz adam görünce derdimi dökmek ihtiyacını duydum. O kadar çok konuştum ki, geri kalanını açıklamamda da bir sakınca görmüyorum. Bakın bu sabah, kamaramda diz çöküp Tanrı'ya yalvardım. Düşünebiliyor musunuz? Dizlerimin üstüne çöktüm basbayağı!"

Heyst, "Tanrı'ya inanır mısınız, Morrison?" diye sordu. Sesinde belirgin bir saygı vardı.

"Dinsiz değilim elbette!"

Ayıplarcasına karşılık vermişti Morrison. Kısa bir sessizlik oldu; kaptan vicdanını yokluyordu belki. Heyst hiç tedirgin olmamıştı; bakışlarındaki inceliği, ilgiyi koruyarak bekledi.

"Bir çocuk gibi dua ettim ben. Çocukların –hatta kadınların– dua etmesi doğrudur kanımca. Fakat sanırım Tanrı, erkeklerin daha çok kendilerine güvenmelerini ister. Erkeklerin saçmasapan sıkıntılarıyla Tanrı'yı boyuna tedirgin etmelerini onaylamıyorum. Arsızlık gibi gelir bana. Her neyse, bu sabah ben de –Tanrı'nın hiçbir yaratığına bilerek zarar vermeyen ben– dua ettim. İçimden öyle geldi... Pat diye dizlerimin üstüne çöktüm. Anlayın artık!"

Büyük bir ağırbaşlılıkla birbirlerinin gözlerinin içine bakı-

yorlardı. Zavallı Morrison umutsuzluk doğuran bir düşüncesini belirtti:

"Ne var ki Tanrı bu yöreyi kafasından silmiştir sanırım."

Heyst, yelkenliye kesilen cezanın ölçüsünü öğrenip öğrenemeyeceğini sordu incelikle.

Morrison, sövmemek için kendini güç tutarak, bir sayı söyledi. Bu öyle önemsiz bir rakamdı ki, Heyst'in yerinde bir başkası olsa şaşkınlığını belli etmeden duramazdı. Morrison'un gerçekten bu kadarcık parası yok muydu üstünde? İnanmazlığını gizlemek için o bile epey güçlük çekiyordu.

Hayır, yoktu! Morrison'un yanındaki bütün para, gemide bıraktığı birkaç İngiliz altınıydı. Elindeki parayı, o yolculuktayken ödenmesi gereken faturaların karşılığı olarak Tesmanlara bırakmıştı Samarang'da. Ha Samarang'da olmuştu para, ha cehennemin dibinde; sonuç birdi. Nasılsa eline geçiremezdi artık. Beklenmedik bir kabalıkla söylemişti bu sözleri. Karşısında oturan erkeğin geniş alnına, uzun savaşçı bıyıklarıyla yorgun gözlerine de kötü kötü bakmaya başlamıştı birden. Bu herif de neyin nesiydi? Niye aptal gibi içini dökmüştü bu adama? Morrison, takımadalarda ticaret yapan bizlerden fazla bir şey bilmiyordu Heyst hakkında. İsveçli'nin söylediği söz, burnuna bir yumruk inmişçesine şaşırttı Kaptan'ı. Bu yabancı, bu kılıksız, ne idüğü belirsiz yolcu oturduğu yerde hafifçe eğilerek:

"Durum böyle olduğuna göre, size yardım etmeme izin verirseniz beni çok sevindirirsiniz," dedi.

Anlamadı Morrison. Duyulmadık bir öneriydi bu; inanılacak gibi değildi. Sözün anlamını, ancak Heyst'in açıklamasından sonra kavradı.

"O parayı size ödünç vereyim."

Morrison, "Paranız var mı?" diye mırıldandı. "Yanınızda, cebinizde mi yani?"

"Evet, yanımda. Size yardımda bulunabilirsem sevinirim."

Ağzı açık bakakalan Morrison, omzundan sarkan monoklün şeridine asıldı. Merceği eline alınca da, alelacele gözüne sıkıştırdı. Heyst'in sırtındaki beyaz elbisenin yerlere kadar inen bir giysiye dönüşmesini, İsveçli'nin omuzlarında pırıl pırıl bir çift kanat bitmesini bekliyordu sanki. Gelgelelim, dualarına karşılık gönderilen bir melek de olsa, Heyst'in görünüşünde, gökten indiğini belirtecek hiçbir ipucu yoktu. Onun içindir ki, başta düşündüğü gibi dizlerinin üstüne çökeceğine, elini uzatmakla yetindi Morrison. Heyst uzatılan eli çabucak kavradı, içinde, "Hiç önemi... Yardım edebilmek... Kıvanç..." sözcüklerinin geçtiği, belli belirsiz duyulan bir cümleyle karşılık verdi.

Söyleyecek söz bulamayan Morrison, "Gerçekten mucize olabiliyormuş," diye düşünüyordu. Hiçbir iş yaptığı görülmeyen bu amaçsız gezgin, Tanrı'nın para konusunda kullanacağı en son elçi olabilirdi onun kanısınca. Heyst'in tam o günlerde Timor'da belirmesi, herhangi bir serçenin herhangi bir pencere pervazına konması kadar olağandı gerçi; ancak cebinde para bulundurması inanılmayacak bir şeydi.

Öylesine inanılmayacak bir şey ki, cezayı ödemek üzere, kumlu yoldan gümrük binasına –ikinci bir toprak kulübeye– doğru ilerlerken soğuk bir ter bastı Morrison'u; olduğu yerde kaldı, kekeleyerek sordu:

"Bana bakın! Umarım ki şaka etmiyorsunuz."

"Şaka mı?" Heyst'in, korkuya kapılan Morrison'a çevrilen mavi gözlerinin bakışı sertleşmişti. Buz gibi bir incelikle sürdürdü Heyst: "Nasıl bir şakadan söz ettiğinizi sorabilir miyim?"

Morrison utanmıştı.

"Bağışlayın, Heyst," dedi. "Tanrı dualarıma karşılık sizi gönderdi bana. Ne var ki üç gündür üzüntüden ne yapacağı-

mı bilemiyordum. Aklımı oynatacaktım az kalsın. Birden 'Ya Tanrı değil de şeytan gönderdiyse onu?' diye düşündüm."

Heyst, "Olağanüstü güçlerle hiçbir ilişkim yok," diye yanıtladı. Hoşgörüyle yürümeye başlamıştı yeniden. "Kimse göndermedi beni! Burada bulunuşum bir rastlantı."

"Ben öyle düşünmüyorum," diye diretti Morrison. "Değersiz bir yaratık olduğumu biliyorum, ama dualarım kabul edildi. Biliyorum! İçimden bir ses öyle söylüyor. Yoksa siz niçin bu öneride bulunasınız?"

Heyst, paylaşmadığı bu inanca saygı duyduğunu belirtmek istercesine başını eğdi. Gelgelelim, düşüncesini değiştirmediğini göstermek için böyle iğrenç bir gerçek karşısında bunun olağan sayılması gerektiğini de bildirdi.

Birkaç saat sonra cezayı ödemiş, gümrük memurlarının boşalttıkları yelkenliye binmişlerdi. Bir centilmen olduğu kadar dürüst bir insan olan Morrison borcunu ödemekten söz açtı. Para biriktirmenin yolunu bulamayacağını biliyordu. Biraz içinde yaşadığı koşullardan, biraz da yaratılışından ileri geliyordu bu; hangi etkenin baskın olduğunu söylemek güçtü. Morrison kendisi bile karar veremiyordu bu konuda. Sıkkın bir tavırla yazgısına yükledi suçu...

"Nasıl oluyor da hiç para artıramıyorum bilmem. Bir uğursuzluk var bu işte. Ödenecek faturaların da ardı arkası kesilmiyor."

Umutlarının simgesini, adalarda çok iyi tanınan o ünlü defteri çıkardı cebinden, heyecanla sayfalarını karıştırdı.

"Şuraya bakın," diye sürdürdü. "Bir bakın hele... 5000 dolardan fazla alacağım var. Az şey mi bu?"

Birden durdu. Başından beri elinden geldiğince kayıtsızlıkla dinler görünmeye çalışan Heyst, adamı yatıştıracak birtakım sesler çıkardı. Gelgelelim yalnız dürüst olmakla kalmıyordu Morrison, namusluydu da. Gerginlik içinde geçen o günün sonunda, birden değişen duygularının etkisiy-

le, Tanrı'nın gönderdiği elçinin önünde büyük bir fedakârlık yaptı. Yaşamını yöneten yanılsamaya son verdi.

"Hayır. Hayır, bunlar hiçbir işe yaramaz. Asla sıkıştıramam o insancıkları. Asla! Yıllardır yaparım diyordum, ama vazgeçtim. Doğrusunu isterseniz yapabileceğime de inanmıyordum pek. Bana güvenmeyin, Heyst! Sizi dolandırdım."

Zavallı Morrison başını kamaradaki masanın üstüne yaslamıştı. Heyst, her zamanki inceliğiyle, avuturcasına konuştuğu sürece de o bezgin haliyle dinledi. Morrison'un duygularını çok iyi anladığından, İsveçli de onun kadar üzgündü. İnsanca duygulara her zaman saygı duyardı Heyst. Ne var ki insanlara yakınlık göstermesini beceremez, bu eksikliğini de bilirdi. Karşınızdaki bir yıkıntı haline gelmişse, incelikle, terbiyeyle yardımcı olamazsınız ona. Yelkenlinin kamarasında geçirdikleri o birkaç saat, ikisine de oldukça acı vermiştir sanırım. Sonunda, umutsuzlukla kıvranan Morrison yepyeni bir buluş attı ortaya; Heyst'i gemisinde yolculuk etmeye ve borcu ödeninceye kadar ona ortak olmaya çağırdı.

Bir yere bağlanmadan başıboş gezmek Heyst'in yaşamının özelliklerindendi; bu öneriyi kabul edecek durumdaydı o gün de. Yelkenliye binip özel olarak takımadaların kıyı bucağını gezmek için büyük bir istek duyduğu sanılmamalıdır. Aksine, Morrison'un alışveriş yaptığı yerlerde dolaşmak aklına bile gelmezdi. Ama kamaradaki üzücü duruma son vermek için yapmayacağı şey, boyun eğmeyeceği öneri yoktu. Morrison bir anda değişmişti: Başını masadan kaldırdı, monoklünü gözüne kıstırıp Heyst'e sevgiyle baktı. Bir şişe şarap açıldı, gerisi kendiliğinden geldi. Bu anlaşmadan kimseye söz etmemeye karar verdiler. Morrison düştüğü durumdan utanç duyuyor, alay konusu olacağından korkuyordu.

"Benim gibi bir adam o Portekizli düzenbazların eline düşsün ha! Bu iş bir duyulursa yaşadığım sürece alay konusu olurum. Kimseye söylemeyelim."

Heyst başta yaradılışından gelen inceliği olmak üzere çeşitli nedenlerle, Morrison'dan daha istekliydi gizlilik yemini etmeye. Bir centilmen, Morrison'un ona yamamak istediği göksel elçi niteliğine bürünmek istemezdi elbette. Heyst'i tedirgin ediyordu bu. Ayrıca da, az bile olsa başkalarına ödünç verecek ölçüde parası olduğunun bilinmesini istemiyordu belki. İki adam müzikli güldürü kahramanları gibi bir düet sürdürdüler kamarada: "Susss! Sus! Gizli kalsın. Aman, gizli kalsın!" Konuyu öylesine ciddiye almaları gülünç olmalı.

Gizli anlaşmaları başarılı oldu denebilir. Bir süre hepimiz, Heyst'in iyi yürekli Morrison'un pansiyoneri –bazıları da ahmak ya da asalak olduğunu söylüyordu– olduğu kanısını taşıdık. Gelgelelim hiçbir şeyin gizli kalmadığı herkesçe bilinir. Bir yerlerden bir sızıntı olur mutlaka. Zaten pek sır küpü sayılamayan Morrison'un gönül borcu gözeneklerinden sızıyordu. Taşıdığı yükün ağırlığına dayanamayıp bir yerlerde belirsiz birkaç söz söylemiş olsa gerek! Adadaki çenesi düşüklerin kollayıp durduğu birkaç sözcük. İnsanların akıl erdiremedikleri olayları nasıl değerlendirdiklerini hepimiz biliriz. Kısa zamanda bir dedikodu yayıldı ortalığa: Heyst bilinmeyen bir nedenle Morrison'u avucunun içine almış; şantaj yapıyor, iliğini sömürüyormuş. Bu söylentinin nereden çıktığını araştıranlar duyduklarına inanmamaya karar veriyorlardı.

Söylentinin kaynağı da Schomberg adını taşıyan biriydi. İriyarı, sakallı, erkekçe bir tavrı, aşırı ölçüde işlek bir dili olan, Töton kişiliğini koruyan biri. Söylediği gibi teğmenlikten ayrılma olup olmadığını bilemem. Bizim oralarda otelcilik yapıyordu; Bangkok'ta başlamış işe, sonra bir başka yere göçmüş, sonunda da Sourabaya'ya gelmiş. Tropik kuşağın bir ucundan ötekine dolaşırken peşinde sessiz, ürkek bir kadını da beraber sürüklüyordu; morumsu bir diş göstererek herkese salak salak gülümseyen, saçları lüleli bir kadın. Schomberg'in otellerine niçin giderdik bilemiyorum. İğrenç

bir herifti; budalaca dedikodularının kurbanlarını da müşterilerinin arasından seçerdi. Heyst'le Morrison bir akşam otelin önünden geçerken –her gece uğrayan müşterilerden değildi onlar– verandada oturan, her türlü insandan oluşan topluluğa gizemli bir açıklamada bulunmuştu otelci:

"Şu gidenler sinekle örümcekti, baylar." Sonra da etli pençesini ağzının kıyısına dayayıp kendini beğenmiş, bildiğini paylaşan bir erkek havasıyla eklemişti: "Burada biz bize olduğumuza göre söyleyebilirim; o İsveçli'yle ahbaplık edeyim demeyin sakın. Onun ağma düşmemeye bakın."

III

İnsan denen canlının hem budala hem de hain bir damarı olduğundan birçok kişi, belki de yalnız çirkin yakıştırmalara inanmak eğilimini taşıdıkları için, bu ulu orta söylenen sözlere kanıp öfkelendiler; diğerleri de –adamın yanında ağza alamasalar bile– Heyst'e "Örümcek" adını takmayı eğlenceli buldular. Heyst, öteki takma adlarını bilemediği gibi bu sonuncusunu da öğrenmedi. Zaten kısa bir süre sonra halk, Heyst hakkında söyleyecek başka şeyler de buldu; İsveçli daha önemli konularda ön plana geçti. Bayağı somut bir yer edindi kendine. Londra'da, Amsterdam'da şubeleri olan ve göz alan, kulak dolduran daha başka özelliklere de sahip Tropik Kuşak Kömür Şirketi'nin bölge müdürlüğüne atandı. Şirketin o iki başkentteki şubeleri belki de birer odacıktı yalnızca; gelgelelim bizim yaşadığımız yerde, Doğu'nun o uzak köşesinde göz kamaştırıcı bir ayrıntı sayılırdı bu. Gerçi gözlerimiz kamaşmaktan çok şaşkınlıkla açılmıştı, ama en ağırbaşlılarımız bile şirketi önemsiyordu. Tesmanlar acentalar tuttular; kömürü devletin posta gemilerinin taşıması için bir sözleşme yapıldı ve adalara buhar çağı gelmiş oldu. İleriye doğru atılan büyük adım: Heyst'in sözünü ettiği adım!

Üstelik bütün bunlar gezgin Heyst'le tuzağa düşen Morrison'un –duasının sonucu olup olmadığını bilemeyeceğimiz– karşılaşmasından doğdu. Morrison budala değildi ama Heyst'e karşı nasıl bir tutum benimsemesi gerektiğini kestiremiyordu bir türlü. Heyst'in cebinde para bulundurarak çıkıp gelmesi kendi duasının sonucuysa –İsveçli yalnız ve yalnız Tanrı'nın buyruğunu yerine getirdiğine göre– ona karşı gönül borcu duyması gerekmezdi. Ne var ki Morrison hem duaların etkinliğine hem de Heyst'in iyiliğinin sınırsız olduğuna inanıyordu. Bir yandan da büyük bir içtenlik ve huşuyla Tanrı'ya şükrediyor, öte yandan kendisine yardımda bulunduğu için Heyst'e teşekkür ediyordu. Bu karışık duygular altında ezilen Kaptan, büyük keşfe Heyst'in de ortak olmasında diretmişti. Bir gün, Morrison'un Süveyş Kanalı'ndan geçip vatanına, eşsiz keşfini kendi çabasıyla değerlendirmek üzere Londra'ya döndüğünü duyduk. Gemisini bırakmış, bizim dünyamızın dışına çıkmıştı. Ancak Heyst'e bir ya da birkaç mektup yazdığını, Londra'nın soğuk ve karanlık olduğunu bildirerek ülkesindeki insanlarla nesnelerden ve yalnızlık çektiğinden yakındığını duyduk. Doğrusu aranırsa, hasret çekiyordu. Sonunda akrabalarını görmek üzere Dorsetshire'a gitti, orada, kötü bir soğuk algınlığı sonucu, şaşkına dönen ailesinin kucağında can verdi. Londra'nın işadamları çevrelerinde harcadığı çaba, canlılığını tüketmişti belki de; ancak sanırım, kömür şirketinin kurulması da onun yolculuğu sayesinde gerçekleşti. Minnet duygularına ve vatanının iklimine kurban olan Morrison, Dorsetshire'daki kilisenin bahçesinde yatan atalarının yanına göçtükten çok kısa bir süre sonra, Tropik Kuşak Kömür Şirketi kuruldu.

Morrison'un ölümü Heyst'i tepeden tırnağa sarsmıştı. Haberi, Molucoas'tayken Tesmanlardan öğrenmiş, sonra da ortada görünmez olmuştu. Birkaç hafta Amboyna'daki Hollandalı hükümet doktorunun bungalovunda kaldığını, adamın

ona baktığını duyduk. Bir gün ansızın döndü. Gözleri çökmüş, Morrison'un ölümünden ötürü suçlanmayı beklercesine, kendini savunmaya hazır bir tavır takınmıştı.

Zavallı saf Heyst! Kim suçlayacaktı ki onu... Bizler vatanına dönen kişilerle hiç ilgilenmezdik. İyiydiler hoştular ya, bizim kitabımızda yerleri yoktu artık. Avrupa'ya dönmek hemen hemen cennete göçmek kadar kesin bir davranıştı. Böyle davrananlar tehlike ve serüven dünyasından temelli uzaklaşmış olurlardı.

Aslını sorarsanız Kaptan'ın ölümünü çoğumuz aylar sonra duyduk. Heyst'e nedensiz bir düşmanlık besleyen Schomberg haince bir dedikodu uydurmuş sağda solda fısıldayıp duruyordu:

" İşte! O herifle dostluk edenin sonu budur. İnsanın suyunu çıkarır, posasını da atıverir... Ölsün diye vatanına yollar! Morrison size örnek olsun."

Heyst'in karanlık ve kirli işlere bulaştığını ileri süren otelciye gülüp geçiyorduk. Birkaçımız, İsveçli'nin de Avrupa'ya gideceğini, kömür şirketi girşimiyle kendisinin ilgileneceğini duymuştuk ama gitmedi. Gerek kalmadı. Şirket o gitmeden kurulmuş, onun müdürlüğe atandığını bildiren mektup postadan çıkmıştı.

Samburan'ı –yani Yuvarlak Ada'yı– merkez yapmaya başından karar vermişti o. Avrupa'da bastırılan, nasılsa Doğu'ya kadar gelen birkaç broşür elden ele dolaştı. Hisse senedi sahiplerini hoşnut etmek için çizilen haritaya hepimiz bayıldık. Samburan, doğu yarıküresinin merkezi gibi gösterilmişti haritada; adı da koca koca harflerle yazılmıştı. Bu merkezden değişik yönlere uzanan kalın çizgiler de (Samburan'ın etki alanını mı, uzaklık ölçülerini mi ne gösteriyordu bu çizgiler) çok güzel, gizemli bir yıldız olmuştu. Şirket kurucularının kendilerine özgü hayal güçleri vardır. Dünyada şirket reklamcılarından daha duygusal yaratıklar buluna-

maz. Samburan'da bungalovlar yapıldı, mühendisler geldi, işçiler taşındı, tepenin yamacına bir dehliz kazıldı, hatta buradan biraz kömür de çıkartıldı.

Bütün bunlar en aklı başında kişileri bile etkilemişti. Adalarda, Tropik Kuşak Kömür Şirketi'nden başka hiçbir şeyden söz edilmez oldu; alayla gülüp geçenler de ikircikliklerini gizlemek için gülüyorlardı aslında. Evet, olmuştu sonunda! Bu işlerin nereye varacağını kestirmek de güç değildi: Buharlı gemiler birbiri ardına sökün edip gelecek, özel girişim, küçük yelkenlisiyle ekmeğini kazanan tecimen de ezilip gidecekti. Bizlerde buharlı gemi alacak para bulunmazdı. Heyst de müdür olmuştu.

"Heyst'i bilirsin, canım! Büyülü Heyst."

"Bırakın şu herifi. Biz kendimizi bildik bileli serseri gibi gezer durur."

"Evet, gerçeklerin peşinde olduğunu söylemişti," dedi acıklı bir ses. "Eh, sonunda öyle bir gerçek buldu ki hepimizin canına okuyacak."

Bir başkası, "İlerleme dedikleri buymuş," diye homurdandı. "Adı batsın!"

Tropik kuşakta hiç bu kadar çok sözü edilmemişti Heyst'in.

"İsveçli bir baron muymuş, neymiş?"

"O mu baronmuş? Geç canım!"

Benim kişisel kanım sorulacak olursa, kesinlikle söyleyebilirim ki baron olduğuna hiç kuşkum yoktu. Anlaşılamayan, önemsenmeyen bir hayalet gibi bir adadan ötekine gezdiği günlerde aynı şeyi bana kendisi bildirmişti. Bizim geçim kaynağımızı elimizden alacak bir düşman olarak ortaya çıkışından çok önceydi bu.

Birçok kişi Heyst'e düşman sıfatını yakıştırıyordu artık. Düşman Heyst! İyice somut bir yaratık haline gelmişti; herkesin gözüne batıyordu. Takımadaların bir köşesinden ötekine koşuyor, tramvaya biner gibi bir rahatlıkla yerel posta

gemilerine atlayıp gidiyor, orada burada, her yerde boyuna örgütlenip duruyordu. Amaçsızca dolaşmaları kalmamıştı. İşti bu, iş. Onun bu kararlı canlılığı, kömür damarlarının değerinin bilimsel olarak gösterilmesinden çok daha fazla etkiliyordu kuşkucuları. Schomberg, kömür hummasına tutulmayan tek kişiydi. Bu iriyarı, gür sakallı, göbekli adam bira bardağını etli pençesiyle kavrar, günün konusundan söz edilen masaya yaklaşıp bir iki dakika dinledikten sonra hiç değişmeyen yargısını belirtirdi:

"Siz ne derseniz deyin baylar, benim gözümü boyayamaz o herif. Kömürünün tozuyla benim gözlerimi kör edemez. Sonu yok bu işin! O müdür olacak da bu işten hayır gelecek ha?"

Budalaca nefretin önsezisi miydi bu? Yoksa zaman zaman bütün kuralları şaşırtıcı biçimde altüst eden aptalca bir inatçılık mıydı? Aptallığın yendiği, üstün geldiği durumları birçoğumuz hatırlarız. O kaz kafalı Schomberg de aynı şekilde üstün geldi. Başlangıçta da söylediğim gibi, TKKŞ battı. Tesmanlar işten ellerini çektiler, hükümet de o ünlü sözleşmeleri feshetti, dedikodular sona erdi. Şurada burada Heyst'in başını alıp gittiği de söylendi. Gerçekten de, "bu adaların" büyüsünden kurtulmak çabası içinde yıldırım gibi çekip gittiği, ya Yeni Gine, ya Saygon önünde –ya yerli yamyamlara, ya kahvelere doğru– uzaklaştığı o ilk günlerdeki gibi göze görünmez olmuştu Heyst. Büyülü Heyst! Sonunda büyüyü bozabilmiş miydi acaba? Yoksa ölmüş müydü? Bu konuda uzun süre kafa yormayacak kadar ilgisizdik. Doğrusu aranırsa iyi kötü hepimiz severdik onu. Sevgiyse kişilere duyulan ilgiyi canlı tutmaya yeterli değildi. Nefret duygusunda bunun tersi görülse gerektir ki Schomberg, Heyst'i bir türlü unutamıyordu. Bu hırslı, erkek yapılı Töton, nefretin ustasıydı. Budalalar genellikle öyledir.

"İyi akşamlar, baylar. Ismarladıklarımız geldi mi? İyi iyi.

Ee, gördünüz mü? Ne demiştim ben? Bu işin sonu yok dememiş miydim? Biliyordum böyle olacağını. Şimdi de bilmek istediğim başka şey var: Şu İsveçli ne oldu?"

İsveçli sözcüğünü öyle bir vurgulardı ki, duyan düzenbaz anlamına geldiğini sanır. İskandinavları sevmezdi genellikle. Neden? Kimse bilemez. Onun gibi budalalar kolay kolay anlaşılamaz. Yine sürdürürdü:

"Beş altı aydır onu gören birine rastlamadım."

Az önce dediğim gibi biz Heyst'le pek ilgilenmiyorduk ama Schomberg ona akıl erdiremezdi elbet. İnanılmaz derecede ahmaktı. Otelinde üç kişi bir araya geldi mi, mutlaka Heyst'i de onların arasına sokmak isterdi.

Bizi tiksindirmesi gereken gülünç bir ağırbaşlılıkla eklerdi: "Gidip bir yerlerde boğulmuş olmasın da!" Ne var ki bizimkiler ince düşüncelere akıl erdiremezler, Schomberg'in gösterdiği iyi niyetin altında yatan psikolojiyi anlayamazlardı.

Bir kez dostlarımızdan biri alayla sormuştu: "Neden kaygılanıyorsun? Heyst'in sana içki borcu mu vardı?"

"İçki borcu mu? Yok canım, hayır!"

Paraya düşkün değildi otelci; Töton ırkının çoğunluğu da değildir. Ancak Heyst'in, onun müessesesine üç kereden fazla gelmediğini belirtirken yüzünden kötülük akardı. Heyst'in suçu buydu; bu suçundan ötürü de adamın uzun bir süre, acı çekerek yaşamasını diliyordu otelci. Töton ırkındaki bağışlayıcı özelliğe, ölçü duygusuna dikkatinizi çekerim.

Sonunda, bir akşamüstü Schomberg'in bir grup müşteriye keyifle yaklaştığı görüldü. Sevinci yüzünden okunuyordu. Geniş göğsünü kabartarak şişindi:

"Baylar, ondan haber var! Kimden mi? Kimden olacak, o İsveçli'den. Hâlâ Samburan'daymış. Hiç ayrılmamış oradan. Mühendisler gitti, kâtipler gitti, işçiler gitti; herkes gitti ama o kımıldamıyor. Kaptan Davidson, Batı'dan gelir-

ken kendi gözleriyle görmüş onu. İskelede bir beyazlık görmüş, kıyıya yanaşıp sandalla iskeleye sokulmuş. Evet, efendim, Heyst'miş! Her zamanki inceliğiyle kitabını cebine sokmuş, iskelede dolaşırken kitap okuyormuş çünkü. Kaptan Davidson'a, 'Buradan ayrılmıyorum,' demiş. Benim öğrenmek istediğim şu: Orada ne yer, ne içer? Bir parça kurutulmuş balık bulursa iyi. Bizim tabldota burun kıvıran adamın burnu iyice sürtülmüştür şimdi."

Heyst'in o duruma düşmesinden duyduğu keyifle göz kırptı. Bir yerlerde bir zil çalmaya başlayınca, aşırı bir ağırbaşlılıkla, insanlığa büyük bir iyilik yaparcasına, bir tapınağa sokar gibi yemek salonuna aldı müşterilerini. Onun bütün istediği, insanlığı, kendine kazanç sağlayacak şekilde doyurmak; sonra da arkalarından dedikodu etmekti. Heyst'in doğru dürüst bir yemek bulamadığı düşüncesiyle kendinden geçmesi tam Schomberg'e uyan bir duyguydu.

IV

Konuya ilgi duyan birkaçımız ayrıntıları öğrenmek için Kaptan Davidson'a gittik. Ayrıntılar da sayılıydı aslında. Kaptan, Samburan'da ne olup bittiğini görmek üzere özel olarak adanın kuzeyinden geçtiğini söyledi. Adanın o yanının bomboş olduğunu sanmış önce. Zaten öyle olacağını umuyormuş. Yaklaştıkça, adayı örten kalın bitki tabakasının üstünde yükselen boş bayrak direğini görmüş. Derken, tam Kara Elmas Körfezi'ni geçerken –o küçük koya böyle resmi bir ad takılmıştı bir ara– kömür yükleme iskelesinde dolaşan bir beyaz adam görmüş dürbünüyle. Bunun Heyst'ten başkası olamayacağını düşünmüş.

"Adadan ayrılmak isteyeceğini sandığım için dümeni kırıp oraya yollandım. El kol salladığı falan da yoktu ama gene de bir sandal indirdik. Ortalıkta ondan başka canlı görün-

müyordu. Evet, elinde bir kitap vardı. Üstü başı da her zaman bildiğimiz gibiydi; tertemiz, ayağında beyaz ayakkabı, başında kolonyal şapka. Öteden beri yalnızlıktan hoşlandığını söyledi. Ben de, 'Bunu ilk kez duyuyorum,' dedim. Güldü; karşılık vermedi. Başka ne söyleyebilirdim ki? Bilirsiniz, pek yakınlık gösterilemez ona. Tuhaf bir adam. İnsan çekiniyor."

"Peki ama niçin burada oturuyorsunuz?" diye sordum. "Madeni elinizde tutmak mıdır amacınız?"

"Onun gibi bir şey," dedi. "Madenin başını bekliyorum."

"Bu iş bitti," diye haykırdım. "Gerçeği söylemek gerekirse başında duracak bir şey de yok."

"Artık gerçeklerle ilgilenmiyorum," diyerek elini şapkasına götürdü, hafifçe eğilip selam verdi.

Böylece baştan savılan Davidson gemisine dönmüş, açık denize yönelmiş. Uzaklaşırken de kaptan köprüsünden dürbünle Heyst'i izlemiş. İsveçli, gür otların arasına girip gözden yok olmuş. Yeşilliklerin üstünde beyaz şapkasının tepesi görünüyormuş yalnızca. Derken o da görünmez olmuş, insanların üstünlüğünü denizden de çok kıskanan ve Tropik Kuşak Kömür Şirketi'nin son kalıntılarını örtmek üzere olan tropikal bitkiler, bölge müdürü A. Heyst'i yutmuş.

İyi yürekli, basit bir adam olan Davidson bu durumdan çok etkilenmişti. Heyst'i pek iyi tanımazdı. İsveçli'nin konuşmasında, davranışında görülen kusursuz inceliğe en çok şaşanlardan biriydi o. Bana kalırsa o da duygulu bir adamdı ya, hepimiz gibi, incelik ve görgü kurallarından habersizdi. Rahat insanlardık biz, içimizden geldiği gibi davranırdık. Değer ölçülerimiz kendimize özgüydü; belki başka toplumlarda görülen ölçülerden aşağı kalmazdı ama incelik, aranan niteliklerden biri değildi. Kaldı ki Davidson, yönetimindeki geminin rotasını değiştirecek kadar incelik de göstermişti. Samburan'ın güneyinden dolaşacağına, kuzeyden, iskelenin bir mil açığından geçmeye başladı.

"İsterse bizi görebilir," diyordu Kaptan. Derken, birden akıl etmişçesine ekledi: "Durun bakayım! Onu gözlemeye gittiğimi, onu tedirgin etmek istediğimi sanmayın sakın!"

Yanlış bir davranışta bulunmadığını hepimiz onayladık. Ne de olsa deniz herkese açıktır.

Rotasını değiştirmekle gidiş dönüş yolunu 10 mil kadar uzatmış oluyordu ama, 1600 millik bir yolculuk yaptığına göre bunun pek önemi yoktu.

Sissie'nin dürüst kaptanı, "Durumu geminin sahibine de bildirdim" diye bitirdi sözü.

Sissie'nin sahibi, suyu çekilmiş, kuruyup kalmış bir limona benzerdi. Ufak tefek, buruş buruş bir adamdı. Öyle olması şaşılacak bir durumdu aslında, çünkü Çinliler zenginleştikçe boyları da uzar, gövdeleri de genişler. Çin şirketlerinde çalışmak hiç kötü değildir. Çinli, karşısındakinin kendisini aldatmadığını kesin olarak bilirse, o adama sınırsız bir güven besler artık. O insanın yaptığı her şey doğrudur gözünde. Davidson'un yaşlı Çinli'si de kapı gıcırtısını andıran sesiyle hemen onaylamış:

"Peki peki. Çok iyi. Sen ne istersen yap, Kaptan."

Konu böylece kapandı. Daha doğrusu kapandı sayılır; çünkü Çinli ara sıra hâlâ beyaz adamı sorarmış Davidson'a. Beyaz adam hâlâ adada mıymış acaba?

Davidson, küçük yüzüne çok büyük gelen yusyuvarlak, bağa çerçeveli gözlüklerinin ardından bakarak sessizce bekleyen Çinli'ye "Bir daha görmedim," demek zorunda kalırmış. "Bir daha hiç görmedim."

Oysa benimle konuşurken başka şeyler söylerdi:

"Orada olduğuna hiç kuşkum yok. Saklanıyor. Hoş değil bu." Davidson biraz kızmıştı Heyst'e. "Tuhaf şey," diye eklerdi, "Bu kadar insanın içinde onu soran iki kişi var yalnız: Biri benim Çinli... Öteki de Schomberg."

Evet, elbette! Schomberg! Schomberg herkese her şeyi so-

rar, öğrendiklerini de hayal gücünün yaratabildiği en iğrenç biçimlere sokarak yayardı. Zaman zaman, etli dudaklarından, kestane rengi sakalından, kırpıştırıp durduğu şiş kapaklı gözlerinden hainlik saçarak yaklaşırdı.

"İyi akşamlar, baylar. İstediklerinizi getirdiler mi? Her şeyiniz tamam mı? İyi iyi! Eh, duyduğuma göre orman, Kara Elmas Körfezi'nin kıyısındaki kömür depolarını bile yutmuş artık. Doğru söylüyorum! Issız ormanda tek başına çile dolduruyordur şimdi. Peki ama bu müdür orada ne yer, ne içer? Bir türlü anlayamıyorum."

Bazen bir yabancı merak edip sorardı: "Kim? Ne müdürü?"

"Tanıdık bir İsveçli. ('Tanıdık bir haydut' demek istercesine vurgulardı gene sözcüğü.) "Buralarda çok iyi tanırlar onu. Utancından ormanda gizleniyor. Suçu ortaya çıkınca sanki inzivaya çekildi herif."

Münzevi İsveçli! Schomberg'in abuk sabuk konuşmalarıyla kafamızı şişirdiği bu tropik bölgede amaçsızca gezip dolaştığı süre içinde Heyst'e takılan esprili adların sonuncusu da bu oldu.

Gelgelelim Heyst'in yaratılışı dünyadan büsbütün uzaklaşmasına elverişli değildi. İnsan soyunu dayanılmaz ölçüde iğrenç bulmuyordu. Buna inanmak zorundayız, çünkü zaman zaman gizlendiği yerden çıkıp aramıza döndüğü de oluyordu. Belki de yalnızca adına gönderilen mektupları Tesmanlardan almaya geliyordu. Bilemem. Kimse bilemez. Ancak bu dönüşleri, dünyadan kopuşunun kesin olmadığını gösterir. Kesin olmayan bir durum da, eninde sonunda bir sorun yaratır. Heyst, mektuplarıyla –ya da bir buçuk yıl Samburan'da kaldıktan sonra yeniden ortada görünmesine yol açan ne idiyse– onunla ilgilenmeliydi. Ne yazık ki kişiliği çekilmesine inzivaya elverişli değilmiş! Bela da buradan doğdu sanırım.

Her neyse, bir gün dünyaya döndü. Geniş göğsü, çıplak al-

nı, uzun bıyıkları, eski inceliğiyle hep aynı Heyst'ti. Çukura kaçan yumuşak bakışlı gözlerinden Morrison'un ölümünün yarattığı kaygı bile daha silinmemişti. Onu ıssız adasından alıp getiren Davidson olmuştu elbette. Yakınlardan bir yerli kayığı geçmediği sürece –ki bu da çok enderdir– başka türlü gelebilmesi olanak dışıydı. Evet, Davidson'la gelmiş, gelirken de çok kalmayacağını açıklamıştı: Birkaç gün sonra gene Samburan'a dönmek niyetindeydi.

Bu beklenmedik çılgınlık karşısında şaşkınlığını gizleyemeyen Kaptan Davidson'a ikinci bir açıklamada bulunmuştu Heyst: Şirket kurulduğu zaman, Avrupa'daki üç beş parça eşyasını adaya getirtmişti.

Oradan oraya gezip dolaşan, hiçbir yere bağlamayan Heyst'in bir evi döşeyecek kadar eşyaya sahip olabileceği Davidson'un –yalnız Davidson'un değil hiçbirimizin– aklının ucundan geçmezdi. Akla sığmayacak bir şeydi bu. Bir kuşun eşyaya sahip olmasıyla bir tutulabilirdi.

"Eşya mı? Bayağı masa, iskemle falan mı yani?" Davidson sormadan edememişti.

Evet, bayağı masası iskemleleri vardı Heyst'in. "Babam öldüğünden beri Londra'da bir depoda duruyordu," diye söylendi.

"Bunca yıldır ha?" Davidson, Heyst'in bir daldan bir dala uçarak geçirdiği yılları düşünüyordu.

Heyst, "Hatta daha öncesinden beri," diye karşılık verdi. Davidson'un aklından geçenleri çok iyi anlamıştı.

Bu karşılık onun yolculuklarının, bizim bildiğimiz günlerden de önce başladığı izlenimini uyandırıyordu insanda. Kaç yaşında düşmüştü yollara? Nerelerde gezmişti? Bunlar birer sırdı. Belki de yuvasız kuşlardandı o.

Yolda gelirlerken, bir ara, "Okulu çok erken yaşta bıraktım," demişti. Davidson'a; "İngiltere'de okuyordum. Çok iyi bir okuldu. Bense pek başarılı bir öğrenci sayılmazdım."

Heyst'in itirafları. Ölüp gitmiş olan Morrison'u bilemem ama, onun dışında hiç kimse, Heyst'in, bu kadarcık da olsa, geçmişinden söz ettiğini duymamıştı. İnzivaya çekilmiş gibi yaşamak insanın diline gevşeklik veriyor olsa gerek!

Sissie'yle yapılan, iki gün süren o unutulmaz deniz yolculuğu boyunca, Heyst, geçmişiyle ilgili birkaç ipucu –ipucu diyorum, çünkü bilgi denemez– daha vermiş. Davidson çok ilgilenmiş. İlgilenmesinin nedeni ipuçlarını ilginç bulması değil, insanda doğuştan var olan, hemen her tanıdığımız kişiye yönelen merak. Üstelik Sissie'yi Cava Denizi'nin bir ucundan öbürüne götürüp getiren Kaptan Davidson, tekdüzelikten, yalnızlıktan bıkmıştı. Gemisinde hiçbir dost bulamazdı. Gerçi güvertede yolculuk eden yerliler hiç eksik olmazdı ya, asla bir beyaza da rastlanmazdı. İki gün iki gece Heyst'le ahbaplık edebilmek Tanrı'nın nimeti gibi gelmiştir ona. Bütün konuştuklarını bizlere anlattı sonradan. Heyst, babasının bir sürü kitap yazdığını belirtmiş. Filozofmuş adam.

"Biraz da kaçıkmış sanırım," diye eklerdi Davidson. "İsveç'teki ailesiyle kavga etmiş anlaşılan. Tam Heyst'e uygun bir baba. O da biraz kaçık sayılır, değil mi? Bizimki, babası ölür ölmez başını alıp yola çıkmış, bu kömür işine girinceye kadar da hiçbir yerde pek uzun kalmamış. Tam babaya uygun bir oğul, değil mi?"

Bunun dışında pek bir şey yoktu. Heyst yol parasını ödemek istemiş, Davidson para almayacağını kesinlikle bildirince Kaptan'ın elini kavrayıp sıkı sıkı tutmuş, yarı beline kadar eğilerek kendisine gösterdiği dostluk için teşekkür etmiş.

Bir yandan Kaptan Davidson'un elini sallarken, "Almamakta direttiğiniz şu önemsiz ücretten söz etmiyorum," diye açıklamış. "Beni duygulandıran sizin insanlığınızdır." Burada eller bir kez daha sallanmış. "İnsanca davranışınızın bana yönelmiş olduğunu çok iyi biliyorum." Son bir el sallayış.

Bu sözlerle şunu demek istemişti Heyst: Sissie'nin belirli aralıklarla gizlendiği yerin önünden geçmesinin nedenini anlamış, Kaptan Davidson'un yaptığını çok iyi değerlendirmişti.

"Gerçekten tam bir centilmen," dedi Davidson. "Karaya çıktığında bayağı üzüldüm doğrusu."

Heyst'i nerede karaya çıkardığını sorduk.

"Nerede olacak Sourabaya'da!"

Tesmanların en büyük tecimevi Sourabaya'daydı. Heyst'le Tesmanların arasındaki ilişki de çok eskilere dayanıyordu. Dünyadan elini eteğini çeken bir insanın tecimenlerle görüşmek istemesi, iflas eden, batan, yok olan bir şirketin bir yana itilip unutulan bir müdürünün, o çevrelerde yapılacak bir işi bulunması mantığa aykırıydı. Ne var ki bunu hiç düşünmedik. Nerede olacak, Sourabaya'da, deyip geçtik, Heyst'in Tesmanlar'dan birinin evinde kalacağını sandık. Hatta içimizden biri, İsveçli'nin, Tesmanlarda nasıl karşılanacağını merak ettiğini bildirdi. Tropik Kuşak Kömür Şirketi fiyaskosunun Julius Tesman'ı çok öfkelendirdiğini hepimiz bilirdik. Neyse ki Davidson işin doğrusunu açıkladı. Çok yanılmışız biz. Heyst karaya otelin kayığıyla çıkmış, Schomberg'in oteline inmiş. Gerçi Schomberg, Sissie gibi küçük bir tecim gemisini karşılamak için kayık göndermezdi ya, açıktan geçen posta gemisine yaklaşıp dönerken Sissie'den işaret verildiğini görerek sokulmuş. Dümende Schomberg'in kendisi duruyormuş.

"Heyst eski, kahverengi bavuluyla kayığa atlayınca adamın gözleri yerinden fırladı," dedi Davidson. "Gelenin kim olduğunu çıkartamazmış gibi davrandı önce. Ben onlarla birlikte gitmedim. Bir iki saatlik işim vardı Sourabaya'da. İki bin hindistancevizi boşaltıp uzaklaştım. Yirmi gün sonra dönerken onu oradan alacağım."

V

Davidson'un dönüşü iki gün gecikti; bu önemli bir gecikme sayılmazdı ama, günün en sıcak saati olduğu halde, o hemen karaya çıktı. Heyst'i bulmaya gitti.

Schomberg'in oldukça büyük bir alana yayılan otelini çevreleyen duvarların ardında bir bahçe, iyice gelişmiş ağaçlar, bu ağaçların uzanan dallarının altında da otelcinin ilanlarda kullandığı sözcüklerin –'konserler ve diğer gösteriler' için emrinizde– yazılı olduğu ayrı bir pavyon vardı. Kırmızı harflerle yazılı HER GECE BİR KONSER bildirisini taşıyan yırtık duvar afişleri dış kapının iki yanındaki tuğla sütunlara yapıştırılmıştı.

Davidson epeydir güneşin altında yürüyordu. Schomberg'in "*piazza*" adını verdiği avluya gelince durup terli yüzüyle ensesini kuruladı. Bu avluya açılan birkaç kapı görülüyordu, hepsi kapalıydı. Ortalıkta kimsecikler yoktu. Çinli uşaklar bile yok olmuş, avluyu demir iskemlelerle masalara bırakmışlardı. Yalnız gölgeler ve hüzünlü bir sessizlik vardı. Bir de ağaçların altından esen, eriyip duran Davidson'u umulmadık ölçüde ürperten sinsi, serin bir yel, –Sourabaya'daki temkinsiz beyazlar için– ateşli hastalıklarla hastanenin habercisi olan tropik bir esinti.

Davidson temkinli bir adam olduğundan en yakın odanın loşluğuna sığındı. Örtülü bilardo masalarının arkasındaki alacakaranlıkta, iki iskemleye uzanan bir beyaz adam yerinden doğruldu. Schomberg için günün en rahat vakti, ikindi kahvaltısının sona erdiği saatlerdi. Göğsünü zırh gibi örten sakalını dikleştirerek, kararlı ve saldırgan bir tavırla Kaptan'a doğru yürüdü. Her gün gelen müşterilerden olmadığından onu pek sevmezdi. Geçerken, masalardan birinde duran çıngırağı salladı, eskiden subay olduğunu hatırlatan ilgisiz bir sesle sordu:

"Bir şey mi istemiştiniz?"

Hâlâ ensesini kurulayan Davidson, büyük bir saflıkla, Heyst'i almaya geldiğini belirtti.

"Burada değil!"

Çıngırağın sesini duyan Çinli uşaklardan biri belirmişti. Schomberg, "Bu bayın siparişini al," dedi sertçe.

Davidson gitmek zorundaydı. Oturacak, içki içecek zamanı yoktu; bütün istediği Sissie'nin gece yarısı yola çıkacağı haberinin Heyst'e ulaştırılmasıydı.

"Burada değil, dedim ya!"

Davidson kaygıyla dizine vurdu.

"Hay Allah! Demek hastanelik oldu." Ateşli hastalıkların yaygın olduğu o bölgede bu kanıya varması çok olağandı.

Eski subay dudaklarını büzdü, ondan yana bakmadan kaşlarını kaldırmakla yetindi. Bu birçok anlama gelebilirdi ya, Davidson hastane düşüncesini bir yana bırakabileceğine karar verdi. Ne var ki gece yarısından önce Heyst'i bulmak zorundaydı.

"Burada kalmıyor muydu?" diye sordu.

"Evet, burada kalıyordu."

Davidson, "Peki şimdi nerede olduğunu söyleyebilir misiniz?" diye sordu. Kendini Heyst'in koruyucusu olarak gördüğünden İsveçli'ye yakınlık duyuyor, içten içe endişelenmeye başlıyordu. Otelciden şu yanıtı aldı:

"Bilemem." Çılgın gibi kafasını sallıyordu adam. "Beni hiç ilgilendirmez." Bu sözlerle de bir ipucu veriyor, ürkünç bir gizin varlığını belirtiyordu sanki.

Davidson durgun, donuk bir adamdı. Yaratılışı böyleydi. Schomberg'in tutumundan hoşlanmadığını hiç belli etmedi.

"Nasıl olsa Tesmanlardan öğrenirim," diye düşünüyordu. Gelgelelim hava gerçekten çok sıcaktı: Üstelik Heyst limanın yakınlarındaysa Sissie'nin körfezde demir atmış olduğunu da görürdü. Belki de çoktan gemiye binmiş, kara-

da bulamayacağı bir serinliğe kavuşmuştu. Oldukça şişmandı Davidson; o yüzden de hep serinlik arar, kımıltısızca oturabilmeyi özlerdi. Kararsızlık çekercesine bir süre bekledi; Schomberg de kapıda durmuş, büyük bir kayıtsızlıkla dışarısını gözlüyordu. Birden geriye döndü, hırsla, öfkeyle seslendi:

"Onu görmek mi istiyordunuz siz?"

"Evet öyle," dedi Davidson. "Buluşmayı kararlaştırmıştık da..."

"Hiç canınızı üzmeyin. Buluşup buluşmadığınız onun umurunda değil artık."

"Değil mi?"

"Değil ya. Kendiniz de görüyorsunuz. Burada değil işte. Onun için hiç kaygılanmayın. Bir dost olarak söylüyorum bunları."

Otelcinin sesindeki öfkeye şaşıp kalan Davidson, "Sağ olun," diye mırıldandı. "Ben de biraz oturup bir şey içeyim bari."

Schomberg bunu beklemiyordu. Kabaca seslendi:

"Çocuklar!"

Çinli uşak ortaya çıktı gene. Otelci başıyla beyaz adamı gösterdikten sonra homurdanarak çıktı. Yanından geçerken, otelcinin dişlerini gıcırdattığını duymuştu Davidson.

Kaptan bilardo masalarıyla baş başa kaldı; otelde ondan başka insan yoktu sanki. Gerçekten sakin bir adam olduğundan ne Heyst'in yokluğu, ne de Schomberg'in gizemli davranışları onu çok fazla kaygılandırmamıştı. Hiç küçümsenemeyecek aklıyla bu iki konuyu incelemeye koyuldu. Ortalıkta dönen bir şeyler vardı mutlaka; ne olduğunu öğrenmeden oradan ayrılmak istemiyor, önsezisi de bilginin oraya, onun ayağına geleceğini söylüyordu. Karşısındaki duvarda, dış kapıdakilere benzeyen, ancak soluk ya da yırtık olmayan HER GECE BİR KONSER afişleri asılıydı. Afişleri boş bakışlarla

süzerken o yıllarda çok ender rastlanan bir durum dikkatini çekti: Orkestra Zangiacomo'nun Doğu Turnesi –on sekiz müzisyen– hep kadınlardan oluşmuştu. Afiş, topluluğun seçkin repertuarlarını sömürgelerdeki ekselansların, paşaların, şeyhlerin, Mascate Sultanı'nın vb. kişilerin önünde çalmış olmaktan onur duyduklarını belirtiyordu.

Davidson, on sekiz kadın çalgıcıya acımıştı. Kötü koşullar altında yaşadıklarını, genellikle müzisyenlikten başka her mesleği yapan Zangiacomo gibi heriflerden neler çekmiş olabileceklerini çok iyi bilirdi. O, afişi gözlerken arkasında bir kapı açıldı, içeri, Schomberg'in karısı olarak bilinen –hiç kuşkusuz gerçekten de karısı olan– kadın girdi. Birinin alaycı bir biçimde dikkat çektiği üzere, öyle çirkindi ki ancak ve ancak nikâhlı karısı olabilirdi. Otelcinin, karısına çok kötü davrandığı kanısını uyandıran, kadının yüzünden okunan korkuydu. Davidson şapkasını çıkarıp selam verdi. Kadın da renksiz başını eğdi, kapıya bakan yüksekçe tezgâhın arkasına, duvardaki aynayla şişe dizilerinin önüne oturdu. Saçını çok göz alıcı bir biçimde taramış, iki uzun lüleyi cılız boynunun sol yanından sarkıtmıştı; giysisi ipekliydi. Geliş nedeni ikindi nöbetini almaktı. Kadının ortada bulunması odanın çekiciliğini hiç mi hiç artırmadığı halde kocası, ona bu görevi yüklerdi nedense. Bayan Schomberg duman bulutlarıyla gürültünün arasında özel tahtına yerleştirilmiş bir put gibi oturur, bilardo oyunlarını izlerdi. Ne kimse onunla konuşur ne de o kimseye bir söz ederdi. Arada sırada gereksiz ve beklenmedik biçimde kaş çatması bir yana bırakılırsa Schomberg de ilgilenmezdi onunla. Çinli uşakları bile kadını yok sayarlardı.

İçeriye girerek Davidson'un düşüncelerinin akışını bozmuştu. Ağzı açık, sessizce, kımıltısızca oturan Bayan Schomberg'le baş başa kalmak Kaptan'ı tedirgin etti. Herkese acırdı o. Kadını görmezlikten gelse kabalık etmiş olacaktı. Afişi gösterip sordu:

"Bu müzisyenler oteldeler mi?"

Bir müşterinin onunla konuşması öylesine yadırganacak bir durumdu ki, Bayan Schomberg bu sözleri duyunca yerinden sıçradı. Davidson'un sonradan anlattığına göre duruşundaki katılığı hiç bozmadan, tahtadan yontulmuşçasına bir sertlikle zıplamış. Gözlerini bile oynatmıyormuş. Dudakları da tahtadan oyulmuş gibi durmakla birlikte rahatça karşılık vermiş:

"Bir ay kadar burada kaldılar. Şimdi yoklar. Her gece konser verdiler."

"Güzel çalıyorlar mıydı?"

Kadın bu sorusunu yanıtlamamış, gözlerini dikip dosdoğru önüne baktığından Davidson rahatsız olmuş. Söylenenleri duymamış gibi davranıyormuş ya, bu da olanaksızmış. Belki de kendi düşüncesi sorulduğu zaman konuşma yeteneğini yitiriyordu. Schomberg, karısının, kendi düşüncelerini kendisine saklamasını istemişse ona göre eğitim görmüştü belki de. Ne var ki Davidson konuşmayı sürdürmeye kararlıydı; sessizliği kendine göre yorumlayarak ekledi:

"Yaa, demek pek usta değillerdi. Bu tür orkestralar genellikle pek iyi değillerdir zaten. Patronun adına bakılırsa İtalyan olmaları gerekir. İtalyan mıydılar, Bayan Schomberg?"

Kadın başını salladı:

"Hayır. Adam Alman'dı aslında, ancak İtalyanların bu işte daha çok kazanç sağladığını bildiğinden saçını sakalını siyaha boyamıştı. Zangiacomo takma adı."

Davidson, "Çok ilginç" diye mırıldandı. Aklı Heyst'e takıldığından, Bayan Schomberg'in başka gerçekleri de öğrenmiş olabileceğini düşündü. Bayan Schomberg'e bakıp da böyle bir düşünceye varmak gerçekten olağanüstü bir durumdu. Kadıncağızın aklı olmadığını sanıyorduk biz. Yani birazcık bile değil, hiç aklı yoktu bizce. Onu insan yerine bile koymazdık; ara sıra başını eğen, zaman zaman da gülüm-

seyen bir mankendi bize kalırsa. Davidson, önündeki yassı burunlu, çökük yanaklı, hiç kırpıştırılmayan patlak gözlü profili gözlerken kendi kendine düşünüyordu: "Nesne" az önce konuşmuş muydu gerçekten? Biraz sonra gene konuşur muydu acaba? Bu sorular bile heyecanlandırıyordu insanı; makinenin konuşup konuşmayacağını düşünmek gibi bir şeydi. Davidson'un tombul yüzüne eğlendirici bir deneye girmeye hazırlandığını belirten bir gülümseme yayıldı, bir kez daha kadına seslendi:

"Peki ya ötekiler? Orkestranın öteki üyeleri İtalyan mıydı?"

Aslında hiç aldırmıyordu ya, makinenin gene konuşup konuşmayacağını denemek istemişti. Deney başarıyla sonuçlandı. Makine ötekilerin de İtalyan olmadıklarını bildirdi.

Değişik ülkelerin yurttaşıymışlar.

Makine susmuştu; görünen tek patlak gözünü hiç oynatmadan, odayı boydan boya süzdükten, "*piazza*"ya açılan kapıdan dışarı da baktıktan sonra usulca sürdürdü:

"İçlerinde bir İngiliz kız bile vardı."

"Zavallı çocuk," dedi Davidson. "O kadıncağızların tutsak gibi yaşadıklarını bilirim. Şu sakalını boyayan herif insanlık nedir biliyor muydu bari?"

Makineden hiç ses çıkmadı. Davidson'un yumuşak yüreği de bu sessizliğin ne anlama geldiğini hemen anladı.

"Zavallı kadınlar zor durumda yaşıyorlar," diye söylendi. "Az önce bir İngiliz kızdan söz etmiştiniz, Bayan Schomberg. Kız derken gerçekten genç kız mı demek istemiştiniz? Orkestralarda çalışan kızlar genellikle geçkince oluyor da..."

Bayan Schomberg'in yüzü kıpırtısız, sesi gene çok alçaktı: "Bayağı gençti."

Bu sözlerden yüreklenen Davidson, kıza acıdığını belirtti. Herkese acırdı o.

"Buradan ayrılınca nereye gittiler?" diye sordu.

"Kız onlarla gitmedi. Kaçtı."

Şimdi de bu çıkmıştı; Kaptan'ın ilgisi yeni bir boyut kazandı.

Sakin sakin, "Bak hele bak," diye mırıldanıp görmüş geçirmiş bir erkek tavrıyla, bilgiç bilgiç sordu: "Kiminle kaçtı?"

Bayan Schomberg'in hiç kıpırdamadan duruşu hep tetikte olduğu, hep çevresini dinlediği izlenimini uyandırıyordu insanda. Belki gerçekten çevresini dinliyordu ama Schomberg yapının öbür ucunda öğle uykusuna yatmıştı. Sessizlik ürküntü verecek kadar uzadı. Sonunda otelcinin karısı fısıldadı:

"Sizin dostunuzla."

"Demek dostumu aradığımı biliyorsunuz," dedi Davidson umutla. "Acaba size sorsam..."

"Söyledim ya."

"Nee?"

Davidson'un gözlerinin önündeki sis perdesi aralanmış, bir türlü inanamadığı bir görüntü çıkmıştı karşısına.

"Şaka ediyorsunuz," diye haykırdı. "Onun yapacağı iş değil." Gelgelelim sözünü bitirirken sesi de kısılmıştı. Bayan Schomberg başını bir santim bile oynatmadı. Davidson da şaşkınlığın getirdiği gerilimden kurtulmuş, oturduğu yerde pelte gibi yayılmıştı şimdi.

"Heyst ha? O kusursuz centilmen," diye mırıldandı usulca.

Bayan Schomberg bu sözleri duymazlıktan geldi. Davidson, duyduklarını Heyst'in kişiliğine hiç yakıştıramamıştı. İsveçli'nin ne kadın konusunda konuştuğu olmuştu ne de kadın konusunu düşündüğünü gösteren bir ipucu. Kadınları yok sayar gibi görünürken birdenbire bunu yapmıştı demek! Adi bir müzisyeni alıp kaçmıştı.

Davidson olayı bize aktardığında, "Şaşkınlıktan ağzım açık kaldı," demişti.

Ne var ki olayı bize aktardığında, bu garip alışverişi yapan kişilere karşı anlayış göstermeye başlamıştı. Bir kere,

Heyst'in bu davranışının centilmenliğe sığıp sığmadığını kesin olarak bilemezdik. Biz karşısında sırıtır ya da güldüğümüzü saklamaya çalışırken, o, tombul suratını hiç buruşturmadan bakardı yüzümüze. Heyst, Samburan'a götürmüştü kızı; bu işin gülünecek yanı yoktu. Adadaki ıssızlık, bölgenin yıkıntısı iyice etkilemişti Kaptan'ı. Samburan'ın durumunu bilmeyenlerin abuk sabuk sözleri oradaki görünüme hiç uymuyordu. Ormandan, bomboş denize uzanan kara renkli iskeleyi, upuzun otların tepesinden yükselip kederle çevreyi gözleyen boş evlerin sivri çatılarını geçirirdi aklından. Uuf! İskelenin başındaki kömür yığınının yanında dikilen, çalılıkların arasında mezar yazıtı gibi duran karatahta –Tropik Kuşak Kömür Şirketi tabelası– adadaki hüznü büsbütün artırıyordu.

Duygusal Davidson böyle düşünüyordu işte. Kız, hiç tanımadığı bir adamın peşine takılıp böyle bir yere gittiğine göre gerçekten çok acı çekmiş olmalıydı. Heyst durumu ona anlatmıştı kuşkusuz. Ne de olsa bir centilmendi o. Ne var ki sözcüklerle anlatılamazdı Samburan'daki koşullar. Ada büsbütün ıssız olsa daha iyiydi belki.

Kaldı ki insan kazayla ıssız bir adaya düşmüşse yapılacak hiçbir şey yoktu. Ama gezici bir kadınlar orkestrasında keman çalan bir kızın orada bir gün, bir tek gün bile mutlu olabileceğini düşünmek saçmaydı. Adayı görür görmez korkuya kapılırdı kız. Çığlıklar atardı korkudan.

Bu sakin, şişman adamların yüreğinde yatan acıma duygusu öyle derindir ki! Davidson ruhunun derinliklerine kadar sarsılmıştı; Heyst için kaygılandığını görmek de hiç güç değildi. Son zamanlarda oradan geçip geçmediğini sorduk.

"Aa, elbette... Hep geçiyorum. Aşağı yukarı yarım mil açıktan."

Kimseyi görmüş müydü?

"Hiç kimseyi! Gölgelerini bile görmedim."

"Düdüğünü öttürdün mü?"

"Düdüğü mü? Yok canım, hiç olacak şey mi!"

Adadakileri böyle uygunsuz bir davranışla tedirgin edebileceğini nasıl düşünürlerdi? Çok ince insandı Davidson!

Birisi doğal olarak, "Peki ama adada olduklarını nasıl bilebilirsiniz?" diye sordu.

Heyst, Kaptan Davidson'a verilmek üzere bir pusula bırakmıştı Bayan Schomberg'e; buruşuk bir kâğıt parçasına kurşunkalemle çiziktirilmiş birkaç satırlık bir şey. Beklenmedik bir olayın kendisini oradan ayrılmaya zorladığını yazıyor, yaptığı bu kabalığın bağışlanmasını diliyordu. Oteldeki bayan –yani Bayan Schomberg– ona durumu anlatabilir, ancak açıklayamazdı.

"Açıklayacak ne olabilir ki?" Davidson bunu kestiremiyordu. "Kemancı kızdan hoşlanmıştır..."

Ben araya girdim: "O da ondan hoşlanmış, besbelli."

"Olay çok hızlı gelişmiş," diye mırıldandı Kaptan. "Sonu ne olacak dersiniz?"

"Bana kalırsa pişmanlık olacaktır. Peki ama nasıl olmuş da Bayan Schomberg'i kendine dert ortağı etmiş?"

Bize sorulursa, balmumundan yapılmış bir heykel, bilardo masalarının ötesinde –hiç kımıldamadan, hiç konuşmadan, görmeden, duymadan– oturan kadından daha yararlı olabilirdi insana.

Davidson masum bakışlı gözlerini bana çevirdi. "Nasıl olacak, kızın kaçmasına o yardım etmiş." Bu olayı öğrendiğinden beri şaşkınlıktan yusyuvarlak olmuştu gözleri; hiç düzeleceğe de benzemiyordu. Tıpkı bazı insanların korkudan ya da üzüntüden titrek, sarsak kaldıkları gibi.

"Bayan Schomberg, Heyst'in pusulasını kıvırmış bükmüş, ben orada her şeyden habersiz otururken birden kucağıma fırlatmıştı," dedi Davidson. "Aklım başıma gelince, onun bu olaya nasıl bir katkıda bulunduğunu, Heyst'in pusulayı ni-

çin ona bıraktığını sordum. O zaman, canlı bir insandan çok, boyalı bir resmin konuşmasını andıran bir tavırla ve ancak benim duyabileceğim bir sesle fısıldadı:

"Onlara ben yardım ettim. Kızın eşyalarını toplayıp şalımın içine sardım, arka pencereden bahçeye fırlattım. Yaa, yaptım işte."

Sakin sesiyle, soluğu daralmışçasına konuşan Davidson da kısık sesle mırıldandı: "Parmağını kımıldatmaya korkar diye düşündüğümüz kadını görüyor musunuz? Buna ne dersiniz bakalım?"

Ben, kadın kendi çıkarını kollamıştır, diyordum. Durup dururken karşısındakine acıyacak kadar canlılık yoktu onda. Heyst'in kadına rüşvet verdiği de düşünülemezdi. Her şey olurdu da bu olmazdı. Yoksa saygıdeğer çevrelerde "çöpçatanlık" adı verilen bir tutkuya, kendisinin hiçbir çıkarı olmadığı halde, bir kızı bir erkekle birleştirmek isteğine mi kapılmıştı Bayan Schomberg? Eğer öyleyse çok garip bir çöpçatanlık örneğiydi doğrusu!

Davidson yeni bir ayrıntıya değindi: "Kızın bohçası pek küçükmüş besbelli."

"Belki de kız çok güzeldi," dedim.

"Bilinmez. Çok mutsuzdu bence. Birkaç parça çamaşırla, orkestrada çalarken sırtlarına geçirdikleri beyaz giysilerden bir ikisini alıp gitmiştir sanırım."

Davidson kendi düşüncelerine dalmıştı. Tropikal kuşağın tarihinde buna benzer ikinci bir olaya rastlanmayacağını ileri sürdü. Kim çıkar da orkestrada çalışan bir kızı alırdı? Gerçi güzel kızlardan hoşlanan olmaz değildi ama kimse peşine takıp yuvasına götürmezdi. Yok canım, olacak şey değildi! Ancak Heyst gibi bir çılgın yapardı bunu.

"Ne anlama geldiğini bir düşünün," diye vızıldadı Davidson. Sakin adamın hayal gücü hızlanmıştı. "Düşünün bir kere. Samburan'da tek başına oturmak aklına dokunmuş so-

nunda. Aklını kullansaydı böyle bir işe kalkışmazdı. Aklı başında olan hiç kimse... Bunun sonu ne olur? Sonunda kızı ne yapar? Çıldırmış!"

"Siz çıldırmış olduğunu söylüyorsunuz, Schomberg de adada açlıktan ölmek üzere olduğunu ileri sürüyor," dedim. "Bakarsınız sonunda kızı yiyiverir."

Davidson, Bayan Schomberg'in ayrıntılara girecek zaman bulamadığını söyledi: Aslında o kadar uzun bir süre baş başa kalabilmeleri de şaşılacak şeydi. İkindi saatlerinin uyuşukluğu geçip gitmişti. Avludan –çok özür dilerim, "*piazza*"dan– konuşmalar, ayak sesleri, çekilen iskemlelerin gıcırtısıyla çalınan çanların şangırtısı geliyordu artık. Müşteriler birer ikişer sökün etmeye başlamıştı. Bayan Schomberg kimseye bir şey söylememesi için Kaptan Davidson'a yalvarırken –gene yüzüne bakmadan elbette– fısıldadığı sözcüğü yarıda kesmek zorunda kaldı. Schomberg, ara kapıdan içeri girmişti. Saçlarını fırçalamış, sakalını düzgünce taramıştı ya, gözleri şiş şişti hâlâ. Bir Davidson'a, bir karısına baktı kuşkuyla; ne var ki birinin doğal durgunluğu, ötekinin edinilmiş donukluğu karşısında ne diyeceğini bilemedi.

Asık suratla, "*Piazza*'ya içki gönderdin mi?" diye sordu.

Kadının ağzını açmasına gerek kalmamış, Çinli uşakların bir numaralısı elindeki dolu tepsiyle geçip dışarı çıkmıştı. Schomberg de kapıya kadar gidip müşterileri selamladı; gelgelelim yanlarına çıkmadı. Sırtı içeri dönük, kapıda dikilip durmuştu. Davidson birkaç dakika sonra kalktığında hâlâ oradaydı. İskemlenin gıcırtısını duyunca dönüp baktı; Kaptan'ın şapkasını çıkarıp Bayan Schomberg'i selamlayışını, kadının aptalca sırıtarak başını eğişini gözledikten sonra gene önüne döndü. Ağırbaşlılığına diyecek yoktu doğrusu! Kapıdan geçerken duraklayıp saf saf mırıldandı Davidson:

"Dostumun yokluğuyla ilgili bir şey söylemeyişiniz beni üzdü. Dostum Heyst'i diyorum... Benim yapabileceğim tek

bir iş kalıyor şimdi: Limana inip orada soruşturmak. Sanırım bilgi verecek biri çıkacaktır."

Schomberg öfkeyle homurdandı: "Git, cehhenemde soruştur istersen!"

Davidson'un otelciye seslenmesi Bayan Schomberg'i kuşku altında kalmaktan korumak amacını güdüyordu; ne var ki Heyst'in serüvenini bir başka kaynaktan duymak da hoşuna gidecekti. Denemesi başarılı oldu. Otelci kendini koyuvermiş, aynı kısık sesle, Heyst'e – en hafifi "Domuz–köpek" olan sövgüler yağdırmaya başlamıştı. Öylesine – hırslanmıştı ki boğazı tıkandı, dili tutuldu. Daha ağır sözlere bile dayanabilecek yaratılışta olan Davidson bu aradan yararlanmasını bildi, otelciyi paylarcasına söylendi:

"Bu kadar öfkelenmeniz saçma doğrusu. Adam kasanızı çalıp götürseydi..."

İriyarı otelci eğilmiş, yüzünü Kaptan'ın burnuna dayamıştı.

"Kasayı mı?.. Benim kasayı ha? Buraya bakın, Kaptan Davidson... Kızı alıp kaçtı o! Kızdan bana ne? Kız benim umurumda değil!"

Davidson'u irkilten çirkin bir sıfat kullandı. Kız buymuş işte; kız onun hiç umurunda değilmiş. O "müessesesinin" namusunu düşünüyormuş yalnızca. Her açtığı otelde "sanatçı toplulukları" çalıştırırmış. Her topluluk da başka topluluklara övgüyle söz edermiş ondan. Ya şimdi? Orkestra şefleri onun otelinde –onun otelinde– müzisyenlerin elden gittiğini duyunca ne düşüneceklerdi acaba? Üstelik 734 Hollanda guldeni sayıp bahçeye konser salonu yaptıralı ne kadar olmuştu daha?

Namuslu bir otelde böyle bir işe girişilir miydi? Utanmazlıktı bu; ahlaksızlık, edepsizlik, vahşet! Serseri düzenbaz, dolandırıcı, haydut, schwein-hund!*

(*) (Alm.) Domuz-köpek – e.n.

Davidson'u ceketinin düğmesinden yakalamış, tam Bayan Schomberg'in donuk bakışlı gözlerinin önünde, kapının eşiğinde tutmuştu. Kaptan, kadına bir bakış atıp yatıştırıcı bir el hareketinde bulunmayı düşünmüştü ama Bayan Schomberg tezgâhın arkasındaki yüksek iskemlesinde duyarlıktan, hatta canlılıktan öylesine yoksun görünüyordu ki vazgeçti. Kararlı bir tavırla düğmesini kurtardı. Bunun üzerine Schomberg de son bir küfür salladı, yalnız kalıp kendini toparlayabilmek umuduyla arkalarda bir yere kaçtı. Davidson verandaya çıkmıştı. Oradaki müşteriler de kapının eşiğinde geçen öfke nöbetini gözden kaçırmamışlardı. Müşterilerden biri Davidson'un tanıdığıydı; başıyla selam verip geçecekken adamın seslendiğini duydu:

"Öfkesinden geçilmiyor, değil mi? O günden beri hep böyle."

Konuşan adam bir kahkaha atmış, ötekiler de gülümsemeye başlamışlardı. Davidson durdu.

"Evet çok öfkeli." Sonradan anlattığına göre şaşkın bir çaresizlik içindeymiş ama ötekiler durumunu hiç fark etmemişler. Elbette, kabuğuna çekilen kaplumbağa duygularını ne kadar belli ederse Davidson da o kadar etmişti.

Düşünceli düşünceli, "Aşırılığa kaçıyor bence," diye mırıldandı...

Ahbabı atıldı: "Ee, kapıştılar ya!"

"Ne demek istiyorsun? Kavga mı ettiler yani? Heyst'le kavga mı etti?" Davidson buna inanmakta güçlük çekmekle birlikte kaygılanmıştı.

"Heyst'le mi? Yok yok, öbür ikisi dövüştüler. Bizim Schomberg'le o kadınları dolaştıran herif. Sinyor Zangiacomo çılgına döndü ertesi sabah; değerli dostumuza saldırdı. Önce evin bir ucundan ötekine peşinden kovaladı –görülecek şeydi doğrusu; kapılar çarpılıyor, kadınların on yedisi birden yemek salonunda çığlıklar atıyorlardı– sonra da burada, veran-

dada kavgaya durdular. Çinli uşaklar ağaçlara tırmandılar hep... Hey John, sen çıkmak ağaç, bakmak kavga ha?"

Badem gözlü, donuk yüzlü oğlan aşağılayıcı bir homurtu çıkardı, masayı silip gitti.

"İyi kapıştılar doğrusu. Tekme tokat giriştiler. Zangiacomo başladı önce. Hah, Schomberg de geldi! Söylesene, Schomberg, kızın ortalıkta olmadığını anlayınca nasıl saldırdı sana! Müzisyenlerin müşteriler arasında dolaşmasında direttiğin için kızmıştı, değil mi?"

Schomberg eşikte belirmişti gene. İleri çıktı. Yürüyüşü telaşsızdı ama, burun delikleri titriyor, bağırmamak için kendini güç tutuyordu.

"Evet öyle. İşin gereğiydi. Kızların dolaşmasını istediğim için de fazladan para veriyordum. Sizleri düşünüyordum, baylar. Gedikli müşterilerimi düşünüyordum. Akşam oldu mu bu kasabada yapacak iş kalmıyor. Siz de güzel bir müzik dinleyebildiğiniz için hoşnut kalmıştınız yanılmıyorsam? Üstelik de bir bayan sanatçıya bir nar şerbeti, ya da ona benzer bir şey ısmarlamaktan hiç zarar gelmez. Ne var ki o herif –o İsveçli– kızı kandırdı. Buralardaki herkesi kandırdı zaten. Ben onu yıllardır gözlüyorum. Morrison'u nasıl kandırdığını unuttunuz mu?"

Geçit törenindeymişçesine birden çark edip döndü, sert adımlarla uzaklaştı. Masadaki müşteriler ses çıkarmadan bakışıyorlar, Davidson kayıtsız bir seyirci tavrıyla bekliyordu. Schomberg'in bilardo salonunda bir aşağı bir yukarı dolaştığı avludan duyuluyordu.

Daha önce de konuşan adam –bir Hollandalı'nın İngiliz kâtibi– konuya dönmüştü gene: "İşin tuhafı, sabahın dokuzunda bu ikisi arabaya bindiler, kızla Heyst'i aramak için limana indiler. Sağa sola seğirtip herkese sorular sordular. Kızı bulsalar ne yaparlardı bilmiyorum ama senin Heyst'i ele geçirebilseler, rıhtımda öldürürlerdi, Kaptan."

Hiç böylesine gülünç bir sahne görmediğini belirtti. Aynı amaç uğrunda koşturan o iki adam birbirlerinin gözlerini oyacak gibi bakışıyorlarmış. Bir çatanaya atlamışlar, limandaki bütün gemileri dolaşarak ortalığı ayağa kaldırmışlar. Daha sonra karaya çıkan birkaç kaptan nasıl baskına uğradıklarını anlatıp bir erkekle bir kızın peşinde oldukları anlaşılan o iki çılgının kimliğini öğrenmek istemiş. Abuk sabuk konuşmalarından pek bir anlam çıkmadığından gemilerde de hoş karşılanmamışlar anlaşılan. Hatta bir Amerikan gemisinin ikinci kaptanı bunları apar topar güverteden aşağı atmış. Tesmanların doğuya giden yelkenlilerinden biriyle, daha ortalık ağarmadan yola çıkan Heyst'le kız, bu arada, epey uzaklaşmışlarmış. Kaçakların nasıl uzaklaştıkları, Heyst'in sabahın üçünde tuttuğu kayıktaki Cavalı kürekçilerden öğrenilmişti. Tesmanların yelkenlisi, sabahları hep karadan esen yelden yararlanıp tan ağarırken demir almıştı; arayıcılar limana indiğinde hâlâ ufuktaydı belki. Gelgelelim Amerikalı kaptanın davranışından yılan otelciyle müzisyen limana dönmeye karar vermişlerdi. Karaya ayak basınca birbirlerine Almanca sövmeye başlamışlar gene. Ne var ki bu kez kavgaya kadar gitmemiş iş; bir süre öfkeli öfkeli bakıştıktan sonra birlikte bir arabaya binmişler –ücreti paylaşmak, masrafı azaltmak amacıyla olsa gerek– rıhtımdaki Avrupalılarla yerlileri ağızları bir karış açık bırakıp gitmişler.

Bu garip öyküyü dinledikten sonra, Schomberg'in gedikli müşterileriyle dolan avludan uzaklaşmıştı Davidson. Her gelen Heyst'in serüveninden söz ediyordu. İsveçli hiç böylesine dillerde gezmemişti, diye düşünüyordu Kaptan. Hiç! Tropik Kuşak Kömür Şirketi'nin müdürlüğüne getirildiği, budalaca eleştirilere, adalarda gezen her serserinin, her serüvencinin kıskançlığına hedef olduğu günlerde bile. Davidson, insanların böyle skandalları konuşmayı daha çok sev-

dikleri sonucuna vardı. Olayı çok büyük bir kepazelik sayıp saymadığını sordum.

Kendisi en küçük bir uygunsuz davranıştan kaçınan o dürüst adam, "Yoo, hiç de değil," diye karşılık verdi. "Ne var ki, evli olmasam bile benim yapabileceğim iş değil."

Bu sözde hiçbir suçlama yoktu; tam tersine, İsveçli'ye gıpta ederek konuşmuştu sanki. Davidson da benimle aynı kanıdaydı; Heyst sıkıntıda olan birini kurtarmak için girişmişti bu işe. Biz dünyada hiç kötülük görmeyen duygusal yaratıklar olduğmuzdan değil, Heyst'in o tür bir insan olduğunu çoktan fark ettiğimiz için varmıştık bu kanıya.

"Ben o yürekliliği gösteremezdim," diye sürdürdü Davidson. "Her şeyin başını, sonunu düşünürüm ben. Ama Heyst öyle değil; yoksa korkardı. İnsan bir kadını ıssız bir ormana götürürse, eninde sonunda, şu ya da bu nedenle pişmanlık duyacaktır; Heyst'in gerçek bir centilmen oluşu da büsbütün güçleştirecektir durumu."

VI

O gün, konu böylece kapandı. Davidson'la üç ay sonra karşılaştık ikinci kez. Beni görür görmez atıldı:

"Gördüm onu."

Ben şaşkınlığımı belirtecek bir söz söylemeden açıkladı: Uygunsuz bir davranışta bulunmamış, adadakilerin özel yaşantısına burnunu sokmak aklından geçmemiş; çağırıldığı için gitmiş.

"Öyle bir şey yapacağınız aklımdan geçmez," dedim. Gösterdiği inceliği ne denli eğlendirici buduğumu gizlemeye çalışıyordum. Gemisiyle bir adadan ötekine gezen kaptanların en duyarlıklısıydı Davidson. Ne var ki inceliğinden hiç de az olmayan insancıllığı, onu, her yirmi üç günde bir Samburan'ın (yaklaşık olarak bir mil) açığından geçmeye zorlamış-

tı. Hiç gecikmeden, hiç aksatmadan tam yirmi üç günde bir. Davidson duyarlıklı, insancıl ve düzenli bir adamdı.

"Sizi Heyst mi çağırdı?" diye sordum ilgiyle.

Evet, Heyst çağırmış. Davidson düzenli geçişlerinden birinde, bıkmak, bezmek bilmeyen insancıllığıyla Samburan kıyılarını gözlüyormuş dürbünle.

"Bir beyaz adam gördüm, Heyst'ten başkası olamazdı. Bir bambu kamışının ucuna bayrağa benzer koca bir bez bağlamış, iskelenin ucunda sallayıp duruyordu."

Davidson gemiyi iskeleye yanaştırmak istememiş (ayıp sayılacağından korkmuştur sanırım) ama dümeni kırmış, kıyıya biraz daha yanaşıp makineleri stop ettirdikten sonra bir sandal indirmiş. Sandala kendisi de binmiş ya kürekte Malaylı gemiciler varmış elbette.

"Heyst sıkıntıda mıymış?" diye sordum. Davidson konuşmasına ara vermiş, ben de merakta kalmıştım. Takımadaların göğünün altında yaşayanların, Heyst'i –nasıl desem bilmem– dikkati çeken bir kişi olarak tanımadıklarını unutmamalıyız.

Davidson, "Kayık iskeleye yanaşır yanaşmaz ben de onu sordum," dedi. "Kendimi tutamadım artık." Heyst ayağa kalkmış, Davidson'a battaniye büyüklüğünde olduğu izlenimini veren bayrağımsı bezi katlıyormuş.

"Hayır, öyle bir şey yok." Gülümseyince uzun, bakır rengi bıyıklarının altından beyaz dişleri görünmüştü.

Kaptan belki inceliğinden, belki de şişmanlığından ötürü, iskeleye çıkmaya çekinmiş. O sandalda durmuş, Heyst de yarı beline kadar eğilerek her zamanki nezaketiyle teşekkür edip özür dilemeye koyulmuş. Davidson onda bir değişiklik göreceğini umuyormuş ya, hiçbir şey bulamamış. Orkestranın içinden bir kemancı kızı yakalayıp götürdüğünü kızın o anda ormanın derinliklerinde yaşadığını belli edecek hiçbir iz yokmuş adamda. Ne utanç göstermiş, ne de kendi-

ni savunan bir tavır takınmış. Olsa olsa Kaptan'a her zamankinden fazla yakınlık gösterdiği söylenebilir. Sözleri de pek kolay anlaşılan türden değil:

"Sizi buraya çağırışımın nedeni herhangi bir yanlış düşüncenin doğmasını önlemektir. Benim için önemli olan bir şey değil. Kimin ne diyeceğine hiç aldırmam ben; bana kimse zarar veremez. Şeytana uyup kesin bir davranışta bulunduğum için ben zararlı bir iş yapmış olabilirim belki. O anda suçlu olmadığımı düşünmüştüm ama kesin her davranış zararlı sonuçlar verir. Ne kötü değil mi? Dünyada kötülüğün baskın oluşu da bundan ileri geliyor. Neyse ki ben dünyayla ilişiğimi kestim! Bundan böyle parmağımı bile oynatmayacağım. Bir zamanlar, gerçekleri gözlemlemenin, bize ayrılan yaşam sürecini doldurmanın en iyi yolu olduğunu düşünürdüm; gelgelelim gözlemciliği de bıraktım artık."

Basit bir adam olan Davidson'un, tropikal çalıların arasından uzanan, çürümeye yüz tutmuş iskelenin altında bu sözleri dinleyişini gözünüzün önüne getirin. O güne kadar hiç kimseden böyle bir konuşma duymamıştı. Hele Heyst'ten hiç mi hiç!

"Adam delirmiş," diye düşündü Davidson.

Ne var ki tepesinden sarkan yüze bakınca bizim bildiğimiz türden bir deliliğin söz konusu olmadığını da anladı. Derken aklı başına geldi birden; şaşkınlığından utnutup gitmişti. Heyst'in yanında bir kadın vardı artık; bu tuhaf konuşmalar kızın etkisini gösteriyordu besbelli. Ancak az sonra bu düşüncenin de saçma olduğunu anladı; hem dostluğunu göstermek amacıyla hem de söyleyecek başka bir şey bulamadığından sordu:

"Yiyeceğiniz falan tükenmedi ya?"

Heyst gülümseyerek başını salladı.

"Hayır hayır. Öyle bir şey söz konusu değil hiç. Sağ olun ama hiçbir eksiğimiz yok. Sizi geciktirmek cüretini göster-

dimse kendimi ya da... Arkadaşımı düşündüğümden değil. Yardımınızı istemeye karar verdiğimde yalnız Bayan Schomberg için kaygılanıyordum."

Davidson, "Ben onunla konuştum," diye araya girdi.

"Yaa? Ben de öyle umuyordum. Bir yolunu bulur..."

"Gelgelelim kadıncağız pek az şey söyleyebildi." Davidson, bir şeyler daha duyabilse sevinecekti.

"Evet anlıyorum. Neyse... Pusulayı aldınız, değil mi? Bir yolunu bulup pusulayı verdi, değil mi? Çok iyi. Sandığımızdan daha becerikli bir kadın."

Davidson, "Kadınların çoğu öyledir," diye karşılık verdi. Dostunun bir kızı kaçırmış olmasından ötürü duyduğu yabancılık her an azalıyordu. "Ne yapacakları hiç belli olmaz," diye sürdürdü öğretici bir tavırla. Ne var ki Heyst'in bu sözlerden ders alacağı yoktu. Başka bir konuya geçmişti o.

"Bu şal Bayan Schomberg'in." Koluna asılı olan kumaşı gösteriyordu. Yan gözle bakarak, "Yanılmıyorsam Hint işi," diye ekledi.

Davidson, "Pek değerli bir şey değil," dedi.

"Zarar yok. Önemli olan Bayan Schomberg'in olması. Schomberg de vicdansız haydutun bir... Size öyle gelmiyor mu?"

Davidson'un yüzüne belirsiz bir gülüş yayıldı.

Büyük kusurları bile hoşgörmelerini bağışlatmak istercesine, "Buranın halkı ona alıştı," diye mırıldandı. "Haydutluğunu bilmem; ben onu otelci olarak tanıyorum."

"Bense o kadarını bile bilmiyordum; siz beni Sourabaya'ya götürmek nezaketini gösterdiğiniz güne kadar yani. Onun oteline inişimin nedeni de ekonomikti. Netherlands House çok daha pahalı. Üstelik müşterilerin kendi uşaklarını getirmelerini istiyorlar. O da bir sorun tabii."

Kaptan, "Çok haklısınız, çok haklısınız," dedi sevecenlikle. Heyst şalı Bayan Schomberg'e göndermek istiyordu. Bir

soran olur da, eşyasını göstermek olanağını bulamazsa, güç durumda kalabilirdi kadın. Bunu düşündükçe çok sıkılıyormuş Heyst. Kocasından çok korktuğu besbelliymiş. Korkusu da yersiz değilmiş herhalde.

Kadının korkusu Kaptan'ın da dikkatini çekmişti. Gene de, bir yabancının uğruna kocasını aptal yerine koymaktan çekinmemişti. Bunu da açıkça belirtti.

Heyst, "Haa, demek biliyorsunuz," dedi. "Evet, yalan değil. Bana... Bize yardımı dokundu."

"Evet bana da anlattı. Epey konuştuk. Bayan Schomberg'in birisiyle konuşabileceği aklınızın ucundan geçer miydi? Arkadaşlara söylesem inanmazlar. Siz kadını nasıl kandırabildiniz, Heyst? Böyle bir şeyi nasıl düşünebildiniz? Yüzünü gören, söyleneni anlayamayacak kadar aptal, bir tavuğu kışkışlayamayacak kadar korkak sanır onu. Ah bu kadın milleti! En sünepeleri bile neler beceriyor."

"O, dünyadaki yerini korumak istiyordu yalnız," dedi Heyst. "Çok saygıdeğer bir istek."

"Yaa, öyle mi? Ben de böyle bir durum olabileceğinden kuşkulanmıştım."

Ondan sonra da kaçışlarının yol açtığı kavgayı anlattı Heyst'e. Başlangıçta nazik bir dikkatle dinleyen İsveçli'nin yüzü bulutlandı ama ne şaşırdığını belli etti ne de bir açıklamada bulundu. Davidson'un konuşması sona erince şalı sandala uzattı, kaptan da bir yolunu bulup gizlice Bayan Schomberg'e ileteceğine söz verdi. Heyst birkaç kelimeyle teşekkür ettikten sonra, Davidson iskeleden uzaklaşmaya hazırlandı. Birbirlerine bakmıyorlardı. İsveçli birden seslendi:

"Korkunç, iğrenç bir baskı yapılıyordu. Anlıyorsunuz değil mi? Bunun farkına vardım ve..."

Yumuşak yürekli Davidson'un çok iyi anladığı bir duyguydu bu.

"Bu sözleriniz beni hiç şaşırtmadı," dedi usulca. "Ne kadar iğrenç olabileceğini bilirim. Siz de evli olmadığınıza göre işe karışmanızda hiçbir sakınca yoktu. Evet, doğru!"

Sandalın kıçına geçmiş, yekeyi eline aldığında Heyst'in son bir kez seslendiğini duymuş.

"Bu dünya yırtıcı bir köpektir. Fırsat verirseniz hemen ısırır. Neyse ki burada kadere karşı koyabiliriz sanıyorum."

Davidson bunları bana anlatırken yaptığı tek yorum şuydu:

"Kadere karşı koymanın da tam yolunu bulmuş hani! Peşine bir de kadın takıyor."

VII

Uzun bir süre sonra Davidson'a –pek sık karşılaşmadık– şalı ne yaptığını sordum. Görevini dolambaçlı yollara sapmadan, pek güçlük de çekmeden yerine getirmiş. Samarang'a ilk uğrayışında şalı sımsıkı sarıp paket etmiş, koluna kıstırıp limana inmiş. Limandaki işlerini bitirdiğinde bir arabaya atlayıp otele yollanmış. Bir önceki gelişinde edindiği değerli bilgiler, gelişini, tam Schomberg'in öğle uykusu saatine denk düşürmesini sağlamış. Ortalığı gene bomboş bulunca bilardo salonuna girmiş, arkalarda, Bayan Schomberg'in biraz sonra gelip oturacağı tezgâha yakın bir masa seçmiş. Sonra da masadaki çıngırağı sallayıp otelin uykulu sessizliğini bozmuş. O çıngırağı sallar sallamaz Çinli uşaklardan biri belirmiş. İçkisini ısmarladıktan sonra yerine yerleşmiş Kaptan.

Bana anlatırken, "O paketi gerisin geri götürmektense, art arda yirmi içki içerdim," dedi. (Davidson pek az içerdi aslında.) "Kadına haber vermeden paketi oralarda bir yerlerde bıraksam sonu kötü olabilirdi. Bu durumda hiç getirmemek daha iyi olabilirdi belki."

Oturup bekledi, arada bir çıngırağı çalarak canının istemediği üç dört buzlu içki içti. Neyse ki sonunda Bayan Schomberg göründü. İpekli giysisi, cılız boynu, lüleleri, ürkek bakışları ve budalaca gülümsemesiyle hep aynı Bayan Schomberg. Belki de boyuna çıngırak çalarak oteli ayağa kaldıran içkici müşterinin kimliğini öğrenmesi için o tembel hayvan göndermişti kadını. Küçük bir baş eğme, kısa bir selam... Bayan Schomberg tezgâhın gerisine yerleşmişti. Öyle ahmak, öyle güçsüz görünüyordu ki, yanındaki paket olmasa, kadınla yaptığı konuşmayı düşünde gördüğünü sanacaktı Davidson. Çinli uşağı dışarı gönderebilmek için bir içki daha ısmarladı, yanındaki iskemlede duran paketi yakalayıp tezgâhın altındaki aralıktan kadının ayaklarının dibine itti. "Bu sizinmiş," diye mırıldanınca işi bitmiş sayılırdı. Gerisini kendi bilirdi artık!.. Kıl payıyla kurtarmıştı paçayı. O yerine otururken, uzun uzun esnemeye özen göstererek uykudan kalktığını belli eden Schomberg girdi kapıdan. Kuşkulu, öfkeli bakışlarla çevresini süzdü. Sakin bir insan oluşu Davidson'un işine yaramıştı o anda; zaten otelci de bu müşteriyle karısı arasında herhangi bir ilişki kurulabileceğini düşünemezdi.

Bayan Schomberg, Çin tapınaklarındaki putlar gibi oturuyordu yerinde. Davidson kadına hayran kalmıştı; onun bu oyunu yıllardır oynadığına inanıyordu artık. Gözünü bile kırpmıyordu. Müthişti doğrusu! Bayan Schomberg'i o adalarda yaşayan herkesten –hatta kocasından da– iyi tanıdığını düşündükçe korkuya kapılıyordu neredeyse. Aldatmacanın gerçekten ustasıydı kadın. Onun gibi birinin yardımını elde ettikten sonra Heyst'in iki erkeğin gözünün önünde kız kaçırabilmesine hiç şaşmamak gerekirdi.

Asıl şaşılacak şey, Heyst'in, bir kadının etekliğine takılıp kalmasıydı. Yıllardır gözümüzün önündeydi o; kadınlarla ilgilendiği hiç görülmemişti. Arada sırada, gerektiği yerde ve zamanda sağa sola içki ısmarlaması bir yana bırakılırsa, hiç-

bir insana bağlandığı, ilgi ya da tutku gösterdiği olmamıştı. Sesinde belli belirsiz seçilen alaycılık, davranışındaki incelik onu bizlerden ayırmaya yeterliydi. O, bizim soluduğumuz, iş ve para kokusuyla ağırlaşmış havada uçuşan bir tüy gibiydi. O yüzden de ilgisini somut bir şeye yöneltti mi, herkes bu "gerçek gözlemcisini" gözlemeye koyulurdu. Önce Morrison'la gizli ortaklığı yapışını gözledik, sonra da çıkarların çatıştığı o büyük girişimi, Tropik Kuşak Kömür Şirketi olayını. Sonunda da mucizelerin en büyüğü, Heyst'in kişiliğine hiç uymayan bu istenç gösterisi, kız kaçırma serüveni çıkmıştı ortaya.

Davidson, dedikoduların yatıştığını bildirmişti; o Schomberg eşeği her yerde dişlerini gıcırdatıp öfkesini bilemese, belki de çoktan kapanacaktı konu. Ben, Kaptan Davidson'un kızla ilgili bir haber getirmeyişine sıkılmıştım. Güzel miydi acaba? Bilemeyecekti. Kızdan söz edildiğini duymak umuduyla bütün öğleden sonrayı Schomberg'in otelinde geçirmişti ama herkes bıkmıştı o öyküden. Avludaki masalarda oturan müşteriler daha güncel olayları konuşuyorlar, Davidson da açıktan açığa soru sormaya çekiniyordu. Kimsenin gözüne batmamaya çalışarak köşesinde oturup birinin kendiliğinden bir şeyler söyleyeceğini umuyordu. Bana sorarsanız birazcık da kestiriyordu derim. Davidson'un gevşekliğinin, sakinliğinin ölçüsünü anlatamam size.

Avluda oradan oraya gezen Schomberg bir ara, Kaptan'ın bitişiğindeki masaya yanaşıp söze karıştı:

"O İsveçli tehlikeli bir adam, baylar. Yıllardır tanırım ben onu. Casusluğunu bir yana bıraksak bile... Bilinmeyen gerçeklerin peşinde koştuğunu kendisi söylerdi; eh, bu casusluk değil de nedir? Herkesin işini gücünü araştırırdı. Kaptan Morrison'u avucunun içine aldı, adamın posasını çıkardı. Zavallıcık korkusundan Avrupa'ya kaçtı da oralarda öldü gitti. Morrison'un ciğerlerinin sağlam olmadığını hepi-

miz bilirdik. Adamı önce sömürdü, sonra da öldürdü! Ben açık konuşmayı severim, öldürdüğünü biliyorsam öldürdü derim. Ondan sonra da Kömür Şirketi dalaveresini düzenledi. O konuyu hepiniz duymuşsunuzdur zaten. Ceplerini elâlemin parasıyla doldurunca da benim otelimden, benim müşterilerim için çalan orkestradan, beyaz bir kızı kaçırıp kimsenin ona erişemeyeceği adasına kaçarak krallar gibi yaşamaya başladı. Aptal kız! Düşündükçe tepem atıyor... Tüh!"

Tükürüyordu otelci. Hırsından tıkanıyordu. Kafasında çeşitli görüntüler beliriyordu mutlaka. Belki de bu görüntülerden kurtulmak için, yerinden fırladı, avludan kaçtı. Bayan Schomberg'in oturduğu salona girmişti. Kadının görünüşü de çektiği acıyı dindirecek türden değildi ama kim bilir...

Davidson, Heyst'i savunmak gereğini duymamıştı. Bu konu hakkında pek bir şey bilmezmiş gibi yapıp yanındakileri konuşturmaya, kızla ilgili bazı ayrıntılar öğrenmeye çalışıyordu o. Bulunmaz bir şey miymiş? Güzel miymiş? Kimsenin dikkatini çekmediğine göre olağanüstü bir güzelliği var denemezdi; herkes bu kanıda birleşiyordu. Tesmanların İngiliz kâtibi, kızın solgun benizli olduğunu anımsadı. Çok ağırbaşlı, ahlak kurallarına sıkı sıkıya bağlı bir gençti; öyle insanlarla ilişki kurmaya yanaşmazdı bile. Kadınların çoğunun oldukça geçkin sayılabileceğini öğrendi Kaptan. Schomberg, onları "Pavyon" adını verdiği ayrı bir yapıya yerleştirmişti. Bütün gün beyaz giysilerini onarmakla, yıkamakla uğraşırlar, yıkadıklarını ağaçların arasına gerdikleri iplere asarken de orta yaşlı çamaşırcı kadınları andırırlardı. Orkestra platformunda çalarken de geçkin çamaşırcılara benzerlerdi zaten. Kız onlardan ayrı bir yerde kalırmış. Patron –orkestra şefi ya da kara sakallı adam– piyano çalan, patronun karısı olduğu anlaşılan asık suratlı yaşlıca kadın ve kız, otelin içinde yatıp kalkarlarmış.

Öğrendiklerini yeterli bulmayan Davidson otelde birkaç saat daha kalmış, tabldotu bile denemiş. Ancak başka bir şey öğrenemeyeceğini anlayınca üstelememiş.

Bunları bana aktarırken, "Aman canım, nasıl olsa bir gün görürüm," diye vızıldadı.

Eskisi gibi, her yolculukta Samburan açıklarından geçecekti elbet.

"Evet, anlıyorum," dedim. "Günün birinde Heyst gene çağıracaktır sizi. O zaman ne isteyecek Allah bilir."

Davidson hiç ses çıkarmadı. O da bir şeyler düşünüyordu bu konuda. Sessizliği de düşüncelerini gizliyordu. Heyst'in sevgilisi hakkındaki konuşmamız bu kadarla kaldı. Ne var ki, ayrılmadan önce bambaşka bir konuya değindi Kaptan.

"Size tuhaf gelebilir ama geceleri Schomberg'in otelinde gizlice kumar oynandığını sanıyorum. İkişer üçer kişilik grupların eskiden orkestranın çaldığı salona doğru gittiklerini gördüm. Panjurları sımsıkı örtmüş olsalar gerek; dışarıya hiç ışık sızmıyordu.

"Ancak o heriflerin karanlıkta oturup günahlarını düşünmeye gitmediklerine de kalıbımı basarım."

"Çok tuhaf," dedim. "Schomberg'in böyle bir tehlikeyi nasıl göze aldığını anlayamıyorum."

İkinci Bölüm

I

Daha önce de söylediğim gibi Heyst, otele indiği zaman bu saygıdeğer dostumuzun kendisine düşmanlık beslediğinden habersizdi. Zangiacomo'nun Bayanlar Orkestrası da ondan bir süre önce yerleşmişti otele.

Heyst'i Doğu denizlerinin unutulmuş köşesinden çıkaran neden, Tesmanlarla görülecek, parayla ilgili bir işti. O işi çabucak bitirdi, Davidson'un gelip onu gene yalnızlığına götürmesini beklerken yapılacak hiçbir şeyi olmadığını fark etti. Yalnızlığa dönmekte kesin kararlıydı. Büyülü Heyst adını taktığımız adam büyüden değil, bunalımdan, bıkkınlıktan yakınıyordu o ara. Adamlardan bıkmış değildi, hayır! Takımadalar göğünün büyüsü sonsuzdur; kolay kolay kendini kurtaramaz insan. Yaşamaktan bezginlik duyuyordu o. Kuşkucu, alaycı kişiliği eyleme geçmiş, sonunda da başarısızlığa uğramıştı. Her gün iş dünyasında boğuşmaya alışık olanlar onun sıkıntısını anlayamazlar. Yaratılışına aykırı olan bir girişimde bulunduğu için, din değiştirmekle kötü ettiğini anlayan dönmelerin çektiği acıyı duyuyordu. Bu sıkıntıya, bir

de bildiğimiz vicdan azabı eklenmişti üstelik. Morrison'un ölümünden dolayı kendisini suçluyordu. Böyle düşünmesi, yersizdi aslında; vatanında geçirdiği serin, yağışlı yaz aylarının Morrison'u hasta edeceğini kimse bilemezdi.

Surat asmak Heyst'in yapacağı şey değildi ama kimseyle ahbaplık edecek durumda olmadığını söyleyebiliriz. Onun içindir ki gecelerini, Schomberg'in avlusunda, kendi başına oturarak geçiriyordu. Kapısının önündeki ağaçlara Japon fenerleri asılan konser salonundan yaylı sazların iniltisi yayılır, çalınan ezgiler onun kulağına kadar gelirdi. Müzik, onun yatak odasından, üst kattaki verandaya açılan kapısından bile duyuluyordu. Bu kopuk kopuk gıcırtılardan bıkkınlık duyuyordu artık. Yeryuvarlağının ezgisini dinlemekten hoşlananların çoğu gibi, takımadalar gezgini Heyst de çevresinde sessizlik olmasını yeğlerdi. Yıllardır sessizlik içinde yaşamıştı. Gümüş rengiyle laciverdin arasında, kımıltısız denizin göğe kavuştuğu büyüleyici çizginin ortasında, yaprakların koyu renk kumaşına bürünüp yatan adacıklar çok ıssızdır. Güleç bir mahmurlukla örtülüdürler sanki; o adalarda yaşayan insanlar bile, koruyucu bir örtüyü delmekten korkarcasına, usulcacık bir sesle konuşmaya alışırlar.

Heyst'i ilk yıllarda büyüleyen de bu olmuştu belki. Ne var ki onun için büyü bozulmuştu artık. Büyü bozulmuştu ya, adalara tutsak olmaktan kurtulamamıştı. O yöreden uzaklaşmayı aklından geçirmezdi. Bunca yıl sonra nereye gidebilirdi zaten? Benimseyebileceği, bağrına basabileceği bir tek kişi yoktu dünyada. Bu gerçeği de son zamanlarda fark etmişti; insan başarısızlığa uğradı mı kendi içine döner, varını yoğunu gözden geçirir. Dünyadan uzaklaşıp bir köşeye çekilmeye kararlıydı ama bu kararı vermesiyle kapıldığı yalnızlık duygusunun altında ezilmiyor da değildi. Bu duyguya kapıldığı için sıkılıyordu. Zekâmızı ve duyarlılığımızı inciten kesin karşıtlıklardan daha sıkıcı bir şey olamaz.

Schomberg de bu arada gözünün ucuyla Heyst'i süzüyordu. Düşmanca duygulara hedef olduğunun bilincine varamayan bu müşteriye sokulmuyor, "eski subay" tavrını elden bırakmıyordu. Müşterilerinden bazılarını dirseğiyle dürtüp "şu İsveçli'nin" takındığı havaya bakmalarını öğütlediği de duyuluyordu.

"Niye bizim otele gelmiş bilmem. Burasını kendine layık görmez o. Keşke başka bir yere gitseydi de, üstünlüğünü orada sergileseydi. Bakın, ben bu konserleri sizler için düzenledim; sizleri biraz olsun eğlendirebilmek için. Peki, kendileri gönül indirip de bir gececik müzik dinlemeye geldiler mi acaba? Yok! Hiç gelir mi? Onun ne mal olduğunu bilirim ben. Bütün gece *piazza*'nın karanlık bir köşesinde oturur... Gene bir düzenbazlık tasarlıyordur mutlaka. Kendimi tutmasam gidip başka bir otel bulmasını söyleyeceğim. Ne var ki insan tropikal bölgelerde oturdu mu, beyazlara bu şekilde davranmak istemiyor. Ne kadar kalacağını bilmiyorum ama, güzel bir müzik dinlemek için de olsa, elli sent paraya kıyıp içeri girmeyeceğine kalıbımı basarım. Kim isterse bahse girerim."

İsteyen çıkmadı; çıksaydı kazanırdı. Cızırdayan, tıngırdayan, vızıldayan seslerin, incecik bir şilte ve delikli bir cibinlikle donanmış yatağına kadar gelmesinden çılgına dönmüştü Heyst. Sert somyasından kalktı, kocaman ağaçların pürtüklü gövdelerini aydınlatan gölgeler arasında solgun ışık noktaları yaratan Japon fenerlerinin altında durdu. Gevşek bir ipe dizilen silindir biçimi birkaç fener de Schomberg'in "konser salonu" gibi gösterişli bir adla andığı yapının kapısına asılmıştı. Gözü dünyayı görmeyen Heyst kapının dışındaki üç basamağı çıktı, basma perdeyi çekip içeri girdi.

Avrupa'dan getirtilen çam kerestesiyle yapılmış, topraktan bir karış yükseğe kurulmuş olan küçük salondaki gürültü dayanılacak gibi değildi. Canlı bir melodi yakalama-

ya uğraşan müzisyenlerin sazları homurduyor, inliyor, vınlayıp gıcırdıyor, burun deliklerinden öfke okunan iri yapılı, kırmızı suratlı bir kadının çaldığı kuyruklu piyano da sert dolu tanelerini andıran notaları kemanların fırtınasına ekliyordu. Orkestra yeri beyaz muslin giysilerle, çıplak kolların omuza bağlandığı noktada çaprazlama konmuş geniş kırmızı kurdelelerle doluydu. Kereste biçercesine bir hızla işleyen kolları Zangiacomo yönetiyordu. Beyaz smokin ve siyah yelek giymişti. Dağınık uzun saçlarıyla gür sakalı, maviye kaçan bir siyahlıktaydı. Korkunç bir adamdı. Sıcak da korkunçtu. Aşağı yukarı otuz kadar müşteri masalara yerleşmiş içki içiyorlardı. Gürültüden serseme dönen Heyst de bir iskemleye yığıldı.

Müziğin hızlı temposunda, yaylardan yükselen çeşitli inil-tilerde, açık yakalı giysilerle çıplak kolların hareketinde, çalgıcıların boş bakışlarıyla donuk yüzlerinde hayvanca bir bayağılık vardı; Heyst'i iğrendiren şehvetli bir hava.

Kendi kendine, "Korkunç bir şey!" diye mırıldandı. Gelgelelim dizgesel gürültünün de kendine göre bir çekiciliği olduğunu unutmamak gerekir. Heyst sanıldığı gibi apar topar kaçmak isteği duymadı.

Yerinde kaldı, yerinde kaldığı için de kendine şaştı. Bu canlılık ve neşe gösterisi beğenisine aykırı düşüyor, duyu organlarını tedirgin ediyordu. Zangiacomo'nun orkestrası müzik yapmıyor, korkunç bir enerjiyle sessizliği parçalıyordu olsa olsa. İnsan bir şiddet eylemiyle karşı karşıya geldiğini, bir cinayete tanıklık ettiğini sanıyordu. Bu izlenim öyle güçlüydü ki, öteki müşterilerin rahatça yerlerinde oturup keyifle içki içmelerini yadırgıyordu Heyst. Hiçbir öfke, korku ya da keder belirtisi göstermeyen bu garip kayıtsızlığı görmeye dayanamayacaktı; başını çevirdi.

Çalınan parça sona erince duyduğu huzurdan başı döndü; ayaklarının dibinde ansızın bir sessizlik uçurumu açılmış-

tı sanki. Başını kaldırıp baktı. O acayip müşteriler şimdi ilgiyle bakınıyor, beyazlı kadınlar da ikişer ikişer platformdan inip Schomberg'in "konser salonu"ndaki masaların arasında dolaşıyorlardı. Her yana dağıldılar. Yok olmuştu. Açıkgöz Schomberg'in sözleşmede ileri sürdüğü koşullardan biriydi bu: Orkestra üyeleri salona inecek, isteyen müşterilerin –daha doğrusu sanatla ilgilenen cömert müşterilerin– masalarına onur vereceklerdi. Sanat sevgisiyle cömertlik, ısmarlanan içkilerin sayısıyla simgeleniyordu.

Heyst'e kalırsa çok yakışıksız bir işti bu. Neyse ki kadınların çoğunun yaşlı, hepsinin de çirkin oluşu, Schomberg'in açıkgözlülüğünün ahlaksızlık sınırlarına varmasını önlüyordu. Gerçi hepsinin yüzü az çok boyalıydı ama –onlar için belki de günlük giyimin bir parçası olan bu süsün dışında– hiçbirinin başarı kazanmak için çaba harcadığı yoktu. Müşterilerde de pek fazla sanat sevgisi olmadığından, kadınların birkaçı boş masalara yerleşmiş, öbürleri kol kola girip ortadaki geçitte ikişer ikişer dolaşmaya koyulmuşlardı. Yorgun kollarıyla uyuşan bacaklarını aynı anda dinlendirebildikleri için seviniyorlardı belki de. Geniş kırmızı kurdeleler salonun dumanlı havasını renklendiriyor, yapay bir neşe saçıyordu. Heyst, güzellikten, umuttan yoksun, sömürülerek yaşayan, öyle yaşadıkları için de yüzlerinin kaba saba çizgilerinde ince bir hüzün okunan bu yaratıklara acımıştı.

Öteden beri güçlüydü acıma duyguları. Kadınların boyuna masasının yanından geçip durmaları ona üzüntü veriyordu. Tam kalkıp gidecekken, iki beyaz giysiyle kırmızı kurdelenin hâlâ orkestra yerinde durduğunu gördü. Giysilerden biri burun deliklerinden öfke okunan iri kemikli kadını örtüyordu. Bayan Zangiacomo'dan başkası değildi bu. Piyanodan kalkmış, sırtını salona dönüp konserin ikinci yarısında kullanacağı notaları hazırlamaya koyulmuştu. Çirkin dirseklerinin hızlı hareketleriyle bu işi bitirince başını kaldır-

dı, ikinci sıradaki iskemlelerden birinde kıpırtısızca oturan ikinci beyaz giysiyi gördü. Nota sehpalarının arasından sert, saldırgan adımlarla geçerek yürüdü. İkinci sıradaki beyaz giysinin kucağında, biçimli kolların ucundan sarkan, pek beyaz sayılmasa da oldukça küçük denebilecek, gevşekçe yan yana bırakılmış iki el duruyordu. Heyst'in bundan sonra gördüğü ayrıntı da kızın saç biçimi oldu. Güzel, düzgün bir kafatasına sarılmış kestane rengi iki kalın örgü.

Kendi kendine, "Şaşılacak şey, bir genç kız," diye mırıldandı.

Kızın genç olduğu belliydi; omuzların çizgisinden, çaprazlama bağlanan kurdelenin arasındaki göğüslerin küçüklüğünden, salona yarı yarıya sırtını dönerek oturduğu iskemleyi örten beyaz muslin eteğin dökülüşünden belliydi. Alçak topuklu beyaz ayakkabıların gizlediği küçük ayaklarını birbirinin üstüne atmıştı.

Heyst'in gözlemci yanı uyandı. O güne kadar gözlemciliğini hiçbir dişiye yöneltmediğinden, yepyeni bir durum yaşadığını seziyordu. Bir erkeğin bir başka erkeğe bakarken asla göstermeyeceği, kendisinin de daha önce hiçbir kadına göstermediği bir dikkatle bakıyordu kıza. Nerede olduğunu, kimlerin arasında bulunduğunu unutmuştu. İri kemikli kadın, kızın önünde durakladı; kulağına bir şey fısıldayacakmışçasına eğildi. Dudakları da oynamıştı gerçekten. Ancak kızı bir anda yerinden sıçratan söz ne olabilirdi? Masada oturan Heyst de irkildi. Çevresine bir göz attı. Orkestra yerine bakan yoktu; gene başını çevirdiğinde, kızın peşinden gelen kadınla birlikte platformun önündeki üç basamağı indiğini gördü. İncecik gövde bir saniye duraklamış, sarsak bir adım attıktan sonra gene yerinde kalmıştı. Öteki –o zalim bakıcı, piyano çalan o kaba yaratık– kızı sıyırıp geçti, masalarla iskemlelerin arasından asker adımlarıyla ilerleyerek gaga burunlu Zangiacomo'nun yanına gitmek üzere dı-

şarı çıktı. Kendini herkesten üstün gördüğünü belirten bir havayla ilerlerken alaycı gözleri Heyst'in bakışlarıyla karşılaştı. Heyst hemen başını çevirdi, gözleriyle kızı aradı. Yerinden kımıldamamıştı o. Gözleri eğik, kolları yanına sarkık, olduğu yerde duruyordu.

Heyst, yarısı içilmiş purosunu bıraktı, dudaklarını kısıp yerinden kalktı. Yıllar önce, Timor Adası'nın Delli kasabasındaki tozlu sokağı geçip çok az tanıdığı, sıkıntıda olduğu, yalnızlık çektiği belli olan Morrison'a seslendiği zaman da aynı içgüdüyle hareket etmişti.

Aynı içgüdüyle kalkmıştı ama, kendisi bunun farkında değildi. Morrison'u düşünmüyordu o anda. Hatta denebilir ki, Samburan'daki kömür madeninin kapanmasından bu yana, Morrison ilk kez aklından silinip gitmişti. Onun için de hiçbir çekingenlik duymadan ortadaki geçitte ilerledi.

Kadınların birkaçı masalara demir atmışlardı bu arada. Dirseklerine dayanıp erkeklerle konuşuyor –kırmızı kurdeleler bir yana bırakılırsa– orta yaşlı, kalın sesli gelinleri andırıyorlardı. Heyecanlı konuşmalar Schomberg'in "konser salonu"nu doldurmuştu. Heyst'in geçişine kimse dikkat etmedi; ayakta olan tek erkek de o değildi zaten. Kız, bir adamın gelip de önünde durduğunu epey sonra fark etti. Hiç kımıldamadan, hiç ses etmeden, çevresine bakınmadan, solgun bir yüzle öylece dineliyordu. Heyst'in konuştuğunu duyunca gözlerini yerden kaldırdı.

Heyst İngilizce seslendi kıza: "Özür dilerim ama, o korkunç kadın size bir şey yaptı yanılmıyorsam. Çimdikledi değil mi? Az önce, iskemlenizin yanına gelip sizi çimdikledi. Çok iyi biliyorum."

Kız gözlerini yusyuvarlak açmış bakıyordu. Bu girişi dinlerken bile şaşkın bakışlarını oynatmadı. Heyst kendine kızdı, sözlerinin anlaşılmadığını sanmıştı. Bu kadınların hepsi değişik ülkelerden toplanırdı; kimin ne olduğu bilinemezdi.

Oysa kız, yanı başında dikilip duran bu adamın dazlak kafasına, şapkanın altında kalan alnın beyazlığıyla yanakların esmer rengine, uzun, kıvırcık, kızıl bıyıklarıyla mavi gözlerden okunan iyi yürekliliğe şaşmıştı en çok; Heyst, şaşkınlığın yerini korkunun, onun yerini de umutsuz bir çaresizlik ifadesinin aldığını gözledi.

Davranışının böyle bir sonuç vermesine sıkılmıştı. "Sizi çimdiklediğini biliyorum," diye mırıldandı gene.

Kızın yanıtını duyunca rahatladı.

"Hiç olmayan bir şey değil ya! Hem diyelim ki çimdikledi... Siz ne yapabilirsiniz sanki?"

Heyst sesinde nicedir duyulmayan, güç sezilen alaycılıkla, "Bilmiyorum," diye karşılık verdi. "Üzülerek söyleyeyim ki bilmiyorum. Yapabileceğim bir şey var mı? Ne yapmamı dilersiniz? Emredin, yapayım."

Bir kez daha şaşkınlığa kapılmıştı kız. Karşısındaki adamın salondaki öteki erkeklere hiç benzemediğini anlamıştı. Kendisi orkestranın öbür üyelerinden ne kadar farklıysa, bu adam da öteki erkeklerden o kadar farklıydı.

Güç duyulan bir sesle: "Emretmek!" diye mırıldandıktan sonra usulca sordu: "Kimsiniz siz?"

"Birkaç gündür bu otelin müşterisiyim. Konsere girmiş bulundum. Ancak o korkunç..."

"Bu işe karışmayın siz." Öyle kesin konuşmuştu ki. Heyst aynı alaycı tavırla sordu:

"Sizi bırakıp gideyim mi yani?"

"Ben onu demek istemedim. Çimdiklediyse salona inmekte geciktiğim için çimdikledi."

"Buna ne kadar kızdığımı anlatamam," dedi Heyst. Sonra da tam bir salon erkeği tavrıyla ekledi: "İndiğinize göre bir yere oturmak istemez miydiniz?"

Genç kız bu çağrıyı kabul etti, en yakındaki iskemlelere oturdular. Gözlerini açmış, birbirlerini süzüyorlardı. Utan-

gaçlık daha sonra geldi; bakışlarını aralarındaki küçük masaya çevirdiler. Ne var ki kısa bir süre sonra gene bakışmaya başladılar. Bakışlarını ayarlayabilecek duruma geldiklerinde on beş dakika geçmiş, "ara" sona ermişti.

Bakışma konusu burada kapanabilir. Konuştuklarının üstünde durmaya da değmez. Birbirlerine söyleyecek sözleri olmadığından hep havadan sudan konuşmuşlardı elbet. Heyst, kızın fizyonomisiyle ilgileniyordu. Kolay tanımlanabilecek yüzlerden değildi. Soylu bir yüz denemezdi ama –soylu olması da beklenemezdi zaten– çizgileri, Heyst'in, herhangi bir kadının yüzünde gördüklerinden çok daha inceydi. Hem yürekliliği okunuyordu yüzünden hem de çektiği acılar. Kişiliğiyle yaşam tarzı yüzüne yansımıştı sanki. Ya sesi! Heyst o sese vurulmuştu. Dünyanın en güzel sözlerini söylemeliydi o ses. Saçma sapan konuşsa çekilebilir, kaba saba sözler etse hazla dinlenebilirdi. Heyst, ezgiyi duymayan, yalnız sazın tınısına kulak veren bir müziksever gibi dinliyordu kızın sesini.

Hiç beklenmedik bir soru sordu: "Şarkı da söyler misiniz?"

Kız, konuşulan konuyla ilgisi olmayan bu soru karşısında afallamıştı. "Ömründe bir nota bile söylediğimi hatırlamıyorum," diye karşılık verdi. Sesinin güzelliğinden habersizdi anlaşılan. "Zaten şarkı söylemek isteğini doğurucak koşullar altında yaşamıyorum nicedir."

O sıcak, soylu sesin titreşimleri, bu sıradan cümleyi Heyst'in yüreğine ulaştırmıştı. Hep uyanık olan zekâsı, yüreğin uğradığı bu garip işgali serinkanlılıkla gözlüyor, sözcüklerin en derin bir köşeye, açıklanmayan özlemlerin arasına yerleşişini izliyordu.

"İngiliz uyruklusunuz, değil mi?" diye sordu.

Kız dupduru bir sesle karşılık verdi: "Belli değil mi?" Soru sorma sırasının kendisine gelmiş olduğunu düşünerek sür-

dürdü: "Konuşurken niçin hep gülüyorsunuz siz?"

Bu soru Heyst'in yüzündeki gülümsemeyi silmeye yeterliydi ama kızın içtenlikle konuştuğu öyle açıktı ki, hemen kendini toparladı.

"Ne yazık ki huyum böyle," dedi şakalaşırcasına. "Sizi çok rahatsız ediyor mu?"

"Yoo! Dikkatimi çekti, o kadar. Genellikle pek sevimli insanlarla karşılaşmıyorum da!"

"Evet, şu piyano çalan kadının benim karşılaştığım yamyamlardan daha sevimsiz olduğunu kesinlikle söyleyebilirim."

"Ben de sözünüze rahatça inanırım." Ürperdi. "Yamyamların arasına nasıl düştünüz siz?"

Heyst hafifçe gülümseyerek, "Anlatması uzun sürer," dedi. Onun gülümsemesinde belirsiz bir hüzün vardı. Alaycılığını, çalılar arasında seken küçük bir kuşu korurcasına örten posbıyıklarına çok aykırı düşerdi bu hüzün. "Çok uzun sürer hem de. Siz nasıl oldu da bu insanların arasına düştünüz?"

Kız, "Şanssızlık," deyip geçti.

"Evet evet, anlıyorum." Heyst başını sallayıp duruyordu. Kısa bir süre önce gördüğü –daha doğrusu sezdiği– çimdiğin anısıyla öfkelenmişti gene. "Kuzum siz kendinizi savunmanın bir yolunu bulamaz mısınız?" diye sordu.

Kız ayağa kalkmıştı. Orkestranın üyeleri de yerlerini alıyorlardı. Bazıları çoktan nota sehpalarının arkasına geçmiş, boş bakışlarla çevrelerini süzüyorlardı. Heyst de kalktı.

"Onlar sayıca üstün," diyordu kız. "Baş edemem."

Yaşadığı sürece edindiği deneylere dayanıyordu bu sözleri; ne var ki sesin etkisinde kalan Heyst, göksel bir bildiri dinlediğini sandı. Duyguları karmakarışıktı ama aklını kullanabiliyordu.

Kız yerine dönünce, "Durumu kötü. Ne var ki kendisine eziyet edildiğinden yakınmıyor," diye düşündü.

II

Her şey böyle başlamıştı işte. Bildiğimiz sonuca nasıl ulaştığını pek kestiremeyiz. Heyst'in kıza –kıza değil de kızın yazgısına– ilgisiz olmadığı apaçık ortadadır. Morrison'un – yalnız göz aşinalığı ve kulaktan dolma bilgilerle tanıdığı Morrison'un peşinden seğirten adamdı o. Ne var ki bu bambaşka bir atılımdı, bambaşka bir ortaklıkla sonuçlanacaktı.

Heyst kafasını kullanmış mıydı acaba? Sanırım kullanmıştır. Her şeyi düşünürdü genellikle. Ancak bu konudaki bilgisi yetersizdi, çünkü o geceyle kaçış sabahı arasındaki süre içinde hiç duraksamadı. Dünyanın kargaşalığını uzaktan izleyen, düşlerle oyalanan bu seyirciler eyleme geçtiler mi önlerinde durulmaz olur, duralamak nedir bilmezler. Başlarını eğer, yalnız ve yalnız ket vurulmayan bir hayal gücünün verebileceği eşsiz bir dinginlikle karşılarındaki duvarlara bile saldırırlar.

Aptal değildi Heyst. Attığı adımın onu nereye götüreceğini bilmiş, hiç değilse sezinlemiştir. Gelgelelim cahil cesurdur sözünü doğruladı, gönül işlerindeki bilgisizliği cesaretini artırdı. Acıklı geçmişini yalın bir dille anlatan kızın konuşması, yoksulluğun çirkin gerçeklerini bilinçsiz bir alayla aktaran sesi çok çekici geliyordu ona. Belki kendi insancıl duygularının gücünden, belki de kızın sesinde kederin, sevincin ve yürekliliğin bütün çeşitlemelerini duyduğundan, dinlediği öykü tiksinti değil, derin bir hüzün uyandırmıştı Heyst'te.

Kız ilk konuşmalarını izleyen gecelerden birinde, konserin ilk yarısından sonra verilen arada anlatmıştı başından geçenleri. Hemen hemen başıboş büyümüştü. Anası, o küçücükken kocasını bırakıp kaçmış; babası da pek tutunamayan tiyatroların orkestralarında çalarmış. Çocukluk dönemini, ana baba ilgisinden yoksun, ucuz pansiyonlar işle-

ten kadınların gelişigüzel bakımı altında geçirmiş. Hiçbir zaman açlıktan ölecek, çıplak gezecek duruma düşmemiş ama, yoksulluğun amansız pençesi de hep yakasındaymış. Keman çalmasını babası öğretmiş ona. Arada sırada sarhoş da olurmuş babası; ne var ki keyfinden değil, kaçan karısını unutamadığı için kederinden içermiş. Adama birden inme inip çalıştığı tiyatronun orkestra yerine yığılınca, kız da Zangiacomo'nun grupuna katılmış. İyileşme olanağı bulunmayan inmelileri barındıran bir düşkünler evinde yatıyormuş şimdi babası.

"İşte böyle," diye bitirmişti kız. "Sizin anlayacağınız kaldırıp kendimi denize atsam kimse umursamaz."

Bu dünyadan çekip gitmek istiyorsa denize atlamaktan daha iyi bir yol bulunabileceğini ileri sürdü Heyst. Kız özel bir dikkatle, yüzüne masumluk veren bir şaşkınlıkla baka kaldı.

Bu konuşma da bir başka konserin "ara"sında geçti. Kız bu kez o korkunç kadından çimdik yemeden, kendiliğinden inmişti salona. Yeni edindiği arkadaşın açılmış alnına, uzun kızıl bıyıklarına tutulmuş olduğunu düşünmek yersizdir. "Yeni arkadaş" demek de yersizdir aslında. Daha önce hiç arkadaşı olmamıştı; kendisine yakınlık gösterilmesi o kadar alışılmadık bir şeydi ki, heyecana kapılmıştı kızcağız. Üstelik Schomberg'e benzemeyen her erkek –yalnız ve yalnız Shomberg'e benzemediği için– gözüne güzel görünüyordu. Otelciden korkuyordu; öbür kadınlarla birlikte kalmayıp otelde yatıp kalkmasından yararlanmaya çalışıyordu o. Gündüzleri, bazen ürkünç sakalının üstünden aç bakışlarla bakarak hiç ağzını açmadan peşinde dolaşır, bazen de avını boş koridorlarda, ıssız köşelerde kıstırır, anlamı çok açık olduğu halde karşısındakini deli saçması kadar korkutan sözler mırıldanırdı.

Kız Schomberg'in davranışını Heyst'in sessizliğiyle, inceli-

ğiyle karşılaştırıyor, İsveçli'ye hayran kalıyordu. İlk kez karşılaşıyordu böyle bir adamla. Ona acıyanlar olmuştu belki; gelgelelim incelik gösteren çıkmamıştı hiç. Yepyeni bir durumdu bu; pek akıl erdiremiyorsa da bundan hoşlanıyordu.

Arada bir umursamazlıkla, çok zaman da karamsarlıkla başını sallayarak yinelerdi: "Onlarla baş edemem ben."

Beş parasızdı. Çevresindeki "kara derililerin" çokluğundan korkuyordu üstelik. Yeryuvarlağının neresinde bulunduğunu da pek iyi bilmiyordu. Orkestra gemiden inip otele yerleşir, yeni bir gemiye binme günü gelinceye kadar da orada kapanır kalırdı. Duyduğu adları hatırlamakta güçlük çekiyordu.

Zaman zaman Heyst'e sorardı: "Buranın adı neydi demiştiniz?"

Heyst, heceleri birbirinden ayırarak, "Sourabaya," diye karşılık verir, bu garip seslerin duyulmasıyla, yüzüne dikilen bakışlarda umutsuzluk belirdiğini görürdü.

Kıza acımamak olanak dışıydı. Heyst, konsolosa başvurmasını öğütledi, ama inançla değil, vicdanını yoklayarak söylemişti. Kız o hayvan türünü hiç tanımıyor, ne işe yaradığını da bilmiyordu. Konsolos! Ne mene şeydi o nesne? Ne mene insandı o, ne yapabilirdi? Gerekirse kendisini İngiltere'ye yollayabileceğini duyunca başı önüne düştü.

"Oraya dönsem ne yapabilirim?" diye mırıldandı. Fısıldarken bile güzelliğini yitirmiyordu sesi. Öyle anlamlı, öyle etkileyici bir havayla söylemişti ki Heyst yeni bir gerçeği kavradı: Kızın yaşantısı, insanlık kavramının bir yanılsama olduğunu kanıtlıyordu. İkisi, Büyük Sahra kadar kurak, çorak, gölgeden yoksun bir çölde karşı karşıya kalmışlardı.

Kız küçük masanın üstüne abandı (ilk tanıştıkları gece oturdukları masadaydılar gene), çocukluğunda oynadığı sokakların taşlarından başka anısı olmadığından, yolculuklarında edindiği karışık, anlamsız, kaba taslak izlenimler de

dünyanın korkulu bir yer olduğu kanısını uyandırdığından, çaresizlik içinde kıvranan insanların umutsuzluğuyla bir solukta sordu:

"Siz bir şey yapamaz mısınız? Siz bir centilmensiniz! İlk gece size seslenen ben değildim, değil mi? Bu işe başlayan ben değilim. Ben şurada duruyordum, siz gelip benimle konuştunuz. Niye konuştunuz sanki! Ne yaparsanız yapın, bir yolunu bulun!" Aynı anda hem yalvarıyor hem saldırıyordu. Hiç sesini yükseltmediği halde bağırıyor bile denebilirdi. Yakında oturanların dikkatini çekebilirdi. Heyst, durumu örtbas etmek için kahkahayla güldü. Kız bu duygusuzluk karşısında hırsından boğulacak gibi olmuştu.

Öfkeyle tısladı: "'Emredin yapayım' demeniz neydi öyleyse?"

Erkeğin hiç gülmeyen, buz gibi bir bakışla baktığını görüp kesin, kararlı bir sesle, "Peki!" dediğini duyunca toparlandı.

"Sizi satın alabilecek kadar zengin değilim." Hâlâ inanılmaz bir kayıtsızlıkla sırıtıyordu Heyst. "Zaten satılık olduğunuzu da sanmam. Ne var ki çalmayı düşünebilirim pekâlâ."

Kız bu sözlerin çok gizli, çok çapraşık bir anlam taşıdığını sanmıştı; sorarcasına bakıyordu.

"Şimdi masadan kalkın," dedi Heyst çabucak, "giderken de gülmeye çalışın."

Kız bu emri umulmadık bir uysallıkla yerine getirdi. Dişleri çok beyaz ve düzgün olduğundan, pırıl pırıl, neşe saçan bir gülümseme yayılmıştı yüzüne. Heyst şaşıp kaldı. Kadın cinsinin erkekleri kolaylıkla aldatabilmesinin nedenini şimdi anladım, diye düşündü bir an. Bu konuda doğuştan yetenekliydiler. Kendisi bu gülüşün kaynağını çok iyi bildiği halde kızın yüzünden yayılan ısıya kapılmış, yüreğine daha önce hiç bilmediği bir yaşam sevinci dolmuştu.

Bu arada kız da yürüyüp gitmiş, "bayanlar orkestrası"nın üyelerine katılmıştı. Zangiacomo'nun kendini beğenmiş ka-

rısı, hemen arkalarından gidiyor, kadınların sırtını yumruklamamak için kendini güç tutuyordu sanki. Zangiacomo, dökük, boyalı sakalı ve kısa smokiniyle en geriden yürüyor, birbirine yakın gözlerinin tedirgin bakışları ve aşağı sarkan kafasıyla kederli bir köpeğe benziyordu. Basamakları çıktı, salona dönüp mavi sakalını sergiledikten sonra değneğini tıklattı. Heyst kopacak gürültüye hazırlanmış, omuzlarını kaldırıp yüzünü buruşturarak beklemeye başlamıştı. Gürültü gerçekten korkunçtu; korkunç olduğu kadar da coşkulu. Piyanodaki kadın başını geriye atarak zalim profilini ortaya çıkarmış, notaya bakmadan tuşları inletiyordu.

Heyst bu patırtıya ancak bir dakika dayanabildi. Kendini dışarı attığında Macar rapsodilerinden biri olduğu belli belirsiz anlaşılan müzik beyninde zonkluyordu. Bu gürültüyle karşılaştırılırsa, yamyamlar arasında çeşitli serüvenler yaşadığı Yeni Gine Adası'nın ormanları ıssız sayılırdı.

Üstelik önündeki serüven –uygulamasından değilse bile niteliğinden ötürü– daha önce başından geçenlere oranla çok daha tehlikeliydi. Ağaçların altındaki Japon fenerlerinin arasında dolaşırken Geelvink Körfezi'nin gerisinde uzanan, denizi gören yerler arasında belki de dünyanın en tehlikeli, en ölümcül noktası olan ormanın karanlığıyla sessizliğini arıyordu o anda. Bu düşünceler altında ezilmeye başlayınca, odasına, odasının dinginliğiyle loşluğuna sığınmak istedi. Gelgelelim odasında da rahat edemedi; aşağıda çalan orkestranın sesi, az da olsa hâlâ kulağını tırmalıyordu. Uyumaya hiç niyetlenmedi; uzun ceketinin düğmelerini bile çözmedi. Bir iskemleye oturup düşünceye daldı. Böyle yapayalnız, karanlıkta oturup da düşünmeye başladı mı kafası çok iyi çalışırdı; sonsuz mutluluk ve sönmeyen umut kavramları, alışılagelmiş kendini aldatma yolları gibi göz yanılmalarından kurtulurdu genellikle. Oysa bu gece rahat değildi, aklının gözleri incecik bir tülle örtülmüştü sanki. Henüz

pek az tanıdığı bir kadına karşı duyduğu kararsız, belirsiz sevginin ördüğü tül...

Sonunda sessizlik –gerçek bir sessizlik– yayıldı ortalığa; konser bitmişti. Müşteriler dağılmış, konser salonunun ışıkları sönmüştü. Kadınlar orkestrasının yattığı pavyon bile karanlıktı. Heyst aniden kol ve bacaklarında kıpırdanmalar hissetti. Uzun süre kımıldamadan oturmaktan ileri gelen bu isteğe boyun eğdi, arka verandadan usulca geçip bahçeye indi, dallarda kuruyup kalmış yemişleri andıran sönük Japon fenerlerinin altında ağaçların gölgesinde dolaşmaya gitti.

Epey bir zaman bahçeyi arşınlayıp durdu. O güne kadar bilmediği heyecan verici düşünceleri kafasında evirip çeviriyor, aklını, yapacağı işe alıştırmaya çalışarak sessiz bir hayalet gibi gidip geliyordu. Durumu açıkça ortaya koymakla yapacağı işi doğrulamış, budalalık etmediğini kanıtlamış olacaktı sanki. Zaten mantığın yararı, davranışlarımızı belirleyen gizli istekleri, tutkularla önyargıları, içgüdüleri, saplantıları ve korkuları doğrulamaktır.

Düşünmeden verilmiş bir sözle, sonu bilinemeyecek bir işe girmiş olmaktan korkuyordu. Derken başka bir soru belirdi kafasında: Kız onun ne demek istediğini anlamış mıydı acaba? Bilinemezdi. Çeşitli kuşkular doğuyordu içinde. Başını kaldırınca ağaçların arasında kımıldayan bir beyazlık gördü. Beyazlık bir anda yok olmuştu ama, yanılmadığını çok iyi biliyordu. Gece yarısı bahçede dolaşırken görülmüş olmasına sıkıldı. Gelen kimdi acaba? Kızın da uykusuzluk çekebileceği hiç aklından geçmedi. Yavaşça ilerledi. Beyazlı hayaletin yanına yanaşınca da kızın neyi anlayıp neyi anlamadığı sorusu bir anda yanıtlanmış oldu. İncecik kollar beline sarılmış, kız, yakarıcıların evrensel pozunu almıştı. Kopuk kopuk konuşmasından pek bir anlam çıkmıyordu ama bu Heyst'in tepeden tırnağa sarsılmasına engel olmadı. Kar-

şısındakinin nasıl bir insan olduğunu biliyordu gerçi; ancak yüreğinin coşkunluğu, kuşkucu mantığına baskın çıkmıştı.

"Sakin olun, sakin olun," diye mırıldandı. Kıza, önce hiç düşünmeden, sonra da geçirdiği bunalımı fark ederek sıkıca sarılmıştı. Hem öyle sıkı sarılmıştı ki karşısındakinin titremesi, göğsünün inip kalkışı Heyst'e geçti. Kız sakinleşirken o heyecanlandı. Sanki dünyadaki duygu coşkunluğunun değişmez bir ölçüsü vardı da, bir yüreğin çarpıntısı azalırken bir başkasınınki artmasa olmayacaktı. Gecenin karanlığı da yoğunlaşmış, çevrelerindeki ıssız gölgeler büsbütün kıpırtısız kalmıştı.

"Üzülme, her şey yoluna girecek." İnançla konuşarak kızı yatıştırıyor, sözlerini kulağına fısıldamak zorunda olduğundan incecik gövdeyi kendininkine bastırıyordu.

Sözlerinin mi, yoksa hareketinin mi daha etkili olduğu bilinemez ama kız rahat bir soluk almıştı sonunda. İçtenlikle konuşmaya başladı:

"Biliyordum. Siz bana seslendiğiniz gece anlamıştım her şeyin yoluna gireceğini. Siz yanıma sokulur sokulmaz anlamıştım. Siz istedikten sonra duruma bir çözüm yolu bulunabileceğini biliyordum. 'Emredin yapayım' dediniz. Sizin gibi bir adamdan beklenmeyecek bir söz. Benimle alay mı ediyordunuz yoksa?"

Heyst, hayatında hiç kimseyle alay etmediğini açıkladı.

"İnanırım," dedi kız tutkuyla. Heyst bu güven belirtisinden duygulanmıştı. "Konuşurken karşınızdakiyle eğlendiğiniz izlenimini uyandırıyorsunuz ama ben aldanmadım. O canavar kadına kızdığınız belliydi. Akıllısınız üstelik. Durumu hemen anladınız. Yüzümden anladınız, değil mi? Bakın... Yüzüm hiç kötü sayılmaz sanırım. Pişman olmayacaksınız. Hem bir şey söyleyeyim mi? Daha yirmi yaşına bile girmedim ben. Doğru söylüyorum! Çirkin değilim, yanılmıyorsam. Çirkin olsam... Bakın hiç gizlemeyeceğim;

Schomberg'den önce peşime düşen başka herifler de oldu. Hangi akla uyarlar bilmem."

Hiç soluk almadan sıralamıştı bunları. Birden tıkandı, sonra da korkuyla sordu:

"Ne oldu? Ne var?"

Heyst hafifçe irkilmiş, kollarını çekmişti. "Suç bende mi?" diye sürdürdü kız. "Yemin ederim, ben onlara bakmam bile! Hiçbiriyle ilgilenmedim. Sizin yüzünüze bakmış mıydım? Söyleyin, baktım mı? Siz başladınız önce."

Gerçekten de, otelci Schomberg'le ya da başka erkeklerle boy ölçüşmek, kıyaslanmak düşüncesi Heyst'i ürkütmüştü. Karşısındaki uçucu beyazlık ayakta sallanıyordu. Aşırı bir titizlik gösterdiği için utanç duydu.

"Yanılmıyorsam biri bizi gözlüyordu," diye mırıldandı. "Arkandaki çalılıklarla otelin arasındaki patikada biri vardı sanırım."

Kimseyi görmemişti aslında. Kıza acıdığından, kollarını çekişini açıklamak için uydurmuştu bu yalanı. İrkilmesi ne kadar içtense, acıması da aynı ölçüde güçlüydü.

Kız hiç başını çevirmedi. Duydukları yüreğine su serpmişti.

"O hayvan herif olabilir mi?" diye fısıldadı. Schomberg'den söz ediyordu. "Son günlerde iyice edepsizleşti. Ondan ne beklenir zaten! Daha bu akşam, yemekten sonra... Neyse ki elinden sıyrılabildim. Ona aldırmıyorsunuz, değil mi? Sizin beni sevdiğinizi bildikten sonra, ben kendim de baş edebilirim onunla. Kavga çıkarırım, dövüşürüm. İnanıyorsunuz, değil mi? Ne var ki sırtını dayayacak kimsesi olmadı mı, kolayca kendini savunamaz insan. Kendi başının çaresine bakmak zorunda kalan bir kızın çektiği yalnızlığın ölçüsünü bilemezsiniz. Zavallı babacığımı o düşkünler evinde bırakıp çıktığımda –bir köyün yakınında, kırlık bir yerdeydi– külüstür çantamın içinde yedi şilin üç peni parayla tren biletim-

den başka bir şey yoktu. Bir buçuk kilometre yol yürüyüp trene bindim."

Sustu, birkaç saniye düşündükten sonra sürdürdü:

"Ne olur beni yüzüstü bırakmayın!.. Bırakırsanız ne yaparım bilmem. Kendimi öldüremem, korkarım. Yaşamasına yaşarım ya, beni öldürmekten çok daha kötüsünü yapmış olursunuz. Hep yalnız yaşadığınızı söylemiştiniz; bir köpeğiniz bile yokmuş. Öyleyse beni yanınıza alırsanız üçüncü bir kişiyi tedirgin etmiş olmam. Zaten siz de gelip gözümün içine baka baka konuştuğunuzda bunu düşünüyordunuz, değil mi?"

Heyst hiç kıpırdamadan karanlığın içinden seslendi: "Gözlerinin içine mi baktım? Demek o kadar yaklaştım ha?"

Alçak sesiyle bile öfkesini, umutsuzluğunu belirtebiliyordu kız.

"Unuttunuz mu yoksa? Benim ne olduğumu bilmiyor muydunuz? Ben biliyorum. Erkeklerin hiç ilgilenmeden geçip gidecekleri kadınlardan olmadığımı da biliyorum. Eğer herkesten değişik bir yaratılışta değilseniz, siz de anlamışsınızdır aynı şeyi. Ah, bağışlayın! Bağışlayın, sizin öbür erkeklere benzemediğinizi, unuttum. Tanıdığım hiç kimseye benzemezsiniz siz. Beni hiç sevmiyor musunuz? Görmüyor musunuz?"

Bir tek şey görüyordu Heyst. Karşısındaki beyazlık, yalvaran bir düş kişisi gibi kollarını uzatıyordu ona. Kızın ellerini tuttu; sıcacık ve dipdiri olduklarını görünce neredeyse şaşkınlığa düşecekti. Kollarını ince gövdeye doladı; kız da başını onun omzuna dayayıp içini çekti.

"Çok yorgunum," diye mırıldandı bezginlikle.

Heyst kıza sarılmıştı; ellerinin altındaki omuzların sarsıldığını fark edince kızın hiç ses çıkarmadan ağladığını anladı. Omuzlarının sarsıntısı kısa bir süre sonra azaldı. Gözyaşları usul usul damlıyordu şimdi. Derken, uykudan yeni uyanmışçasına seslendi kız:

"Bizi gözleyen kimseyi bir daha gördünüz mü?"

Heyst bu ani fısıltıyı duyunca irkildi, yanılmış olabileceğini, belki de kimsenin onları gözlemediğini ileri sürdü.

"Gözleyen biri varsa..." Kız sesli düşünüyordu. "Olsa olsa oteldeki kadındır... Otelcinin karısı."

Heyst afallamıştı. "Bayan Schomberg mi?"

"Evet. O da uykusuzluk çekiyor. Neden mi? Neden olduğunu anlamadınız mı? Kocasının yaptıklarını görüyor da ondan. Hayvan herif karısından hiç çekinmiyor ki. O zavallıda birazcık yürek olsa! Benim durumu hoş karşılamadığımı da biliyor ama ağzını açmak bir yana, kocasının yüzüne bakmaya bile korkuyor. Öyle bir şey yapmaya kalkışsa otelci, canın cehenneme, der geçer..."

Bir süre hiç ses çıkarmadı Heyst. Otelciyle herkesin gözü önünde, açıktan açığa çekişmek hiç olacak iş değildi. Bunu düşünmek bile korkunçtu. Aklından geçenleri kıza da açıkladı usulca; orkestradan ayrılmaya kalkışırsa mutlaka karşı çıkarlardı. Kız söylenenleri kaygıyla dinliyor, zaman zaman karanlıkta arayıp bulduğu eli dudaklarına götürüyordu.

"Daha önce de söylediğim gibi, seni satın alacak kadar zengin değilim. Ama buradan uzaklaşmanın bir yolunu bulur bulmaz çalıp götüreceğim. Bu arada geceleri yan yana görünmemeye özen göstermeliyiz. Tehlikeye girmeyelim, kimsenin bir şey sezmesine fırsat vermeyelim. Sen hemen yerine dön. Ben yanıldığımı sanıyorum ya, dediğin gibi Bayan Schomberg geceleri ortalıkta dolaşıyorsa daha dikkatli olmalıyız. Gidip kocasına söyleyebilir."

O konuşurken kız kollarından sıyrılmış, ancak elini bırakmaya yanaşmamıştı.

"Söylemez," diye mırıldandı kesinlikle. "Ağzını açmaya korkuyor dedim ya! Üstelik göründüğü kadar aptal da değil. Bizi ele vermez o. Daha iyisini yapabilir. Yardım eder! Eğer

herhangi bir davranışta bulunacak yürekliliği gösterebilirse bize yardım edecektir."

"Görüyorum durumun bütün inceliklerini kavramışsın" dedi Heyst. Bu övgünün karşılığında da sıcacık bir öpücük kazandı.

Kızdan uzaklaşmanın pek kolay olmayacağını da o zaman anladı.

Ayrılacakları sıra, "Hay Allah!" diye söylendi. "Adını bile bilmiyorum daha."

"Adım Alma. Neden Alma koymuşlar bilmem. Saçma bir ad! Bir adım da Magdalen. Hiç önemli değil; hangisini istersen kullanabilirsin. Hatta en iyisi sen bir ad tak bana. Kulağına hoş gelen bir ad bul, değişik bir şey olsun. Böylece bütün geçmişimi unuturum belki. Hani karabasanları aklımızdan sileriz ya, işte öyle yaparım ben de. Yapmaya çalışırım hiç değilse."

"Öyle mi? Eh, olmayacak şey değil, yasak da değil. Kadınlar o konuda çok başarılı olurlarmış zaten; geçmişte kendilerini küçük düşüren olaylar bulunduğunu düşünürlerse geçmişi unutuverirlermiş kolayca."

"Ben yalnız sizin ne düşündüğünüzle ilgileniyorum. Tanrı bilir ki siz gelip de içimi okurcasına bakmaya başladığınız ana kadar, hiçbir şeyi unutmak istediğim yoktu. Pek değerli bir yaratık olmadığımı bilirim, ama erkeğimin yanında durmayı da bilirim. Küçük yaşımdan beri babama destek oldum, onu yalnız bırakmayı hiç düşünmedim. Kötü adam da değildi. Ancak şimdi ona bir yararım dokunamayacağına göre bunları unutup yeni baştan başlayayım diyorum. Aslında bunları size anlatmam da saçma; böyle şeyler sizi ilgilendirmez. Gerçekten, sizi ilgilendirecek sözü de bulamam."

"Onu hiç düşünme," dedi Heyst. "Sesini duymak bana yeter. Ne söylediğin önemli değil; sesine tutuldum ben."

Bu sözler kızın soluğunu kesmişti sanki; bir süre hiç konuşmadı.

"Haa, size bir şey soracaktım..."

Heyst adını açıklamamış olduğunu, büyük bir olasılıkla adının sorulacağını düşündü. Ne var ki kızın sorusu bambaşka bir konudaydı:

"Az önce konser salonunda gülümsememi istemiştiniz. Hatırladınız mı? O niyeydi?"

"Bize bakanlar vardı da ondan. Gülüş, yüzüne geçirebileceğin en iyi maskedir. Az ötede bir masada birkaç Hollandalı kâtiple Schomberg oturuyordu. Bizi gözlüyordu mutlaka; hiç değilse seni. Gülümsemeni istemem bundandı."

"Demek öyle! Hiç aklıma gelmemişti."

"Oysa ne düşündüğümü anlamış gibi hemencecik gülmüştün. Gülmeye hazırdın sanki."

"Gülmeye hazırdım!" diye yineledi kız. "O anda gerçekten de gülmeye hazırdım. Evet, yalan değil. Yıllardan beri ilk kez gülmek geliyordu içimden. Çok az güldüm ben; hele son zamanlarda çok çok az."

"Çok güzel güldün ama! Dayanılmaz bir gülüştü."

Heyst sustu; kız da duyduğu hazzı bozmaktan korkarcasına ses etmeden bekledi.

"Gülüşün beni şaşkına çevirdi," diyordu Heyst. "Aklımı başımdan almak için özellikle öyle güldüğünü sandım. Yüreğim yerinden oynadı; daha önce hiç kimsenin güldüğünü görmemişim gibi bir duyguya kapıldım. Senden ayrıldıktan sonra da aklımdan silinmedi gülüşün; yerimde duramaz oldum."

"Bütün bunlar bir gülüş yüzünden oldu ha?" İnanmakta güçlük çekiyordu kız; kısık, titrek bir sesle sormuştu.

Heyst, ağırbaşlı şakacılığıyla sürdürdü: "O kadar güzel gülmeseydin bu gece bahçeye çıkmazdım belki de. O gülüşle yendin beni."

Dudaklarını onun dudaklarına değdirip kaçmıştı kız. Beyaz giysisi gölgelerin arasında bir an pırıldadı, sonra da ka-

ranlık yapının içinde yok oldu. Heyst, bir iki dakika bekledikten sonra aynı yoldan ilerledi, köşeyi dönüp verandanın basamaklarını tırmanarak odasına girdi. Yatağına uzandı ama uyumak değil, bu buluşmada konuşulanları yeniden gözden geçirmekti niyeti.

"Gülüşü için söylediklerimin hepsi doğruydu," diye düşündü. Kızın sesinden ve gülüşünden söz ederken gerçeği söylemişti. Geri kalanına gelince... İşi oluruna bırakmaktan başka yol yoktu.

Sıcak dayanılacak gibi değildi. Sırtüstü döndü, kollarını iki yana açarak cibinliğin altında gözlerini kırpmadan yattı. Tan ağardı, gün ışıdı, güneş gökte yükseldi. O zaman Heyst de yerinden kalktı, karşıki duvara asılı küçük aynaya sokulup yüzünü incelemeye koyuldu. Bu incelemenin nedeni yeni ortaya çıkan bir kendini beğenmişlik değildi; ancak iç dünyası öyle bir değişikliğe uğramıştı ki, gece boyunca yüzünün de değişmiş olabileceğini sanmıştı. Gelgelelim aynadan bakan adam eskiden tanıdığı adamdı. Düş kırıklığına uğramıştı neredeyse; başından geçenlerin yüzünde yansımaması olayın önemini eksiltiyordu sanki. Kendi saflığına kendi de güldü az sonra. Otuz beş yaşını geçmişti; gövdenin, insan ruhunun değişmez maskesi olduğunu öğrenmiş olmalıydı. O maske, ölümle bile değil, ancak yerin altına girince değişirdi. Ondan sonra da ne dostun ilgisini çekerdi ne düşmanın.

Heyst'se ne dostu olduğunu bilirdi ne de düşmanı. Yalnızlık onun yaşamının temel ilkesiydi. Üstelik bu yalnızlığa dünyadan el etek çekip bir köşede sessizce, kımıltısızca yaşayarak değil, boyuna oradan oraya gezerek, değişik yerlerde geçici bir konuk kayıtsızlığıyla dolaşarak varmıştı. Böylece de acı çekmeden sıkıntılı durumlara düşmeden yaşamanın yolunu bulmuştu. Yakalanamadığı için yenilgiye uğramazdı.

III

Heyst hep incelik göstererek, insanlardan hep uzak durarak tam on beş yıl gezmiş, bunun sonucu olarak, herkeste "tuhaf bir adam" olduğu kanısını uyandırmıştı. Babasının ölümüyle başlamıştı yolculukları. Vatanına ve zekâsının değerini bilmeyen dünyaya küsen yaşlı İsveçli, Londra'ya yerleşmiş, orada ölmüştü.

Baba Heyst hem dünya adamı hem "üslupçu" bir düşünürdü. Gençlik yıllarında haz peşinde koşmuştu; en büyük ve en küçük insanların, hem bilgelerin hem budalaların tattığı hazları tanımak istiyordu. Uygarlığın, düş kırıklığı ve pişmanlıkla yoğurup biçim verdiği bezgin, huzursuz ruhunu tam altmış yıl bu acılı dünyada gezdirdi. Bir bakıma, büyük bir insan olduğu yadsınamaz; çünkü küçük insanların, sıradan insanların hiç bilemeyecekleri kadar büyük bir mutsuzluk içindeydi. Annesini hiç görmemişti Heyst; fakat babasının solgun, seçkin yüzünü sevgiyle anıyordu. Adamı, Londra'nın dışındaki evinde, sırtından çıkarmadığı bol, mavi ropdöşambrla hatırlıyordu hep. On sekiz yaşında okulu bıraktıktan sonra, üç yıl süreyle babasının yanında yaşamıştı. Yaşlı adam o yıllarda son kitabını yazıyor, insanlığın, düşünce ve ahlak özgürlüğü içinde yaşaması gerektiğini savunuyordu. Oysa insan denen yaratığın bu özgürlüğe layık olmadığını çoktan anlamıştı.

Tam kişiliğinin yoğrulduğu bir çağda üç yıl babasının etkisi altında kalan Heyst, dünyaya güven olmayacağına inanmıştı. Yıkıcı, yıpratıcı bir alışkanlık edindi; her işin başını sonunu, kendisine nelere mal olacağını düşünmeyi öğrendi. Dünyayı değiştiren adamlar dupduru bir zekâyla düşünenler değil, gözlerinin önünde yumuşacık bir sis perdesiyle gezenlerdir. Oysa babanın soğuk, acımasız mantığından esen yel, oğlunun gözlerinin önündeki sisi dağıtmıştı.

Heyst, "Oradan oraya gezerim," diye düşündü kesinlikle. Ahlak, duygu ya da zekâ gibi soyut kavramlar değildi gezdirecekleri; ruhuyla, bedeniyle gezecekti o. Kımıldamadan duran ormanların içinde, ağaçların altından esen yelin savurduğu bir yaprak gibi, hiçbir yere takılmadan gezecekti.

"Benim dünyaya karşı savunmam da bu olacak," dedi kendi kendine. O babanın oğlu için de bu bilince varmaktan başka seçenek olamazdı.

Başkalarının içkiden, ahlaksızlıktan, güçsüzlük ya da umutsuzluktan ötürü düştükleri başıboşluğa ve serseriliğe, o, kesin bir kararla, inançla daldı. Ayrıntılar bir yana bırakılırsa, o önemli geceye kadar hep bu koşullar altında yaşadı. Ertesi gün Alma'ya rastladığında, kız sevgi dolu bir bakışla baktı yüzüne. Kısacık bir bakış olduğu halde erkekte derin bir iz bırakmış, yüreğini titretmişti. Çay saatiydi, konser salonundaki provalarını –ya da sabahki çalışmalarına ne ad veriyorlarsa onu– bitiren kadınlar bahçeden geçip pavyonlarına dönüyorlardı. Kasabadan gelen, adadan hemen o günlerde uzaklaşmalarının pek kolay olmayacağını öğrenen Heyst de sıkkın bir tavırla bahçenin bir yanından öbür yanına geçiyordu. Zangiacomo'nun orkestrasının içinde kaldığını fark etmemişti bile. Dalgınlıktan kurtulup başını kaldırınca, kızı yanı başında gördü. Düşünde gördüğü birini uyanınca yanında bulmuşçasına şaşırdı. Kız güzel başını kaldırmamıştı ama baktığını kesin olarak biliyordu Heyst.

Kızı gördüğünü hiç belli etmemiş, hiçbir karşılık vermemişti ya, yüzüne bakan ne durumda olduğunu anlar, bakışın etkisi yüzünden okunur sanıyordu. O yana bakanların sayısı da pek az değildi; Schomberg'in tabldotlarını hiç kaçırmayan birkaç gedikli müşteri verandada oturmuşlar, gözlerini ona –daha doğrusu kadınlar orkestrasına– dikmişlerdi. Kaygılanmıştı Heyst. Kaygısı utançtan ya da çekingenlikten değil, titizliğinden ileri geliyordu. Neyse ki yanlarına yaklaşın-

ca adamların hiçbir ilgi ya da şaşkınlık belirtisi göstermediklerini fark etti. Yeni gelenin geçmesi için merdiven başındaki yerinden kımıldamak zorunda kalan Schomberg bile bir tepki göstermemiş, müşterilerden biriyle yaptığı konuşmaya dönmüştü.

Schomberg, "o İsveçli'nin" konser aralarında kemancı kızla konuştuğunu çoktan görmüştü.

Arkadaşlarından biri otelciyi dirsekleyip duruma dikkatini çekmiş, o da içten içe sevinmişti. Salak herif, başka erkeklerin kıza sokulmasını önlerdi hiç değilse. Şeytanca bir keyifle, göz ucuyla izlemişti konuşmalarını. Kendi çekiciliğinden hiç kuşkusu yoktu çünkü; kızı eninde sonunda eline geçireceğini biliyordu. O küçük budala kendini savunamaz – bilinmeyen bir nedenle Bayan Zangiacomo'nun da düşmanlığını kazanmış olduğuna göre– yardım isteyebileceği bir dost da bulamazdı. Kızın kendisine soğuk durmasını (güçsüz yaratık nefretini açıktan açığa belirtemediğinden bunu soğukluk sanıyordu) kadınların alışılagelmiş çekingenliğine bağlıyordu Schomberg. Alma'yla konuşurken de bu düşüncelerini belirtmişti; eğer birazcık aklı varsa, onun gibi yol iz bilen, erkekliğinin doruğunda olan, varlıklı bir adama bağlanmanın en iyi iş olduğunu anlardı. Sesinin titremesiyle gözlerinin yuvalarından uğraması bir yana bırakılırsa, hiç heyecan göstermeden söylüyordu bunları. Duyan bencillikten uzak konuştuğunu, öğüt verdiğini sanırdı. Ne var ki bütün âşıklar gibi, öğütlerini gelecekle ilgili tasarılara götürürdü sonunda.

Tutkuyla soluyarak, "Moruğu başımızdan atarız," diye fısıldardı kıza. "Canı cehenneme! Hiçbir gün sevmedim zaten. Buranın iklimi de yaramıyor ona; Avrupa'ya gönderirim. İster istemez gidecek. İşin orasını bana bırak sen. Eins, zwei, marş marş! Sonra da bu oteli satar, başka bir yerde başka bir otel açarız."

Kız için her şeyi yapmaya hazır olduğunu söylüyordu. Yalan da değildi; kırk beş yaşın çılgınlığına kapılmıştı birçok erkek gibi. Tepenin ardındaki vadide bekleyen çöküntüye ve ölüme böylece kafa tutabileceklerini sanır erkekler. Kızın kısıldığı koridorun köşesine sığınıp gözlerini yere indirerek ürkekçe dinlediğini görünce, çekiciliğinin bir kez daha kanıtlanmış olduğunu, karşısındakini avucunun içine aldığını düşünürdü. Her yaşta yanılsamalarla beslenir insan, yoksa herkes erken yaşta ölmeyi seçer, soyumuz tükenirdi.

Bütün yalvarmalarına, saldırılarına, sevgi yeminlerine haftalarca karşı koyan bu kızı, "o İsveçli'nin" hiçbir güçlük çekmeden elinin altından çekip alması, Schomberg'i, öfkeden ve utançtan deliye döndürdü. Olaya inanmıyordu. Başlangıçta, Zangiacomo'ların, bilinmeyen bir nedenle ona oyun oynadıklarını sandı; ancak bir süre sonra gerçeği kabul etmek zorunda kaldı. O zaman da Heyst'e verip veriştirmeye başladı. Nicedir nefret ettiği İsveçli dünyanın en tehlikeli, en aşağılık haydutu olmuştu şimdi. Çünkü kendisinin büyük bir tutkuyla kovalayıp en küçük bir etki yapamadığı kızın, Heyst'e sevgiyle, uysallıkla gitmiş, hiç suçluluk duymadan, güvenlik arayarak, kadınlık içgüdüsünü bilgisizliğine kılavuz yaparak bir sığınak bulmak isteğiyle hareket etmiş olabileceğini aklı almıyordu. Kıza büyü yapıldığına, zavallının bir tuzağa düşürüldüğüne inanıyordu. "O İsveçli"nin, Alma'yı kendisi gibi bir adamdan –yani Schomberg gibi bir adamdan– nasıl soğutmuş olabileceğini düşünüyordu; bunun başarılabilmesi için hiç akla gelmeyen, olağanüstü yollara başvurulması gerekliydi sanki. Müşterilerin önünde alnını tokatlıyor, ya hiç ses çıkarmadan surat asıp oturuyor ya da bağırıp çağırmaya, Heyst'i yerin dibine geçirmeye başlıyordu. Öfkesi öyle ölçüsüz, öyle aşırı, şiş suratını göstermelik bir namus kaygısıyla buruşturması öyle yapaydı ki en çocuksu ahlakçıları bile kandıramıyor; ne var ki seyircileri çok eğlendiriyordu.

Herkese eğlence çıkmıştı; gidip otelin verandasına oturuyor, buzlu içkilerimizi içerken Schomberg'in Heyst'e verişti rmesini dinliyorduk. Doğrusunu söylemek gerekirse Zangiacomo'nun konserlerinden çok daha başarılı bir programdı bu; ara falan da verilmiyordu üstelik. Eğlenceyi başlatmak hiç zor değildi. Birimizden birinin dolaylı bir söz etmesi Schomberg'in çenesini açmaya yeterdi. Sövüp saymasına genellikle Bayan Schomberg'in tahtının önünde, bilardo salonunda başlardı. Kadıncağız, aşağılanmaktan doğan utancıyla korkusunu, yüzünden hiç silinmeyen budalaca gülüşünün altında gizler, hıçkırıklarını bastırmaya çalışarak oturup dinlerdi. Doğanın ona sunduğu bu gülüş, maskelerin en yararlısıydı; hiçbir şey yırtamazdı o maskeyi; belki ölüm bile.

Ne var ki bu dünyada değişmeyen –hiç değilse dış görünüşüyle değişmeyen– şey yoktur. Schomberg'in dış görünüşü de birkaç haftada değişti, davranışlarında aşırılık görülmez oldu. Öfkesi göğsünde kuruyup kalmıştı sanki. Geç bile kalmıştı aslında. Açıkça söylemek gerekirse, her ağzını açışta, Heyst'in cezaevine girmesi gereken bir yaratık olduğunu belirtmesinden bıkmıştık artık. Başka söz etmez olmuştu; Heyst ahlaksızdı, Heyst caniydi; Heyst açıkgöz, düzenbaz haydutun biriydi. Schomberg, Heyst'ten nefret ettiğini belli etmiyordu şimdi; edemezdi. Bütün olup bitenlerden sonra Heyst kişisel bir hınç duyduğunu açıklayamazdı. Ne var ki öfkesi içten içe kaynıyor, zehir yayılıyordu. İlk günlerdeki ölçüsüz taşkınlığını dinleyen yaşlıca bir müşterisi durumu şöyle özetlemişti:

"Bu eşek hep bunu düşünür, bunu konuşursa yakında delirir."

Yargısındaki yanılma payı yarıdan azdı. Schomberg gerçekten Heyst'le bozuşmuştu. İşlerinin kötü gidişini bile –Fransa-Prusya Savaşı'nın hemen ardından buralara gelmiş, o zamandan beri de işleri hiç bu kadar kötülememiş-

ti– Heyst'in yaptıklarına yoruyordu. O düzenbaz İsveçli'den öç almazsa kendine gelemeyecekti anlaşılan. Heyst'in onu yıktığına yemin edebilirdi. Alçakça hilelerle elinden alınan kızdan esinlenmeyi yeni yeni başarılara koşabilmeyi ummuştu o. Zehirli bakışları ve ürkünç suskunluğuyla korku içinde yaşattığı Bayan Schomberg'den esinlenemiyordu demek. Hemen her konuda savrukluk, ihmalcilik gösteriyordu ama otelle ilgili işlerde büsbütün tekinsiz davranıyordu; mesleğinin nasıl ve ne zaman sona ereceğini hiç umursamıyordu sanki. Böyle bir bunalım içinde bulunduğundan, Davidson'un otele son gidişinde –Heyst'in kızı alıp Samburan'ın ıssızlığına sığınmasından iki ay sonraki gidişinde– fark ettiği duruma göz yummuştu.

Birkaç yıl önceki Schomberg –sözgelimi Bangkok döneminde, ünlü tabldot yemekleriyle ortaya çıkan Schomberg– asla böyle bir tehlikeyi göze almazdı. Yalnız iki konuyu iyi bilirdi o: Birincisi halkı yedirip içirmek, "beyazlara beyaz adamın servisini" sunmak; ikincisi de duyduklarını abartıp süsleyip eşekçe bir aldırmazlık ve keyifle dedikodu etmekti.

Ne var ki son haftalar içinde aşk acıları çekmiş, onuru da kırılmıştı; aklı başında değildi. İşte bu sarsıntı ikinci bir yıkımla ahlaki bir çöküntüye yol açtı.

IV

Her şey, günün birinde posta gemisinden inen bir yabancının başının altından çıktı. Gelen yabancı, gemiye Celebes Adası'nın Macassar Limanı'ndan bindiğini açıklamıştı ya, söylenen bazı sözlerden adamın, çok daha kuzeyden, Çin Denizi dolaylarından yola çıktığını anlamıştı Schomberg. Bu da Heyst gibi bir gezgindi demek. Gelgelelim yalnız gezmiyor, Heyst'e hiç benzemiyordu.

Otelci posta gemisine gitmek için bindiği çatanadan yuka-

rı bakınca, birinci mevki güvertesinden sarkan, gözleri çukura kaçmış bir yüz görmüş. Ona bakıyormuş adam. İnsanların yüzünden anlam çıkarmayı hiç bilmezdi Shomberg. Zaten onun gözünde insanlar iki sınıfa ayrılırdı: Dedikoduya konu olabilecekler bir, otelin inci uzun antetli –üzerinde, Sahibi: W. Schomberg. Hesaplar haftalık olarak ödenir yazılı olan– kâğıtlarına basılı faturaları ödeyenler iki.

Bu yüzden de küpeşteden sarkan zayıf suratta yeni bir "hesap" olasılığından başka hiçbir şey görmemişti Schomberg. Bu arada öteki otellerin istimbotları da gemiye yanaşmıştı, ama solgun yolcu, Schomberg'i seçti.

Hiç umulmadık bir soru sordu üstelik: "Bay Schomberg siz misiniz?"

"Benim efendim. Emirlerinizi bekliyorum," diye karşılık verdi otelci. Ne de olsa iş iştir; yüreği, kaçırılan sevgilinin anısıyla öfkeden çatlayacak gibi de olsa, işin gerektirdiği kurallara uymak zorundadır insan.

Derisi kemiğine yapışmış olmakla birlikte hiç de çirkin sayılamayan yüzün sahibi çatanaya indi. Schomberg'in yanına, kıç tarafa yerleşti. Boyu uzun, gövdesi esnekti. İnce uzun parmaklarını birbirine kenetlemiş, dizine dayadığı baldırını kavramıştı. Arkasına yaslanıp oturuşunda hem gevşeklik hem gerginlik vardı. Schomberg'in öbür yanına da ikinci bir yabancı oturmuştu. Yüzü tıraşlı zayıf adam öbür yolcuyu şu sözlerle tanıttı:

"Bu da kâtibim. Benim odamın bitişiğinde yatmalı."

"Onu kolayca ayarlayabiliriz."

Schomberg'in elleri dümende, gözleri rotasındaydı ama bu iki yeni "hesap" bayağı ilgisini çekmişti. Adamların eşyaları –uzun süredir kullanıldığından renkleri esmerleşmiş, kahverengi deriden yapılmış iki sandıkla birkaç paket– çatananın burnuna yığılmıştı. Üçüncü bir yolcu da –kolayca tanımlanamayacak kıllı bir yaratık– alçakgönüllülükle o yana yü-

rümüş, sandıkların üstüne tünemişti. Yüzünün alt yarısı aşırı ölçüde gelişmişti. Dar, basık alnının altında bol kıllı yanaklar, iri yayvan delikleri olan yassı bir maymun burnu görülüyordu. Bu tüylü, kıllı insan örneğinin görünüşünde kolay anlaşılmayan, kuşku doğuran bir şey vardı. O da yüzü tıraşlı zayıf adamla birlikte yolculuk ediyordu anlaşılan; yerlilerle birlikte güvertede, tentelerin altında yatıp kalkmış olsa gerekti. Kısa, tıknaz gövdesinden hayvanca bir güç fışkırıyordu.

İki eliyle teknenin yanlarına tutunmuş, aşırı derecede uzun olan kollarını, maymun pençesini andıran esmer, kıllı ellerini göz önüne sermişti.

Patron olduğu anlaşılan zayıf adam Schomberg'e seslendi: "Şu herifi ne yapabileceğimizi söyler misiniz? Limanın yakınlarında han gibi bir şey bulunur mu? Altına bir hasır verirlerse nerede olsa yatar o."

Schomberg, Portekizli bir melezin böyle bir yer işlettiğini açıklayıp sordu:

"Uşağınız mı?"

"Ne desem bilmem ki! Hep peşimizden gelir. Aslında timsah avcısıdır. Colombia'da bulduk onu. Colombia'ya gittiniz mi hiç?"

Duyduklarına şaşıp kalan Schomberg, "Hayır," diye karşılık verdi. "Timsah avcısı ha? Tuhaf meslek doğrusu. Siz Colombia'dan mı geliyorsunuz şimdi?"

"Evet ama, yola çıkalı epey oldu. Birçok yerden geliyorum ben. Hep batıya doğru yol alıyorum."

Schomberg, "Yoksa spor yapmak için mi dolaşıyorsunuz?" diye sordu.

"Eh, benimki de bir spor sayılır. Güneşi kovalıyorum."

"Evet anlıyorum," dedi Schomberg. "Gezmeyi seven bir centilmensiniz." Tam önlerinden geçen bir yelkenliyi gözlüyor, gerekirse dümen kırıp çarpışmayı önlemeye hazırlanıyordu.

Birden ikinci yolcunun konuştuğu duyuldu:

Kâtip, "Bu yerli kayıklarının adı batsın! Hep insanın yolunu keserler," diye söylendi boğuk sesiyle.

Boyu kısa, kasları iyi gelişmişti. Cin gibi bakan gözlerini kırpıştırıp duruyor, ablak, çiçekbozuğu yüzünü sivri burnun hemen altından başlayan ince bir bıyık süslüyordu. Schomberg, adamın kâtibe benzer yanı olmadığını düşündü. O da patronu gibi giyinmişti: Beyaz kolonyal şapka, beyaz ayakkabılar, beyaz ceket ve pantolon; tropikal iklimlerin kusursuz kılığı. Sandıkların tepesine tüneyen kıllı yaratık kareli bir gömlekle yelken bezinden yapılmış mavi pantolon giyiyordu. Eğitim görmüş bir hayvanın emir bekleyen bakışlarıyla bakıyordu efendilerine.

Schomberg kalın sesiyle sordu: "Gemiden bana seslendiniz. Adımı biliyordunuz. Beni nereden tanıdığınızı öğrenebilir miyim, baylar?"

Gezmeyi seven centilmen, "Adınızı Manila'da duyduk," dedi hiç duralamadan. "Bir gece Hotel Castille'de kâğıt oynuyordum. Oyun arkadaşım sizden söz etti."

Schomberg'in alnı kırışmıştı. "Kim olabilir ki? Manila'da hiç dostum yoktur."

"Adını söyleyemem. Unuttum gitti. Ama hiç merak etmeyin; dostunuz değildi zaten. Size verip veriştiriyordu. Onun hakkında birtakım söylentiler yaymışsınız ortalığa; adamı kepaze etmişsiniz! Neredeymiş bakayım? Tamam, buldum! Bangkok'ta olmuş bu iş. Siz bir zamanlar Bangkok'ta otel işletip tabldot servisi yapmadınız mı?"

Bu açıklamayı duyan Schomberg'in yapabileceği tek bir şey vardı: Göğsünü şişirip, eski subay sertliğine bürünmek. Tabldot servisi mi? Evet, elbette. O her zaman... Beyazlara bir beyazın... Burada da tabldot yemek veriyor muydu? Evet, burada da açıktı yemek salonu.

"İyi öyleyse." Yabancı, manyetize eden siyah gözlerini,

terli avuçlarla pirinç dümene yapışan Schomberg'den uzağa çevirip sordu: "Geceleri de kalabalık oluyor mu yemek salonu?"

Schomberg kendini toplamıştı.

"Ortalama olarak yirmi kişi bulunur," dedi. Zayıf damarına basılmıştı. "Aslında daha kalabalık olması gerekirdi," diye sürdürdü. "Gelgelelim insanlar iyilikten anlamaz. Yemekten doğru dürüst bir kazanç sağladığımı sanmayın sakın. Sizler tabldot sever misiniz, baylar?"

Yeni müşterinin yanıtı sorulan sorunun dışına çıkmıştı. Akşamları kasaba halkının toplandığı otelleri severmiş o. Yoksa sıkıntıdan patlarmış insan. Kâtip bu sözleri doğrularcasına homurdandı; ancak öyle öfkeli bir ses çıkarmıştı ki, duyan kasaba halkını yemeye niyetlendiğini sanırdı. Schomberg sevinmişti; duydukları, bu müşterilerin geçici değil kalıcı olduğunu belirtiyordu. Ne var ki son kalıcı müşterisinin kızı kaçırdığını hatırlayınca dişlerini gıcırdatmaktan kendini alamadı. Çıkan gürültü yolcuları şaşırtmıştı; otelciye baktılar. Kırmızı suratını allak bullak eden hırsı görünce dilleri tutuldu, ses etmeden bakıştılar. Sonra da zayıf adam aynı kaba, saygısız tutumuyla sordu:

"Sizin otelde kadın var mı?"

"Kadın mı?" Otelci hem kızmış hem ürkmüştü. "Nasıl kadın yani? Kadın derken ne düşünüyorsunuz?" Birden yatıştı. "Bayan Schomberg var," diye bitirdi kayıtsızlıkla.

"Eh, sınırı aşmazsa o kadarı zarar vermez." Heyecanlanmıştı solgun yolcu. "Yakınlarda kadın bulunmasına hiç gelemem ben. Kadın gördüm mü şeytan görmüş gibi olurum. Topunun canı cehenneme!"

Kâtip bu sözleri dinlerken sırıtıyordu. Baş müşteri gözlerini yumdu, arkasına yaslanıp başını tentenin direğine yasladı. Uzun, kıvrık kirpikleri, yüzünün düzgün, çenesinin ince çizgileri daha iyi görülüyordu bu durumda. Yorulmuş,

yıpranmış, yoldan çıkmış bir soyluyu andırıyordu. Çatana iskeleye yanaşıncaya kadar gözlerini açmadı. Kâtiple ikisi karaya çıktılar, hemen bir arabaya atlayıp otelin yolunu tuttular. Schomberg garip yaratığı yerine yerleştirmek ve sandıklarla ilgilenmek için geride kaldı. İnsandan çok, azat edilmiş oyuncu ayılara benzeyen o yaratık, Schomberg'in her adımını izliyor, kaba bir İspanyolca'yı andıran bir dille kendi kendine mırıldanıyordu. Schomberg bu herifi yerine yerleştirmeden rahat edemeyecekti. Kapısında tertemiz bir Portekiz melezinin durduğu karanlık izbeye gittiler. Han sahibi her çeşit müşteriyle baş etmeye alışkın olsa gerekti. Yaratığın bütün yol boyunca elinden bırakmadığı bohçayı aldı, durumu açıklamaya çalışan Schomberg'in sözünü yarıda kesti.

"Hiç üzülmeyin, efendim. Çok iyi anlıyorum."

Timsah avcısının arkadaşlığından kurtulduğuna sevinen otelci, "Anlıyorsan benden akıllı olmalısın," diye düşünerek otele döndü. Bu adamların ne tür yaratıklar olabileceğini kestirememiş, adlarını öğrenmek için doğrudan doğruya sormaya karar vermişti. Göğsünü şişirdi, sakalını dikleştirip eski subay tavrını takınarak "Otel defterine işlemesi" için bilgi verilmesini istedi.

Otelin şezlonglarından birine uzanan solgun, yorgun yabancı gözlerini aralayıp baktı.

"Adım mı? Haa, Bay Jones, deyin yeter. İşsiz bir centilmen. Bu da Ricardo." İkinci bir şezlongta yatan çiçek bozuğu adam, burnunun ucu gıdıklanmışçasına yüzünü buruşturdu. "Martin Ricardo, kâtibim. Bu kadar bilgi yeter mi? Ne? Meslek de mi yazılacak? Turist yazın öyleyse. Alınmayız korkmayın; daha aşağılayıcı sıfatlar da kullanılmıştır bizim için. Öteki herifi ne yaptınız? Yerine yerleşti mi? İyi, o kendi başının çaresine bakar. Canı bir şey isterse uzanır alır. Onun adı da Peter. Colombia vatandaşı. Peter ya da Pedro.

Evet evet, melezin parasını ben ödeyeceğim. Ne yapayım, yufka yürekliyim. O herif bana öyle bağlı ki, kovacak olsam gırtlağımı sıkmaya kalkışır. Columbia ormanlarında onun kardeşini öldürmüştüm. Anlatayım mı, ister misiniz? Neyse, başka zaman anlatırım. Uzun sürer şimdi. Keşke bunu da öldürseymişim. Hiç güç olmazdı. Ne yazık ki artık çok geç. Baş belası oldu ama bazen de işimize yarıyor. Umarın bütün bunları deftere işlemiyorsunuzdur?"

Bay Jones'un kayıtsız soğukluğu, alaylı sesi Schomberg'i allak bullak etmişti. O güne kadar kimse bu şekilde konuşmamıştı onunla. Başını sallaya sallaya çıkıp gitti. Korkmuş değilse de –aslında kabadayı görünüşü de aldatıcıydı ya– epey etkilenmiş, ne düşüneceğini bilmez duruma düşmüştü.

V

Üç hafta sonra bir gece, para kutusunu, yatak odasının bir köşesini dolduran demir kasaya koyup karısına döndü, tam gözünün içine de bakmadan aklından geçeni açıkladı:

"O iki adamı buradan uzaklaştırmak gerek. Böyle olmayacak."

Bayan Schomberg aynı kanıya üç hafta önce varmıştı ama, düşüncelerini kendine saklamayı da yıllarca önce öğrenmişti. Yanan tek mumun ışığında geceliğiyle oturuyor, erkeği onaylamasının bile hoş karşılanmayacağını geçmiş deneyelerinden bildiğinden, sesini çıkarmadan bekliyor, pijamasıyla odayı arşınlayıp duran Schomberg'i gözüyle izliyordu.

Oysa kocasının ona baktığı yoktu. Yoktu çünkü geceliğini de sırtına geçirdi mi Bayan Schomberg'den daha sevimsiz bir yaratık olamazdı. Bu mutsuz, önemsiz, solgun, buruşuk ve yaşlı kadın, otelcinin kafasından silemediği bir başka görüntüye öyle aykırı düşüyordu ki, adamın gözleri rahatsız oluyordu bayağı.

Kendini yüreklendirmek, yapacağı iş için gerekli olan cesareti toplayabilmek için sövüp sayarak dolaşıyordu ortada.

"Aslında hemen şimdi, şu anda odasına gitmeli, ona da, kâtibi olacak herife de buradan gitmelerini söylemeli. Bir iki el kâğıt oynanmasına karşı değilim. Ama bunu yapmak için benim tabldot servisini bahane etmek... Düşündükçe kanım başıma çıkıyor! Manila'daki yalancı bir hergele bizim tabldot yemeklerimizden söz ettiği için gelmiş güya buraya!"

Bunları Bayan Schomberg'e bilgi vermek amacıyla değil, kendisine Bay Jones demesini yeterli gören adamla yüzleşecek cesareti toplamak amacıyla anlatıyordu.

"Saygısız, kendini beğenmiş kumarbaz!" diye sürdürdü. "Şeytan diyor ki..."

Latin ırkının canlı, kıvrak öfkesine hiç benzemeyen donuk, ağır bir Töton hırsıydı otelcininki. Bakışları sağa sola seğirtiyor, yıllardır ezdiği, baskı altında tuttuğu kadın onun şiş suratındaki öfkeyi gördükçe –belki de dünyada tutunacak başka hiçbir şeyi olmadığından– kocasının sağlığı için kaygılanıyordu. Kocasını iyi tanırdı, ama bilmediği yanları da vardı. Kaldı ki kadınların sevdikleri ya da bağımlı oldukları erkeklerde hiç görmek istemedikleri niteliklerden biri de korkaklıktır. O yüzden de kendisi köşesinde otururken kocasına gerekli öğütleri veremeden duramadı:

"Aman dikkat et, Wilhelm! Sandıklarındaki bıçaklarla tabancaları unutma."

Otelci gösterilen ilgiye teşekkür edeceğine, büzülüp duran kadına sövmeye başladı. Bayan Schomberg, çıplak ayakları ve uzun geceliğiyle, lanetlenmiş bir ortaçağ günahkârına benzemişti. Schomberg o öldürücü silahları hiç aklından çıkaramıyordu zaten. Gerçi silahları kendi gözüyle görmemişti. O, başka bir görev yüklenmişti o gün. Bayan Schomberg sararmış dişlerinin takırdatıp patlak gözlerini korkudan belerterek yabancıların sandıklarına "bir göz atmak"

için elindeki anahtar destesiyle uğraşırken, Schomberg verandada bir aşağı, bir yukarı dolaşmış, karısına gözcülük etmişti. Sandıkların aranmasını Wilhelm Schomberg istemişti.

"Kaç kere söyleyelim; ben sana gözcülük edeceğim!" diye homurdandı. "Gelecek olurlarsa ıslık çalarım. Sen ıslık çalamazsın ki! Hadi diyelim herif seni yakaladı, ensenden tutup dışarı attı. Ölecek değilsin ya! Zaten kadınlara el sürmezmiş o. Kendisi söyledi. Gösterişçi köpek! Bu heriflerin ne iş peşinde olduklarını öğrenmek zorundayım, hepsi bu kadar! Hadi gir bakalım! Gir diyorum! Marş marş!"

Kadının ödü kopuyordu ama kocasının, yüreğine saldığı korku daha da büyük olduğundan odaya girdi. En büyük korkusu da eline tutuşturulan anahtarların sandıkların kilidine uymamasıydı. Kocası Wilhelm çok sıkılacaktı o durumda. Neyse ki sandıkların kilitleri açıktı. Araştırması pek uzun sürmedi. Ateşli silahlardan –hatta bütün silahlardan– korkardı o. Kendine bir zarar geleceğinden değil. Bazı kadınlarda görülen soyut bir şiddet ve cinayet korkusuydu bu. Wilhelm uyarı ıslığını çalmaya gerek duymadan işini bitirip verandaya çıktı. Ve o anlamsız, içgüdüsel silah korkusu bütün öbür korkularına baskın olduğundan odaya dönmemekte diretti. Schomberg, araştırmanın sürdürülmesi için homurdandı, öfkeyle tısladı, kadının kaburgalarını dirsekledi ama hayır; hiç yararı olmadı.

Schomberg, "Aptal kadın," diye mırıldandı hırsla. Otelindeki odalardan birinin silah deposu haline getirilmesine sıkılmıştı. Onun korkusu soyut falan değildi üstelik; kendi canı için kaygılanırdı o. "Defol gözüm görmesin," diye homurdandı. "Git, tabldot saati gelmeden sırtına doğru dürüst bir şey giy."

Yalnız kalınca da düşünmeye koyulmuştu. Ne anlama geliyordu bu silahlar? Kafası hem yavaş hem düzensiz çalışırdı, ama sonunda gerçeği kavradı.

"Tanrım, bunlar haydut!" diye düşündü.

Bay Jones'la Kâtip Ricardo da o anda bahçeye girdiler. Bir iş için limana inmişler, oradan dönüyorlardı. İnce uzun Bay Jones bacaklarını pergel gibi açarak geniş adımlar atıyor; kâtip de küçük, hızlı adımlarla yanında sekiyordu. Schomberg'in yüreğine kesin bir inanç yerleşti. Evet, hiç kuşkusuz azılı haydutlardı bu ikisi. Ne var ki kapıldığı korku genel bir izlenimden öteye geçmediğinden, müşteriler yanma varmadan kendini toplamış, en sert "eski subay" havasına bürünmüştü.

"Günaydın baylar."

Selamı alaylı bir incelikle karşılanınca kararı kesinleşti: Korkusuz ve azılı oldukları belliydi işte. Birinin, çukura kaçmış gözlerini insanın yüzüne dikip ilgisiz bir hayalet gibi bakışından, ötekinin, her adı söylendiğinde, kafasını bile çevirmeden dudaklarını kasıp dişlerini göstermesinden belliydi. Bu kanıt yetmez miydi? Haydutlar bilardo salonundan geçtiler, odalarına, saldırıya uğrayan sandıklarının başına döndüler.

Schomberg arkalarından seslendi: "Çay zili beş dakika sonra çalacak baylar." Sesini elinden geldiğince kalınlaştırmaya özen göstermişti.

Düşündükleri, otelciyi iyice tedirgin etmişti. Adamların üç beş dakika sonra geri dönmesinden ve onu pataklamaya kalkışmalarından korkuyordu. Azılı haydut değiller mi! Neyse ki haydutlar sandıklarının karıştırıldığını fark etmemişlerdi. Schomberg de kendini topladı, bu karabasandan bir an önce kurtulmaya karar verdi. Müşterilerin Sourabaya'da uzun bir süre kalmak isteyeceklerini sanmıyordu; haydutlara göre bir kasaba değildi burası. Herhangi bir davranışta bulunmaya çekiniyordu. Otelinde patırtı çıkmasından hoşlanmazdı; adı kötüye çıkar, işi bozulurdu sonra. Gerçi arada bir patırtı koparmak gerekmiyor değildi, ama Zangia-

como'yla giriştikleri kavgaya patırtı bile denmezdi. Ufak tefek adamı belinin ortasından kavramış –kaburgalarının tavuk kemiği kadar ince oluşuna da şaşmıştı– havaya kaldırıp yere çaldıktan sonra tepesine çökmüştü. Hiç güçlük çekmemişti o gün. Gaga burunlu mendebur yere serilmiş, mavimsi sakalının altına gömülüp kımıltısız kalmıştı.

O kavganın nedenini hatırlayınca göğsüne kor değmişçesine bir acı duydu, ta yürekten inleyerek kendini karamsarlığa bıraktı. Şu kızı elde etmiş olsaydı korku nedir, kararsızlık nedir bilmezdi. Dünyada kimseye kulak asmaz, gerekirse yirmi haydutla boğuşurdu. Oysa Bayan Schomberg gibi bir kadına sahip olan erkek, erkekliğini göstermek gereğini duymazdı. Artık hiç kimseyle ilgilenmemek yerine, hiçbir şeyle ilgilenmeyeceğim diye düşündü. Ciğerlerine –belki de karaciğerine– bir kurşun yemeyi göze alamayacaktı. Allah kahretsin, ona bakılırsa yaşamın da tadı yoktu ya!

İşte böyle bir çöküntü içinde olduğundan, otelcilik sanatını çok iyi bilen, herhangi bir eleştiriye yol açmamak için çaba gösteren Schomberg, olayların nasıl gelişeceğini anladığı halde, işi oluruna bıraktı. İş, yemeklerden sonra –içkileri kimin ödeyeceğini saptamak için– oynanan bir iki oyunla başlamıştı. İkinci oyuncu, genellikle, bilardo salonunda oyalanarak evine geciken müşterilerden biri olurdu. Schomberg bu oyun partilerinin amacını hemen anlamıştı. Tamam, demek böyle! Bunların ne olduklarını da böylece anladık. Masanın çevresinde huzursuzca dolaşıp –karamsar suskunluk dönemine girmişti gene– oynanan oyunu yan gözle izler, ancak ağzını açmaya yanaşmazdı. Bu kendini beğenmiş herifle tartışmaya girmeye değmezdi. Yemek sonrası eğlencesi olarak başlayan oyunlar çok sayıda oyuncu bulup iş paraya dökülünce bile hiç soru sormadı. Bay Jones'la ne olduğu bilinmeyen Bay Ricardo'nun dikkatini üstüne çekmek istemiyordu. Ne var ki her gece, bütün müşte-

riler çıkıp gittikten sonra, soruna dolaylı yollardan yaklaşmayı denedi.

Çinli uşak bir köşeye çekilmiş, yorgunluktan yere çömelip sırtını duvara dayamıştı. Bayan Schomberg de her zamanki gibi onla on bir arasında gözden yok olmuştu. Schomberg bir iki kere verandaya çıkıp döndü, düşünceli düşünceli dolaşıp iki müşterinin yatmasını bekledi. Sonra birden yanlarına sokuldu, göğsünü şişirip sert, askerce bir sesle konuştu:

"Bu gece çok sıcak!"

Tembelce iskemlesine yaslanan Bay Jones gözlerini kaldırıp baktı. Hiçbir iş yapmadığı halde ondan biraz daha dik oturan Ricardo'ysa duyduğunu bile belli etmemişti.

Schomberg küçük masaya ilişti, "Yatmadan önce bir içkimi içmez misiniz?" diye sordu.

Bay Jones, "Niye içmeyelim? Seve seve içeriz," dedi uyuşuklukla.

Ricardo da o tuhaf gülüşüyle dişlerini gösteriyordu. Schomberg, bu sessiz, kararlı, saygısızlığı ürkütücülük sınırına kadar götüren adamlarla ilişki kurmanın çok güç olduğunu düşünüyordu. Çinli uşağa seslenip içki getirmesini söyledi. İki müşterinin otelde ne kadar kalacağını öğrenmek isteğiyle oturmuştu masaya. Ricardo hiç ağzını açacağa benzemiyordu ama neyse ki Bay Jones'un konuşacağı tutmuştu. Sesi de çukura kaçmış gözlerini andırıyordu nedense. Acılı olmadığı halde boğuktu; çok uzaktan, bir kuyunun dibinden sesleniyordu sanki. Schomberg, iki centilmeni yedirip yatırma onurunu en az bir ay daha koruyabilceğini öğrendi. Bağışlanan onurdan ne denli sıkıldığını gizleyememiş olsa gerekti ki, Bay Jones gevşek gevşek sordu:

"Ne o? Niye surat astınız? Otelinize müşteri istemez misiniz? Müşteri sayısı arttıkça otelciler daha çok sevinir sanırdım ben."

İncecik yolunmuş, kalemle düzeltilmiş kaşlarını kaldır-

mıştı. Schomberg o yörenin gezginler için çok sıkıcı bir yer olduğunu söylemeye kalkıştı. Yapılacak hiçbir şey yoktu; sessiz, sakin bir kasabaydı burası. Beklenmedik bir yanıt aldı yabancıdan: Sessizliğin de kendine göre bir çekiciliği olduğunu, insanın bazen can sıkıntısını da gereksindiğini öğrendi.

Bay Jones, "Üç yıldır sıkılacak zaman bulamamıştık," diye sürdürdü. Karanlık bakışlarını otelcinin yüzüne dikmiş, ikinci içkiyi kendisinin ısmarlayacağını belirtmişti. Anlamadığı konularda kafa yormamasını öğütlüyordu Schomberg'e. Hele konukseverliği hiç elden bırakmamalıydı; otelcilik mesleğine yakışmazdı bu.

Schomberg, "Anlamıyorum," diye homurdandı. "Daha doğrusu çok iyi anlıyorum. Ben..."

"Siz korkuyorsunuz," diye araya girdi Bay Jones. "Derdiniz nedir kuzum?"

"Otelimde skandal çıkmasını istemiyorum. Derdim bu!"

Schomberg yiğitçe dikilmek istiyordu ama, Bay Jones'un kara gözlerinin kımıltısız bakışlarından tedirgin olmuştu. Başını çevirince de Ricardo'nun bütün dişlerini göstererek sırıttığını fark etti. Oysa kâtibin kendi düşüncelerine dalmış olduğunu sanıyordu.

Bay Jones o uzaklardan gelen sesiyle konuşmaya başlamıştı gene: "Üstelik elinizden gelen bir şey de yok. Buradayız ve burada kalacağız. Bizi kovacak değilsiniz umarım. İsterseniz deneyebilirsiniz ya, pişman olursunuz. Çok pişman olursunuz. Bunu kesinlikle söyleyebiliriz, değil mi Martin?"

Kâtip dudaklarını gerdi, dik dik Schomberg'e baktı. Otelcinin üstüne atlamamak, adamı dişleriyle, tırnaklarıyla paralamamak için kendini güç tutuyordu sanki.

Schomberg, bir kahkaha atmayı başarabildi:

"Hah hah hah!"

Bay Jones ışıktan gözleri yorulmuş gibi gözkapaklarını indirdi. Bir an için cesede benzemişti. Bu da epey ürkünçtü

ama, gözlerini açınca Schomberg'in sinirleri büsbütün bozuldu. Hiçbir anlam taşımayan hayalet bakışlarının yüzüne dikilmesi otelcinin direncini kökünden yıktı.

"Bizim sıradan kişiler olmadığımızı anlamışsınızdır, değil mi?" Karşısındakine ölümün ötesinden bir tehdit getirdiği duygusunu veren o cansız tavrıyla konuşuyordu Bay Jones.

Martin Ricardo, "Bay Jones bir centilmendir," dedi çenelerini birbirine vurarak. Sonra da kedi gibi bıyıklarını oynattı.

Bay Jones, "Yok canım, ben onu düşünmüyordum," diye söylendi. Schomberg iskemlesine yığılmış, hiç ağzını açmadan bir ona, bir ötekine bakıyordu. "Centilmen olmasına centilmenim ya, Ricardo toplumsal üstünlüğü gereğinden fazla abartıyor. Benim söylemek istediğim başkaydı. Şuna bakın şimdi! Bu sakin, uslu haline aldanmayın. Gözünü kırpmadan otelinizi ateşe verebilir. Beş dakikada çıtır çıtır yanar bu yapı. Bir düşünün hele! Hoşunuza gitmez değil mi? Bizlere ne olacağı sorununu bir yana bırakın, kendi zararınızı düşünün."

"Yapmayın baylar," diye mırıldndı Schomberg. "Bunlar çok aşırı sözler."

"Oysa siz ılımlı insanlara alışıksınız. Biz ılımlı değiliz. Gözümüz karadır bizim. Bir kere bütün bir kasaba halkını alt ettik, iki gün boğuştuktan sonra ganimetimizi alıp kaçtık. Venezuela'da oldu o iş. İnanmazsanız Martin'e sorun."

Schomberg, hiç düşünmeden Ricardo'ya baktı. Kâtip keyifle yalandı ya, konuşmaya yanaşmadı.

Kısa bir sessizlikten sonra, "Evet, anlatması uzun sürer," diye onayladı Bay Jones da.

Schomberg, "Ben de dinlemeye pek meraklı değilim," dedi. "Burası da Venezuela değil. Buranın halkı sizi kolay kolay bırakmaz. Sözleriniz de yersiz zaten. Ne demek istiyorsunuz? Yani siz ve..." Garip bir hayvan gözlercesine bakıyordu Ricardo'ya, "...bu Bay, bir gecede kazandığınız birkaç

gulden için ellerinizi kana mı bulayacaksınız? Benim müşterilerim pek zengin kimseler değildir. Bu kadar az para için bunca tehlikeyi göze almanıza şaşıyorum."

Bay Jones, oyalanmak, zaman öldürmek için bir şeyler yapmak zorunda olduğunu bildirdi. Öldürülmesi yasak olmayan şeylerdendi zaman. İşin öbür yanına gelince –konuşkanlığı üstündeydi; mezardan gelen sesiyle ağır ağır açıklıyordu– o, yasasız bir orman gibi görüyordu dünyayı, yalnız kendine güvenirdi. Bambaşka nedenlerle de olsa, Martin de öyle düşünüyordu.

Ricardo bu açıklamayı kısa, hayvanca homurtularla doğruluyordu. Schomberg gözlerini yere indirdi. Bu ikisinden korkuyordu ya, sabrı da tükenmişti artık.

"Sizin azılı haydutlar olduğunuzu hemen anlamıştım," dedi. "Korku bilmediğinizi fark etmiştim. Ancak benim de size söyleyeceklerim var: Ben de sizin kadar gözü kara, sizin kadar korkusuzum desem ne yaparsınız? Herkes bana bakıyor da 'Bizim Schomberg otel işletip keyif çatıyor' diye düşünüyor. Ben de diyorum ki isterseniz karnımı deşin, isterseniz oteli yakın. Umurumda değil. İşte bu kadar!"

Uzun, alaylı bir ıslık duyuldu. Ricardo'dan geliyordu bu. Soluk soluğa kalan Schomberg yere bakıyordu. Gerçekten gözü dönmüştü. Ne var ki Bay Jones kuşkulu bir tembellik içindeydi hâlâ.

"Cık cık cık! Neden böyle konuşuyorsunuz" dedi. "İyi bir işiniz, rahat bir yaşamınız var..." Tiksintiyle ekledi: "Karınız da var."

Schomberg ayağını yere vurdu, pek iyi anlaşılamayan bir küfür savurdu.

"O baş belasını hatırlatmanın ne gereği vardı?" diye haykırdı. "Karıyı alıp cehenneme götürün isterseniz. Peşinize düşmek aklıma bile gelmez."

Bu sözler Bay Jones'u umulmadık biçimde etkilemişti. İs-

kemlesiyle birlikte yerinden fırladı. Otelci burnunun ucuna bir yılan uzatmıştı sanki.

"O nasıl söz?" diye homurdandı boğuk bir sesle. "Ne demek istediniz? Nasıl söyleyebildiniz?"

Ricardo kıkır kıkır gülüyordu.

"Umurumda değil!" diye yineledi Schomberg. "Korkmuyorum dedim ya! Ne olursa olsan umurumda değil."

"Mademki öyle..." Kullandığı günlük sözcükler onun için ölümcül bir anlam taşırmışçasına tehdit edici bir tavırla konuşuyordu Bay Jones. "Bizi kendinizden soğutmayın. Gerçekten bir şeye aldırmıyorsanız şu müzik ahırının anahtarını verin de oyunumuzu rahatça oynayalım. Şöyle küçük bir bankoyla açarız... Müşterileriniz çok sevinecektir. O sarışın, bebek suratlı adam benimle ekarte oynarken herkes bahse giriyordu, görmediniz mi? Bir banko olsa da katılsak diye bekliyorlar! Siz bu işe karışacak olursanız sanırım bizim Martin'in hiç hoşuna gitmeyecek. Ama yok canım, karşı çıkacak değilsiniz zaten. Şimdi birer içki ısmarlayalım da kutlayalım."

Schomberg sonunda başını kaldırmış, Bay Jones'un şeytani kaşlarının altındaki oyukların parıltısını görmüştü. Yüzüne dikilen amansız bakışlarda cinayetten de korkunç bir şeyler vardı sanki. Tepeden tırnağa ürperdi, başıyla Ricardo'yu göstererek söylendi:

"Sizin destekleyeceğinizi bildikten sonra gözünü kırpmadan bıçaklar beni. Ah, sizin geldiğiniz gemiye yanaşacağıma çatanayı batırıp kendim de denizin dibini boylasaydım! Haftalardır cehennem azabı çekiyorum zaten! Alın konser salonunu, ne olursa olsun! Yalnız gece nöbetine kalan uşağı düşünmemiz gerek. Kâğıtları, ortada dönen parayı görürse çenesi açılır, kısa sürede bütün kasaba durumu öğrenir."

Bay Jones'un yüzüne belirsiz bir gülümseme yayıldı.

"Görüyorum ki işimizin aksamasını istemiyorsunuz. Çok

iyi, böyle olmalı işte. Üzülmeyin siz, Çinlilerinizi erkenden yatırın. Pedro'yu her gece getirin buraya. Pek usta bir garson değildir ama, içki tepsisini götürüp getirebilir. Siz de burada oturup içkileri hazırlar, paraları cebe indirirsiniz."

Zavallı Schomberg, "Şimdi üç kişi olacaklar," diye düşünüyordu.

Neyse ki Pedro, yırtıcı da olsa, basit bir hayvandı eninde sonunda. Anlaşılmayan yanı yoktu; insan kılığına girmiş sinsi bir yaban kedisi ya da ete, kemiğe bürünüp cehennemden izinli olarak çıkmış terbiyesiz bir hayalet değildi. Bu ikisiyle kıyaslanırsa, sivri dişli, dağınık sakallı, küçücük ayı gözleriyle bakan Pedro doğal bir yaratık sayılırdı. Kaldı ki Schomberg'in elinden gelen bir şey de yoktu artık.

"Olur, öyle yaparız," dedi kederle. "Yalnız şunu iyi bilin ki, buraya üç ay önce gelmiş olsaydınız bambaşka bir Schomberg bulurdunuz karşınızda. Gerçek bu. İster inanın, ister inanmayın."

"İnanmam; niye inanayım. Bana kalırsa yalan söylüyorsunuz. Şimdi neyseniz üç ay önce de oydunuz bence. Ödlek, pısırık. İnsanların çoğu öyledir zaten."

Hayalet ayağa kalktı, Ricardo da gerinip hırlayarak onu izledi. Derin düşüncelere dalan Schomberg, kendi kendine konuşurcasına mırıldandı:

"Bir orkestra vardı burada... On sekiz kadın."

Bay Jones sıkıntıyla inledi, kaygıyla çevresine bakındı. Duvarların ve yapının veba mikrobu taşıyabileceğinden korkmuştu sanki. Sonra ansızın öfkelendi, böyle bir söz ettiği için otelciye sövüp saymaya başladı. Schomberg yerinden kalkamayacak kadar şaşırmıştı. Oturduğu yerden Bay Jones'un öfkesini gözlüyordu.

"Peki ama ne oldu?" diye kekeledi. "Ne sözü ettim ben? Bir orkestra vardı dedim, o kadar. Kötülük neresinde bunun? Kemancıların biri de genç bir kızdı, diyecektim..." Ba-

kışları donuklaştı, ellerini öyle bir hırsla kenetledi ki, parmak eklemleri ağardı. "Hem de ne kız! Bana pısırık dediniz, değil mi? Ödlek dediniz. Ah, ah! O kızın uğruna dünyayı yıkardım... Gerçi o da bana karşı... Bu yaş erkeğin en güzel yaşı olduğundan... Sonra herifin biri kızın gözlerini bağladı. Serserinin biri... Yalancı, düzenbaz, bir baltaya sap olamaz soysuzun biri! Ah!"

Parmaklarını çatırdatarak ellerini ayırdı, kollarını kafasının önünde birleştirip alnına dayadı. Nöbet geçiriyordu gene. Öbür ikisi otelcinin titreyen omuzlarına bakıyorlardı; Bay Jones ürküntüyle karışık bir alayla, Ricardo da kilerin erişilemeyecek bir rafında balık olduğunu gören bir kedinin bakışlarıyla. Schomberg kendini geriye attı. Gözlerinde yaş yoktu ama hıçkırıklarını bastırmaya çalışırcasına yutkunuyordu.

"Beni istediğiniz gibi oynattığınıza şaşmamak gerek. Bir bilseniz... Çektiklerimi bir anlatayım da görün..."

Bay Jones en kesin, en cansız sesiyle karşı çıktı: "Aman aman, çektikleriniz beni hiç ilgilendirmiyor."

Sözünü vurgulamak için elinin ayasını bir engel gibi otelcinin suratına dayadı. Schomberg ağzı açık bakarken o, incecik bacaklarının üstünde yürüyüp bilardo salonundan çıktı. Ricardo da patronunun peşinden gitmişti, ama omzunun üstünden bakıp dişlerini göstermeyi unutmadı.

VI

İşte sakin, ancak dikkatli bir kişi olan Kaptan Davidson'un, Bayan Schomberg'in şalını geri vermek için gittiği gün fark ettiği gizemli durum böyle gelişti. Ve ne gariptir ki epey sürdü. "Bay Jones Ve Şti." ya kendilerini tutuyor ya da çok dürüst oynuyorlardı; yahut kumarda şansları yoktu.

Schomberg'in konser salonu görülecek bir yer olmuştu;

bir uçta, orkestra yerinin çevresinde yığılmış duran iskemleler, öbür uçta, on iki mumun aydınlattığı, yeşil çuha kaplı oyun masası. Masanın ortalarında bir yerde hayaletten dönme bankocu Bay Jones; onun karşısında hain suratlı, soğukkanlı bir kediyken krupiyeliğe yükselen Ricardo. Masanın çevresine dizilen, sayıları yirmiyle otuz arasında değişen oyuncular, bu ikisinin yanında insan soyunun en saf, en çaresiz örnekleri sayılırdı. Kendileri için gerçekten önemli olan şans değişikliklerini gözlerken acınacak bir duruma düşüyorlardı. Elindeki tepsiyi, ormanda yakalanıp arka ayakları üstünde yürümeyi öğrenmiş bir hayvan kadar beceriksizce taşıyan Pedro'ya bakan yoktu.

Schomberg de konser salonuna hiç uğramıyordu. O, bilardo salonunda durup içkileri hazırlıyor, bardakları, karşısında homurdayan hayvanı görmezlikten gelerek tepsiye yerleştiriyordu. Otelin elli metre ötesinde bir konser salonu olduğunu, tepsinin oraya gideceğini de bilmezlikten geliyordu bir bakıma. Korkuyla çaresizlikten oluşan bir dayanma gücü edinmişti otelci. Kumar sona erer ermez (birer ikişer bahçe kapısından çıkan oyuncuları durduğu yerden görebiliyordu) o da birazcık aralık bıraktığı bir kapının ardına sığınır, iki garip müşterisine görünmemeye çalışırdı. Gelgelelim birbirine hiç benzemeyen iki karaltının bilardo salonundan geçip yatak odalarına yollandığını görmeden de yerinden uzaklaşmazdı.

Derken oda kapılarının çarpılarak kapandığı duyulur; ardından da koca yapıya, odalarını silah deposuna çeviren bu saygısız ve kaba adamları barındıran oteline sessizlik çökerdi. Derin bir sessizlik. Zaman zaman bir düş gördüğünü sanırdı Schomberg. Ürpererek kendini toplamaya çalışır, dünyadaki saygınlığını korumak için takındığı eski subay havasına hiç uymayan bir ürkeklikle süzülüp çıkardı salondan.

Korkunç bir yalnızlık içindeydi. Lambaları birer birer sön-

dürür, yatak odasına, onu bekleyen Bayan Schomberg'e dönerdi. Onun gibi "erkekliğin doruğunda olan" yetenekli bir koca böyle bir eşle mi yaşamalıydı! Kapıyı açıp da bir köşede sabırla oturan kadını görünce yaşamın tadını yitirdiğini bir kez daha anlardı. Şuna bakın hele. Çıplak ayakları geceliğinin altından uzanmış, seyrek saçları cılız boynunun iki yanında aşağı sarkmış, yüzünden hiç silinmeyen korkak gülüşüyle bekliyor. Aslında artık korku bile belirtmiyordu bu gülüş; kocasına alışmıştı ne de olsa.

Bazen, o başı gövdeden ayırmayı düşünürdü Schomberg. Nasıl yapabileceğini tasarlardı; kafa bir elle tepeden tutulacak, şöyle döndürülecek. Yapamayacağını biliyordu elbet; ne var ki sinirlerini yatıştırmaya yardımcı oluyordu bunları düşünmek. Cinayet işleyemezdi o. Bunu kesin olarak biliyordu. Açık sözlü Bay Jones'un dediklerini anımsar, "Evet, sanırım onu öldüremeyecek kadar ödleğim," derdi. Zavallı kadını yıllarca önce öldürdüğünün farkında değildi; böyle soyut bir kavram onun kafacığına sığmazdı. Bir başka dişinin görüntüsüne ters düştüğü için karısının varlığından sıkılıyordu. Başından atmaya da kalkışamazdı; yılların verdiği alışkanlık vardı ne de olsa. O giderse yerine koyacak birini bulamazdı. Bu budala bütün gece onun konuşmasını dinlemeye boyun eğiyordu hiç değilse.

O akşam da iki müşterisine neler söyleyeceğini anlatarak öfkesini patlama noktasından aşağı düşürmüş, esin bulmayı umarken bildiğimiz uyarıyı dinlemek zorunda kalmıştı: "Aman dikkatli ol, Wilhelm." Bu budalanın uyarıları gerekli değildi ona. Gerekli olan, boynuna sımsıkı sarılacak, önündeki karşılaşmaya hazır olabilmesi için onu yüreklendirecek bir çift kadın koluydu. Esin bulmak, diye düşündüğü böyle bir davranıştı işte.

Uzun bir süre gözleri açık yattı; sonra da rahatsız, kesintili bir uykuya daldı. Gün ışığı onun gözlerini hiç aydınlatma-

dı. Üzüntüyle dinliyordu dışarıdan gelen sesleri. Çinli uşaklar kapıların anahtarlarını çeviriyor, verandaya bakan salonların kapılarını açıyorlardı. Eyvah! Yaşanması gereken yeni bir gün başlıyordu. Bir gece önce verdiği kararı hatırlayınca bayağı hastalanır gibi oldu. Her şeyden önce, Bay Jones'un "kendini bırakmış soylu" tavrından sıkıntı duyuyordu. Bir de o alaycı suskunluğu vardı adamın. Bay Jones hiç havadan sudan söz etmezdi; "günaydın"dan başka şey çıkmazdı ağzından. O adamın ağzından çıkınca da bu tek sözcük bile alaylı bir tehdit gibi geliyordu insana. Otelcinin duyduğu fiziksel bir korku değildi (ne de olsa köşeye kıstırıldı mı fare bile dövüşür); kötü yürekli bir hayaletin konuşmasından duyulacak dehşete benzer, mantıksız bir ürküntüydü. Hayaletin gün ışığında gezmesi, hayalet şekilsizliğini değil de kesin çizgiler taşıması, çok zaman da üç iskemleye yayılıp uzanması ürkünçlüğünü azaltmıyordu.

Tam tersine, gün ışığı büsbütün garip, büsbütün yadırganacak bir görüntü yapıyordu onu. Gece olup da uzandığı yerden doğruldu mu, ölüler âleminden geldiği izlenimi hafifliyor, kumar masasında kâğıt dağıtırken belki de iyice siliniyordu. Gelgelelim olup bitenleri öğrenmemek için devekuşunun tutumunu benimseyen Schomberg, kutsallığını yitiren o tapınağa, konser salonuna hiç girmiyordu. Bay Jones'un yeşil masadaki sanatkârlığını –yoksa zanaatkârlığını demek daha mı doğrudur?– görmemişti.

Pijamasıyla verandada oturup sabah çayını içerken, "Onunla bu gece konuşacağım," dedi. Güneş ağaçların üstünde yükselmemişti henüz; gece yağan çiğ orta parterdeki çiçeklerin üstünde pırıldıyor, çimenlere incecik bir gümüş yaygı örtüyordu. "Evet, karar bu karar," diye söylendi. "Bu gece gizlenmeyeceğim. Para kutusunu koluna kıstırıp yatmaya giderken yakalayacağım onu."

Herif adi bir hayduttan başka neydi ki? Ya azılılığı? Evet,

azılı olduğu da hesaba katılmalıydı belki... İnce pijamaların pek iyi örtmediği karın kasları biraz titremiş, kasılıp kalmıştı. Azılı da olsa bir haydut, uygar bir kasabada, Avrupalıların egemen olduğu bir kasabada yaşayan kendi halinde bir vatandaşın canına kıymadan biraz –biraz değil epey– düşünürdü. Otelci omuz silkti. Evet, elbette. Gene titremeye başlamıştı, paytak paytak yürüyüp odasına giyinmeye gitti. Karar verilmişti artık; bu konuyu daha fazla düşünmek yersizdi. Yersizdi ama kafasındaki kuşkuları da silemiyordu bir türlü. Kuşkular, tıpkı bazı tropik bitkiler gibi, gün ilerledikçe boylanıp geliştiler, o yüzden de otelci her günkünden çok terledi, öğle uykusu bile uyuyamadı. Kanepede de on kere sağdan sola döndükten sonra, bu yalancı dinlenmeye bir son verdi, kalkıp alt kata indi.

Saat dörtle beş arasıydı; eşsiz bir dinginliğin yayıldığı saat. Uykulu yaprakların üstünde yükselen çiçekler bile kestiriyorlardı sanki. Denizden esen yel daha geç saatlerde çıktığından hava da kıpırtısızdı. Uşaklar gözden yok olmuş, yapının arkasındaki gölgeliklerde uyukluyorlardı. Bayan Schomberg üst kattaki odalardan birinde, kapalı panjurların arkasında oturmuş, akşamüstü görevine hazırlanmak için saç tuvaletinin en önemli süsü olan uzun lüleleri kıvırıyordu. Bu saatte hiçbir müşteri gelmez, hiçbir müşteri zil çalıp oteli uykudan uyandırmazdı. Mülkünün üstünde dolaşıp duran Schomberg, bilardo salonunun kapısına gelince bir yılan görmüşçesine irkildi. Çıplak masaların, boş iskemlelerle bilardo sopalarının arasında bir canlı vardı: Bay Kâtip Ricardo, bir duvarın dibine oturmuş, hep cebinde taşıdığı kâğıt destesiyle el çabukluğu numaraları yapıyordu. Başını çevirip kapıya bakmasaydı, Schomberg usul usul gerileyip kaçmak niyetindeydi. Görüldüğünü anlayınca içeri girmenin daha tehlikesiz olacağına karar verdi. Bu iki adamın yüreğine saldığı korkuyu gizlemek için, onların yanındayken, hep göğsünü

şişirmek, yüzünün çizgilerini sertleştirmek zorunluluğunu duyuyordu. Ricardo kâğıt destesini iki eliyle kavramış, otelcinin gelişini gözlüyordu.

Schomberg eski subay sesiyle sordu: "Bir şey mi istemiştiniz?"

Ricardo hiç ses etmeden başını salladı, sorarcasına bakarak bekledi otelci. Onunla en ayz yirmi cümle konuşurdu her gün. Kâtip patronundan çok daha konuşkan sayılırdı. Bazen bayağı insana benziyor, sınıfının tipik bir örneği gibi davranıyordu. O gün de neşesi üstündeydi. On kâğıdı yelpaze biçiminde serip Schomberg'in önüne sürdü.

"Alın bakalım. Birini seçin."

Schomberg öyle saşırmıştı ki önce irkildi, sonra da çabucak bir kâğıt seçti. Ricardo'nun gözleri panjurların yarattığı loşlukta kedi gözü gibi parlıyordu.

"Kupa papazını seçtiniz," diye söylendi gülerek. Dişlerini göstererek sırıtmıştı.

Schomberg kâğıda baktı, kupa papazı olduğunu doğrulayıp elinden bıraktı.

Kâtip sevinçliydi. "Onda dokuz istediğim kâğıdı seçtirebilirim," diye söylendi. Dudakları kıvrılmış, yukarı bakan gözleri yeşil bir ışıkla aydınlanmıştı.

Schomberg ses çıkarmadan duruyordu. Birkaç saniye ikisi de öylece durdular, sonra Ricardo gözlerini indirdi, parmaklarını açıp desteyi masanın üstüne attı. Schomberg bir iskemleye ilişti. Bacaklarının dermanı kesildiği için oturmuştu; başka bir nedenle değil. Ağzı da kurumuştu. Oturduğuna göre konuşması gerektiğini düşündü. Geçit törenindeymişçesine omuzlarını dikleştirip izlenimini belirtti:

"Bu işte çok ustasınız anlaşılan."

"Temrin kusursuz bir ustalık yaratır," diye karşılık verdi kâtip.

Ricardo'nun gösterdiği kaypak yakınlık Schomberg'in

oradan uzaklaşmasını güçleştirmişti. Çekingenliğinden ötürü, hiç istemediği, düşüncesinden bile ürktüğü bir söyleyişe daldı. Schomberg'in hakkını yememek gerekir; korkusunu çok iyi gizliyordu doğrusu. Göğsünü şişirip sert bir sesle konuşmak alışkanlığı şimdi işine yarıyordu. Ona da ustalık vermişti temrin. Yiğitlik gösterisini son ana kadar, direncinin tükenip yerlerde sürünerek yalvar yakar olacağı dakikaya kadar koruyabilirdi belki de. İşin kötüsü ne söyleyeceğini de bilmiyordu. Sonunda bula bula şu cümleyi buldu:

"Kâğıt oyunlarını seviyorsunuz anlaşılan."

Ricardo, filozofça bir karşılık verdi: "Eee, ne yaparsın! Sevmesem olmaz." Sonra da beklenmedik bir tutkuyla haykırdı: "Sevmek ne demek? Bayılıyorum!"

Son cümleyi söylemeden önce bambaşka bir sevgiden söz edecekmişçesine duralaması, gözkapaklarını usulca yere indirmesi sözlerinin etkisini büsbütün güçlendirmişti. Schomberg yeni bir konu bulabilmek için beynini zorladıysa da olmadı. Abartarak aktarmaktan hoşlandığı dedikodular bu konuşmada işine yaramazdı. Karşısındaki haydut bölge halkını tanımıyordu. Schomberg açılan konuyu sürdürmekten başka yol olmadığını anladı.

"Sanırım çok eskiden... Gençlik yıllarında başlamıştır bu sevgi."

Ricardo gözlerini yerden kaldırmadan, masanın üstündeki kâğıtlarla dalgın dalgın oynayarak karşılık verdi:

"Pek o kadar eski değil. Gemilerde, bir içimlik tütününe oynardım başlangıçta. Hani denizciler baş kasarada toplanıp basit oyunlar oynarlar ya... Bir sandığın çevresinde kümelenir, tek bir yağ kandilinin ışığıyla saatlerce oynardık. Mutfağa çıkıp bir lokma tuzlanmış at eti bile atıştırmazdık saatlerce. Ne yemek arardık ne uyku. Nöbeti gelip de güverteye çağırılan adamın ayakta duracak dermanı olmazdı çokluk. Oyun diye ona derim ben!" Anıların duygusallığıyla yüklü

sesini değiştirip ekledi: "Bilir misiniz küçük yaşımda denizci oldum ben."

Schomberg dalıp gitmişti ama yanı başındaki tehlikeyi unutmuş değildi. Bundan sonraki sözlere kulak kabarttı.

"Gemicilikte de başarılıydım. İkinci kaptanlığa kadar yükseldim. Meksika Körfezi'nde, küçük bir yolcu gemisinde – yat demek daha doğrusu belki– ikinci kaptandım. Rahat bir işti. Öyle iş kırk yılda bir çıkar insanın karşısına. Yaa, öyle bir işim vardı da bırakıp onun peşine takıldım."

Ricardo çenesini kaldırıp üst kattaki odayı göstermişti. Bu hareketi Schomberg'e hem acı bir gerçeği –Bay Jones'un varlığını– hatırlatmış hem de adamın yatak odasına çekildiğini belirtmişti. Otelciyi yarı inik gözkapaklarının altından gözleyen Ricardo gene konuya döndü:

"İkimiz de aynı gemideydik."

"Bay Jones'la mı? O da gemici miydi?"

Ricardo'nun gözleri açılmıştı sonunda:

"Siz ne kadar Jones'sanız, o da o kadar Jones sayılır," dedi gururla. "O gemici olacak ha? Görgüsüzlüğünüzü iyice belli ettiniz şimdi! Ama neyse, yabancılar böyle şeylere akıl erdiremezler. Ben İngiliz olduğumdan soylu insanı, centilmen insanı bir bakışta tanırım. Sarhoş olup kaldırımın kıyısına yıkılsa da tanırım, cezaevine girip darağacına gitse de tanırım. Centilmenlerde öyle bir şey vardır ki... Görünüşle, giyim kuşamla da ilgili olmayan bir şey... Amaan, boşuna çene yoruyorum. İngiliz değilsiniz siz; olsaydınız kendiliğinizden anlardınız."

Ricardo'nun içinde bir yerde bir baraj yıkılmış, dışarı dökülen sözcük çavlanı damarlarındaki ateşi söndürüp sertliğini yumuşatmıştı sanki. Schomberg bir yandan rahatlık duyuyor, bir yandan da, koskoca bir yaban kedisi birden bacaklarına sürtünmeye başlamışçasına ikircikleniyordu. Temkinli bir insan böyle durumlarda hiç kımıldamadan

beklerdi. Schomberg de öyle yaptı. Ricardo oturduğu yerde yayılmış, dirseğini masaya dayamıştı. Schomberg omuzlarını dikleştirdi gene.

"O gemide –yat da desek olur– tam on patronum vardı. Şaşırdınız, değil mi? Evet, on centilmen... Daha doğrusu dokuzu saygıdeğer baylardı da birisi tam centilmendi. Evet, bir kişi de..."

Ricardo çenesiyle üst katı göstermişti gene. Böylece açıklıyordu o bir centilmenin kimliğini. Evet o! Yalnız ve yalnız o.

"Onun gerçek bir centilmen olduğunu ilk günden anlamıştım. Şimdi diyeceksiniz ki, 'Sen kaç centilmen görmüştün ki hemen tanıyabildin? Nasıl bildin? Nereden bildin?' Bildim işte! Siz de İngiliz olsaydınz..."

"Ne yatıydı bu?" Schomberg'in gergin sinirlerini büsbütün bozuyordu şu İngilizlik merakı; dayanamayıp araya girmişti: "Nasıl bir eğlence peşindeydiniz?"

"Hiç de aptal değilsiniz! Eğlence olduğunu hemen anladınız. Evet, gerçekten de eğlenceydi. Bayların kendi aralarında düzenledikleri bir oyun. Define arama gezisi. Serüvencilik oyunu yani. Her biri belli bir para ödemiş, yatı satın almışlar. Acentaları da kaptanla beni işe aldı. Pek gizli tutuluyordu bu define arayıcılığı. Acenta baylarla eğleniyordu aslında. O öyle define bulunacağına falan inanmazdı. Neyse, orası bizi ilgilendirmezdi elbet. Paralarını sokağa atmak istiyorlarsa atsınlar. Ne yazık ki attıklarının çok azı düşüyordu bizim payımıza. Bir kuru aylık! Amaan, aylığın adı batsın! İster az olsun, ister çok; bana yaramaz.

Loş ışıkta yeşil bir pırıltıyla kırpıştırıyordu gözlerini. Boğucu sıcak, onun dilinden başka her şeyi kımıltısız bırakmıştı. Kâtip hırlayıp duruyor, bilinmeyen bir nedenle sövüp sayıyordu. Sövgüleri başladığı gibi birden kesildi, gene gemici masalına döndü.

"Serüvenci zıpırlar dokuz kişiydiler başlangıçta. Son-

ra, yola çıkacağımızdan bir iki gün önce o çıkageldi. Nereden duymuşsa duymuş. Huyunu bilmesem kadının birinden duymuştur derdim. Ne var ki kadın soyunun yanına bile yaklaşmaz o, on kilometre uzağından geçer. Belki de içki sofralarında duymuştur. Ya da Pall Mall'daki şık kulüplerden birinde. Neyse, acenta bizimkini de katmış topluluğa; parayı da peşin almış. Hazırlanmak için topu topu yirmi dört saati varmış, ama gemiye yetişti. Biz de iskeleden açılmak üzereydik. Bir baktım, bir centilmen geliyor. Batı Hint Rıhtımı'nı bilir misiniz siz?"

Schomberg, Batı Hint Rıhtımı'nı bilmiyordu. Ricardo bir süre düşünceli düşünceli süzdü otelciyi; sonra da bu bilgisizliği hoşgörmeye karar verip sürdürdü:

"Dediğim gibi, rıhtımdan ayrılmak üzereydik. Baktım bu Bay önde, eşyalarını taşıyan hamallar arkasında, bize doğru geliyorlar. Rıhtımdaki çımacıya halatı çözmemesini söyledim. İskeleyi de çekmişlerdi ama o hiç aldırmadı. Bir zıpladı, bacaklarını güverte parmaklıklarının üstünden aşırtıp içeri atladı. Arkadan da şık bavullarını uzattılar. Elini cebine daldırdı, ne kadar bozukluğu varsa hepsini rıhtımdaki hamallara fırlattı. Biz açılırken onlar hâlâ dört ayak üstünde para topluyorlardı yerlerden. Sonra da ağır ağır dönüp hiç ses çıkarmadan bana bir göz attı. Böyle zayıf değildi o zaman. Göründüğü kadar genç olmadığını da hemen anladım; olduğundan çok genç gösteriyordu. Gözleri bana ilişince içimde bir şey kıpırdadı; dönüp oradan uzaklaştım. Baş tarafta işim vardı zaten. Korkmuş değildim. Niye korkayım? Yalnız içimde bir şey kıpırdadı. Tam o anda hem de! Hey Allah, biri çıkıp da bir yıl içinde onunla ortaklık kuracağımı söyleseydi..."

Sövgüye başlamıştı gene; ancak bazıları çok bilinen, bazıları Schomberg'i ürkütecek kadar ona yabancı olan bu sözcükler çok masum sayılırdı aslında. Kâtip yalnızca yaşamın-

daki değişikliğe, alınyazısının insanı nerelere götürebileceğine şaştığı için coşmuştu. Schomberg yerinde kıpırdandı. Gelgelelim Bay Jones'un hayranı ve ortağı, onun varlığını unutmuş gibiydi. Yarısı İspanyolca söylenen duyulmadık sövgüler ırmağının kaynağı kurumuş, centilmen sarrafı Martin Ricardo, boş bakışlarını karşıya dikmişti. Kendi kendine, insanın yaşantısını etkileyen olayların karmaşıklığını düşünüyordu sanki.

Schomberg, konuya dönmek için girişimde bulundu:

"Demek yukardaki o... o centilmen sizi kandırdı, işinizden ayrıldınız."

Ricardo irkildi.

"Kandırmak ne demek? Kandırmasına gerek kalmadı bile! Parmağını kımıldatması yetti. O arada Meksika Körfezi'ne varmıştık. Bir gece, küçücük bir kum adacığının açığında demir attık. Tam yerini hâlâ bilmiyorum. Colombia kıyılarının karşısındaydık sanırım. Ertesi sabah kazmaya başlayacaktık. Bütün gün kazma kürek sallayacaklarını bildiklerinden tayfalar erkenden yatmışlardı. Bir ara yanıma yanaştı, o ağır, bezgin konuşmasıyla –insan, karşısındakinin bir centilmen olduğunu bu konuşma biçiminden bile anlayabilir– kulağıma bir şeyler mırıldandı. 'Bizim define avcılığımıza ne dersiniz?' diye sorarmış meğer. Başımı bile çevirmedim; öyle, durduğum yerden usulca seslendim ben de: 'Bana sorarsanız saçmalıktan, budalalıktan başka bir şey değil,' dedim."

"Yolculuk boyunca birkaç kere konuşmuştuk. Sanırım benim içimi okumuştu. Okunacak çok bir şey de yoktu zaten. Olduğum gibi görünürüm, ödlek değilimdir. Bazen arkadaşlarla kaldırımları aşındırır, onlara –hatta yabancılara– içki ısmarlarım da beni alaya alırlar, yaptığım şakalara katıla katıla gülerler. Ne sandınız ya, şaka yapmasını da bilirim ben."

Kendi şakacılığıyla cömertliğinin tadına varmak için ko-

nuşmasına bir süre ara verdi. Schomberg, gözlerinin gitgide daha çok açılmasını önlemeye çalışıyordu; gözleri yuvalarından uğrayacaktı neredeyse.

"Evet dinliyorum," diye mırıldandı sabırsızlıkla.

"Evet. Onlara bakar bakar düşünürdüm. 'Gülün bakalım,' derdim kendi kendime. 'Siz benim kim olduğumu bir bilseniz...' Bir zamanlar bir kızla sevişiyordum. Kulağının arkasını öperdim. Öperken de aynı şeyi düşünürdüm: 'Sen benim kim olduğumu bir bilsen buradan çığlık çığlığa kaçarsın, sevgilim.' Yanlış anlamayın, kimseye zarar vermek istemiyordum; ancak kendimde o gücü buluyordum. Şimdi bakın, şurada dostça oturuyoruz, değil mi? Çok iyi, çok güzel. Ne var ki siz benim dostum değilsiniz. Benim umurumda değilsiniz siz. Bazı kimseler bunu böyle açıkça söylemez, ama ben aldırmam. Benim için ha şuradaki sinek, ha siz. O kadar! Ezsem de olur, bıraksam da. Benim için ikisi de bir."

Güçlü bir kişilik ani güçsüzlükleri bastırmak demekse, Schomberg'in kişiliğine diyecek yoktu doğrusu. Sineğe benzetildiğini duyunca sönen bir balonu oflaya puflaya şişirir gibi, eski sert, gururlu tavrını takındı gene. Ricardo'nun o gevşek, umursamaz tutumu gerçekten korkunçtu.

"İşte böyle," diye sürdürdü kâtip. "Böyle bir insanım ben. Hiç belli olmuyor, değil mi? Ben söylemesem anlaşılmıyor, değil mi? Anlaşılmaz ya! Onun için söylüyorum zaten; gene de yarısına inanmıyorsunuzdur. Neyse, sarhoş olmadığımı biliyorsunuz hiç değilse. Bütün gün buzlu sudan başka bir şey içmedim. Eee, karşındakini şıp diye tanımak centilmenlere vergi. O çok iyi anladı beni. Birkaç kere şuradan buradan konuştuğumuzu söylemiştim. Bazen de arkadaşlarıyla kâğıt oynarlarken gözlerdim. Ne yapsınlar, oyalanacak bir şey bulmak zorundaydılar elbet. Bir kere de benim kâğıt oynadığımı görmüş o. Oyun sevdiğimi, kumarda genellikle şanslı olduğumu o gün söyledim. O zaten içimi okumuş. Ni-

ye okumasın? Centilmen olmakla insanca zaafları anlamayacak değil ya!"

Schomberg, birbirlerine benzemeyen bu iki yaratığın arasında büyük bir uyum olduğunu düşündü. Değişik kılıklara bürünmüş eş ruhlar taşıyorlardı onlar.

Ricardo dedikodu aktarırcasına fısıldamaya başlamıştı:

"Bir gün bana dedi ki, 'Hadi bakalım Martin, benim eşyam hazır. Biz yavaş yavaş yollanalım.' O güne kadar hiç Martin dememişti bana. Ben de sordum. 'Niyetiniz bu muydu efendim?'

'Öbür definenin peşinde olmadığımı anlamamış mıydın? İngiltere'den göze batmadan ayrılmaktı benim isteğim. Biraz pahalı bir yolculuk oldu, ama değdi.'

Ben de, onun yanında olduktan sonra her şeyi göze alabileceğimi, gerekirse cinayet bile işleyebileceğimi söyledim. 'Cinayet mi?' dedi usulca. 'Cinayet de ne demek? İnsan bazen yoluna çıkanı öldürmek zorunda kalabilir ama, ona cinayet denmez, kendini savunmak denir. Anladın mı?' dedi.

Anlaşılmıştı elbet. İzin istedim, gidip torbama üç–beş eşya tıkıştırdım. Denize çıktım mı az eşyayla yolculuk ederim ben. Dönüp geldiğimde baktım güvertede dolaşıp duruyor. Bir gören olsa her akşamki gibi yatmadan biraz hava almaya çıkmış sanır. Bana, 'Hazır mısın?' dedi.

'Hazırım, efendim,' dedim.

Başını çevirip yüzüme bile bakmamıştı. Demir attığımızda kıç taraftan bir sandal da indirmiştik suya. Purosunu denize fırlattı, gene bana seslendi:

'Kaptanı güverteye çıkarmayı becerebilir misin sen?'

Bana kalsa kaptanı güverteden uzak tutmak ister sanırdım. Şaşkınlıktan dilim tutuldu. Bir süre sonra, 'Bir denerim,' dedim.

'İyi öyleyse. Ben aşağı iniyorum. Sen onu buraya getir ve

ben dönünceye kadar bırakma. Unutma haa! Ben dönünceye kadar o aşağı inmemeli,' dedi.

Dayanamayıp sordum. Yattan kaçışımızı herkesin uykuda olduğu bir saate denk getirdiğimize göre uyuyan bir adamı uyandırmanın gereği neydi sanki? Kısaca güldü, durumun bütün inceliklerini kavrayamadığımı bildirdi.

'Sakın unutma' dedi gene. 'Benim buraya çıktığımı görmeden koyvermeyeceksin kaptanı.' Yüzünü yüzüme yaklaştırdı. 'Her ne pahasına olursa olsun, burada kalmalı.'

'Ne demek istiyorsunuz? Yani...'

'Evet, ona neye patlarsa patlasın, elinden gelen, hatta gelmeyen her şeyi yap. Aşağıdaki işimin yarım kalmasını istemem. İnerse çok canım sıkılır. Seni yanımda götürüyorsam bazı durumlarda bana yardımcı olman için götürüyorum. Şimdiden tezi yok iş başına geçeceksin.'

'Emredersiniz, efendim,' dedim, merdivenden inip gitti. Centilmen sınıfı böyledir; karşılarındakinden ne beklediklerini başından belirtirler. Kaptana hiç aldırdığım yoktu, Bay Schomberg. Hani demin sizin için ne dediysem kaptan için de aynı şeyi söyleyebilirim. Şimdi siz puronuzu yaksanız da bir, kafanıza bir kurşun sıksanız da bir. Benim için bir yani. Kaptanı güverteye çıkarmak güç olmadı. Biraz patırtı ettim, hoplayıp zıpladım. Tam kaptan kamarasının üstünde zıpladım hem de. Hepsi iyi hoş da adamı burada tutmanın yolunu nasıl bulacağız, diye düşünüyordum.

Birden arkamda sesini duydum. 'Bir şey mi oldu, Bay Ricardo?'

Gelmiş bile. Oysa ben ona ne söyleyeceğimi kararlaştıramamıştım daha. Tam da dolunay günlerine rastlamıştı; ortalık Kuzey Denizi'nin gündüzlerinden daha aydınlıktı. Yüzümü ona dönmemem kaptanı aldattı. Bir şeye baktığım yoktu aslında. Ne var ki sorusu bana yaradı.

'Şurada yerli kayığına benzer bir şey var, ona bakıyorum,' dedim yavaşça.

Kaptan hemen telaşlandı ya, korkusu yerlilerin tehlikeli olması değildi.

'Hay Allah kahretsin! Ne şanssızlık,' diye mırıldandı.

Yatın kıyıya demirlediğinin hiç değilse bir süre fark edilmeyeceğini ummuştu kaptan.

'Çok kötü olacak. Yarınki işimizi bir sürü karadelinin izlemesi çok kötü olacak,' dedi. 'Gördüğün kayık mıydı? Emin misin?'

'Belki de yüzen bir kütüktü,' dedim. 'Bir kere de sizin görmenizi istedim. Sizin gözleriniz benimkinden keskindir belki.'

Onun gözleri benimkilerin yanında beş para etmezdi ya, gene de onayladı:

'Elbette! Çok iyi etmişsiniz!'

Günbatımında suda yüzen kütükler görmüştüm gerçekten. Ne olduklarını hemen anlamış, gördüklerimi çoktan unutmuştum. O anda birden aklıma geldi kütük demek. O kıyıların açığında kütük çoktur. Bir de ne işiteyim! Bizim kaptan da aynı suya vurduğu yerde bir şey var demesin mi? Ne garip! İnsanın canı bir tek sözcüğe bağlı oluyor bazen. Şimdi bakın, siz şuracıkta oturuyorsunuz ya; birden, hiç farkında olmadan, öyle bir söz edebilirsiniz ki, ölüm hükmünüzü imzalamış olursunuz. Yok, yanılmayın, size herhangi bir düşmanlık beslediğim yok. Bende duygu denen şey yoktur zaten. Ne var ki kaptan, 'Hadi hadi, saçmalama' deseydi, deyip de sırtını bana dönseydi üç adım gidemezdi. Oysa öylece durdu, denizi gözlemeye koyuldu. Bir süre sonra da ne yapsam da yerine göndersem diye düşünmeye başladım.

Kaptan, 'Şuradaki karaltının kayık mı, kütük mü olduğunu bir türlü kestiremiyoruz,' diye Bay Jones'a seslendi bir ara. Bay Jones tıpkı indiği gibi, salına salına yukarı çıkmıştı bu arada. Kaptan kütüktür, yok kayıktır diye gevezelik edip

dururken ben de arkasından kaşımı gözümü oynatarak şunu küpeşteden aşağı fırlatayım mı diye soruyordum. Önceden kafasına vurup bayıltmayı unutmayacaktım elbet. Gece geçip gidiyordu; bir an önce yola koyulmamız gerekiyordu. Ertesi geceye kadar bekleyemezdik. Yok yok! Başka çaremiz yoktu artık. Neden bilir misiniz?"

Schomberg başını kaldırdı, belli belirsiz salladı. Doğrudan doğruya sorulan bu soru, susmaya zorlanmış olan konuşma uzmanını, uykunun koruyuculuğuna sığınırcasına suskunluğa sığınan otelciyi irkiltmişti. Bay Ricardo alaycı bir sesle sürdürdü:

"Bilemediniz değil mi? Biraz daha düşünün hele! Yok mu? Ben söyleyeyim öyleyse. Patron o arada kaptanın para kutusunu ele geçirmişti de ondan! Şimdi anlaşıldı mı?"

VII

"Adi bir hırsız!"

Schomberg dilini ısırmakta bir saniye gecikmişti. Ricardo'nun, dişlerini göstererek kedi gibi sırıttığını görünce aklı başına geldi. Neyse ki Bay Jones'un arkadaşı, o rahat söyleşi havasını koruyordu.

"Hadi, hadi! Adam parasını geri almak istemişse ona hırsızlık denmez! Adi içkiyle pis yemekler satan her pısırık otelci de kazanç peşinde değil midir sanki? Sizin gibi bir çamur kaplumbağasının Bay Jones gibi bir centilmeni yargılamaya kalkışması gülünç doğrusu. Centilmen sınıfını anlamak kolay değildir. Bazen ben bile şaşırıyorum. Sözgelimi o gece bana şöyle bir baktı, parmağını sallayıp geçti. Bunu görünce kaptan da abuk sabuk konuşmasını kesti. 'Nedir? Ne oldu?' diye sordu.

Ne olmuşmuş? Ne olacak; canını kurtarmıştı da farkında değildi.

'Bir şey yok,' dedi bizim patron. 'Hiçbir şey yok. Çok iyi görmüşsünüz. Gerçekten de bir kütük yüzüyor denizde. Hepsi o kadar.'

Canını kurtarmıştı dediğime şaşmayın sakın. Biraz daha saçmalasaydı kafasına vurup bayıltacaktım. Değerli dakikalar geçip gittikçe kendimi tutamaz oluyordum artık. Neyse ki koruyucu meleği susup da yatağına dönmesini buyurdu da kurtuldu. Çok gecikmiştik, hırsımdan kuduruyordum.

'Kafasına bir tane indirecektim. Neden bırakmadınız, efendim?' diye sordum.

Gene parmağını salladı, 'Şiddete gerek yok. Hiç gerek yok,' dedi sakin sakin.

Bir centilmenin böyle şeyleri nasıl karşılayacağı hiç bilinmez. Sinirlendiklerini asla belli etmezler onlar. Ayıptır. Bay Jones da hiç hiddetlenmez, en azından başkalarının yanında hiddetlenmez. Şiddet gösterileri de terbiyesizlik sayılır. Artık ben de öğrendim bunları. Daha başka şeyler de öğrendim ona bakılırsa. Öyle bir eğitim gördüm ki bir dakika sonra bağırsaklarınızı deşecek olsam –gerekirse hiç çekinmeden deşebileceğimi de daha önce söylemiştim– yüzümden hiçbir şey anlaşılmaz.

Bilir misiniz, bıçağımı pantolonumun paçasının içinde saklarım ben."

"Nee? Doğru mu söylüyorsunuz?" Schomberg inanmamıştı.

Bay Ricardo oturduğu yerden yıldırım hızıyla fırladı, eğilip sol paçasını sıyırarak silahı gösterdi. Schomberg, kıllı baldıra bağlanan bıçağı bir saniyeden kısa bir süreyle gördü. Kâtip gene doğrulmuş, paçasını düzeltmek için ayağını sertçe yere vurduktan sonra yerine oturup bir dirseğini masaya dayayarak eski rahat tavrını takınmıştı.

Schomberg'in faltaşı gibi açılan gözlerinin içine bakıp, "Silahı burada taşımak düşünemeyeceğiniz kadar yararlıdır"

diye sürdürdü. "Diyelim ki oyun oynarken bir anlaşmazlık çıktı. İnsan yere düşürdüğü kâğıdı almak için şöyle bir eğilir, doğrulduğu zaman da ya vurmak üzere eline almıştır bıçağını; ya da atmak üzere yeninin içine gizlemiştir. Bazen de tabancalar patlayacak gibi oldu mu masanın altına gizlenmek zorunda kalır kişi. Elinde bir bıçak varsa patırtı çıkarmak niyetinde olan namussuzları kolayca yola getirebilir. Başkaları çığlıkların neden ileri geldiğini anlayıp sıvışıncaya kadar –sıvışabilirse tabii– her şey yoluna girer."

Schomberg'in kestane sakalının üstündeki gül yanaklar bayağı solmuştu. Ricardo kıs kıs güldü.

"Gelgelelim şiddete yer yok! Genellikle şiddete hiç gerek yoktur. Centilmenler çok iyi bilir bunu. Gereksiz yere heyecanlanmamalıdır insan. Bellediğimi tam bellerim ben! Ne var ki gerekli olanı da yapmak zorundadır. Neden mi? Bak anlatayım. Bozkırlarda, çayırlarda sürü güden sığır çobanlarıyla, sürü sahipleriyle de oynadık biz. Hilesiz oynardık hem de. Sonunda kazancımızı cebe indirmek için dövüşmek zorunda kalırdık çok zaman. Dağlarda, bayırlarda, vadilerde, kıyılarda oynadık. Genellikle dürüst oyunlar düzenledik; kazancımız da az olmadı. Define peşinde koşan o budalalarla yatı geride bıraktıktan sonra Nikaragua'da başladık işe. Kaptanın kutusundan yüz yirmi yedi altınla birkaç Meksika doları çıkmıştı. Oncacık şey için adamın kafasına vurmaya değmezmiş ya, kaptanı öbür dünyaya yollamamıza ramak kaldığını patron da itiraf etti sonradan. Kaçtıktan birkaç saat sonra dayanamayıp sormuştum: 'Yaşayan insan sayısının bir fazla ya da bir eksik olması sizin için gerçekten o kadar önemli mi, efendim?'

'Elbette değil!'

'Öyleyse niye durdurdunuz beni?'

'Her şeyin bir yolu yöntemi vardır. Kibarlığa alışman gerekecek. Yararsız davranışlardan da kaçınmalıdır insan.'

Hiç değilse ortalığı bulandırmamak için kaçınmalıdır; centilmen takımı böyledir işte. Böyle eğitirler insanı.

Gün doğarken bir koya girdik. Define avcılarının bizi avlamaya çıkabileceklerini düşünerek gizlenmeye karar verdik. İyi de etmişiz haa! Az sonra ne görelim! Bizim yat kıyının az açığından geçiyor, on çift dürbün de denizin yüzeyini tarıyor. Patrona düşüncemi söyledim, ortaya çıkmadan önce yatın o yöreden uzaklaşmasını beklemeyi öğütledim. On gün kadar o koyda kaldık. Ne var ki yedinci gün birini öldürmemiz gerekti. Şu bizim Pedro'nun kardeşini. Gerçekten timsah avcılığı yapıyorlardı. Onların kulübesinde barınıyorduk. Ne patron habla Espanol edebiliyordu ne de ben. İspanyolca konuşamıyorduk yani. İşimiz yolundaydı ama; hamaklarımız rahat, gölgelik bol, balıklar taze, av hayvanları aradığın kadar. Gittiğimiz gün heriflere birkaç dolar para vermişti patron; gene de gorillere konuk olsak daha iyiydi. Bir gün baktık ki bunlar baş başa verip fısıldaşmaya başladılar. Para kutusunu, deri bavullarla benim torbayı görmüşler, yağmacılık etmeye niyetlenmişlerdi. Onlar fısıldaşırken ben neler söyleyebileceklerini düşünürdüm.

Biri, 'Bu adamları kimsenin arayacağı yok' diyordu mutlaka. 'Belki de aydan düşmüşlerdir buraya. Gel şunların gırtlağını keselim.'

Hah tamam, dedim kendi kendime. Apaçık ortadaydı her şey. Bir tanesi çalıların arasına gizlendi, sinsi bakışlarla sağı solu kollayıp uzun bıçağını bilemeye koyuldu. Onu görmesem de neler tasarladıklarını anlardım ya! Pedro da ötede durmuş kendi bıçağının keskinliğini deniyordu. Bizim, nehrin ağzında, her günkü gözetleme yerinde olduğumuzu sanıyorlardı onlar. Yatın yeniden o yana geleceğini düşünmüyorduk ya, temkini de elden bırakmamıştık henüz. Üstelik de nehrin ağzı ormandan daha serin oluyordu gündüz. Patron gerçekten oradaydı; bir yaygıya uzanmış ufku göz-

lüyordu. Ne var ki ben torbamdan tütün almak için kulübeye dönmüştüm. Tütün çiğnerdim o dönemde; avurdumda bebek yumruğu kadar bir topak bulunmadı mı rahat edemezdim."

Bu yamyamca benzetişi duyan Schomberg, "Yapmayın!" diye inledi usulca. Ricardo iskemlesinde doğrulmuş, ileri uzattığı bacaklarını gözlüyordu.

"Genellikle kedi gibi yürürüm," diye sürdürdü. "Hani canım istese bir serçenin yanına kadar sokulur, gelişimi duyurmadan kuyruğuna tuz ekebilirim desem yeri vardır. O iki haydut da duymamıştı geldiğimi. On metre ötelerinde durdum, kıllı hayvanları gözlemeye başladım. Üstlerinde birer beyaz dondan başka bir şey yoktu; uzun paçaları dizlerinin üstüne kıvırmışlardı. Antonio şişko butlarının üstüne çömelmiş bıçağını yassı bir taşa sürtüyor, Pedro da bodur bir ağaca dayanmış, parmağını bıçağın keskin ucunda gezdiriyordu. Parmaklarımın ucuna basa basa kaçtım desem şaşmazsınız sanırım."

"Patrona o anda bir şey söylemedim. Dirseğine yaslanmış yatıyordu; konuşmak istemediği duruşundan belliydi. Huyu öyledir; bazen çok yakınlık, sokulganlık gösterir, bazen de ağzını açsan tersler. Ne var ki hiç bağırmaz, kabalık etmez. Tam centilmen dedim ya! Evet, o anda ona bir şey demedim ama, bıçakları da aklımdan çıkaramıyordum bir türlü. Bizim bir tek tabancamız vardı; patronun altıpatları. Şarjöründe de beş kurşun kalmıştı. Başka mermimiz de yoktu üstelik. Mermi kutusunu yattaki kamarasında unutmuş. Ne kötü değil mi? Benim tek silahım da eski bir çakıydı.

Akşam oldu, dördümüz kulübenin önündeki ateşin çevresine oturup balık yemeye koyulduk. Balığın yanına tropikal patateslerden pişirmiştik. Yerli usulü, geniş yaprakların üstüne koymuştuk yiyecekleri. Patronla ben ateşin bir yanında, bizim yakışıklı ev sahiplerimiz de öbür yanına oturmuş-

lardı. Arada bir, insan sesine benzemeyen homurtularla birbirlerine sesleniyor, sonra da gözlerini yere dikiyorlardı. Üç gündür doğrudan doğruya yüzümüze bakmamışlardı. Ben yavaş yavaş patronla konuşmaya başladım. Şimdi sizinle konuştuğum gibi rahat rahat, telaşsız, patırtısız. Gördüklerimi anlattım birer birer. O da hiç kaygılanmadan balık atıştırıyordu; kılı kıpırdamadı. Diyorum canım, centilmenlerle ilişki kurmak insana zevk veriyor. Başımı kaldırıp da heriflere bir bakayım bile demedi.

Ben de bizimkilerin gözünü boyamak için esnemeye başlamıştım. 'Bundan böyle geceleri nöbetleşe uyumak, gündüzleri de hep tetikte olmak zorundayız,' dedim. 'Ansızın üstümüze atlayabilirler.'

Patron, 'Dayanılacak şey değil,' diye mırıldandı. 'Üstelik sen de silahsızsın.'

'Kusura bakmazsanız artık hep sizin yanınızda dolaşacağım efendim,' dedim.

Usulca başını salladı, parmağının yağını bir yaprakla temizleyip ellerini arkasına götürdü. Yerden kalkmak için elini destek yapacak sandım ben. Oysa o tabancasını çekmiş, Bay Antonio'yu göğsünün ortasından vurmuştu. Centilmenliği görüyor musunuz? Hiç bağırıp çağırmadan bir anda bitiriyor işi. Bitirmesine bitirmişti ya, benim de aklımı başımdan almıştı. Korktun mu, diyeceksiniz. Korkunun sözü mü olur, ödüm patladı. Kimin ateş ettiğini bile anlayamamıştım. Ortalık ıpıssızdı; tabanca patlayınca yer yerinden oynuyor sandım. Sayın Antonio öne devrildi. Dikkat ettiniz mi bilmem, hangi yönden ateş edilmişse o yöne devrilir insan. İşte o da öne, daha doğrusu önündeki ateşin üstüne devrildi. Yüzünün kılları, saçları bir saniye içinde alev alev yanmaya başlamıştı. Her Allah'ın günü timsah derilerinin yağını kazıdıklarından üstleri başları yağlanmıştı herhalde..."

Schomberg, gözle görünmeyen birtakım ipleri koparmak istercesine, kollarını zorluyordu. "Bütün bunlar gerçekten oldu mu?" diye sordu heyecanla.

"Hayır, hepsini ben uydurdum." Ricardo çok sakindi. "Şu ikindi sıcağı geçinceye kadar sizi eğlendireyim diye uydurdum! Her neyse, kardeşi korların üstüne düşünce bizim Pedro yerinden fırladı. Ben de aynı anda sıçramıştım: O arkasına bakarak kaçmaya başladı, ben de sırtına atladım. Hemen boğazını kavramayı akıl etmiştim nasılsa; parmaklarım gırtlağını güç sarıyordu. Herifin ensesinin kalınlığını gördünüz, değil mi? Demir gibidir. Birlikte yere yuvarlandık. Bunu görünce patron tabancasını cebine yerleştirdi.

'Siz bacaklarını bağlayın, efendim,' diye bağırdım. 'Ben de boğazını sıkıyorum.'

Bir yığın kenevir ipi vardı ortalıkta. Bağlama işi bitince gırtlağını biraz daha zorlayıp kalktım.

Patron benim için kaygılanmış. 'Ateş etsem yanlışlıkla seni vurabilirdim,' dedi.

'Orası öyle ya ikinci bir mermi harcamaktan kurtulduğunuz için de sevinmişsinizdir.'

Ben herifin üstüne atlamasaydım sonumuz kötü olurdu. Güzel hayvan karanlığa sığınıp bize tuzak kurabilir, belki paslı tüfeğini bile ele geçirebilirdi. Üstüne atlamakla iyi ettiğimi patron da kabul etti.

Gelgelelim eğilip bakınca herifin ölmediğini gördük.

Öküz gibi yaratık elle sıkmakla boğulur mu! Kendine gelmesine zaman bırakmadan ellerini de arkasına bükerek bağladık.

Bir ağacın önüne sürükleyip oturttuk. Ağaca da bağladık ayrıca; belinden değil, boğazından. İnce bir ipi çenesinin altından beş on kere dolayıp kulağının arkasından düğümledik. Ondan sonra da Sayın Antonio'yla ilgilenmemiz gerekti; suratı korların üstünde piştikçe kokudan durulmaz olmuştu

ortalık. Onu da ite kaka nehrin ağzına götürdük; işin gerisini timsahlara bıraktık.

Yorulmuştum. Kavga beni tüketmişti. Oysa patron taptaze, dipdiri duruyordu. Centilmenlerin üstünlüğü budur zaten. Hiç heyecanlanmazlar onlar. Ben yatıp uyudum, o battaniyesini dizlerine sardı, canlandırdığım ateşin başına geçip sigara içmeye başladı. Boğuşma bittikten sonra pek az konuşmuştuk. O günden beri bir daha da açılmadı bu konu. Ben unuttu sanıyordum ya, geçen gün size Pedro'dan söz ederken kardeşini öldürdüğümüzü söyledi de unutmadığını anladım.

Bu sizi şaşırttı, değil mi? Pedro'yu niye peşimizde gezdirdiğimizi açıklamak için anlatıyorum bunları. Köpek gibi bir şey oldu; ancak köpekten çok daha yararlı. Tepsi taşıyışını gördünüz. Eh, patron küçücük bir işaret verse aynı ustalıkla koca bir öküzü de yere serer. Patronu da sever haa! Köpekten çok bağlıdır efendisine."

Schomberg göğsünü şişirdi.

"Ben de Bay Jones'a bu konuyla ilgili bir şey söylemek istiyordum," dedi. "O herifin erkenden otele gelmesi hiç hoş kaçmıyor. Gidip arka merdivenlerde oturuyor saatlerce; Çinli uşakları öylesine korkutuyor ki servis aksıyor bayağı. Çinliler..."

Ricardo başını sallayıp elini kaldırdı.

"Biliyorum. Eski günlerde yalnız Çinliler değil, bozayılar bile korkardı ondan. Şimdi uygarlaşmış sayılır. Ne diyordum? Hah! Sabah bir de gözümü açtım ki bizimki boynundan ağaca bağlı öyle oturuyor. Bir yandan da gözlerini kırpıştırıyor. O gün hep denizi gözledik. Yatın rüzgâra doğru ilerlediğini gördük bir ara. Demek bizden umudu kesmişlerdi. Eh iyi, dedik. Ertesi sabah gün ışırken Pedro'ya baktım gene. Gözlerini kırpmıyordu artık. Gözleri yuvalarında dönüp duruyor, bir karaları, bir akları görünüyordu. Di-

li de bir karış dışarı sarkmıştı. Öyle boğazından sımsıkı bağlandı mı şeytan bile pek fazla dayanamaz. Hani kesin bir şey söylemeyeyim ama, sanırım en soylu bir centilmen de olsa o durumda korkuya kapılır. Neyse, bir ara sandalımızı hazırlamaya koyulduk biz. Yelkeni bağlarken patronun seslendiğini duydum.

'Şuna baksana, bir şeyler söylemek istiyor sanırım.'

Hırıldayıp durduğunu ben de duymuştum ama gidip bakmaya üşenmiştim. Patron öyle söyleyince sandaldan çıkıp yanına yürüdüm; biraz da su götürdüm. Gözleri kıpkırmızı kesilmişti; yarı yarıya dışarı fırlamıştı üstelik. Verdiğim suyu içti, bir şeyler homurdandı. Patronun yanına döndüm.

Buradan ayrılmadan kafasına bir kurşun sıkmamızı istiyordu! Pek hoşuma gitmemişti bu istek...

Patron, 'yok', dedi, 'olacak iş değil.'

Haklıydı elbet. Topu topu dört mermimiz kalmıştı. Tabanca kurşunu satılan bir kasabaya varmak için de köyün doksan mil aşağısına inecektik sandalla.

'Orasını bilmem,' dedim, 'Bildiğim bir şey varsa bu herifin ölmek istediğidir. Benden bu iyiliği esirgemeyin, bir yolunu bulun, diyor.'

Sandala dönüp yelkenle uğraşmaya başladım gene. Eli kolu, ayrıca da boğazından ağaca bağlı birini kıtır kıtır kesmek de hoşuma gitmeyecekti doğrusunu isterseniz. Bir bıçak edinmiştim bu arada; Sayın Antonio'nun bıçağı. Bu bıçak o bıçaktır işte."

Baldırına bir şaplak indirmişti Ricardo.

Hayvanca bir neşeyle sürdürdü: "Yeni yaşamımın ilk ganimeti. Böyle bacakta taşıma numarasını sonradan öğrendim. O gün kemerime kıstırmıştım. Dediğim gibi, herifi kesmekten hoşlanmayacağımı düşünüyordum kendi kendime. Ah ah, insanın duygularını en güzel bu centilmen soyu anlar. Patronun konuştuğunu duydum ansızın.

'Evet, ölmek hakkı sayılır belki de...' Centilmenliğin ölçüsünü görüyor musunuz? 'Hakkı sayılır ama bizimle gelmesine ne dersin?'

Kıyı boyunca ilerlerken bize yararlı olabileceğini falan anlattı. Uygar bir kasabaya varmadan önce haklayabilirdik herifi. Ben dünden razıydım zaten. Hemen sandaldan atladım.

'İyi hoş ama, başa çıkabilir miyiz dersiniz?'

'Çıkarız,' dedi patron. 'İyice gözü korktu. Git de bağlarını kes. Sorumluluğu ben üstüme alıyorum.'

'Başüstüne, efendim.'

Elimde kardeşinin bıçağı, Pedro'nun yanına seğirttim. Beni görmüştü. Bu gelişi nasıl yorumlayacağını hiç düşünmemiştim doğrusu. Kuduz dana gibi gözlerini belertti, gövdesi seğirmeye, ter dökmeye başladı. Öyle şaşırdım ki, öylece bakmaya koyuldum ben de. Ter damlaları alnından dökülüyor, kaşlarından, sakalından süzülüp yerlere akıyordu. Glu glu glu diye sesler çıkarıyordu bir yandan da. Gelişimi yanlış yorumladığını neden sonra anladım. Ölmek hakkıymış, bu iyiliği esirgemişiz hiç umurunda değildi şimdi; ölmek istemiyordu. Hiç değilse kesilerek ölmek istemiyordu. Arkasına geçtiğimi görünce inledi. Sırtından bıçaklayacağımı sanmıştı herhalde. Bir vuruşta boynundaki bağları kestim. Küt diye yere devrildi. Yan yatıyor, bağlı bacaklarıyla tepinip duruyordu. Beni bir gülme alsın! Neden güldüğümü bilmiyordum ama kahkahalarımı ortalığı inletiyordu. Ben gülerim, o tepinir; sizin anlayacağınız bağları çözülünceye kadar akla karayı seçtim. Kurtulunca ne yapsa beğenirsiniz! Doğru kıyıya, patronun yanına gitti, sürüne sürüne ilerleyip adamın bacağına sarıldı. Gönül borcunu görüyor musunuz? Sağ kaldığına sevinmişti epeyce. Patron usulca bacağını çekip bana seslendi:

'Hadi artık gidelim. Şunu sandala bindir sen.'"

Ricardo, bir süre otelciyi gözledikten sonra sürdürdü:

"Herifi sandala bindirmek hiç güç olmadı. Seve seve geldi bizimle. Geliş o geliş işte! Patron istese, canını verir. Güle oynaya verir hem de. Benim için de aynı şeyi yapar diyemem ama, beni de sever doğrusu. Onu bağlayıp çözen bendim ama, komutan kimden geldiğini çok iyi anlamıştı. Karşısındakinin tam bir centilmen olduğunu da anlamıştı. Centilmen insanı köpekler bile tanır. Tanımayanlar yabancılardır yalnız!"

Schomberg, kendisi için bir aşağılama sayılabilecek bu son cümleyi duymazlıktan gelerek sordu: "Demek iyi para getiren düzenli bir işi bıraktınız, bu yaşamı yeğlediniz. Şaşılacak şey doğrusu."

"Hah," dedi Ricardo. "Tam sizden beklenecek söz! Pısırıksınız siz! Ben bir centilmenle birlikte geziyorum. Bir işverenin emrinde çalışmaktan çok farklıdır bu. İşverenler insana aylık verirken bir görseniz köpeğe kemik atıyor sanırsınız. Ödedikleri paranın karşılığında minnet görmek isterler. Kölelikten beterdir. Parayla satın alınan kölenin minnet göstermesi beklenmez hiç değilse. İnsanın emeğini satması kendini satmasından başka nedir ki? Yaşayacağımız günler sayılıdır; günlerimizi satarız birer birer. Peki ama benim bütün ömrümü satın alacak zengin bulunur mu bu dünyada? Kimin parası yeter bir ömrün karşılığını ödemeye? Yok ama, onlar öyle düşünmez. Haftalığınızı önünüze fırlatır da eğilip almadan bir de teşekkür etmenizi beklerler."

Genellikle işverenlere yönelmiş birkaç küfür savurarak öfkesini bildi.

"İşin adı batsın. Bir kemik uğruna susta duracak köpeklerden değilim ben! Ben bir centilmenle birlikte gezerim. Aradaki farkı da siz asla anlayamazsınız, Bay Pısırık Schomberg."

Usulca esnedi. Kaşlarını çatarak askerce duruşunu korumaya çalışan Shomberg'in aklı başka konulara kaymıştı. Gi-

den... Kaçan... Kaçırılan bir genç kızı düşünüyordu o. Hırslanmıştı. Karşısındaki serseri de alayla bakıyordu yüzüne. Kızı iğrenç bir aldatmacayla ondan koparıp almış olmasalardı, yüzüne böyle bakılmasına izin vermezdi. Şu ahlaksızın gözlerinin ortasına yumruğu indirir, sonra da gider hiç çekinmeden ötekine girişirdi. Ötekine tekme tokat girişmesi gözünün önünde canlanıyor, bu şanlı görüntü sağ koluyla bacağının karıncalanmasına yol açıyordu.

Bacak kendiliğinden kımıldar gibi olunca Schomberg'in aklı başına geldi, Bay Ricardo'nun büyük bir merakla onu gözlediğini fark ederek ürperdi.

Şaşkınlığını örtbas etmek için, "Demek böyle kumar oynaya oynaya gezip durmak hoşunuza gidiyor," diye mırıldandı salakça.

Ricardo'nun bakışı değişmemişti. Otelci bir çaba daha gösterdi.

"Bugün burada, yarın orada, her gün başka bir yerde ha?" Birden kendini topladı, omuzlarını dikleştirip sertçe sordu: "Çok tehlikeli olmuyor mu?"

Tehlikeli sözcüğü etkinliğini göstermiş, Ricardo'nun bakışlarındaki tehlikeli merak yok olmuştu.

"Pek değil," diye karşılık verdi kayıtsızca. "Bence insanların çoğu son meteliklerine kadar kumar değil mi zaten? Bugünden yarına ne olacağını kim bilir? İşin kötüsü insan kendi elindeki kâğıtları bile bilmez yaşarken. Oysa önemli olan elindeki kozları tanımaktır. Bilmem anlatabildim mi? Fırsatını bulursa herkes kumar oynar. Herhangi bir şey için, bazen de her şey için. Siz bile!"

Schomberg "Yirmi yıldır elime kâğıt almadım," dedi soğuk soğuk.

"Kişinin geçimini kumarla sağlaması, içki satarak sağlamasından daha kötü değildir. Siz sattıklarınızı bir düşünün hele! O aşağılık biralarla alkollü içkileri! Pöff! Tekeye

yuttursanız hayvan kaçacak yer arar. İçkiyle hiç aram yoktur benim. Öteden beri böyleyimdir. Bir bardağa bir parmak konyak koyup koklatsalar midem bulanır. Herkes benim gibi olsa malınızı parasız bile dağıtamazsınız siz. Bir erkeğin böyle konuşması tuhafınıza gitmiştir değil mi?"

Schomberg, hoşgörü belirten bir hareket yaptı. Ricardo iskemlesini çekmiş, dirseklerini masaya dayamıştı gene.

"Bakın Fransızların şuruplarına hiç diyeceğim yok. Şurubun iyisini Saygon'da göreceksiniz siz. Neyse, yanılmıyorsam sizin raflarda da birkaç şişe Fransız şurubu olacaktı. Çene çalmaktan dilim damağıma yapışmış. Hadi Bay Schomberg, kalkın da bizim patronun deyişiyle konukseverliğinizi gösterin."

Schomberg ayağa kalktı, büyük bir ciddiyetle tezgâha yürüdü. Adımları, cilalı taban tahtalarını gümletiyordu. Rafların birinden "Sirop de Groseille" etiketli bir şişe indirdi. İşini yaparken çıkardığı seslerde –cam şıngırtısında, dökülen sıvının lıkırdayışıyla açılan soda şişesinin patlayışında– olağanüstü bir keskinlik vardı. Pespembe, buğulu bir bardakla dönüp geldi. Bay Ricardo, tabağına süt dolduruluşunu izleyen bir kedi gibi, sarımtırak gözlerini keyifle ışıldatarak, yan bakışlarla gözlemişti içkinin hazırlanmasını. Bardağı boşalttıktan sonra gırtlağından yükselen hırıltı da kedi mırıltısını andırmıyor değildi. Schomberg bu sesten tedirgin oldu. Bu iki müşteride, insan dışı birtakım nitlelikler bulunduğu, o yüzden de bunlarla baş etmenin pek kolay olamayacağı kaygısı canlanmıştı gene. Bir hayalet, bir kedi, bir de maymun. Ürperdi. Basit bir insan böyle bir ortaklıkla nasıl başa çıkabilirdi? İyice kendini kaptırmıştı bu düşsel görüntüye, mantığı da çalışmıyordu artık. Kaldı ki otelcinin mantıksızlığı müşterilerin görünüşüne dayanmıyordu yalnızca. Bay Ricardo'nun ahlak kuralları da kedilerinkine benziyordu az biraz. Ne az birazı, basbayağı benziyordu! İnsan nasıl bir savla çıkabilir-

di bir... kedinin, ya da bir hayaletin karşısına? Hayaletlerin ne gibi ahlak kuralları olabileceğini hiç mi hiç kestiremiyordu Schomberg. Ne uygunsuz kurallardı kim bilir! Acımaya yer vermeyen kurallar. Maymuna gelince... Maymunları herkes tanır, ahlakla uzaktan yakından ilişkileri olmadığını bilir. Schomberg umutsuzluk içinde kıvranıyordu.

Ne var ki dışarıdan bakan, içkileri hazırlamaya gittiğinde tablaya bıraktığı purosunu, altın bir yüzükle bezenmiş tombul parmaklarıyla kavrayıp serinkanlılıkla tüttürdüğünü görebilirdi yalnızca. Karşısında oturan Ricardo bir süre gözlerini kırpıştırarak baktıktan sonra gözkapaklarını indirdi, şöminenin önünde uyuklayan bir ev kedisinin rahatlığıyla iskemlesine yayıldı. Bir iki dakika geçip gözlerini açtığında Schomberg'i gene karşısında bulunca çok şaşmış göründü.

"Anlaşılan bugün işler çok durgun," diye mırıldandı. "Ona bakılırsa bu Allah'ın cezası kasaba da durgun ya! Oyun masasının başında bile canlanmıyorlar. Saat on bir oldu mu, herkes eve gitmekten dem vuruyor. Erken yatmaktan mı hoşlanıyorlar nedir?"

Schomberg, ağırbaşlı bir şakayla karşılık verdi: "Eh, onların erken yatmasıyla siz bir servet yitirmiş olmuyorsunuz sanırım."

"Yok canım, ne serveti!" Ricardo beyaz dişlerini göstererek kulaktan kulağa sırıtmıştı. "İş parada değil. Ben bir başladım mı fındık fıstığına da oynarım, kartlaşmış bezelye tanesine de. Adamın beş para etmez ruhuna bile oynayabilirim. Gelgelelim bu Hollandalılarda hiç iş yok. Alsalar da heyecanlanmıyorlar, verseler de. İki yolu da denedim. Canına yandığımın! İnsan değil, suyu çekilmiş hıyar bunlar! Damarlarında kan değil, buzlu su akıyor."

Schomberg hırladı: "Evet, öyledir. Olmayacak bir işe kalkışırsanız aynı soğukkanlılıkla seni de, senin centilmenini de içeri atarlar üstelik."

"Yaa, öyle mi?" Ricardo ağır ağır doğrulmuş, gözleriyle Schomberg'i tartıyordu, "O durumda sen ne yaparsın peki?"

"Hep yüksekten atıyorsunuz," diye haykırdı otelci. "Gezmediğiniz yer, başarmadığınız iş kalmamış; kısmetinizi ensesinden kavrayıp yakalarmışsınız. Buradaki pespayeliğe niye katlanıyorsunuz öyleyse?"

Ricardo umulmadık bir uysallıkla doğruladı: "Evet, buradaki işimiz gerçekten iş değil."

Gösterdiği yiğitlikten yüzü kızarmıştı Schomberg'in.

"Beş paralık bir iş bile değil," diye hırladı.

"Evet, yalan değil doğrusu." Ricardo karşısındakini kırmamak için özel bir çaba harcıyordu. "Bana kalsa burada oyalanmaktan utanç duyarım. Gelgelelim bizim patronun nöbeti tutar ara sıra..."

"Nöbet mi?" Schomberg alçak sesle konuşuyordu şimdi. "Aman ne söylüyorsunuz?" Bu haber, durumun güçlüğünü bir anda yok etmişti sanki; bir sevinç yayılmıştı içine: "Nöbet ha? Bakın bunu hafife almaya gelmez. Hemen hastaneye yatırmalısınız onu. Hastanemiz pek güzeldir..."

Ricardo gülerek başını sallıyordu:

"Hafife alınacak gibi değil zaten. Bazen çok ağır tembellik nöbetleri geçiriyor. Bir yerde yayılıp kalıyor, ne yapsanız kımıldamıyor. Benim de hoşuma gitmiyor ama, elimden gelen bir şey yok. Genellikle konuşa konuşa kandırabiliyorum onu; centilmenlerin aklını çelmeyi iyi bilirim. Ancak günün birinde, 'Martin, çok canım sıkılıyor,' derse yandık gitti. O zaman çeneyi tutup oturmaktan başka yapacak şey yoktur."

Karamsarlığa kapılan Schomberg ağzı açık dinliyordu.

"Peki ama niçin böyle oluyor?" diye sordu. "Nedenini biliyor musunuz? Ben hiç anlayamadım."

"Sanırım ben anlıyorum," dedi Ricardo. "Bir centilmen, sizin, benim gibi basit bir insan değildir; istediğiniz yöne çe-

kemezsiniz. Ah ah, bir kaldıraç bulabilseydim onu kımıldatmayı bilirdim ben."

"Ne demek istiyorsunuz? Kaldıraç da neymiş?"

Bu kadar aptallık karşısında Ricardo'nun sabrı tükenmişti:

"Allah Allah, İngilizce anlamaz mısınız siz? Kaldıraç nedir bilmez misiniz? Şuraya bakın şimdi. Şu bilardo masasını, konuşmakla yerinden oynatabilir miyim? Hayır, sonsuza dek çene çalsam yararı olmaz. Tembellik nöbeti tuttu mu, patron da şu masadan farksızdır. Canı sıkılır. Hiçbir şey istemez, hiçbir şeye değer vermez. Tamam, anladık. Ama diyelim ki şurada kalın bir demir duruyor; o zaman sizin masayı birkaç santim kaydırabilirim ben. İşte hepsi bu. Anlaşıldı mı?"

Hiç ses etmeden kalktı, tıknaz gövdesini umulmadık ölçüde gerip başını sağa sola çevirerek, yan gözle kapıyı kollayarak, esnek hareketlerle gerindi. Sonra da sırtını masaya dayadı, kollarını göğsünde kavuşturup oturdu.

"Centilmenlerin bir başka özelliği de budur işte: gariplik. Tıpkı başıboş gezen serseriler gibi, centilmenler de kimseye hesap vermekle yükümlü değildirler. Zaman kavramları da yoktur. Bir zamanlar bizim patron da Meksika bozkırlarında, cehennemin dibi sayılacak bir *pueblo*'da* takılıp kaldı. Bütün gün karanlık bir odada yatar..."

"Sarhoş muydu?" Düşünmeden ağzından kaçırmıştı Schomberg. Sorduğuna pişman oldu ama sadık kâtip tepki göstermedi.

"Yoo, hayır. Tembellik nöbeti başka, o başka. İkisi aynı zamanda olmaz genellikle. O, hasırın üstüne uzanıp yatar, sokakta bulup getirdiği çıplak ayaklı, pejmürde bir oğlan da *patio*'da;** oda kapısının önündeki iki zakkumun arasında oturup ona *tristes*'ler çalardı. Sabahtan akşama kadar, hiç

(*) (İsp.) Köy – ç.n.

(**) (İsp.) Veranda, teras – ç.n.

durmadan! Tristes nedir bilir misiniz? Hani tıng tıng tang, auuhu huu, diye gider. Auhuhu huu yaa!"

Schomberg ellerini uzatıp müziğe son verdi. Sanat gösterisinin beğenilmesine sevinmişti Ricardo; dudakları kıvrıldı.

"Yaa, işte böyle. Devekuşu dinlese başı ağrır! Berbat bir şey. Haa, çiftlikte bana âşık olan bir aşçı kadın vardı; şişman, gözlüklü bir zenci karı. Ben bütün gün mutfakta saklanır kendime *dulces* pişirtirdim. Tatlı pişirtirdim yani. Çoğunlukla yumurtayla şekerden oluşan tatlılar. Ne yaparsın, eğlence bulmak gerek. Üstelik tatlıya bayılırım. Haa, aklıma gelmişken sorayım... Şu sizin tabldotta niye hiç tatlı bulunmaz kuzum. Hep meyve, hep yemiş. Sabah, öğlen, akşam. İnsanın içi bulanıyor. Siz bizi ne sanıyorsunuz? Arı mıyız, insan mıyız?"

Schomberg bu yakınmayı duymazlıktan geldi.

"Peki, o nöbet ne kadar sürdü?" diye sordu kaygıyla.

"Haftalarca, aylarca. Yıllar, yüzyıllarca sürmüş gibi geldi bana. Akşam oldu mu patron *sala*'ya* çıkar, oranın *juez*'iyle** –ufak tefek, kara bıyıklı blir İtalyan'dı– ekarte oynardı. Ekarte bir Fransız oyunudur, çok çabuk döner. Kızılderili melezi, tek gözlü, yassı burunlu kommandante'yle ben de yanlarında dikilir, onların ellerindeki kâğıtların üstüne bahse girişirdik. Dayanılacak gibi değildi canım! Korkunç bir şeydi."

Schomberg umutsuzluğunu gırtlaktan gelen bir Töton hırıltısıyla belirtip, "Korkunç!" diye yankıladı. "Bana bakın, odalarınızı boşaltmanızı istiyorum. O odalar başka müşteriler için gerekli bana."

"Hiç şaşmam," dedi Ricardo kayıtsızca. "Bunu nicedir bekliyordum zaten."

"Buna bir son vermek zorundayım. Sizin isteklerinize boyun eğdiğimde kendimde değildim. Deliymişim deli!"

(*) (Isp.) Avlu – ç.n.

(**) (Isp.) Patron – ç.n.

"Bana kalırsa hâlâ delisiniz," dedi Ricardo. Ne kollarını gevşetmiş, ne de en küçük bir harekette bulunmuştu. Sesini alçaltarak sürdürdü: "Polise başvurduğunuzu aklımın ucundan geçirsem hemen Pedro'ya haber verirdim. Sizi belinizden yakalar, kafanızı geriye büküp tak diye boynunuzu kırar. Bir gün, patronu usturayla hacamat etmeye kalkışan bir zenciyi haklamıştı öyle. Hiç zorluk çekmiyor. Kısacık bir çatırtı duyuluyor... tamam. Adam paçavra gibi yere yığılıyor."

Sol omzuna dönük duran başını bile oynatmamıştı Ricardo. Ne var ki bahçeye yönelmiş olan yeşil irisler sözünü bitirdiğinde gözlerinin ucuna kaymış, Schomberg'e bakarak haz dolu parıltılar saçmaya başlamıştı.

VIII

Schomberg'in çaresizlikten doğan ataklığı –bazı durumlarda yiğitliğin yerini tutan o yalancı yüreklilik– eriyip gitmişti. Onu korkutan ölüm düşüncesi değil, ayrıntılarıyla açıklanan bu öldürme yöntemiydi daha çok. Karşısındaki adam, en sert, en keskin sesiyle "Seni geberteceğim," demiş olsaydı dayanabilirdi belki. Ancak bu duyulmadık konuşma ve öldürme biçimi alışılmadık şeylere karşı çok zayıf olan düş gücünü etkilemiş, Schomberg –boynu "tak" diye kırılmışçasına– yerinde yığılıp kalmıştı.

"Polise başvurmak mı? Yok canım, aklıma bile gelmedi. Artık çok geç. Ben de bulaştım bu işe. Kendimi bilmediğim bir anda avucunuzun içine aldınız beni. Aklım başımda değildi. O gün de anlatmıştım."

Ricardo gözlerini kırpıştırdı, bakışlarını uzaklara çevirdi:

"Evet, anlatmıştınız. Bir kız işiydi, değil mi? Bizi hiç ilgilendirmez."

"İlgilendirmez biliyorum. Peki ama niye öyle ileri geri konuşuyorsunuz benimle?" Yepyeni bir buluş doğmuştu kafa-

sında. "Polise başvuracak kadar budalalık etsem bile pek büyük bir suçunuz yok şimdilik. Olsa olsa sizi sınır dışı ederler. Batıya giden ilk gemiye bindirip Singapur'a yollarlar." Bayağı canlanmıştı. Dişlerinin arasından, "Buradan gidin de isterseniz cehenneme gidin," diye mırıldandı.

Ricardo bu mırıltıyı duymamış göründü. Schomberg umutsuzluğa kapılır gibi olmuştu.

"Burada oyalanmakla ne kazanıyorsunuz?" diye haykırdı. "Bütün gün boş oturuyorsunuz, geceki kazancınız da düşük. Ne yapsam da patronu yerinden oynatabilsem diyen siz değil misiniz? İyi işte, siz kımıldatamazsanız polis kımıldatır. Singapur'dan Afrika'nın doğu kıyılarına da geçebilirsiniz."

"Vay canına! Bu herif gerçekten bir numara yapmayı düşünüyor!" Ricardo öyle ürkünç bir sesle konuşmuştu ki, Schomberg güç durumda olduğunu yeniden hatırlamak zorunda kaldı.

"Hayır, hayır!" diye karşı çıktı. "Öyle, sözgelişi konuşuyordum. Polise gider miyim hiç!"

"Yok, yok! Şu kız işi gerçekten sizin aklınızı sakatlamış Bay Schomberg. Şunu iyi bilin ki bizden dostça ayrılmazsanız sonunuz kötü olur. Sınır dışı edilir miyiz edilmez miyiz bilmem ama, edilsek de, gitmeden birimizden biri sizi görmeye gelir mutlaka. O şişko kafanızda tasarladığınız şeylerin cezasız kalmayacağını kesinlikle söyleyebilirim."

"*Gott im Himmel!*"* diye inledi Schomberg. "Hiçbir şey onu hareket ettiremez mi? O burada duracak *immer*, yani hep burada mı oturacak bu adam? Peki size topluca bir para versem acaba?.."

"Yapamam," diye araya girdi Ricardo. "Elimden gelen hiçbir şey yok. Daha önce de söyledim. Ancak kaldıraç gibi bir şey bulabilirsem..."

"Aklını çelecek bir şey mi yani?"

(*) Almanca'da "Aman Tanrım" anlamına gelmektedir – e.n.

"Evet. Afrika kıyıları şimdilik hiç çekici gelmiyor ona. Geçen gün kendisi söyledi: 'Afrika kaçacak değil ya, ne zaman canım isterse o zaman gideriz,' diyor."

Hem bilinen bir gerçeği hem de Bay Jones'un düşüncelerini açıklayan bu sözler zavallı Schomberg'i büsbütün yıktı. Ne var ki şafaktan önceki saatlerin en karanlık olduğunu söyleyenler de haksız değildir. Sözcükler, anlamlarının dışında, bir de ses olarak etkilerler insanı; 'kaçmak' sözcüğü de otelcinin saplantısını yüzeye çıkarmaya yetti. O olayı unutmuş değildi; rastgele harcanan bir cümle anılarını canlandırmıştı gene. Evet, koskoca bir kıta kaçamazdı ama, kız kaçmıştı işte. Heyst'le kaçmıştı hem de!

Ricardo, otelcinin yüzündeki değişikliğin nedenini anlamamışsa da ilgisi uyanmıştı. Hem öylesine bir ilgi ki, bacağını ileri geri sallamayı kesip sordu:

"Haklı değil miyim? Patron böyle düşündüğüne göre yapacak bir şey kalmıyor."

Schomberg dinlemiyordu bile.

Ağır ağır, "Ben sizi başka bir yola sürebilirim," deyip sustu. Duyduğu heyecan, başarısızlık korkusuyla karışıp boğazına tıkanmıştı sanki. Ricardo kulak kabartmış dinliyordu ya, alaylı bakışlarla bakmaktan da vazgeçmemişti.

Schomberg, "Bir adamın izini sürmenizi öğütlerim," diye haykırdı tutkuyla. Sonra da hıncını ve vicdanını yoklamak için duraladı.

Ricardo eğleniyordu. "Aydaki adamın mı?"

Otelci başını salladı:

"Hayır. Gelgelelim aydaki adamı soymak ne kadar tehlikesizse, bunu soymak da aynı derecede tehlikesiz. Gidip bir deneyin. Pek uzakta değil."

Düşünüyordu Schomberg. Bu herifler yalnız kumarbaz değil, aynı zamanda hırsız ve katildiler. Onun öcünü almak için bunlardan uygun yaratık bulunmazdı. İşin ayrıntıları-

nı düşünmemeyi yeğliyordu. Bildiği bir tek şey vardı: Önerisi kabul edilirse hem Heyst'in cezasını vermiş hem de bu heriflerin baskısından kurtulmuş olacaktı. Dedikodu etme, insanları kötüleme yeteneğini kullanması gerekiyordu şimdi. Yılların getirdiği ustalığa nefretin coşkusu da eklenmişti (Tıpkı aşk gibi, nefret de dilini keskinleştirir insanın). Kulak kesilen Ricardo'ya, uzun süredir yağmacılık yaparak servet kazanan Heyst'in tanımını yaptı: Morrison'un katili, maden hissedarlarının parasını cebine indiren adam, hilekârlık ve kurnazlık simgesi, amacını gizlemesini, göz boyamasını bilen gizemli bir yaratık. Schomberg doğal yeteneğini ortaya dökerken canlanmış, diline güç, yüzüne renk, askerce duruşuna erkeklik gelmişti.

"Tam tamına böyle oldu," diye bitirdi. "Yıllarca buralarda dolaştı, herkesin işini gücünü öğrendi. Ben, bir tek ben anlamıştım onun ne mal olduğunu. Hiçbir şeyden çekinmeyen, ikiyüzlü, tehlikeli bir alçak!"

"Demek tehlikeli bir adam?"

Ricardo'nun sesini duyunca otelci kendine geldi.

"Canım, tehlikeli dediysem... Anlayın işte. Yalancı, düzenbaz, kaypak dilli, nazik görünen kendini beğenmiş bir serseri. Açıktan açığa bir şey yapmaz."

Ricardo masadan kalkmış, salonda dolaşmaya başlamıştı. Schomberg'in yanından geçerken hafifçe sırıtıp hırladı:

"Haa, hırrm!"

"Ne yani? Bunlar az şey mi? Daha tehlikelisi ne olacak?" diye söylendi Schomberg. "Duyduğuma göre kavgadan, dövüşten hoşlanmazmış."

"Orada tek başına oturduğunu söylediniz, değil mi?"

Schomberg, "Aydaki adam kadar yalnız," dedi çabucak. "Kimsenin ona aldırdığı yok. Ölse de bir, kalsa da. Orada saklanıyor. Anlıyorsunuz değil mi? Ganimeti topladı, gözden uzaklaştı."

"Demek ganimeti topladı. Peki niye vatanına dönmedi sanki?"

Bay Jones'un sağ kolu, bu konuyu incelemeye değer bulmuştu. Gerçeği öğrenmek için de ondan çok daha dürüst ve iyi niyetli kişiler gibi, duyduklarını kendi deneyleriyle, kendi önyargılarıyla tartıyordu. Çünkü kaynakları ne olursa olsun, (nereden geldiklerini de Allah bilir) gerçekler ancak insanın kendi kuşkularıyla sınanabilir. Ricardo da baştan ayağa kuşkulu bir insandı.

Schomberg –yitirdiği güveni yeniden kazanmanın korkusuzluğuyla– sertçe karşılık verdi:

"Vatanına mı? Siz niye dönmüyorsunuz ki? Söylediklerine bakılırsa siz de başkalarının parasıyla doldurmuşsunuz ceplerinizi. Sizin de dönmeniz gerekir öyleyse."

Ricardo olduğu yerde durup hayretle otelciye baktı:

"Kendinizi pek akıllı sanıyorsunuz, değil mi?"

Bu alaycı hırlama Schomberg'e hiç dokunmadı; akıllı olduğunu çok iyi anlamıştı o anda. Görkemli Töton sakalı bir gülümsemeyle aydınlandı. Aylardan beri ilk kez gülüyordu; mutluydu.

"Vatanına dönmek istemediğini nereden biliyorsunuz? Aslını ararsanız vatanına dönmek üzere yola çıkmıştı bile."

Ricardo, "Peki ama bütün bunları uydurmadığınızı nasıl bilebilirim," diye sözünü kesti. "Saçma sapan şeyler anlattınız. Niye dinledim bilmem!"

Bu sert çıkış Schomberg'i hiç tedirgin etmedi. Ricardo'nun yüreğinde –yalnız ve yalnız açgözlülük de olsa– birtakım duygular uyandığını fark etmesi için çok dikkatli bir gözlemci olması gerekmezdi.

"Bana inanmıyorsanız başkalarına sorun," diye söylendi. "Buraya gelen herkese sorabilirsiniz. Bakalım o... İsveçli vatanına dönmek üzere yola çıkmış mı, çıkmamış mı? Öyle olmasa buralara iner miydi? İstediğinize sorun."

"Hah, hiç başka işim yoktu! Avlamaya gittiğimiz adam hakkında soru soracağım ha? Böyle işler ya gizlice yapılır, ya hiç yapılmaz."

Son cümleciği duyunca Schomberg'in ensesi ürperdi. Ayıp bir söz duymuş gibi başını çevirip gırtlağını temizledi.

"Evet, doğru. Kendisi söylemedi bana. Söylemez elbet. Ama ben de kör değilim ya! Benim hiç aklım yok mu? İnsanın içini okurum. Kaldı ki Tesmanlara da uğradı geldiğinde. İki gün üst üste Tesmanlara uğradı. Niye uğrasın? Anladınız mı? Anlayamadınız mı?"

Ricardo gevezeliğinden ötürü ona verip veriştirmeye başlayınca konuşmasını yarıda kesti, sövgülerin sonu gelinceye kadar sabırla bekleyip bıraktığı yerden başladı:

"Koskoca bir tecimevine, iş saatlerinde, iki gün üst üste gitmişse havadan sudan söz etmeye gitmemiştir elbet. Gitmemiştir, gidemez de! Öyleyse neden gitti diyeceksiniz. Söyleyeyim: Birinci gün hesabını kapamaya, ikinci gün de onlarda kalan parasını almaya. Besbelli! Apaçık ortada!"

Bir yöne bakarken bir başka yönde ilerlemek alışkanlığını elden bırakmayan Ricardo usul usul otelcinin yanına sokulmuştu.

"Kalan parasını almaya gitmişti demek?"

Schomberg, "*Gewiss*,"* diye söylendi o anki üstünlüğünün verdiği sabırsızlıkla. "Başka ne için gidecekti? Haa, kalan parasını dedimse Tesmanlarda kalan parasını demek istedim. Adada sakladığı, ya da gömdüğü paranın ölçüsünü kimse bilemez. O adamın elinden geçen paraları bir düşünüyorum da... İşçi aylıkları, erzak ödenekleri... Herif de kurnaz hırsızın biri."

Ricardo'nun dik dik baktığını görünce yüzü kızardı. "Yani adi hırsızın biri, aşağılık hırsızın biri diyecektim. Ciğeri beş

(*) (Alm.) Şüphesiz – e.n.

para etmez. Üstelik bir de İsveçli baron diye yutturmaya kalkıyor kendini."

"Bak hele bak! Baron muymuş?" Bay Ricardo bu ayrıntıya önem verdiğini belirten bir ağırbaşlılıkla konuşuyordu. "Yabancı ülkelerin soyluları pek bir şeye benzemez zaten. Evet, sonra ne oldu? Buralarda eğlendi, oyalandı demiştiniz."

"Evet. buralarda eğlendi, oyalandı." Schomberg'in suratı ekşimişti. "Eğlendi ya! Tam üstüne bastınız. Eğlendi..."

Sesi tükenmişti. Ricardo merakla bakıyordu otelciye.

"Demek öyle boşu boşuna oyalanıyordu," diye söylendi. "Sonra da dönüp gerisin geri adasına gitti ha?"

"Dönüp gerisin geri adasına gitti." Schomberg gözlerini yere eğmiş, makine gibi aynı sözcükleri yinelemişti.

Ricardo, "Ne oluyorsunuz?" diye sordu şaşkınlıkla. "Nedir? Ne var?"

Schomberg başını kaldırmadan elini salladı. Yüzünün kızardığını bildiğinden kafasını çevirmiyordu. Ricardo aynı konuya döndü gene.

"Peki ama niçin buralarda kaldı? Nedenini söyleyemez misiniz? Ya adaya niçin döndü?"

Schomberg, "Balayına," diye hırladı tükürürcesine.

Gözleri yere eğik, kıpırtısızca otururken, hiçbir uyarıcı harekette bulunmadan yumruğunu masaya indirmişti ansızın. Ricardo oturduğu yerde sıçradı. Donuk, düşmanca bakışlarını ancak o zaman kaldırdı otelci.

Kâtip karşısındakine dik dik baktıktan sonra topuklarının üstünde döndü, odanın ucuna kadar yürüyüp geri gelerek Schomberg'in kaskatı, dimdik ensesinin dibinde, "Demek böyle!" diye mırıldandı anlamlı bir sesle. Schomberg büyük bir çaba harcamış, gene "eski subay" tavrını takınmayı başarmıştı.

"Demek böyle," diye yineledi Ricardo aynı anlamlı mırıltıyla. Koşulları enine boyuna düşünüyordu sanki. "Keşke

sormasaydım," diye söylendi. "Ya da siz yalan söyleseydiniz. İşin içinde bir kadın bulunması hiç hoşuma gitmedi. Ne mene şeydir? Şu sizin kız..."

Schomberg, "Kapatalım," diye mırıldandı. Askerce duruşu bile gizleyemiyordu acıklı durumunu.

Ricardo, "Demek öyle," dedi üçüncü kez. Bildikleri çoğaldıkça şaşkınlığı da artıyordu. "Konuşulmasına bile dayanamıyorsunuz ha? İyice tutulmuşsunuz demek. Oysa pek güzel bir şey olmadığına kalıbımı basarım."

Schomberg bilmediğini, işin o yanına önem vermediğini belirten bir hareket yaptı. Sonra da omuzlarını dikleştirip gözlerini boşluğa dikti.

"İsveçli baronmuş ha?" Ricardo düşünceli düşünceli konuşuyordu. "Evet, sanırım patron bu işle ilgilenebilir. Ben usturuplu bir biçimde açarsam elbet. Şu düello denen şeyden de pek hoşlanır; kimse baş edemez onunla. Kedinin fareyle oynayışını hiç gördünüz mü? Çok eğlenceli oluyor doğrusu."

Ricardo, hazla parlayan gözleri ve bıyık altından gülüşüyle kediye öylesine benziyordu ki, yüreği başka duygularla dolu olmasa Schomberg bir fare gibi paniğe kapılabilirdi.

"İkimizin arasında yalan dolan olmasını istemem," diye söylendi. Neyse ki korktuğu kadar titrek çıkmamıştı sesi.

"Şimdi ne yapmalı? Patron kadından nefret eder. Sığır kemiklerine takılıp kaldığımız Meksika'daki o *pueblo*'da akşamları danslı eğlencelere giderdim ben. Kızlar boyuna sorup dururlardı: Posada'daki İngiliz *caballero** rahip miymiş acaba? Yoksa kadınlarla konuşmayacağına dair yemin mi etmiş *sanctissima madre*'ye? Yoksa... O kadınlar gemi azıya aldılar mı ağızlarından çıkan sözü kulakları duymaz. Çok sıkılırım. Evet, bizim patron kadın görmeye dayanamıyor."

(*) Şövalye ya da centilmen anlamına gelen İspanyolca sözcük – e.n.

Schomberg, gırtlaktan gelen bir hırıltıyla sordu: "Bir tek kadın olsa bile ha?"

"Bir kadın, iki kadından, hatta iki yüz kadından daha kötüdür bazen. Dört bir yanda kadın varsa hiçbirinin yüzüne bakmadan oturabilirsiniz. Ama insan bir odada bir kadınla baş başa kalırsa, güzel de olsa çirkin de olsa, genç de olsa yaşlı da olsa onun karşısında durmak zorundadır. Ve eğer o kadını tavlamak niyetinde değilse –bizim patron bu konuda çok haklıdır bakın– insan rahatsız olur bayağı."

"Peki ama kadına hiç önem vermese olmaz mı? Kadın dediğin ne yapabilir ki?"

"Başka hiçbir şey yapamazsa gürültü eder." Ricardo sessizlikten hoşlandığından suratını asarak belirtmişti düşüncesini. Gerçekten de kumar masasına oturup bütün dikkatlerini kâğıtlara veren kişilerin en sevmedikleri şeydir gürültü. "Gürültü ederler, dostum," diye sürdürdü. "Boyuna vızıldarlar, hep bir şey isterler. Evet, kadınları ben de pek sevmem doğrusu. Ama patronun durumu bambaşka. Kadın görmeye bile dayanamıyor o."

Bu psikolojik olguyu düşünmek için duraladı. Yakınlarda bir filozof bulunsaydı korkunun olmadığı yerde aşırı duyguların da olmayacağını anlatabilirdi ona; tıpkı birazcık fetişizmin olmadığı yerde, gerçek dindarlığın yayılamadığı gibi. Sorunun kökenini bulamasa da kendi kanısını belirtmeye karar verdi sonunda:

"Sanırım benim için içki neyse, onun için kadın aynı şey. Konyak ha? Öööl!"

Suratını buruşturmuş, tiksintiyle ürpermişti. Schomberg şaşkın şaşkın bakıyordu. Görünüşe göre o... o İsveçli'yi ahlaksızlığı koruyacaktı sonunda. Çalıp götürdüğü ganimet, intikamın pençesiyle hırsızın arasında bir engel oluşturuyordu.

Ricardo, otelcinin sessiz kederini acımaya benzer bir duy-

guyla bir süre izledikten sonra, "İşte böyle, koca oğlan!' diye söylendi. "Ne yazık ki bu iş olamayacak."

Eline geçirdiği öç alma fırsatının anlaşılmaz bir biçimde uçup gittiğini gören otelci, "Saçma! Saçmalıyor!" diye inledi.

"Haa bak, sen bir centilmeni yargılayacak kadar adam olmadın henüz!" Ricardo'nun azarında öfkeden iz yoktu. "Patronu ben bile anlayamıyorum bazen. Hem de İngiliz olduğum halde! Yok, burada oturmaktan bıktım ama, patrona bu işten söz edebileceğimi sanmıyorum."

Ricardo orada oturmaktan bıkmışsa Schomberg de onu otelinde barındırmaktan bıkmıştı. Üstelik Heyst'in, kendi önyargılarıyla, nefreti ve dedikodu sevgisiyle betimlediği adam olduğuna da inanıyordu. İşte bu inanç –çoğumuzda olduğu gibi onda da tutkulara uşaklık eden inanç– içtenlikle diretmesine yol açtı.

"Öyle kolay olacaktı ki! 2000 sterlin –ne 2000'i, belki 4, belki de 6000 sterlin– değerinde bir altın külçesini gidip yerinden alıverecektiniz. Ne bir güçlük..."

Ricardo sözünü kesti: "Güçlük, eteklik giyen bir yaratığın var oluşu."

Hiç ses çıkarmadan kedi gibi bir aşağı, bir yukarı dolaşmaya koyulmuştu gene. Ne var ki dikkatli bir göz, yürüyüşünde bir başkalık olduğunu görebilirdi; kedi ailesinin en yırtıcılarından birini, atlamaya hazırlanan bir kaplanı andırıyordu şimdi. Schomberg bir şey görecek durumda değildi. Görse kırılan umutları canlanabilirdi belki. Gelgelelim Ricardo'ya hiç bakmamayı yeğliyordu. Oysa Ricardo'nun kaypak, huzursuz bakışları otelcinin yüzüne ilişmiş, Schomberg'in kıllı yanaklarına yayılan kırık umutların en belirgin işareti olan acı gülüşü fark etmişti.

İlgisi uyandı, yürüyüşünü yarıda kesip seslendi: "Bağışlamak nedir hiç bilmez misiniz siz? Düş kırıklığından

öleceksiniz neredeyse. Elinizden gelse adaya veba mikrobu bile yollarsınız, değil mi? Veba onlara az bile ha? Ha ha ha!"

Schomberg, donuk bir yüzle, boş bakışlarla oturuyor, tombul, kırmızı kulağının dibinde patlayan alaycı gülüşü hiç duymuyordu sanki.

"Ne dersiniz? Kara humma yeterli bir ceza sayılır mı, sayılmaz mı? Keh keh keh!" Acı çeken adama eziyet etmek hoşuna gitmişti besbelli. Schomberg bakışlarını yere dikti:

"Kıza bir kötülük gelmesini istemem," diye mırıldandı.

"Peki sizi yüzüstü bırakmadı mı bu? Ötekiyle gitmedi mi? Hadi anlatın."

"O melun İsveçli kıza neler yaptı kim bilir. Kim bilir ne sözler verdi, kızı nasıl korkuttu! Kız onu sevmiş olamaz; biliyorum." Onuru nedeniyle, Heyst'in olağanüstü, hatta korkunç bir aldatmacaya başvurmuş olması gerektiği kanısından vazgeçemiyordu bir türlü. "Morrison'u nasıl kandırdığını bir düşünsenize."

"Haa, evet. Morrison'un parasını almıştı, değil mi?"

"Parasını da canını da!"

"Yaman adammış şu İsveçli baron. Nasıl gidilir bunun yanına?"

Schomberg patladı:

"Siz üç kişisiniz, o bir kişi! Çekiniyor musunuz yoksa? Size bir tanıtma mektubu versem daha mı iyi olur acaba?"

"Bir aynaya baksanız da halinizi görseniz," dedi Ricardo usulca. "Beş dakikaya kadar inme inmezse size şaşarım. Bir de kalkmış, kadınlar ne yapabilir, diyor! Siz o kızı unutmazsanız neler yapabileceğini görürsünüz. Canınıza okuyacak, canınıza."

"Ah, keşke unutabilsem! Hep o İsveçli'nin yüzünden. Uykularımdan oldum, Bay Ricardo! Üstüne üstlük bir de siz geldiniz... Sanki benim derdim bana yetmiyordu da..."

"İyi ki gelmişiz," dedi Ricardo. "Kalp ağrılarını biraz olsun unutturduk size. Yaşına başına da bakmıyor bu herif!"

Otelciye acımışçasına yarıda kesti, sesinin tonunu değiştirip sürdürdü:

"Doğrusunu isterseniz hem size iyilik etmek hem de kazançlı bir iş yapmak isterdim."

Schomberg, "Çok kazançlı bir iş," diye yineledi makine gibi. Kafasına taktığı bir düşünceyi kolay kolay değiştiremeyecek kadar basit bir adamdı. Bir düşüncenin kafadan atılması için onun yerini alacak bir başka düşüncenin gelişmesi gereklidir. Schomberg'in kafasında gelişen düşüncelerin sayısı pek az olduğundan, her biri yerine sımsıkı yapışırdı. "Çil çil altınlar bulacaktınız," diye mırıldandı kederle.

Ricardo bu sözcük dizisinden bayağı etkilenmişti. Bay Jones'un kâtibi derin derin iç çekip söylendi:

"Evet, evet ama nasıl edip de bulmalı? Nasıl almalı?"

"Bir kişiye karşı üç kişi olduğunuza göre isterseniz verirdi bence."

Ricardo, "İyi hoş ya, bu herif kapı komşumuz değil," diye homurdandı sabrı tükenmişçesine. "Allah Allah, neden anlamıyorsunuz? Yolu soruyorum size!"

Schomberg dirilir gibi oldu:

"Yolu mu?"

Belli bir amaçla söylenen bu sözleri duyunca sönen umutların arasında bir kıvılcım belirdi.

"Yolu denizin üstünden elbet. Üç günlük bir yol. Şöyle geniş, sağlam bir tekneyle giderseniz sizin gibiler için kısacık bir yolculuk sayılır. Kısa bir gezinti, bir değişiklik. Java Denizi havuzdan farksızdır bu mevsimde. Çok güzel bir teknem de var. Sapsağlam! Bir buharlı geminin cankurtaran sandalıydı. Değil üç kişi, otuz kişi bile sığar gerekirse. Küçücük bir çocuk bile kullanabilir; o kadar hafif. Bu mevsimde bir damla yağmur da düşmez. Tam bir gezinti olacak canım."

"Böyle tekneniz vardı da neden kendiniz düşmediniz kızın, ya da herifin peşine? Ne biçim âşıksınız siz?"

Schomberg irkildi.

Verebileceği yanıtların en kısasını seçerek, "Ben üç kişi değilim," dedi asık suratla.

Ricardo, "Evet, sizin gibileri çok gördüm," diye söylendi. "Alım satımla uğraşanların çoğu size benzer; ne var ki siz onlardan biraz daha pısırıksınız belki. Evet, saygıdeğer vatandaş," diye sürdürdü, "şu işi iyice gözden geçirelim bakalım."

Bay Jones'un sağ kolunun –kendi deyişiyle– "şu sizin tekneyi, rota ve uzaklık konularını" ve o ahlaksız İsveçli'nin yıkımını sağlamak için gerekli olan diğer somut ayrıntıları konuşmaya hazır olduğunu gören Schomberg gene "eski subay" tavrını takındı, omuzlarını dikleştirip asker sesiyle sordu:

"Demek bu işi yapmak istiyorsunuz?"

Ricardo başını salladı. Evet, çok istiyordu. İnsan bir centilmene elinden geldiğince boyun eğmeliydi ama, bazen de centilmenin "idare edilmesi" gerekirdi. Kendi iyiliği için gerekliydi bu. Centilmenle birlikte gezenler de bu ince görevin yolunu yöntemini bilmek zorundaydılar. Bu kuramsal açıklamadan sonra düşündüğünü nasıl uygulayacağını anlattı:

"Bugüne kadar hiç yalan söylemedim ona. Şimdi de söyleyecek değilim. Kızdan hiç söz etmeyeceğim; hepsi bu. Zora gelirse ne yapıp yapıp dayanacaktır nasıl olsa. Aa, ne bu canım! Her zaman da onun suyuna gidecek değilim ya."

"Tuhaf adam!" dedi Schomberg dudak bükerek.

"Öyle mi dersiniz? Oysa siz, bir kadını karanlık bir köşede, yalnız başına bulsanız hemen boynuna sarılırsınız değil mi?"

Ricardo'nun alaycılığı, hain bir kedi gibi her an tırnaklarını çıkarmaya hazır oluşu otelciyi ürkütmüştü gene. Ne var ki bu kışkırtmayı sessizce geçiştirecek kadar da ürkmemişti.

"Sanki siz sarılmaz mısınız?" diye kendini savundu. "Sizin kadınlarla hiç alışverişiniz yok mudur sanki?"

"Benim mi? Vardır, neden olmasın. O kadar centilmen değilim ben, siz de değilsiniz. Gelgelelim ben sarılmasını bildiğim gibi dövmesini de bilirim." Alaycı bir dinginlikle konuşuyordu. "Ha sevmişim, ha dövmüşüm; benim için hepsi bir. Evet, şimdi işimize bakalım. Dediğiniz gibi, üç günlük sandal yolculuğundan korkacak insanlar değiliz biz. Ancak diğer ayrıntıları da gözden geçirmeliyiz."

Schomberg ayrıntıları gözden geçirmeye hazırdı. Madura Adası'nda küçük bir çiftliği vardı. Üç kişilik topluluk kasabadan ayrılırken çiftliği gezmeye gittiklerini söyleyebilirlerdi. Limandaki gümrük memurlarının alışık olduğu bir açıklamaydı bu; Schomberg'in teknesi sık sık çıkardı kısa yolculuğa.

Madura Adası'nda biraz dinlendikten sonra, uygun bir havada yeniden yola koyulabilirlerdi. Rahat bir yolculuk olacaktı. Sandala yeterince yiyecek ve içecek de koyacaktı Schomberg. Karşılaşabilecekleri en büyük güçlük kısa süreli bir sağanak olabilirdi. O mevsimde büyük fırtınalar hiç görülmezdi.

İntikam saatinin yaklaştığını düşündükçe yüreği gümbürdüyordu.

"Hiçbir tehlike yok," dedi. "Hiç, hiçbir tehlike."

Ricardo umursamazlıkla elini salladı; sağanaktan, fırtınadan değil başka tehlikelerden korkuyordu o.

"Yolculuğumuzu açıklamak üzere bulduğunuz nedene bir diyeceğim yok," diye söylendi. "Ancak açık denizde görülürsek sonradan sıkıntıya düşebiliriz. İçinde üç beyaz adamla, karadan uzakta, açık denizlerde sallanıp duran bir cankurtaran sandalı görüldüğü duyulursa herkes kırk türlü şey söyler. Görülür müyüz dersiniz?"

"Görülmezsiniz," dedi Schomberg. "Yerli kayıklarından başka hiçbir şeye rastlamazsınız."

Ricardo keyifle başını salladı. Bu iki beyaz adam için, yerlilerin dünyası bir gölge oyunundan başka bir şey değildi. Üstün ırkın, kendi gereksinimleri ve anlaşılmaz amaçları için ara sıra girip çıktığı br gölge oyunu. Yok, hayır. Yerli kayıklarını düşünmeye bile değmezdi elbet. Schomberg açıklamasını sürdürdü:

Java Denizi'nin o bölgesi her zaman boştu. Onların rotasının üstünden bir tek Ternate posta gemisi geçerdi. O da her ayın belirli bir gününde, sekizinde geçer, üstelik Samburan Adası'na hiç yaklaşmazdı. Sesi kısılmış, yüreğinin atışı hızlanmıştı; dur durak bilmeden anlatıyordu. Sözcükleri art arda yığıyor, tasarladığı cinayetle kendisi arasında bir sözcük duvarı kurmak, bir uzaklık yaratmak istiyordu sanki.

"Evet, dediğim gibi, ayın sekizinde, günbatımından hemen sonra çiftliğe gitmek üzere yola çıkarsınız. Akşamları esinti karadan geldiğinden gece yola çıkmak en iyisidir. Hiç görülmeden yerinize varacağınızı yüzde yüz –ne yüzde yüzü, yüzde bin– kesinlikle söyleyebilirim. Yapacağınız tek şey sandalın burnunu hep kuzeydoğuya vermek. Elli saatte adada olursunuz. Elli saat bile sürmez belki. Yelken şişirecek kadar bir esinti olacaktır her zaman. O bakımdan hiç korkmayın. Sonra daaa..."

Sırtının, belinin kasları seğiriyordu giysilerinin altında. Heves ve heyecandan mı, sabırsızlıktan mı, yoksa endişeden mi doğmuştu bu seğirme? Schomberg kendisi de bilmiyordu bunu. Bilmiyor, pek kurcalamak da istemiyordu. Ricardo dik dik ona bakıyor, doğal nemden de yoksun görünen gözleri, canlı dokudan çok, yontulmuş, cilalanmış taşları andırıyordu.

"Evet, sonra ne olacak?" diye sordu.

"Ne olacak? Der Herr Baron'a baskın yapacaksınız; olacağı bu! Ha haaay!"

Bu son cümlelerle pes perdeden atılan kahkahayı gırtlağını zorlayarak çıkarmıştı sanki.

Ricardo, "Sizce bütün serveti orada mıdır?" diye sordu. Baştan savma bir soruydu bu. Kâtip o keskin zekâsıyla bütün olasılıkları gözden geçirmiş, öyle olması gerektiğine çoktan inanmıştı.

Schomberg ellerini havaya kaldırdı:

"Başka nerede olabilir?" Vatanına dönmeye hazırlanıyordu. Buraya, bu otele kadar gelmişti. Kime isterseniz sorun! Adaya dönerken parasını burada bırakmadı herhalde!"

Ricardo düşünceli görünüyoydu. Derken başını kaldırıp sordu:

"Elli saat süreyle kuzeydoğu rotasında gideceğiz ha? Buncacık bilgiyle denize açılmak budalalık sayılır. Çok daha ayrıntılı bilgilerle yola çıktıkları halde gidecekleri yeri bulamayan denizciler tanırım ben. Şu adayı nasıl tanıyabiliriz, söyler misiniz? Ama korkarım ki adayı siz de görmemişsinizdir."

Schomberg, adayı hiç görmediğini –kötü bir duruma bulaşmaktan kurtulduğu için kendini kutlarcasına– övünçle doğruladı: Hayır, elbette görmemişti. Ne işi vardı oralarda? Görmesine görmemişti ya duydukları yeterdi. Bay Ricardo'ya öyle bir kerteriz noktası bildirecekti ki, hiçbir gemici ondan fazlasını isteyemezdi. Sinirli sinirli gülüyordu. Ya gözden kaçarsa mı? Yok canım! Ta kırk mil uzaktan görünüyordu onun düşündüğü şey. O İsveçli haydutun sığınağına yaklaşıp da görmemek olacak şey değildi.

"Gündüz bir duman sütunu, gece bir alev kırmızılığı arayın desem yeter mi? O adanın yakınlarında yanardağ var, anlaşıldı mı? Körler bile görecek neredeyse! Daha ne istersiniz? Deniz feneri yerine koskoca bir yanardağ veriyoruz size!"

Sözlerini coşkun bir narayla noktaladı, sonra da ayağa kalkıp gözlerini belertti. Tezgâhın solundaki kapı açılmış,

özene bezene süslenip ikindi sonrası görevine inen Bayan Schomberg eşikte durarak kocasını gözlemeye koyulmuştu. Kısa bir süre eli kapı tokmağına takılı kaldı, sonra usulca içeri kayıp yerine geçti. Yerine yerleşir yerleşmez gözlerini kaldırdı, boş bakışlarını her zamanki gibi karşıki duvara yöneltti.

Üçüncü Bölüm

I

Doğa, iş dünyasının uğradığı başarısızlığı hoşgörüyle, iyilikle karşılamış, Tropik Kuşak Kömür Şirketi merkezinin kalıntılarını örtüp gizlemeyi başarmıştı. Denizden bakan meraklı gözler –merak duyan, hınçla ya da acımayla bakan kalmışsa eğer– bir zamanlar kanlı canlı bir yaratık olan bu girişimin çürüyen kemiklerini göremezlerdi artık.

Heyst, iki yağmur mevsiminden sonra iyice boylanan otların altına gömülen o kemiklerin arasında oturup düşünceye dalmıştı. Çevresindeki sessizliği, ya ormandaki ağaçları sallayan rüzgâr ya ağaçların yapraklarında şakırdayan yağmur damlaları ya da uzaklarda gümbürdeyen gök gürültüsü bozabilirdi olsa olsa. Bu sesler asla düşüncelerini dağıtmazdı; hatta aklından geçenlere ayrı bir çeşni katardı belki de.

Düşünmek, hiç değilse beyaz ırk için, soruların sorulmasını, yanıtlamasını gerektirir çok zaman. Heyst de son girişiminin nedenlerini incelemekle başlamıştı düşünce temrinlerine. Sonunda dürüst bir karara vardı.

"Demek ben de Hazreti Adem'den pek farklı değilim!"

Yeni bir şey keşfedercesine, atalarımızdan bize geçen eğilimlerin kolay kolay bastırılamadığını düşünüyordu. Susmak bilmeyen o ses, dünyadaki en eski sestir. O sesin verdiği buyruklara karşı koymanın bir yolu olsaydı, her türlü çabayı, her türlü eylemi hor gören babası bulurdu mutlaka; oysa o da yapamamıştı işte. Gene de Heyst, babasından çok, ilk insana benzetiyordu kendini. Çamurlu gövdesini, döküldüğü göksel kalıptan kurtarır kurtarmaz, kısa süre sonra yitireceği cennetin yarattıklarını incelemeye, adlandırmaya koyulmuştu.

Eyleme geçmek! Dünyadaki ilk düşünce, ilk içgüdü buydu belki de. Ucuna yem olarak "ilerleme" kavramının takıldığı bu olta iğnesi, sayısı bilinemeyen insan sürülerini, sayısız kuşağı karanlıklardan çekip çıkarıyordu.

Heyst kendi kendine söyleniyordu: "Evet, ben, babamın oğlu olan ben de yuttum o iğneyi! Balıkların en aptalı gibi ben de yakalandım."

Acı çekiyordu. İlgisizlik, kayıtsızlık şaheseri olacağını umduğu yaşantısını gözünün önüne getirdiği zaman acı çekiyordu. Babasıyla birlikte geçirdiği son geceyi anıyordu hep. Yaşlı adamın aslan yelesini andıran beyaz saçlarını, yüzünün keskin çizgilerini, fildişi rengi tenini anımsıyordu. Koltuğunun yanında beş mumluk bir şamdan yanıyordu. Uzun uzun konuşmuşlardı o gece. Sokaktaki gürültüler birer birer kesilmiş, Londra'nın evleri, kimsenin uğramadığı, kimsenin saygı göstermediği bir umutlar mezarlığının taşlarına benzemişti ay ışığında.

Heyst uzun bir süre dinlemişti. Kısa bir sessizlikten sonra (gerçekten çok genç olduğu için) dayanamayıp sordu:

"Peki ama tutunacak, bağlanacak hiçbir şey yok mu?"

Dolunayın, kentin kirli gölgelerinin üstündeki bulutsuz gökte asılı durduğu o gece alışılmadık bir yumuşaklık görünüyordu babasında...

Son zamanlarda iyice zayıflayan sesiyle, "Demek hâlâ bir şeylere inanıyorsun," diye mırıldandı. Aile bağlarına inanıyorsun belki de. Her şeyi hor görmeyi, her şeyle alay etmeyi öğrenirsen yakında ondan da vazgeçersin. Öğreninceye kadar da, alay etmenin, hor görmenin bir başka türünü, acıma duygusunu benimsemeni öğütlerim. En kolayı budur sanıyorum. Kendinin de herkes kadar acınacak bir yaratık olduğunu bil, ancak kimseden acıma bekleme."

Yüksek arkalıklı iskemlesinde dimdik oturan yaşlı adamı dinleyen delikanlı, "Nasıl yaşamalı?" diye içini çekti.

"Gözle... ve sus." Yaşamı boyunca borazanıyla yeri göğü inleten, insanlık ona hiç aldırmadan kendi bildiği yolda giderken ortalığı yakıp yıkan adamın son sözleri oldu bunlar.

O gece uykusunda öldü. Öyle de rahat ölmüştü ki, bulduklarında çocuk gibi yan dönüp yatmış, bir elini yanağının altına koyup dizlerini bükmüştü. Bacaklarını bile uzatmamıştı.

Bu amansız umut, inanç ve düzen yıkıcısının gömülmesiyle oğlu ilgilendi. Yaşamı hor gören düşünürün ölmesiyle yaşam nehrinin akışında hiçbir değişiklik olmadığını da o zaman fark etti. Kadın ve erkek sürüleri içlerine ancak gururla dikilmelerini sağlayacak kadar tel geçirilmiş karton bebekler gibi gidip geliyor, birbirlerine toslayıp duruyorlardı.

Gömme töreni sona erince, Heyst, alacakaranlıkta yalnız başına oturup düşünceye daldı. Yaşam nehrini oluşturan kadınlarla erkekler eğilip kalkıyor, kafa sallayıp dönüyor, kıyıdan yükselen sesin ansızın kesildiğini fark etmez görünüyorlardı. Haa, evet! Gazetelerde birkaç yazı çıkmıştı. Çoğu önemsiz, bazıları da aşırı ölçüde yerici ve kırıcı olan yazılar. Heyst, hepsini kayıtsızlıkla okumuştu.

Kendi kendine, "Nefretin ve öfkenin sesi," diye düşündü. "Birazı da kırılan onurlarının. Geçip giderken kısacık bir

çığlık atmadan duramıyorlar. Belki ben de babamdan nefret etmeliydim aslında..."

Gözleri yaşarmıştı. Ölen adam babası olduğundan değil. Babası olduğunu yalnızca kulaktan dolma bilgilerle bildiğine göre böylesine duygulanmaması gerekirdi. Evet tabii! Yıllardır yanında görmeye alıştığı için özlüyordu yaşlı adamı. Onu nehrin kıyısında, kendi yanında tutmuştu baba Heyst. Ve oğlu o kıyıda yapyalnız kalmıştı şimdi. Gururu, nehre atılmamayı kararlaştırdı.

Birkaç gözyaşı damlası süzüldü yanaklarından. Gölgelerin gitgide kardığı odada, söylemek istediklerini dile getiremeyen, hüzünlü, huzursuz bir hayaletin varlığını sezinliyordu. Bu, elle dokunulamayan varlığa, gelip yeniden yerine yerleşmek ister gibi görünen bu varlığa ödün vermesi gerektiği duygusuyla kalktı, evden çıkıp kapıyı kilitledi. On beş gün sonra da yollara düştü. Gözleyecek... ve susacaktı.

Yaşlı Heyst, biraz parayla epey bir eşya bırakmıştı geride. O iskemlelerle masalar, tablolar ve kitaplar, yıllarca hizmet ettikten sonra böyle kalpsizce yüzüstü bırakılmaktan yakınıyorlardı belki de. (Nesnelerin de ruhu vardır çünkü.) Heyst, bizim Heyst, bezlere sarılmış, odalara tıkılmış, sokak seslerini çok uzaktan duyan, güneşi de sahiplerinin ilk emirlerine ve sonraki yazılı hatırlatmalarına karşın ancak ayda yılda bir açılan panjurların aralığından gören bu eşyaları, sessizce yakınmakta olan bu nesneleri hiç unutmamıştı. Çocukluk, ilk gençlik yıllarıyla yaşlı bir adamın anısını taşıyan onca eşya, onun el değdirmeye layık görmediği, belki de avuca alınamayacak kadar soyut saydığı dünyada, kesin ve belirgin bir varlığı olan tek somut gerçekti. Asla satamazdı onları. Son gördüğünde durdukları yerden oynatılmalarını bile istemezdi. Londra'dan gelen bir mektupta kontratın sona erdiğini, evin, ona benzeyen birçok yapıyla birlikte kazma kürek altında can vereceğini okuyunca çok sıkıldı.

Bu arada, insani tutarsızlık yoluna sapmıştı o da. Tropik Kuşak Kömür Şirketi kurulalı epey olmuştu. Londra'ya mektup yazdı, eşyaların bir bölümünün Samburan'a gönderilmesini istedi. Derin uykularından uyandırılan masalarla iskemleler, kitaplar, şamdanlar, mürekkep hokkalarıyla yazı takımları, yazı odasındaki heykelcikler, babasının yağlı boya bir portresi –babasını çok daha yaşlı olarak hatırladığından resimdeki erkeğin gençliğine şaşmıştı Heyst– bir gemiyle adaya taşındı.

Tropik Kuşak Kömür Şirketi'nin müdürü Heyst, yakıcı güneşe siper olan verandanın damı altında durup eşyalarını açarken dininden dönenlerin pişmanlığını duymuştur sanırım. Her parçayı sevecenlikle elliyordu.

Belki de Kömür Şirketi batıp yeni dininde başarısızlığa uğradığını anladığı halde adadan ayrılamamasının nedeni eşyaların orada bulunmasıydı. Bildiğimiz bir şey varsa, nedeni ne olursa olsun, Heyst yerinden kıpırdamadı. Sayın Davidson da, nedenini anlamamışsa da durumu keşfetmiş, Heyst'e karşı insanca bir ilgi duymakla birlikte, nezaketinden ötürü, İsveçli'nin yalnızlık isteğine karşı saygı göstermesi gerektiğini kararlaştırmıştı. Adada tek başına oturan adamın, kalabalık bir yerde de olsa aynı yalnızlık içinde yaşayacağını bilemezdi Kaptan. Davidson'un kaygısı, Heyst'in –deyim yerindeyse– ruhsal bir açlık çekeceğiydi. Oysa İsveçli'nin ruhu dış dünyanın sağlayacağı besinleri gereksinmiyordu. Yaşamın, sıradan insanlara sunduğu kaba saba yiyecekleri hor görerek besleniyordu onun ruhu.

Schomberg'in kanısının tersine, gövdesi için yeterli besini de buluyordu üstelik. Şirket kurulduğu zaman bir yığın yiyecek depo edilmişti adada; aç kalmaktan yana hiç korkusu yoktu. Büsbütün yalnız da değildi. Samburan'a getirilen Çinli işçilerden biri, göç mevsimi geldiği halde sürüyle birlikte gitmeyen tek kırlangıç gibi, adada kalmayı yeğlemişti.

Wang öbür Çinli işçilere benzemezdi; beyazlara daha önce de hizmet etmişti o. Son işçilerin de Samburan'dan ayrıldığı gün, Heyst'le birkaç cümle konuşarak anlaşmışlardı. Heyst, verandanın parmaklığına dayanmış, hazırlıkları gözlüyordu. Öyle sakindi ki, gören, akıllı bir insan için yapılacak en iyi şeyin gözlemek, gözlemlemek olduğu ilkesinden bir an bile ayrılmamış olduğunu sanırdı. Wang eve yanaştı, verandanın altında durup etsiz, sarı yüzünü yukarı kaldırdı.

"Hepsi bitti mi?"

Heyst durduğu yüksekçe yerden iskeleye bakarak başını salladı. İşçileri taşımak üzere tutulan gemi, açıkta acımasız bir kesinlikle, yağlıboya bir denizin üstüne çizilmiş, derinlikten, gölgeden yoksun, acemice boyanmış bir gemi resmi gibi duruyor; sarı yüzlü, sarı bacaklı, mavi tulumlu işçi grubu tekneden yollanan sandallara doluşuyorlardı.

"Seni bırakıp gitmelerini istemiyorsan burada oyalanma," diye söylendi.

Çinli olduğu yerde duruyordu.

"Ben kalıyorum," diye bir açıklamada bulundu. Heyst ilk kez o zaman baktı adamın yüzüne.

"Burada mı kalacaksın?"

"Evet."

"Ne yapıyordun burada? İşin neydi?"

"Aşevi uşak."

Şaşkınlığa kapılan Heyst, "Burada kalırsan benim uşağım olmak ister misin?" diye sordu.

Çinli önce dudak büktü, uzunca bir sessizlikten sonra da, "Belki olur," diye mırıldandı.

"İstemezsen açıkça söyle," dedi Heyst. "Ben burada oturacağım. Belki uzun yıllar oturacağım hem de. Gitmek istemiyorsan seni kovamam, ama niçin kaldığını da anlamıyorum doğrusu."

Wang eşsiz bir kayıtsızlıkla, "Ben bir karı buldu," diye

açıkladı. İskeleye ve adanın dışındaki uçsuz bucaksız dünyayı simgeleyen gemiyle sandallara sırtını döndü, ters yönde yürüyüp gitti.

Wang'ın, adanın ortasındaki dağların gerisinde, batı kıyılarında yaşayan Alfuro yerlilerinden birini kendisiyle evlenmeye razı ettiğini epey sonra öğrendi Heyst. Karı koca, şirketin arazisinin bir ucunda, küçük bir kulübede yaşıyorlardı. Wang'ın bu işi nasıl başardığını anlamak da kolay değildi. Bir yığın Çinli'nin adaya üşüşmesinden ürken Alfurolar, birkaç ağaç devirerek dağların arasındaki tek geçidi kapamışlar, kendi bölgelerinden dışarı adım atmamışlardı. Bu zararsız balıkçı kabilesinin yumuşaklığının altında bir şeyler gizlendiğinden korkan Çinliler de adanın o yanına geçmeye kalkışmamışlardı hiç. Bir akıllı, Wang çıkmıştı demek içlerinden. Kadını kandırabildiğine göre de, ya Heyst'in göremediği bir çekiciliği ya da çok işlek bir dili olsa gerekirdi. Kadının Heyst'e bir tek hizmeti oldu: Güzelliği ya da erdemleriyle Wang'ı adaya bağlamak. Güzelliğiyle erdemleri hakkında başka bir şey söylenemez, çünkü beyazlara görünmemeye, evlere sokulmamaya özen gösteriyordu. Kadının, ormanın bitimindeki kulübesinin önünde durup, elini gözüne siper ederek bungalova doğru baktığını birkaç kez görmüştü Heyst. Ürkek, yabani bir yaratık olduğu uzaktan bile anlaşılıyordu. Bayan Wang'm ilkel sinir sistemini yıpratmak istemediğinden adada dolaşırken o yöreye yaklaşmamayı kararlaştırdı.

Yalnız yaşamaya başladığı günün gecesi, kulübeden birtakım gürültüler geldiğini fark etti. Yabancıların çekip gitmesinden yüreklenen Alfurolardan bir grup –kadının arkadaşlarıyla akrabaları– dağları aşıp düğün şöleni olması gereken bir yemeğe gelmişlerdi. Wang çağırmıştı onları. Yalnızca böcek vızıltılarıyla sessizliğini bozan adadaki ilk ve son toplantı oldu bu. Yerliler bir daha çağırılmadılar. Wang yalnız gör-

gü, görenek bildiğini göstermekle kalmamış, karı koca ilişkileri hakkında kesin düşünceleri olduğunu da belirtmişti böylece. Wang'ın gördüğü bütün anahtarları cebine attığını bir süre sonra fark etti Heyst. Ortalıkta bırakılan anahtarlar, Wang o yapıya girer girmez yok oluyordu. İki kişilik topluluğun ortak malı sayılamayacak olanları –yani yiyecek depolarıyla boş Bungalovları açmaya yaramayanları– bir zaman sonra geri verdi Çinli. Hepsini bir ipe dizmiş, Heyst'in kahvaltı tabağının yanma bırakmıştı. Anahtarların eksikliğini duymamıştı o. Çekmeceleri, dolapları kilitlemek alışkanlığında değildi. Heyst hiçbir şey sormadı, Wang da hiçbir açıklamada bulunmadı. Eskiden de bu kadar sessiz miydi, yoksa o da adanın ıssızlığına mı uymuştu bilinemez. Adanın en büyük özelliğiydi sessizlik. Morrison'la Heyst gemiyle o koya girip de adını Kara Elmas Körfezi taktıkları güne kadar, Samburan'ın doğu kıyılarında hiçbir insan sesi duyulmamıştı belki de. Üstelik Heyst'le yaşayanların suskunluğu benimsemesi hiç güç değildi. Derin bir okuma ve düşünme denizine dalmıştı o. Kitabını açar, Wang'ın gölgesi sayfalardan birinin üstüne düşüp, Malay dilinde yemek anlamına gelen "makan" sözcüğü duyuluncaya kadar okurdu.

Wang, kendi vatanındayken, saldırgan, duygusal ya da şen şakrak biriydi belki de; ne var ki Samburan'da gizemli bir ağırbaşlılığa bürünmüştü. Kendisine, günde ortalama olarak altı kez, o da bir tek sözcükle seslenilmesine aldırmaz görünüyor, o da efendisine karşı aynı şekilde davranıyordu. Konuşma isteğini Alfuro yerlisi kadınla gideriyordu herhalde. Hava kararmaya başlar başlamaz kendi evine dönerdi. Değişik bir hayalet türüydü sanki: Saçını örüp arkasına sallandırıyor, beyaz ceket giyiyor ve gece değil de, gündüz dolaşıyordu bu ters huylu hayalet. Evine döner dönmez de Çinliler'in en büyük tutkusu olan tarla açma işine başlar, kesilmiş ağaçların arasındaki toprağı elindeki madenci kazma-

sıyla kazarak ekime hazırlardı. Bir süre sonra depolardan birinde paslı bir bel küreği de bulduğuna göre bahçıvanlığı iyice ilerletmiş olsa gerekir. Olsa gerekir diyorum çünkü bahçenin dışarıdan görülmemesi için büyük bir çaba harcamıştı. Şirketin barakalarından birini güç bela yıkmış, elde ettiği kerestelerle çok yüksek, çok sık bir çit örmüştü. Sebze yetiştirmek yalnız Çinli ırkın bildiği gizemli bir iş ya da çalınma olasılığı bulunan bir keşifti sanki.

Wang'ın çalışmasıyla gizlilik çabalarını uzaktan gözleyen Heyst –gözlenecek başka bir şey olmadığı için bunları gözlüyordu– sebze ürününün tüketimini düşünerek eğleniyordu. Kendisi tek kişilik bir piyasa olacaktı. Çinli, depolardan birinde birkaç paket tohum bulmuş, ekme içgüdüsüne karşı koyamamıştı. Onun bu içgüdüsel isteğinin ücretini de efendisi ödeyecek, yetişen sebzeleri o satın alacaktı. Her zamanki telaşsız, düzenli hareketleriyle çalışan Wang'a baktıkça kıskançlık duyuyordu Heyst. İçgüdülerine böylesine rahatlıkla boyun eğişini, neredeyse varoluşunu doğrulayacak kadar güçlü olan amacın basitliğini kıskanıyordu.

II

Efendisi Sourabaya'da oyalanırken Wang da büyük bungalovun hemen önündeki toprak parçasıyla ilgilenmeye başlamıştı. Heyst, kömür iskelesinin dibine kadar uzanan boylu otların arasından sıyrılınca, apaçık, kapkara bir düzlük buldu karşısında. Ormanın kıyısındaki çalıların birkaçı da yakılan ateşten kararmış, kuruyup kalmıştı.

Heyst, "Demek otları tutuşturmayı göze alabildin," diye söylendi.

Wang, evet dercesine başını salladı. Önünde durduğu beyaz adam koluna Alma denen kızı takmıştı ama Çinli'nin yüzüne bakan, bu ayrıntıyı hiç görmediğini sanırdı.

Heyst, "Az emekle çok iş yapmak yöntemini uygulamış," diye açıkladı. Kolunu tutan kıza hiç bakmamıştı. "Ne yaparsın, bütün personelimiz bu kadar. Bana arkadaşlık edecek bir köpeğim bile olmadığını söylemiştim, değil mi?"

Wang iskeleye yollanmıştı.

"Oradaki garsonlara benziyor," dedi kız. "Orası" Schomberg'in oteliydi.

"Çinlilerin hepsi birbirine benzer," diye karşılık verdi Heyst. "Bizimki epey işe yarar, göreceksin. Ev, bu işte."

Verandaya çıkan altı basamağın biraz uzağında, evin tam karşısında duruyorlardı. Kız Heyst'in kolundan çıkmıştı.

"İşte ev!" diye yineledi erkek. Alma yanından ayrılmıyor, gözlerini dikmiş basamaklara bakıyordu. Çok değişik, kullanmasını bilmediği bir şey görmüştü sanki.

Heyst, kızın yüzüne bakmadan sordu: "İçeri girmek istemiyor musun?" Sabırsızlığın verdiği bir kesiklikle, garip bir korkuyla boğuşuyordu. "Güneş çok kızgın, burada duramazsın," diye sürdürdü kısık sesle. "İçeri gir en iyisi."

Kız da onunla birlikte ilerledi o zaman. Ancak Heyst, basamakların dibine gelince duraklamış oysa Alma bir solukta verandaya çıkmıştı, artık hiçbir şey onu durduramayacaktı sanki. Kapıdan girip büyük ön odanın loşluğuna, oradan da daha arkadaki odanın alacakaranlığına daldı. Bir an öylece durdu, güneşten kamaşan gözleri loşluğa alışıp da çevresindeki eşyaları seçebilecek duruma gelince rahat bir soluk aldı. Gökle denizin, kızgın güneşin etkisi bir karabasan gibiydi hâlâ. Neyse ki o eziyet sona ermişti.

Heyst bu arada gerisingeri iskeleye yollanmıştı ama kıyıya varamadan durdu. Becerikli uşak Wang, kömür sepetlerini gemilere taşımak için kullanılan dekovil vagonlardan birini çıkarmış, Heyst'in bavuluyla kızın bohçasını –Bayan Schomberg'in şalına sarılı olan çıkın– içine yüklemiş geliyordu. Heyst yine geri döndü, paslı dekovil hattı boyunca

yürümeye başladı. Evin önüne geldiklerinde Wang, bavulu omzuna yerleştirip güzelce dengeledi, bohçayı da kolunun altına kıstırdı.

"O eşyaları büyük odadaki masaya bırak. Anlaşıldı mı?"

Çinli uşak, "Ben anladı," diye homurdanıp merdivene yöneldi.

Heyst, Wang'ın içeri girip çıkmasını bekledi, sonra o da büyük odanın loşluğuna daldı. Çinli uşak ön kapıdan çıkıp yapının arkasına dolanmıştı ama pek uzağa gitmemişti. Adanın dolup taştığı günlerde genellikle, "Bir Numara" diye anılan adamın söylediklerini duyacak kadar yakındaydı. Konuşulanların anlamını çıkaramasa bile ses tonunu dinlemek istiyordu.

Bir Numara'nın bağırdığını duydu: "Neredesin sen?"

Wang'ın o güne kadar yabancısı olduğu, çok daha cılız bir ses karşılık veriyordu. Çinli için yepyeni bir şeydi bu; başını yana eğip kulak kabarttı.

"Buradayım... Gölgede."

Bu yeni ses hem daha uzaklardan geliyordu hem de oldukça titrekti. Wang, tepesi tıraş edilmiş kafasını verandaya dayayıp epey bir süre beklediği halde başka bir şey duyamadı. Yüzü anlamsızdı. Ansızın eğildi, yerde, ayağının dibinde duran boş bir mum kutusunun kapağını aldı. İnce tahtayı eliyle parçalarken mutfak olarak kullandığı barakaya yollanmıştı. İçeri girince çömeldi, isten kararmış koca bir çaydanlığın altında küçük bir ateş yakmaya koyuldu. Çay yapacaktı belki de. Pek çok bakımdan hiç akıl erdiremediği beyazların anlamsız töreleriyle alışkanlıklarını iyi bilirdi o. Beyazlar hakkında bildiği başka şeyler de vardı: Bu insanlardan iyilik de gelebilirdi, kötülük de; her zaman temkinli, her zaman dikkatli olmak gerekirdi onların yanında.

III

Heyst, –kızla birlikte Samburan'a döndüğünden beri her sabah yaptığı gibi– o sabah da verandaya çıkmış, dirseklerini parmaklığa dayayarak çevresini gözlemeye koyulmuştu. Doğan güneş, adanın ortasındaki dağların arkasından yükselmişti henüz, evin içindekiler başlayan günün nasıl bir gün olacağını kestiremezlerdi. Güneş tepenin üstünde belirip düşman bakışlı bir göz gibi ortalığı kavurmaya başlayınca belli olurdu günün özellikleri. Ancak Heyst, adanın insanla dolup taştığı günlerde "Bir Numara" sayılan Heyst, bu erken saatlerin serinliğini, geçip giden geceden izler taşıyan bu yarı karanlığı severdi. Gecenin çiy kokan, esmer renkli ruhu, açık denizin ışıltısıyla gökteki ateş parçasının arasında ezilip gitmeden kısa bir süre daha canlı kalabilirdi.

Son hareketiyle, kayıtsız seyirci kişiliğinden bir kez daha sıyrıldığını fark etmemiş değildi Heyst. Ne var ki kaderciliği büsbütün elden bırakmadığından, işin nasıl sonuçlanacağı konusunda boş yere kafa yormuyordu. Belki yılların verdiği alışkanlıktan, belki de öyle kararlaştırdığı için o konuyu eski ilgisizliğiyle düşünüyordu. Herkes kadar saf değilse de herkesten ileri görüşlü de olmadığından (bunu fark ettiği zaman da bayağı şaşırmıştı) dudaklarını kısar, durumu diğer bütün eylemcilerin kullandığı bir cümleyle özetlerdi:

"Bakalım! Ne olacağını göreceğiz!"

Ancak yalnız kaldığı zaman kapılırdı bu üzücü kaygılara. Yalnız kaldığı saaatler de iyice azalmıştı artık; yalnızlığı eskisi kadar sevmez olmuştu. O günkü yalnızlığı da pek uzun sürmedi. Güneş, Samburan tepelerinin üstünde yükselip de üç aydır altında barındıkları çatıda kalan son gölgeleri de silmeden çok önce yanına gelmişti Alma. Her sabah geldiği gibi. Kız büyük odadan geçerken Heyst ayak seslerini dinliyordu. Büyük oda Londra'dan gelen eşyalarla döşen-

mişti şimdi. Üç duvarı adam boyu kitaplıklarla kaplıydı. Kitaplıkların bittiği noktayla tavanın arasında kalan yerlere incecik hasırlar asılmış, tavan da iyice gerilmiş beyaz bezlerden oluşmuştu.

Loş ışıkta parıldayan tek şey, bir tablonun yaldızlı çerçevesiydi. Baba Heyst'in ünlü bir ressamın elinden çıkan resmi, dördüncü duvarın ortasında bir başına duruyordu.

Heyst ayak seslerinin verandaya çıktığını duyunca başını çevirmeden sordu:

"Ne düşünüyordum bilir misin?"

"Hayır." Kızın sesinde birazcık kaygı, biraz kararsızlık vardı hep, konuşmaların nasıl biteceğini kestiremiyordu sanki. Erkeğin yanında durdu, parmaklığa yaslandı.

"Hayır, bilmiyorum," diye yineledi. "Ne düşünüyordun?" Kısa bir sessizlikten sonra, utançla değilse de, çekingenlikle sordu:

"Beni mi düşünüyordun?"

"Senin ne zaman geleceğini merak etmiştim." Hecelerle harfleri kendi isteğine göre birleştirip birkaç deneme yaptıktan sonra Lena adını taktığı kıza hâlâ bakmamıştı.

"Pek uzakta değildim ki."

"Demek ki ben daha yakında olmanı istemişim."

"İstesen çağırabilirdin," dedi Lena. "Saçımı taramam çok uzun sürmedi sanıyorum."

"Bana uzun geldi öyleyse."

"Neyse, beni düşünüyormuşsun gene de. Sevindim. Bazen... Bana öyle geliyor ki sen beni düşünmesen ben yok olacağım. Dünyadan yok olacağım yani."

O zaman kıza baktı Heyst. Alma arada sırada böyle şaşırtıcı şeyler söylüyordu. Heyst'in bakışları yüzüne dikilince dudaklarındaki gülümseme silinmişti.

"Ne demek istyorsun?" diye sordu Heyst. "Bu bir sitem mi? Bir suçlama mı?"

"Sitem? Suçlama? Hayır, nasıl olur?"

"Ne demek istemiştin öyleyse?"

"Ne dedimse onu! Haksızlık ediyorsun."

"Eh! Hiç değilse şimdi suçlama sayılır."

Kız kıpkırmızı kesilmişti.

"Yanlış bir şey yaptığımı mı söylüyorsun?" diye mırıldandı. "Seni tedirgin ediyorum, değil mi? Sonunda ağzımı açmaya korkar olacağım. Hiçbir şeye yaramadığıma inanacağım."

Başı önüne düşmüştü. Heyst kızın düzgün alnına, yanaklarının pembeliğine, kırmızı dudaklarının arasından görünen beyaz dişlerine bakıyordu.

Lena, "O zaman da gerçekten yararsız bir yaratık olacağım," dedi kesinlikle. "Sen beni ne kadar görürsen ben oyum çünkü."

Heyst kıpırdandı. Kız, elini onun koluna dayamış, başını kaldırmadan konuşuyordu.

"Doğru söylüyorum! Senin gibi bir erkekle benim gibi bir kız için başka türlüsü olamaz. Bak burada baş başayız. Bizden başka kimse yok. Üstelik ben nerede olduğumu bile bilmiyorum."

Heyst, "Yeryuvarlağının çok tanınan bir noktasındasın," dedi usulca. "En az elli bin broşür dağıtılmıştı... Belki de yüz elli bin. O işlerle arkadaşım ilgileniyordu. İnancı sonsuz, düşleri sınırsız olduğuna göre de... Evet, yüz elli bin bastırdığına hiç kuşkum yok."

Kız, "Ne demek istiyorsun?" diye sordu alçak sesle.

Heyst ilk konuya dönmüştü: "Sana nasıl kusur bulabilirim?" dedi. "Yumuşak başlı, iyi yürekli, güler yüzlü... Ve güzel olduğun için mi?"

Kısa bir sessizlikten sonra kız, "Beni öyle görmen pek önemli değil," diye söylendi. "Buralarda bizi övecek ya da yerecek kimseler yok nasıl olsa."

Sesinin güzelliği, sözlerine ayrı bir değer katıyor, her ağzını açtığında kendisinden bir şeyler veriyordu sanki. Açıklanamayacak, anlatılamayacak bir şeyler. Kız çekip giderse o sesi çok özleyeceğini iyi biliyordu Heyst. Lena'nın gözlerinin içine bakıyordu; havaya kaldırılan narin kolu görmemişti. Görünce eğildi, kızıl bıyıklarını beyaz deriye değdirdi. Sonra da içeri girdiler.

Onların girmesiyle Wang'ın, verandanın önünde belirmesi bir oldu. Çinli uşak, basamakların dibindeki bitkilerle uğraşmaya koyulmuştu. Lena'yla Heyst yeniden dışarı çıktıklarında Wang gene yok oldu... Gözden değil, dünyadan silinip gidiyordu sanki; yürüyüp gitmiyor, buhar olup uçuyordu. Kadınla erkek göz göze bakarak basamakları indiler, hızlı adımlarla ormana yöneldiler. Onlar on metre uzaklaşmadan Çinli, gözle görülen hiçbir hareket yapmadan, hiç ses etmeden ön odada belirdi. Odayı gözleriyle tarıyor, duvarlarda yazılar, yerlerde tuzaklar ya da düşürülmüş paralar araracasına bakınıyordu. Sonra başını biraz yana eğdi, elinde kâğıt kalem, kırmızı örtülü bir masada oturan baba Heyst'e bir göz atıp kahvaltı tabaklarını toplamaya başladı.

Telaşsızdı ama öyle ustalıkla, öyle becerikli hareketlerle, öyle bir sessizlikle çalışıyordu ki, bulaşıklar el çabukluğuyla yok oluvermişti sanki. İşi bitince Wang kendisi de yok oldu; birkaç saniye içinde de evin önünde boy gösterdi. Evden uzaklaşacak gibi görünüyordu ya beş on metre gittikten sonra durup elini gözüne siper etti.

Samburan Dağları'nın üstüne çıkmıştı güneş; sabah saatlerinin gölgeleri çoktan silinmişti. Wang, Bir Numara'yla kadının kavurucu güneşin altında, ormanın ağzında ilerlediklerini gördü. İki beyaz benek o karanlık ağıza dalınca Çinli de güneşli alandan uzaklaştı.

Heyst'le Lena ormanın loşluğuna girmiş, adayı boydan boya kesen patikada yürüyorlardı. Alfuro yerlilerinin ağaçları

devirerek geçilmesine engel oldukları patikaydı bu. Neyse ki onlar dağın doruğuna, devrilen ağaçlara kadar gitmek niyetinde değildiler. Birkaç dakika patikada yürüdükten sonra alçak bitkilerin seyrek olduğu bir yerde sarkık sarmaşık dallarıyla bezenmiş, birbirlerinden uzakça yetiştikleri için kendi yarattıkları karanlıktan kurtulmuş olan ağaçların altında ilerlemeye başladılar. Ayaklarının altındaki toprak ışık lekeleriyle aydınlanıyordu yer yer. Hiç konuşmadan, ıssızlığı soluyup sessizliği dinleyerek, düşlerin ağırlığından kurtulmuş bir uykuda gezercesine yürüyorlardı. Bitki örtüsünün sona erdiği yerde, dik, kayalık bir yamaçtaki küçük düzlükte durdular, dönüp denize baktılar. Bomboştu deniz; rengi güneşten solmuş, ufukta, sıcağın yarattığı bir sis bulutu yükselmişti; daha koyu bir mavilikle uzanan göğün altında gözü kör edici bir parıltıyla yanıyordu.

Lena gözlerini yummuş, başını erkeğin omzuna dayamıştı. "Bakınca başım dönüyor," diye mırıldandı.

Gözlerini dikip güney ufkunu gözleyen Heyst, "Bir yelkenli!" diye haykırdı.

Kız hiç ses etmedi.

Heyst, "Çok uzakta," diye sürdürdü. "Senin görebileceğini sanmıyorum. Moluccas'a giden bir yerli kayığı olsa gerek. Hadi bakalım, burada fazla kalamayız."

Kızın beline sarılıp biraz aşağıya yürüdü, gölgelik bir yere yerleştiler. Lena toprağa oturmuş, Heyst onun ayaklarının dibine uzanmıştı.

"Denize böyle yüksekten bakmayı sevmiyor musun?" diye sordu.

Kız, hayır dercesine başını salladı. O koskoca boşlukta yalnızlığın korkunçluğunu görüyordu. Ne var ki bu duygusunu belirtmedi, "Bakınca başım dönüyor," demekle yetindi.

"Çok mu büyük?"

"Çok ıssız." Bir gizi açıklarcasına, "Yüreğime korku veriyor," diye mırıldandı.

"Korkarım ki senin bu duygular altında ezilmen benim suçum," dedi Heyst. "Ne yaparsın, olan oldu."

Sesi şakacıydı ama kızın yüzüne dikilen gözleri gülmüyordu. Lena karşı çıktı.

"Senin yanında olduğum zaman hiç yalnızlık çekmiyorum. Ancak oraya çıkınca... O uçsuz bucaksız suya, o aydınlığa bakınca..."

Heyst, sözünü bitirmesine fırsat vermedi: "Öyleyse bir daha çıkmayız oraya."

Lena ses etmeden bakıyor, Heyst bakışlarının yönünü değiştirmedikçe gözlerini kaçırmıyordu.

"Bir zamanlar var olan her şey o sulara gömülüp gitmiş gibi geliyor bana."

Ayaklarının dibine uzanan, ayaklarını gözleyen erkek, "Nuh'un tufanını hatırlatıyorsun," diye mırıldandı. "Korkutuyor mu seni?"

"Her şey yok olursa geride kalmaktan korkarım ben. Ben dedim ama, biz demek istediğimi anlamışsındır sanırım."

"Öyle mi?" Heyst düşünceliydi. "Diyelim ki dünya battı..." diye söylendi. "Üzülür müydün?"

Çok açık bir yanıt verdi Lena: "Dünyadaki mutlu insanlar için üzülürdüm."

Heyst'in bakışları ayaklardan yukarı tırmanmış, kızın yüzüne takılmıştı. Gizli kalmış bir zekâ parıltısı görülüyordu o yüzde; tıpkı bulutların arkasından belli belirsiz seçilen güneşin parıltısı gibi.

"Bence," dedi, "onlar acınacak değil, kutlanacak insanlardır. Sen öyle düşünmüyor musun?"

"Evet... Ne demek istediğini anlıyorum. Yalnız unutma ki, her şeyin olup bitmesi kırk gün kırk gece sürdü."

"Bak hele, neler de bilirmişsin."

Kızı sessizce gözleyip durmuş olmamak için öylece söylenmiş bir sözdü bu. Oysa Lena ona bakmıyordu.

"Kilisede din derslerine gittim," diye mırıldandı. "Sekiz yaşımdan on üç yaşıma kadar her hafta gittim. Londra'nın kuzey kesiminde, Kingsland Road'a çıkan sokaklardan birinde pansiyon tutmuştuk. Güzel günlerdi o günler. Babam da oldukça iyi kazanıyordu. Pansiyon sahibi kadın kendi çocuklarıyla birlikte beni de gönderirdi kiliseye. İyi kadındı. Kocası da postanede çalışıyordu. Gelen mektupları ayırıyordu yanılmıyorsam. Kendi halinde, sessiz bir adamdı. Akşam yemeğinden sonra da işe giderdi bazen. Sonra günün birinde karı koca kavga etmişler. Boşanmaya karar verdiler. Evi dağıttılar. Biz de taşınmak zorunda kaldık. Eşyalarımızı toplarken hüngür hüngür ağladığımı hatırlıyorum. Neden kavga ettiklerini de bir türlü öğrenememiştim..."

Heyst, "Tufan," diye mırıldandı dalgın dalgın.

Bir araya geldiklerinden beri ilk kez fırsat bulmuş gibi, kızın kişiliğini düşünüyordu büyük bir dikkatle. Hüznün ve ataklığın bütün çeşitlemelerini taşıyan o ses, en gereksiz gevezelikleri bile anlamlı kılabilirdi. Lena hiç geveze değildi oysa. Sessizce, kıpırtısızca oturmak gibi bir Tanrı yetisi vardı onda. Ayaklarını birleştirir; elleri kucağında, sırtı dümdüz, orkestra içinde, şef değneğinin kalkmasını beklercesine oturabilirdi saatlerce. Ne var ki aralarındaki ilişki, Heyst'i, yüzüne dikilen külrengi gözlerde anlaşılmayan bir şeyler okumaya zorluyordu; belki güçsüzlüktü bu, belki de güçlülük, belki aptallık, belki sezgi. Belki de kendini tümüyle erkeğine verdiği anlarda bile gizleyebildiği sınırsız bir boşluk.

Uzun bir süre ses etmeden oturdu Lena. Sonunda, "tufan" sözcüğü aklına takılmış gibi, lekesiz gökyüzüne bakarak sordu:

"Burada yağmur yağar mı?"

Heyst, "Yağmur mevsiminde hemen her gün yağar," dedi

şaşkınlıkla. "Göğün gürlediği, yıldırım düştüğü bile olur. Bir kere de çamur yağmıştı."

"Çamur mu yağmıştı?"

"Kuzeydeki komşumuz kül püskürtüyordu o günlerde. Öyle yapar bazen, korlu gırtlağını temizler böylece. O gırtlağını temizlerken fırtına kopunca ortalık battı. Neyse ki komşumuz genellikle pek usludur. İlk geldiğimiz gün yelkenlinin güvertesinden gösterdiğim duman sütununu hatırlıyor musun? İşte çoğunlukla öyle tüter durur... İyi huylu, tembel bir yanardağdır."

"Ben bir yanardağ daha görmüştüm," dedi Lena. Hemen önündeki eğreltiotunun incecik saplarına dikmişti gözlerini. "İngiltere'den ayrıldıktan kısa süre sonra... Yola çıkalı birkaç gün olmuştu henüz. Deniz tuttuğundan günlerin gecelerin sayısını şaşırmıştım. O dağ da tütüyordu... Adını çıkartamayacağım şimdi."

"Vezüv müydü acaba?"

"Hah, tamam."

"Yıllarca önce ben de görmüştüm," dedi Heyst.

"Buralara gelirken mi?"

"Hayır. Buralara gelmek aklımın ucundan geçmiyordu o yıllarda. Küçücüktüm."

Lena dönmüş Heyst'i gözlüyor, dökük saçlı, kalın bıyıklı erkeğin olgun yüzünde çocukluğun izlerini arıyordu sanki. Heyst bu incelemeyi şakacı bir gülümsemeyle karşılamış, buğulu gri gözlerin kendisini ne denli etkilediğini gizlemeye çalışmıştı. O bakışların yüreğini mi, sinirlerini mi, bedenini mi, duygularını mı etkilediğini, tedirginlik mi yoksa sevecenlik mi doğurduğunu kendisi de söyleyemezdi.

"Anlat bakalım, Samburan prensesi," dedi sonunda. "Benden hoşnut musun?"

Uykudan uyanırcasına kafasını salladı kız:

"Düşünüyordum," diye mırıldandı usulca.

"Düşünceler, davranışlar... Hepsi birer tuzak... Düşünmeye başlarsan mutsuz olursun."

"Hep kendini düşünenlerden değilim ben." Öyle içten, öyle yapmacıksız bir tavırla söylemişti ki Heyst bocaladı.

"Bu sözler bir ahlakçının ağzından çıksa suçlandığımı sanırdım," dedi. "Neyse ki senin ahlakçı olmadığını bilirim. Ahlakçılarla dostluğu kestim çoktandır."

Lena dikkatle dinliyordu.

"Hemen herkesle dostluğu kestiğini, hiç arkadaşın olmadığını söylemiştin," dedi. "Ben de seni yargılayacak, bu yaptığından ötürü suçlayacak kimsenin bulunmadığına sevinmiştim. Kimseye yük olmak istemem."

Heyst bir şeyler söylemek üzere davrandı, ama kız fırsat vermedi:

"Senin niçin burada olduğunu düşünüyordum ben."

Heyst, dirseğine yaslandı yeniden:

"'Sen' derken 'biz' demek istediysen gene... Niçin burada olduğumuzu çok iyi bilmen gerekir."

Lena bakışlarını onun yüzüne dikti:

"Hayır. Daha önceki yılları düşünüyordum. Beni kimsesiz, yapayalnız, güç bir durumda bulduğun günlerden çok öncesini. Ne kadar güç durumda olduğumu da nasıl anladın çabucak!"

Konuşmasını bu cümleyle bitirmek amacında olduğu sesinden belliydi ama Heyst, yattığı yerden göz kırpmadan, sorarcasına baktığı için kısa bir soluk alıp sürdürdü:

"Gerçekten berbat bir durumdaydım. Bazı kötü adamların beni daha önce de rahatsız ettiğini söylemiştim sana. Sıkılır, üzülür, kimi zaman da öfkelenirdim. Ama o... O herifften nefret ediyordum. Nefret ediyordum diyorum; nefret!"

"O herif," beyaz ırkın koruyucusu (üstün ırka seçkin bir topluluk içinde yemek yemek ayrıcalığını sağladığından), ilerlemiş yaşta aşkın tuzağına düşen, kırmızı suratlı, asker

tavırlı Schomberg'di. Kız tepeden tırnağa ürperdi. Yüzü allak bullak olmuştu. Heyst irkildi.

"Şimdi bunu düşünmenin ne gereği var?" diye haykırdı.

"Bu kez gerçekten köşeye kısılmıştım. Daha öncekiler gibi değildi o, çok daha kötüydü. Ödüm kopuyordu. Korkudan ölebilmeyi diliyordum. Oysa ne korkunç bir şeyden kurtulduğumu sonradan anladım ancak. Şeyden beri yani... Seninle..."

Heyst biraz kımıldadı:

"Buraya geldiğinden beri," diye bitirdi cümleyi.

Lena'nın kasları gevşemiş, kızaran yüzü eski rengini almıştı.

"Evet," diye mırıldandı. Sesi kayıtsızdı ama, bir an için Heyst'in yüzüne ilişen bakışları sevgi ve gönüldenlik doluydu. Derken yüzü bulutlandı, omuzları çöktü. "Gerçekten buraya dönmeye niyetli miydin?" diye sordu.

"Evet. Davdison'un gemisini bekliyordum. Evet, buraya dönecektim. Bu yıkıntıya... Belki de beni bir daha görmeyeceğini düşünen Wang'a. Şu Çinli'nin neyi nasıl gördüğünü, niçin kendine göre birtakım sonuçlara vardığını anlayamıyorum bir türlü."

"Wang'ı bırak şimdi. Onu düşündükçe tuhaf oluyorum. Kendinden söz et bana."

"Kendimden mi? Görüyorum ki nasıl olup da buraya geldiğimi merak ediyorsun. Sandığın kadar gizemli bir olay değil. Dünyaya gelişimi, sık sık baktığın resimdeki adama borçluyum; varlığımdan o sorumlu. Yaşantımdan, tuttuğm yoldan da o sorumlu aslında. Bir bakıma büyük bir adamdı. Onun hakkında pek fazla bir şey bilmiyorum ben de. Sanırım başlangıçta herkes gibi bir adamdı o da; her süslü sözü geçer akçe, her güzel düşünceyi yeterli bir banknot sanmıştır. Aklımdayken söyleyeyim, söz ve düşünce ustalığında kimselerden geri kalmazdı babam da. Derken bir gün birden fark etmiş ki... Dur bakayım, bunu nasıl anlatabilirim sana...

Diyelim ki bütün dünya bir fabrikadır, insanlık da o fabrikanın işçileri... İşte babam işçilere ödenen ücretin eksik olduğunu fark etmiş. Ya da ödenen paranın sahte olduğunu."

"Evet, anlıyorum," dedi kız usulca.

"Anlıyor musun gerçekten?"

Kendi kendine konuşur gibi dalıp giden Heyst merakla bakıyordu.

"Aynı şeyi babamdan önce başkaları da fark etmişti elbet. Ne var ki o, düş kırıklığını, alaycılık yeteneğini kendine borazan yaptı. Müthiş bir şeydi. Dünyayı yıksa şaşmazdım. Kaç kişiyi kendi yoluna çekebildiğini söyleyemem. Ne var ki ben çok gençtim o yıllarda. Gençler değişik düşünce biçimlerine çabuk kapılırlar; o düşünce biçimi her şeyi tümüyle yadsıyor olsa bile! Sert bir adamdı ama acımasız değildi.

Beni avucunun içine aldı kolayca. Sevmesini, acımasını bilmeseydi bunu yapamazdı. En aptal insanlara da acır, bağışlamayı bilirdi. Öfkesi yamandı ama insanları hor görmeye, iğneleyip küçümsemeye yanaşmayacak kadar büyük adamdı. Yığınlara seslenmiyordu babam, herkes anlayamazdı onu. Bense en ayrıcalıklı durumdaydım. Başkaları onun kitaplarını okuyor, oysa ben konuşmasını dinliyordum. Bulunmaz bir zevkti onu dinlemek. Beni dertlerine ortak etmişti sanki; umutsuzluk ve çaresizlik içinde yaşamayı öğretiyordu. Öğretmese daha iyi olurdu belki. Belli bir oranda bütün yaşlılar babam gibi düşünür. Gelgelelim onlar düşündüklerini açıklamazlar, açıklayamazlar. Ya açıklamayı bilmezler ya da açıklamak istemezler. İnsanlığın dünyada varoluşu kötü bir rastlantıdır; fazla kurcalamaya gelmez. Her neyse... Babam bir gece uykuya dalan bir çocuk gibi rahatça öldü. Sözleri beynime işlemişti, sokaklara düşüp yaşam kavgasına karışamazdım artık. Bağımsız bir seyirci olarak oradan oraya gezmeye başladım. Bağımsız bir seyirci olarak kalınabilirse elbet."

Kızın külrengi gözleri uzun bir süredir Heyst'in yüzünü inceliyordu. İsveçli başını kaldırıp Lena'nın varlığını algılayınca kısık bir gülüşle kendini toparladı, değişik bir sesle sürdürdü:

"Evet, bütün bunlar buraya niçin geldiğimi açıklamıyor, değil mi? Niçin geldim gerçekten? İncelemeye değmeyen gizemli bir konuya eğiliyoruz şimdi. İnsan kendini akıntıya bırakıp oradan oraya gider. Büyük başarılara ulaşan pek çok kişi öyle amaçsızca giderken bulmuştur başarının yolunu. Burada oluşumu başarı olarak nitelendirdiğimi sanma sakın. Başarı değildir, göründüğü kadar büyük bir başarısızlık da değildir. Burada olmam kişiliğimde güçsüz bir yan bulunduğunu kanıtlar olsa olsa. O da kesin değil ya!"

Gözlerini kıza dikmişti. Bakışları öyle kederliydi ki, Lena hafifçe gülümsemek zorunluluğunu duydu; söylenenlerden bir anlam çıkaramadığına göre hiç değilse bunu yapabilirdi. O gülüşün biraz daha belirsizi Heyst'in dudaklarına yansıdı.

"Söylediklerim senin merakını gidermeye yeterli olmadı," diye mırıldandı. "Doğrusunu istersen sorduğun sorunun belirli, kesin bir karşılığı da yok zaten. Gelgelelim gerçeklerin değerini yadsıyamayacağımıza göre sana bir gerçeği açıklayayım bari. Günün birinde, kapana kısılmış birine rastladım. Bu sözcüğü iki nedenle kullanıyorum. Birincisi, adamın durumuna çok uygun düştüğü için, ikincisi de az önce sen aynı fiili kullandığın için. Anlıyor musun?"

"Ne diyorsun?" diye mırıldandı kız şakınlıkla. "Üstelik de erkekti ha?"

Heyst güldü:

"Hayır hayır. Onun kıstırılması bambaşka."

Lena, alçak sesle "Benim durumuma düşmüş olamayacağını anlamıştım," dedi.

"Bütün ayrıntıları anlatmayacağım. Bir gümrük işiydi diyelim yetsin. Adamcağız, geçim kaynağının –geçimi de pek

göz kamaştırıcı bir şey değildi haa!– elinden alınmasındansa canının alınmasını, gerçekten öteki dünyayı boylamayı yeğlerdi. Bir başka dünyanın varlığına inandığını biliyorum, çünkü kapana kısıldığını anlayınca, ister inan, ister inanma, bayağı diz çöküp dua etmiş."

Heyst sözlerine ara verdi. Kızın bakışları çok ölçülüydü.

"Sen de onun dua edişiyle alay mı ettin yoksa?"

"Benden öyle bir kabalık bekler misin?" diye karşı çıktı Heyst. Haykırdığını fark edince sesini alçaltarak sürdürdü: "Hayır, gülümsediğimi gizlemek zorunda bile kalmadım. Gülünecek şey değildi. Durumu gülünç değil, acıklıydı. Üstelik kendisi de iyi bir insandı. Dua ettiği için iyi insandı dediğimi sanma sakın. Yok, hayır! Gerçekten dürüst adamdı; bu dünyaya yakışmayan insanlardan. Başarısızlığa uğramış, kapana kısılmış bir adam." Aklına bir şey takılmış gibi durup, kıza: "Sen de kısılmıştın," diye mırıldandı. "Dua etmeyi düşündün mü hiç?"

Kızın ne gözleri oynadı ne de yüzünün çizgileri.

"Ben, 'iyi kız' diye nitelendirilen yaratıklardan değilim," demekle yetindi.

Kısa bir sessizlikten sonra Heyst, "Pek açık seçik bir karşılık sayılmaz ama neyse," diye mırıldandı. "Evet, adamcağız bir güzel dua etmiş. Söylediklerini dinledikçe gülmemek için güç tutuyordum kendimi. Yanlış anlama; gülünç bulduğum dua etmesi değildi. İki Portekizli melezin hazırladığı aşağılık tuzağı bozmak için Gücü Her Şeye Yeten, Her Şeyi Bilen Koca Tanrı'nın yardıma çağırılmasıyla alay etmek aklıma bile gelmedi. Çünkü yakarıcının açısından bakılırsa, düştüğü sıkıntı dünyanın sonunun gelmesinden daha korkunçtu. Gülünç bulduğum, benim, yani Axel Heyst'in, yani hiçbir şeye inanmayan bir serseri, kayıtsız bir gezginin Tanrı'nın elçisi olarak, duruma karışmak üzere seçilmiş olmasıydı. Ben, her şeyi yadsıyan, her şeyi alaya alan ben..."

Lena o yumuşak, ılık sesiyle araya girdi: "Hadi hadi, olduğundan kötü görünmeye çalışma..."

"Yoo hayır. Öyle bir huyum yoktur. Ne doğuştan gelme ne de sonradan edinilmiş. Babamın oğlu olduğumu unutuyorsun. Zekâ bakımından ona asla erişemeyeceğim bir yana bırakılırsa, resimdeki adama tıpatıp benzerim ben. Az önce söylediğimden de kusurluyum aslında. Çünkü hayatımın temel ilkesi olan alaycılığı da yitiriyorum yıldan yıla. Evet, ne diyordum? Haa, karışmak zorunda kaldığım, bana hiç yakışmayan bir rolü üstlenmek zorunda kaldığım durumu eğlenceli bulduğumu söylüyordum, değil mi? Gerçekten çok hoşuma gitti bu iş; adamcağızı da kapandan kurtardım."

"Hoşuna gittiği için kurtardın yani. Öyle mi? Yalnız ve yalnız eğlence olsun diye?"

"Niye öyle kuşkuyla soruyorsun? Adamın sıkıntıda kalmasını istememiştim de diyebilirim. İşin eğlenceli yanını epey sonra fark ettim; dua gücünün, yaşayan, kanlı canlı bir kanıtı olarak görüldüğümü anladığım zaman. Adamın inancı öyle büyüktü ki, tartışmaya bile kalkamazdım. Üstelik Tanrı'yı aradan çıkarmaya kalkışırsam her şeyini bana borçlu olduğu izlenimini doğurabilirdim. Zaten derin bir gönül borcu duyuyordu bana karşı.

Ne tuhaf bir durumda kaldığımı anlıyor musun? Sonraları, onun gemisine yerleştikten bir süre sonra canım sıkılmaya başladı. Düşüncesizlik etmiş, istemediğim bir ilişki kurmuştum. İnsan birine bir iyilik etti mi ona bağlanır nedense. Dostluk denebilir mi buna? Bilmiyorum. Bildiğim bir tek şey var: İnsan ilişki kurmaya başladı mı yanmıştır! Mahvolma yolunda ilk adımı atmış, kötülük tohumu ruhuna girmiştir artık."

Bütün konuşmalarına çeşni katan, bütün düşüncelerinin temelini oluşturur gibi görünen alaycılıkla, şaka edercesine konuşuyordu gene. Bulup getirdiği, sahip çıktığı, birlik-

te yaşamaya ve varlığına hâlâ alışamadığı, hem çok iyi tanıdığı hem de hâlâ yabancı olan bu kadının yanında kişiliği büsbütün vurgulanıyor, varoluşunun iyice bilincine varıyordu sanki.

IV

Lena dirseklerini dizlerine dayamış, başını avuçlarının arasına alıp oturmuştu.

Heyst, "Burada oturmaktan sıkıldın mı?" diye sordu.

Başını iki yana sallamakla yetindi Lena.

"Niye bu kadar durgunsun peki?" Sürekli ağırbaşlılığa katlanmanın sürekli neşeye katlanmaktan çok daha kolay olduğunu, soruyu sorarken fark etmişti. "Neyse, ağırbaşlılık da çok yakışıyor sana." Kızın gönlünü almak için değil, ağırbaşlılık beğenisine gerçekten uygun düştüğü için söylemişti bunu. "Suratsızlığının can sıkıntısından ileri gelmediğini bilirsem saatlerce oturup yüzüne baksam gene bıkmam."

Doğruydu da! Bir kadınla birlikte yaşamanın büyüsü altında, bir kadına sahip olmanın gururu içindeydi henüz. Evet, şaşırmayın, erkeklikten yoksun olmayan her erkek duyar o gururu. Lena dönüp ona bir bakmış, sonra da dimdik yükselen ağaçların altındaki loşluğa, giderek kısalan gölgelere dikmişti gözlerini. Duygularını belli etmekten, kendini ele vermekten çekindiği için bakmıyordu erkeğin yüzüne. Yüreğinin derinliklerinde garip bir istek duyuyordu; büyük bir fedakârlık yapmak, kendini bu adama adamak, benliğini ona sunmak gereksinimi duyuyordu. Heyst'in bunu anlayabileceğini sanmıyordu. O, bu tür gereksinimleri hiç tanımıyordu görünüşe göre; gereksinmenin ne olduğunu bile bilmeyen garip bir yaratıktı. Erkeğin, ses çıkarmadan kendisini gözlediğini sezince –onun suskunluklarının ne anlam taşıdığını hiç kestiremediğinden– tedirgin olup konuya döndü:

"Demek o dostunla yaşadın bir süre. O iyi insanla..."

"O bulunmaz insanla..." Heyst, kızın hiç beklemediği bir hızla dönmüştü öyküsüne. "Olmaz diyecek gücü bulamadığım için yaşadım. İstemiyordum aslında. Gelgelelim o beni koyuvermiyor, ben de derdimi anlatamıyordum. Öyle adamlara hiçbir şey anlatılamaz zaten. Çok duygusal insandı; gereğince açık konuşsam yırtıcı bir kaplan gibi davranmış, o ince duyguları zedelemiş olacaktım. Onun kafası neye benzerdi bilir misin? Birkaç hasır iskemleyle döşenmiş, beyaz badanalı tertemiz bir odaya; iskemleleri boyuna oradan oraya taşır, yerlerini değiştirirdi ama, eşya hep aynı eşyaydı. Başlangıçta, onunla yaşamak çok kolaydı; gelgelelim sonradan şu kömür işine takıldı kafası. Daha doğrusu kömür işi gelip onun kafasına yerleşti. Altı iskemleye birden yayılmıştı hem de, kovabilirsen kov! Zengin olacaktık artık. O da, ben de, bütün ortaklar da zengin olacaktık. Daha önceki yıllarda ansızın korkuya kapıldığım olurdu; dışında kalmaya çalıştığım evrensel güldürüye katılmak zorunda kalacağımdan korkardım hep. İnsanlığın yaşam adını verdiği canavarın beni nerede pusuya düşüreceğini düşünürdüm. O gemide düşecekmişim pusuya! Bensiz hiçbir şey yapamayacağı kanısına kapılmıştı. Birden ona sırt çevirip de yıkılmasına yol açmak ister miymişim? Uzun süre karşı koyamadım; bir sabah... –Yatarken gene diz çöküp dua mı etmişti acaba?– bir sabah teslim oldum."

Heyst yerden bir tutam kuru ot koparmış, hırçın bir el hareketiyle fırlatıp atmıştı.

"Teslim oldum," diye söylendi bir kez daha.

Lena yalnız gözlerini oynatmış, yüreği ve kafası hep yanındaki erkekle ilgili olduğundan Heyst'in duygularını bir anda yüzünden okumuştu. Neyse ki o duygular kısa zamanda silinip gitmiş, onların yerinde sıkkın, bezgin bir ifade kalmıştı.

Heyst, "İnsan hiçbir şeye önem vermezse direnmesi de güçleşiyor," diye söylendi. "Ya da ben kişiliğime ters düşen işler yapmaktan hoşlanıyorum ara sıra. O saçma sapan, sıradan sözleri geveleyip dolaşırken ne kadar eğlendim bilemezsin. Budala gibi alım satım, işçilik, taşıma, ortaklık, kazanç diye sayıklamaya başlayınca gerçekten önemli bir kişi oldum bu adalarda. Önemli kişi ne demek, bir süre bayağı saygıdeğer kişi sayıldım! Dostuma ihanet etmek istemediğimden büyük bir inançla yapıyordum bu işleri; hiç renk vermedim. Hep bağlı kaldım ona, elimden geldiğince yardımcı olmaya çalıştım. Kömürden, madencilikten anlar sanmıştım ben. Anlamadığını bilsem, gene de yapabileceğim bir şey yoktu; ona bağlı kalmak zorundaydım. Dürüstlük, bağlılık, çalışkanlık, hatta sevgi, yaşam adını verdiğimiz iğrenç kumar oyununda birer fişten fazla bir şey olmayabilir ama insan kâğıtları eline aldı mı, sonuna kadar oynamalıdır artık. Evet! Kesinlikle söyleyebilirim ki Morrison'dan yana vicdanım çok rahat. Ne oldu, Lena? Niye öyle bakıyorsun? Hastalandın mı yoksa?"

Heyst yerinden kalkmaya davrandıysa da kız elini uzatıp engel oldu. O da yattığı yerde, bir dirseğinin üstüne yaslanıp Lena'nın yüzündeki anlaşılmaz endişeyi gözlemeye koyuldu. Kız, soluk almakta güçlük çekiyordu sanki.

"Ne oluyorsun?" diye haykırdı Heyst. Ne yerinden kımıldamak, ne de kıza dokunmak isteğini duyuyordu nedense.

"Hiçbir şey yok." Lena yutkunuyordu.

"Yok canım, olacak şey değil. O adamın adı neydi demiştin? İyi duymadım demin."

Heyst, "Hangi adamın?" diye sordu şaşkın şaşkın. "Yalnız Morrison'dan söz ettim ben. Deminden beri anlattığım adam yani. Ne olmuş peki?"

"Senin dostun muydu o?"

"Anlattıklarımı duydun; kendin karar verebilirsin. Ara-

mızdaki ilişki hakkında ben ne biliyorsam sen de onu biliyorsun. Buradaki halk görünüşe bakarak yargıya varır. Ve yanılmıyorsam bizi dost olarak görüyorlardı. Görünüşe bakarak yargılamak! Daha ne olsun! Ondan iyisi can sağlığı."

"Konuşa konuşa beni şaşırtmaya çalışıyorsun," diye haykırdı kız. "Bu konuyu alaya alamazsın!"

"Alamaz mıyım? Evet, doğru. Keşke alabilseydim!" Üzüntülüydü Heyst. "Ya da o budalalığımı büsbütün unutabilsem." Alnının kırışıkları düzelmeden gene o şakacı konuşma tarzına dönmüştü. Yıllardır kendini böyle konuşmaya zorladığından, hiç düşünmeden oluyordu sanki bu. "Peki ama niye öyle bakıyorsun bana? Yok yok, yakınmıyorum. Dayanmaya çalışacağım. Gözlerin..."

Dosdoğru gözlerini içine bakıyordu kızın. Doğrusunu söylemek gerekirse Morrison'u unutmuştu o anda.

"Ne anlaşılmaz insansın, bilir misin Lena? O külrengi bakışların... Ozanın biri, gözler ruhun pencereleridir, demiş. Herifin asıl mesleği camcılık mıydı acaba? Dediği doğruysa, doğa, senin çekingen ruhuna çok uygun camlar bulmuş sayılır."

O susunca, Lena derin bir soluk alıp kendini topladı. Heyst, hiç bıkmadan dinleyebileceği o güzel sesin yepyeni bir tınıyla yükseldiğini duydu.

"Sonunda ortağın öldü, öyle mi?"

"Morrison mu? Evet. Söylemiştim ya!"

" Hayır, söylemedin."

"Söylediğimi sanıyordum. Ya da senin bildiğini sanıyordum. Karşılaştığım insanların içinde Morrison'un öldüğünü bilmeyen yok da."

Lena gözlerini yumdu. Heyst, kızın yüzünde korkuya, dehşete benzer bir duygunun dolaştığını görerek şaşırdı.

"Morrison!" diye mırıldandı kız. "Morrison ha?" Yüzünü yere eğdiğinden ne düşündüğü anlaşılmıyordu ama bu üç

heceli, çok rastlanan soyadının onu anlaşılmaz bir biçimde etkilediği belliydi. Morrison'la tanışmış mıydı yoksa? Heyst bir an böyle düşündüyse de bunun olamayacağına karar verdi. Ayrı dünyaların insanlarıydılar; karşılaşmaları hemen hemen olanaksızdı.

"Anlayamıyorum," diye söylendi. "Sen bu adı daha önce duymuş muydun?"

Kız, kısa hareketlerle başını sallıyor, ağzını açıp "evet" demeye, hatta Heyst'e bakmaya çekiniyordu sanki. Alt dudağını ısırmıştı.

"Morrison adında birini tanıdın mı?"

Lena bu kez başını iki yana salladı, sonra da kendini zorlayarak, duyduğu korkuyu yenmeye çalışırcasına kısa bir cümle söyledi tutuk tutuk. Heyst'in anlattığı adamdan söz edildiğini duymuştu.

Erkek, "Olamaz!" dedi kesinlikle. "Yanılıyorsun. Bir başkasından söz ediliyordu herhalde. Ona..."

Bu şekilde tartışmanın anlamsız olduğunu fark ederek cümlesini yarıda kesti.

"Hayır, senin ortağını konuşuyorlardı," dedi Lena. "Ne var ki senin ortağın olduğunu bilmiyordum o zaman."

Heyst ağır ağır sordu: "Benim ortağımı konuşuyorlardı, öyle mi?"

"Hayır." Kız da onun kadar bunalmış, onun kadar şaşırmıştı sanki. "Hayır. Aslında seni konuşuyorlardı. Ama ben anlamamıştım."

"Kim konuşuyordu peki?" Heyst bağırıyordu. "Nerede konuşuyorlardı? Kimdi bunlar?"

İlk soruyu sorarken yattığı yerden doğrulmuş, dizlerinin üstünde dikilmişti. Yüzleri aynı düzeydeydi şimdi.

"Şu kasabada, otelde! Başka nerede olacak?"

Kendisini çok basit bir kişi olarak gördüğünden hakkında konuşulduğunu duymak Heyst'i şaşırtmıştı. İnsanların ara-

sından bir gölge gibi kayıp geçtiğini sanırdı o; ada dedikodularına konu olabileceği aklına gelmezdi.

"Morrison'dan söz edildiğini söylemiştin hani?" İlgisi zayıflamıştı, baldırlarının üstüne oturdu. "Senin herhangi bir şey duymuş olman da tuhaf ya! Kasaba halkını hep orkestradaki yerinden gördüğünü sanıyordum ben."

Lena, "Öteki kadınlarla birlikte kalmadığımı biliyorsun," dedi. "Onlar yemek yer yemez pavyonlarına dönerlerdi, ama ben otelde kalır, dikişimi, nakışımı bile onların oturduğu salonda yapardım."

"Bunu düşünmemiştim. Ayrıca 'onlar' dediklerinin kim olduğunu da anlamadım."

"Kim olacak? En başta o kırmızı suratlı canavar herif." Otelciyi düşünürken bile hırslanmış, aşırı bir heyecanla konuşmuştu.

Heyst, "Haa Schomberg'i söylüyorsun," dedi ilgisizce.

"Patronla konuşurdu o... Zangiacomo'yla yani. Beni de orada tutarlardı. Öbür canavar... Yani Bayan Zangiacomo, odama gitmeme izin vermezdi."

"Evet, anlıyorum. Eziyetin her türlüsünü biliyormuş kadın. İyi hoş ya, otelcinin Zangiacomo'yla Morrison'dan söz etmesine akıl erdiremiyorum. Morrison onun oteline bile gitmezdi pek. Kasabada Schomberg'in çok daha iyi tanıdığı kimseler var."

Kız ürperdi.

"Ben yalnız Morrison'dan söz ettiğini duydum. Onlardan uzakta, odanın bir ucunda oturmaya çalışırdım ama, o hayvan herif bağırmaya başladı mı her sözünü duyabiliyordum. Keşke duymasaymışım. Kalkıp dışarı çıksam kadın beni öldürecek değildi ya! Yok, belki öldürmezdi ya, mutlaka kavga çıkarırdı. Söver sayar, gözümü korkutmayı becerirdi. Karşılarındakilerin çaresiz durumda olduğunu anladılar mı, onun gibilerinin yapmayacağı şey yoktur. Tuhaftır, kötü ki-

şilerin yanında kolayca eziliyorum ben. İnsana eziyet etmesini öyle iyi biliyorlar ki... Kötü yüreklilik beni korkutuyor."

Heyst, kızın yüzündeki değişikliği gözlüyor, onu avutmak, yüreklendirmek için elinden geleni yapıyordu.

"Çok iyi anlıyorum," dedi. "İnsanlık dışı davranışlara duyarlık gösterdiğin için özür dilemen yersizdir. Ben de sana benzerim o konuda."

"Biraz da korkağım belki."

"Yok canım! O kötülük simgesi kadının karşısında kalsam ne yapacağımı ben de bilemezdim. Utanılacak bir şey yok bunda."

Lena dupduru bakışlarını onun yüzüne dikip çekine çekine sormuştu:

"Neler söylediklerini öğrenmek istemiyor musun?"

"Morrison hakkında mı? Kötü bir şey olamaz. O kadar dürüst, o kadar iyi bir insandı ki! Üstelik çoktan öldü, hakkında söylenenlerin hiç önemi kalmadı artık."

Lena, "Seni konuştuklarını söylemiştim," diye haykırdı. "Morrison'un ortağının zavallıyı önce soyduğunu, sonra da... Eh öldürdü demedi ama ölüme yolladı dedi pekâlâ!"

Heyst bir dakika çıt çıkarmadan düşündükten sonra sordu: "Benim böyle bir şey yapabileceğime inanıyor musun?"

"Adı geçen insanın sen olduğunu bilmiyordum ben. Schomberg bir İsveçli'den söz ediyordu hep. Nereden bileyim... Sen az önce adaya nasıl geldiğini anlatırken anladım ancak."

"Ve olayın benim açımdan nasıl görüldüğünü öğrendin." Sakin konuşmak için büyük bir çaba harcıyordu. "Başkalarının ne düşündüğünü de ben anladım böylece."

Kız bir solukta ekledi: "Schomberg'in dediğine bakılırsa buralarda oturan herkes biliyormuş bu hikâyeyi."

Heyst kendi kendine konuşuyordu: "Hakkımda söylenenlerin beni etkileyeceğini hiç sanmazdım ama oluyormuş demek. Demek ben de o hikâyeyi bilen –ve hiç kuşkusuz ina-

nan– 'herkes' diye adlandırılan ahmaklardan farksızım." Aşırı bir incelikle sordu: "Anlatılan başka şeyler olup olmadığını da öğrenebilir miyim acaba? İnsanın kendisini başkalarının gözüyle görebilmesinde büyük yarar olduğunu söylerler hep. Biraz daha araştıralım bakalım. 'Herkesin' bildiği başka şeyler de var mıymış?"

"Yapma! Öyle gülme!"

"Güldüm mü? Hiç farkında değilim. Otelcinin sözlerine inanıp inanmadığını da sormayacağım. Kişisel yargıların değeri hakkında bir fikrin vardır sanırım."

Lena parmaklarını açmış, birkaç kez büküp gerdikten sonra eskisi gibi kenetlemişti gene. Karşı çıkma anlamına mı geliyordu bu? Yoksa onayladığını mı belirtiyordu? Başka bir karşılık veremeyecek miydi? İnsanın yüreğine işleyen, kızı sevdirmeye yeterli olan o eşsiz, yumuşak sesin yükseldiğini duyunca rahatladı.

"Bunları biz tanışmadan önce duymuştum. Sonradan unuttum gitti. Her şeyi unuttum. Unuttuğum için de seviniyordum. Yeniden doğmuş gibiydim. Öyle olduğunu sen de biliyorsun. Keşke kimliğimi de unutsaydım... Belki de unutmaya başlamıştım bile."

Son sözlerini söylerken sesine yayılan titreşimler Heyst'i heyecanlandırmıştı. Lena güzel bir büyüden söz ediyor, sözcükler gizemli bir anlam taşıyordu sanki. Daha önce aklına gelmeyen bir şey düşündü Heyst. Kız ona bilmediği bir dilde de konuşsa, üstün bir zekâya ve duyarlığa sahip olduğu izlenimini veren bu ses erkeği tutsak etmeye yeterdi.

Lena hâlâ anlatıyordu: "Ne var ki Morrison adı kafamın bir köşesine takılmış. Sen söyleyince..."

"Büyü bozuldu," dedi Heyst. Düş kırıklığına uğramış, aldatılmışçasına bir öfkeye kapılmıştı.

Ansızın, "Üstelik de kimsenin o masala inandığını sanmıyorum," diye haykırdı.

Lena gözlerini açmış, şaşkın şaşkın bakakalmıştı. Boş bulunduğu için irkilmişti aslında. Yoksa gerçekten şaşırmış değildi. Doğrusu aranırsa, tanıştıklarından beri ilk kez o anda, adamın neler hissettiğini çok iyi anlıyordu.

Heyst alaycı bir kahkaha attı:

"Ben de neler saçmalıyorum!" diye mırıldandı. "Böyle şeylere önem verirmişim sanki! Dünyanın yaratıldığı günden kıyamet gününe kadar herkes ne isterse düşünsün umurumda değil!"

"Bugüne kadar güldüğünü hiç duymamıştım," dedi kız. "Bu ikinci oluyor bugün."

İsveçli ayağa fırlamış, tepesine dikilmişti:

"Nedenini açıklayayım," dedi. "Bir insanın gönlünün kapılarını kırıp açarsan... Senin bana yaptığın gibi yani... Sevgiyle birlikte çeşitli zaaflar da girer artık oraya; utanç, öfke, budalaca hırslarla korkular... Ve budalaca bir neşe. Benim gülüşümü nasıl yorumladın bakalım?"

"Hayır! Hiç de neşeli bir gülüş değildi. Peki ama bana niye kızıyorsun? Beni o hayvanların elinden kurtarıp buraya getirdiğine pişman mısın? Nasıl bir yaratık olduğumu biliyordun. Her şeyi anlattım."

Heyst, "Şunun düşündüklerine bakın!" diye mırıldandı. Kendini toplamıştı artık. "Hiç üzülme. Senin anlattıklarından fazlasını da biliyorum ben. Sen bile benim seni tanıdığım kadar iyi tanımazsın kendini. Ne var ki hâlâ sezinleyemediğim özelliklerin de var."

Yere, kızın yanma oturmuş, elini avuçlarının arasına almıştı. Lena usulca sordu:

"Daha ne istiyorsun peki?"

Bir süre hiç ses etmeden düşündü Heyst. Sonra da avucundaki ince parmakları sıkıp bir itirafta bulunurcasına açıkladı: "Korkarım ki olanaksızı istiyorum."

Avucundaki el, okşamayı karşılıksız bırakmıştı. Heyst, bu

düşünceyi kafasından kovmak ister gibi başını iki yana sallayıp alışılagelmiş konuşma tarzıyla sürdürdü:

"Ben de amma çok şey istiyorum, değil mi? Elimdekinin değerini bilmediğimden değil! Yoo, hayır! Elimdekini çok değerli bulduğum için artmasını, eksiksiz olmasını istiyorum. Mantıksızlık ettiğimi de biliyorum. Benden bir şey esirgediğin yok... artık."

"Esirgeyemem zaten." Lena ne elini çekmiş, ne de parmaklarını oynatmıştı. "Keşke daha fazlasını verebilsem," diye mırıldandı. "Daha fazlasını, daha iyisini. Ya da... Ne bileyim, senin istediğin neyse onu işte."

İçtenlikle söylenen bu basit sözcükler, Heyst'i duygulandırmıştı.

"Ne istediğimi anlatayım," dedi. "O ahmak otelcinin kimden söz ettiğini bilseydin gene benimle gelir miydin, gelmez miydin? Bunu öğrenmek istiyorum. Bu katille gelir miydin?"

Lena, "Seni o zaman hiç tanımıyordum," diye haykırdı. "Üstelik onun söylediklerinin ne anlama geldiğini anlayacak kadar sağduyum var. Cinayet sayılmaz bu. Cinayet olarak düşünmedim ben."

"Böyle iğrenç bir yalan uydurmasına akıl erdiremiyorum. Görünüşe göre ne demek; o gerçekten budala. O çapraşık masalı nasıl uydurabildi acaba? Benim yüzümden kötülük mü akıyor yoksa? Korkunç, katıksız bencillik mi okunuyor yüzümde? Yoksa öyle bir iş yapabilen insanlar çoğunlukta olduğundan herhangi bir kimseye yakıştırılabilecek bir davranış biçimi mi bu?"

Kız, "Cinayet değildi!" diye diretti.

"Biliyorum. Çok iyi anlıyorum. Cinayetten daha da kötü. Adamı açıkça öldürmek daha dürüst bir iş olur bence... Ne var ki ben hiç adam öldürmedim."

"Niye öldüresin?" Lena'nın sesi korkuluydu.

"Güzel kızım, benim gezip dolaştığım ayak basılmadık yerleri, vahşi yerliler arasında geçirdiğim günleri görmeyen insanların çoğu –ince bir deyimle söylemek gerekirse– kan dökmek zorunda kalmışlardır. En uzak, en kuytu, en bilinmedik yerlerde bile insanların hırsını uyandıran ne belli bir isteğim ne belli bir tasarım vardı. Yersiz bir inatçılığa kapılacak kadar kararlı bir adam da değilim. Başkaları belli bir yere gidiyor, bense oradan oraya dolanıyordum diyebilirim. İşte amaçlarımızla tuttuğumuz yollar arasındaki bu değişiklik beni uysallaştırmıştı. Bir nokta daha var: Ben, –yaşam demeyeceğim, çünkü yaşam denen şeyi öteden beri küçümserim– sağ kalmaya da pek önem vermiyordum. Cesaret adı verilen şey bu mudur bilmem ama, sanmıyorum."

"Ne? Sen kendini cesaretsiz mi buluyorsun yani?"

"Hiç bilemeyeceğim. Benimki her an eline bir silah almak isteğini duyan bir cesaret değil. Bu kesin. Hiç istemeden katıldığım kavgalarda bile silah kullanmak gereğini duymadım. İnsanların cinayet işleme nedenleri öyle aşağılık, öyle iğrenç, öylesine önemsizdir ki. Aslına bakarsan bütün davranışlarının nedenleri öyledir ya! Hayır, ben ne adam öldürdüm ne kadın sevdim... Düşlerimde, düşüncelerimde bile."

Avucundaki eli dudaklarına götürmüş, usul usul öpüyordu. Lena erkeğe sokuldu. Heyst öpmeyi bitirdikten sonra da bırakmadı kızın elini.

"Öldürmek ve sevmek... Yaşamın en önemli girişimleri! Oysa ben ikisine de yabancıyım. O yüzden, sakar davranışlarımı, kusurlu konuşmalarımı, yersiz suskunluklarımı bağışlamanı dilerim."

Huzursuzca kıpırdandı. Kızın tutumundan düş kırıklığına uğramıştı, ama hoş görmeye çalışıyordu. Bir yandan da böyle sessizlik içinde, avucuna teslim olan eli tutup oturmakla, o güne kadar tatmadığı bir yakınlık duyuyordu kıza. İkisi bir bütün olmuşlardı sanki. Gene de bir eksiklik –bel-

ki asla giderilemeyecek bir eksiklik– vardı bu bütünleşmede. Yaşamın sunduğu bütün armağanları kusurlu ve değersiz kılan, her birini boş bir düş, bir tuzak haline getiren de bu duyguydu işte.

Beklenmedik bir anda kızın elini sıktı öfkeyle. Bağımsızlığını yitirince sakinliğini de yitirmişti.

"Cinayet değil, diyorsun. Elbette değil. Ama az önce Morrison'un adı geçip de beni konuşmaya zorladığın zaman, otelcinin sözlerinin bana yöneldiğini anladığın zaman garip bir duyguya kapıldın değil mi? Yüzünden belliydi."

"Biraz şaşırdım."

"Benim öyle iğrenç bir iş yapmama mı şaşırdın?"

"Seni yargılayamam ben. Dünyayı verseler yargılayamam."

"Yaa?"

"Benim için evreni yargılamak gibi bir şey bu." Boştaki elini kaldırmış, yerle göğü içine alan bir hareket yapmıştı. "Elimden gelmez."

Bunun ardından gelen uzun sessizliği Heyst bozdu:

"Ben! Ben zavallı Morrison'a haksızlık edecek, onu öldüreceğim ha? Ben onun duygularına bile saygı gösterdim, onu incitmemek için çırpındım. Deliliğine bile saygı gösterdim. Evet, deliliği! Elmas Körfezi'ndeki iskelenin çevresindeki yıkıntı onun deliliğinin kanıtı değil mi? Peki, başka ne yapabilirdim? Beni kurtarıcısı olarak görmekte diretiyordu. Her an gönül borcunu belirtmek istiyor, beni utanca boğuyordu. Ne yapabilirdim ki? O Allah'ın cezası kömürle gönül borcunu ödeyecekti aklı sıra. Gönlünü etmek istedim, küçük bir çocuğun oyununa katılır gibi bu işe katıldım. Küçük bir çocuğun onurunu kırmak ister mi insan? Bunları anlatmamın da bir yararı yok ya! Evet, buranın halkı aramızdaki ilişkiyi anlayamazdı elbet. Ama niçin ilgilenmek gereğini duysunlar? Ben zavallı Morrison'u öldürmüşüm ha? Bak iyi dinle: Bir insanı öyle bir oyunla soymak, gırtlağını sıkıp öldürmek-

ten belki daha kolay, ama çok daha aşağılık, çok daha alçakça bir şeydir. Bunu anlıyor musun?"

Lena anladığını, söyleneni doğru bulduğunu anlatmak için birkaç kez başını salladı. Heyst sorarcasına bakıyor, sevecenlik görmeyi umarcasına bekliyordu.

"Kaldı ki ben Morrison'u ne soydum ne öldürdüm," diye sürdürdü. "Senin böylesine heyecanlanmanı anlayamıyorum. Şimdiye kadar söylediğin tek söz de beni yargılamayacağın."

Kız aklından geçenleri hiç belli etmeyen donuk, buğulu bakışlarla baktı yüzüne:

"Yargılamam, demedim. Yargılayamam dedim."

"Ama ateş olmayan yerden duman çıkmaz diye düşündün herhalde." Sesindeki şakacılık gerginliğini örtmek için yeterli değildi. "Yarım yamalak duyulan birkaç cümlenin ne büyük gücü varmış meğer. Schomberg'i dinlerken özel bir ilgi göstermiyordun sanırım. Neler söylediğini anlatsana! Yalancı gırtlağından çatal dilli ağzına yükselen kötülük masalını ben de duyayım. Hepsini tam tamına hatırlarsan beni de inandırabilirsin belki."

"Dinlemiyordum," diye karşı çıktı kız. "Söyledikleri beni hiç ilgilendirmiyordu. Birkaç şey hatırlıyorum yalnızca. İkinizin pek dost göründüğünü, sonra senin, istediğini elde edip adamdan bıkınca onu kovduğunu, ölsün diye vatanına gönderdiğini anlatıyordu."

O eşsiz sesiyle aktardığı sözler öfkeyle, biraz da niteliği anlaşılmayan bir başka duyguyla çınlıyordu. Konuşmasına ansızın ara verdi, yüreği ağırlaşmış, ölümcül bir bezginliğe kapılmışçasına uzun, siyah kirpiklerini indirdi.

"Evet, bıkabilirdin elbet. Ondan da... Başkalarından da bıkabilirsin. Sen kimselere benzemezsin... Bunu düşününce birden üzüntüye kapıldım. Ancak senin kötülük yapabileceğini hiç düşünmedim. Ben..."

Heyst sert bir hareketle elini itince cümlesini yarıda bıraktı. Erkek hırslanmıştı gene. Bağırmak kişiliğine aykırı olmasa delicesine haykırabilirdi.

"Hayır, olamaz! Bu yeryuvarlağı, bütün öbür gezegenlere, bütün evrene kötülük tohumu saçmak için yaratılmış yalnızca! Kendimden iğreniyorum; bir lağım çukuruna düşmüşüm gibi geliyor bana. Ve sen... Sen beni yargılamayacağını söyleyip geçiyorsun. Yargılamayacağını değil de..."

Heyst ona bakmadığı halde, Lena, bu saldırı karşısında başını kaldırmak gereğini duydu.

"Senin kötülük yapacağına inanmıyorum," diye söylendi. "İnanamam."

Heyst elinin ayasını onun yüzüne tuttu. "Bu kadarı yeter," demek istiyordu sanki.

Ruhu ve bedeni sevgiden, sevecenlikten çok başka duygularla sarsılıyordu şimdi. Nefretle bakıyordu karşısındaki yaratığa. Ne var ki bu da ancak bir dakika sürdü. Lena'nın sevimliliğini görmüş, özel yaşamlarında gösterdiği inceliği anımsamıştı. Kızın kişiliğinde öyle bir giz vardı ki, çevresindekilere heyecan veriyor... Ve asla ele geçmiyordu.

Heyst yerinden fırladı, bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Gizli öfkesi çürük bir yapı gibi dağılıp gitmiş, geride pişmanlık ve boşluk duygusu kalmıştı. Öfkesi kıza değil, yaşamın kendisine yönelmişti. Yaşam denen o aşağılık tuzağa düşmüştü o da. Düşebileceği en kötü tuzağın bu olduğunu bildiği halde yakalanmıştı.

Birden döndü, kıza sokulup yere, onun yanı başına çöktü. Onun dönmesine, hatta başını kaldırıp bakmasına zaman bırakmadan eğildi, ağzıyla Lena'nın dudaklarını örttü. Gözyaşlarının tuzlu acılığı vardı o dudaklarda. Heyst kızın ağladığını hiç görmemişti. Yepyeni bir şeydi bu; sevgisi yenilenmiş, yeniden tutulmuştu sanki. Lena gözünün ucuyla bir baktı, gövdesini çekip başını çevirdi. Elini bir kraliçe gi-

bi sallayıp yalnız kalmak istediğini belirtti. Ne var ki Heyst, bu buyruğa hiç kulak asmadı.

V

Lena gözlerini açıp oturduğu yerde doğrulunca Heyst de ayağa fırladı; kızın biraz öteye yuvarlanan mantar şapkasını almaya koştu. Lena da dağılan saçlarını toplamaya koyulmuştu. Heyst şapkayı getirip kendi sesini duymaktan korkarcasına, ağzını açmadan önüne bıraktığında Lena, uzun, kestane rengi örgüleri başına doluyordu.

Bir süre sonra, "Artık dönsek iyi olacak," dedi Heyst.

Kızın kalkmasına yardım etmek için elini uzattı. Gülümsemeye isteklenmişti ama kızın yüzünü görünce vazgeçti. Lena'nın yüreğindeki bitkinlik yüzüne yansımıştı. Ormandaki patikaya varmak için denizi gören düzlükten geçmeleri gerekiyordu gene. Kız, cayır cayır yanan o boşluğa, göz kamaştıran uçsuz bucaksız, parıltılı, çırpıntılı sıvıya, amansız, acımasız gün ışığına baktıkça, yerlerinde kımıldamadan duran yıldızların aydınlattığı dost geceleri, günün yorgunluğunu taşıyan yürekleri dinlendiren kadife göklerle denizin gizemli bir gölge haline geldiği saatleri özlüyordu. Elini gözlerine siper edince arkasından gelen Heyst:

"Artık oyalanmayalm Lena," diye seslendi usulca.

Kız hiç karşılık vermeden yürüdü. Heyst günün bu sıcak saatlerinde ilk kez dolaştıklarını düşünüyor, sıcağın kıza dokunacağından korkuyordu. Lena erkeğin bu yüzden kaygılandığını duyunca hem rahatlamış hem sevinmişti. Kimliğini anımsıyor, yürüdükçe kim olduğunun bilincine varıyordu yeni baştan. Bir orkestrada çalışmak zorunda kalan yoksul bir Londralı değil miydi o? Bu adam, dünyada bir eşi daha bulunmayan bu adam kurtarmamış mıydı onu? Onu aşa-

ğılanmaktan, ciddi tehlikelere göğüs germekten kurtaran Heyst değil miydi? Bunları düşünürken hem seviniyor, içten içe gururlanıyor hem de sıkılıp yüreğine bir ağırlığın çöktüğünü duyuyordu.

"Birazcık sıcakta kalmakla hastalanacak değilim," dedi kararlı bir sesle.

"Belki öyle ama, tropikal kuşlardan olmadığını da unutmamak gerek."

"Sen de buralarda doğup büyümedin ya!"

"Evet, o da doğru. Ben senin kadar da sağlıklı değilim belki. Bir saksıdan bir başka saksıya aktarılmış bitkiler gibiyim ben. Aktarılmış demek de yanlış. Kökünden sökülüp bırakılmış bir bitkiyim aslında. Doğada rastlanmayan bir yaşam biçimi benimki. Ne var ki erkeklerin her güçlüğe dayanması gerekirmiş söylendiğine göre."

Lena arkasına dönüp baktı; Heyst gülümsüyordu. Kızın gölgelerden, patikadan çıkmamasını öğütledi. Patika gölgede olmakla birlikte hava sıcak ve kıpırtısızdı. Ara sıra kömür şirketinin açtığı alanı görebiliyorlardı. Ağaçların yakılmasıyla açılan alan güneşin altında kavruluyor, toprağın üstünde kalan güdük, kara kökler ürkünç bir görünüm yaratıyordu. Açıklığı çabucak geçip bungalova vardılar. Wang'ın verandada durduğunu görür gibi olmuşlardı ama onlar basamakları çıkarken Çinli çoktan gitmişti. Lena hiçbir hareket görmediğini söyleyerek yanılmış olabileceklerini ileri sürdü. Oysa Heyst'in hiç kuşkusu yoktu.

"Wang bizi bekliyordu. Gecikmişiz."

"Gerçekten burada mıydı? Bir an bir beyazlık seçer gibi oldum, bir saniye sonra da hiçbir şey göremedim."

"Öyledir o. Birden yok olur. Bizim Çinli'nin inanılmaz bir becerisi vardır bu konuda."

"Bütün Çinliler öyle midir?" Biraz merak, biraz da huzursuzlukla sormuştu.

Bu soru Heyst'in hoşuna gitti. "Hepsi onun kadar usta değildir."

Uzun bir yürüyüş yaptıkları halde kızın sıcaktan pek etkilenmediğini fark etti. Alnındaki ter damlacıkları beyaz bir çiçeğin üstüne düşen çiy damlalarını andırıyordu. Karşısındaki sağlam, ince ve esnek bedene baktıkça büsbütün beğeniyordu Lena'yı.

"İçeri gir, beş on dakika dinlen," dedi. "Sonra Bay Wang karnımızı doyurur."

Sofra hazırlanmıştı. Lena odasından çıkıp masaya oturduklarında Wang hiç ses etmeden, çağrılmadan gelip işe koyuldu. İşi bitince de yok oldu.

Derin bir sessizlik, boğucu sıcağın yarattığı, kötülüklere gebe olduğu izlenimini uyandıran bir sessizlik çökmüştü Samburan'ın üstüne. Heyst büyük odada yalnızdı. Onun, eline bir kitap aldığını gören kız da odasına çekilmişti. Heyst babasının resminin altına oturmuştu ve o iğrenç iftira gene aklına takılmıştı. Ağulu bir şey yutmuşçasına içi yanıyor, midesi bulanıyordu. Öyle bir iğrenti duyuyordu ki, yere tükürebilirdi. Bu isteğini fark edince başını sallayıp kendini topladı. Utanmıştı. Onun kafası böyle çalışmamalı, düşündükleri böyle fiziksel tepkiler yaratmamalıydı. Sıkıntıyla kıpırdanıp kitabını yüzüne doğru kaldırdı. İki eliyle kavradığı kitap babasının yazdıklarından biriydi. Rastgele bir sayfayı açtı, ortalardan bir yerden okumaya başladı. Baba Heyst her konuyu işlerdi kitaplarında; zaman ve uzay kavramlarını, hayvanlarla yıldızları. Düşüncelerle eylemleri inceler, insanların çektikleri acılardan, huysuzluklarıyla mutluluklarından söz ederdi. Oğlu, sağdaki duvarda, başının biraz üstünde asılı duran tablodaki adamın kendisini izlediğini sezmiş gibi bütün dikkatini kitaba verdi. Gerçekten de, ince hasır duvara asılı kalın çerçevenin içindeki kımıltısız profil, sürgünde olmasına karşın evin-

deymiş gibi bakıyor, odayı varlığıyla doldurarak egemenliğini sürdürüyordu.

Oğlu okumaya dalmıştı:

"Yaşamın insanoğluna kurduğu tuzakların en kötüsü ve en incesi sevgide bulduğumuz avuntudur; çünkü düşler, ten tutkusundan kaynaklanır."

Heyst, *Fırtınayla Toz* adını taşıyan ince cildi karıştırıyor, birbiriyle ilgisi olmayan bölümlere, kimisi güç anlaşılan, kimisi büyük bir söz ustalığı gösteren cümlelere rastgele göz gezdiriyordu. Babasının konuştuğunu duyar gibi oluyordu; yaşlı adam birkaç söz söyleyip duruyor, derken yeni bir konuya geçiyordu sanki. Bu yanılsama onu önce şaşırtmış, sonra hoşnut etmişti. Kendisini bu yarı inanca; babasının bu dünyadan büsbütün yok olmadığı, sesini, kendi kanını taşıyan birine duyurabildiği duygusuna kaptırdı. Evrensel hiçliği –korkuyla karışık da olsa– ne büyük, ne tuhaf bir dinginlikle düşünmüştü o adam! Belki de her sorunun ardından karşımıza dikilen ölümü kolaylaştırmak için yapmıştı bunu.

Heyst kıpırdanınca hayali kişi sustu; erkek, elindeki kitabın son sayfasını okuyordu şimdi.

"Canice düşler kuranlarla vicdan azabı çekenler, sakin, uysal kişilerin hiç akıl erdiremeyecekleri pek çok şeyi bilirler. Cehennemin derinliklerine inmeyi göze alanlar ya da o inişi düşleyenler yalnız ozanlar değildir. Sanırım en sessiz, en sakin insanın bile, 'Bu çile bitsin de, ne olursa olsun,' diyeceği bir an gelir...

Herkesin ermişliğe yaklaştığı, ileriyi önceden gördüğü durumlar olur. Gelgelelim bundan bir yarar ummak da yersizdir. Dünyanın yapısı ne bundan ne de başka herhangi bir şeyden yararlanmamıza izin vermez. Ve kurbanlarının koyduğu ölçülere göre değerlendirilirse gerçekten iğrenç, gerçekten rezil bir yapıdır o. Sertçe karşı çıkmayı hoşgörebilir; ama gene de ezip geçer... Tıpkı körükörüne

boyun eğmeyi ezip geçtiği gibi. Kötülük adını verdiğimiz şeyin ödülü kötülüğün kendisi, erdem adını verdiğimiz şeyin ödülü de erdemliliğin kendisi olmalıdır. Başka bir ödül beklenemez...

İleriyi görseler de görmeseler de insanlar tutsaklıklarını severler. Yadsımanın bilinmeyen gücüyle direnmektense, köleliklerinin dağınık yatağında yatmayı yeğlerler. O tiksinç acıma duygusunu uyandıran tek yaratıktır insan. Gene de, insanlığın kötülüğüne değil, bahtsızlığına inanmayı daha kolay buluyorum ben..."

Böyle bitiyordu sayfa. Heyst kitabı dizine koydu, başını eğmiş otururken Lena'nın seslendiğini duydu.

"Oturuşuna bakılırsa çok mutsuzsun."

" Seni uykuda sanıyordum ben."

"Yatmıştım ama hiç gözümü kırpmadım."

"Biraz uyusan dinlenirdin. Bugün epey yürüdük. Bir deneseydin."

"Söyledim ya! Yattım ama uyuyamadım."

"Ve bana seslenmek aklına gelmedi, öyle mi? Yalnız kalmak mı istedin yoksa?"

"Ben mi? Ben mi yalnız kalmak isteyeceğim?"

Heyst, kızın kitaba baktığını görmüş, kalkıp ince cildi kitaplığa yerleştirmişti. Arkasına döndüğünde Lena'nın her zaman oturduğu koltuğa yerleştiğini gördü. Kız bütün gücünü, direncini yitirmiş gibi görünüyordu. Yalnız gençliği kalmıştı geriye; onun acımasına sığınan zavallı bir gençlik. Yanına gitti çabucak.

"Yorgunsun, değil mi? Suç bende. O kadar yükseklere götürmemeliydim seni. Saatlerce sıcakta bırakmamalıydım. Esinti de yoktu!"

Lena, koltuğa yayılmış oturuyor, gözlerini dikmiş erkeğin yüzündeki kaygıyı gözlüyordu. Oysa onun gözlerinden hiçbir şey okunmazdı. Bundan ötürü de Heyst kızın gözlerinin

içine bakmamaya çalışıyordu. Kımıltısız beyaz kollara bakıyordu o; savunmasız dudaklara... Fakat hayır, kaçmanın yolu yoktu... İri iri açılan gözlere bakmasa olmayacaktı. Külrengi yuvarlaklarda, puslu, soğuk kuzey ülkelerinde uçan deniz kuşlarını anımsatan bir ürkeklik vardı. Kızın konuştuğunu duyunca irkildi. Ses, fiziksel beraberliklerinin bütün güzelliğini yansıtmıştı gene.

"Beni sevmeye çalışmalısın," diyordu Lena.

Heyst şaşırdığını belirten bir hareket yaptı.

"Çalışmak mı? Oysa ben sanıyordum ki..." Kızı sevse bile bunu açıkça söylemeyi hiç akıl etmemiş olduğunu hatırlayınca cümlesini yarım bıraktı. Birkaç basit sözcük yeterdi. Ne var ki, bir türlü dudaklarından dökülmüyordu o sözcükler. "Neden böyle konuştuğunu bilmek isterdim," dedi.

Lena gözlerini indirmiş, başını yana çevirmişti:

"Benim yaptığım hiçbir şey yok," diye söylendi kısık sesle. "İyilik yapan, yardım eden, sevecenlik gösteren hep sensin. Belki de yalnız bunun için bağlandın bana. Belki sana arkadaşlık ettiğim için seviyorsun. Ya da... Her neyse! Ama bana öyle geliyor ki, beni ben olduğum için sevemeyeceksin asla. Oysa insanlar birbirlerini sonsuza dek seveceklerse sevginin o türü gereklidir bence." Başı önüne sarktı, "Sonsuza dek," diye yineledi fısıltıyla. Sonra da ancak duyulabilen bir sesle yalvardı: "Bir dene ne olur!"

Son sözleri –sözlerin anlamı değilse bile sesi– ok gibi saplanmıştı Heyst'in yüreğine. Belki kadınlarla konuşmaya alışık olmadığından, belki de dürüstlüğünden ötürü ne diyeceğini bilemiyordu. İyice savunmasız kalmıştı şimdi; "yaşam" gelip gırtlağına basmıştı. Neyse ki gülümsemeyi becerebildi: Kız ona bakmıyordu, ama o ne yapmış etmiş, adalarda yaşayan herkesin çok iyi tanıdığı, şakacı bir inceliğin simgesi olan Heyst gülüşünü takabilmişti yüzüne.

"Sevgili Lena," diye söylendi, "yanılmıyorsam benimle

kavga etmek niyetindesin sen. Bense tartışmaktan bile çekinmişimdir öteden beri!"

Kız hiç kımıldamadı. Heyst dirseklerini kaldırmış uzun bıyıklarının uçlarını büküyor, erkekliğini belirtip şaşkınlığını gizliyordu. Çevresini saran dişilik bulutuna yerleştirilmiş birtakım tuzaklar bulunabileceğinden korkuyor, adım atmaya çekiniyordu sanki.

"Ne var ki sen de haklısın," dedi sonunda. "Burada benden başka kimse yok. Oysa bu dünyada kavga etmeden yaşamak da olanak dışı sanırım."

Karşısındaki koltukta oturan kız, bilmediği bir dilde yazılmış bir kitap gibiydi onun için. Daha doğrusu, okuma yazma bilmeyenlerin her kitabı gördüğü gibi görüyordu onu: gizemli bir nesne. Kadınlarla hiç ilgisi olmamıştı daha önce. Gençlik düşleriyle beslenen, sevişme temrinleriyle güçlenen sezgiden yoksundu. Üstelik bu dünyada, yalnız sevmekle değil biraz da çekişmesini bilmekle düzenlenir gönül işleri. Oysa Heyst'in tutumu, elindeki yazının önemli bir açıklama olduğunu bilen, ancak okumayı beceremediği için evirip çevirmekle yetinen birini andırıyordu. Ne söylemesi gerektiğini bile kestiremiyordu o. Sonunda düşüncelerini şöyle belirtti:

"Seni bu kadar üzen şeyin, yaptığım ya da yapmadığım hangi hareket olduğunu bile anlayamıyorum."

Gene sustu. İlişkilerinin eksik olan, kusurlu olan yanlarını düşünüyordu. Kızı hep yanında tutmak, gözünün önünde bulundurmak istiyor, görmediği anlarda onun belirsiz, uçucu bir varlık, asla ele geçmeyecek bir vaat olduğunu sanıyordu.

"Hayır, anlayamıyorum," diye söylendi. "Ne demek istediğini anlayamıyorum gerçekten. Geleceği mi düşünüyorsun?"

"Gelecek" sözcüğünü kullanmaktan bile utanç duyduğundan aşırı bir şakacılıkla sormuştu bu soruyu. Ne var ki

bir zamanlar yadsıdığı kavramlar birer birer yaşamına girmeye başlamışlardı artık.

"Geleceği düşünüyorsan hiç kaygılanma. İnsanların öteki dünya diye adlandırdıkları şeyden korkmak ne kadar yersizse, geleceğimiz için kaygılanman da o kadar yersiz."

Lena gözlerini onun yüzüne çevirdi. Doğa o gözlere dupduru, apaçık bakışlarla bakmaktan öte bir ifade yeteneği tanımış olsaydı, Heyst son sözleriyle kızı büsbütün korkuttuğunu ve korkuyla ağırlaşan o yüreğin kendisine büsbütün bağlandığını anlayabilirdi. Sevimli bir gülümsemeyle sürdürdü:

"Geleceği hiç düşünme. Bu sabah anlattıklarını duyduktan sonra yeniden insanların arasına dönmek isteyeceğimi sanmıyorsun herhalde. Ben... Ben Morrison'u öldürmüşüm ha! Belki gerçekten onların düşündüklerini yapabilecek yaratılışta bir insanımdır. Ama önemli olan şu: Yapmadım! Neyse, bu konuyu kapatalım, sinirleniyorum. Sinirlendiğimi itiraf etmekten de utanıyorum, ama doğrusu bu. Unutalım gitsin! Sende öyle bir güzellik var ki, bana çok daha çirkin, çok daha kötü şeyleri de unutturabilir. Biz unuttuk mu hatırlatacak kimse de çıkmaz buralarda."

O sözünü bitirmeden Lena başını kaldırmıştı.

Heyst, "Bizi kimse tedirgin edemez," diye bitirdi ve yüzüne dikilen bakışlarda bir istek, bir çağrı görmüşçesine eğilip kızı koltuk altlarından kavradı, yerinden kaldırarak sımsıkı sarıldı. Lena bu sevgi gösterisine öyle bir hevesle karşılık vermişti ki, havada tuttuğu gövde tüy gibi hafif geliyor, Heyst, birbirlerine çok daha yakın oldukları anlarda bile tatmadığı bir haz duyuyordu.

Kımıldamadan oturan kızın ona böylesine istekle sarılacağı hiç aklına gelmemişti. Ne var ki biçimli kolların boynuna dolanmasıyla, küçük bir çığlığın ardından gelen "Buradaymış!" sözünü duyması bir oldu. Lena kollarından sıyrılmış, gidip odasına kapanmıştı.

VI

Heyst afallamıştı. Bütün odayı bu olmadık işe tanık tutmak istercesine çevresine bakınırken Wang'ın kapıda belirdiğini gördü. Wang'ın eve girip çıkma, belirip yok olma saatleri o kadar kesin ve düzenliydi ki bu ani geliş, İsveçli'yi büsbütün şaşırttı. Önce güleceği tuttu. Onları kimsenin tedirgin edemeyeceğini söylemişken yanıldığının böylesine somut bir biçimde kanıtlanması sinirlerini gevşetmişti bir an. Gelgelelim biraz da öfkelenmişti. Çinli hiç ağzını açmadan dikiliyordu önünde.

"Ne var? Ne oldu?" diye sordu sertçe.

Çinli, "Orada bir sandal var," diye yanıtladı.

"Nerede? Ne demek istiyorsun? Akıntıya kapılmış boş bir sandal mı gördün?"

Wang'ın duruşunda koşarak geldiğini belirten bir şey vardı, ama soluk alışı düzenli, konuşması sakindi.

"Hayır... Kürek çekti."

Heyst bunu duyunca şaşırmış, sesini yükseltmişti.

"Malay insanı mı?"

Wang, "hayır" dercesine iki yana salladı başını.

"Duydun mu Lena?" Heyst içeri sesleniyordu. "Wang'ın söylediğine bakılırsa yakınlarda bir sandal varmış. Sandal nerede, Wang?"

"Henüz burnu dönmemiş." Malay diliyle konuşmaya başlamıştı nedense. Sesini de yükseltmişti. "İçinde üç kişi var. Üç beyaz..."

"O kadar yakın ha?" Heyst verandaya çıkmış, Wang da ardından gitmişti. "Beyaz olabileceklerini hiç sanmıyorum. Olacak şey değil!"

Açıklığa düşen gölgeler uzamaya başlamıştı bile. Güneş alçalmış, bungalovun önündeki yanık topraklar kızıl bir ışıkla aydınlanmıştı. Düzlüğün bitiminde, hiçbir dal uzatma-

dan otuz metreye kadar yükselen, direği andıran ağaç gövdeleri görülüyordu. Boylu çalılar iskeleyi gizliyor, Wang'ın, özel yaşamlarını yabancı gözlerden uzak tutmak için diktiği bambu çitin üstünden ancak kulübesinin hasır damı seçilebiliyordu. Wang dışarı çıkar çıkmaz o yana bir göz atmıştı. Heyst verandada durakladı, sonra bir adım gerileyip odaya girdi.

"Gelenler beyazmış Lena," diye seslendi. "Sen ne yapıyorsun?"

Kız içteki odadan karşılık verdi: "Gözlerime soğuk kompres yapıyordum."

"Haa, iyi iyi."

"Geleyim mi?"

"Hayır. En iyisi... Ben iskeleye ineceğim. Sen evde kal en iyisi. Çok garip doğrusu."

Ne kadar garip olduğunu ancak Heyst bilebilirdi. Ayakları onu iskeleye götürürken kafasında ünlemler sıralanıyordu. Peşinde Wang, dekovil hattı boyunca yürüdü.

"Sandalı gördüğünde sen neredeydin?" diye seslendi omzunun üstünden. Wang kıyıya, iskelenin yanına inmiş olduğunu açıkladı Malay diliyle. Kömür tepeciğinden birkaç parça kömür almak niyetindeymiş. Başını kaldırınca sandalı görmüş. Yerli kayığı değilmiş tekne; beyazların yaptıkları sandallardanmış. Gözlerinin keskin olduğunu belirtti. Sandalı da kürektekileri de açık seçik görmüş. Bunu söylerken elini gözlerinin üstünde dolaştırdı; o görünüm gözlerini rahatsız etmişti sanki. Hemen geri dönüp koşa koşa eve geldiğini söyleyerek bitirdi.

Heyst, "Demek yanılmadığından eminsin?" deyip ilerledi. Çalıların bittiği noktaya gelince birden durdu. Wang birkaç adım geride, çalıların arasındaki patikadaydı hâlâ. Bir Numara'nın, açıklığa gelmesi için seslendiğini duyunca çabucak öne geldi.

Heyst, "Hani sandal?" dedi sertçe. "Söylesene! Sandal nerede diyorum?"

Denize uzanan burunla iskelenin arasında hiçbir şey yoktu. Kara Elmas Körfezi bomboş, ışıltılı bir morlukla kararıyor, Samburan Dağları'nın gölgesinde olmayan açık denizse ışıltısız bir mavilikle uzanıyordu. Heyst önündeki uçsuz bucaksız boşluğu gözden geçirmiş, akşam saatlerinin saydam parlaklığında daha belirgin çizgilerle yükselen yanardağın üçgeniyle, tepesinden tüten, yukarılara çıktıkça genişleyip sonunda yok olan duman sütunundan başka bir şey görememişti.

Kendi kendine, "Bu herif düş görmeye başlamış," diye mırıldandı.

Çinli'ye dik dik baktı. Wang taş kesilmiş gibi duruyordu. Ne var ki ansızın canlandı, kolunu uzatıp parmağıyla bir noktayı göstererek gırtlağından birtakım hırıltılar çıkarmaya başladı. İşte şurada, şuracıkta görmüştü sandalı.

Tuhaftı doğrusu. Heyst bir sanrı durumunun söz konusu olup olmayacağını düşündü. Pek akla yakın değildi. Değildi ama, içinde üç kişi bulunan koskoca bir sandalın burunla iskele arasında, geride hiçbir iz, suyun üstünde yüzen bir kürek bile bırakmadan taş gibi dibe çökmüş olması da akla sığmayacak bir şeydi. Teknenin bir hayaletler gemisinden geldiğine inanmak daha kolaydı belki.

"Hay Allah kahretsin," diye homurdandı.

Bu gizemli olaydan hoşlanmamıştı ama, akla yakın bir açıklaması olabileceğini de unutmuyordu. İskelenin ucuna yürüdü hızla. Eğer gerçekten bir sandal varsa ve geldiği yönde uzaklaşmaya başlamış, burnu dönmüşse iskelenin ucundan görülebilirdi belki.

Hayır, hiçbir şey yoktu görünürde. Heyst dalgın dalgın denize bakyordu artık. Öyle şaşırmış, öyle dalmıştı ki, birinin bir sandalda tökezleyip düştüğünü belirten gümbürtüyü,

küreklerle ıskarmozların çatırtısını duyduğunda bir an yerinden kımıldayamadı. Bu gürültülerin ne anlam taşıdığına akıl erdirince seslerin kaynağını bulmakta hiç güçlük çekmedi. Aşağıdan geliyordu gürültü; iskelenin altından.

Birkaç metre geriye koştu, eğilip baktı. Sandalın yarısından çoğu iskelenin altındaydı; ancak kıç tarafını görebiliyordu. Önce dümeni tutan, acı çekermişçesine iki büklüm oturan zayıf adamın sırtına ilişti gözü. Çok garip, rahatsız bir oturuşu vardı adamın. Onun önünde, boydan boya yere serilmiş ikinci bir erkek görülüyordu. Ayakları başından yüksekte kalmıştı. Çılgın bakışlarla yukarı bakıyor, yerinden kalkmaya çabalıyordu ama doğrulamayacak kadar sarhoştu anlaşılan. Sandalın açıkta kalan bölümünde deriden yapılmış alçak bir sandık da görebiliyordu Heyst. Birinci adam uzun bacaklarını bu sandığın üstüne uzatıp kıvrılmıştı. Tıpası düşmüş büyük bir toprak testi sandalın dibinde oradan oraya yuvarlanıyordu.

Heyst hayatında hiç bu kadar şaşırmamıştı. Garip teknenin yolcularına bakıyor, bir tek söz söyleyemiyordu. Adamların denizci olmadıklarını ilk anda anlamıştı. Tropikal bölgelerde yaşayan uygar kişilerin üniforması sayılabilecek beyaz keten takımlar giymişlerdi ama sandalla buralara gelmelerinin tropikal dünyayla bir ilgisi olacağını sanmıyordu. Polynesia'da çok yaygın olan masalları andı birden. Adalara böyle ansızın geliveren, Şeytan mı Tanrı mı oldukları bilinmeyen yabancılardan söz edilirdi o masallarda. Masum yerlilere iyilik mi, kötülük mü taşıdığı saptanamayan armağanlar getirirler, duyulmadık sözcüklerle konuşurlardı.

Heyst suda, sandalın yanı başında yüzen bir mantar şapka gördü. Dümende iki büklüm oturan siyah saçlı, sivri kafalı adam düşürmüştü besbelli. Küreklerden biri de sudaydı. Onu da, hâlâ yerde debelenen adam düşürmüş olsa gerekti. Heyst'in şaşkınlığı geçmişti artık; artık güç bir sorunla karşı

karşıya gelen kişinin dikkatiyle bakıyordu. Bir ayağını iskele babasına, dirseğini de dizine dayamış, hiçbir ayrıntıyı kaçırmadan aşağıdaki sandalı gözlüyordu. Yatan adam bir doğrulup yeniden düştü; sonra şaşılacak bir çaba harcayarak ayağa kalktı. Kollarını iki yana açmış, durduğu yerde sallanıyordu. Boğuk bir sesle, "Merhaba," diye hırıldadı. Yukarı çevrilen yüzü şişmişti; güneşten yanan burnuyla yanaklarının derisi soyuluyordu. Bakışlarından delilik okunuyor, kirli beyaz ceketinin önüyle kolunda kurumuş kan lekeleri görülüyordu.

"Neyiniz var?" diye seslendi Heyst. "Yaralı mısınız?"

Öteki ceketinin önüne bir göz attı, tam düşecek gibi olmuşken –bir ayağı sandalın tabanındaki mantar şapkanın içine girmişti– dengesini bulup kulak tırmalayıcı bir sesle hırıldadı. Çok anlayışlı bir kimse buna acı bir kahkaha da diyebilirdi.

"Kan... benim değil," diye mırıldandı. "Neyimiz olduğunu... söyleyeyim. Susuzluk... Bitkinlik. Bittik arkadaş. Su! Biraz su!"

Susamışlığını her sözcükte, gırtlaktan gelen, Heyst'in güçlükle duyduğu her hırıltıda yansıtmıştı. İskeleye alınmak istediğini belirtmek için kollarını uzattı.

"Ben yapmadım," dedi fısıltıyla. "Denedim ama olmadı. Düştüm."

Wang gözlerini kısmış iskelenin ucuna geliyordu.

"Geri dön," diye bağırdı Heyst. "Koş git, bir demir çubuk bul. Kömür yığınının yanında bir tane olacaktı."

Sandalda duran adam kürekteki yerine çökmüştü gene. Şiş dudaklarının arasından öksürmeye benzer ürkünç bir kahkaha yükseldi.

"Demir çubuk mu? O da ne işe yarayacak?" Bunları söyledikten sonra başını önüne eğdi kederle.

Heyst sandalı unutmuştu sanki. O, iskele tahtalarının arasından yükselen borunun ucundaki pirinç musluğu tekme-

liyordu. Kömür gemilerine su verilebilmesi için adadaki ırmağın suyu bir boruyla iskeleye kadar getirilmişti. Boru iskelenin ortalarına kadar uzanıyor, sandalın hemen üstünde bir yerde musluğa bağlanıyordu. Ne var ki musluk sıkışmıştı.

Heyst elinde demir çubukla koşarak gelen Çinli'ye, "Çabuk ol!" diye seslendi.

Çubuğu kaptı, iskele babasını destek olarak kullanıp sert bir hareketle musluğu çevirdi.

Kendi kendine, "Boru tıkanmışsa yandık," diye mırıldanıyordu.

Boru tıkanmamıştı ama tam açık da değildi. Musluğun ucundan ince bir su akıyor, yarısının sandalın tahtalarına, yarısının şırıldayarak denize döküldüğü duyuluyordu. O şırıltıya coşkun bir çığlık karşılık verdi. Heyst eğilip baktı. Konuşan adam ağzını musluğun altına tutmuştu bile. Su gözkapaklarına, yanaklarıyla burnuna sıçrıyor, birazı guruldayarak gırtlağından aşağı akarken birazı da çenesinden süzülüyordu. Derken borudaki yabancı madde basınçla dışarı fırladı, bilek kalınlığında bir su adamın yüzüne inmeye başladı. Omuzlarıyla ceketinin önü bir anda sırılsıklam olmuştu. Su şakırdayarak akıyor, ceplerine, pabuçlarının içine bile doluyordu. Gelgelelim o, iki eliyle kavradığı boruyu bir türlü bırakmamıştı. Yutkunup tıksırıyor, yüzücü hırıltıları çıkararak tıkanıyordu. Heyst garip bir kükreme duydu ansızın. İskelenin altından kara ve kıllı bir yaratık fırlamıştı. Top güllesini andıran dağınık saçlı bir kafa ileri atıldı, adamı borudan koparıp kıç tahtalarının üstüne attı. Su içen adam, iki büklüm oturanın bacaklarına düşmüştü. Patırtı kopunca o da doğrulmuştu; hiç kımıldamadan, ses etmeden ölü gibi oturuyordu yerinde. Gözlerinin bulunması gereken yerde görülen çukurlar, iki siyah lekeydi sanki. Esmer renkli parşömen kâğıdını andıran ince dudakları aralanmış, bir kurukafa gülümsemesiyle sırıtarak dişlerini ortaya çıkarmıştı.

Heyst onu iyice süzdükten sonra gözlerini musluğun başındaki yaratığa çevirdi. Kocaman kara pençeler boruya kenetlenmiş, dağınık saçlı yassı kafa geriye devrilmişti. Islak kıllarla örtülü yüzündeki çarpık yarığın arasından sivri dişler görünüyordu. Su ağzını doldurup taşırdıkça boğuk boğuk öksürüyordu. Yanakları, kıllı boğazı, yırtık gömleğinin altından görünen, kırmızı maundan yontulduğu izlenimini veren gelişmiş göğüs kaslarını örten post hep ıslanmıştı.

Birinci adam soluk alabilecek duruma gelince sandalın ucundan bir sövgü çavlanı dökülmeye başladı. Dümende oturan da dirseğini kıvırmış, elini kalçasına götürmüştü.

Beriki, "Vurmayın!" diye haykırdı. "Vurmayın, efendim. Bir dakika sabredin. Siz şu yekeyi verin bana. Bir caballero'nun sırasını almak ne demekmiş anlasın!"

Martin Ricardo kalın tahtayı eline alınca şaşılacak bir canlılıkla ileri atıldı, yekeyi bütün gücüyle Pedro'nun kafasına indirdi. Çatırtı, Kara Elmas Körfezi'ni inletmişti. Kıtıklaşmış saçların arasında kızıl bir leke, deriye yayılan ıslaklıkta kırmızı çizgiler belirmişti birden; Pedro'nun kafasından süzülen su damlaları pespembeydi şimdi. Ama musluktan ayrılacak gibi görünmüyordu. Kıllı ellerin boruyu bırakması için kafasına ikinci ve daha korkunç bir darbe inmesi gerekti; ondan sonra gövdesi gevşedi, geriye yığıldı. Ne var ki daha yere değmeden kaburgalarının üstüne bir de tekme yedi. Tekmeyi yiyince de baş tarafa, iskelenin altına yuvarlandı. Heyst önce adamın yelken direğine çarpmasından çıkan sesi, ardından da zayıf bir inilti duydu. Ricardo da eğilmiş, iskelenin altına bakıyordu.

"Seni köpek seni!" diye bağırdı. "Aklın başına geldi mi şimdi? Seni katil hayvan seni! Kilise soyguncusu yabani! Bir daha yaparsan karnını deşerim. Anladın mı, leş kargası? *Esclavo*!"*

Bir adım gerileyip doğruldu.

(*) (Isp.) Köle, esir – e.n.

Tepesinde dikilip gözlerinin içine bakan Heyst'e, "Korkutmak için söylüyorum," diye bir açıklamada bulunduktan sonra sandalın kıçına koştu.

"Gelin efendim. Sıra sizin. Aslında ben de sizden önce içmemeliydim ama oldu bir kez. Aklım başımda değildi. Sizin gibi bir centilmen böyle şeyleri bağışlar biliyorum." Bir yandan özür dilerken, bir yandan adamı kaldırmaya çalışıyordu. "Size yardım edeyim."

Bay Jones, ince uzun gövdesinin kıvrımlarını düzeltip ayağa kalktı, yerinde bir iki kez sallandıktan sonra, Ricardo'nun omzuna tutundu. Kâtip, efendisini hâlâ şakırdayarak akan, iskelenin altındaki loşlukla ve arkadaki kömür yığınlarının karanlığıyla oranlanınca büsbütün parlak, büsbütün duru görünen suya kadar götürdü.

"Sıkı tutunun," diye öğüt verdi kaygıyla. "Oldu mu?"

Bir adım geriledi, Bay Jones gürül gürül akan suya yanaşınca, o da Heyst'le konuşmaya başladı. Durumlarını anlatıyor, duygularını belirtirken bazen tükürürcesine tıslıyor, ara sıra da kedi gibi mırıldıyordu. Otuz saattir kürekteydiler. Suları da kırk saat önce tükenmişti; gece, sandalın tahtalarına düşen çiy damlalarını yalayarak susuzluklarını gidermeye çalışmışlardı.

Niçin bu duruma düştüklerini söylemeye yanaşmadı. İskelede duran adama nasıl bir açıklamada bulunabileceğini tasarlamamıştı henüz. Heyst'in, bu beklenmedik konukların çektikleri sıkıntılardan çok, niçin geldiklerini merak ettiğini de biliyordu.

VII

Java Denizi'ndeki güçlü akıntılar yüzünden düşmüşlerdi bu duruma. Esinti de yeterli olmadığından rotayı tutturamamışlardı zaman zaman. Üstelik akıl ermez bir yanlışlık ya-

pılmış, Schomberg'in uşaklarının kayığa koydukları iki testiden birinin tuzlu suyla dolu olduğu görülmüştü. Çektiklerini anlatırken kendilerine acındırmaya çalışıyordu Ricardo. Dokuz metre boyundaki küreklere asılmışlardı otuz saat süreyle! Ya o güneş! Güneşe sövdükçe rahatlıyordu Ricardo. Yürekleri, ciğerleri kurumuştu sıcaktan. Bütün bunlar yetmezmiş gibi –burasını anlatırken acı acı yakınıyordu– son gücünü de uşağını döverek tüketmek zorunda kalmıştı. Ahmak herif deniz suyu içeceğim diye tutturmuş, söz dinlemeye yanaşmamıştı. Bayıltıncaya kadar dövmek gerekmişti herifi. Sandalda aklını kaçırsaydı vurulması gerekecekti. Böylesi daha iyiydi kuşkusuz. Ricardo'nun, bir filin kafasını kıracak şiddetle, diyerek övündüğü bu önleme, iki kez başvurulması gerekmişti üstelik. İkincisinde neredeyse iskeleyi görecek kadar yaklaşmışlardı adaya.

Gelişlerini açıklayacak mantıklı bir masal bulamadığından gevezeliğinin arkasına gizlenerek, "Sevimli hayvanımızı gördünüz," diye sürdürdü. "Musluktan uzaklaştırmak için de dövmek zorunda kaldım. Eski yaraları yeniden açıldı. Nasıl bir güçle vurmak zorunda kaldığımı da gördünüz. Kendini tutmasını hiç bilmez, gem tanımaz. Zaman zaman –ama şöyle, ama böyle– işimize yaramasa, bırakayım efendim hayvanı vursun bitsin diyeceğim."

Heyst'e bakıp dudaklarını kısarak o garip gülüşüyle güldükten sonra, o anda akıl etmişçesine ekledi: "Kendini tutmayı öğrenemezse sonunda olacağı o zaten. Neyse, bir süre edebini takınır artık."

İskeledeki erkeğe bir kez daha gülümsedi. Yolculuktan söz etmeye başladığından beri gözlerini bir an bile Heyst'ten ayırmamıştı.

"Demek böyle bir adammış," diye düşünüyordu.

Heyst'in böyle bir adam olacağını ummamıştı. Kafasında, işlerini kolaylaştıracak bir zaafı olan bir erkek kavramı ya-

ratmıştı. Tek başlarına yaşayanlar içkici olurlardı genellikle. Ama hayır, bu yüz içkici birinin yüzü değildi. Çizgilerinde, kırpıştırılmadan bakan gözlerde şaşkınlığın ya da korkunun verdiği herhangi bir zaaf izi de yoktu.

"İskeleye çıkamayacak kadar güçsüzdük," diye sürdürdü. "Ama geldiğinizi duydum. Bağırdığımı sanıyordum. Bağırmaya çalıştım. Duymadınız mı?"

Heyst belli belirsiz bir baş hareketiyle duymadığını belirtti.

Ricardo'nun –her türlü belirtiyi aç bakışlarla bekleyen– gözleri bu hareketi de kaçırmamıştı.

"Gırtlağımız kuruduğundan sesimiz çıkmıyordu. Son saatlerde fısıltıyla konuşmaya bile çekiniyorduk. Siz bizi buluncaya kadar şu iskelenin altında can verebilirdik pekâlâ."

"Nerede olabileceğinizi bir türlü anlayamıyordum." Heyst, denizden gelen yolculara seslenmeye karar vermişti sonunda. "Sandalınız, burnu döner dönmez görülmüştü."

Ricardo, "Demek görmüştünüz," diye homurdandı. "Hiç durmadan kürek çekiyordum! Patron dümendeydi ama konuşamıyordu. İskelenin ayağına çarpıncaya kadar bırakmadım kürekleri. Çarpınca da sarhoş gibi yerlere yuvarlandık hepimiz. Ama ne sarhoşluk! Susuzluk sarhoşluğu. Buraya vardığımızda bitmiştik; bir mil daha gidemezdik sanırım. İskelede yürüdüğünüzü duyunca yerimden kalkmak istedim ama düştüm."

Heyst, "Benim ilk duyduğum ses oydu," diye söylendi.

Kirli beyaz ceketinin önü sırılsıklam olup kaburgalarına yapışan Bay Jones sendeleyerek uzaklaşıyordu musluktan. Ricardo'nun omzuna tutundu, ıslak kafasını kaldırıp derin bir soluk alarak gülümsedi. Ne var ki derin düşüncelere dalan Heyst, bu dost-hayaletin selamını görmemişti. Arkasındaki güneş, kızdırılıp soğumaya bırakılan bir demir gülle gibi donuk bir kızıllıkla yanıyor; moraran göğün altında Samburan Dağları'ndan, körfezi karartan ve kendi gölgesine gö-

mülmeye başlayan burundan da daha sert görünen denizin, o çelik levhanın altındaki yolculuğuna hazırlanıyordu. Muslukta akan su sandalın tahtalarına çarpıyordu hâlâ. O tekdüze şakırtı, dünyanın sessizliğini, sessizliğin büyüklüğünü vurguluyordu sanki.

Ricardo, "Suyu buraya getirmek çok güzel bir buluş," diyerek hayranlığını belirtti.

Su insana can veriyordu. Şimdi bir kilometre yol koşabilir, üç metrelik bir duvara tırmanabilir, bir şarkı bile söyleyebilirdi. Oysa birkaç dakika önce ölü gibiydi; ayakta duracak, elini kaldıracak, hatta inleyecek gücü kalmamıştı. Bir avuç su böyle bir tansık yaratabiliyordu.

Patronuna, "Su gırtlağınızdan aşağı kayarken yeniden doğmuş gibi oldunuz, değil mi, efendim?" diye sordu. Sesindeki saygıya neşe de katmıştı.

Bay Jones hiç karşılık vermeden kıç taraftaki yerine oturdu.

Heyst "Siz konuşurken adamınız orada kan kaybından ölmezse iyidir," diye mırıldandı.

Bunun üzerine Ricardo da suyun erdemleri ve diriltici özellikleri konusundaki demecini kesip saf saf sordu:

"Kim? Bizimki mi? Ona adam demeye... Bir zamanlar yüzdüğü timsahlardan daha kalındır onun postu. Ne kadar dayanıklı olduğunu bilmezsiniz. Biz çok denedik onu. Ola, Pedro!" Suyun canlandırıcı özelliklerini kanıtlayan bir nara atmıştı.

"Pedro, bana bak!"

İskelenin altından güç duyulan bir ses geldi:

"Senor?"

Ricardo göğsünü kabartarak, "Ben demedim miydim!" diye söylendi. "Ona bir şey olmaz. Sapasağlam. Ne var ki bizim sandala su doluyor boyuna. Batıp gitmeden şu musluğu kapatabilir misiniz? Neredeyse yarıya kadar doldu."

Heyst işaret edince, Wang gidip musluğu kapadı, sonra da

demir çubuğu elinden bırakmadan, hiç ağzını açmadan gelip Bir Numara'nın arkasına dikildi. Sanırım Ricardo da söylediği kadar emin değildi Pedro'nun dayanıklılığından; çünkü o da eğilip sandalın başına bir göz atmış, sonra da iskelenin altına girmişti. Suyun akışı kesilip son damlaların tıpırtısı da bitince, sessizlik daha da büyümüştü sanki. Ufukta batan güneş küçücük bir kırmızılıktı artık; sandalın çevresindeki sular mor bir ışıkla aydınlanmıştı. Kıç tarafta oturan hayalet kılıklı adamın gevşek gevşek konuştuğu duyuldu.

"Dostum...ıı, daha doğrusu kâtibim... tuhaf bir adamdır. Korkarım bizim hakkımızda hiç iyi şeyler düşünmüyorsunuzdur."

Heyst dinliyordu. İyi öğrenim görmüş birinin sesiydi bu; ancak konuşma biçiminde garip bir cansızlık vardı. Daha garibi de adamın görünüşe, onun düşüncelerine önem vermesiydi. Ciddi miydi acaba, yoksa şaka mı ediyordu? Bu koşullar altında ağırbaşlılığını koruması olacak şey değildi ama, böylesine ciddi bir sesle şaka edildiğini de hiç duymamıştı Heyst. Söylenen söz herhangi bir karşılık gerektirmediğinden susarak bekledi. Öteki açıklamaya başlamıştı:

"Çok yolculuk ettiğim için onun gibi birisi gerekli bana. Bazı kusurları, bazı zayıf noktaları yok değil elbet."

"Yaa, öyle mi?" Heyst sessizliğini koruyamayacak kadar öfkelenmişti. "Gördüğüm kadarıyla kollarında hiçbir kusur yok ama, insanlık duygularının zayıf olduğu su götürmez."

Bay Jones, "Ne yazık ki öfkesine gem vuramıyor." diye açıkladı.

Bu konuşmaya konu olan kişi, o anda iskelenin altından çıkıp kıç tarafa yürümüş kendini savunmaya başlamıştı. Cansız değil, tersine çok canlı, hatta şakacı denebilecek bir sesle özür dileyerek, onların düşüncelerine katılmayacağını bildirdi. Bizim Pedro'ya hiç kızmazdı o. Herifin anlayışı sıfır, oysa gücü sonsuzdu. Bu karışım tehlikeli bir karışım oldu-

ğundan herifin anlayabileceği bir dilden konuşmak; ona göre davranmak gerekiyordu. Mantıkla yola gelecek insanlardan değildi Pedro.

"Onun için", –Heyst'e sesleniyordu heyecanla– "Hiç şaşmayın..."

Heyst, kâtibin sözünü kesti. "Açık söylemek gerekirse, bu sandalla buraya gelişiniz beni öylesine şaşırttı ki, daha küçük ayrıntılara şaşmama olanak kalmadı. Her neyse... Sanırım iskeleye çıksanız iyi olacak."

"Hay Allah razı olsun!" Ricardo bir yandan sandalın bir ucundan ötekine seğirtip duruyor, bir yandan da soluk almadan konuşuyordu. Centilmen sarrafı, karşısındaki adamı tartamamıştı henüz. Tartamadığı için de onda olağanüstü birtakım sezgiler bulunduğu izlenimine kapılmış, susmakla o sezgilerin güçlenmesine yol açacağından ürkmüştü. İkinci bir korkusu da Heyst'in onlara kesin karşılık isteyen bir soru yöneltmesiydi. Belirli bir açıklama yapacak durumda değildi. Patronla ikisi çok savsaklamışlardı bu işi. Son iki gün içinde bastıran güçlükler ve susuzluk da el ele verip konuşmalarına olanak bırakmamıştı. O andan sonra, sağ kalmak istiyorlarsa hiç durmadan kürek çekmek zorundaydılar. Ne var ki iskelede duran adam, sezgilerinden değil, şeytanın kendisinden bile yardım görse, çektiklerinin ücretini ödeyecekti onlara. Bunu düşündükçe sinsi bir keyif duyuyordu Ricardo...

Bu arada da yüksek sesle kendini kutluyor, eşyaları ıslanmaktan kurtardığı için seviniyordu. Bavulları yüksek bir yere koymayı akıl etmiş, Pedro'nun kafasını bile sarmıştı iyi kötü. Yok canım, Pedro'nun yakınacak hiçbir şeyi yoktu. Hatta sağ kaldığı için ona –yani Ricardo'ya– teşekkür etmesi gerekirdi.

Kıç tarafta kımıldamadan oturan patronuna seslendi: "Gelin efendim, size bir el vereyim." Sevinçli görünüyordu. "Sı-

kıntılarımız –hiç değilse bir süre için– sona ermiş sayılır. Bu adada bir beyaz ırktaş bulmamız ne şans, değil mi? Gökten inmiş bir melek bulsak bu kadar şaşmazdık. Değil mi Bay Jones? Sıkıca bastınız mı? Hah şuradan. Bir, iki, üç ve böylece yukarı!"

Aşağıdan Bay Ricardo'nun itmesi, yukarıdan da gökten inmiş melekler kadar beklenmedik bir yaratık olan adamın yardımıyla Bay Jones iskeleye tırmanmayı becerebildi. Heyst'in yanında dururken saz gibi sallanıyordu. Karanlık çöküyordu artık; iskele de, burun da kararmış, deniz batıda kalan son aydınlığa doğru ışıltısız bir katılıkla uzanmıştı. Heyst, geride bıraktığı dünyanın, günbatımında yolladığı bu konuklara bakıyordu. O yarıkürede kalan son ışık kırıntıları zayıf adamın göz çukurlarından yansıyordu sanki. Gözler parıldıyor, kımıldıyor, bir türlü karşısındaki bakışlara yakalanmıyordu. Bir ara kirpikleri titredi.

Heyst, "Ayakta duracak gücünüz kalmamış," diye söylendi.

"Eh, şu anda pek iyi sayılmam doğrusu."

Ricardo, biraz oflayıp puflayarak da olsa, kimseden yardım beklemeden, kollarıyla asılıp bacaklarıyla tutunarak iskeleye tırmanmıştı. Heyst'in dirseğinin dibinde bitti, bazı eskrim öğrencilerinin maça başlamadan yaptıkları gibi bir ayağıyla iskelenin tahtalarını tıkırdattı. Oysa bu denizci kaçağı eskrimden hiç anlamazdı. Ona silah dedin mi, "delikli demir" gelirdi aklına ya da daha aşağılık bir nesneyi, o anda bile baldırında bağlı duran bıçağı düşünürdü. Ayağını yere vururken de bıçağı düşünüyordu. Bir eğilip çekse, doğrulurken de şu adamın karnını deşse... Bir omuz atıp iskeleden devirdi mi iş biter, ufacık bir şapırtıdan başka hiçbir ses duyulmazdı. Ağzını açacak zaman bulamazdı Heyst. Gerçekten çok temiz bir iş olurdu bu; tam Ricardo'nun hoşlandığı türden. Ne var ki birden parlayan şiddet tutkusunu bastırdı. Önlerindeki iş incelik istiyordu. Ağır bir tempoyla, pes per-

deden çalınacaktı bu parça. O yüzden de yine konuşkan budala notasına döndü.

"Eh, doğrusunu isterseniz sandığım kadar güçlü değilmişim ben de. Hani biraz su içince dirildiğimi sanmıştım ama... Suyun yarattığı tansık da inanılacak şey değil yani! Hele buraya, iskeleye kadar getirilmiş olması! Kendimizi cennette sandık. Değil mi efendim?"

Kendisine doğrudan doğruya seslenilince Bay Jones da katıldı konsere:

"Yaa, öyle oldu! Issız bir ada diye baktığım kara parçasından uzanan iskeleyi görünce gözlerime inanamadım. Düş görüyorum sandım. Sandal buraya kadar sokulup da iskelenin ayağına çarpıncaya kadar hep düş gördüğümü sanıyordum."

O, öbür dünyadan gelen sesiyle usul usul anlatırken sağ kolu da, bağıra çağıra sandaldaki eşyaları istiyor; boyuna Pedro'ya sesleniyordu:

"Hadi dedim! Oyalanma da çantaları uzat. Biraz kımılda, *hombre*,* yoksa aşağı inip sargılı kafana bir sopa daha indirirm. Duydun mu ayı? Seni bozayı seni!"

Heyst, Bay Jones'la konuşuyordu: "Demek iskelenin gerçek bir iskele olduğuna inanmadınız"

"Sen benim elimi ayağımı öpsen yeri var!"

Ricardo, iskeleye uzatılan eski püskü bir evrak çantasını almış, tahtaların üstüne atmıştı.

"Önümde mum yaksan yeri var! Hani sizin memlekette aziz resimlerinin önünde mum yakarlar ya! Sen de öyle yapmalısın işte. Benden gördüğün iyiliği hiçbir azizden göremezsin sen. Hadi bakalım! Hadi bir gayret göster de çık!"

Çenesi düşen Ricardo'nun yardımıyla Pedro da çıkmıştı iskeleye. Bir süre dört ayak üstünde yürüyüp beyaz bezlerle sarılı kafasını sağa sola salladı. Sonra da arka ayakları üs-

(*) (İsp.) Adam – e.n.

tünde durmaya çalışan iri bir hayvanı anımsatan hareketlerle doğrulup sarsak sarsak yürüdü.

Bay Jones hep aynı cansız, gevşek konuşmasıyla, yanardağı gördüklerinde ne kötü durumda olduklarını anlatıyordu Heyst'e. Yanardağ karşılarında belirince canlarını kurtarmak için son bir çaba harcamışlar, az sonra da bu adacığı görmüşler.

"Beynim güneşte pişmişti ama, dümeni kırmayı akıl ettim," diyordu hayaletin sesi. "Gelgelelim burada bir iskele, bir beyaz insan ve yardım bulabileceğimiz aklımın ucundan geçmezdi. Olacak şey değildi bana kalırsa."

"Çinli uşağım gelip de üç beyaz adam taşıyan bir sandalın adaya yaklaştığını söylediğinde, ben de aynı şeyi düşünmüştüm."

Yanına dikilip her sözüne kulak kabartan Ricardo, "Gerçekten inanılmaz bir şans," diye söylendi. "Düş gördüğümü sanıyorum hâlâ. Ama ne güzel bir düş!"

Üçü de sustular. Her biri anlaşılmaz bir tehlikenin yaklaştığını sezmiş, konuşmaya korkar olmuştu sanki. Pedro bir yanda, Wang öbür yanda duruyordu. İkisi de dikkatle izliyorlardı durumu. Gökte birkaç yıldır belirmiş, günün kavurucu sıcağından sonra insana rahatlık veren, ancak ıslak elbisesiyle duran Bay Jones'u ürperten bir esinti çıkmıştı.

Tir tir titrerken, "Yanılmıyorsam burada başka beyazlar da bulunmalı," diye söylendi. "Belki de bir kasaba falan vardır."

Heyst düşüncelerinden sıyrıldı:

"Yoo, hayır," dedi. "Herkes gitti. Artık kimseler yok. Ben yapayalnızım burada... Yapayalnız sayılırım yani. Neyse ki evlerden çoğu boş duruyor. Size yer bulmakta güçlük çekmeyeceğiz. Sanırım en iyisi... Bana bak, Wang! Sen dön de vagonlardan birini getir buraya."

Son sözleri Malay diliyle söylediğinden, her zamanki inceliğiyle, eşyaların taşınması için emir verdiğini açıklamak ge-

reğini duydu. Wang da her zamanki sessizliğiyle karanlığa gömülüp bir anda yok olmuştu.

Ricardo, "Bak hele bak," diye mırıldandı hayranlıkla. "Dekovil hatları bile çekmişler! Hiç akla gelir mi?"

Tropik Kuşak Kömür Şirketi'nin eski müdürü, "Eskiden burada bir maden işletiyorduk," diye açıkladı. "Gördükleriniz hep onun kalıntıları."

Batıdan gelen yeni bir esinti, incecik bir yel Bay Jones'un dişlerinin takırdamasına yol açmıştı şimdi de. Heyst, batan güneşin mezarının üstüne asılmış bir kandili andıran Venüs gezegeninin ışıltısına bakıyordu.

"Artık gidebiliriz," diye söylendi. "Çinli'yle sizin... ııh, iyilik bilmez uşağınız eşyaları yükleyip getirebilirler."

Bu öneri tartışılmadan kabul edildi. Üç adam karaya çıkarlarken dekovil vagonunun, madeni bir hışırtıyla yanlarından geçtiğini gördüler. Wang bir gölge gibi vagonun arkasından koşuyordu. Kendi ayak seslerini dinleyerek yürüdüler. O iskele aynı anda bu kadar çok ayak sesi duymamıştı nicedir. Otların arasındaki patikaya yaklaşırlarken Heyst konuşmaya başladı:

"Sizleri kendi evimde ağırlamak olanağından yoksun bulunduğum için üzgünüm." Bu ince konuşmayı duyan konuklar yerlerinde duraklamışlardı. "Neyse ki boş duran evlerden herhangi birini emrinize verebilirim; yoksa üzüntüm daha da büyük olurdu."

Dönüp patikaya daldı, öbür ikisi de tek sıra halinde peşinden gittiler.

Ricardo, Bay Jones'un arkasına geçerken "Garip bir başlangıç," diye fısıldamak fırsatını buldu. Hemen hemen iki yanındaki otlar kadar ince görünen Bay Jones saz gibi sallanarak yürümeye başlamıştı.

Wang'ın sık sık ateşleyerek açık tuttuğu düzlüğe çıktıklarında hâlâ aynı sırayla yürüyorlardı. Dik çatılı, ışıksız yapı-

lar yıldızların giderek artan aydınlığında daha da büyük görünüyordu. Heyst, kendi bungalovunun da karanlıkta olduğunu görünce sevindi. O da öteki evler gibi bomboştu sanki. Konuklara yol gösteriyor, sağa doğru ilerliyordu. Her zamanki sakin sesiyle açıklamaya başladı:

"Sanırım, size en uygun olanı şuradaki evdir. Şirketin saymanlık servisi çalışırdı orada. İçinde birkaç parça eşya vardır. Odaların birinde bir iki portatif yatak da bulacaksınız sanırım."

Yapının çatısı, önlerinde dimdik yükselmiş, göğü örtmüştü.

"İşte geldik. Üç basamak olacak. Gördüğünüz gibi geniş bir verandası da var. Sizi biraz bekleteceğim kusura bakmayın. Sanırım kapı kilitlidir."

Kapının tokmağını takırdattığı duyuldu. Sonra da parmaklığa yaslanıp:

"Wang anahtarları getirir," dedi.

Öbür ikisi karanlıkta birbirlerine sokulmuş duruyorlardı. Tek bir karaltı gibi görünen ikiliden iki ses duyuluyordu: Bay Jones'un dişlerinin takırtısıyla yerinde sayarcasına ayak değiştirip duran Ricardo'nun ayakkabılarının gıcırtısı. Ev sahibi onların varlığını unutmuş görünüyordu. Ansızın doğrulup, "İşte geldiler," dedikten sonra sesini yükselterek Malay diliyle bir şeyler söyledi.

Hat boyunca ilerleyen gölgelerden biri, "Ya, tuan" diye karşılık verdi.

"Wang'ı gönderdim. Hem anahtarı getirecek hem de bir lamba." Belli birine söylenmiyor, öyle ortalığa anlatıyordu sanki. Heyst'in bu huyu Ricardo'yu tedirgin etmişti.

Wang hiç gecikmedi. Karanlığın derinliklerinde sallanan bir fener belirdi az sonra. Işık, önce dekovil vagonuyla eşyaların üstüne abanan Pedro'yu aydınlatmış, ardından eve sokulup basamakları tırmanmıştı. Wang bir süre paslı kilit-

le uğraştı, sonra da kapıyı omuzladı. Kapı, iki yıllık bir dinlenmenin ardından böyle sert bir davranışla karşılaşmaktan öfkelenmiş gibi, beklenmedik bir gürültüyle açıldı. İçerdeki yazı masasının üstünde unutulan tek bir kâğıt havaya yükseldi, usul usul süzülerek yere kondu.

Wang'la Pedro saldırıya uğrayan kapıdan girip çıkıyor, eşyaları taşıyorlardı. Gelgelelim biri kayarcasına yürüyüp giderken öteki hantal adımlarla ilerliyordu. Bir Numara alçak sesle birkaç cümle söyleyince Wang depo olarak kullanılan yapıya kadar uzandı, birkaç battaniye, çay, şeker, konserve yiyeceklerden birkaç kutuyla bir deste mum getirdi. Mumlardan birini yakıp yazı masasının üstüne koydu. Dışarıda çalı çırpıyla tahta bulan Pedro da kapının önünde bir ateş yakmıştı bu arada. Wang'ın, aralarında aşılmaz bir çukur varmış gibi kolunu uzatarak güçlükle –ama duygularını hiç belli etmeden– eline tutuşturduğu dolu çaydanlığı alıp ateşe oturttu. Heyst konuklarının teşekkürlerini dinledikten sonra onlara iyi geceler dileyip onlardan ayrıldı.

VIII

Ağır ağır uzaklaşıyordu Heyst. Bungalovun hâlâ karanlık olduğunu gördü; böylesi daha iyiydi belki de. Epey sakinleşmişti artık. Wang, iki beyaz adamla onların kıllı uşağından bir an önce kurtulmak istercesine feneri alıp efendisinin önünden koşturmuştu. Fenerin ışığı da kımıltısızdı şimdi; verandanın önünde durmuştu.

Heyst geriye bir göz atınca ikinci bir ışık gördü; açıkta yakılan ateşin aydınlığını. Ateşe eğilen yabani görünüşlü karaltı aydınlık alandan çıkıp gitti. Çaydanlığın suyu kaynamıştı demek.

Heyst, hâlâ insana benzetemediği bu yaratığı düşünerek bir iki adım ilerledi. O iki adam niye böyle bir uşak seçmiş-

lerdi kendilerine. Gelecek kaygısı –Lena'nın, bilinemeyecek, önemsiz nedenlerle kendisinden kopup gideceği kaygısı– silinmişti şimdilik. Ruhunu besleyen, bütün hareketlerini belirleyen alaycı kayıtsızlık da silinmişti. Kendi başına buyruk değildi artık. Çok daha yükseklerden gelen sesi dinlemek, onun vereceği buyrukları yerine getirmek zorundaydı. Bungalova iyice yaklaşmıştı bu arada. Basamakların dibindeki fener verandada oturan kızın ayaklarıyla eteğinin ucunu aydınlatıyordu. Gövdesinin belden aşağısı da belli belirsiz seçiliyor, ancak omuzlarıyla başı, çatının gölgesinde kalıyordu. Bir iskemleye oturmuştu Lena; o gelince de kımıldamadı.

Heyst, "Korkarım verandada uyuyakaldın," diye seslendi.

"Yoo, hayır! Karanlıkta oturuyordum. Seni bekliyordum."

Heyst en üst basamağa çıkmış, feneri biraz öteye ittikten sonra tahta direklerden birine yaslanmıştı.

"Ben de senin karanlıkta oturduğuna sevinmiştim. Peki ama canın sıkılmadı mı?"

"Seni düşünmek için ışık gerekli değil ki." Sesinin güzelliği, bir de söylenen sözün doğru oluşu, bu bayağı cümleyi değerli kılmıştı. Heyst kısaca gülüp ilginç bir olayla karşılaştığını bildirdi. Kızdan hiç ses çıkmadı. Gevşekçe oturan gövdenin dış çizgilerini seçmeye çalışıyordu Heyst. Lena'nın bedenine düşen ışık kırıntıları, doğanın kıza sunduğu en büyük armağanı, bütün hareketlerinde, bütün davranışlarında görülen inceliği aydınlatıyordu.

Lena gerçekten de onu düşünmüştü; ne var ki aklından geçenler, gelen yabancılarla ilgili değildi. Heyst'in kendini, ona ne kadar bağlandığını düşünüyordu. Yumuşak bakışlarını, sıcak sesini ilk andan beri beğenmişti, ama, bu adamın herhangi bir yakınlaşmaya olanak vermeyecek ölçüde üstün bir yaratık olduğunu sanmıştı. Heyst'le birlikte ayrı bir çeşni, bir canlılık, korkuyla karışık bir umut da girmişti yaşamına. Bir insanın –hiç değilse onun gibi sürekli acı çek-

meye alışan bir insanın– böyle de yaşayabileceğini aklının köşesinden geçirmemişti o günden önce. Kendine öğüt veriyor, Heyst'in hep kendi dünyasında, hep içine kapalı görünmesine sinirlenmemesi gerektiğini söylüyordu. Birbirlerine sarıldıkları zaman erkeğin güçlü bir istekle, köklü duygularla hareket ettiğini seziyor, belki de kendisinden pek çabuk bıkmayacağına karar veriyordu. Heyst, hiç bilmediği ince zevkler tattırmıştı ona; yüreğinde uyandırdığı bu korkularda bile buruk bir tat vardı. Tutabildiği sürece tutacaktı onu; yüreğinde güç, kollarında derman kalmazsa bırakacaktı ancak.

Heyst, "Sanırım Wang gitmiştir," diye söylendi ansızın. Lena uykuda konuşurcasına karşılık verdi:

"Feneri bıraktı, koşa koşa uzaklaştı."

"Koştu mu? Bak sen! Eh Alfuro karısına dönme saati epey gecikti ama koşmayı nasıl kendine yedirdi anlayamadım. Wang yok olmanın ustasıdır bilirsin. Şaşkınlıktan ustalığını yitirdi mi acaba?"

"Niye şaşırsın?" Lena'nın sesi hâlâ düşünceli, hâlâ uykuluydu.

"Ben bile şaşırdım," dedi Heyst.

Kız dinlemiyordu. Yerdeki fener, yukarı vuran gölgeler yaratmıştı. Boğazıyla çenesi aydınlanmıştı. Gözleri, korkuya kapılmışçasına, ıslak ıslak parlıyordu.

Heyst sesli sesli düşünmeye başladı: "Tuhaftır ama, şimdi kendilerini görmüyorum ya, heriflerin varlığından da kuşkuya düşeceğim geliyor."

"Ya ben? Ben peki?" Öyle umulmadık bir hızla sormuştu ki, birisi üstüne abanmış gibi irkildi Heyst. "Beni görmediğin zaman var olduğumu hatırlıyor musun?"

"Var olduğunu mu? Elbette, Lena. Sen unutulacak insan mısın? Kendi güzelliğini kendin de bilmiyorsun. Sesin yeter. Sesini duyan seni bir daha unutamaz."

"Öyle unutulmaktan söz etmiyorum ben. Evet, biliyorum; ölecek olsam uzun süre unutmazsın beni. Ama ben isterdim ki yaşarken..."

Heyst'in silik soluk aydınlanan gelişmiş gövdesi iskemlenin hemen yanında yükseliyor, nicedir savunmasız kalan ruhunu yalanlar gibi duran geniş omuzlarıyla katı yüzü, ayaklarını aydınlatan ışığın dışında kalıyordu. Çektiği acıda kızın katkısı yoktu. Lena, ona sunulan yaşamın koşullarından habersizdi. Bilgisizliği, içine düştüğü bu bataklığın garipliğini anlamasına engel oluyordu.

Örneğin, bir sandalın oraya gelmesinin ne kadar olağanüstü bir durum olduğunu fark etmemişti bile. Sandalı hiç düşünmüyordu sanki. Belki de unutup gitmişti. Heyst de bu konuda bir şey söylememeye karar verdi. Kızı ürkütmek istemediği için değil. Kendi duyguları oldukça belirsiz sayılabileceğinden, kızın herhangi bir açıklamayla etkileneceğini sanmıyordu. Değişik yapıda olan kafalar bir olayı değişik biçimde algılarlar; hatta aynı kişi, aynı olayı değişik zamanlarda değişik biçimlerde algılayabilir. Birazcık bilinci olan herkes bu utanılacak gerçeği fark etmiştir. Heyst bu olayın kötü sonuçlanacağını seziyordu. O günkü konuşmalarından sonra insanlara büsbütün olumsuz duygular beslemeye başladığından, konukların gelişi iyice sıkmıştı onu.

Öteki bungalova bir göz attı. Evin önündeki çalı çırpı ateşi sönmüş, yabancıların varlığını belirten küçücük bir kızıllık, bir kıvılcım bile kalmamıştı. Gecenin karanlığından daha karanlık olan yapılar ve adaya çöken derin sessizlik yabancıların varlığını gizliyordu. Samburan, her geceki sessizliğine bürünmüştü gene. Her şey eskisi gibiydi. Hayır...

Değişen bir şey vardı ve Heyst bir anda fark etmişti bunu: O kusursuz sessizliği, hiç bozulmayan o dinginliği paylaşmaya başladıkları günden beri ilk kez, bir adım ötesinde durduğu halde belki bir dakikayı aşan bir süreyle, Lena'nın

varlığını unutmuştu. Eğilip feneri alınca verandaya yayılan sessizlik dalgalandı. Bir gölge çizgisi kızın yüzünü yarıp geçti, tanrısal bir imge görmüşçesine açılan gözleriyle hareketsiz yüzü aydınlandı. Açık yakalı elbisesinin göğsü, düzgün soluklarıyla inip kalkıyordu.

Heyst, bir büyüyü bozarken özen gösterilmesi gerektiğini bilir gibi, usulca seslendi: "Artık içeri girsek iyi olur, Lena."

Kız hiç ses etmeden kalktı. Heyst onun arkasından yürüyüp içeri girdi. Oturma odasından geçerlerken feneri ortadaki masanın üstüne bıraktı.

IX

Lena da yeni yaşamına başladığından beri ilk kez o gece, gene yapayalnız kaldığı duygusuyla uyandı uykusundan. Anlayamadığı bir nedenle Heyst'ten ayrıldığını görmüştü düşünde. Uyanınca da rahatlamadı: Yalnızlık, çaresizlik duygusu hâlâ sürüyordu. Gerçekten de yalnızdı. Gece kandilinin ortaya çıkardığı gerçek; düşleri kadar belirsiz ve gizemli de olsa gerçekti işte. Çok şaşırmıştı Lena.

Çabucak yerinden fırlayıp eşiğe gitti, kapı yerine kullandıkları perdeyi hiç titremeyen eliyle araladı. Samburan'daki yaşam "gözetlemek" kavramını gülünç kılardı; gözetlemek de onun kişiliğine aykırı düşerdi zaten. Merakla değil, korkuyla hareket ediyordu Lena – gördüğü düşün etkisi ve korkusu silinmemişti henüz. Yatağa yattıklarından bu yana çok uzun bir zaman geçmiş olamazdı. Fenerin ışığı azalmamıştı daha; dört köşesindeki çubukların gölgesi tabana ve duvarlara siyah çizgiler çiziyordu. Heyst'i görebileceğini ummuş muydu, ummamış mıydı? Onu kendisi de bilmiyordu ama ilk anda gördü. Erkek, sırtında pijaması, arkasını kapıya verip masanın yanında oturmuştu. Lena çıplak ayaklarıyla hiç gürültü etmeden eşiği geçti, perdeyi bıraktı. Heyst'in duru-

şunda çok iyi tanıdığı bir hava vardı; kendini tutamayıp fısıldarcasına söylendi:

"Sen bir şey arıyorsun."

Heyst onun gelişini duymuş olamazdı ama, bu beklenmedik fısıltıdan hiç irkilmedi. Önünde durduğu masanın çekmecesini kapadı usulca; dönüp omzunun üstünden bakmaya bile gerek duymadan, kızın yanında olduğunu başından beri bilircesine sakin sakin sordu:

"Kuzum sen, Wang'ın bu akşam buradan geçmediğine emin misin?"

"Wang'ın mı? Ne zaman?"

"Feneri bıraktıktan sonra."

"Yoo, hayır. Koşup gitti. Arkasından baktım."

"Daha önce de gelmiş olabilir. Belki de ben... Şu sandalın yanındayken gelmiştir. Gördün mü? Herhangi bir şey söyleyebilir misin?"

"Sanmıyorum, güneş batarken verandaya çıktım ben, sen dönünceye kadar da yerimden kalkmadım."

"Arka verandadan gelmiştir belki de. Bir girip çıkmış olabilir."

"Ben hiçbir şey duymadım," dedi Lena. "Ne oldu ki?"

"Sen duymazsın elbette. Canı istediği zaman gölge gibi girip çıkar o. Biz uyurken başımızın altındaki yastığı çekip götürebilir. Belki de on dakika önce buradaydı."

"Sen niye uyandın? Ses mi duydun?"

"Sanmam. İnsan neden uyandığını pek bilemez ama, sanmıyorum Lena. Senin uykun benimkinden hafiftir üstelik. Beni uyandıran herhangi bir gürültü olsaydı, sen daha önce uyanırdın. Seni uyandırmayayım diye deminden beri elimden geleni yapıyordum. Sen niye uyandın peki?"

"Pek bilmiyorum. Düş gördüm de ondan belki... Ağlayarak uyandım."

"Ne gördün düşünde?"

Heyst bir elini masaya dayamış, kalın, dövüşçü ensesinin üstünde yükselen, tepesi açılmış yuvarlak başını kıza çevirmişti. Lena bu soruyu duymazlıktan geldi, hiç karşılık vermedi.

"Aradığın neydi?" diye sordu o da.

Yatarken siyah saçlarını taramış, iki örgü yapıp sallandırmıştı. Heyst, kızın hiç yağlanmayan geniş alnına, o alımlı, beyaz düzlüğe bakıyordu. O alın mermerden yontulsa değerdi. Bu düşüncenin verdiği bir anlık haz, öteki kaygıları unutturmuştu. Kızda her gün yeni bir şey buluyor, en olmayacak anlarda yepyeni bir güzellik keşfediyordu.

Lena'nın üstündeki tek giysi, elde dokunmuş pamuklu bir *sarong*'du.* Kolların altından başlayıp ayak bileklerine kadar inen, omuzları, boynu ve sırtı açık bırakan bu giysilerden birkaçını, Celebes'ten –yapıldıkları yerden– almıştı Heyst. Kız adaya geldiğinde çoktan *sarong*'ları unutmuştu. O gelince, Morrison'dan önce denebilecek bir çağdan kalma, sandal ağacından yapılma sandığın dibinden bulup çıkarmıştı. Lena da Malaylı kızların nehirde yıkanmaya giderken sarındıkları bu düz dokuma parçalarını kollarının altından dolayarak, sarıp bükerek sıkıca tutturmasını çabucak öğrenmişti. Malay yerlilerinden çok daha uzun boylu olduğundan *sarong* ancak baldırlarına kadar iniyordu. Kapıyla masanın arasında bir yerde durmuştu. Taraklı ayaklarının iç yanları beyaz mermer gibi ışıldıyordu yerdeki hasırların üstünde. Işıkta kalan omuzlarının yuvarlaklığında da, iki yanından sarkıttığı kolların düzgünlüğüyle kımıltısız duruşunda da mermer heykelleri andıran bir şey vardı; canlanmak için çırpınan bir sanat eseriydi sanki Lena. Pek iriyarı sayılmazdı aslında –ilk günlerde Heyst, "zavallı küçük" diye düşünmüştü hep onu– ne var ki çalgıcı kılığının beyaz bayağılığından kurtulunca bam-

(*) Malay takımadalarında yerli halkın giydiği, etek biçiminde sarılan kumaş parçası – e.n.

başka bir yaratık olmuştu. Şimdi de sırtındaki kalın giysinin kat kat uzanan kıvrımlarının altındaki gövdesi, kollarıyla bacaklarının o gövdeyle orantısı, küçültülmüş bir tanrıça, bir destan kahramanı görünümünü vermişti ona.

Bir adım ilerledi.

"Sen ne arıyorsun?" diye sordu gene.

Heyst masayı arkasına almıştı şimdi. Fenerden duvarlara yansıyan gölge çubuklarından yapılmış bir kafese tıkılmışlardı ikisi de. Soruyu duymazlıktan gelme sırası da Heyst'teydi.

"Demek korkulu bir düş gördün," diye mırıldandı.

"Hayır," dedi Lena. "Üzücü bir düş desem daha doğru olur. Sen beni bırakıp gitmiştin; niçin bıraktığını da anlayamıyordum bir türlü. Karabasan gibi bir şeydi. Buraya geldiğimden beri ilk gördüğüm..."

Heyst sözünü kesti: "Düşlere inanır mısın yoksa?"

"İnanan bir kadın tanırdım bir zamanlar. İnanmasa bile bir şiline düşlerin anlamını açıklardı isteyene."

Heyst, "Gidip bu düşün anlamını öğrenmek ister miydin?" diye sordu şaka edercesine.

"Camberwell'de oturuyordu. Cadının biriydi üstelik."

Heyst'in gülüşü pek keyifli sayılmazdı doğrusu.

"Düş denen olgu, saçma bir şeydir," diye söylendi. "Önemli olan, asıl anlamını öğrenmemiz gereken, biz uykudayken dünyada olup bitenlerdir, güzelim."

Aklından geçeni açık seçik belirtmek niyetindeydi Lena. "Bu çekmeceden bir şey eksilmiş," dedi.

"Belki bu çekmeceden, belki de bir başkasından. Hepsini aradım. Sonunda dönüp dolaşıp buna geliyorum. İnsan bir şey ararken öyle olur, bilirsin. Gözlerime inanamıyorum diyeceğim ama, yok işte. Yok, yok! Lena, acaba sen..."

"Senin bana verdiklerinden başka hiçbir şeye el sürmedim ben!"

Heyst, "Lena!" diye haykırdı acıyla.

Kızın suçlanmadan savunmaya geçmesi onu üzmüştü. Bir hizmetçiden –her zaman kuşku altında sayılabilecek bir alt sınıf üyesinden– ya da bir yabancıdan beklenebilirdi böyle bir savunma. Heyst sözünün yanlış anlaşılmasına kızmış, kızın anlayışsızlığına, ona verdiği değeri içgüdüsüyle sezmeyişine sinirlenmişti.

"Ne de olsa birbirimizi pek iyi tanımıyoruz," diye düşündü kendi kendine.

O zaman da kıza acıdı. Yeniden konuşmaya başladığında çok sakindi.

"Sen Çinli'nin bu akşam bu odaya girmediğinden emin misin, demek istemiştim."

Lena kaşlarını çattı. "Ondan mı kuşkulanıyorsun?"

"Kuşkulanacak başka kimse yok. Kesin olarak biliyorum diyebilirim."

"Ne olduğunu söylemeyecek misin?" Belirli bir gerçeğe takılan kişilerin düşünceli sesiyle sormuştu bunu.

Heyst gülümsemekle yetindi.

Bir an sonra da, "Pek değerli bir şey değil," diye mırıldandı.

"Ben para olabileceğini düşünmüştüm."

"Para mı?" Hiç olmayacak bir söz duymuştu sanki. Haykırışıyla kızı ürküttüğünü fark edince çabucak ekledi: "Evde para yok değil elbet. Şurada, yazı masasının sol çekmecesinde duruyor. Kilitli değil; çeksen açılır. Arkada gizli bir bölme var. Arkadaki tahta yerinde döner. Açmasını öğrenmek de pek kolay. Bir gün çekmeceyi karıştırırken rastgele bir hareketle bulmuştum ben de. Altın stokumuzu orada saklıyorum. Bizim stokumuz koskoca bir mağara gerektirecek kadar büyük değil, sevgilim!"

Kısaca güldü, yüzüne dikilen gözlerin içine bakarak sürdürdü:

"Birkaç gulden, birkaç dolar, bir avuç gümüş bozukluk.

Öteden beri o çekmecede durur hepsi. Wang'ın paranın yerini bildiğinden eminim; gelgelelim çalma huyu yoktur onun. O yüzden de... Yok Lena, yok! Aradığım ne para ne de mücevher. Durumu ilginç kılan da bu, paranın çalınması çok olağan bir şeydir çünkü."

Lena çalınanın para olmadığını duyunca derin bir soluk almıştı. Merakı yüzünden okunuyordu ama soru sormaya çekindi. O içten, aydınlık gülüşlerinden biriyle gülümsedi.

"Ben almadığıma göre Wang almıştır öyleyse. Geri getirmesini söyle."

Heyst bu saf ve kolay öneriye hiç karşılık vermedi; çekmeceden alınan nesne tabancasıydı çünkü.

Yıllar önce satın aldığı, hiç kullanmadığı koskoca bir silahtı. Londra'daki eşyalar Samburan'a geldiğinden beri çekmecede durmuştu. Heyst'in tehlike saydığı şeylere tabanca ve kılıçla karşı konulamazdı. Kaldı ki davranışlarıyla görünüşü de rastgele bir saldırganlık uyandıracak nitelikte değildi.

Gece yarısı kalkıp çekmeceyi niçin karıştırdığını kendisi de bilmiyordu. Ani bir irkilmeyle uyanmıştı uykudan – çok ender rastlanan bir durumdu bu da. Uykusu birden açılmış, kalkıp oturmuştu. Lena sırtını ona dönmüş, yan yatmış uyuyordu. Gece kandilinin loş ışığında bile bedeninin kadınca çizgileri kolayca seçiliyordu. Kımıltısızdı.

Yılın o mevsiminde Samburan'da sivrisinek bulunmazdı. O yüzden de cibinlik yatağın tepesine toplanmış duruyordu. Heyst, bacaklarını indirdi, kalkmak niyetinde olduğunu fark etmesine zaman kalmadan kendini ayakta buldu. Niçin kalktığını da bilmiyordu. Kızı uyandırmak istemediğinden, somyanın gıcırtısı büyük bir gürültü gibi gelmişti ona. Usulca dönüp Lena'ya baktı; hiç kımıldamamıştı o, mışıl mışıl uyuyordu. Kıza bakarken kendisini de onun yanında görür gibi oldu; o da böyle derin uykulara dalar – ömründe ilk kez düşünüyordu bunu– iyice savunmasız ka-

lırdı. Uykuya dalmanın tehlikesini düşününce aklına tabanca geldi, usulca yatak odasından dışarı çıktı. Kapıdaki perde incecik, verandanın karanlığına –damın saçakları yıldız ışığının aşağı vurmasını engellediği için veranda ilerdeki düzlükten daha karanlıktı– açılan ön kapı ardına kadar dayalıydı. Bir kez daha iyice savunmasız olduklarını düşündü; tehlikenin adını koyamıyordu ama varlığını seziyordu. Çekmeceyi çekti. Boş olduğunu görünce düşüncelerinin akışı yarıda kesildi. "Olmaz!" diye mırıldandı kesinlikle. "Başka bir yere koydum belki."

Nereye koymuş olabileceğini çıkarmaya çalıştı ama, belleğinden gelen fısıltılardan hiç yararlanamadı. Odanın her köşesini, tabanca sığacak kadar büyük olan her girintiyi, her gözü aradıktan sonra o odada olamayacağına karar verdi. Öteki odada da değildi. Bungalovun yalnız iki odası vardı zaten; bir de yapıyı çevreleyen geniş verandası. Heyst verandaya çıktı.

Gözlerini karanlığa dikmiş kendi kendine söyleniyordu: "Mutlaka Wang'ın işidir bu. Kendine göre bir neden bulmuş, tabancaya el koymuştur."

Çinli herhangi bir anda merdivenlerin dibinde ya da bir başka yerde belirip bir kurşunla yere serebilirdi onu. Bu öylesine tartışılmaz bir olasılık, öylesine karşı konulmaz bir tehlikeydi ki üstüne kafa yormaya bile değmezdi; tıpkı her an ölebilceğimizi bildiğimiz halde kafa yormadığımız gibi. Bu durum, öteki tehlikelere bir yenisinin eklenmiş olduğunu belirtiyordu yalnızca. Heyst düşünceye dalmıştı. Canı ne zamandan beri Çinli'nin sarı parmağının bir hareketine bağlıydı acaba? Tabancanın çalınması için bir başka neden yoksa, Wang onu öldürmek niyetindeydi besbelli.

"Vurur ve parasına konarsın," diye düşünüyordu Heyst. "Gerçekten basit bir iş." Ne var ki evcil sebze yetiştiricisini katil olarak göremiyordu bir türlü.

"Hayır, olamaz," dedi kendi kendine. "Gözü parada olsaydı son on iki ay içinde herhangi bir anda öldürebilirdi beni."

Wang'ın tabancayı, kendisinin Samburan'da bulunmadığı günlerin birinde çaldığını düşünmüştü önce. Gelgelelim düşüncelerinin biçimi değişince bu inancı da değişti. İçinden gelen bir ses tabancanın hemen o gün, o akşam çalınmış olduğunu söylüyordu. Wang almıştı hiç kuşkusuz, ama niçin? Demek tehlike geçmiş değil, yeni başlamıştı daha.

"Artık istediğini yapabilir," diye düşündü heyecanlanmaksızın. Heyecan değil, ilgi duyuyordu. Bir başkasının düştüğü garip durumu inceliyordu sanki. Gelgelelim sağına soluna bakıp da karanlıkta yükselen öteki yapıları görünce ilgisinin yönü değişti. Sandalla gelen susuz yolcuları anımsamıştı birden. Adada başka beyazların bulunduğunu bildiğine göre Wang böyle bir cinayete kalkışamazdı şimdi. "En güvenli yerler en kalabalık yerlerdir" ilkesini geçerli kılan garip bir durum doğmuştu. Oysa bu güvence Heyst'in kişiliğine hiç uygun değildi.

Suratını asıp içeri girdi, çekmecenin başına dikilerek kötü kötü düşünmeye başladı. Bu konuyu kıza hiç açmamaya karar verdiği anda Lena'nın seslendiğini duydu. Gafil avlanmıştı ama arkasına dönmeden birkaç saniye beklemeyi akıl etti. Birden dönse kız aklından geçenleri, yüzünden okuyabilirdi belki. Evet, iyice gafil avlanmıştı aslında; yoksa konuşmayı istediği yönde yürütür, kızın açık seçik bir soru sormasına zaman bırakmazdı. İlk soruyu duyduğu zaman, "Hiçbir şey aramıyorum," diye karşılık vermesi gerekirdi. Lena aranan, yitirilen şeyin ne olduğunu sormak fırsatını bulamazdı o zaman. Şakacı bir sesle konuyu kapamaya çalıştı:

"Değerli bir şey değildi. Üzülmeye değmez... Hiç değmez. Hadi bakalım, sen yerine dön ve yat."

"Sen ne yapacaksın?"

"Ben verandada bir puro içeceğim. Uykum kaçtı."

"Peki ama çok gecikme."

Heyst hiç karşılık vermedi. Kız alnını kırıştırıp kımıldamadan duran erkeği birkaç saniye gözledikten sonra yatak odasına geçerek perdeyi kapadı.

Verandaya çıkmadan gerçekten bir puro yakmıştı Heyst. Alçak saçağın dışına uzanıp gökteki yıldızlara baktı, gecenin nasıl geçtiğini anlamaya çalıştı. Çok yavaş geçiyordu. Bir ayrıntının kendisini niçin sinirlendirdiğini de kestiremedi; şafaktan beklediği bir şey yoktu nasıl olsa. Gelgelelim her şey olağanüstü, mantığa aykırı bir niteliğe bürünmüştü şimdi; acele etmesi gerektiği izlenimine kapılıyordu. Bu koşullar hem bir yükümlülük getirmiş hem de eyleme geçmesini olanaksız kılmıştı. Sinirlerini bozuyordu durum. Dış dünya onun özel ülkesinin sınırlarını çiğnemişti; bu belayı hak edecek bir suçu yoktu oysa. Ona bakılırsa Morrison'a yaptıkları konusunda uydurulan o korkunç masalı doğrulayan bir suçu da yoktu ya! Sabah duyduklarını unutamıyordu bir türlü. Kaldı ki o masal, Heyst'in bütün davranışlarının kusursuz olduğuna inanması gereken birinin kulağına da gitmişti. Aşağılanmıştı. Çaresizlik içinde, "İnanmadığını söylüyor ama inanmayışında bir eksiklik var," diye düşündü.

Sırtı dönükken saplanan bu bıçak, tıpkı gerçek bir yara gibi gücünü azaltmıştı. Hiçbir şey yapmak istemiyordu artık; ne Wang'ı çağırıp tabanca konusunu kurcalayacak ne de gelenlerin kimliğini, nasıl olup da buralara düştüklerini öğrenecekti. Yanık purosunu fırlatıp attı. Ne var ki Samburan her istediğini rahatça yapabileceği ıssız bir ada değildi artık. Yanık puronun havada çizdiği kırmızı yay, yirmi metre ötedeki bir başka verandada oturan birinin dikkatini çekmişti. Hiçbir belirtiyi kaçırmamak için gözlerini dört açan, neredeyse otların büyümesini bile duyacak kadar gergin bir bekleyiş içinde olan bu gözetleyici, o davranışı önemli bir ipucu olarak gördü.

X

Gözetleyici, Martin Ricardo'dan başkası değildi. Dünyadan elini eteğini çekerek yaşamak onun aklından geçmezdi; yaşamak sürekli olarak savaşmak demekti onun için. Yaşamı hor görmeyi, kuşkucu bir tutum benimsemeyi düşünmez, hele bir insanın düş kırıklığından ötürü bıkkınlığa, bezginliğe, alaycılığa düşebileceğini hiç kafasına sığdıramazdı. Gelgelelim zaman zaman başarısızlığa düşülebileceğini iyi bilirdi. Karamsar değildi, hayır, yanılsamaya kapılmaktan korkardı yalnızca. Başarısızlığa uğramaktan hiç hoşlanmazdı. Başarısızlık değişik kötü sonuçlar doğurabileceği gibi Martin Ricardo denen kişinin gözden düşmesine yol açar, o kişiye duyulan hayranlığı azaltırdı. Üstelik de bu iş bambaşka bir işti: Kendi aklıyla bulduğu yepyeni bir iş. Her zamanki mesleklerine benzemezdi aslında yaptıkları iş, ahlaki bakımdan kumara yakın sayılırdı ama bunun üstünde düşünmeyi gereksiz bulurdu. Ve kafası bunlarla dolu olduğundan Martin Ricardo bir türlü yatıp uyuyamamıştı.

Oysa Bay Jones birkaç titreme nöbetinden sonra bol sıcak çay içmiş ve görünüşe göre derin bir uykuya dalmıştı. Sadık yardımcısının konuşma çabalarını yarıda kesmişti hep. Ricardo onun düzenli soluklarını dinliyordu şimdi. Elbette patrona göre hava hoştu. Bu işi bir spor gibi, bir oyun gibi görüyordu o. Eh, centilmen olduğuna göre öyle görecekti. Görecekti ya, bu kez başarısızlığa uğramamaları gerekiyordu. Ne olursa olsun başaracaklardı bu işi. Hem onurlarını kurtarmak için hem de güvenlik kaygılarından ötürü. Ricardo hiç ses etmeden kalkıp verandaya çıktı. Kıpırdamadan yatacak hali kalmamıştı artık. Biraz hava almak istiyor, duyduğu büyük hevesle karanlıktan, ıssızlıktan bile bir şeyler öğrenebileceğini sanıyordu.

Yıldızlara baktı, sonra da verandanın gölgesine sığındı.

Kalkıp öteki bungalova sokulmak isteğini bastırmaya çalışıyordu. Bu karanlıkta tanımadığı yerlerde dolaşmak çılgınlık olurdu. Dolaşsa da ne kazanacaktı zaten? Olsa olsa kendi gerginliğini giderirdi belki. Hareketsizlikten gövdesi ağırlaşmıştı. Gene de yerinden kalkamıyor, bu anlamsız nöbeti tutmakta diretiyordu. Adalı'nın evinden hiç ses gelmiyordu.

Puronun çizdiği, bir anda yok olan kırmızı çizgiyi gördü Ricardo. Adalı'nın uyumadığını gösteren şaşırtıcı bir belirtiydi bu. Kendini tutamayıp, "Bak hele, bak!" diye mırıldandı, duvara sürünerek kapıya yöneldi. Herif belki de düzlüğe çıkıp onların evini gözlemeye başlardı az sonra. Oysa Heyst, oturup düşünmekten bir yarar sağlanamayacağını anlayarak puroyu attıktan sonra eve girmişti. Gelgelelim Ricardo toprak düzlükte ilerleyen ayak sesleri duyar gibi olmuş, hemen odaya dalmıştı. İçeri girince derin bir soluk alıp düşünmeye başladı. Sonra da el yordamıyla yazı masasının üstündeki kibriti bulup mumu yaktı. Patronuna anlatacağı şeyler öyle önemliydi ki, dinleyicisinin üstünde ne tepki yarattığını gözüyle görmek istiyordu. Düşüncelerini ertesi sabah açıklamak niyetindeydi önce, ne var ki o garip ipucu Heyst'in uyanık olduğunu kanıtlayınca, o gece kendisinin de göz kırpmayacağını anlamıştı.

Patrona da böylece anlattı durumu. Mumun küçük hançer biçimli alevi, karanlığı yarmak için elinden geleni yapıyor. Bay Jones'un köşedeki yatakta uzandığı görülüyordu. Bir battaniyeyi kıvırıp yastık olarak kullanmış, ötekini burnunun ucuna kadar çekmişti. Ricardo yere, portatif yatağın dibine bağdaş kurdu. Böylece belki de sanıldığı kadar derin uykularda olmayan Bay Jones kirpiklerini aralayınca, ilk anda kâtiple göz göze gelmek rahatlığına erişti.

"Ne var? Ne diyorsun? Bu gece sana uyku yok mu? Beni niye uykumdan ediyorsun peki? Bıktım senin bu telaşından."

"Öteki herif de uyumuyor da ondan! Onun için uyandırdım sizi. Bana kalırsa o namussuz kafayı çalıştırmaya başladı. Gece yarısı düşünceye dalmasının ne gereği vardı ki?"

"Uyumadığını nereden biliyorsun?"

"Dışarıdaydı efendim... Kalkıp dışarı çıkmış. Kendi gözümle gördüm."

"Peki ama düşündüğünü nereden çıkardın? Başka bir şey için kalkmıştır. Belki dişi ağrıyordu. Belki de sen düş gördün! Hiç uyumadın mı?"

"Hayır efendim. Uyumaya çalışmadım bile."

Ricardo verandada tuttuğu nöbeti ve o nöbetin sağladığı yararı açıkladı. Gece yarısı puro içen adam olsa olsa kafa çalıştırıyor olurdu Ricardo'nun kanısınca.

Bay Jones hafifçe doğrulup dirseğine dayanmıştı. Bu ilgi belirtisi sadık yardımcısını sevindirdi.

Daha büyük bir güvenle, "Bana kalırsa biz de biraz kafa çalıştırsak iyi olacak," diye söylendi. Bunca yıl birlikte gezdikleri halde patronun garip halleri hâlâ kaygı veriyordu ona.

Bay Jones, "Sen de şu telaştan bir türlü kurtulamazsın." dedi hoşgörüyle.

"Evet ama boşuna telaş etmiyorum, değil mi? Öyle bir suçlamada bulunamazsınız efendim. Ben durumu bir centilmenin gözüyle görmeyebilirim ama aptal da değilimdir. Zaman zaman kendiniz de söylersiniz bunu."

Ricardo gitgide canlanıyor, konuya ısınıyordu ya, Bay Jones soğukkanlılıkla sözünü kesmeyi bildi.

"Umarım, kendinden söz etmek için uyandırmadın beni?"

"Hayır efendim." Ricardo dilini dişlerinin arasına kıstırıp bir an düşündükten sonra, "Kendimden söz etmeme gerek yok," diye mırıldandı. "Beni benden iyi tanırsınız siz," diye söylendi. "Hayır, sözü edilmesi gereken kişi şuradaki herif!" Konu değişince konuşması da değişmiş, sesindeki ke-

yifli kendini beğenmişlik yok olmuştu. "Hiç hoşuma gitmiyor o namussuz."

Patronun dudaklarında dolaşan belirsiz gülümsemeyi görmemişti.

Dirseğine yaslanan başı, kâtibin kafasından biraz yukarıda kalan Bay Jones, "Demek hoşlanmıyorsun?" diye mırıldandı.

"Hayır efendim, hiç hoşlanmıyorum." Mum yanında kalmış, dev boyutlu gölgesi karşıki duvara vurmuştu. "Garip bir adam... Nasıl desem bilmem ki?.. Hiç canlılık göstermiyor."

Bay Jones her zamanki tembelce konuşmasıyla onayladı:

"Evet, donuk bir adam. Görünüşe bakılırsa kendini tutmasını da biliyor."

"Hah, tam üstüne bastınız. Soğukkanlılığına diyecek yok doğrusu!" Ricardo öfkelenmişti. "Bu iş, değişik bir iş olmasaydı iki kaburgasının arasında şu kadar bir delik açardım. O zaman soğukkanlı olabiliyor mu bakalım!"

Bay Jones da birtakım şeyler düşünmüş olsa gerekti: "Acaba kuşkulandı mı?" diye sordu.

Ricardo, "Kuşkulanacak bir şey olmadı," diye karşılık verdi. "Gene de düşünceye dalmıştı herif. Ne düşünebilir? Gece yarısı yatağından neden çıktı acaba? Yatağında pire bulduğundan değil herhalde!"

Bay Jones, "Belki vicdan azabı çekiyordur," diye şakalaştı.

Gelgelelim sadık yardımcısı bu şakayı anlayamayacak kadar huzursuzdu. Vicdan diye bir şey olmadığını belirtti sıkkın bir tavırla. Arada bir insanın kafası bozulabilirdi ama bu herifin kafasını bozacak özel bir durum da yoktu. Gene de İsveçli'nin, yabancıların gelişinden kaygılanmış olabileceğini kabul ediyordu; o koskoca servet, adada bir yerde gizliydi ne de olsa.

Ricardo sağa sola göz atıyor, ölgün ışığın duvarlara düşür-

düğü karanlık gölgelerin, sözlerini duyacağından korkarcasına bakınıyordu. Patronu sakin sakin mırıldandı:

"Belki öyle, belki de değil. Otelci sana yalan söylemiş olabilir. Belki de yoksulun biridir adam."

Ricardo başını iki yana salladı. Heyst için Shomberg'in tanımını iyice benimsemiş, duyduklarını, kuru bir süngerin suyu emişi gibi yutup sindirmişti. Patron apaçık ortada olan bir gerçeği keyfine göre yorumlamaya kalkmıştı şimdi. Ricardo gene de her zamanki sesiyle, her an tıslamaya dönebilecek bir mırıltıyla konuşmaya özen gösterdi.

"Sizden bu sözü beklemezdim doğrusu. Bu namuslu vatandaşların nasıl kazanç sağladıklarını bilmezmiş gibi konuşuyorsunuz. Ne ikiyüzlüdür o namuslu iş adamları! Yağma edilecek bir şey gördü mü ellerini uzatmadan duramaz hiçbiri. Haksız da sayılmazlar hani. Ben de olsam aynı şeyi yaparım. Öte yandan bunların kullandıkları yöntemlere bozuluyorum doğrusu. Şu bizimkinin arkadaşından kurtulmak için yaptıklarına bakın bir kere! Adamı vatanına gönderip bronşitten, soğuk algınlığından ölmesine neden oluyor. Buyurun bakalım! E yani! Bunu yapan insan, her eline geçeni, her türlü düzenbazlığa başvurup cebine indirmez mi sizce? Şu kömür işi neydi sanki? Dürüst vatandaş düzeni! Yok efendim, yanılıyorsunuz. Bize düşen iş, herifin cebine indirdiklerini, yağdan kıl çekercesine çekip almak. Eveeet, bizim işimiz bu! Göründüğü kadar kolay da değil üstelik. Sanırım yola çıkmadan konuyu enine boyuna düşünmüşsünüzdür efendim."

"Yoo, hayır." Bay Jones yattığı yerden uzaklara bakıyor, güç duyulan bir sesle konuşuyordu. "Pek düşünmedim doğrusu. Canım sıkılıyordu."

"Bilmez miyim? İyice bunalmıştınız. Otelci diye geçinen o sakallı şişko benimle konuşmaya başladığı gün, ben de bayağı umutsuzluğa düşmüştüm artık. Öyle kendiliğinden açıl-

dıydı konu. Sonunda gelebildik işte. Geldik ama az da çekmedik; hâlâ elim ayağım tutmuyor. Neyse, zarar yok. Parayı cebe indirdik mi, hepsinin acısı çıkar."

Bay Jones anlamsız bir sesle, "Burada yapyalnız," diye söylendi.

"Eh... Evet. Öyle sayılır. Yapyalnız diyebiliriz pekâlâ."

"O Çinli de var ya!"

Ricardo, "Evet Çinli'yi de unutmamalıyız," dedi dalgın dalgın.

Kızın varlığından haberi olduğunu açıklasa mıydı acaba? Onu düşünüyordu Ricardo. Sonunda açıklamamaya karar verdi. Zaten güç bir işe girişmişlerdi; iş ortaklığı yaparak kendisine onur bağışlayan bu centilmenin zayıf damarına basmanın, adamı huylandırmanın gereği yoktu. Öğrenirse kendi öğrensin, diye düşündü; zamanı gelince, o iğrenç yaratığın varlığından habersiz olduğuna yemin edebilirdi nasıl olsa...

Yalan söylemek zorunda da değildi. Çenesini tutsa yetecekti.

Düşünceli düşünceli, "Yaa, o da var," diye mırıldandı. "Çinli'yi de hesaba katmak gerek."

İçten içe, patronunun bu kadın düşmanlığına karşıtlıklarla dolu bir saygı duyuyordu. Dişi yaratıklardan bu kadar korkmak hastalıklı bir saplantı, ahlaksızca bir tutku olabilirdi ama birtakım yararlar sağladığına göre –ya da Ricardo'ya göre– gene de bir üstünlük sayılırdı. Bu tutumu anladığını ileri süremezdi o. Patronunun bu garipliğini anlamaya bile kalkışmamıştı. Bildiği bir tek şey vardı: Kendi eğilimi çok değişik olduğu halde Bay Jones'tan daha mutlu ya da daha güvenli bir yaşam sürmüştü. Böyle dünyanın dört bucağını gezerken yalnız olsaydı ne yapardı acaba? Onu da kestiremiyordu. Neyse ki emir kuluydu o; emir kulu denmişse işveren emrinde çalışan biri değil, patronuyla birlikte gezen

bir yardımcı düşünülmelidir. O durumda olması eğilimlerine köstek vurmasını kolaylaştırıyordu. Evet, tabii! Kadınsız yaşamak durumu kolaylaştırıyordu genellikle; bunu kabul etmek zorundaydı. Ne var ki zaman zaman –bu çok güç ve Ricardo'nun görüşüne göre çok incelik gerektiren durumda olduğu gibi– kadın düşmanlığının bazı zorluklara yol açtığı da yadsınamazdı. İşin kötüsü, Bay Jones'un bu garip tutumundan ötürü nereden ne çıkabileceğini asla kestiremiyordu insan.

Ricardo, o tutumun doğaya aykırı olduğunu düşündü asık yüzle. Doğaya aykırı olan şeyler hiçbir hesaba uymaz, hiçbir kurala uydurulamazdı. Bay Jones'un sadık yardımcısı birtakım somut güçlüklerle karşılaşacaklarını önceden tasarlamış, kızın varlığını gizlemeye karar vermişti. Elinden geldiği sürece, kızın gövdesini gizlemeye çalışacaktı elbet. Ricardo, bu gizliliğin birkaç saatten fazla sürmeyeceğinden korkuyordu; oysa işi yoluna koymak için birkaç gün gerekliydi ona. Girişimi iyice rayına oturttuktan sonra patronunun kendisini yarı yolda bırakmayacağını bilirdi. Yasaların dışında yaşayan kişilerde çok kez görüldüğü gibi, Ricardo da birine bağlandı mı kör bir inançla bağlanırdı. Ne de olsa herkes bir güvence arar bu dünyada.

Başı önüne düşmüş, bağdaş kurup oturmuştu. Hiç kımıldamıyordu. Kutsal "Om"* hecesi üstünde düşünceye dalmış, bronzdan dökülmüş bir heykeldi sanki. Bu da görünüşe aldanmamanın gereğini bir kez daha kanıtlar bizlere; çünkü Ricardo'nun, dünya işleriyle ilgisini kesen Hindularla en küçük bir benzerliği yoktu. Oturuşunda gerçekten doğulu sayılabilecek bir nitelik varsa, olsa olsa sessizliğiydi. Bay Jones da çıt çıkarmadan bekliyordu. Başını kıvırdığı battaniyenin üstüne bırakmış, sırtını ışığa dönüp yan yatmış-

(*) En eski veda metinlerinde de görülen, Hintlilerin kutsal saydıkları bir hece – ç.n.

tı. Göz çukurları iyice gölgede kaldığından, bakışlar büsbütün anlamsızdı şimdi. Ağzını açtı, iki karış ötesinde oturan Ricardo'nun sol kulağına mırıldandı:

"Eh, benim uykumu da kaçırdığına göre bir şeyler söyle bari."

Ricardo kılını kıpırdatmadan, "Bana kalırsa söylediğiniz kadar derin uykularda değildiniz," diye yanıtladı.

"Orası bilinmez," dedi Bay Jones. "Hiç değilse sakin sakin kafamı dinliyordum."

"Aman yapmayın!.." Ricardo'nun sesinde belirgin bir telaş vardı. "Can sıkıntısı nöbetine mi tutuluyorsunuz yoksa?"

"Yok, hayır."

"Aman iyi!" Kâtip rahatlamıştı. "Sakın sıkılmaya başlamayın; sıkılacak zaman değil. Birkaç dakika sustuysam söyleyecek söz bulamadığımdan değildi. Konuşacak şey çook!"

"Ne oluyorsun?" diye fısıldadı Bay Jones. "Karamsarlığa mı kapılıyorsun yoksa?"

"Karamsarlık mı? Ben mi? Yok canım, ben öyle şey bilmem. Bana her türlü kötülüğü yakıştırabilirsiniz ama mızıkçılık etmediğimi, girdiğim işten yakınmadığımı bilirsiniz." Sesini değiştirip sürdürdü: "Sustum, sustum çünkü Çinli'yi düşünüyordum."

"Öyle mi? Yazık etmişsin. Boşuna uğraşmışsın yani. Çinli milletine hiç akıl ermez."

Ricardo bunun doğru olabileceğini kabul etti. Akıl erse de ermese de Çinli pek önemli değildi zaten. Önemli olan İsveçli barondu. Baron da barondu hani! Ormanlar onun gibi baronlarla doluydu!

Bay Jones mezardan gelen sesiyle mırıldandı: "Belki öyle ama bunu evcilleştirmek hiç kolay olmayacak."

"Ne demek istiyorsunuz yani? Ormanlar onun gibileriyle dolu dedimse herifi tavşan yerine koymadım ben de. O İtalyan'a yaptığınız gibi bunu da hipnotize edebilirsiniz ben-

ce. Hani bazı pısırık vatandaşları oyun oynarken uyuttuğunuz gibi."

Bay Jones, "Onu hiç hesaba katma," diye söylendi ağırbaşlılıkla.

"Yok, zaten kattığım yok. Ama bakışlarınızın gücüne de diyecek yok doğrusu."

"Asıl sabrıma diyecek yok," diye yanıtladı Bay Jones kupkuru bir sesle.

Hiç başını kaldırmadan dinleyen Ricardo'nun dudaklarında bir gülümseme dolaştı.

"Sizi zora koşmak istemem ama bu iş, yaptığımız başka işlere benzemiyor, efendim."

"Belki de haklısın. Öyle olduğunu düşünelim şimdilik."

Bu pazarlıklı boyun eğme cümlesiyle Bay Jones, yaşamın tekdüzeliğinden ne kadar bezdiğini belirtmişti. Serinkanlı Ricardo'nun sinirleri gerildi.

Sabırsızlıkla, "İşe nereden başlayacağımızı düşünelim asıl," diye mırıldandı. "Bu herif saman altından su yürütenlerden. Şu arkadaşlarına yaptıklarını düşünün bir kere. Hiç böyle alçaklık gördünüz mü? Hilekârlığa bakın hele! O alçakça hileyi düşünün bir!"

Bay Jones kâtibini uyardı: "Ahlakçılık taslamaya başlama, Martin. Alman otelcinin sana anlattıklarını gözden geçirince şöyle bir sonuca varıyorum ben: Bu adamın güçlü bir kişiliği var, bu bir; herkesin paylaştığı bazı duygulardan sıyrılmış, bu iki. Eğer anlatılanlar doğruysa çok ilginç bir adam."

"Tamam, anlaşıldı. İlginç olmasına ilginç ya, gene de alçağın biri," diye diretti Ricardo. "Suçunun cezasını çekeceğini düşündükçe seviniyorum doğrusu."

Alınacak öcün, verilecek hunharca cezanın tadını şimdiden dudaklarında bulmayı umarcasına hazla yalandı. Ricardo'nun hıncı göstermelik değildi asla; bir dostun, soğukkanlılıkla, yıllar süren bir hilekârlıkla aldatılması onun

arkadaşlık anlayışına, ilkelerine aykırıydı gerçekten. Tıpkı erdemli kişiler gibi, canilerin de değer yargıları vardır; çok basit göründüğü halde korkunç sonuçlar doğuran o aldatmacanın yıllarca sürmesi olayın en kötü yanıydı Ricardo'ya göre. Ne var ki patronunun, iyi öğrenim görmüş bir centilmenin, durumu üstün insanlara, ayrıcalıklı kişilere özgü bir soğukkanlılıkla karşılamasına şaşmıyordu.

Sivri dişlerinin arasında, "O ne sinsidir," diye mırıldandı. "Ne hilekârdır o!"

"Hay Allah cezanı versin, Martin." Bay Jones sakin sakin kulağına fısıldıyordu. "Konuya gel artık."

Ricardo düşüncelerinden kurtulmak için kafasını silkeledi. Bu ikisi –biri günahlarına kurban olup toplumdan atılan; öteki, yırtıcı bir hayvan gibi dünyanın bütün pısırık yaratıklarını doğal kurbanı olarak görmek saldırganlığıyla başkaldırma eğilimini kişiliğinde birleştiren bu iki kişi– kafa yapısı bakımından birbirlerine oldukça benzerlerdi. Oldukça akıllıydılar ikisi de, bu serüvene atılmakta acele ettiklerini, ayrıntıların üstüne yeterince eğilmediklerini fark etmişlerdi. Denizin ortasında tek başına yaşayan o ilginç ve savunmasız adamın düşüncesiyle kendilerinden geçmişler, daha fazla düşünmeye gerek duymamışlardı. Schomberg'in deyişiyle söylemek gerekirse, "Bire üç," sayılırlardı nasıl olsa.

Ne var ki yalnızlığını bir zırh gibi kullanan o adamın yanına gelince, işler eskisi kadar kolay görünmüyordu artık. Kâtibin, "Sonunda gelebildik ama, bir yararını da görmedik," sözleriyle belirttiği duyguları, Bay Jones sessizliğiyle doğruladı. Ricardo kendi kendine konuşurcasına mırıldanıyordu: "Yalnız olsa da olmasa da insan herifin ciğerini deşebilir ya da yüreğinin ortasına bir kurşun yerleştirebilirdi ama..."

"Yalnız değil." Bay Jones, uykuya dalmaya hazırlanıyormuş gibi büzülmüş, dudaklarının arasından konuşuyordu. "Onu aklına koy bir kere. Çinli'yi hiç unutma."

"Haaa... Öyle ya Çinli!"

Ricardo'nun kızdan söz etmesine ramak kalmıştı. Ama hayır, söylemeyecekti. Patron sakin ve tasasız olmalıydı bugünlerde. Kızla ilgili olarak, açık seçik adlandırmaya bile çekindiği bazı belirsiz düşünceler filizleniyordu kafasında. Kızın pek iyi bir mal olamayacağı kanısındaydı. İnsan onu korkutabilirdi. Başka yollar da bulunurdu belki. Neyse ki Çinli sorununu yüksek sesle inceleyebilirdi.

"Benim aklıma takılan şu," diye sürdürdü. "Şimdi burada bir adam var... Önemli değil. Uslu durursa durur, durmazsa susturulur. O iş kolay. Gelgelelim şu ganimet nasıl bulunur?.. Herif bunu cebinde taşımıyor ya!"

"Cebinde olmamasını dilerim."

"Al benden de o kadar. Cebe sığacak kadar küçük bir servet değil elbet. Şimdi bakın, burada yalnız olsaydı, parası için hiç kaygılanmazdı. Paranın çalınacağından korkmazdı yani... Herhangi bir kutuya, herhangi bir çekmeceye koyar bırakırdı."

"Bırakır mıydı dersin?"

"Bırakırdı elbet. Gözünün önünde tutmak isterdi. Niye bırakmasın? Doğal bir şey! Çok zorunlu olmadıkça kimse parasını toprak altına gömmez."

"Demek zorunlu olmadıkça..."

"Elbette, efendim! İnsan dediğin köstebek soyundan gelme değil ya!"

İnsan soyunun kazıcı hayvanlardan olmadığını deneylerinden biliyordu Ricardo. Olağanüstü bir durumla karşılaşmadıkları sürece cimriler bile gömmezlerdi servetlerini. Bir adam bir adada yalnız başına yaşıyorsa Çinli'nin varlığı olağanüstü bir durum yaratmış denebilirdi. O çekik gözlü, meraklı millete ne çekmece dayanırdı ne kutu. Olsa olsa bir kasa, basbayağı bir yazıhane kasası görürdü işi. Oysa kasa da bu evde, bu odadaydı.

Bay Jones, "Bu odada kasa mı var?" diye fısıldadı. "Hiç fark etmemiştim."

Kasa tıpkı duvarlar gibi beyaza boyanmıştı da ondan fark edilmiyordu; üstelik odanın bir köşesine tıkılmıştı. Eve vardıklarında Bay Jones hiçbir şey göremeyecek kadar yorgundu zaten; ama Ricardo o dörtgenin bir kasa olduğunu hemen anlamıştı. Anlamış da Heyst'in yalan ve düzenle, türlü ahlaksızlıklarla elde ettiği servetin onun içinde olmasını dilemişti. Ancak hayır, kasa kilitli bile değildi ne yazık ki.

"Bir zamanlar belki gerçekten burada tutmuştu ya şimdi yok," diye homurdandı asık bir yüzle.

Bay Jones, "Kendisi bu evde oturmak istememiş," diye söylendi. "Haa, aklıma gelmişken sorayım: Bizleri kendi evinde ağırlamak olanağından yoksun olduğunu söylerken ne demek istemişti o? Dediklerini hatırlıyor musun Martin? Amlaşılmaz bir söz gibi geldi bana."

Martin cümleyi çok iyi hatırlıyordu; Heyst'in kızı düşünerek konuştuğunu da hemen anlamıştı. Karşılık vermeden bir süre düşündü:

"Gene bir düzen peşindeydi bana kalırsa; daha neler yapacağını da Allah bilir. Bize karşı davranışı, hiç soru sormayışı da düzenbazlığından zaten. İnsan biraz olsun merak etmez mi? Eder, eder ama o hiç aldırmadı sanki. Pekâlâ aldırıyor oysa! Gece yarısı yatağından kalkıp puro içerek kafa çalıştırması başka ne anlama gelebilir? Hiç hoş değil doğrusu!"

"Şu anda dışarıda dolaşıp ışığımızı gözlüyorsa bizim uyanık kalmamızı da o hoş karşılamayabilir."

"Olabilir efendim. Ne var ki bu konu karanlıkta konuşulamayacak kadar önemli. Işığa aldırmayın siz. Bir yolunu bulur, bir şey uydururuz. Bu evde gece yarısı ışık yakmamızın nedeni sizin hastalığınız. Oldu mu şimdi? Siz biraz rahatsızsınız, onun için uyuyamıyoruz. Unutmayın, size de hasta rolü yapmak düşüyor."

Bu açıklamayı o anda akıl etmişti Ricardo; patronunu kızdan uzak tutmanın yolunu bulmuştu böylece. Bay Jones hiç kımıldamadan upuzun serilmiş yatıyordu. Canlı olduğunu ya da dikkat gösterdiğini belirten tek şey gözlerinin parıltısıydı, ama gözlerini bile oynatmıyordu. Ricardo, buluşunun değerini anlatmaya, uygulamasını açıklamaya girişmişti.

Araya bir sessizlik girmemiş gibi sürdürdü: "Sizi gören, hasta olduğunuza kolayca inanır zaten." Her zamanki kadar saygılıydı gerçi; ne var ki amacını açıkça belirtmek istiyordu: "Sizin yapacağınız tek şey böyle sessizce, kımıldamadan uzanıp yatmak. Herif iskelede bile şaşkın şaşkın bakıyordu size."

Bay Jones hasta yatağının da ötesine, neredeyse mezara yakışan görünüşünün böyle saflıkla açıklandığını duyunca, yana dönük tuttuğu yüzünde, burnunun altından başlayıp çenesine kadar uzanan bir kırışık belirdi, loş ışıkta sesizce gülümsediği anlaşıldı. Ricardo, patronunun yüz çizgilerinde görülen bu değişiklikten sevinç duydu. O da gülümsedi; bayağı yüreklenmişti.

"Aslında çelik gibisiniz oysa! Ama neye yarar? Ben soluğum tükeninceye kadar yemin etsem hasta olmadığınıza, kimseyi inandıramam. Siz burada yatarken de sağa sola bakınır, şu ikiyüzlü herifin nasıl bir yaratık olduğunu öğrenecek zaman bulurum."

Ricardo'nun gözleri bacaklarının çapraz duran kemiklerindeydi hep. Patronu her zamanki cansız sesiyle onayladı:

"Evet belki böylesi daha iyi olur."

"Çinli'yi hiç düşünmüyorum. Onun önemi yok. Ne zaman olsa susturabiliriz onu."

Avuçlarını açıp gevşekçe dizlerine bıraktığı ellerinden biri bilekten kırılıp ileri doğru sert bir hareket yapmış, elinin duvara vuran kocaman gölgesi aynı hareketi yinelemişti. Bu gölge oyunu odadaki sessizliğin büyüsünü bozmuştu sanki.

Ricardo, şimdi yeniden aydınlanan duvara kötü kötü bakıp konuya döndü. Kim olsa susturabilirdi zaten; Çinli'nin herhangi bir şey yapabileceğinden korkmuyordu. Ancak onun varlığı öteki adamı etkileyebilirdi. Adam! Adam dediğin neydi ki? Her sıradan adam gibi İsveçli baronlar da doğranabilir ya da delik deşik edilebilirdi. Öte yandan paranın yerini öğrenmeden böyle bir işe asla kalkışmazlardı.

Ricardo, "Bana kalırsa evinde bir deliğe tıkmıştır," dedi kaygıyla, kendiyle tartışırcasına.

Yok, hayır! Ev dediğin kolayca yanabilirdi, insan uyurken kazayla ya da bir kundakçının eliyle birden tutuşabilirdi. Evin altında olabilir miydi acaba? Ya da bir kovukta, bir gedikte. İçinden gelen bir ses bu olasılıklara karşı çıkıyordu. Düşünmek için öyle büyük bir çaba harcıyordu ki kaşları çatılmıştı. Bu boş ve acı düşünceleri doğuran kafanın doğum sancılarını derisi çekiyor, alnı bir kırışıp bir gevşiyordu.

"Yok canım, biz de bebek değiliz." Bay Jones'un suskunluğunu eleştirircesine gene konuşmaya başladı. "Ben onun yerinde olsam ne yapardım? Bunu kestirmeye çalışıyorum. O benden akıllı değil ya?"

"Sen kendi zekânın ölçüsünü bilir misin ki?" Bay Jones, yardımcısının bocalamasını ölüm maskesinin ardına gizlediği bir alaycılıkla izliyordu.

Ricardo bu soruyu duymazlıktan geldi. Ganimetin düşüncesi, duyu organlarını köreltmişti sanki. Gözlerinin önünde belirmişti bulacakları servet: ağızları ince sicimlerle bağlanmış küçük kanava torbalar; içlerindeki yuvarlak paraların basıncıyla çatlayacak gibi olan şişkin torbacıklar. Hepsi de yükte hafif pahada ağır altın ve gümüş paralar! Torbada değilse de çelik kutularda olabilirdi elbet; kapakları kakmalı kutular. Belki de üstten kulplu, pirinç süslerle bezenmiş, silme doldurulmuş, küçük, siyah bir sandıktaydı hepsi. Sandık ağzına kadar dolu olacaksa, içinde kâğıt paralar bu-

lunurdu belki de. Evet, neden olmasın? Herif vatanına dönmeye niyet etmişse kendi toprağında kullanılan parayı yeğlemiş olabilirdi.

"Ve hepsi de dışarıda bir yerde... herhangi bir yerde olabilir!" Kahrından sesi kısılmıştı. "Ormanın bir köşesinde..."

Tamam şimdi bulmuştu! Odanın loşluğu geçici bir aydınlıkla aydınlanmıştı sanki. Karanlık bir gecede ormanın bir köşesini görür gibi oluyordu. Bir adam eğilmiş ağaçlardan birinin dibini kazıyor, bir başka karaltı da feneri tutuyordu. He hey! İkinci karaltı dişi olabilirdi! Kızı unutmuştu bir ara.

Ricardo, o temkinli Ricardo, yarı sevinç yarı kaygıyla atmak üzere olduğu narayı güç tuttu. Herif kıza güvenmiş miydi, güvenmemiş miydi acaba? Güvendiyse sonuna kadar güvenmiş, güvenmediyse hiç güvenmemiştir. Kadın denen yaratığa yarı yarıya güvenmek diye bir şey olamazdı. Kıza o tür bir yakınlık gösteren, onu elde eden ve açıklanan gizlerin kimseye aktarılamayacağı bu ortamda onunla baş başa yaşayan erkeğin güveninin yarım olabileceğini aklı almazdı. Kaldı ki çoğunlukla, onda dokuz diyebileceği bir çoğunlukla erkekler kadınlarına güvenirlerdi. Gelgelelim bu güven konusu da bir yana bırakılabilirdi şimdilik. Kızın varlığı onlara zarar mı verir, yarar mı sağlardı acaba? Sorun buydu işte!

Ricardo, bu sorunu patronuna danışmak, bu önemli konu üzerine neler düşündüğünü öğrenmek için dayanılmaz bir istek duyuyordu. O isteğe karşı koymayı becerebildi ama aklından geçenlerle tek başına boğuşurken çektiği acı da sınırsızdı. İnsanın elinde bazı veriler olsa bile, işin içine kadın karıştı mı, nasıl bir sonuca varılacağı kolay kolay hesaplanamazdı. Hele o kadın hiç görmediğiniz biriyse, eh artık!

Ricado çok hızlı düşündüğünü biliyordu, sessizliğin daha fazla uzamaması gerektiğinin de farkındaydı. Bıraktığı yerden başladı çabucak:

"Gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz efendim? Biz ikimiz, elimizde kazma kürek, bu adayı bir baştan ötekine kazabilir miyiz sizce?"

Kolunu şöyle bir uzatmak hakkını bağışlamıştı kendine; gölge oyunu, bu küçük hareketi büyüttü, odayı kaplayan bir dalga haline getirdi.

Kâtibin sözlerinden pek etkilenmeyen Bay Jones, "Doğrusu insanın cesareti kırılıyor," diye mırıldandı.

"Hayır olmaz. Cesaretiniz kırılmamalı," diye yanıtladı yardımcısı. "Gelirken çektiklerimizi düşünün bir kere. Sandalda çektiklerimiz. Cesareti elden bırakmak..."

Cesareti elden bırakmanın neyle kıyaslanabileceğini kestiremiyor, uygun sözcükler bulmakta güçlük çekiyordu. Canlanan umutlarını, büyük bir güvenle, sakin sakin, ileriyi gören insanların tavrıyla açıklamaya koyuldu:

"Bir yerlerde bir ipucu bulunacaktır mutlaka; ancak bu işi aceleye getirmeye gelmez. Bırakın ben bildiğimi yapayım; hiçbir ayrıntıyı gözden kaçırmayacağıma emin olabilirsiniz. Siz adamı huylandırmamaya bakın yalnız. Gerisini ben düşünürüm: Güvenin bana!"

"Ben sana güveneyim, ama sen neye güveniyorsun?"

"Ben şansımıza güveniyorum," dedi sadık Ricardo. "Yakınmaya kalkışmayın sakın. Sonra şansımız döner."

"E yani! Senin bu batıl inançların da yok mu! Peki, olur. Şansımdan yakınmayacağım."

"Hah şöyle! Şansım açıldı mı, kapandı mı diye düşünmeyin bile. Şans denen şeyle oynamaya gelmez bilirsiniz."

Bay Jones dalgın bir mırıltıyla karşılık verdi: "Evet, şans denen şey pamuk ipliğine bağlıdır gerçekten."

Bu cümleden sonra odaya yayılan sessizliği, biraz çekingen, biraz kararsız bir sesle Ricardo bozdu:

"Şans dedik de aklıma geldi... Sizinle bir iki el oyun oynamaz mı acaba? Hani siz rahatsız olup da eve kapandığınıza

göre arada bir piket ya da ekarte oynamaya gelmez mi dersiniz? Öyle, eğlence olsun diye... Hiç belli olmaz, bakarsınız bir başladı mı birden ısınıverir de bırakmak istemez..."

Patronu, "Biraz aklını kullan," dedi soğuk soğuk. "Olacak şey mi? Adamın geçmişi hakkında duyduklarımızı düşün bir kere, ortağıyla olanları düşün."

"Haklısınız, efendim. Bu herif soğukkanlı hayvanın biri. Soğukkanlı, aşağılık..."

"Bir şey daha hatırlatayım. Oyuna otursak bile soyulmaya göz yumacak adamlardan değil o. Korkutarak ya da pohpohlayarak son meteliğini alabileceğimiz çaylaklardan değil. Dostumuz her şeyi hesaba katanlardan."

Onu Ricardo da anlamıştı çoktan. Küçük çapta bir oyun düşünmüştü o. Hani kendisi etrafı kolaçan ederken düşmanı oyalayacak bir şeyler olur diye tasarlamıştı.

"Hatta biraz kazanmasına bile göz yumabilirsiniz belki."

"Evet, olabilir."

Ricardo birkaç saniye düşündükten sonra ekledi:

"Bana kalırsa bu herif en umulmadık anlarda birden huysuzlanabilir. Bana öyle geldi. Siz ne dersiniz efendim? Huysuzlanıp çifte atmaya başlayabilir mi sizce de? Hani huylanacak bir şey görürse diyorum. Bence tırısa kalkıp kaçacaklardan değil de çifte atmaya başlayacaklardan. Size de öyle gelmedi mi?"

Sadık yardımcısının kendine özgü deyimlerine çoktan alışan Bay Jones hiç duraksamadan karşılık verdi: "Evet kesinlikle! Hiç kuşkun olmasın."

"Sizin de öyle düşündüğünüze sevindim. Hayvan huysuz bir hayvan olduğuna göre huylandırmamaya çalışmalıyız; hiç değilse ganimetin yerini öğreninceye kadar. Ondan sonra..."

Ricardo sözünü bitirmek gereğini duymadı; nefes almazken bile kötülük saçıyordu. Ansızın yerinden fırlayıp dü-

şünceli düşünceli Bay Jones'a bakmaya başladı. Patronu parmağını bile kıpırdatmadı.

"Doğrusunu isterseniz beni düşündüren bir şey var," derken Ricardo sesini alçaltmıştı.

Yataktaki hareketsiz gövdeden kısık bir ses yükseldi: "Yalnız bir tek şey mi?"

"Bütün öbür zorluklardan daha önemli bir şey."

"Ha, bak bu kötü."

"Evet gerçekten öyle. Yani... Siz nasılsınız efendim? Genç can sıkıntısına kapılır mısınız acaba? Nöbetlerin birden bastırdığını biliyorum ama sanırım önceden de bir şeyler sezinliyorsunuzdur."

"Martin, sen eşek kafalı herifin birisin."

Kâtibin kaygılı yüzü aydınlandı.

"Eh, bunu duyduğuma sevindim! Şimdi hiç tutmayın artık beni. Hani siz canım sıkılıyor demeyin de... Şimdi hiç zamanı değil."

Ricardo serinlemek için gömleğinin düğmelerini çözmüş, kollarını sıvamıştı. Çıplak ayaklarıyla hiç ses etmeden yürüyüp odanın öbür ucuna gitti. Başıyla omuzlarının gölgesi gitgide büyüyerek, Bay Jones'un yüzünü döndüğü duvara düşüyordu. Kedi gibi başını çevirip omzunun üstünden yatakta yatan cılız hayaletin sırtına baktı, sonra da mumu üfledi.

Bay Jones karanlıkta, "Aslını ararsan bayağı eğleniyorum Martin," diye söylendi.

Kâtibin, bacağına indirdiği şaplağın sesini ve keyifle haykırdığını duydu.

"Hah şöyle! Bakın şimdi güzel söylediniz efendim!"

Dördüncü Bölüm

I

Ricardo, kediden çok sincabı andıran hareketlerle, bir ağaç gövdesinden ötekine kayarak temkinle ilerliyordu. Gün doğalı epey olmuştu. Açık denizin ışıltısı, Kara Elmas Körfezi'nin serin, şafak mavisi koyuluğunu silmeye geliyordu hızla. Öte yandan Ricardo'nun gizlendiği ormanın içi, dev ağaçların altı hâlâ yarı karanlık sayılırdı.

Kâtip, yalnız insan kafasından doğacak çapraşık bir amaçla ve hayvanca bir sabırla Bir Numara'nın Bungalovunu gözetlemeye koyulmuştu. Bir önceki gün de yapmıştı aynı şeyi. Pek bir yarar da sağlayamamıştı. Zararı yoktu; günleri sayılı değildi nasıl olsa.

Güneş Samburan Dağları'nı bir anda aşmış, Ricardo'nun önündeki yanık otlukla, gözlerini diktiği evin ön duvarını aydınlığa boğmuştu; karanlıkta kalan tek nokta kapının içiydi. Ormanın koyu gölgeliği de altın sarısı lekelerle aydınlanmış, güneş ışınları, yaprakların gördüğü delikli damı yarıp geçmişti.

Bu durum Ricardo'nun hiç hoşuna gitmedi. Nöbet tutar-

ken görülmek işine gelmeyecekti. Görülmeyi değil, görmeyi umuyordu o; kızı görmeyi! Durduğu yerden kızı bir kerecik görebilmeyi umuyordu. Ormanla evin arasındaki düzlük pek büyük değildi ve Ricardo'nun gözleriyse çok keskindi. Kız öndeki verandaya bir çıksa yüzünü açık seçik görebileceğini çok iyi biliyordu. Eninde sonunda çıkacaktı elbet. Kızı görür görmez nasıl bir insan olduğunu kestirebileceğine hiç kuşkusu yoktu; o baron olacak herife sezdirmeden kıza yaklaşmayı tasarladığına göre, kişiliği konsunda bir şeyler öğrenmek zorundaydı elbet. Kıza kendi aklından bir kişilik yakıştırmamış da değildi gerçi; hem de nasıl bir kişilik, yüzünü uzaktan inceleyebilse, kendini göstermeyi, hatta bir işaret yapmayı bile göze alabilecekti belki. Karar, kızın yüzünden okuyacaklarına bağlıydı. Onun gibilerini çok görmüştü Ricardo! Hiçbiri matah bir mal değildi.

Başını biraz ileri uzattı mı, salkım salkım sarkan sarmaşıkların arasından evlerin üçünü de görebiliyordu. Bir yarı yuvarlağın üstüne dizilen bungalovların en uzakta olanına baktı önce. Verandanın parmaklığına kareli bir battaniye asılmıştı. Kareleri teker teker seçebiliyordu. Basamakların önünde canlı bir ateş yanıyor, yalazlanan alevler güneşin ışığıyla ancak boy ölçüşebildiğinden soluk bir leke olarak görülüyordu: ince bir duman sütununun altında oynaşan pembemsi bir leke. Ateşe eğilen Pedro'nun kafasındaki beyaz sargıları, havaya dikilen birkaç tutam saçı ayırt etti. O koca kafayı kendisi yarmış, sonra da kendi elleriyle sarmıştı. Hayvan herif tepesinde bir yük dengeler gibi taşıyordu kafasını. Ricardo kocaman kıllı elin kavradığı uzun saplı, küçük tencereyi de görüyordu.

Evet, yakında olsun uzakta olsun, görülebilecek ne varsa hepsini görüyordu o. Bakışlarının delemediği tek nokta, alçacık saçakların altında uzanan verandaya açılan kapının karanlık dikdörtgeniydi. Bu durum kâtibi öfkelendiriyordu.

Dayanılacak gibi değildi! Çabuk öfkelenirdi Ricardo. Eninde sonunda çıkacaktı nasıl olsa! Niye çıkmıyordu peki? Neden? İsveçli evden ayrılmadan kızı karyolaya bağlamıyordu herhalde!

Ne giren oldu ne çıkan. Ricardo yirmi metre yüksekteki iri dallardan sarkan sarmaşık perdeleri kadar kımıltısızdı. Gözlerini bile kırpmıyor, o duruşuyla, şöminenin önüne yatıp ateşe bakarak düşünceye dalan bir kediyi andırıyordu. Neler düşünüyordu acaba? Tam önünde, verandanın dibinde, boğaza kadar kapalı bir beyaz ceket, dizlerin altında biten mavi bir pantolon, bir çift sarı baldırla ince uzun bir saç örgüsü belirmişti.

"Canına yandığımın Çinli'si," diye mırıldandı şaşkınlıkla.

Gözlerini karşıki evden bir an bile ayırmadığını sanıyordu; oysa Çinli'yi önünde görüvermişti birden. Wang ne yerden bitmiş ne gökten düşmüş olabilirdi; evin sağ ya da sol köşesinden de çıkmamıştı. Ama gelmişti işte! Kendine, genç kızlara yaraşan bir uğraşı bulmuş, çiçek toplamaya koyulmuştu. Verandanın altındaki tarhlar boyunca adım adım ilerledi, birkaç kez eğilip kalktı; sonra da olağanüstü girişine aykırı düşen bir yolla, basamakları çıkıp ön kapıdan geçerek sahneden çıktı.

Martin Ricardo'nun sarımtırak gözlerindeki dikkat de o zaman silindi. Oralardan uzaklaşmasının zamanı gelmişti artık. Çinli'nin elindeki demet, kahvaltı masasını süsleyecekti yüzde yüz. Başka bir nedenle toplanmış olamazdı.

"Sen çiçeği yakında görürsün," diye mırıldandı korkuturcasına. "Hele biraz bekle!"

Bay Jones'un bungalovuna baktı, Heyst oradan çıkıp bezenmiş kahvaltı masasına yollandı mı, Ricardo da yerine dönecekti. İçgüdülerine, içinden gelen sese uysa düzlüğe fırlar, seçilmiş kurbanın karşısına dikilip "hacamat" adını verdiği eyleme girişirdi hemen. Bu hacamat işlemini büyük bir haz-

la düşünür, hafifçe eğilip düşmanına ölümcül bir bıçak darbesi indiren hep kendisi olurdu. İçgüdüsü böyle davranmasını öğütlüyordu; yaradılışı öyleydi. Kanı kaynamaya başladı mı, içgüdülerini bastırmak da büsbütün güçleşiyordu. İnsanın kanı kaynamaya başladı mı, gizli kapaklı işlerle uğraşmak, saklanıp kafa yormak dayanılmaz bir işkence oluyordu. Bay Kâtip Ricardo, Heyst'in evinin karşısındaki gözetleme noktasından ayrıldı, görünmemeye çalışarak uzaklaştı. Toprak, denizin kıyısına kadar sert bir eğimle alçaldığından hızla yürüyebiliyordu. Kıyıda, adanın, güneşte ısınan kayalık temelinin üstünde dikilip durdu. Hasır çarıklarının ince tabanlarından taşların sıcaklığını duyuyordu. Burası evlerin hiçbirinden görünmezdi. Birkaç metre tırmanınca daha yüksek bir düzeye, iskelenin karaya bağlandığı noktaya vardı. Kömür yığınının yanında yükselen, hâlâ şirketin tabelasını taşıyan direklerden birine dayandı. Kanının nasıl fokur fokur kaynadığını kimse anlayamazdı. Kendini tutabilmek için kollarını göğsünde kavuşturmak gereğini duydu.

Öyle uzun süre kendini tutmaya alışık değildi Ricardo. Ancak patronunun etkisiyle, centilmenlik onurunu korumak isteğiyle baskı altında tuttuğu yırtıcı, vahşi kişiliği, sinsiliğini ve kurnazlığını bir anda ezip geçebilirdi. Gerçi yırtıcı hayvanların da kurnazlığı vardır ama sorunun, hırlayıp saldırarak çözümlemesine izin verilmeyeceğini bilen Ricardo kurnazlıktan usanmıştı. Düzlüğe çıkmaya çekinmişti bayağı; Heyst'le yüz yüze gelmeyi göze alamamıştı.

"Herifi karşımda görürsem ne yapacağımı hiç belli olmaz," diye düşündü. "Ola ki kendimi tutamam."

Ricardo'nun o andaki öfkesi Heyst'i anlayamayışından ileri geliyordu. Eksik yanlarını keşfedince rahatsız olacak kadar insanlığı vardı ne olsa. Hayır, Heyst'i anlayamıyordu! Öldürmesine kolayca öldürebilirdi –bir hırlar, ardından hemen saldırırdı– ne var ki, öldürmek yasaklanmıştı. Üstelik

sonsuza değin bu cenaze ilanı kılıklı tabelanın altında da duramazdı.

"Yollanalım bakalım," diyerek yola koyuldu.

Bastırılan şiddet isteği, hafif bir baş dönmesi vermişti Ricardo'ya. Göğsünü gere gere evlerin önündeki açıklığa çıktı. Sandala bakmak için iskeleye inmiş de oradan dönüyormuş gibi davranıyordu. Gökte asılı duran kavurucu güneş dört bir yandan bastırıyordu. Evlerin üçü de karşısındaydı.

Parmaklığına battaniye asılan ev en uzaktaydı. Onun yanındaki boş bir bungalovdu. En yakındaki, önünde çiçekler ekili olanı da o Allah'ın cezası kızı, bir türlü kendini göstermeyen kızı gizliyordu. Dolayısıyla gözlerini o evden ayıramıyordu Ricardo. Kızı anlamak, Heyst'i anlamaktan daha kolay olurdu herhalde. Bir kerecik görse, şöyle birkaç saniye yüzüne bakabilse bir ipucu elde etmiş, amacına bir adım yaklaşmış olacaktı. Atılacak başka bir adım düşünemiyordu. Kız da her an verandaya çıkabilirdi!

Kız verandaya çıkmadı ama çekiciliği mıknatıs işlevini gördü. Ricardo her adımda yolunu kaydırıyor, bungalova biraz daha yaklaşıyordu. Hareketleri ağırdı, öte yandan yırtıcı içgüdüleri öyle güçlenmişti ki Heyst'in karşıdan geldiğini görse saldırmadan duramazdı. Neyse ki kimseyi görmedi. Wang evin arka bölümünde çalışıyor, kahveyi, Bir Numara dönünceye kadar sıcak tutmanın yollarını arıyordu. Pedro denen maymun bile ortalıkta görünmüyordu. Kapının girişine çömelmiş, küçücük kızarık gözlerini dikip köpek gibi Bay Jones'u gözlemeye koyulmuştu mutlaka. Bay Jones odasında Heyst'le konuşuyor, kötü ruhlu hayaletle silahsız, savunmasız adamın arasındaki konuşmayı da bir maymun izliyordu.

Ricardo sağa sola göz atıyor, elinde olmadan Heyst'in evine yaklaşıyordu boyuna. Sonunda kendini basamakların di-

binde buldu. Oraya varınca, içindeki dayanılmaz isteğe karşı koyamayıp, usulca verandaya çıktı. Bir an saçağın altında durup sessizliği dinledi. Derken bir bacağı eşikten içeri uzandı –esnek kauçuktan yapılmıştı sanki bacak, kendiliğinden uzuyordu– ayağını da içeri aldı hızla. Kapının hemen önünde durup iki yanına baktı. Dışarının aydınlığından geldiği için birkaç saniye hiçbir şey göremedi. Gelgelelim onun gözleri de kedilerin gözüne benzerdi; gözbebekleri çabucak genişledi ve karşısındaki kitap yığınını gördü. Hem şaşırmış hem sıkılmıştı. Evi ve eşyayı gözden geçirmek, adamın kişiliğine değgin bir ipucu bulmak, birtakım sonuçlar çıkarabilmek umuduyla gelmişti buraya. Kitap sayısının çokluğundan nasıl bir sonuç çıkarabilirdi acaba? Ne düşüneceğini bilemiyordu. Şaşkınlığını aklından geçirdiğini bir cümleyle belirtti:

"Bu herif burada okul mu açacakmış?"

Heyst'in babasını süzdü uzun uzun, dünya nimetlerini hor gören adamın keskin çizgili profilini inceledi. Ağır gümüş şamdanlara –zenginlik belirtisi olduklarından– keyifli bakışlarla, yan gözle baktı. Yabancı bir yere giren sokak kedileri gibi köşeyi bucağı dolaştı. Gidip gelmek yerine, belirip yok olmak konusunda Wang kadar usta değilse bile, sessizce hareket etmek bakımından Çinli'den aşağı kalmazdı Ricardo da. Aralık duran arka kapıyı çoktan görmüştü. Sivri kulaklarını da iyice kabartmış, dışarının –evin sessizliğini kuşatan– ıssızlığını dinliyordu dikkatle.

İçeri girdikten iki dakika sonra evde yalnız olduğuna karar verdi. Kız gizlice dışarı sıvışmış olmalıydı; evin arkalarında bir yerlerde dolaşıyordu mutlaka. Hiç kuşkusuz göze görünmemesi buyrulmuştu. Neden? Bu herif konuklarına mı güvenmiyordu, yoksa kıza mı?

Belli bir açıdan bakılırsa ikisinin de aynı kapıya çıkacağına karar verdi. Schomberg'in anlattıklarını hatırlamıştı. Kız,

o mendebur, pısırık otelciden kurtulmak için başka bir erkekle kaçmışsa, o erkeğe tutulduğu anlamına gelmezdi bu. Evet, bu kıza sokulmanın yolu bulunabilirdi.

Bıyıkları titredi. Bir süredir karşısındaki kapalı kapıyı gözlüyordu. O odaya da girecekti gelmişken; kitap yığınından daha açıklayıcı bir şeyler bulabilirdi belki. Gözünü karartmıştı artık; karşıya geçerken kendi kendine söyleniyordu:

"Namussuz birden döner de huysuzlanmaya başlarsa oracıkta hacamat ederim biter gider!"

Tokmağı tutup çevirdi. Ancak kanadı çekip açmadan bir kez daha sessizliği dinledi. Sessizlik uzayıp gidiyor, onu da sarıp sarmalıyordu.

Dikkatli hareket etmek zorunluluğu sabrını tüketmişti. Vahşet göstermek isteği büyüyor ve böyle durumlarda her zaman olduğu gibi, baldırına bağladığı bıçağın varlığını duyuyordu sürekli olarak. Vahşi bir merakla asıldı kapıya. Kanat, hiç gıcırdamadan açılmış, karşısında, kabaca dokunmuş, serje benzer, mat, mavi renkli bir perde bulmuştu. Kapının içine bir perde asmışlardı demek; kanadın çekilmesiyle sallanmayacak kadar kalın, uzun bir perde.

Merakını gidermesine ramak kalmışken önüne çıkan bu beklenmedik engel kabalık yapmasına da engel olmuştu sanki. Mavi kumaşı sertçe çekip açacağına, gözlerini dikmiş bakıyor; beze el sürmeden önce, dokumayı iyice incelemesi gerekirmiş gibi oyalanıyordu. Orada öylece beklerken belli belirsiz bir ses, kulağına çarpan, ancak bilinçli olarak dinlendiğinde algılayamadığı bir hışırtı duydu. Hayır! Hayır, hiçbir ses yoktu. Ne içeride ne dışarıda. Gelgelelim evde yalnız olduğu duygusu da yok olmuştu bu arada.

Elini perdenin kıpırtısız kıvrımlarına uzatırken çok dikkat etti, bezi büsbütün çekmeyip biraz aralamakla, gözünü de o aralığa uydurmakla yetindi. Ve olduğu yerde donup kaldı. Sonra da gövdesinin başka hiçbir bölümünü kımıldat-

madan başını geriye çekti, kolunu yanına bıraktı. Odada bir kadın vardı. Aradığı kadın! Dar uzun odanın bir ucundan, dışarıdan vuran ışık içerisini yeterince aydınlatmadığı için olduğundan iri görünüyordu. Sırtını kapıya dönmüştü. Çıplak kollarını kaldırmış, saçlarını topluyor, kollarından biri inci beyazlığıyla ışıldarken, küçük, panjursuz, perdesiz pencerenin önünde kalan ikincisi, kusursuz biçimiyle, esmer bir gölge olarak uzanıyordu. Oracıktaydı işte! Parmakları siyah saçlarında dolaşıyordu. Yarı çıplak, her şeyden habersiz, savunmasız ve çekici.

Ricardo bir adım gerileyip dirseklerini yanlarına bastırdı. Göğsü, güreşten çıkmış ya da yokuş yukarı koşmuş gibi, hızla inip kalkıyordu. Durduğu yerde öne arkaya sallanmaya başladı. Kendini tutamayacaktı artık, kişiliği baskın çıkıyordu. Saldırma içgüdüsünü köstekleyemeyecekti. Belki ırza geçecek, belki öldürecekti; ikisi de birdi Ricardo için. Nicedir baskı altında tutulan yırtıcı hayvanın ruhu, rahata ersin de hangisi olursa olsun. Saldırıya geçen bütün arslanlarla kaplanlar gibi Ricardo da önce omzunun üstünden geriye baktı bir kez, sonra başını eğip perdeye atıldı. Kumaş, atılışının hızıyla havalanmış, derken aşağı süzülüp sıcak, durgun havada aynı dikey kıvrımlarla asılı kalmıştı.

II

Duvardaki saat –bir zamanlar, bir filozofun düşünceyle geçirdiği süreyi hesaplayan saat– beşinci saniyeyi tıklatıp altıncıya geçerken Wang ön odada belirdi. Aslında onun bütün kaygısı kahvaltının gecikmiş olmasıydı. Ne var ki çekik gözleri perdeye ilişince, bakışları oraya takılıp kaldı. Ön odaya yayılan garip seslerin, o boğuk boğuşma seslerinin perdenin arkasından geldiğini anlamıştı. Irkının özelliği olan çekik gözleri şaşkınlıktan yusyuvarlak açılamazdı kuşkusuz; ama

bakışları bir noktaya çivilenebilirdi, çivilenmişti. Duyduğu korku, gösterdiği kuşkulu dikkat de anlamsız, kayıtsız yüzünü bir anda yaşlandırmış, bir anda yıpratmıştı sanki. Yerdeki hasır kök salmış gibi duruyor, karşıt duygular altında ezilip yerinde sallanıyordu. Elini perdeye uzatmak gibi kararlı bir harekette bile bulundu, ama erişemedi. Erişemeyince de öylece kaldı, gerekli olan tek adımı atamadı.

Gizemli boğuşma, çıplak ayakların birbirine dolanarak yere çarpmasından doğan boğuk gümlemeler, kapışan gövdelerden çıkan hışırtılarla sürüp gidiyor, ancak perdenin arkasından hiçbir insan sesi, hiçbir mırıltı, inilti ya da ünlem duyulmuyordu. Bir iskemle devrildi –patırtıyla değil de hafifçe dokunulmuşçasına düşmüştü o bile– ardından çinko banyo leğeninin tınladığı duyuldu. İki insanın gerçekten ölümcül bir boğuşmaya girdiğini gösteren gergin sessizliğe, yumuşak bir gövdenin ara duvara çarpmasından ileri gelen gümbürtü son verdi. Duvara çarpan kişi bungalovu temelinden sarsmıştı sanki. Duyduğu heyecandan bakışları donuklaşan, boğazı tıkanan Wang, perdeye uzattığı parmağı hâlâ havada tutarak geri geri gidip arka kapıdan dışarı süzüldü. Çıkar çıkmaz da koşarak evin köşesini döndü, birinci ve ikinci bungalovların arasında bir yerde durdu. Artık hangi evden kim çıkarsa çıksın, onun ortalıkta salak salak gezindiğini görebilirdi ancak; kendi kendine oyalanan, kahvaltı saatinin gecikmesinden başka bir kaygısı olmayan bir Çinli uşak.

Bir Numara'yla, silahsız kalan, şimdiden yarı yarıya yenik sayılabilecek bu adamla ilişkisini koparmaya o anda karar verdi Wang. Sabaha kadar bu konuyu düşünmüş, odadaki boğuşmayı duyunca da kararı kesinleşmişti. Bir Numara'nın hali haraptı artık; onun gibilerine yardım etmek bile şanssızlık getirirdi insana. Yalancı bir kaygısızlıkla gezinip dururken evden hâlâ hiçbir gürültü duyulmayışına şaşıyor-

du. Belki de kötü ruhlarla boğuşmuştu beyaz kadın; eğer öyleyse ruhların onu öldürmüş olması gerekiyordu. Çünkü çekik gözlerinin kaçamak bakışlarıyla izlediği evden hiç kimse çıkmamıştı. Bungalovun dışında güneşle sessizlik egemenliklerini sürdürüyorlardı.

Öte yandan biri bungalova girecek olsa, kulakları da keskinse, eski kusursuz sessizliğin bozulduğunu çabucak anlayabilirdi. Perdenin arkasından gelen, mırıltı bile denemeyecek kadar hafif bir ses bozmuştu sessizliği.

Ricardo boğazını yokluyor, kısılan sesiyle kendi kendine konuşuyordu:

"Parmakların da çelik gibiymiş hani! Hiç diyecek yok doğrusu! Pazuların da yaman!"

Ricardo'nun hiçbir uyarıda bulunmadan saldırması Lena'nın yararına olmuştu. Kalın örgülerini başına dolamaya çalışırken birden baskına uğramış, kollarını indirecek zaman bulamamıştı. Böylelikle kollarının bedeniyle birlikte kıskıvrak yakalanması olanağı ortadan kalkmış, kendisini savunması kolaylaşmıştı. Ricardo üstüne atılınca yere yuvarlanmasına ramak kalmıştı. Ancak bir kez daha talihi gülmüş, duvarın hemen önünde durduğundan yere düşmeyip pencereye çarpmakla kurtulmuştu. Bu çarpmayla kendinden geçmemişti üstelik; tam tersine sırtını duvara dayayınca düşmanı daha kolay uzaklaştırmıştı kendinden.

İçgüdüsüne uyarak boğuşuyordu Lena. Çığlık atmayı bile unutturacak kadar büyük olan ilk şaşkınlığı geçince, nasıl bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu hemen anlamıştı. Bu bilinçle kendini savunuyor, olağanüstü bir güç harcayanların hemen hepsinde olduğu gibi, gücünü içgüdüsünden alıyordu. Öylesine gözüpek bir dövüşçü kesilmişti ki, Schomberg'le karanlık bir köşede kaldı mı utancından ve korkusundan tir tir titreyen, kendisine elini bile sürmemiş olan otelcinin ağzından dökülen çirkin sözler karşısın-

da boynunu büküp dehştele ürperen kızın aynı kız olduğna inanmak çok güçtü.

Bu yeni düşman, doğrudan doğruya açıktan açığa saldırmıştı. Lena'nın yüreğine korku salan, düşmanlarının baş edilemeyecek kadar çok olduğu duygusunu uyandıran sinsi düzenbazlıklar, onu tutsak etmek için kurulan iğrenç tuzaklar hiç söz konusu değildi şimdi. Artık dünyada yalnız değildi. Güvenebileceği bir insanın var olduğunu, kendisine bir değer verildiğini bildiği için bir an bile duraklamadan direniyordu. Yüreğindeki inançla, yazgısını değiştiren, belki de Tanrı'nın ona gönderdiği adama duyduğu inançla boğuşuyordu.

İlk yaptığı şey, havada duran elleriyle Ricardo'nun boğazını kavrayıp sıkmak oldu. Kâtip, kızın gövdesine sarılmıştı. O kollarını gevşetmeden Lena da parmaklarını gevşetmedi. Hiçbir etkisi olmayan bu budalaca sarılmadan kurtulabileceğini anladığı an bir dizini bükerek ve kollarının bütün gücünü kullanarak adamı karşıya savurdu. Ricardo, geri giderken ortadaki sedir ağacından yapılmış sandığa çarptı, bungalovu sarsan bir gümbürtüyle çöküp kaldı. Soluk alması güçleşmiş, boğuşmanın şiddetinden değilse bile duyduğu heyecandan eli ayağı kesilmişti.

Adamı öyle bir hızla itmişti ki, Ricardo düşerken Lena da bir adım geriledi, hafifçe sendeleyip yatağın ucuna çöktü. Solukları düzensizdi ama çok sakin, çok rahat görünüyordu. Kollarını kaldırdı, boğuşma sırasında gevşeyen sarılı kahverengili Celebes *sarong*'unu sıkıca tutturdu. Sonra da ellerini göğsünde birleştirdi, bacak bacak üstüne atıp korkusuzca bekledi.

Ricardo oturduğu yerde öne eğilmiş, avını kaçıran bir yırtıcı hayvan gibi kederli kederli düşünüyordu. Kafasını kaldırınca, yiğitçe havaya kalkan kaşların altından kendisine bakan iri, külrengi gözlerle –koskocaman açılmış, gizemli,

gözlemci gözlerle– karşılaştı. Yüzleri oldukça yakındı. Boğazını ovuşturmayı bırakıp ellerini dizlerine dayadı. Kızın güçlü kollarına, çıplak omuzlarına değil, yere dikilmişti gözleri. Hasır çarıklarından biri ayağından çıkıp yok olmuş, üstüne beyaz bir giysi bırakılmış bir iskemle yere devrilmişti. Duruma çok aykırı düşen banyo leğeninden yuvarlanan sünger de tabanda ıslak lekeler bırakmıştı. Boğuşmadan kalan izler bu kadarcıktı.

Ricardo gırtlağına bir zarar gelip gelmediğini denemek istercesine bir iki kez yutkundu, sonra da konuşmaya başladı:

"Tamam, anladık! Sana bir kötülük etmek niyetinde değildim zaten. Yanlış anlama, gerekirse elbet edebilirim."

Pijamasının paçasını sıyırıp baldırına bağladığı bıçağı gösterdi. Lena hiç başını çevirmeden bir göz atarak alaycı bir küçümsemeyle karşılık verdi:

"Aa, evet. Böğrüme onu saplayacaksın demek. Başka türlü bir kötülük düşünmüyorsun."

Kâtip utançlı bir gülümsemeyle, kafasını salladı.

"Dinle bak! Geçti artık... Duruldum. Doğru söylüyorum! Nedenini açıklamamın gereği yok... Bazen olur, bilirsin. Sana öyle yaklaşılamayacağını da anladım zaten."

Lena hiç ses etmedi. Yukarı kaldırdığı bakışlarında sabırlı bir hüzün vardı. Ricardo dipsiz bir kuyuya baktığı duygusuna kapılarak tedirgin oldu. "Umarım böyle bir işe kalkıştığım için patırtı çıkarmazsın," diye mırıldandı sıkıntıyla.

Lena başını belli belirsiz oynatarak olumsuz bir yanıt verdi.

"Hey Allah! Dehşet kızsın doğrusu." Ricardo duyduğu rahatlığı belli etmemeye çalışıyordu.

Kız kaçmaya kalkışsaydı bıçağı sırtının ortasına saplamak zorunda kalacaktı elbet; yoksa bağırıp çağırmasını önleyemezdi. Gelgelelim o zaman iyice belaya bulaşmış, işi berbat etmiş olacaktı. Olayın ayrıntılarını öğrendi mi, patron da köpürecekti hiç kuşkusuz... Ancak bu tür bir saldı-

rıya uğradığı halde bağırmaya yeltenmeyen bir kadın yapılanı bağışlamış, hatta hoş görmüş sayılırdı. Ricardo kendini beğenmiş bir erkek sayılmazdı ama, kız olayı böylece geçiştirdiğine göre kendisini pek itici bulmamış olması gerektiğine karar verdi. Göğsü kabarmıştı. Korkmuş da görünmüyordu kız. Çığlık çığlığa kaçmaya kalkışmayan bu yiğit dişiye, bu arslan yürekli yaratığa şimdiden tutulmaya başlıyordu Ricardo.

"Seninle dost olacağız," diye söylendi. "Seni kolay kolay bırakmam ben. Bunu unutma." Fısıltıyla ekledi: "Çok iyi dost olacağız hem de! Eyy be! Hiç de pısırık değilsin sen. Ben de değilimdir. Yakında görürsün."

Lena'nın odadan kaçıp kurtulmaya kalkışmamasının nedenini Ricardo asla anlayamazdı. Akıl erdiremediği konukların varlığından her an biraz daha sıkılan Heyst, gece yarısı aradığı şeyin bir tabanca olduğunu açıklamak gereğini duymuştu o sabah. Tabancanın hiçbir yerde bulunmadığını, artık silahsız, savunmasız bir adam olduğunu söylemişti; başlangıçta bu itirafın nasıl bir anlam taşıdığını pek kestiremeyen Lena, uğradığı saldırı karşısında tehlikenin büyüklüğünü hemen anlamıştı. Kendini tutmak için harcadığı çaba, sessizce oturup kalması Ricardo'yu iyice şaşırttı. Ansızın kızın umulmadık bir soru sorduğunu duydu:

"Sizin istediğiniz nedir?"

Başını kaldırmadı. Ellerini dizlerinin üstüne öylece bırakıvermesi, başını önüne eğip düşünceli düşünceli oturması, durumundan bezmiş, basit ruhlu bir adam olduğu izlenimini uyandırıyordu. Doğrudan sorulan bu soruya, dolambaçlı yollara sapamayacak kadar yorgunmuş gibi, açık ve kesin bir yanıt verdi:

"Ganimeti istiyoruz."

Lena için yadırgı bir sözcüktü bu. Kara kaşlarının altından dürüst bakışlarla bakan külrengi gözlerini Ricardo'nun

yüzünden hiç ayırmadan, "Ganimet?" diye mırıldandı usulca. "O ne demek?"

"Ne demek olacak, ganimet işte... Senin İsveçli bayının yıllardır sağdan soldan tırtıkladığı, yağma ettiği... Mangırlar. Hâlâ anlamadın mı? Şöyle canım!"

Ricardo, kafasını kaldırmadan, parmaklarıyla para sayma işareti yaptı. Lena bu sessiz gösteriyi izlemek için bir an o ellere baktıktan sonra, bakışlarını karşısındakinin yüzüne dikti gene. Güç duyulan bir sesle sordu:

"Onu nereden tanıyorsunuz siz?" Korkusunu, şaşkınlığını gizlemeye çalışıyordu. "Sizinle ne ilgisi var?"

Ricardo kısık, kararlı bir sesle, "Her türlü ilgisi var," diye yuvarlak bir söz etti. Umutlarını bu kıza bağlamanın en doğru yol olacağını düşünüyordu. Az önceki boğuşmanın, hâlâ çok canlı olan anısından yepyeni bir duygu tomurcuklanıyordu. Bir erkeğin –kadının isteğine aykırı bir davranışla da olsa– bir kez kollarında tuttuğu bir dişiye ilgisiz kalamayacağı duygusuydu bu. Özellikle o kadın yapılan hareketi öyle kolayca bağışlamışsa. Kıza açılmak, içini dökmek zorunluluğunu duyuyordu Ricardo. Dişiye güvenebilmek isteği, hemen hemen fiziksel bir gereksinim sayılabilecek bu istek, erkekliğin, ilk anda göze çarpmayan niteliklerinden biridir; en sert ve acımasız bir kuşkuculukla birlikte görüldüğü de olur.

Daha sıcak bir sesle, daha büyük bir içtenlikle açıklamaya başladı:

"Bak dinle! Kim kaparsa onun olur oyunu oynuyoruz biz!" Kızın yüzüne bakıyordu artık. "O pısırık şişko, Schomberg denen o mendebur otelcinin kafasından çıktı bu akıl."

Çaresizlik içinde katlandığı eziyetlerin anısı öyle acıydı ki, ölümcül bir saldırıya hiç duraksamadan karşı koyan Lena, nefret ettiği bu adı duyunca tepeden tırnağa ürperdi.

Ricardo tam bir dost havasıyla, çabuk çabuk anlatıyordu:

"Heriften öç almayı aklına koymuş; ona bakarsan ikinizden de öç almak istiyor yaa! Onun için anlattı bana. Sana iyice tutulmuşmuş. Bütün servetini, az önce beni boğmaya kalkan şu küçük ellerine bırakmaya hazırmış anlaşılan. Ama sen istemedin, değil mi? Olacak şey değildi ha?" Bir an duraladı. "Ona gideceğine... Bir centilmenin ardından gitmeyi yeğledin."

Lena'nın başını eğdiğini görünce çabucak ekledi:

"Ben de aynı şeyi yaptım. Herifin birine uşaklık etmektense... Ne var ki bu yabancılara hiç güven olmaz. Bu herif sana layık değil. Kendi dostunu soyan bir adam!" Lena irkildi. Ricardo sözlerinin yarattığı etkiden hoşlanmış, hiç durmadan mırıldanıyordu: "Evet, onun hakkında bilmediğim şey kalmadı. Bir düşün bakalım, yanındaki kadından bıkınca neler yapar acaba?"

Bu sözle kızın yüreğine dehşet saldığını bilmiyordu. Külrengi gözler, uykuya dalmak üzereymiş gibi hiç kımıldamadan bakıyordu hâlâ. Lena anlamaya başlıyordu. Ricardo'nun söyledikleri belirli ve korkulu bir anlam taşıyordu onun için. Adam düşüncelerini de daha açık söylemeye başlamıştı şimdi:

"Bak kızım, biz birbirimizi iyi anlarız. Aynı dünyanın insanlarıyız ikimiz de; aynı dili konuşuruz. Sen boynu bükük pısırıklardan değilsin, ben de değilim. Seni kulağından tutup bu ikiyüzlü, dürüst geçinen insanların ortasına atıvermişler. Benim geçmişim de buna benzer."

Lena'nın sessizce, dehşetin verdiği bir sessizlikle dinlemesini kendine göre yorumlamış, sözleriyle kızı büyülediğini sanmıştı. Hiçbir giriş yapmaya gerek duymadan sordu:

"Nerede?"

Lena, ciğerlerindeki havayı güçlükle boşalttı:

"Ne nerede?"

Ricardo heyecanlı bir gizlilik havasıyla açıkladı:

"Ganimet, canım! Tırtıkladığı, yağma ettiği mangırlar. Kim kaparsa onun olur, dedik ya. Biz kapacağız ve kolay olmayacak. Sen de biraz yardım etmelisin. Hadi söyle bakalım! Evde mi? Evde mi saklıyor?"

Kadınlarda çok kez olduğu gibi, korkulacak bir duruma düştüklerini bilmek Lena'nın zekâsını bilemişti. Başını salladı.

"Hayır."

"Emin misin?"

"İyice eminim."

"Yaa! Ben de öyle düşünmüştüm zaten. Sana güvenir mi bu adam?"

Lena "hayır" dercesine başını salladı gene.

Ricardo, "İkiyüzlü namussuz," dedi hırsla. Bir anda düşündü. "O da sünepe pısırıklardan mıdır?"

"Orasını kendiniz araştırın."

"Hiç merak etme, araştıracağım. Seninle sıkı fıkı dost olmadan ölmeye hiç niyetim yok." Son cümleyi bir erkek kedi çapkınlığıyla söylemişti. "Peki ama bir şeyler yapıp da sana güvenmesini sağlayamaz mısın?"

Ricardo'nun alaycı bir yanıt saydığı, "Bana güvenmek mi?" sözü umutsuzluğa yakın duygularla çıktı kızın ağzından.

"Gel, sen de bize katıl. Bırak bu Allah'ın cezası ikiyüzlü herifle yaşamayı! Sana güvenmese bile belki kendiliğinden bir şeyler öğrenmişsindir, ha?"

"Belki de öğrenmişimdir." Lena dudaklarının gitgide soğuduğunu, donmaya başladığını duyuyordu sanki.

Ricardo da kızın hareketsiz yüzüne saygıya benzer bir duyguyla bakıyordu. Bu kadar az ve öz konuşmasına, böylesine hareketsiz kalmasına hem şaşırıyor hem hayranlık duyuyordu. Lena da kadınca sezgisiyle, erkeğin üstünde nasıl bir izlenim bıraktığını hemen anlamıştı; çok şey bilen ve bildiklerini kendine saklayan bir kişi. Kendiliğinden ortaya

çıkmıştı bu durum. Kızı, güçsüzlerin sığınağına, yalan dolana başvurmaya zorluyordu. İnsanüstü bir çaba harcayarak, kaskatı kesilen buz gibi dudaklarıyla gülümsemeyi başardı.

Yalan! Yalan yalnız güçsüzlerle korkakların değil savunmasız kişilerin de sığınağıdır. Lena son aylarda yaşadığı eşsiz düşün bir karabasana dönüşmesini, bir yıkımla sonuçlanmasını engelleyebilecek tek yolun ne olduğunu çok iyi biliyordu: Yalana ve düzene başvurmak. Karşısında oturan adamın kaçınılmaz bir varlık, yaşamı boyunca hep yanında görmeye alıştığı bir varlık olduğunu düşünüyordu. Dünyadaki bütün kötülüklerin simgesiydi o. Yalan söylemekten utanmıyordu. O yolun açık olduğunu görünce hiç çekinmeden ilerlemişti. Lena'nın tek bir kaygısı vardı şimdi; gücünün yetmeyeceği kaygısı. Gerçi korkunç bir duruma düşmüştü ama, erkeği onu sevse de sevmese de, kendisinin Heyst'e aşkla bağlandığını anlamıştı. Uyanan kadınlığıyla, erkeğinin başında dolaşan yıkım bulutundan kendisinin sorumlu olduğunu sezmişti. Ona değgin olanı korumak ve savunmak için tutkuyla göğüs gerecekti tehlikeye.

III

Lena'nın davranışıyla tutumu, Ricardo için öylesine beklenmedik bir şeydi ki, mantığı da çalışmaz olmuştu. Karşısındaki kızı sağduyuyla tartamıyor, donuk bir gülümsemede türlü söz verişler görüyordu. Kızın böyle bir kız olacağını ummamıştı hiç. Hakkında anlatılanları dinledikten sonra kim olsa yanılgıya kapılırdı. Canına yandığımın kızı inanılmaz bir mucize, diye düşünüyordu, ama bu kaba cümleyi aklından geçirirken bayağı saygı duyuyordu. O pısırık saygın vatandaşa, o otelci bozuntusuna yem olacak piliçlerden değildi bu kız. Bunu düşünmek bile insanın kanını kaynatıyordu.

Ne gözüpek şeydi o! Kendisine epey ter döktüren güçlü kasları da saygıyla, sevecenlikle anıyordu. Lena'nın yiğitliğini hatırladıkça kıza daha çok bağlanıyordu. Ne kızdı ama! Kişiliği de sağlamdı; birlikte yaşadığı adamı bırakması önerildiğinde gösterdiği kararsızlık ikiyüzlü olmadığını kanıtlıyordu.

Başını yere eğdi gene, öylece, durup dururken aklına gelmiş gibi sordu: "Senin centilmen, attığını vuran cinsten midir?"

Lena soruyu pek anlayamamıştı ama soruluş tarzından, bunun bir üstünlük ölçüsü olacağını sezdi. Olumlu yanıt vermekte bir sakınca yoktu öyleyse.

"Evet."

"Benimki de öyledir," dedi Ricardo. "Hiç şaşmaz." Sonra da içini dökercesine ekledi: "Doğrusu o konuda ben pek usta değilim. Gelgelelim benim de hep üstümde taşıdığım bir silahım var."

Baldırını sıvazladı. Ürküp ürperme dönemini geçirmişti Lena. Kaskatı kesilmiş oturuyor, gözlerini bile oynatamıyordu.

Oysa Ricardo onu etkisi altına almaya çalışıyordu hâlâ:

"Benim birlikte gezdiğim centilmen beni asla yüzüstü bırakmayacaktır; yabancılara benzemez o. Senin için aynı şey söylenemez. Sevgili baronunun sana neler yapacağını bilemezsin; yok, doğrusunu söylemek gerekirse, kadın olduğuna göre çok iyi bilirsin sanırım. Onun senden bıkmasını bekleme bence. Bize katıl, payını al. Ganimetten payını al, diyorum yani. Paranın yerini ve ölçüsünü benden iyi bilirsin sen."

Kaşıyla gözüyle, yüzüyle ya da sözüyle ganimet diye bir şeyin bulunmadığını belli edecek olursa, Heyst'in idam hükmünü imzalayacağını çok iyi anlamıştı Lena. Ne var ki kafası, sözcükleri bir araya getirip bir cümle kurma yeteneğini yitirmişti. Söz değil, sözcük bile düşünemiyordu. Ah evet,

"Evet" diyebilirdi elbet! Kurtarıcı sözcük! Yüzünün anlamını hiç değiştirmeden, "Evet" diye mırıldandı. Kısık sesle verilen bu kısacık karşılığı, soğukkanlılıkla verilmiş bir karar saydı Ricardo. Bu kızın tek bir sözü, başka kadınların binlerce sözcüğünden daha değerliydi onun gözünde. Sevincinden ne yapacağını bilemiyordu. Binde bir rastlanırdı böylesine... Ne binde biri, belki de milyonda bir! Mırıltıları yakarı havasına büründü.

"Çok iyi! Senin yapacağın tek şey ganimetin yerini öğrenmek. Yalvarırım geciktirme! Bu işi bir an önce bitirelim. Senin centilmenini huylandırmayayım diye yerlerde sürünmekten bıktım. Ben de insanım ne olsa; kertenkele değilim. Dayanamayacağım artık."

Lena kör karanlıkta oturan biri gibi, hiçbir şey görmeden bakıyordu. Kafasında hep aynı gerginlik sürüp gidiyor, aklı hemen oracıkta olan, ancak bir türlü ele geçmeyen bir şeyin, kurtulmasını sağlayacak bir buluşun ardında koşuyordu. Sonunda yakaladı. Evet, elbette! Bu adamı evden çıkarmanın yolunu bulmalıydı. Aynı anda Heyst'in dışarıda, yüksek sesle, ancak bağırmadan konuştuğunu duydu.

"Beni mi bekliyordun Wang?"

Dört yanını saran karanlık bir şimşekle aydınlanmış, Lena ayaklarının dibindeki uçurumu görmüştü. Titreyerek doğruldu, ayağa kalkacak gücü bulamadı. Oysa Ricardo, kedi gibi hiç ses etmeden bir saniyede ayaklanmıştı. Sarımtırak gözleri oradan oraya gidip geliyordu, ama o da ikinci bir atak yapamıyordu nedense. Bıyıkları titriyordu yalnız; hayvanların duyargalarını anımsatan bıyıkları.

Evin içindeki iki kişi, Wang'ın verdiği karşılığa kulak kabarttılar. "Ya, tuan." Ardından gene Heyst konuştu:

"Peki öyleyse. Kahveyi getirebilirsin. Putih* ön odaya çıktı mı?"

(*) Malay takımadalarına özgü bir halk masalının kadın kahramanı – e.n.

Wang bu soruyu karşılıksız bıraktı.

Ricardo kızla göz göze geldi. İkisinin de bakışları anlamsızdı. Heyst'in ayak seslerini, Ricardo'nun kaçış yolunun kapandığını belirtecek sesleri bekliyorlardı ikisi de, Wang'ın evin dışından dolaşıp arka verandaya gittiğini anlamışlardı. Heyst ön kapıdan girmeden Ricardo'nun arka kapıdan kaçması da engellenmiş oluyordu böylece.

Sadık Ricardo'nun yüzü bulutlanmıştı. Bütün iş berbat olacaktı demek! Yüzünde dolaşan bulut bir öfke bulutu, belki de bir korku bulutuydu. Heyst'in ön basamakları çıktığını duymasa arka kapıdan fırlayıp kaçmayı göze alabilirdi belki de. Heyst ağır ağır, birer birer çıkıyordu basmakları; bu kadar yorgun ve bezgin miydi? Yoksa yalnızca düşünceli mi? İsveçli'nin yüzü Ricardo'nun gözünün önüne geldi; geniş bir alın, savaşçı bıyıkları, sakin, düşünceli bakışlar. Kapana kısılmıştı buracıkta! Allah kahretsin, patron haklıydı belki de! Kadın denen yaratıktan uzak durmak en doğrusuydu. Buradakine yaklaşmakla bütün işi berbat etmişti işte. Kapana kısıldığına göre herifi öldürüp kurtulmalıydı bari.

Çünkü burada yakalandı mı, kendisini ele vermiş olacaktı. Gene de kıza öfkelenmeyecek kadar tarafsızdı.

Heyst verandada, belki de tam kapının eşiğinde duraklamıştı.

Ricardo, "Elimi çabuk tutmazsam beni köpek gibi vurur," diye söylendi heyecanla.

Eğilip bıçağını çekti, perdeye atılmaya hazırlanıyordu. Heyst bir an sonra, yıldırım kadar beklenmedik ve amansız bir saldırıya uğrayacaktı. Kızın omzunu tuttuğunu fark edince hiç doğrulmadan, yalnız sarı gözlerini kaldırarak baktı. Ne demek oluyordu bu? Gene ötekinden yana mı çıkacaktı kız?

Lena'nın bir eliyle pencereye işaret ettiğini görmemiş olsaydı, bıçağı kızın çıplak boynuna saplamak niyetindeydi.

Pencereye baktı; hemen hemen tavana kadar uzanan, dar uzun bir aralık.

O, pencereyi gözlerken kız usulca uzaklaşmış, devrilen iskemleyi getirip duvarın önüne dayamıştı. Sonra da dönüp arkasına baktı. Ricardo, hiçbir işaret beklemeden iki adımda duvara yanaştı.

"Çabuk ol," diye fısıldıyordu Lena.

Ricardo kızın elini yakalayıp minnetle sıktı ve iskemleye atladı. Ne var ki pencereye erişemiyordu. Sıçramaya yeltense gürültü çıkacaktı. Bir an kararsız kaldı.

Neyse ki kız o güzelim çıplak kollarıyla iskemlenin oturacak yerine bastırmayı akıl etmiş, Ricardo da arkalığı merdiven basamağı gibi kullanmak olanağını bulmuştu. Lena'nın dağınık siyah saçları omuzlarından aşağı sarkıyordu.

Heyst'in bitişik odada yürüdüğü, sonra da kıza seslendiği duyuldu:

"Lena!"

"Evet? Bir dakika lütfen." Öyle bir sesle karşılık vermişti ki, Heyst odaya girmeden hiç değilse bir dakika bekleyecekti.

Başını kaldırıp baktığında Ricardo'nun atlamış olduğunu gördü. Kedi gibi atlamıştı hem de; Lena hiçbir ses duymamıştı. O zaman ağır bir uykudan uyanırcasına doğruldu, görmeyen gözlerle çevresine bakındı.

Heyst bitişik odada dolaşıp duruyordu. Bu sesle kendine geldi Lena. Bir anda duymaya, düşünmeye, görmeye başlardı. Gördüğü –daha doğrusu bir süredir gördüğü halde ancak o anda algıladığı– Ricardo'nun ayağından düşen, banyo küvetinin yanında duran hasır terlikti. Perde sallanıp aralandığında, kız, ancak ayağını terliğin üstüne bastıracak kadar zaman bulabilmişti. Heyst eşikte duruyordu.

Ortak yaşamlarının eşsizliğini, birlikte geçirdikleri ayların büyüleyici huzurunu hatırlayıp da erkeğin içinde bu-

lunduğu tehlikeyi düşününce yüreğine sımsıcak bir duygu yayıldı. Yepyeni bir şey, yeni bir canlı doğmuştu sanki göğsünde.

Ricardo dışarı atlarken panjur yarı yarıya kapandığından oda iyice loştu. Heyst kapıdan baktı.

"Sen daha saçını taramamışsın," diye söylendi.

"Bir dakikada hazırlanırım," dedi Lena. "Saçımı toplamaya uğraşmayacağım şimdi." Terliği tabanının altında duyuyor, hiç yerinden kımıldamıyordu.

Heyst bir adım gerileyip perdeyi bıraktı. Perde iner inmez Lena de eğilerek terliği aldı, sağa sola bakınıp saklayacak bir yer aradı. Gelgelelim üç beş parça eşyayla döşenmiş odada gözden uzak kalacak hiçbir köşe yoktu. Heyst, her an her yere el atabilirdi. Çılgınlar gibi bakınırken gözü pencereye ilişti. Camın altında durup ayağının ucunda yükselince parmakları panjurun kıyısına erişmişti. Kepengi itti, biraz gerileyip terliği dışarı fırlatmaya hazırlandı. Çok yükseğe uçup da damın saçağına çarpmaması için özen göstermeliydi. Az önceki boğuşmanın etkisiyle titreyen biçimli kollarının kasları, gözlerinin kararmasına yol açacak kadar gerilen sinirleri ve durumu değerlendirmekten yorgun düşen beyni elbirliği etmişler, bu ince ölçüyü ayarlamasını sağlamışlardı. Sonunda terliği fırlattı. Pencereden çıkar çıkmaz yok oldu terlik. Lena kulak kabarttığı halde bir yere çarptığını duymadı. Kanatlanıp uçmuştu sanki!

Kollarını sarkıttı, taş kesilmiş gibi durdu. Derken hafif bir ıslık geldi kulağına. Unutkan Ricardo, dışarı terliksiz çıktığını fark edince pencerenin altında oyalanmış, kaygıyla beklemeye başlamıştı. Terliğin pencereden atıldığını görünce de içi rahatlamış, kızı da rahatlatmak için kısa bir ıslık çalmıştı.

Lena ıslığı duyunca öne devrildi. Düşmemek için cibinliği tutan, kabaca oyulmuş, kalın tahta direklerden birine sarıldı. Alnını direğe dayayıp uzun bir süre öylece durdu. *Sa-*

rong'un bir ucu gevşemiş, kalçasına düşmüştü. Uzun siyah saçları sudan çıkmış gibi tutam tutam sarkıp beyaz tenine yapışmıştı. Yorgunluktan ve heyecandan döktüğü terle nemlenen çıplak bacağı, tepesindeki pencereden giren ışıkta, cilalı bir mermer ışıltısı saçıyordu. Ve o soğuk, kımıltısız mermeri aydınlatan ışığın kaynağı, dışarıda, tüketici, kavurucu bir güçle parlıyor, dünyayı ateşe vermeye, yakıp kül etmeye hazırlanıyordu sanki.

IV

Çenesini göğsüne dayayıp kahvaltı masasında bekleyen Heyst, Lena'nın üstündeki giyeceklerin hışırtısını duyunca başını kaldırdı. Kızın yanaklarındaki ölüm beyazlığını, kendisine tanımadan, görmeden bakan külrengi gözlerin donukluğunu fark edince şaşırdı. Erkeğin kaygılı sorularını, kız, hiçbir şey olmadığını söyleyerek geçiştirdi. Çok iyiydi, gerçekten! Kalktığında hafif bir baş dönmesi geçirmiş, banyosunu yaptıktan sonra biraz dermansızlık duymuştu. Onun için de bir süre oturup dinlenmişti. Gecikmesinin nedeni buydu zaten.

"Saçımı toplamaktan bu yüzden vazgeçtim," dedi. "Seni daha fazla bekletmek istemedim."

Lena rahatsızlığını önemsemek istemediğine göre Heyst'in onu sağlığı konusunda sorguya çekmesi yersiz olacaktı. Saçını toplamamıştı ama güzelce fırçalayıp bir kurdeleyle ensesinde bağlamıştı. Alnından geriye taradığı bu saçla, küçük bir çocuğa benzemişti Lena; yorgun, düşünceli bir çocuk.

Heyst'i daha da çok şaşırtan Wang'ın ortaya çıkmayışıydı. Genellikle, onlar masaya oturdular mı Çinli de yanlarında bitiverirdi; ne bir dakika erken ne bir dakika geç. Gelgelelim alışageldikleri tansık bugün aksamıştı. Ne anlama geliyordu bu?

Heyst hiç hoşlanmadığı bir şey yapmak zorunda kaldı, sesini yükseltip uşağı çağırdı. Çinli'nin arka bahçeden karşılık verdiği duyuldu:

"Ada tuan!"

Dirseğine dayanıp gözlerini tabağına diken Lena hiçbir şey duymamış gibi oturuyordu. Wang elindeki tepsiyle odaya girdi. Çıkık elmacık kemiklerinin burnuna doğru eğilmeye zorladığı küçük gözleri sinsi sinsi kızı gözlüyordu boyuna. Beyazlar onunla hiç ilgilenmiyorlardı nasıl olsa. O dışarı çıktığında öbür ikisi bir tek söz konuşmamışlardı. Arka verandada durup yere çömeldi. Her şeyi ayrıntılarıyla gördüğü halde görüş alanı sınırlı olan Çinli kendi kafasına göre birtakım yorumlar yapmış, kendini koruma içgüdüsü, vicdan ve onur gibi duygusal kavramları bir yana bırakıp belli bir karara varmasına yol açmıştı. Parmaklarını kavuşturup dizlerinin arasına sarkıttığı sarı derili elleri hareketsizdi. Wang'ın anası babası ölmüş, ağbisi Formoza'da bir mandarinin ordusuna girmişti; atalarının mezarlarıysa çok uzaktaydı. Saygı göstermek, boyun eğmek zorunda olduğu kimseler yoktu buralarda. Yıllardır gurbette işçilik ediyordu. Dünyadaki tek bağı, güçlükle biriktirdiği paranın büyük bir bölümünü vererek aldığı Alfuro kadındı; düşünmesi gereken, sorumlu olduğu bir kimse varsa o kadındı mantığa göre.

Perdenin arkasında geçen boğuşma, Bir Numara'nın sonunun iyi olmayacağını gösteriyordu. Çinli, efendisine ne sevgi beslerdi ne de düşmanlık. O olaydan öyle ürkmüştü ki, elinde kahveyle dışarıda beklemeyi yeğlemiş, çağırılıncaya kadar eve girmemişti. Girince de büyük bir merakla girmişti. Beyaz kadın kötü ruhlarla boğuşmuşa benziyordu gerçekten; ruhlar onu salıvermeden kanının yarısını emmişlerdi sanki. Erkeğe gelince, onun öteden beri bir büyünün etkisi altında olduğunu düşünürdü Wang; kurtulması olanaksızdı artık. İçeride konuşulduğunu duydu. Heyst, kızın odaya

dönüp yatmasını öğütlüyordu. Son derece kaygılıydı. Hiçbir şey yememişti Lena.

"Yapılacak en iyi iş biraz dinlenmek. Mutlaka yatmalısın."

Lena cansız cansız başını sallıyordu hiçbir şeyin yararı olmayacağını belirtmek istercesine. Heyst diretti. Adamın gözlerinde kuşkunun ilk izlerini görünce kız da ansızın boyun eğdi.

"Evet, yatsam daha iyi belki."

Heyst'i meraklandırmak, kuşkulandırmak istemiyordu. Hiçbir noktada kuşkuya kapılmaması gerekirdi onun.

Bu adama duyduğu aşkın, sevişmekten çok daha üstün olan o köklü bağın bilincine erince, kadınların yaradılışından gelen bir tutumla, "erkeklik" denen kavrama pek fazla güvenilemeyeceği düşüncesini benimsemişti. İnsanın başını döndürecek, sürükleyip götürecek kadar güçlü olan erkekler, kadın adını taşımaya layık her kadının göstereceği gerçekçilikten yoksun oluyorlar, gerçekleri olduğu gibi görmek konusunda garip ve gülünç çekingenlik gösteriyorlardı nedense. Lena herhangi bir plan yapmış değildi. Ancak sakin görünmek için harcadığı çaba beynindeki uğultuyu da bir ölçüde dindirmiş, böyle davranmakla zaman da kazanmıştı. İkisi de toplumun en alt tabakalarından, çirkefin içinden yetiştiklerinden, Ricardo'nun nasıl bir yaratık olduğunu hemen anlamıştı. Ricardo bir süre sabırla beklerdi şimdi. Bunu kesin olarak biliyor, içini rahatlatan bu bilgi, yorgunluğunu yeni yeni fark etmesine yol açıyordu. Direnç göstermek onun için içgüdüsel bir tepkiydi; yorgunluğa da göğüs germeye çalışacaktı belki. Ne var ki Heyst bir yandan yalvarırken bir yandan emir veriyor, erkekçe bir telaşla kıvranıyordu. Bunun üzerine Lena da boyun eğmeye, yenik düşmenin tadına varmaya razı oldu.

"Sen ne istersen onu yaparım," dedi.

Yerinden kalktığında ayakta duracak dermanı olmadığını

görerek şaşırdı. Baygınlık geçirecekti; ılık sularda yüzüyor, denizin uğultusunu kulaklarında duyuyordu sanki.

"Bana yardım et," dedi çabucak.

Heyst kolunu beline dolayınca –ki bu hemen her zaman yaptığı bir hareketti– o kolun desteğinden büyük bir haz duydu, bütün ağırlığını o koruyucu çembere verdi, bundan böyle koruyuculuğun kendisine düşeceğini, onu iki eliyle havaya kaldıracak kadar güçlü olan bu erkeği kendisinin savunacağını hatırlayınca heyecanla ürperdi. Gerçekten de yatak odasına girdikleri an Heyst kızı kucaklayıp havaya kaldırmıştı. Son birkaç adımı böyle gitmenin hem daha kolay olacağını hem daha az zaman alacağını hesaplamıştı. Kaygısı öyle büyüktü ki, kollarındaki yükün ağırlığını duymuyordu bile. Yatağa yanaşınca usulca, bir çocuğu beşiğine yatırırcasına çarşafın üstüne bıraktı kızı. Kendisi de yatağın kıyısına ilişti, kaygısını gizlemek için gülümsemeye çalıştı. Oysa Lena onu donuk bakışlarla dalgın dalgın süzmüş, bu gülüşe karşılık vermeye yanaşmamıştı. Elini uzatıp erkeğin elini sıkmakla yetindi; sıkarken de birden uyuyakaldı. Bedenin gereksindiği uyku bir anda bastırmış, tatlı bir söz söylemek için dudaklarını araladığı halde söylemeden, öylece, çocuk gibi ağzı açık uyuyakalmıştı.

Samburan her zamanki kavurucu sessizliğine bürünmüştü.

Heyst, "Bu da yeni çıktı," diye mırıldandı kendi kendine. "Bir gizemli durum daha!"

Üstelik bu gizemli uyku öyle derindi ki, bir süre sonra kızın parmaklarını gevşetip onu uyandırmadan elini kurtarmaya kalkışınca hiç güçlük çekmedi.

Oturma odasına geçerken, "Hiç kuşkusuz çok basit bir açıklaması vardır," diye düşünüyordu.

Rafların birinden rastgele bir kitap çekerek oturdu. Ancak kitabı dizine dayayıp, sayfaları çevirdiği halde okudukların-

dan hiçbir şey anlamıyordu. Gözlerini dikmiş, birbirine koşut, tıkışık satırları izliyordu yalnızca. Bir ara başını kaldırıp karşıya bakınca Wang'ın, masanın yanında dinelip durduğunu gördü. O zaman kendini topladı, yapılması gereken tatsız bir iş olduğunu birden hatırlamış gibi, "Tüh, sahi!" diye mırıldandı.

Bir süre bekledikten sonra isteksizce de olsa, Wang'ın geliş nedenini sorması gerektiğine karar verdi. Sözün dönüp dolaşıp yok olan tabancaya dayanacağını sanmıştı ama Çinli'nin gırtlağından yükselen hırıltılı sözcükler o konuya hiç değinmedi. Onun sözleri tabak çanakla, çatal, bıçak ve kaşıkla ilgiliydi. Hepsini yıkamış, hepsini yerlerine, arka verandadaki dolaba koymuştu; "tertemizdi" hepsi. Heyst kendisini bırakıp gideceğini açıklamak üzere olan Çinli'nin gösterdiği bu inceliğe, bu ayrıntı düşkünlüğüne şaşmıştı. Wang'ın işi bırakacağını söylemeye geldiğini çoktan anlamıştı. Yanılmadı da. Kâhyalıktan istifa ettiğini şu cümleyle bildirdi Wang:

"Ben şimdi gitti."

Heyst kitabı elinden bırakmadan arkasına yaslanmıştı. "Yaa? Demek gideceksin?"

"Evet. Ben hiç sevmedi. Bir adam, iki adam, üç adam... Yapacak yok. Ben şimdi gitti."

"Seni böyle birden ürküten nedir?" Heyst, kendisine hiç benzemeyen bu yaratıktan, çevresinde gördüklerini hemen yalına indirgeyen, olayları en akla yakın açıdan görüp tek bir doğrultuda çalışan bu kafadan yararlanabileceği umuduna kapılmıştı. "Niçin gidiyorsun?" diye sordu. "Beyazlara alışıksın sen. Tanırsın onları."

"Evet. Ben onları bilir," diye anlaşılmaz bir yanıt verdi Wang. "Ben çok şey bilir."

Aslında bildiği tek şey, kafasına koyduğu şeydi. Alfuro yerlisi karısını alıp gidecek, bu beyazların arasında kurulabi-

lecek garip ilişkilerin, doğabilecek durumların dışında kalacaktı. İlk korku ve kuşkuları Pedro'yu gördüğü an belirmişti. Vahşi ırkların yabancısı değildi Wang. Kendi ırkından bir gezginci satıcıya çıraklık ederken Borneo Adası'ndaki nehirlerde gezmiş, Dayakların ülkesine kadar gitmişti. Midanoa Adası'nın iç kesiminde de gezmişti bir süre. Oradaki yerliler ağaçlarda yaşıyorlardı; hayvandan farksızdılar. Ne var ki Pedro gibi sivri, kesici dişleri olan, garip homurtularla konuşan kıllı bir yaratığa insan gözüyle bakamazdı. Heyst'in tabancasını çalmak Pedro'yu gördükten sonra aklına gelmişti. Genel durumu, Bir Numara'yı savunmasız bıraktığını da tabancayla mermi kutusunu alıp gittikten sonra fark etmişti ancak.

Heyst, "Yaa, demek beyazları iyi bilirsin," diye şakalaştı. Bir dakika kadar düşününce tabancayı geri alamayacağına karar verdi; Çinli'yi ne konuşarak kandırabilirdi ne de zor kullanarak. "Öyle diyorsun ama, gelen beyazları görünce korkudan elin ayağına dolanmış bak!"

Wang, "Ben korkmadı," diye haykırdı. Başını geriye atmış, boynu gerilmişti. O yüzden de dehşete kapılmış olduğu izlenimini veriyordu. Kısık sesle, "Ben sevmedi," diye sürdürdü. "Hem ben çok hasta."

Göğüs kafesinin altındaki bir noktaya bastırıyordu elini.

Heyst hiç sinirlenmeden, kararlı bir sesle, "Sen şimdi söyledi koskoca yalan," diye yanıtladı. "Erkek adam böyle konuşmaz. Hele efendisinin tabancasını da çalmışsa!"

Konuyu açmaya o anda karar vermişti. Olan olmuştu zaten; açık sözlü davranmaktan ayrıca bir zarar gelmezdi. Wang'ın tabancayı üstünde taşıdığını sanmıyordu. Olayı iyice düşündükten sonra Çinli'nin silahı ona karşı kullanmaya niyetli olmadığını anlamıştı. Wang, bu suçlamayı hiç beklemediğinden hafifçe irkildi. Ne var ki bir anda kendini toplamış, yırtacakmış gibi ceketine saldırıp düğmelerini açmıştı.

"Bende yok," diye bağırıyordu yapay bir öfkeyle. "Bak gör."

Çıplak göğsüne sert şaplaklar indirdi, namusuna sürülen lekeden duyduğu heyecanla körük gibi inip kalkan kaburgalarını bile açtı. Tombul midesi de aynı heyecanla şişip iniyordu. Mavi pantolonunun geniş paçalarını baldırlarına çarparak silkeledi. Heyst, hiç ses etmeden bakıyordu.

"Tabancayı üstünde taşıdığını söylemedim," dedi usulca. "Ancak silah koyduğum yerden yok oldu."

Wang, "Ben tabanca bilmiyor," diye diretti dikbaşlılıkla.

Heyst'in dizlerinde duran kitap kayacak gibi olmuş, o da cildin yere düşmesini önlemek için ani bir hareket yapmıştı. Wang masanın gerisinde durduğundan bu ani hareketin nedenini göremedi, saldırıya uğrayacağını sandı. Heyst başını kaldırıp baktığında, o çoktan kapıya varmış, eşikte durup korkulu değilse de, hesaplı denilebilecek bakışlarla odayı gözlemeye başlamıştı.

Heyst, "Sana da ne oldu?" diye sordu.

Çinli tepesi tıraşlı kafasını yatak odasının kapısına asılan perdeye doğru eğdi, anlamlı bir baş hareketi yaptı.

"Ben sevmedi," diye yineledi.

"Sen neler söylüyorsun kuzum?" Heyst gerçekten şaşırmıştı. "Neyi sevmedin?"

Wang ince uzun, limon rengi parmağını, yerlere sarkan bezin kımıltısız kıvrımlarına uzattı.

"İki," diye mırıldandı.

"Nedir iki olan? Hiçbir şey anlamıyorum."

"Anlasa da iyi değil. Sen öyle iş sevmez. Ben çok iyi anlıyor. Ben şimdi gitti."

Heyst iskemlesinden kalkmıştı ama Wang eşikten çekilmeden birkaç saniye daha bekledi. Badem gözlerinin yumuşak bakışlarında alışılmadık bir duygusallık, anlaşılmaz bir hüzün okunuyordu. "Hoşçakal," derken boğazı düğümlen-

di, bir iki kez yutkunup Bir Numara'nın gözünün önünden yok oldu.

Çinli'nin gidişiyle durum değişti. Heyst bu değişik koşullar altında yapılabilecek en iyi şeyin ne olduğunu kestirmeye çalıştı. Uzun bir süre düşündükten sonra omuz silkip verandaya çıktı, basamakları indi, düşünceli bakışlar ve düzenli adımlarla konuklarının kaldığı Bungalova yöneldi. Onlara verilecek önemli bir haberi vardı. Başkaca bir amaç gütmüyordu; hele baskın yapmak aklının köşesinden geçmezdi. Ne yazık ki o hayvan kılıklı uşak verandadaki gözetleme noktasından uzaklaştığı için gelişini bildirecek kimse bulunmamış, Heyst ansızın eşikte belirerek Bay Jones'la kâtibini şaşırtmak zorunda kalmıştı. Gelen konuğun ayak seslerini duymadıklarına göre gerçekten ilginç bir konuyu konuşuyor olsalar gerekti. Loş odada sıcağın içeri dolmasını önlemek için panjurları hep kapalı tutuyorlardı. Birbirine sokularak oturan iki adam şaşkınlıkla yerlerinden sıçramışlardı. Önce Bay Jones konuştu:

"Haa siz miydiniz gene! Buyurun girin."

Heyst şapkasını kapının önünde çıkarıp odaya girdi.

V

Lena birden uyandı, başını yastıktan kaldırmadan bakışlarıyla odayı taradı. Kolunu bacağını oynatırsa yüreğindeki yükü hafifletebilecekmiş gibi hemen yerinden fırladı. Neyse, yüreğindeki sıkıntı geçiciydi. Onuru, aşkı, kadınlık gururu ve o gurura eşlik eden özveri tutkusu bir an önce kendini toplamasını gerektiriyordu. Heyst yabancıların Bungalovundan döndüğünde erkeğini pırıltılı gözlerle, gülümseyerek karşıladı.

Heyst de kısaca gülümsemeyi başardıysa da gözlerini kaçırdığı açıkça belli olunca Lena dudaklarını büzdü, gözleri-

ni yere indirdi. Şafaktan bu yana geçen saatler içinde usta bir yalancı kesilmişti sanki, ilgisiz durmakta hiç güçlük çekmiyordu. Havadan sudan söz edercesine, "Gene oraya mı gittin?" diye sordu.

"Evet. Bana öyle geldi ki... Ama dur, Wang'ı temelli elden kaçırdığımızı söylemeliyim önce."

Lena sözün anlamını çıkartamamış gibi yineledi: "Temelli?"

"Temelli mi temelsiz mi, temeli sağlam mı çürük mü bilemem ama gitti işte. Kendi işine son verdi, yürüdü gitti."

"Gideceğini biliyordun değil mi?"

Heyst masanın öbür ucundaki iskemleye oturdu:

"Evet. Tabancaya el koyduğunu fark edince gideceğini anlamıştım. Ben almadım diyor. Yalan tabii. Koşullar ne olursa olsun, Çinliler kendilerine yöneltilen suçu asla kabul etmezler. Suçu kabul etmemek erkekliğin gereğidir onlarda; onurlu bir yaşamın birinci ilkesidir. Aslında ona inanacağımı da sanmıyordu ya! Sonunda birtakım anlaşılmaz sözler de etti. Beni şaşırttı Lena."

Heyst konuşmasına ara vermişti. Ne var ki Lena kendi düşüncelerine dalıp gitmişti.

"Beni şaşırttı," diye yineledi. Erkeğin sesindeki üzüntüyü o zaman fark etti Lena, başını kaldırıp masanın karşısına baktı.

"Seni şaşırtmayı başardığına göre epey garip bir şey söylemiş olsa gerek." Olgun narları anımsatan dudaklarının arasından beyaz dişlerinin parıltısı seçiliyordu.

"Beni şaşırtan tek bir sözcüktü... Bir de el hareketi. Epey gürültü patırtı etti aslında. Nasıl oldu da seni uyandırmadı bilmem. Uykun ne kadar da ağırmış! Ha, aklımdayken sorayım; şimdi iyi misin artık?"

Lena ışıltılı gülüşlerinden biriyle güldü: "Dipdiriyim. Gürültü falan da duymadım. İyi ki duymamışım. O taraz taraz

sesiyle konuşmaya başladı mı beni korkutuyor. Yabancıları sevmiyorum."

"Gitmeden önce... Daha doğrusu fırlayıp kaçmadan önce kafasını sallayıp bizim odanın kapısındaki perdeyi gösterdi. Senin odada olduğunu çok iyi biliyordu. Nedense senin... Nasıl desem bilmem ki... tehlikede kaldığını düşünürmüş gibi davranıyordu. Konuşmasından her zaman anlam çıkmaz bilirsin."

Lena hiç konuşmadı, hiç ses etmedi ama yanaklarının rengi solmuştu.

"Evet," dedi Heyst. "Beni uyarmaya çalışıyordu sanki. Evet, sanırım onu demek istedi. Varlığını unuttuğumu mu sandı acaba? Bir tek söz söyledi: iki. Ya da bana böyle geldi. Yok, hayır, iki dediğine eminim. Hiç hoşlanmadığını söyledi bir de."

"Ne demek istemiş olabilir?"

"'İki'nin ne anlama geldiğini biz çok iyi biliriz, değil mi, Lena? Biz bir ikiliyiz. Bizim kadar yalnız yaşayan bir ikili var mıdır bu dünyada? Belki de kendisinin de bir kadını düşünmek zorunda olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Niye sarardın, sevgilim?"

Lena, "Sarardım mı?" diye sordu kayıtsızca.

"Bembeyaz kesildin." Heyst gerçekten meraklanmıştı.

"Herhalde korkudan değil," diye söylendi kız. Doğruydu da.

Kapıldığı dehşete, bütün zekâ yetilerini olağanüstü bir çalışmaya zorlayan dehşete korku denemezdi. Zekâsı daha iyi çalıştığı için bu duyguya katlanmak daha zordu, ama direnci ve yürekliliği eksilmiş değildi.

Gülümsemek sırası Heyst'e geldi.

"Doğrusunu istersen korkulacak bir şey görmüyorum ben."

"Ben de kendi adıma korkmuyorum demek istemiştim."

"Bayağı yiğit kızsın, biliyor musun." Lena'nın yüzü renklenmişti gene. "Oysa ben görünüşe hiç önem vermediğim için senin kadar yiğitlik gösteremiyorum. Benim davranışlarım yeterince kesin, ya da belirli olmuyor." Sesinin tonunu değiştirdi. "Bu sabah o adamları görmeye gittiğimi biliyor musun?"

"Evet, biliyorum. Dikkatli olmanı öğütlerim."

"Nasıl dikkatli olunduğunu bir bilsem! Uzun uzun konuştuk... Dur ama, sen onları hiç görmedin. Birisi, akıl almaz derecede zayıf, ince uzun bir adam; hasta olduğu söyleniyor. Belki de gerçekten hastadır. Hastalığının altını çiziyor nedense. Bir yerlerde tropikal hummalardan birine yakalanmış olabilir ama dediği kadar hastalıklı olduğunu sanmıyorum. İnsanların 'centilmen' sıfatıyla tanımladıkları sınıftan. Başından geçenleri anlatmaya başlayacakken –ben sordum sanma sakın– çok uzun sürer deyip bir başka güne bıraktı.

'Sanırım benim kim olduğumu öğrenmek istersiniz,' diye başladı söze.

Ben de, 'Size herhangi bir baskı yapmak istemem,' dedim. Ancak öyle bir sesle söyledim ki, centilmenin biri öğrenmek istediğimi hemen anlardı. Dirseğinin üstünde doğruldu –yatakta yatıyordu çünkü– açıklamaya başladı: 'Ben öyle bir insanım ki...'"

Lena hiç dinlemezmiş gibi duruyordu; ancak Heyst konuşmasına ara verince, hemen başını çevirip baktı. Heyst kızın sorarcasına baktığını sanmıştı ya, yanılıyordu. Lena, her şeyi belli belirsiz algılıyordu; izlenimleri bulanıktı. Bütün gücünü, bütün benliğini, aşkla ve bir kadının en yüce tutkusu olan özveri duygusuyla üstlendiği savaşa adamıştı. Savaşın bütün yükünü kendisi taşımak istiyordu; erkeği hiçbir katkıda bulunmamalı, hatta eğer olabilirse onun yaptıklarından habersiz kalmalıydı. Bir yolunu bulsa Heyst'i kilit altında tutardı. Onu birkaç gün sürecek deliksiz bir uyku-

ya yatırmanın çaresini bilse hiç çekinmeden büyülere başvurur, kocakarı ilaçları kullanırdı. Heyst böyle bir çatışmaya giremeyecek kadar üstün bir insandı; üstelik savunmasızdı. Savunmasız diye düşünmesi tabancanın çalınmış olmasıyla hiç ilgili değildi. Tabancanın çalınmış olmasının ne büyük önem taşıdığını henüz pek fark etmemişti Lena.

Lena'nın aklına takılan düşünce, yüzünde hiçbir anlam bırakmamıştı. Heyst, bir bakarkörünkini andıran bu donuk bakışların bir zorlanmanın sonucu olduğunu düşündü.

"Ne demek istediğini bana sorma Lena. Bilmiyorum. Sormadım. Daha önce de söylediğim gibi, açık konuşmaktan pek hoşlanmayan bir centilmen. Hiçbir şey söylemedim, o da kafasını battaniyeden yaptığı yastığa bıraktı gene. Hiç dermanı yokmuş gibi davranıyordu ama, canı istese bir anda fırlayıp kalkabilir bence. Tutucu çevrelerin kurallarına uymadığı için asıl yeri olan toplumsal sınıftan atıldığını söyledi. Artık hiç yasa tanımıyor, dünyanın bir ucundan ötekine gidip geliyormuş. Ben de buna çok benzeyen bir hikâyenin bir başkası için de anlatıldığını söyledim. O saçmalıkları dinleyecek halim kalmamıştı artık. Öyle bir sırıttı ki... Ölü gibi! Benimle karşılaştığı zaman çok şaşırdığını belirtti. Sonra şöyle bir söz söyledi: 'Sizin düşündüğünüz centilmenden daha kötü bir yaratık değilim ben de. Onun kadar kararlıyım.'"

Heyst masanın karşısında oturan kıza baktı. Lena dirseklerini dayayıp çenesini avuçlarının içine almış, anladığını göstermek için başını sallıyordu.

"Daha açık konuşmasını bekleyemezdim," dedi Heyst. Dudakları kasılmıştı. "Belki de şaka yapıyordu kendince. Çünkü sözünü bitirince gülmeye başladı. Kahkahalar atıyor, bir türlü susmuyordu. Ben gülmedim."

Lena, "Keşke gülseydin," diye mırıldandı.

"Gülmedim. Gülmek aklıma gelmedi. Diplomasi bilmem

ben. Belki de gülsem daha iyi olurdu. Çünkü bana öyle geldi ki biraz fazla konuştuğunu kendisi de fark etmişti; işi şakaya vurmak istiyordu o yüzden. Ne var ki insanın bir güvencesi yoksa diplomasiye kalkışması da yersizdir. Aklıma gelse gülebilir miyim bilmem. Benim kişiliğime aykırı düşerdi. Yıllardır içime kapanarak yaşadım ben; yaşamın gölgesini gözlemekle yetindim. Silahsız, savunmasız, hatta kaçmak olanağından yoksun birini oracıkta öldürmek varken, işi şakaya dökerek aldatmak... Yok, olacak şey değil! Yapılacak alçaklık değil. Üstelik sen de buradasın. Senin varlığından da ben sorumluyum. Ne dersin Lena? Kendi onurumu kurtarmak için seni arslanlara yem edebilir miyim ben?"

Lena yerinden kalktı, çabucak masanın karşısına geçip erkeğin dizlerine ilişti. Kollarını onun boynuna dolayıp mırıldandı:

"Canın istiyorsa yapabilirsin. Belki de senden ayrılmaya ancak öyle razı olurum. Ancak öyle bir nedenle."

Heyst'in dudaklarına bir öpücük kondurdu, fırlayıp kaçtı. Bir saniye sonra iskemlesine oturmuş, dirseklerini masaya dayamıştı. Hiç yerinden kalkmamıştı sanki. Heyst'in dizlerinde duyduğu ağırlıkla dudaklarına değen dudaklar, boynuna dolanan kollarla kulağına fısıldayan ses, uykudan uyanıklığa taşan bir düş, düşüncelerinin çorak bozkırında karşısına çıkan tatlı bir seraptı. Konuya dönebilmesi için Lena'nın bir soru sorması gerekti.

"Evet. Sonra ne oldu?"

Heyst irkildi:

"Haa, evet. Ben gülmedim diyordum. Ama onun gülüşünü de kesmedim. Bütün gövdesi sarsılıyordu gülerken. Keyifli bir iskelet gibiydi. İncecik çarşafın altından belli olan kemikleri oynayıp duruyordu. Çarşafı da sağ elinde tuttuğu tabancayı gizlemek için örtünmüştü sanırım. Görmedim ama elinde tabanca olduğuna yemin edebilirim. Bir baktım

ki gözleri bana değil odanın bir köşesine yönelmiş. Ben de dönüp baktım. Yanlarında gezdirdikleri hayvan kılıklı, kıllı bir yaratık var. O gelip benim arkamda bir köşeye çömelmiş, ben odaya girdiğimde orada değildi. O garip yaratığın arkamda durup beni gözetlemesi hiç hoşuma gitmedi. Tam anlamıyla savunmasız olmasaydım yerimi değiştirirdim. Ancak bu durumda yer değiştirmek korktuğumu belli ederdi olsa olsa. O nedenle olduğum yerde kaldım. Yataktaki adam yeni bir açıklamada bulundu: Onun adaya gelmesi, ahlaki bakımdan, benim burada bulunmamdan daha aşağılık bir şey sayılmazmış.

'Aslında birbirimize çok benziyoruz,' dedi. 'İkimiz de aynı amaçları güdüyoruz. Ne var ki ben sizden daha açık sözlüyüm, bir; işimi dolambaçlı yollara sapmadan yaparım iki.'"

Heyst, konuşmasına ara verip Lena'ya sorgu dolu bakışlarla baktıktan sonra, "Böyle dedi," diye sürdürdü. "'Benim burada yaşadığımı biliyor muydunuz?' diye sordum. O hayalet gülüşüyle gülüp geçiştirdi. Ben de üstüne düşmedim. Düşmemenin daha doğru olacağına karar verdim."

Lena'nın geniş alnı her zaman aydınlık olurdu nedense. Ortadan ayırdığı uzun saçları, çenesini dayadığı ellerini örtmüştü. Duyduklarıyla büyülenmişçesine dinliyordu. Heyst arayı çok uzatmadı, yeni bir konuya geçerek sürdürdü:

"Üstüne düşsem yalan söylerdi. Yalan dinlemekten nefret ederim ben. Yalan söylenmesine hiç katlanamam. Dünyanın gidişine ayak uydurabilecek insanlardan olmadığım bundan da belli, değil mi? Ne var ki adada bulunmalarını bir oldu bitti olarak kabul edecek kadar korkak görünmek de istemedim. Onun için de nereden gelip nereye gittiklerinin beni hiç ilgilendirmediğini, ancak buradan ne zaman ayrılacaklarını öğrenmekle sevineceğimi söyledim.

Durumuma bakmalıymışım bir kere! Gerçekten onların sandığı gibi yalnız yaşıyor olsaydım kendimi tutamaz güler-

dim. Ama yalnız olmadığıma göre... Bana bak Lena, kimselere görünmediğine emin misin sen?"

Lena hiç duralamadan karşılık verdi: "Çok eminim."

Heyst rahatlamış göründü.

"Görünmeni niçin istemediğimi anlıyorsun, değil mi? Seni görmeye, senin hakkında konuşmaya layık değil onlar. Zavallı Lena'm! Bu duygumu değiştiremiyorum nedense. Beni anlıyor musun?"

Lena, evet ya da hayır anlamına gelmeyen bir hareket yaptı.

"Günün birinde insanlara görünmem gerekecek," diye söylendi.

Heyst, "Seni daha ne kadar gizleyebileceğimi bilmiyorum," dedi düşünceli düşünceli. Masanın üstüne abandı. "Dur da bitireyim. Benden ne istediklerini sordum açık açık; bir türlü kesin bir şey söylemeye yanaşmadı. Hiç acelesi olmadığını söyleyip durdu. Kâtibi –aslında ortağıymış ya– evde yoktu; sandala bakmak için iskeleye inmiş. Sonunda karar verdi, yarın değil öbür gün bir açıklama yapacağını belirtti. Ben de 'hiç merak duymadığımı' söyledim. Sizin işlerinizin beni ilgilendireceğini sanmıyorum, deyip kestim.

'Yanılıyorsunuz Bay Heyst,' diye mırıldandı. 'Siz ve ben pek çok ortak ilgileri olan iki kişiyiz.'"

Heyst, masanın üstüne beklenmedik bir yumruk indirdi.

"Şaka ediyordu! Eminim ki şaka ediyordu."

Taşkınlık gösterdiği için utanmış gibi kızın gözlerine bakıp gülümsedi.

"Yapabileceğim başka bir şey var mıydı sence? Ceplerim tabancalarla dolu olsa bile yapabileceğim bir şey var mıydı?"

Lena erkeğin tutumunu onayladığını belirtmek için başını sallayıp, "Çok iyi bilirsin ki insan öldürmek günahtır," diye mırıldandı.

"Yürüdüm çıktım," dedi Heyst. "Onu orada, yatağında bı-

rakıp çıktım. Buraya geldiğimde de seni hasta buldum. Sana ne oldu, Lena? Korkuttun beni! Sonra da sen dinlenirken Wang'la şu bildiğin konuşmayı yaptım. Sen mışıl mışıl uyuyordun, ben de burada oturup düşündüm. Görüp duyduklarımın ne anlam taşıdığını çözmeye çalıştım. Önümüzdeki iki gün içinde hiçbir olay çıkmayacağına karar verdim sonunda. Bay Jones'la böyle bir anlaşma yapmış sayılırız; onu çok iyi biliyorum. Bu iki günlük barış bizim yararımıza olacak; bizim gibi baskına uğrayanların herhangi bir şeyden yarar umması gülünç değilse eğer. Wang çekip gitti. Hiç değilse o tutumunu açıkça belirtti. Gelgelelim ne yapacağı hiç bilinmez. Onun içindir ki gidip bu insanlara haber vermeye, bundan böyle Çinli'nin davranışlarından sorumlu olmadığımı bildirmeye niyetlendim. Wang'ın yapacağı herhangi bir hareketin cezasını biz çekebilirdik çünkü; bunu göze alamazdım. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Lena, başıyla anladığını belirtti. Bütün benliğiyle verdiği yüce kararı ve kendisine duyduğu büyük güveni bu adamın eksiksiz ve sonsuz sevgisini kazanmak için önüne çıkan inanılmaz fırsatı düşünüyordu.

Heyst, gene anlatmaya başlamıştı:

"Böylesine önemsiz bir haber karşısında o kadar büyük bir tepki gösterecekleri aklımdan geçmezdi. Bay Jones'la Kâtip Ricardo'yu söylüyorum. Kâtip de Bungalova dönmüştü o arada. Gelişimi duymadılar. Rahatsız ettiğim için özür diledim.

'Ne demek,' diye haykırdı Bay Jones. 'Buyurun girin.' Kâtip bir köşeye yürümüş, kedi gibi beni gözlemeye başlamıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse ikisi de tetikte duruyorlardı aslında.

'Uşağımın kaçtığını bildirmeye geldim,' dedim. 'Beni bırakıp gitti.'

Önce ne dediğimi anlamazmış gibi bakıştılar; sonra da büyük bir telaşa kapıldılar.

Ricardo, 'Sizin Çinli çekip gitti mi yani?' diye sordu. 'Durup dururken birden gitti ha? Neden gitti peki?'

Her Çinlinin yaptığı her işin çok basit ve çok belirli bir nedeni olduğunu, ancak bunu ona söyletmenin olanaksız sayılabileceğini açıkladım. Bana bildirdiği kadarıyla durumu hiç sevmemiş olduğunu anlattım.

Bu kez büsbütün telaşlandılar. Çinli'nin sevmediği neymiş; onu öğrenmek istediler.

Bay Jones'a, 'Sizden ve arkadaşlarınızdan hoşlanmamış,' dedim.

Bay Jones, 'Saçma!' diye bağırırken Ricardo, yani kısa boylusu karıştı söze:

'Demek öyle söyledi? Sizi ne sanıyormuş? Bebek mi? Yoksa siz mi bizi çocuk yerine koyuyorsunuz? Korkarım biraz sonra da evden bir şeyler çalındığını ileri süreceksiniz.'

'Size açmaya hiç niyetim yoktu ama doğrusu iyi bildiniz,' dedim.

Bacağına bir şaplak indirdi.

'Böyle olacağını biliyordum zaten! Buna ne dersiniz, Patron?' diye söylendi.

Bay Jones kâtibini susturdu. Kâtip, uşakla kendisinin benimle geleceğini, Çinli'yi tutmaya ya da öldürmeye yardımcı olacaklarını bildirdi.

Onlardan yardım istemeye gelmediğimi, Çinli'nin peşine düşmek niyetinde olmadığımı belirttim. Wang silahlı olduğu için kendisini uyarmak gereğini duyduğumu söyledim. Adada bulunmalarından gerçekten tedirgin olduğunu, onun yapacağı herhangi bir hareketten sorumlu tutulamayacağımı anlattım.

Ricardo, 'Siz neler söylüyorsunuz?' diye seslendi. 'Bu adada, elinde altıpatları, salına salına gezinen kaçık bir Çinli var ve sizin umurunuzda değil! Öyle mi?

"Tuhaftır ama söylediklerime inanmamışlardı nedense.

Bakışıp duruyorlardı boyuna. Ricardo patronuna sokuldu, uzun uzun fısıldaştılar. Sonra da hiç beklenmedik bir durum doğdu. Aslını ararsan biraz da can sıkıcı bir durum.

Çinli'yi yakalayıp çalınan eşyamı geri almak istemediğime göre, onların yardımlarını geri çevirdiğime göre, uşaklarını bana ödünç vermeleri gerekirmiş hiç değilse. Bunları Bay Jones söyledi. Ricardo da onu destekliyordu.

'Evet, evet, en iyisi bu,' dedi. 'Hepimizin yemeğini bizim Pedro pişirir. Göründüğü kadar fena değildir, bakmayın. Evet, bundan sonra böyle yaparız.'

Verandaya çıktı, Pedro'yu çağırmak için kulak paralayan bir ıslık çaldı. Garip yaratığın hayvanca bir çığlıkla yanıt verdiğini duyunca koşa koşa odaya döndü gene.

'Evet Bay Heyst. Böylesi çok daha iyi Bay Heyst. Eski uşağınız size ne gibi hizmetler gördüyse hepsini Pedro'ya yaptırabilirsiniz. Tamam mı?'

Doğrusunu istersen çok şaşırmıştım Lena. Bunu hiç beklemiyordum. Ne beklediğimi de bilmiyordum ya! Senin için o kadar kaygılanıyorum ki bu iğrenç haydutlardan uzak duramadım. İki üç ay önce gelseydiler hiç aldırmazdım. Haydutluklarına gülüp geçerdim. Ama şimdi sen varsın! Benim dünyama girdin ve..."

Heyst derin bir soluk aldı. Kız, gözlerini açmış ona bakıyordu.

"Demek bunu düşünüyorsun. Benim burada oluşumu."

Külrengi bakışlarının gizlediği düşünceleri, sözlerinin, sessizliklerinin hatta sarılıp okşamalarının ne anlam taşıdığını kestirmek olanaksızdı. Heyst, onun kollarından sıyrılırken bile ne düşüneceğini bilemezdi.

"Benim değilsen eğer... Eğer burada değilsen, öyleyse neredesin?" diye haykırdı. "Ne demek istediğimi anlıyorsun!"

Lena başını salladı. Dudaklarından, Heyst'in baktığı, sesi kadar güzel olan dudaklardan şu sözcükler döküldü:

"Ne dediğini duyuyorum. Ancak ne demek istediğini bilmiyorum."

"Senin için yalan söyleyebilirim diyorum. Yaltaklanıp yalvarabilirim hatta!"

"Hayır! Asla!" diye haykırdı Lena. "Sakın yapma. Yoksa benden nefret edersin sonra!" Gözlerinde nemli bir ışıltı belirmişti.

Heyst, "Senden nefret etmek!" diye yineledikten sonra her zamanki inceliğine büründü. "Yok canım! Olanaksızın sınırlarını zorlamayalım... henüz. Şimdilik şu kadarını itiraf edeyim: Duygularımı gizledim onlardan! Ahmakça bir sorumluluk duygusundan doğan diplomatik bildirinin doğurduğu sonuca ne denli sıkıldığımı gizledim. Ne dediğimi anladın mı, güzelim?"

Kızın bu sıfat tamlamasını anlamadığı besbelliydi. Heyst, eski şakacı gülüşüyle, o andaki kederli yüzüne çok aykırı düşen gülüşüyle gülümsedi. Şakakları çökmüş, yüzü biraz daha incelmişti sanki.

"Diplomatik bildiriyi sana şöyle tanımlayabilirim: Açıklanan her şey doğrudur, ama açıklanan nedenlerle değil, bambaşka düşüncelerle yapılmıştır. İnsan soyuyla kurduğum ilişkilerde diplomasiye hiç yer vermemiştim bugüne kadar. İnsan soyunun duygularını gözetmek istediğimden değil, Hayır! Kendi davranışlarımda tutarlı olmak isteğimden. Her şeyi hor görmek, her şeye alaycı bir gözle bakmak ilkelerinden yola çıkan insanın diplomasiyle alışverişi olmaması gerekir. Yaşama karşı ne kadar ilgisizsem ölüme karşı da o kadar kayıtsız kalabilirdim."

"Böyle konuşma!"

"Ne var ki haydutların gırtlağını sıkmak istediğimi belli etmedim," diye sürdürdü Heyst. "Onu da gizledim. Benim yalnız iki elim var seni koruyabilmek için yüz elim olsun isterdim; oysa onların gırtlaklarının toplamı üçü bulu-

yor. O arada Pedro da gelmişti odaya. Beni öbür ikisinin gırtlağına yapışmış bulsaydı, o da köpek gibi, efendisine bağlı olan her hayvan gibi, benim boğazıma sarılırdı. Kavga denen o yararsız, ahmakça, bayağı tartışmaya girmek istediğimi gizlemek hiç güç olmadı. Her gizlenen şey küçük bir yalan sayılmaz mı, Lena? Uşağa gerek duymadığımı söyledim. Onları kendi adamlarının hizmetinden yoksun bırakamayacağımı söyledim, ama hayır! Hiç kulak asmadılar. Karar vermişlerdi bir kere.

'Pedro'yu hemen arkanızdan göndeririz,' dedi Ricardo. 'Hepimizin akşam yemeğini o hazırlar. Ben gelip sizin Bungalovda yersem kızmazsınız umarım. Patronun yemeğini de buraya göndeririz.'

Ya susmak ya da kavga çıkarmak zorundaydım. Akıl erdiremeyeceğimiz karanlık emelleri, ne yapsak karşı koyamayacağımız emelleri bunu gerektiriyordu. Şimdi bak, sen bu gece yemekte görünmeyebilirsin ama o korkunç hayvan evin arkasında dönüp duracaksa varlığını bu adamlardan nasıl gizleriz?"

Çektiği azabı sessizliğiyle bile belirtebiliyordu Heyst. Kızın, gür saçlarının arasında gömülü olan elleriyle çerçevelediği yüzü anlamsızdı, kımıltısızdı.

Erkek, "Seni görmediklerine emin misin?" diye sordu ansızın.

Kımıltısız yüz karşılık verdi:

"Nasıl emin olabilirim? Ortalığa çıkma, görünme dedin, görünmedim. Niçin böyle bir istekte bulunduğunu da sormadım. Benim gibi bir kızla yaşadığın için utanç duyduğunu, bunu herkesten gizlemek istediğini sanmıştım."

"Ne diyorsun?" diye haykırdı Heyst. "Ben mi utanç duyacaktım?"

"Bilmem ki... Doğru bir şey değildi belki. Senin için yani! Doğru muydu?"

Heyst ellerini havaya kaldırmış, incelikle kınamaya koyulmuştu.

"Benim için öylesine doğruydu ki sana bakan gözlerin saygıyla, sevgiyle bakmasını istedim hep. Başka gözlerle bakacak olanlara görünmeni istemeyişim bu yüzdendi. O adamları gördüğüm an tedirgin oldum. Onlara güvenilemeyeceğini hemen fark ettim. Sen anlamamış mıydın?"

"Evet. Ben de görünmemeye çalıştım."

Odaya sessizlik çöktü. Sonunda Heyst oturduğu yerde kıpırdandı, içini çekerek, "Artık bunların hiç önemi kalmadı," diye söylendi. "Kötü bakışlarla, saygısız düşünceleri tasa edemeyecek kadar çapraşık bir durumdayız şimdi. Az önce de söylediğim gibi, Bay Ricardo'nun önerisine karşı çıkmadan dönüp yürüdüm. Ben kapıdan çıkarken o arkamdan seslendi:

'Şu deponun anahtarı üstünüzdeyse rica edeyim, Bay Heyst. Pedro'ya veririm.'

Anahtar üstümdeydi, hiç ses etmeden çıkarıp verdim. Kıllı yaratık kapının yanında dikiliyordu. Ricardo'nun fırlattığı anahtarı bugüne kadar gördüğüm eğitilmiş maymunlardan çok daha büyük bir ustalıkla yakaladı. Ben de çıkıp buraya döndüm. Seni burada yapayalnız bırakmıştım; pek iyi değildin, şuracıkta uyuyakalmıştın. Aklım sendeydi."

Heyst, başını çevirip dışarıdan gelen sesleri dinleyerek kendi sözünü kesmiş oldu. Kırılan tahtaların çatırtısı geliyordu arka bahçeden. Yerinden kalktı, arka kapıdan dışarı baktı.

"Gelmiş bile," dedi masaya döndüğünde. "O garip yaratık gelmiş, ateş yakmaya koyulmuş. Ah Lena! Lena'm benim!"

Lena onun bütün hareketlerini izlemişti. Şimdi de ön verandaya çıkışını seyrediyordu. Heyst verandanın direkleri arasına gerilen incecik hasırlardan ikisini aşağı çekmiş, önündeki düzlükte çok ilginç bir şey görmüş gibi hiç kımıl-

damadan durup bakmaya koyulmuştu. Lena da bir ara yerinden kalkmış, arka bahçeye bir göz atmıştı. Heyst omzunun üstünden bakınca onun gene yerine dönmek üzere olduğunu gördü, elini sallayarak yanına gelmesini istediğini belirtti. Lena omuzlarına dökülen saçları, odanın loşluğunu aydınlatan beyaz giysileri ve uyurgezer yürüyüşüyle yaklaşıyordu.

Bir yandan düş görürken bir yandan da büyük bir dikkat, hatta biraz da öfkeyle, bir başka konuyu düşünüyordu sanki. Kapıya varınca Heyst'in pervaza dayalı olan kolu yürümesine engel oldu. Kendini toplamaya çalıştı. Yüzü kızarmıştı. Yüzünün kızarıklığı solarken bakışlarındaki anlamsızlık da silindi. Ellerini kaldırıp alnına düşen saçları geriye itti. Gün ışığı alnında odaklanmış gibiydi. Burun delikleri titriyordu. Heyst, kızın kolunu tuttu, heyecanla mırıldandı:

"Çabuk buraya gel! Hasırların arkasında durursan görünmezsin. Yalnız merdivenin başında oyalanma. Dışarı çıkmışlar! Öbür ikisi bayağı dışarı çıkmışlar. Gel de bir göz at."

Lena tiksintiyle gerileyecek gibi olduysa da çabucak kendine gelip olduğu yerde durdu. Heyst kolunu bırakmıştı.

Yersiz bir kararlılıkla, "Evet, bir baksam daha iyi olur," diyerek verandaya çıktı, erkeğin yanında durdu.

Yelken bezi perdenin iki ucuna geçmiş, sarmaşık dallarıyla örtülü veranda direkleriyle bezin arasından dışarıyı gözlüyordu. Bütün gün yanıp kavrulan topraktan ısı dalgaları yükseliyordu; hava serinlemeye başlamıştı çünkü. Güneş epey alçalmış, Bay Jones'la yardımcısının gölgeleri –biri ipince upuzun, öbürü çok daha kısa ve kalın– bungalova doğru uzamıştı.

Dolaşan iki konuk yerlerinde durup eve baktılar. Hasta adam aldatmacasını sürdürmek isteyen Bay Jones, Ricardo'nun koluna yaslanıyordu.

Heyst, kızın kulağına eğilerek, "Gördün mü?" diye fısıl-

dadı. "Karşındalar işte. Dış dünyanın elçileri! Kötü niyetli zekâyla içgüdüsel yırtıcılık kol kola vermiş geziyorlar. Kaba gücün simgesi de arka bahçede. Elçilik etmeye uygun bir üçlü. Nasıl karşılanır bu elçiler? Hani törenimiz? Yapabilir miydim bunu?"

Lena başını çevirmeden elini uzattı, Heyst'in elini arayıp tuttu. Tuttuktan sonra da bırakmadı. Heyst acı bir alaycılıkla sürdürüyordu:

"Bilemiyorum doğrusu. Pek sanmıyorum. Cinayeti andıran her eylemden bucak bucak kaçmak eğilimi var bende. Kendimi savunmak için de olsa, bugüne kadar ne kimseye el kaldırdım ne de tek bir kurşun attım."

Kızın elini sıktığını fark edince sustu.

Lena, "Bu yana geliyorlar," diye mırıldandı.

Heyst meraklanmıştı. "Buraya mı gelecekler yoksa?"

"Hayır," dedi Lena. "Buraya gelmiyorlar." Bir an duraladıktan sonra, "Kendi evlerine dönüyorlar," diye bitirdi.

Bir süre daha iki adamın arkasından baktıktan sonra Heyst'in elini bırakıp perdenin önünden çekildi. Heyst de onun peşinden odaya döndü.

"İşte gördün," dedi. "Akşam karanlığında bunları birden karşımda bulunca ne hale geldiğimi anlayabilirsin. Denizden gelen hayaletlere, düşsel yaratıklara benziyorlardı. Ne yazık ki hayalet gibi süzülüp gitmiyorlar. İşin kötüsü bu. Geldiler ve gitmek bilmiyorlar. Burada olmaya hiç hakları yok ama buradalar. Öfkelenmem gerekir aslında. Ne var ki o tür duygulardan çoktan arındım. Ne öfke biliyorum ne hırs artık... Hor görmeyi, alay etmeyi bile unuttum. Yalnız ve yalnız tiksinti duyuyorum şimdi. Sen o iğrenç hikâyeyi anlattığından beri de büsbütün arttı bu tiksinti duygusu; kendimden bile tiksiniyorum artık." Başını kaldırıp kıza baktı.

"Neyse ki sen varsın Lena. Wang da o adı batasıca tabancayı çalmasaydı... Evet Lena, ikimiz baş başayız. Sen ve ben."

Lena ellerini erkeğin omuzlarına koyup dosdoğru gözlerinin içine baktı. Heyst bu bakışa karşılık vermiş, ancak anlamını çıkartamamıştı. Külrengi gözlerini örten perdeyi aralayamasa bile o güzel seste duyulan hüzünden duygulanmıştı.

Lena, "Beni suçluyor musun?" diye sordu ağır ağır.

"Seni suçlamak mı? İkimizin arasında hiç kullanılmamalı bu sözcük. Suçlanacak biri varsa... Dur bakayım, Wang dedim de aklıma geldi. Ben henüz yalan söylemedim, yalvar yakar olmadım ama bazı şeyleri gizledim. Sen de, benim isteğim üzerine, kendini gizledin. Bütün bunlar pek onurlu davranışlar değil. Bir de açıktan açığa yalvarmayı, dilencilik etmeyi deneyelim şimdi. Dilencilik de saygıdeğer bir sanattır. Şimdi ikimiz birlikte çıkacağız; seni burada yalnız bırakamam çünkü, gidip Wang'ı arayacağız. Onu bulmak gerek. Ne istediğini ve istediğini nasıl elde edeceğini bilen o adamla konuşmam gerek. Hemen gidelim!"

Lena, "Saçımı toplar toplamaz geliyorum," diyerek perdenin arkasına süzüldü.

Perde yerine sarkıp da kapıyı örtünce çıktığı odaya doğru baktı. Sonsuz bir kaygı ve sevecenlik okunuyordu yüzünde. Asla anlayamayacağını sandığı, kendi bedenini ve tutkusunu onun üstünlüğüne, inceliğine layık görmediğinden asla doyuramayacağını düşündüğü bu adam için kaygılanıyordu. Bir iki dakikada hazırlandı. Evin arka kapısından çıktılar, şaşkınlığından gözleri dört açılan Pedro'nun bir metre uzağından geçip yürüdüler. Uşağa bakmamışlardı bile. Pedro yaktığı tahta ateşinin başından kalktı, güç bela dengesini bulup iri, sivri dişlerini göstererek ağzı açık bakakaldı. Sonra da çarpık bacaklarının üstünde yalpalayarak koştu, efendilerine, edindiği bu önemli bilgiyi, evde bir kadın bulunduğu haberini iletmeye gitti.

VI

Ricardo, eski muhasebe servisinin önündeki verandada yalnızdı. Durumda bir değişiklik olduğunu hemen anladı, yuvarlanarak gelen ayı kılıklı yaratığı karşılamaya seğirtti. Uşağın gırtlağından yükselen homurtular ne konuştuğu –sözümona– İspanyol diline ne de insan sesine benziyordu ama Bay Jones'un kâtibi, alışkanlığın verdiği ustalıkla söylenenleri anlayabildi. Şaşırmıştı Ricardo. Kızın bir süre daha gizleneceğini sanmıştı. O yöntemin uygulanmasından vazgeçilmişti demek.

Lena'dan kuşkulanmıyordu. Kuşku duyamayacak kadar tutulmuştu. Kızı düşünürken bile heyecanlanıyor, bu yeni gelişmeyle iyice karışan durumun inceliklerini serinkanlılıkla ölçüp biçebilmek için Lena'yı aklından çıkarmaya çalışıyordu. Kendi çıkarları da bunu gerektiriyordu, Bay Jones'un yardımcısı oluşu da.

Aklını başına toplayıp düşündü. Bu değişiklik Heyst'in kafasından çıkmıştı mutlaka. Eğer öyleyse ne anlam taşıyabilirdi? Çok sinsi herifti şu İsveçli! Belki de kız böyle istemişti... O zaman... Evet, olabilirdi. Eğer kız böyle uygun görmüşse herhalde bir bildiği vardı. Pedro durduğu yerde boyuna ayak değiştiriyor, bir sağa bir sola sallanıyordu. Bir şeyler beklediğini gösterirdi bu. Keçeleşmiş saçlarının arasında güç seçilen küçük, kırmızı gözleri kâtibin yüzüne dikilmişti. Ricardo, uşağa alayla bakıp kaba, sert bir sesle bağırdı:

"Kadın varmış! Elbette var! Sen söylemesen haberimiz olmayacak mı sandın?" Evcil hayvanı hafifçe dürtükledi. "Hadi çek bakalım! Yollan! Vamos! Git de yemeği hazırla. Ne yana gittiler kadınla adam?"

Pedro kalın, kıllı kolunu uzatıp gösterdi, sonra da çarpık bacaklarının üstünde paytak paytak yürüyüp gitti. Ricardo iki adım öne çıkınca, çalıların arkasında yan yana ilerleyen

beyaz mantar şapkaları gördü. Şapkalar düzlüğü geçip gözden silindiler. Pedro'nun kadının varlığını patrona duyurmasına engel olduğuna göre rahatça oturup bu insanların hareketlerini düşünebilirdi şimdi. Kendisi de farkında değildi ama patronuna karşı olan tutumu epey değişmişti.

O sabah, çaydan önce, terliğin fırlatılmasıyla onu büsbütün sevindiren başarılı kaçıştan sonra hiç gecikmeden kendilerine ayrılan eve dönmüştü Ricardo. Başı dönüyor, koşarken sendeliyordu. Yepyeni bir umut doğmuştu yüreğinde, heyecandan ne yapacağını bilemiyordu. Patronla karşılaşmayı göze alabilmesi için biraz bekleyip kendini toplaması gerekti. İçeri girdiğinde Bay Jones'u yatakta oturur buldu. Bağdaş kurmuş, sırtını da duvara dayamıştı.

"Ne oldu, efendim? Yoksa canınız mı sıkılmaya başladı gene?"

"Canım mı? Yoo, hayır. Sen hangi cehennemdeydin kuzum?"

"Sağa sola baktım... Aradım, gözetledim... Başka ne yapacaktım ki? Burada yalnız olmadığınızı biliyordum. Açık açık konuştunuz mu, efendim?"

"Evet konuştum."

"Umarın ki çok ileri gitmemişsinizdir."

"Hayır. Sen de burada olsaydın keşke. Bütün sabah boş gezdin de niye böyle soluk soluğa kaldın? Neyin var?"

"Bir şeyim yok," dedi Ricardo. "Biraz çabuk yürümüşümdür belki." Aslında hâlâ körük gibi inip kalkıyordu göğsü. Ancak çarpıntısı koşmuş olmaktan değil, nicedir baskı altında tutulan duygu ve düşüncelerin, sabahki küçük serüvenle yeniden canlanmış olmasından ileri geliyordu. Kendini o duygulara kaptırmıştı iyice. Zaman kazanmak için, "Demek uzun uzun konuştunuz?" diye mırıldandı.

"Allah cezanı versin, neyin var senin? Başına güneş mi geçti? Niye öyle salak salak bakıyorsun yüzüme?"

Ricardo alçak gönüllülükle özür diledi: "Bağışlayın efendim. Daldığımı fark etmedim. Güneş öyle kızgın ki benimkinden daha kalın kafalara bile geçebilir. Siz beni ne sanıyorsunuz kuzum? Kertenkele değilim ya!"

"Keşke sen de burada olsaydın," diye yineledi Bay Jones.

Ricardo gerçek bir kaygıyla, "Huysuzluk etti mi?" diye sordu. "Yalvarırım bir iki gün daha oyalayın. Şimdi huysuzluk etmeye başlarsa hiç iyi olmaz. Ben bir şeyler düşündüm. Bir iki gün içinde epey bilgi edinebileceğimizi sanıyorum."

"Öyle mi? Nasıl olacak bu?"

"Nasıl olacak? Gözlemekle, gözetlemekle."

Bay Jones homurdandı:

"Ben de yeni bir şey söyleyeceğini sanmıştım. Gözleyeceksin demek! Oldu olacak biraz da dua et bari!"

"Hah, hah, hah! Hoşsunuz doğrusu!" Kâtip hiç gülmeyen gözlerle bakıyordu patronuna.

Bay Jones, "En az iki gün bekleyeceğime emin olabilirsin," dedi kayıtsızca.

Ricardo rahatladı. Gözleri hazla parlıyordu.

"Biz bu işi becereceğiz. Bakın görürsünüz! Bana güvenin siz. Kusursuz bir iş olacak."

"Zaten güveniyorum. Benim kazancım senin kazancın demektir."

Ricardo içtenlikle konuşmuştu. Başarı sağlayacağına emindi artık. Ne var ki düşman kampında bir casus bulundurduğunu patrona açıklayamazdı. Kızdan söz etmek olacak şey değildi. Kadın sözünü duyunca ne yapacağı bilinmezdi. Kızdan söz etmek kolay değildi ya, az önce başından geçenleri nasıl açıklayabilirdi?

Büyük bir neşeyle, "Başaracağız, göreceksiniz," diye söylendi; yüreğindeki sevinç giderek büyüyor, körüklenmiş bir alev gibi göğsüne yayılıyordu.

Bay Jones, "Başarmak zorundayız," dedi. "Bu iş başka iş-

lere benzemiyor Martin. İçimde bir duygu var. Bizim için sınav olacak bu."

Ricardo patronun tutumundan etkilenmişti; adamın heyecanlandığını hiç görmemişti. Üstelik bu "sınav" sözcüğü çok anlamlı gelmişti ona. O sabahki konuşmaları böylece kapandı. Ricardo az sonra odadan çıktı. Yerinde duramıyor, doğru dürüst düşünemiyordu. Bütün ikindi, verandada oyalandı, aşağı yukarı dolaşıyor, her dönüşünde ilerdeki Bungalova bir göz atıyordu. Birkaç kez de eğilip terliğine baktı. Her seferinde de sesli sesli güldü. Gerginliği öyle büyümüştü ki kendisi de korktu, verandanın parmaklığına sarıldı sıkıca.

Gülümsüyordu. Yaşadığını anlamıştı. Düşündükleri değil, yaşadığının bilincine varması güldürüyordu onu. Kendini bu bilince, bu duyguya verdi coşkunlukla. Dünya umurunda değildi artık; ne dost görüyordu gözü ne düşman. Aynı anda Bay Jones'un içeriden seslendiğini duydu, yüzü kardı.

"Geliyorum efendim," diye bağırdı ama odaya girmeden bir iki dakika daha oyalandı.

Patronu ayakta buldu. Hiç gereği yokken yatakta yatmaktan sıkılmıştı Bay Jones. Odanın bir ucundan öbürüne gidip gelen ince uzun karartı dolaşmasını kesip konuştu:

"Senin daha önce yaptığın bir öneriyi düşünüyordum, Martin. Sanırım küçük bir oyun düzenlesek iyi olur. Parayı çıkarmasının zamanı geldiğini anlar böylece. Açıkça istemekten daha ince bir davranış olur öylesi. Ne demek istediğimi çok iyi anlayacaktır eminim. Evet, amacımızı bu yoldan açıklamak aslında çok –gerçekten çok, Martin– bayağı sayılabilecek işe biraz incelik katacaktır."

"Herifi incitmek, kırmak istemiyorsunuz anlaşılan." Kâtibin sesinde öyle acı bir alay vardı ki Bay Jones afalladı.

"Allah'ın cezası herif, oyun oynamamızı öneren sen değil miydin sanki?"

Ricardo, "Evet, bendim," dedi asık suratla. "Bendim ama sinsi sinsi iş görmekten bıktım. Bana kalırsa paranın yerini öğrenmek, ondan sonra da herifi temizlemek en iyisi. Onun gibilerine çok bile."

Hırslanmış, coşmuştu. Kan dökme isteği, sevilmek, sevmek isteğiyle birlikte büyüyordu. Sevmek, evet! Kızı şimdiden seviyor, onu düşündükçe yüreğine ıpıl ıpıl, yumuşacık, sıcacık bir duygu, kaygıyla karışık bir sevecenlik yayılıyordu. Onun soyundandı o kız; tam ona göreydi! Kızı düşünüp mutluluk düşleri kurmaya başladığı an aklına Heyst geliyor, kıskançlığın pençesi gırtlağına yapışıyordu.

"Gösterdiğin vahşet anlatılamayacak kadar bayağı, Martin." Bay Jones yüzünü buruşturuyordu. "Ne demek istediğimi bile anlamıyorsun." Herifle oynayacağım diyorum. Oyunu gözünün önüne getir bir kere! Adamın kâğıtları tutuşunu düşün. Müthiş bir eğlence olacak! Evet evet, böylesi daha iyi. Doğrudan doğruya soyulmaktansa, kumarda kaybetmek çok daha iyi. Sana kalsa hemen tabancaya davranırsın ama ben incelikten hoşlanıyorum; şakadan hoşlanıyorum. Toplumun en üst sınıfında doğmuş o. Beni yerimden yurdumdan edenler onun gibileriydi. Nasıl kızacak, nasıl kahrolacak! Onun yaşayışını izlemek büyük bir haz verecek bana."

"İyi hoş da birden huysuzlanmaya, çiftesini ateşlemeye kalkışırsa ne olacak? Bakarsınız durumu sizin kadar eğlenceli bulmayabilir."

Bay Jones, "Seni yanımda bulundurmak niyetindeyim," dedi sakin sakin.

"Haa, o zaman oldu! İşin sarpa sardığını fark ettiğimde tabancaya ya da bıçağa sarılmama izin veriyorsanız ben de sizin küçük eğlencenize engel olmam."

VII

Konuşmanın bu aşamasında Heyst kapıda belirdi. Lena'ya daha önce anlattığı gibi, Wang'ın kaçtığını bildirmeye, onları uyarmaya gelmişti. Söyleyeceğini söyleyip evden çıktığında öbür ikisi bir süre sessizce bakıştılar. İlk konuşan Bay Jones oldu:

"Bana bak, Martin."

"Buyurun, efendim."

"Bu ne demek oluyor?"

"Bir şeyler tasarlamıştır mutlaka. Anlayana aşk olsun?"

Bay Jones kupkuru bir sesle, "Demek sen anlayamadın," diye söylendi.

"Nesini anlayacağım," diye homurdandı kâtip. "Herifin utanmazlığının yeni bir örneği. Çinli hikâyesini yutmadınız umarım. Yalan söylüyor."

"Yalan da olsa, doğru da olsa bizi ilgilendirmez. Bizim için önemli olan bunları niçin anlattığını bilmektir."

"Bizi korkutmak için anlatmış olabilir mi?"

Bay Jones, kâtibe bakıp kaş çattı.

Kendi kendine konuşurcasına, "Sıkkın görünüyordu," diye mırıldandı. "Ya Çinli gerçekten parayı çalmışsa? Çok sıkılmıştı bana kalırsa."

Ricardo, "Onun düzenbazlığından başka bir şey değil," diye karşı çıktı telaşla. Paranın Wang'ın eline geçmiş olabileceği düşüncesine katlanamıyordu. "Servetinin yerini uşağına bildirecek adam mı o? Tam tersi; çok iyi sakladığından eminim." Heyecanla savunuyordu düşüncesini. "Yok, bunda bir iş var ama ne olduğunu anlayamadım."

"Hah hah hah!" Bay Jones gıcırtılı bir kahkahayla, bir hayalet gülüşüyle gülüyordu. Mezardan gelen sesiyle sakin sakin konuştu: "Hiç bu kadar gülünç bir duruma düşmemiştim. Beni bu işe sen sürükledin, Martin. Bende de suç var ya!

Ben de... Gelgelelim kafamı kullanamayacak kadar sıkılmıştım. Senin kafana da hiç güven olmaz. Gelgit akıllısın; hemencecik kapılırsın!"

Ricardo kederli bir küfür salladı. Ona güvenilemiyordu demek! Demek gelgit akıllıydı o! Neredeyse ağlayacaktı.

"Siz kendiniz söylediniz, efendim. Manila'dan kovulduğumuzdan beri en az yirmi kere aynı şeyi söylediniz. Doğu kıyılarında çalışacaksak bol sermaye bulmamız gerekiyordu. Oradaki memurlarla Portekizli haydutların ellerini yağlamak için başlangıçta hep kaybetmek zorundayız, dediniz. Parayı nereden bulacağız diye dertlenen siz değil miydiniz? O Allah'ın cezası Hollanda Limanı'nda eylenip beş kuruşluk oyunlar oynayarak para yapacak değildik sanırım. Ben de sizi buraya para bulabileceğimiz bir yere getirdim; az buz para da değil üstelik!"

Odaya sessizlik çöktü. İkisi de ayrı ayrı köşelere bakıyorlardı. Bay Jones ansızın ayağını yere vurup kapıya yöneldi. Ricardo efendisini dışarıda yakaladı.

"Lütfen benim koluma girin," diye mırıldandı dişlerinin arasından. "Kendimizi ele vermenin gereği yok. Gerçi hastasınız ama güneş alçaldıktan sonra biraz hava almaya çıkmış olabilirsiniz pekâlâ. Hah, şimdi oldu! İyi hoş da nereye gitmek istiyorsunuz? Niçin çıkmak istediniz?"

Bay Jones durakladı.

Gözlerini Bir Numara'nın bungalovuna dikip, "Doğrusunu istersen ben de bilmiyorum," diye mırıldandı boğuk bir sesle. Sonra da sesini büsbütün alçaltıp, "Mantığa aykırı," diye söylendi.

Ricardo, "En iyisi odaya dönmek," derken birden telaşlandı. "Durun bir dakika! Bu da ne demek oluyor? Verandanın perdelerini indirmiş. Kalıbımı basarın arkaya gizlenmiş bizi gözetliyordur. Sinsi namussuz!"

Bay Jones umulmadık bir öneride bulundu: "Oraya kadar

gitsek de ne olup bittiğini öğrensek derim ben. Yanına gidersek bizimle konuşmak zorunda kalacaktır."

Ricardo korkusunu saklamayı becerdi ama birkaç saniye konuşamadı. İçgüdüsel bir davranışla, patronun kolunu sımsıkı kavramış, kendi bedenine yapıştırmıştı.

"Olmaz," dedi sonunda. "Gitsek ne söyleyebiliriz sanki? O yalancının yalanları bitmez tükenmez. Konuşmaya zorlayamazsınız ki. Açık açık kapışacak zaman değil daha. Yoksa ben de boşuna oyalanmazdım bilirsiniz. Çinli'yi görürsem köpek gibi vururum ama Bay Kahrolasıca Heyst'in eceli gelmedi henüz. Şu anda ben sizden daha sakin düşünebiliyorum. Gelin eve dönelim. Boy hedefi gibiyiz. Ya aklına eser de tabancasına davranırsa? İkiyüzlü namussuzun biri, ne yapacağı hiç belli olmaz."

Bay Jones aklının çelinmesine izin verdi, odasının yalnızlığına döndü. Ne var ki Ricardo verandadan içeri girmiyordu. Söylediğine bakılırsa Çinli'nin oralarda dolaşıp dolaşmadığını anlamak için ortalığı gözetlemek niyetindeydi. Herifi görürse tabancasını çekip vuracak, sonucu göze alacaktı. Aslında, patronun çukura batmış gözlerinden uzak kalmak istiyordu oysa. Yalnız başına oturup düş kurmak istiyordu. Sabahtan beri çok değişmişti Bay Ricardo. Efendisine sadık kalmak, temkinli davranmak gerekliliğinden, biraz da zorunluluktan ötürü yıllardır baskı altında tuttuğu eğilimler canlanmış, düşüncelerine renk katmıştı. Yalnız o kadar da değil! Kafa yapısı da değişmişti bayağı; gerekirse patrona açıktan açığa karşı koymayı, gerekirse kavgayı göze alabileceğini düşünüyordu. Pedro denen hayvanın haber vermek için gelişi Ricardo'nun düşüncelerini yarıda kesti. Evet, bir kadın vardı elbet! Kadının varlığı her şeyi değiştiriyordu. Pedro'yu gerisin geri yolladıktan sonra Lena'yla Heyst'in şapkalarını gözleyerek yeniden düşünceye daldı.

"Nereye gidebilirler?" diye sordu kendi kendine.

Kafasını iyice zorlayınca da buldu: Hiç kuşkusuz Çinli'yle buluşmaya gidiyorlardı. Wang'ın kaçtığına bir an bile inanmamıştı Ricardo. Yalandı hepsi; Heyst'in kurduğu bir tuzağın temeliydi. Şimdi de o temelin üstüne bir şeyler eklemeye gidiyordu herif. Neyse ki kız –o akıllı, anlayışlı, yiğit kız– ondan yanaydı. Gerçekten eşsiz bir dost bulmuştu kendine.

Canlı adımlarla odaya döndü. Bay Jones gene yatakta bağdaş kurup oturmuş, sırtını duvara vermişti.

"Yeni bir gelişme var mı?" diye sordu.

"Hayır, efendim."

Ricardo, dünyada hiçbir derdi yokmuş gibi salına salına geziniyordu ortada. Şarkı bile söyledi. Bay Jones bu sesi duyunca kaşlarını kaldırdı. Kâtip şimdi de deriden yapılmış eski bir sandığın önünde diz çökmüş, içindekileri karıştırıyordu. Sonunda küçük bir el aynası çıkardı, sessiz bir dikkatle yüzünü incelemeye koyuldu.

Kararını verince de, "Bir tıraş olalım," diyerek yerinden kalktı.

Yan gözle patronuna bakıyordu. Pek uzun sürmeyen tıraş boyunca da göz ucuyla onu süzdü hep. Sonra da tıraş takımlarını toplayıp kaldırdı, gene bilinmeyen şarkılardan parçalar mırıldanarak dolaşmaya başladı. Bay Jones gözlerini indirmiş, dudaklarını kısmış, hiç ses etmeden oturuyordu. Yüzü taştan oyulmuştu sanki.

Ricardo ansızın dolaşmayı bırakıp ellerini ovuşturarak efendisine seslendi: "Demek o namussuzla oyuna oturmak istiyorsunuz, öyle mi?"

Bay Jones soruyu duymazlıktan geldi.

"Niye olmasın ki? Herifi bu eğlenceden yoksun bırakmanın ne gereği var? O Meksika kasabasını hatırlıyor musunuz, efendim? Adını çıkartamadım birden. Hani haydutun birini dağlarda yakalamışlardı da ölüm cezasına çarptırmışlardı. O adam da son gecesinde gardiyanla kumar oynamış-

tı sabaha kadar. Eh, bizimki de ölüm cezası giymedi mi? O da oynar pekâlâ. Siz de biraz eğlenmiş olursunuz. Centilmen takımı arada sırada eğlence ister ne olsa. Şimdiye kadar da büyük sabır gösterdiniz doğrusu."

"Sen de durup dururken büyük bir sevinç göstermeye başladın," dedi Bay Jones kayıtsızca. "Ne oluyor sana?"

Kâtip bir şarkı tutturmuştu gene.

Bir süre sonra, "Yemeği bitirir bitirmez herifi buraya yollarım," diye söylendi. "Ben gelmezsem sakın merak etmeyin, efendim. Ben gene ortalığı kolaçan etmeye çıkacağım. Anlaşıldı mı?"

Bay Jones, "Çok iyi anlaşıldı," diye alay etti. "Anlaşılmayan tek şey senin kör karanlıkta ne görmeyi umduğun?"

Ricardo hiç karşılık vermedi, odayı bir iki kere daha arşınladıktan sonra dışarı çıktı. Nedense patronun yanında tedirginlik duyuyordu artık.

VIII

Lena'yla Heyst de hızlı hızlı yürüyerek Wang'ın kulübesine yaklaşmışlardı bu arada. Heyst kızı dışarıda bıraktı, kendisi evin kapısına çıkan küçük bambu merdiveni tırmandı. Umduğu gibiydi evin içi. Duvarları isten kararmış odadaki tek eşya, çarçabuk taşınamayacağı için bırakılan sandal ağacından yapılmış bir sandıktı. Nesi var nesi yoksa alıp götürmüştü Wang. Heyst kulübede oyalanmadı, hiçbir soru sormayan, her şeyi bilir, her şeyi anlar gbi görünen kızın yanına döndü.

"Evet, gidebiliriz," diye söylendi.

Her zaman gelip geçtikleri patikada o önden gidiyor, kızın beyaz etekliğinin hışırtısı arkasından geliyordu. Alt dalları kesilmiş olan boylu ağaçların altındaki hava ağırdı. Yerdeki aydınlık lekeler oradan oraya kayıyor, Lena başını kal-

dırdığı zaman tepelerdeki yaprakların titreştiğini, sabırlı bir hareketsizlikle uzanan kalın dalların içten içe ürperdiği izlenimini uyandıran bu yüzeysel belirtiyi görüyordu. Heyst iki kere dönüp omzunun üstünden geriye baktı. Lena yüreğindeki büyük tutkuyu gerçekleştirmek için yanıp tutuştuğu, aşkından kaynaklanan o güçlü isteği, yüzünden hiç silinmeyen gülümsemenin arkasına saklamaya çalışıyordu. Ortadaki tepenin doruğuna yakın olan çıplak yamaca varmak için sık sık yaptıkları gibi dönemeci geçtiler. Heyst ormanın üst sınırına doğru yürüyordu hep. Ağaçların korunağından çıktıkları an, esen rüzgârı fark ettiler. Aynı anda da koskoca bir bulut güneşi örtmüş, bütün yöreyi hüzünlü bir renge boyamıştı. Heyst, önlerinde yükselen sarp kayaların arasında uzanan patikayı gösterdi eliyle. Patika, köklerinden kesilip yere uzatılan ağaçlardan oluşan barikatla kapanmıştı. Çok ilkel de olsa, bu noktada bu barikatı kurmak da epey çaba gerektirmişti mutlaka.

Heyst uygar sesiyle, "Bu, uygarlığın ilerlemesini durdurmak, uygarlığın onlara sıçramasını önlemek için kurulmuş bir engeldir," diye açıkladı. "Öte yanda yaşayan zavallılar uygarlıktan, bizim kömür şirketinin simgelediği uygarlıktan hiç hoşlanmadılar. Oysa bazı kişiler, yanlış da olsa büyük bir inançla, bunun bir aşama, ileriye doğru atılmış bir adım olduğunu söylüyorlardı. Atılan adım geri alındı ama engel hâlâ duruyor işte."

Ağır ağır tırmanıyorlardı. Bulut kayıp gitmiş, gidişiyle de dünyanın yüzüne yeni bir parlaklık kazandırmıştı sanki.

"Aslında gülünç bir engel," diye sürdürdü Heyst. "Ne var ki gerçek bir korkuyla –bilinmeyenin, anlaşılmayanın korkusuyla– yapıldığından bir bakıma acıklı sayılır. Ve şunu kesinlikle söyleyebilirim ki Lena, engelin öbür yanında olabilmeyi dilerdim ben... Seninle birlikte öte yanda olabilmeyi dilerdim bütün kalbimle."

"Dur! Gitme, dur!" Lena, kolunu tutmuş bağırıyordu.

Yaklaştıkları engelin boşlukları yeni kesilmiş yemyeşil dallarla doldurulmuştu. Yapraklar bile buruşmamıştı henüz; tepeden gelen esintiyle sallanıyorlardı. Gelgelelim Lena'yı ürküten, dalların tazeliği değil yaprakların arasından uzatılan sivri mızrak uçlarıydı. Birden fark etmişti mızrakları. Gerçi hiç parlamıyorlardı ama apaçık görmüştü Lena; hiçbiri kımıldamayan, her biri ölümcül bir tehlike olan mızraklar.

Heyst, "İzin verirsen buradan öteye yalnız başıma gideceğim," diye mırıldandı.

Kız, koluna asılıp çekiştiriyordu ama Heyst gözlerini, onun ürkek ürkek bakan gözlerinin içine dikip gülümsedi ve kolunu kurtarmayı başardı.

Kızı kandırmak için, "Bu bir saldırı değil, bir gösteri," diye açıklıyordu. "Sen burada bir dakika bekle. Bak söz veriyorum ki çok yaklaşmayacağım. Mızrakları saplamalarına olanak verecek kadar yaklaşmayacağım."

Heyst'in, patikadan geri kalan birkaç metresini hiç durmayacakmış gibi yürüyüp geçmesi Lena için bir karabasan oldu. Derken erkeğin sesini, bilinmedik bir dilde bir şeyler söyleyen boğuk sesini duydu. Aslında Heyst, Wang'ı görmek istediğini belirtmişti yalnızca. Pek fazla beklemedi. İlk andaki korkuyu üstünden atan Lena da engelin üstündeki yeşilliklerin sallandığını görmüştü; mızraklar geri çekiliyordu. O da rahat bir soluk aldı; korkunç silahlar artık görünmüyordu. Bir çift sarı derili el Heyst'in karşısındaki dalları araladı, aralıkta iki çekik göz göründü. Yüz Wang'ın yüzüydü ya, o yüze bağlanan bir gövde yoktu sanki. Lena çocukluğunda vitrinine bakmaya doyamadığı, kartondan yapılmış maskeler satan karanlık dükkânı, dükkânı işleten ufak tefek ihtiyarı anımsadı. Gelgelelim karşısındaki maskede iki delik değil, kirpiklerini oynatıp duran iki göz vardı. Kirpikle-

ri açık seçik görebiliyordu Lena. Dalları ayrık tutan sarı eller de belli bir gövdeye bağlı değildi görünüşte. Ellerden biri, hiç tanımadığı, o güne kadar hiç görmediği bir silah, bir tabanca tutuyordu.

Omuzlarını dik bir eğimle yükselen tepenin yamacına dayadı, Heyst'i izlemeye koyuldu. Mızraklar artık erkeğine dönük olmadığından epey rahatlamıştı. Heyst'in dimdik duran sırtının ötesinde, incecik dudaklarını oynatan, içtenlikten uzak bir gülüşle sırıtan karton maskeyi görüyordu. Epey uzakta olduğundan konuşulanları duyması olanaksızdı. Konuşmanın sona ermesini bekliyordu sabırla. Dayandığı kayaların sıcaklığı omuzlarını ısıtıyor, ayağının altında uzanan, kalın bir bitki örtüsüyle bezenen vadiden hafif bir böcek vızıltısı yükseliyordu. Böceklerin vızıltısı, duyulan tek sesti. Wang'ın karton ellerini dallardan ne zaman çektiğini, yüzünün ne zaman yeşilliklerin ardında kaybolduğunu hiç fark etmedi. Mızrak uçlarının gene ileri uzandığını görünce korkuya kapıldı. Başının derisi gerginleşmişti ama, çığlık atmasına zaman kalmadan Heyst dönüp hızlı adımlarla ona yaklaştı. Yüzüne yayılan çirkin, kararsız gülüşü koca bıyıkları bile örtemiyordu. Kıza dokunacak kadar yaklaşınca kaba bir kahkaha attı:

"Ha ha hay!"

Lena, ne olduğunu anlayamadan bakıp duruyordu. Erkeğin gülüşü birden sona erdi.

Heyst, "Geldiğimiz gibi dönelim," dedi sertçe.

Lena onun peşinden ormana girdi. İkindi saatleri çoktan geçmiş, ormanın içi kararmıştı. Uzaklarda bir yerde bir ışık noktası görülüyor, onun arkasında hiçbir şey seçilmiyordu. Heyst durakladı.

Her zamanki sakin, nazik sesiyle, "Aceleye hiç gerek yok, Lena," dedi. "Boşuna gelmiş olduk. Buraya niçin geldiğimizi anlamışsındır sanırım."

"Hayır sevgilim, anlayamadım." Heyst'in, uzun bir süre koşmuş gibi soluk soluğa kaldığını fark etmişti. Gene de düzgün konuşmaya özen gösteriyor, sözcüklerin arasında pek az duralıyordu.

"Demek anlamadın. Wang'ı bulmaya gelmiştim. Seni..." Hıçkırır gibi bir soluk aldı gene, "... o adamların yanında yalnız bırakmak istemediğim için peşimden sürükledim." Beklenmedik bir hareketle şapkasını çıkarıp yere çarptı. "Hayyır!" diye bağırdı kabaca. "Bütün bunlar gerçek olamaz! Dayanılacak şey değil! Seni koruyamıyorum. Gücüm yetmiyor!"

Bir süre öfkeli öfkeli baktıktan sonra tekerlenerek yokuş aşağı giden şapkanın peşinden seğirtti. Dönüp geldiğinde kızın bembeyaz kesilen yüzüne dikti gözlerini.

Şapkasını giyerken, "Bu garip davranışımdan ötürü özür dilerim," diye söylendi. "Çocukça bir hırçınlığa kapıldım. Çocuk gibiydim zaten; bilgisizim, güçsüzüm, çaresizim. Bildiğim tek şey başında dolaşan felakete engel olamayacağımdır."

"Onlar senin peşindeler," diye mırıldandı Lena.

"Öyle olduğu kesin ama; ne yazık ki..."

"'Ne yazık ki'nin arkası nedir?"

"Ne yazık ki Wang'ı kandıramadım. Yüreğinde birazcık acıma uyandıramadım. O korkunç Çinli mantığıyla durumu bir güzel açıkladı. Bizim peşimize düşeceklerini bildiğinden engeli aşmamıza izin veremezmiş. Kavgadan hiç hoşlanmıyor. Benim yüzümden o barbar yabancılarla dövüşmeyi göze almaktansa, hiç çekinmeden beni kendi tabancamla vuracağını söyledi. Köylülere de epey akıl öğretmiş. Çok sayyorlar onu. Yerliler için çok ilginç bir insan; üstelik evlilik bağıyla da akrabaları oluyor. Wang'ın tutumunu çok iyi anlıyorlar. Zaten köyde yalnız çocuklarla kadınlar, bir de yaşlılar kalmış. Genç erkekler tecim gemilerinde çalışmaya gider bu mevsimde. Burada olsalar da bir şey değişmezdi ya!..

Dövüşmekten hiç hoşlanmazlar... Hele beyazlarla kavgaya tutuşmak hiç işlerine gelmez. Uysal, barışsever insanlardır. Wang tabancayı çekip beni vursa kılları kıpırdamayacaktı. Diretmemi çok yersiz buldu Wang –evet, bayağı direttim– incelikten yoksun, budalaca bir davranış olarak niteledi. Ne var ki insan boğulmak üzere olduğunu bilince küçük bir saman çöpüne tutunmaktan bile yarar umar. Malay diliyle konuşuyorduk. Elimizden geldiğince yani...

Ben, 'Bu kadar korku göstermen aptallık,' diye karşı çıktım.

'Aptallık mı?' dedi. 'Evet doğru, ben aptalın biriyim. Akıllı olsam Singapur'da dükkân işletirdim; maden işçiliğini bırakıp ev uşaklığında çalışmak zorunda kalmazdım. Yalnız şunu iyi bilin ki, hemen çekip gitmezseniz karanlık basmadan sizi vururum. Karanlık basmadan diyorum çünkü sonra iyi nişan alamam.O ana kadar beklerim, Bir Numara efendim, ama ondan sonra hiç geciktirmem. Şimdi tamam, bitti!'

'Evet, bitti,' dedim. 'Benim söyleyeceklerim de bitti. Mem Putih'in gelip Orang Kaya'nın kadınlarıyla birkaç gün oturmasına karşı çıkmazsın hiç değilse. Bu yardımın karşılığında gümüş paralar veririm,' diye açıkladım. Orang Kaya köyün başkanıdır, Lena."

Lena şaşırmıştı:

"Beni o yabani yerlilerin arasına mı gönderecektin?" diye haykırdı. "Beni kendinden uzaklaştırmak mı istedin?"

"Yalnız kalırsam daha rahat hareket edebilirim."

Kollarını uzatmış ellerine bakıyordu. Sonra da elleri yanına düştü. Lena'nın öfkesi, kımıltısız, duru bakışlarından değil, kıvrılışından anlaşılıyordu daha çok.

Heyst, "Yanılmıyorsam Wang güldü," diye sürdürdü. "Erkek hindi gibi bir ses çıkardı."

Gözlerini dikip, "O hepsinden kötü," dedi. "Şaşırdım. Saçmaladığını söyledim. Onun deyişiyle, 'Kötü ruhlu' adamlar

senin varlığını bilmediklerine göre, Mem Putih'i barındırmaktan bir zarar göremeyeceklerini belirttim. Yalan söylemiyorum ama gerçeği açık açık söylemeye de niyetim yoktu doğrusu. Gelgelelim bizim Wang'da korkunç bir sezgi varmış meğer. Başını salladı, adamların senin varlığından haberli olduklarını söyledi. Bana bakıp suratını ekşitti sonra da."

"Zarar yok," dedi kız. "Zaten istemezdim... Onların yanına gitmezdim zaten."

"Herifin sezgisi gerçekten korkunç! Benim direttiğimi görünce aynı şeyi söyledi. Gülümsediği zaman gururlu bir ölüm meleğine benziyor nedense. Son sözü bu oldu... Senin gitmek istemeyeceğini açıkladı. Onun üzerine ben de toparlanıp geldim."

Lena ağaçlardan birine dayanmış, Heyst de telaşsızca onu gözlemeye koyulmuştu. Zaman kavramıyla ilgileri kalmamıştı sanki. Tepelerinde, metrelerce yüksekte yayılan yaprak çatı ani bir hışırtıyla sallandı.

"Beni göndermek isteyişini tuhaf buldum," dedi Lena. "Beni uzaklaştıracaktın ha? Peki ama niçin? Evet, niçin?"

Erkek, "Öfkeli görünüyorsun," diye mırıldandı bezginlikle.

"Hem de o vahşilerin arasına gönderecektin. Gider miydim sanıyorsun? Bana istediğini yapabilirsin ama bunu değil. Hayır, asla!"

Heyst ormanın karanlık geçitlerini gözlüyordu. Ortalık öyle ıssızdı ki bastıkları topraktan bile sessizlik yükselir gibiydi.

"Bu kadar kızmana gerek yok," diye sitem etti. "Nasıl olsa başarı sağlayamadım. Wang'a yalvarmaktan vazgeçtim, kovulduk döndük. Ne kötülükle savaşacak silahımız var ne de dış dünyadan gelen, bütün bağları kopardığımızı sandığımız dünyadan gelen olağanüstü elçilerle barış imzalama olanağımız. İşin kötüsü de bu, Lena. Kötü olan bu."

Lena düşünceli bir sesle, "Bana gülünç geliyor," dedi. "Kötü diyorsan kötüdür belki de. Bilemeyeceğim. Sen iyi biliyor musun peki? Sen kesin olarak biliyor musun? Konuşmana bakılırsa sen de pek kararlı değilsin."

Gözlerini dikmiş bakıyordu.

"Konuşmamdan o anlam mı çıkıyor? Evet, belki de haklısın. Konuşmasını bilmiyorum da ondan. Konuşma ustalığını bile küçümseyip geçmişim. Beni yoktan var eden yeryuvarlağına, 'Ben benim, sense yalnızca bir gölge oyunusun,' demiştim yıllar önce. Ve bunun böyle olduğuna bütün benliğimle inanıyorum. Ne var ki bu sözler uğursuzluk getiren sözlermiş meğer! Sonunda gölgelerin barındığı karanlıklar ülkesinde kalakaldım! Gölgelerle savaşmak olanaksız! Gölgeyi ne kandırabilirsin ne korkutabilirsin, gölgelerle boğuşmanın, ondan korunmanın hiç yolu yoktur. Gerçeklere de inancım kalmadı artık... Elini ver, Lena."

Anlamadan, şaşkınlıkla bakıyordu Lena.

"Elini!" diye haykırdı Heyst.

Lena boyun eğdi, erkek o eli sıkıca kavrayıp öpecekmiş gibi dudaklarına götürürken vazgeçti, parmaklarını gevşetti. Uzun bir süre bakıştılar.

Kız büyük bir çekingenlikle, "Neyin var sevgilim?" diye sordu.

"Ne gücüm var ne inancım." Bezginlikle kendi kendine konuşurcasına mırıldanıyordu. "Bu küçücük sorun karşısında ne yapabileceğimi bilmiyorum."

Lena, "Çok üzgünüm," diye mırıldandı.

"Ben de üzgünüm. Bu aşağılanmanın en acıklı yanı da kesinlikle yararsız oluşu. Yararsız olduğunu çok iyi biliyorum! Çok, çok iyi biliyorum!"

Heyst'in böylesine duygulandığını hiç görmemişti kız. Sapsarı kesilen yüzünde kızıl bir alev gibi parlıyordu bıyıkları. Ansızın konuşmaya başladı:

"Bir bıçak alıp gece yarısı odalarına sokulmayı göze alabilir miyim acaba? Onlar uyurlarken gırtlaklarını kesmeyi becerebilir miyim? Şöyle sıradan giderek... Acaba..."

Ağzından dökülen sözlerden çok bakışları ürkütüyordu Lena'yı.

"Sakın öyle bir işe kalkışma," diye haykırdı. "Bunu aklına bile getirme!"

"Çakıdan başka bıçağım da yok ya! Ancak aklımdan geçirip geçirmeyeceğime gelince... Aklımdan neler geçeceğini ben de bilmiyorum, Lena. Düşünen ben değilim. Benim içimde, benim kişiliğime aykırı olan bir varlık düşünüyor benim adıma. Ne var? Ne oldu?"

Kızın dudaklarının aralandığını, dikkatli bakışlarının yüzünden ayrılıp başka bir yöne çevrildiğini fark etmişti.

"Biri peşimizden gelmiş," diye haykırdı Lena. "Beyaz bir şeyin kımıldadığını gördüm."

Heyst başını çevirmeyip kızın ileri uzanan koluna bakmakla yetindi.

"Gelmiştir elbette. Bizi gözetliyorlardır."

"Şimdi bir şey görmüyorum."

"Görsen de zararı yok." Heyst çok sakindi. "Geldik, ormanda dolaşıyoruz. Artık gücüm de tükendi, herhangi bir şey yapma isteğim de kalmadı. Çalılıkların arasından uzanan bir Çinli suratına dil dökmek de hiç kolay olmuyormuş. Peki ama ilelebet bu ağaçların arasında dolaşacak değiliz ya! Burası da sığınak mı sanki? Değil elbet! Öyleyse ne yapabiliriz? Bir ara madende saklanabileceğimizi düşündüm ama orada da çok kalamayız. Üstelik korkulu bir yer. Tünelin destekleri başlangıçta da pek sağlam değildi ya, şimdi büsbütün çürümüştür. Tahtakurtlarıyla karıncalar kemirmiştir. İnsanlardan sonra karıncalar çalıştı orada. Ölüm tuzağı sayılır. İnsan ancak bir kere ölebilir ama ölümün çok çeşidi vardır."

Kız ürkek ürkek çevresine bakınıyor, ağaçların arasında gördüğü beyazlı gözcüyü arıyordu. Ne var ki adam saklanmıştı. Yapraklardan örülen damın altındaki, yaşayan sütunların arasına yayılan gölgelerden başka hiçbir şey görünmüyordu ortalıkta. Korkusunu bastırmaya çalışarak yanındaki erkeğe döndü, sevgiyle, hayranlıkla bakmaya başladı.

Heyst, "Bu adamların sandallarından yararlanmayı da düşündüm," diye sürdürdü. "Sandala atlayıp gidebilirdik. Gelgelelim içinde hiçbir şey bırakmamışlar. Yelken direğiyle kürekler odalarının bir köşesinde duruyor. Akıntının etkisiyle sabahtan önce epey uzaklaşabileceğimizi kesin olarak bilsek bile, küreksiz yelkensiz yola çıkmak çılgınlık olur. İnsanın kendini öldürmesi için daha kolay bir yol bulunur sanırım... Sıcaktan ve susuzluktan ölmektense! Denizde gizemli bir ölüm. Bizi kim bulur dersin? Belki Davidson bulurdu ama o on gün önce geçti. Bir sabah erkenden geçti; ben iskeledeydim."

"Bana söylememiştin."

"O da dürbünle beni gözetliyordu mutlaka. Belki el sallasaydım... Sallamadım. O zaman rahatımız yerindeydi. Davidson'la görülecek işimiz yoktu. Dönmesi en az üç hafta sürer Lena. En az üç hafta! Keşke el sallasaydım."

Lena içini çekti: "Ne yararı olurdu ki?"

"Yararı mı? Hiç yararı olmazdı. İleriyi göremezdik ki! Burasını erişilmez bir sığınak sanıyorduk. Burada baş başa yaşayacak, birbirimizi tanıyacaktık."

"Belki de sıkıntıya düşen insanlar birbirini daha iyi tanırlar."

Heyst, "Belki de öyledir," dedi kayıtsızca. "Her neyse... Kaptan hemen kıyıya yanaşır elinden gelen yardımı esirgemezdi ama biz buradan gitmezdik. Çok sevimli adam şu Davidson... Doğuştan iyiliksever. Bayan Schomberg'in şalını

geri gönderdiğim gün sen iskeleye inmemiştin. Seni hiç görmedi."

"Beni herkesten gizlemek istediğini sanıyordum."

Heyst kollarını kavuşturmuş, başını önüne eğmişti.

"Ben de senin kimseye görünmek istemediğini sanıyordum," dedi. "Bir anlaşmazlık olmuş. Ne var ki saygıdan doğan bir anlaşmazlık. Ama bunun da önemi kalmadı artık."

Uzun bir sessizlikten sonra başını kaldırdı.

"Orman ne kadar karanlık," diye söylendi. "Güneş batmış olamaz oysa."

Lena çevresine bakındı, ormanın hüzünle değil sessizce, suratsızca, tehdit edercesine uzayan gölgelerini o zaman fark etti. Gözleri yeni görmeye başlamıştı sanki. Sessizlik yüreğine ağırlık veriyordu. Ölümün enselerinde, hemen yakınlarında durduğunu da aynı anda sezinledi. Bir kuru dal çatırdasa, yapraklar birazcık hışırdasa dehşetle haykırabilir, çığlık atabilirdi. Neyse ki ona hiç yakışmayan bu korkuyu yenmesini bildi. Ahlaksızlığın eşiğinden dönmüş bir kemancı parçası olabilirdi ama mutlaka başarı kazanıp kendini aşacaktı. Sonra da mutluluk fırtına gibi birden bastıracak, sevdiği adamı önünde diz çökmüş bulacaktı.

Heyst sabırsızlanmıştı.

"Artık dönsek iyi olur, Lena," dedi. "Bütün geceyi ormanda ya da başka bir yerde geçiremeyeceğimize göre dönelim bari. Tutsak olduk biz. Yazgımızın, senin yahut da benim yazgımın getirdiği baskına uğrayıp tutsak olduk."

Sessizliği erkek bozmuştu ama ilk yola koyulan kız oldu. Ormanın bitimine geldiklerinde birden durakladı, ağaçlardan birinin arkasına gizlendi. Heyst usulca yanaşıp sordu:

"Ne var Lena? Ne gördün?"

Lena bir şey düşündüğü için durakladığını açıkladı. Omzunun üstünden bakıyordu erkeğe; külrengi gözleri alacakaranlıkta ışıl ışıl yanıyordu. Bu dert, bu tehlike, onları sığın-

dıkları yere kadar izleyen, neyin nesi olduğu bilinmeyen bu kötülük bir ceza niteliğini mi taşıyordu acaba?

"Neyin cezası?" dedi Heyst. Kızın ne demek istediğini anlamamıştı. Lena düşüncelerini açıklayınca büsbütün şaşırdı. "Tanrı'nın hışmına mı? Tanrı'nın hışmına uğrayacak insan mıyız biz? Biz ne yaptık ki?"

Lena'nın renginin değiştiği alacakaranlıkta bile belli oluyordu. Kızarmıştı. Ağzından dökülen sözcükler çağıldayan bir dere gibi akıp gidiyordu. Belki böyle yaşamaları... Doğru sayılmazdı elbette. Suç işliyorlardı. Suç sayılmaz mıydı bu? Böyle yaşamaya zorlanmış değildi. Korkudan boyun eğmesi de söz konusu olamazdı. Hayır, hayır! Kendi isteğiyle gelmişti Lena. Bu günaha girmeyi bütün benliğiyle arzulamıştı.

Heyst öylesine duygulanmıştı ki, bir iki dakika konuşamadı. Sonunda sıkıntısını gizlemek için en "Heyst'çe" tavrını takınmak zorunda kaldı.

"Yaa, demek bizim konuklarımız ahlak savunucularının elçileri, öyle mi? Tanrı'nın elçileri hatta!.. İşlenen günahları cezalandırmak için gönderilen melekler!.. Güzel. Çok değişik bir görüş doğrusu. Kendilerini bu şekilde nitelendirdiğini duysalar göğüsleri kabarırdı sanırım."

Lena, birden yükselen, sonra da yükseldiği gibi alçalan sesiyle, "Benimle alay ediyorsun," diye söylendi.

"Sen günah işlediğine inanıyor musun?" diye sordu Heyst. Kızın ses çıkarmadığını görünce; "Ben inanmıyorum," dedi. "Gerekirse Tanrı'nın önünde de yemin edebilirim: Ben günah işlediğimi sanmıyorum."

"Sen başkasın elbette. Sen erkeksin. Erkeği baştan çıkaran kadındır hep. Sen bana acıdığın için yaklaştın. Oysa ben senin kucağına attım kendimi."

"Yok canım, kucağıma atıldığın söylenemez pek." Heyst, şaka edercesine konuşmaya, sesinin titremesine engel olmaya çalışıyordu. "Bayağı abartıyorsun sen. Kucağıma atıldı-

ğını hiç hatırlamıyorum." Kendini çoktan ölü sırasına koymuştu o; kızın uğruna, kızı savunabilmek uğruna diri görünmeye, kendini canlılar arasında tutmaya çabalıyordu. Hakarete, aşağılanmaya, alaya, acıya alışmaya başlayan gövdesini, henüz soğumaya başlayan, hâlâ nabız veren o bir avuç kül ve toprak sayılabilecek gövdesini sunabileceği bir Öbür Dünya kavramına inanmayışına yanıyordu.

Lena başını çevirmiş ses çıkarmadan duruyordu. Heyst, kızın yanına sarkan eline sarıldı.

"Sen bu konuda karar verdin mi?" diye sordu. "Eğer öyleyse ben de sana katılırım. Tanrı'nın korumasına sığınırız birlikte."

Lena başını sallıyor, utangaç bir çocuk gibi gözlerini kaçırıyordu.

"Oldu mu ya? Hıristiyan dininin gereklerini unutuyorsun şimdi de." Kolayca akıllanacak adamlardan değildi Heyst, şakacılığı elden bırakamıyordu hâlâ. "Dinimiz ne der? İnancı olan herkes Tanrı'ya sığınabilir der; oysa sen Tanrı'nın korumasını tekeline almak istiyorsun korkarım."

Önlerindeki açıklığın ucunda yükselen bungalov mor bir ışıkla, felaket habercisi gibi görünen garip bir renkle aydınlanmıştı. Ansızın çıkan, beklenmedik bir yönden gelen esinti ağaçların üst dallarını sallıyordu. Lena elini kurtarıp düzlüğe yürüdü, ama birkaç adım attıktan sonra birden dönüp batı ufkunu gösterdi.

"Şuraya bak bir kere!"

Koyu mor renkli denizin üstüne uzanan Elmas Körfezi burnunun kapkara çıkıntısının arkasında kocaman bulut kümeleri birikmişti. Kan kırmızıydı bulutlar. Aralarından kızıl bir yarık uzanıyor, en altta, batan güneşin alevli parıltısı seçiliyordu. Heyst, gökteki uğursuz kargaşalığa kayıtsız bakışlarla bakıyordu.

"Fırtına kopacak," dedi. "Bütün gece gök gürültüsü dinle-

yeceğiz. Fakat fırtınanın buraya geleceğini sanmıyorum. Bulutlar genellikle yanardağın üstünde toplanır."

Lena söylenenleri duymuyordu. Ufuktaki kan ve yas renkleri gözlerinde yansımıştı.

Kendi kendine konuşurcasına, "Tanrı'nın korumasına sığınmak boş bir umut gibi görünüyor," diye mırıldandı. "Şu göksel belirtilere bakılırsa..." Başını alıp yürümüştü. Heyst arkasından koşarken kızın ansızın durduğunu gördü. "Umurumda değil!" diye bağırıyordu Lena. "Gerekeni yapacağım! Ve günün birinde sen de beni bağışlayacaksın. Bağışlamak zorunda kalacaksın!"

IX

Basamakları, bütün gücünü tüketmişcesine, tökezlenerek çıktı. Odaya girince de kendini bir iskemlenin üstüne bıraktı. Heyst, onun peşinden odaya girmeden önce bir an verandada durup ortalığı gözden geçirdi. Bomboştu düzlük; her şey eskisi gibiydi. Ortak yaşamlarının ilk günlerinde olduğu gibi, adada, Morrison'un sessiz anısıyla birden belirip birden yok olan Wang'dan başka kimsecikler yoktu sanki.

Ansızın çıkan serin esinti de kesilmişti. Yıldırım yüklü bulut kümesi, burunun mürekkep siyahı karaltısının üstünde asılı duruyor, günbatımı saatlerinin loşluğunu artırıyordu. Ufuktaki karanlıkla karşılaştırıldığında tepesindeki gök aydınlık sayılırdı; en küçük bir hava akımıyla kırılabilecek ışıltılı bir cam küreyi andırıyordu. Solda, gündüzleri tüy gibi bir duman, geceleri bir puro kırmızılığı saçan yanardağ yükseliyordu. Heyst bakarken akşamın ilk ateşli soluğunu salıverdi. Yanardağın üstünde, yeryuvarlağının kızgın yüreğinden fırlatıldığı izlenimini uyandıran bir kıvılcım, kırmızımtırak bir yıldız belirdi.

Çoktan kararan orman Heyst'in önünde bir duvar gi-

bi yükseliyordu. Ancak o gözünü hâlâ ağaçlardan ayıramıyor, ormanın bitiminde yetişen, iskelenin karaya bağlandığı noktayı örten boylu çalıları özel bir dikkatle süzüyordu. Kız ağaçların arasında bir beyazlık gördüğünü söylediğine göre Bay Jones'un kâtibi onların peşinden gelmiş olsa gerekti. Yolunu iyice uzatıp eve arkadan sokulmayacaksa eninde sonunda bungalovların önündeki düzlüğe çıkmak zorunda kalacaktı. Gerçekten de, saniyenin onda biri kadar bir süreyle, ağaçların arasında bir kıpırtı görür gibi oldu. Sabırla bekledi ama düzlüğe çıkan olmadı.

Aslında bu adamların hareketleriyle ilgilenmesi de saçmaydı ya! Oyun sergilendiği zaman nasıl olsa savunmasız kalacak, o aşağılık ve aşağılayıcı duruma düştüğünde tiksintiyle büzülmekten başka bir şey yapamayacaktı. Öyleyse oyunun başlangıcıyla ilgilenmenin ne yararı vardı?

Sırtını dönüp içeri girdi. Oda alacakaranlıktı. Kapının yanında oturan Lena ne ses etti ne yerinden kalktı. Masanın örtüsü göz alıcı bir beyazlıkla parlıyordu. İki haydudun eğittikleri hayvan, onlar yokken içeri girip işini görmüş sofrayı kurmuştu. Heyst odada dolaşmaya başladı. Kız sessizce oturuyordu hâlâ. Ancak erkeğin iki gümüş şamdanı masaya yerleştirdiğini, mumları yakmak için bir kibrit çaktığını görünce birden yerinden fırlayıp yatak odasına geçti. Şapkasını çıkardıktan sonra da geri döndü. Heyst omzunun üstünden bakıp söylendi:

"O uğursuz saati geciktirmenin hiçbir anlamı yok. Döndüğümüz belli olsun diye yaktım mumları. Belki de bizi gözetlemiyorlardı. Belki döndüğümüzü fark etmemişlerdir diyorum; yoksa gidişimizi izlediklerini biliyoruz."

Lena gene iskemlesine oturdu. Solgun yüzünü çevreleyen saçları simsiyah görünüyordu. Saflıkla, anlaşılmaz bir yakarıyla ışıldayan gözlerini erkeğin yüzüne dikti.

Heyst, bir elinin parmaklarını tertemiz örtünün üstüne

dayamış, masanın karşısında duruyordu. "Evet," diye mırıldandı. "Bu sofrayı insandan çok hayvana, kıllı bir mastodona benzeyen, ilkçağ insanı gibi fırlak çeneli, ilkel bir yaratık hazırladı. Uyanık mısın, Lena? Ben uyanık mıyım? Kendimi çimdikleyeceğim geliyor ama ne yapsam bu karabasandan kurtulamayacağımı biliyorum. Üç kişilik yer konmuş. Bize katılan kısa boylusu; yüzünün çizgileriyle, omuzlarını oynatarak yürüyüşle jaguarı anımsatanı olacaktır sanırım."

Lena, başıyla anladığını belirtti. Heyst'in konuğu tanımlamak için kullandığı sözler Ricardo'yu gözlerinin önünde canlandırmıştı. Ani bir yorgunluk, boğuşmadan sonra kapıldığı bitkinliğin yankısına benzeyen bir yorgunluk duydu. Kolu bacağı tutmuyordu. Bu belirtilerden ürkmüş, iskemleye yayılmıştı. Yeniden gücüne kavuşmak için yüksek sesle dua etmeye hazırdı.

Heyst de odayı arşınlıyordu.

"Konuğumuz!" diye söylendi. "Bir atasözü vardır; sanırım bir Rus atasözü. Eve konuk girdi mi Tanrı da birlikte girer, derler. Konukseverlik denen kutsal erdem! Ne var ki konukseverlik de insanın başına türlü belalar açabilirmiş."

Lena birden ayağa kalktı, durduğu yerde sallanmaya, kollarını havaya kaldırıp gerinmeye başladı. Heyst bir an durup onu merakla süzdükten sonra konuşmasını sürdürdü:

"Bana kalırsa, Tanrı'nın, bu tür bir konukla, bu tür konukseverlikle hiç ilgisi yoktur."

Lena uyuşukluğu üstünden atmak, kaslarının istemine boyun eğip eğmeyeceğini anlamak için kalkmıştı ayağa. Evet, kasları çalışıyordu. Ayağa kalkabiliyor, kollarını rahatça oynatabiliyordu. Hiç fizyoloji bilmediği halde uyuşukluğun gövdesinde değil, kafasında olduğunu anlamıştı. Korkusu yatışınca da Heyst'e bakıp karşı çıktı:

"Tanrı'nın her şeyle ilgisi vardır. En küçük şeylerle bile ilgilenir O."

"Anlıyorum," dedi Heyst. "İki serçeden biri ölecek olsa... Onu düşündün, değil mi?" Savaşçı bıyıklarının altındaki şakacı gülüş silinmişti. "Çocukluğunda, pazar günleri kilisede duyduklarını hatırladın."

"Evet, onu düşünüyorum." Lena iskemleye oturmuştu. "O dönem çocukluğumun tek güzel anısıdır. Pansiyon sahibinin kızlarıyla geçirdiğim o günler. Anlatmıştım ya."

Heyst uygar alaycılığını ele almıştı gene. "Seni bir türlü anlamıyorum," dedi. "Bazen küçük bir çocuk gibisin. Bazen de binlerce yıldır yaşadığını sanıyorum."

"Ya sen? Sen kaç yaşındasın peki?"

Uykusunda konuşurmuş gibi sorduğu bu soru Heyst'i şaşırtmıştı.

"Ben mi? Ben senden çok gencim. Çocuk sayılmam ama, erkekliğe son saatimde erdim. Yoksa sondan bir önceki saat demek daha mı doğru olur? Çocukluğu geride bırakalı..."

Babasının resmine, Lena'nın başının üstünde asılı duran, katı bir duygusuzlukla kızı görmemek için karşıya baktığı izlenmini veren portreye dikmişti gözlerini. Cümlesini bitirdi ama, sessizliği de uzatmadı.

"Gelgelelim yanıltıcı sonuçlara varmaktan da çekinmeliyiz, sevgili Lena," diye mırıldandı. "Özellikle de şimdi."

Lena başını kaldırmadan, "Şimdi de benimle alay ediyorsun?" diye haykırdı.

"Alay mı? Hayır asla! Uyarıyorum yalnızca. Eski günlerde sana anlatılanlar ne olursa olsun, unutma ki serçeler ölür. Serçeler öldürülür!.. Kişisel bir yargı değil bu; bir gerçek. Onun içindir ki!.." Masadaki yemek bıçaklarından birini elinde tartıp yerine bırakırken sesi katılaşmıştı. "... onun içindir ki, bu yuvarlak uçlu bıçakların daha keskin olmasını dilerdim. Ama yok! Bunlar bir işe yaramaz. Hem küt hem de kör. Sanırım çatallardan biri daha iyi bir silah

olabilir gerektiğinde. Peki ama cebimde çatalla da dolaşamam ya!" Hem gülünç hem gerçek olan bir öfkeyle dişlerini gıcırdattı.

"Bir zamanlar büyük bir et bıçağımız vardı. Kırılınca fırlatıp attık. O çok iyi bir silah olurdu ama..."

Sustu. Lena gözlerini yere dikmiş sessizce oturuyordu. Heyst'in yeniden söze başlamaya niyetli olmadığını görünce başını kaldırıp düşünceli bir tavırla sordu:

"Demek bir bıçak bulunsa işini görürdü. Yani gerekirse..."

Heyst omuzlarını kaldırmakla yetindi.

"Depoda bir iki kol demiri de olacaktı ya anahtarları Wang almıştı. Demir bulunsa da ne yapabilirim ona bakarsan? Elimde koca bir demirle dolaşışımı gözünün önüne getirebiliyor musun? Ha hay! Gülünç. Kaldı ki o şirin görünüm, adamları bir an önce harekete geçmeye zorlayabilir. Doğrusunu istersen daha önce geçmediklerine de şaşıyorum. Ne bekliyorlar?"

Lena gözlerini yere eğerek, "Belki de senden korkuyorlardır," dedi.

"Evet, olabilir," Heyst düşünceliydi. "İşi geciktirmelerinin bir nedeni vardır mutlaka. Korku mu? Temkinli davranmak isteği mi? Yoksa başarı kazanacaklarını kesin olarak bilen insanların gevşekliği, rahatlığı mı?"

Dışardaki karanlıktan, eve yakın bir yerlerden uzun, tiz bir ıslık duyuldu. Lena iskemlesinin yanlarını kavramıştı ama herhangi bir davranışta bulunmadı. Heyst önce bir irkilmiş, sonra da sırtını kapıya çevirmişti.

Islık kesildi.

"Islıklar, çığlıklar, işaretler, belirtiler, ipuçları..." diye mırıldanıyordu erkek. "Hiçbirinin önemi yok. Gelelim şu demir hikâyesine. Elimde koca bir demir var diyelim, şurada, kapının dibinde durup ilk uzanan kafaya indirebilir miyim acaba? İlk kafayı parçalayıp kanını, beynini yerlere ve du-

varlara saçtıktan sonra da usulca arka kapıya gidip bir kere daha aynı işi yapabilir miyim? Onu da hakladıktan sonra sıra üçüncüye gelecek elbet. Becerebilir miyim dersin? Yalnız ve yalnız adamlardan kuşkulandığım için, hiç acımadan, soğukkanlılıkla, bilerek ve isteyerek böyle bir iş yapabilir miyim? Hayır. Elimden gelmez! Duydukları anlaşılmaz çekingenlik silinmeden, bu gizemli bekleyişleri sona ermeden böyle bir girişimde bulunmamı ister misin?"

Kız, "Hayır" diye bağırdı tutkuyla. Yüzüne dikilen bakışlar onu konuşmaya zorluyordu sanki. "Hayır! Sana bir bıçak gerekli. Kendini savunman için... Ama dur... Zamanı gelecek..."

Heyst bu kopuk kopuk sözleri hiç duymamış gibi sürdürdü: "Belki de o şekilde davranmak görevimdir aslında. Kendime karşı, sana karşı olan sorumluluğum bunu gerektirir. Onların üstü örtülü tehditlerine katlanmak zorunda mıyım? Ama olmaz. Ne derler biliyor musun?"

Lena'nın yüreğine korku veren boğuk bir kahkaha attı. Kız iskemleden kalkabilmek isterdi ya, Heyst o kadar sokulmuştu ki, erkeği itmeden kımıldayamazdı.

"Ne diyeceklerini söyleyeyim, Lena. O İsveçli –yani ben– para için dostunu ve ortağını ölüme gönderdiği gibi, kaza geçirip adaya sığınan üç yabancıyı da öldürmüş. Korktuğu için öldürmüş. Bu masal kulaktan kulağa fısıldanacak, haykırılacak, ortalığa yayılacak ve buna inanılacak, –evet, Lena, hiç şaşırma– inanılacaktır."

"Bu kadar iğrenç bir şeye kim inanır?"

"Sen inanmayabilirsin... Başlangıçta inanmazsın hiç değilse. Ne var ki çalınan kara, zamanla büsbütün kararır. Dedikodu her yere sızar, her delikten sığar. Sonunda insanın kendine olan güvenini bile yıkar."

Kızın gözleri birden kapıya gitmiş, irileşen gözbebekleri, donuklaşan bakışları orada takılıp kalmıştı. Heyst başını çe-

virip bakınca Ricardo'nun eşikte durduğunu gördü. Bir an hiç kimse kımıldamadı. Sonunda, bir yeni gelene, bir iskemleye bakan Heyst alaycı bir sesle konuştu:

"Sana Bay Ricardo'yu tanıtayım, sevgilim."

Lena hafifçe başını eğdi, Ricardo'nun eli bıyığına gitti. Sesi odayı gümletti:

"Saygılarımı sunarım Bayan!"

Eşikten içeri geçip şapkasını çıkardı, savuracakmış gibi havada çevirdikten sonra kapının yanındaki iskemlenin üstüne bıraktı.

Oldukça değişik bir sesle, "Emirlerinizi beklerim," diye söylendi. "Bizim Pedro adada bir kadın bulunduğunu söylemişti ama bu gece sizi görmek mutluluğuna ereceğimi sanmamıştım."

Lena'yla Heyst göz ucuyla onu süzüyorlar, o, gözlerini ikisinden de kaçırıp boşlukta bir noktaya bakıyordu.

Ansızın, "Gezintiniz nasıl geçti?" diye sordu.

"Güzel geçti," dedi Heyst. Sonunda adamla göz göze gelmeyi başarmıştı. "Ya sizinki?"

"Benimki mi? Bütün öğleden sonrayı patronun yanında geçirdim. Ancak buraya gelmek için çıktım evden." Heyst bu sözün doğruluğuna inanmamıştı ama sesteki yapmacıksız hayrete de hayran olmuştu. "Benim gezintiye çıktığımı nereden duydunuz?" Ricardo büyük bir içtenlikle soruyordu.

"Adayı keşfetmek istemişsindir diye düşündüm." Heyst adamı süzüyordu boyuna. Ricardo'nun hakkını yememek gerekir; o da gözlerini kaçırmaya yeltenmedi. "Adada dolaşmanızın tehlikeli olabileceğini hatırlatmak isterim."

Kâtip saf saf bakıyordu.

"Haa, anladım. Sizden kaçan Çinli'yi düşünüyorsunuz. Yok canım, kaç paralık adam ki?"

Heyst, "Tabancası var," dedi anlamlı bir sesle.

Ricardo beklenmedik bir karşılık verdi: "Ona bakılırsa sizin de tabancanız vardır ama oturup bunu dert edinecek değilim."

Kısa bir sessizlikten sonra, "Beni onunla bir tutmayın," dedi Heyst. "Ben başkayım. Sizden korkmuyorum bir kere."

"Benden mi?"

"Sizlerden."

Ricardo, "Garip bir konuşma tarzınız var," diye başlamışken arka kapının açıldığını duydular. Pedro yüklendiği tepsiyi göğsüne dayamış, ön odaya geliyordu. Başı sağdan sola sallanıyor, hemen hemen aynı çizginin üstüne attığı küçük adımları taban tahtalarını gümletiyordu. Onun gelişi Ricardo'nun –düşüncelerinin değilse bile– sözlerinin akışını değiştirdi.

"Az önce dışarıda ıslık çaldığımı duydunuz, değil mi? Bizim Pedro'ya işaret veriyorum. Islığı duydu mu yemeği getirmesi gerektiğini bilir. Getirdi de işte."

Lena yerinden kalkıp kâtibin sağına geçti. O geçerken gözlerini yere indirmişti Ricardo. Masaya oturdular, Pedro'nun goril sırtı kapıdan uzaklaştı.

Ricardo, "Bu adamın akıl almaz bir gücü vardır, Bayan," diyordu. Bazı kimselerin boyuna köpeklerinden söz ettikleri gibi o da Pedro'yu anlatmadan duramıyordu. "Ne yazık ki güzel değil. Evet, hiç yakışıklı sayılmaz doğrusu. Şımartmaya da gelmez hiç. Eğitimiyle ben ilgileniyorum; bakıcısıyım desem de olacak ya. Bizim patron böyle ayrıntılara kafa yormaz hiç. Bunları hep Martin düşünür. Martin kulunuz benim efendim."

Heyst kızın başını çevirip Bay Jones'un kâtibini gözlediğini gördü. Oysa Ricardo hep boşluğa bakıyor, ev sahiplerinin sessizliğini örtmek için hiç durmadan konuşuyordu. Yıllardır Bay Jones'la birlikte gezdiğini, ona ortaklık ettiğini açıkladı. Dört yıldır birlikteydiler. Heyst'e kısaca bir bakış atıp,

"Bay Jones'un tam bir centilmen olduğu hemen anlaşılıyor, değil mi?" diye sordu.

"Ben sizlerin gerçek insanlar olduğunuza bile inanamıyorum," dedi Heyst. Sesi, hüzün ve alaycılık karışımı olan eski Heyst sesiydi.

Ricardo bu sözleri duyduğuna hiç şaşmamıştı sanki; belki de Heyst'in ne düşündüğüne aldırmıyordu. Dalgın dalgın, "Ya öyle mi?" diye mırıldandı, elindeki ekmek parçasıyla oynamaya koyuldu. Bakışları, yüzünün önünde bir duvar yükselirmiş gibi, hemen burnunun ucundaki bir noktaya takılmıştı.

"Sizin de centilmen olduğunuz besbelli," dedi. "Patronla iyi anlaşırsınız sanırım. Bu gece sizi görmek istiyordu. Patron pek sağlıklı sayılmaz; biz bir an önce yola koyulsak iyi olur."

Heyst, "Demek adadan ayrılmayı düşünüyorsunuz," dedi.

Ricardo ağır ağır konuştu: "Ee, ne yaparsınız, en eski dostlar bile ayrılmak zorunda kalır bazen. Dostça ayrıldıktan sonra mesele yok. Biz ikimiz yolculuk etmeyi severiz. Bir yerde tıkılıp kalamayız. Duyduğuma göre siz de tem tersini severmişsiniz; buradan bir yere kımıldamıyormuşsunuz."

Bütün bunların zaman geçirmek için söylendiği, Ricardo'nun ağzından çıkan sözlerle hiç ilgisi olmayan bir başka konuyu düşündüğü besbelliydi.

Heyst keskin bir incelikle sordu: "Hakkımda edindiğiniz bu bilgiyi –eğer varsa diğerlerini de– nereden öğrendiğinizi sormak isterim," dedi. "Hatırladığım kadayırla ben size hiçbir şey açıklamış değilim."

Ricardo sıkkın sıkkın bakıp yuvarlak bir söz etti:

"Huyunuzu herkes biliyor canım; halinizden anlaşılıyor." Yaslandığı iskemleden birden doğruldu (yemek yeme oyunundan bir süre önce vazgeçmişlerdi üçü de) dostça konuşmasını yalanlayan, bütün dişlerini ortaya çıkaran vahşi bir

gülüşle sırıttı: "İşin orasını patronum anlatır size. Hadi gelin, patronla konuşmayı kabul edin. Bizim adımıza o konuşur hep. Gelin sizi oraya kadar götüreyim. Kendisi hiç iyi değil; sizinle konuşmadan adadan ayrılmak da istemiyor."

Heyst başını çevirince Lena'nın gözleriyle karşılaştı. Kızın duru bakışlarının arkasında gizlenen, pek de kesin olmayan, bir istek vardı sanki. Başını belli belirsiz öne eğdiğini görür gibi oldu Heyst. Bu da ne demek oluyordu? Lena ne düşünüyordu acaba? Bir önseziden mi geliyordu bu istek? Yoksa kendisi yanlış mı görmüştü? Ancak öyle bir kararsızlık, kuşku ve umutsuzluk içindeydi ki, içinde bocaladığı karanlıkta bir yanılgı, bir yanılsama bile ona önderlik edebilirdi.

"Diyelim ki patronunuzla konuşmayı kabul ettim."

Ricardo'nun sevincini gizlemeye yeltenmeyişi Heyst'i şaşırttı.

"Bunların istediği canımı almak değil," diye düşünüyordu. "Beni öldürmekle ellerine ne geçer?"

Karşısında oturan kıza baktı. Lena'nın başıyla işaret vermiş olup olmamasının da önemi yoktu artık. Kızın gözlerine baktığında her zaman kapıldığı bir duygu, acımayla sevecenlik karışımı bir duygu uyandı yüreğinde. Gitmeye karar vermişti. Terazinin kefesini o yönde eğen karara varmasını sağlayan da kızın, gerçek ya da düşsel, onaylama ya da yanılsama niteliğinde olan, baş hareketiydi. Ricardo'nun çağrısının bir tuzak olamayacağını düşünüyordu. Tuzak kurmak yersizdi, anlamsızdı, gülünçtü. Zaten eli ayağı bağlı sayılabilecek birini ayrıca tuzağa düşürmenin ne gereği vardı?

Bunları düşünürken, Lena adını verdiği kıza bakıyordu. Her zamanki anlaşılmaz yaratıktı o; adaya geldiği günden beri benimsediği boynu bükük sessizliği sürdürüyordu. Heyst ani bir hareketle yerinden fırladı. Yüzünde öyle garip, öyle küstah bir gülüş vardı ki, hiçbir şeyi kaçırmayan Bay Kâtip Ricardo, bacağındaki bıçağa sarılacakmış gibi masanın

altına eğilmiş, ancak bu davranışı sonuna kadar götürmeden kendisini toplamıştı. Heyst'e kendi özelliklerini yakıştırdığından adamın üstüne atılacağını ya da tabancasını çekeceğini sanmıştı. Oysa Heyst odanın karşısına geçip arka kapıyı açtı, başını uzatıp dışarısını gözlemeye koyuldu.

O arkasını döner dönmez Ricardo masanın altında kızın elini aramaya başladı. Lena kâtibe bakmıyordu, ama araştıran parmakların kolunda dolaştığını, sonra da bileğini sıkıca kavrandığını duydu. Ricardo da kıza bakmayı göze alamıyordu; onun bakışları Heyst'in sırtına dikilmişti. Hafifçe eğildi, kısık sesle, kendi aklınca tartışılmayacak kadar kesin bir kanıt saydığı düşüncesini belirtti:

"Bak gördün mü? Beş para etmez bir adam! Sana böylesi mi layık?"

Sonunda başını çevirip kıza bakmıştı. Lena'nın dudakları oynadı. Sessizce kıpırdayan bu dudaklar kâtibi büyüledi. Bir an sonra da Lena'nın bileğini kavrayan kıskaç gevşedi. Heyst kapıyı kapamıştı. Masaya dönerken Alma dedikleri –nedenini kız da bilmiyordu ama ona ayrıca Magdalen de deniyordu– varoluşunun nedenini de bilmeyen kızla karşılaştı. Kız o bulmacayı çözmüştü artık; göğsüne yayılan yakıcı, kör edici, tutkulu gurur, o acı bulmacanın çözümünü bulmuştu.

X

Gözleri az sonra kavuşacağı aydınlıktan şimdiden kamaşmışçasına, bakarkör gibi geçti Heyst'in yanından. Yatak odasına girdi. Perde yerinde sallandı, sonra da dümdüz uzanan kıvrımlarla asılı kaldı. Ricardo'nun boş bakışları havada uçan sineği kovalarcasına oradan oraya kayıyordu.

"Dışarısı çok karanlık, değil mi?" diye mırıldandı.

Heyst, ölçülü bir sesle, "Adamınızın oralarda dolaştığını görmeme olanak sağlayacak kadar ışık vardı," dedi.

"Ne? Bizim Pedro mu? O adamdan sayılmaz bilirsiniz. Yoksa böylesine bağlanmazdım ona."

"Peki, adam demeyelim de değerli ortağınız diyelim öyleyse."

"O olur. Bazı işlerde değer biçilmez bir yardımcıdır. Kavgada onun üstüne yoktur doğrusu. Bir hırlayışı, bir diş geçirişi vardır ki! Breh breh! Oysa siz bizim Pedro'muzun buralarda dolaştığını istemiyorsunuz."

"İstemiyorum."

Ricardo bu sözlere inanmadığını belitrmek istercesine diretiyordu. "Yakınlarda bulunmasını istemiyorsunuz öyle mi?"

Dudaklardan dökülen her sözcük odanın havasını biraz daha ağırlaştırıyordu, ama Heyst sinirlenmemeye çalıştı.

Kendini zorlayarak, "Evet öyle," dedi sakin sakin. "Onu buradan götürmenizi istiyorum."

"O kolay canım. Pedro'nun burada bir işe yarayacağı yok zaten. Patronumun sizinle, yani kendisi gibi bir centilmenle ele alacağı konu on dakikalık bir konuşmayla çözümlenebilir. On dakikalık kibarca bir konuşmayla!"

Sert, fosforlu bakışlarını Heyst'in yüzüne dikmişti. Heyst göz kırpmadan bekledi. Ricardo tabancasını yanına almadığına seviniyordu. Öyle hırslanmıştı ki tabanca yanında olsa kenedini tutamayabilirdi.

Uzunca bir sessizlikten sonra, "Demek patronla konuşmaya gelmeden bizim zavallı, zararsız Peter'imizin buradan uzaklaşmasını istiyorsunuz, öyle mi?"

"Evet, öyle."

"Hımın! Evet, sizin de centilmen olduğunuz hemen anlaşılıyor." Yüreğindeki zehiri gizlemeye çalışıyordu kâtip. "Ancak centilmenlik bizim gibi basit adamların midesini bulandırır bazen. Her neyse... Bir dakika izin verirseniz..."

Parmaklarını ağzına götürdü, Heyst'in ona yakın olan kulağının zarına ince, sivri bir bıçak gibi saplanan uzun bir ıs-

lık öttürdü. Ricardo, İsveçli'nin elinde olmadan yüzünü buruşturmasından pek hoşlanmıştı ama keyfini belli etmedi, asık suratla oturup ıslığın etkisini göstermesini bekledi.

Pedro olağanüstü bir hızla, hayvanca bir atılışla odaya daldı. Kapı gümbürtüyle açılmış, uşak odayı hoplaya zıplaya aşmaya niyetlenir gibi telaşla koşmuştu. Gelgelelim Ricardo'nun elini havaya kaldırıp durması için işaret verdiğini görünce usul usul yanaştı. Parmakları bükülü koca pençeleri kambur gövdesinin iki yanında sallanıyor, kâtip bu gelişi hazla izliyordu.

"Sen sandala git," dedi. "Anladın mı? Hemen git."

Evcilleştirilmiş canavar küçük, kırmızı gözlerini kırpıştırıp duruyordu.

"Eee? Ne bekliyorsun peki? Artık söz anlamaz mı oldun yoksa? Sandal nedir bilmiyor musun?"

Yaratık, "Si," diye kekeledi kararsızca. "Evet, sandal."

"Hah, oraya git işte. İskeledeki sandala. Git orada otur. İstersen yat. Yat ama uyuma. Benim ıslığımı bekle. Islığımı duyunca hemen buraya döneceksin. Anlaşıldı mı? Hadi bakalım, marş marş! Git, dedim, Vamos! Hayır oradan değil. Ön kapıdan çık. Surat asmayı da bırak."

Pedro hayvanca bir hızla fırlayıp gitti. O gidince Ricardo'nun sarı gözlerindeki acımasız sertlik de silindi; yüzüne, o gece ilk kez, herkesin kendisini gözlediğini bilen bir ev kedisinin keyifli yumuşaklığı yayıldı.

"İsterseniz arkasından bakın," dedi. "Çok mu karanlık yoksa? Göremeyecek misin? O zaman birlikte gidin isterseniz."

Heyst kararsız bir sesle kaygısını açıkladı:

"Sandala gideceğine inanırım ama orada kalacağını bilemem. Oradan ayrılmayacağını garanti edemezsiniz ki."

"Hah, çok iyi söylediniz doğrusu!" Filozofça bir tavırla omuzlarını kaldırdı. "Bizim Pedro böyledir işte. Tabancayı

çekip göbeğinin ortasından vurmazsanız bıraktığınız yerde duracağına asla emin olamazsınız. Canı sıkıldı mı kalkar gider. Yalnız şunu bilin ki, benden de ödü kopar. Onunla konuşurken öldürecek gibi bakışım boşuna değildir. Aslında öldürmek aklımdan geçmez; yapamam. İnsan en sevdiği köpeğini vurabilir mi? Ama birden hırslanıp da gözüm dünyayı görmez olursa o zaman başka. Bakın, efendim, Pedro'yu gerçekten sandala gönderdiğime emin olabilirsiniz. Hani gizlice göz kırptığımı falan sanmayın. İskeleden bir yere ayrılmaz. Şimdi benimle gelir misiniz artık?"

Ricardo'nun çene kasları tehlikeli bir şekilde oynuyordu. Hain, bulanık bakışları da sağa sola kayıyordu boyuna. Heyst bir süre düşündükten sonra, "Bir dakika bekleyeceksiniz," dedi.

"Bir dakika bekleyin! Bir dakika bekleyeceksiniz!" Ricardo güç duyulur bir sesle homurdanıyordu. "Bu adam da insanı ne sanıyor yani! Taştan oyulmuş heykel miyiz biz?"

Heyst yatak odasına girdi, kapıyı çarparak kapattı. Aydınlıktan karanlığa geçtiği için ilk anda bir şey göremedi ama kızın yerden kalktığı izlenimine kapıldı. Pencerenin, odadan biraz daha aydınlık olan dikdörtgeninin önünde yüz çizgileri seçilemeyen bir karartı, bir baş belirmişti.

"Ben gidiyorum, Lena. Bu haydutlarla açık açık konuşmak zorundayım." İki elin omuzlarını kavradığını fark etti. "Ama hani sen..."

Kız, "Evet, evet," diye fısıldadı çabucak.

Erkeğe yapışmış değildi; onu kendine çektiği de söylenemezdi. Öylece, omuzlarını tutarak duruyor, karanlıkta yüzünü inceliyordu sanki. Heyst de onun yüzünü seçebiliyordu artık.

Ancak kızın duyabileceği bir sesle, "Giyecek siyah bir şeyin var mı?" diye mırıldandı.

"Evet, eski püskü bir şey."

"Çok iyi. Hemen onu giy."

"Peki ama niçin?"

"Yas tutmak için değil herhalde." Hâlâ alaycılığını koruyan seste tartışmaya olanak vermeyen bir şey vardı. "Karanlıkta bulup giyebilir misin?"

Bulurdu. Bulmaya çalışırdı. Erkek hiç kımıldamadan ekledi. Kızın, odanın öbür ucunda uğraştığını duyuyordu ama gözleri karanlığa alıştığı halde ne yaptığını göremiyordu. Birden yanı başında sesini duyunca şaşırdı. Lena söyleneni yapmış, karanlıkta hiç kendini belli etmeden yanına sokulmuştu.

"Çok iyi! Buralarda bir de mor eşarp olacaktı. Nerede o?"

Karşılık olarak bir hışırtı duyuldu yalnızca.

"Nerede?" diye yineledi sabırsızca.

"Elimde."

"Haa, iyi. Şimdi beni dinle Lena. Ben bu iğrenç herifle çıkar çıkmaz, sen de arka kapıdan fırla. Hemen ama, hiç gecikme. Doğru ormana koş. Ondan sonra fırsat bulamazsın. Biz evden uzaklaşırken kaç; beni yarı yolda bırakacağını sanmıyorum. Çalılıkları geç, büyük ağaçların arasında bir yerde dur. Ön kapıyı açık seçik görebileceğin bir yer seçmelisin. Senin adına korkmuyor değilim, ama üstündeki siyahlarla, yüzünü de eşarpla örtersen gün doğmadan kimse bulamaz seni. Ormada dur ve yemek masasının, kapının önüne itilmesini bekle. Dört mumdan üçünün söndürüldüğünü, sonra birinin ikinci kez yakıldığını görünce... Sen orada dururken bütün mumlar sönecek olursa üçünün yakılmasını, sonra ikisinin söndürülmesini bekle. Bu iki işaretten birini görür görmez eve dön. Beni burada bulacaksın."

O konuşurken Lena bir elini yakalamıştı. Sıkmıyor, gevşekçe çekingenlikle tutuyordu. Dokunmakla yetiniyor, erkeğin gerçekten var olduğuna, karanlıktan daha kara bir gölge olmadığına inanmak istiyordu sanki. Eline değen elin

sıcaklığı, kızın bütün gövdesini avucunda tuttuğu izlenimini vermişti Heyst'e. Yüreğinde yepyeni bir duygu doğmuş, neredeyse ayakta duracak gücü kalmamıştı. Sertleştirmeye çalıştığı sesiyle sürdürdü:

"Bu işaretleri görmezsen, ne olursa olsun –korksan da, meraka ya da umutsuzluğa da kapılsan– sakın eve yaklaşma. Tan ağarırken usulca kaç, patikaya sap. Daha fazla beklemen gerekmez. O zaman benim öldüğümü anlarsın."

Heyst'in kulağına erişen "Asla!" sözcüğü kızın dudaklarından dökülmemiş, havada biçimlenmişti sanki.

"Patikayı biliyorsun," diye sürdürdü. "Engele kadar yürü. Wang'ı bul. Evet, Wang'ı. Seni baştan savmalarına izin verme sakın." Kızın eli titremeye mi başlamıştı yoksa? "Korkma, yapabileceği en kötü şey seni vurmaktır olsa olsa. Ben yanında bulunmazsam onu yapacağını da sanmıyorum ya! Köylülerle, yerlilerle kal; hiçbir şeyden korkma. Onlar senden ürkeceklerdir. Davidson'un dönmesi yakındır. Geminin geçmesini bekle. Ona nasıl işaret verebileceğini kararlaştır."

Kızdan ses çıkmadı. Dış dünyanın ıssızlığı, o karanlık, soluk aldırmayan baskılı sessizlik odaya sızıyordu. Bütün yüreklerin atışı durmuş, her şeyin sonu gelmişti sanki.

Heyst, "Söylediklerimi iyice anladın mı?" diye fısıldadı. "Evden hemen uzaklaşmalısın."

Lena erkeğin elini dudaklarına değdirip bıraktı. Heyst şaşırmıştı.

Boğuk bir sesle, "Lena!" diye haykırdı.

Lena yanından uzaklaşmıştı. Arkasından seslenmeyi, tatlı bir söz söylemeyi göze alamadı. Öyle bir davranış bütün kararlarını değiştirebilirdi.

Odadan çıkmaya hazırlanırken dışarıdan boğuk bir ses geldi. Kapıyı açmak için perdeyi kaldırması gerekiyordu. Kalın kumaş aralanınca, kapının çatlaklarından, anahtar deliğinden içeri sızan ışık kırıntıları kızı görmesine olanak ver-

di. Karalara bürünen Lena diz çökmüş, başıyla kollarını yatağın üstüne uzatmıştı. Bu duruşuyla yas tutan bir günahkârı andırıyordu. Ne demek oluyordu bu? Heyst, her yanda bilmediği birtakım şeyler olduğu kuşkusuna kapıldı gene. Lena bir kolunu kaldırmış, eliyle gitmesini istediğini belirtiyordu. O isteğe boyun eğip çıktı.

Lena da perdenin sallantısı kesilmeden yerinden fırlamış, dışarıdan gelebilecek sesleri, sözleri duymak için kulak kabartmıştı. Yüreğinin çarpıntısını bastırmak, dindirmek istercesine göğsünü bastırıyor, hem keder hem sinsi bir merak belirten garip bir duruşla sırtını kamburlaştırıp dinliyordu. Heyst, Bay Jones'un kâtibini yazı masasının başında buldu. Kapalı çekmeceleri gözlüyor, belki de gerektiğinde kilitlerin nasıl açılabileceğini düşünüyordu. Ayak seslerini duyup da döndüğünde yüzünün görünüşü Heyst'i şaşırttı. Kırpıştırıp durduğu gözlerinin akları ortaya çıkmış, bütün kasları gerilmişti.

"Artık gelmezsiniz sanmıştım," dedi. "Çok oyalandınız."

"Ben de aceleniz olduğunu sanmıştım. Yola çıkmanız gerçekten bu konuşmaya bağlı olsa bile böyle bir gecede denize açılacak insanlardan olmadığınız kanısındayım." Heyst, Ricardo'ya yol göstermiş, kapıdan önce onun çıkmasını beklediğini belirtmişti.

Kâtip bir anda seğirtti, kalçalarıyla omuzlarını kedi ya da kaplan ailesini anımsatan bir yumuşaklıkla oynatarak dışarı süzüldü. Gecenin kaskatı, katıksız ıssızlığında haince bir şey vardı. Göğün yarısını kaplayan kocaman kara bulut, insanın üstüne abanacak gibi duruyor, arkasında hazırlanan şiddet eylemlerini örten kalın bir perdeye benziyordu. İki erkeğin ayakları toprağa değince o kalın perdenin arkasından bir gümbürtü koptu, körfezin suları, bir anlık gizemli bir ışıkla aydınlandı.

"Hah," dedi Ricardo. "Başladı işte."

"Arkası gelmeyebilir," diye yanıtladı Heyst. Adımlarını hiç aksatmıyordu.

"Gelsin ama, gelsin!" Ricardo yırtıcı kişiliğine bürünmüştü gene. "Canım öylesini istiyor bu gece."

İkinci bungalova vardıklarında uzaklardan gelen gök gürültüsü aralıksız olarak gümbürdemeye, soğuk alevlere benzeyen şimşekler adayı dalga dalga yalamaya başlamıştı. Ricardo ansızın öne atılıp basamakları çıktı, kafasını eşikten içeri uzatarak, "Getirdim, patron," diye söylendi. "Onu burada tutmaya çalışın. Elinizden geldiğince elbet. Yahut da benim ıslığımı duyuncaya kadar. Ben yeni bir iz peşindeyim."

Bu sözleri inanılmaz bir hızla sıralayıp bitirince eşikten çekildi, konuğun girmesi için yana çekildi. Ne var ki bir süre beklemesi gerekiyordu. Heyst kâtibin niyetini anlamış, alaycı bir hoşgörüyle adımlarını yavaşlatmıştı. Odaya girdiğinde savaşçı bıyıklarının altında eski gülüşü, eski Heyst gülüşü vardı gene.

XI

Yazı masasının üstünde iki mum yanıyordu. Eski fakat hâlâ çok güzel olan mavi bir ipek ropdöşambr giyen Bay Jones, ellerini bu giyeceğin aşırı ölçüde büyük sayılabilecek ceplerine sokmuştu. Bu kılık eskisinden de zayıf gösteriyordu onu. Masaya dayanan boyalı bir direği, tepesinde kurutulmuş bir kafatası bulunan bir direği andırıyordu. Ricardo eşikte kalmıştı. Hiçbir şeyle ilgilenmez gibi göründüğü halde tetikte bekliyordu. Belli bir anda, iki şimşek çatırtısının arasında, içinde durduğu çerçeveden sıyrılıp karanlığa karıştı. Bay Jones onun kaçışını hemen fark etmiş, kaygısızca, kımıltısızca yaslandığı masadan uzaklaşıp Heyst'le kapının arasında olabileceği bir noktaya doğru yürümeye başlamıştı.

"Hava da çok sıkıntılı," diye söylendi.

Odanın ortasında duran Heyst açık konuşmaya kararlıydı.

"Havadan söz etmek için buluşmadık," dedi. "Bugünün erken saatlerinde gizemli bir cümleyle tanıttınız kendinizi. 'Ben öyle bir adamım ki' demiştiniz. O cümlenin anlamını ya da arkasını öğrenebilir miyim acaba?"

Bay Jones, hiç Heyst'e bakmadan dalgın dalgın dolaşıyordu. Gözüne kestirdiği yere gelince omzunu kapının pervazına dayayıp sırtını, cılız gövdesinden kof bir ses çıkmasına yol açan bir gevşeklikle kapının yanındaki duvara yaslayıp başını kaldırdı. Sonucu kararlaştıracak olan dakikanın gelip çatması onu bile heyecanlandırmıştı; yüzü terden parlıyordu. Ter damlaları çöküк yanaklarından aşağı sızıyor, alnından, kaşlarından süzülenler çukura batmış hayalet gözlerinin görüşünü engelliyordu.

"O sözün anlamı şöyle," dedi, "öyle bir adamım ki, benimle hesaplaşmak zorunda kalacaksınız. Hayır... Sakın yapmayın! Elinizi cebinize götürmeyin sakın!"

Ondan hiç beklenmeyen tiz, cırtlak bir sesle haykırmıştı. Heyst irkildi. Odadaki yaşam bir an için donup kaldı. Gök gürültüsünün kalın ve derin homurtusu sessizliği parçalıyor, Bay Jones'un sağındaki kapının boşluğu mavimsi bir ışıkla aydınlanıyordu. Sonunda Heyst omuzlarını silkti, hatta başını eğip ellerine bir göz attı. Ne var ki elini cebine daldırmaya yeltenmedi. Duvara yapışıp kalan Bay Jones, o ellerin uzun bıyıklara yükseldiğini görünce Heyst'in cesur bakışlarındaki soruyu yanıtladı.

Her zamanki ölüm maskesi durgunluğu, her zamanki donuk, anlamsız sesiyle, "Temkini elden bırakmamak gerekir," dedi. "Sizin kadar çok gezip dolaşmış olan biri bunu anlar sanırım. Çok iyi tanınan bir adamsınız, Bay Heyst. Anlaşıldığına göre hep zekânızın ince silahlarıyla savaşmayı yeğlermişsiniz ama –nasıl desem bilmem ki– daha kaba

yöntemlere de başvurabileceğinizi akılda tutmak zorundayım. Zekânızı kullanmakta gösterdiğiniz ustalıkla boy ölçüşebilecek kadar vicdansız değilim; ancak öteki silahları sizden çok daha iyi kullandığıma emin olabilirsiniz, Bay Heyst. Odaya girdiğinizden beri tabancam üstünüzdeydi. Evet, cebimde sakladığım tabanca."

Bu açıklama yapılırken Heyst omzunun üstünden arkasındaki eşyalara bakıp durmuştu. Bay Jones bitirince bir iki adım geriledi, portatif karyolanın ucuna oturdu. Bir dirseğini dizine dayamış, yanağını avucunun içine almıştı. Bundan sonra nasıl bir söz söylemesi gerektiğini düşünüyordu. Görünüşe göre, hâlâ duvara yaslanıp duran Bay Jones da onun bir giriş yapmasını bekliyordu. Heyst'in hiçbir şey söylemeye yanaşmadığını görünce kendisi konuşmaya karar verdi. Ne var ki konuya girmeye çekiniyordu. Gerçi en güç adım atılmıştı ama her an tetikte olmak gerekirdi; İsveçli, Ricardo'nun deyişiyle, "çifte atmaya" kalkışacak olursa işler sarpa sarabilirdi çünkü. Daha önceki bildirisini yinelemeye karar verdi.

"Benimle hesaplaşmak zorunda kalacaksınız."

Beriki, odada yapayalnız otururmuş gibi, taban tahtalarını gözlüyordu hâlâ. Uzun bir sessizlik oldu.

Sonunda Heyst başını kaldırıp sordu: "Demek benden söz edildiğini duydunuz?"

"Çok duyduk hem de! Schomberg'in otelinde kalıyorduk."

"Schom..." Heyst bu adı gırtlağından geçirememiş, tıkanıp kalmıştı.

"Ne oldu, Bay Heyst? Neyiniz var?"

Heyst, "Bir şeyim yok," dedi bezgince. "Yalnızca mide bulantısı," düşünceli ilgisizliğine bürünmüştü gene. Bir süre sonra, dünyanın en sakin sesiyle, "Nasıl bir hesaplaşmadan söz ettiğinizi anlamıyorum," dedi. "Sizi tanımıyorum ben."

Bay Jones, alaycı bir gevşeklikle, "İkimizin de aynı toplumsal sınıfın insanları olduğumuz besbelli," diye mırıldandı. Aslında hep diken üstünde duruyordu. "Sizi o sınıfın dışına iten bir şey vardı sanırım. Belki düşüncelerinizin herkesten değişik oluşu, belki de beğenileriniz."

Bay Jones, silik gülüşlerinden birini sergilemek hakkını tanıdı kendine. Yüzünün çizgileri hareketsiz kaldığı zaman yorgun bir sertlik ve hainlik belirten ölüm maskesi, gülümsemeye başladı mı hiç sevimli olmayan çocuksu bir surata benziyordu. Boyuna yinelenen gök gürültüsü çatırdayarak odaya doldu ve sessizliğe dönüştü.

Bay Jones, "Doğrusunu isterseniz tutumunuzu beğenmiyorum," diye söylendi. Ağzından çıkan söz, düşüncelerine hiç uymuyordu aslında, durumun tam istediği gibi geliştiğini düşünüyordu o. Kendi kendine, bu herif kavgayı göze alamayacak derken yüksek sesle, "Hadi hadi," diye söylendi. "Hep siz kazançlı çıkacak değilsiniz ya! Dünya adamısınız, böyle şeyleri bilirsiniz."

Heyst hiç beklenmedik bir soruyla sözünü kesti: "Siz nesiniz peki? Kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?"

"Ben mi? Bir bakıma. Evet, bir bakıma dünyanın kendisiyim. Kapınızı çalıp konuğunuz oldum. Başka bir açıdan bakılırsa toplum artığı bir insan, bir kanun kaçağı sayılabilirim, hemen hemen. Bu maddeci açıklamalar hoşunuza gitmediyse bir başka tanımlamada bulunabilirim. Kaderin pençesi de diyebilirsiniz bana. Zamanı gelince harekete geçen öç alıcı pençe."

"Keşke adi bir haydut olsaydınız!" Heyst sakin bakışlarını Bay Jones'un yüzüne dikmişti. "Hiç değilse sizinle açık açık konuşabilir, biraz insanlık göstereceğinizi umabilirdim. Oysa şimdi..."

Duvara yaslanıp duruşu pek rahat, ancak sesi bayağı heyecanlı olan Bay Jones, "Şiddete ben de karşıyım," diye söylen-

di. "Tıpkı sizin gibi. İnanmazsanız Martin'e sorun. Yaşadığınız çağ şiddet çağı değil. Ahlak kurallarıyla yaşanacak çağ da değil. Sizin de o kuralların birçoğunu yıktığınızı duydum. Paranıza göz koyduğumuzu açık açık söylersem şaşırmazsınız umarım. İsterseniz koyduğumuzu demeyelim de koyduğumu diyelim; sorumluluk benim olsun. Pedro herhangi bir hayvandan farksızdır; onun hiçbir şeyden haberi yok. Martin de sadık uşak sınıfına girer; yani benim düşüncelerimi, kaprislerimi ve isteklerimi körü körüne kabul eder."

Bay Jones sol elini cebinden çıkarmış, bir başka cepten çektiği mendille, yüzünde, boynunda ve ensesinde biriken ter damlalarını silmeye koyulmuştu. Çektiği heyecan soluk alışını etkiliyor, göğsünün inip kalkışı gözle görülüyordu. Yerlere kadar inen ropdöşambrla sağlığına yeteri kadar dikkat etmeyip gücünün yeteceğinden fazlasını yaptığı için soluk soluğa kalan bir hastayı andırıyordu. Yüzünden sağlık fışkıran geniş omuzlu İsveçli, bu ter silme işlemini oturduğu yerden izliyordu.

"Aklıma gelmişken sorayım," dedi. "Yardımcınız nerelerde acaba? Benim yazı masasını açmaya mı çalışıyor yoksa?"

"Öylesi büyük bir kabalık, çok çirkin bir davranış olur. Ne var ki kabalık da yaşamın koşullarından biri. Onu da yadsıyamayız." Bay Ricardo'nun patronu belli belirsiz bir alaycılıkla konuşuyordu:

"Gerçi yapabilir ama orada olduğunu sanmıyorum. Martin gerçekten de biraz kabadır. Oysa siz çok ince bir insansınız Bay Heyst. Doğrusunu isterseniz şu anda nerede olduğunu ben de pek bilmiyorum. Son günlerde gizemli bir tavrı var ama, gene de güvenirim ona. Hayır, sakın kalkmayın!"

Hayaletin yüzündeki vahşet inanılır gibi değildi. Oturduğu yerde kımıldamaktan başka hiçbir hareket yapmamış olan Heyst, o yüzde okunan duyguları görünce şaşırdı.

"Kalkmak niyetinde değilim," diye söylendi.

"Lütfen oturduğunuz yerde kalın," dedi Bay Jones. Sesi durgundu ama kara gözlerinin karanlık kovuklarında kararlı bir pırıltı görülüyordu.

Heyst sakin bir alaycılıkla, "Biraz daha dikkatli olsaydınız üstümde silah bulunmadığını çoktan anlamış olurdunuz," diye mırıldandı.

"Belki öyledir ya, siz gene de ellerinizi pek oynatmayın. Ellerinizin şimdiki yeri çok iyi. Bu kadar büyük bir işte tehlikeye girmeyi göze alamam."

"Büyük mü? Büyük bir iş mi?" Heyst'in şaşkınlığı çok içtendi. "Siz neler söylüyorsunuz kuzum? Sizin aradığınız nesnenin pek azı bulunur burada. Bol bulunan herhangi bir şey de yoktur üstelik."

"Evet, sizin böyle konuşmanız çok olağan. Ancak bizim duyduklarımız sizin söylediklerinize hiç uymuyor." Gülüşü öyle iğrençti ki, olsa olsa istemediği halde gülmek zorunda kaldığını düşündürüyordu insana.

Heyst'in yüzü hüzünlenmişti. Kaşlarını çattı:

"Duyduklarınız nedir?"

"Çok şey duyduk, Bay Heyst. Çok şey!" Kayıtsız üstünlük havasına bürünmeye çalışıyordu gene. "Sözgelişi, sizin bir zamanlar Morrison adında bir ortağınız olduğunu duyduk."

Heyst elinde olmadan irkildi.

Bay Jones, neşeli bir hayalet bakışıyla, "A-haa!" diye mırıldandı.

Uzaklardan gelen gök gürültüsü, top atışının yankılanmasını anımsatıyor, iki erkek sıkıntılı bir sessizlik içinde dinliyorlardı.

Heyst, "O iğrenç yalan gerçekten, ama gerçekten canıma okuyacak," diye düşünüyordu.

Ansızın gülmeye başladı. Uğursuz hayalet bu sesi duyunca kaşlarını çattı.

"İstediğiniz kadar gülün," dedi. "Ben ahlakçıların toplum-

dan sürüp çıkardıkları bir adam olduğum halde, o hikâyede gülünç bir yan göremedim. Her neyse, sonunda karşı karşıya geldik; şimdi eğlencenin ücretini ödemek zorundasınız, Bay Heyst."

Heyst, "Size anlatılanlar hep yalan," dedi. "İnanın bana."

"Eh, elbette! Sizin başka türlü konuşmanız beklenemez. Çok doğal. Doğrusunu söylemek gerekirse, ben pek fazla bir şey duymadım zaten. Martin duymuş ne duymuşsa. Bilgi toplamak falan onun işidir. Benim o Schomberg denen hayvanı karşıma alıp konuşacak insanlardan olmadığımı anlamanız gerekirdi. Yok, dert ortağı olarak Martin'i buldu o."

Heyst kendi kendine konuşurcasına mırıldandı: "Adamın ahmaklığı dayanılamayacak, korku verecek ölçülere varıyor artık."

Aklı, ormanda tek başına, korku içinde bekleyen kıza takılmıştı. Onu bir daha görebilecek miydi acaba? Bunu düşününce kendini tutamayacak hale geldi. Yüreğini rahatlatan tek nokta, söylenenleri yaptığı sürece Lena'yı hiç kimsenin bulamayacağını kesin olarak bilmesiydi. Bu adamlar adada yaşayan yerlilerin varlığından habersizdiler. Onu ortadan kaldırdıktan sonra kaçıp giden bir kızın peşine düşmeyecek kadar telaşlı olacaklardı.

Bütün bunlar, tehlikeli anlar yaşayan kişilerde çok kez olduğu gibi, saniyenin binde biri kadar bir süre içinde geçmişti aklından. Gözleri, kendi gözlerini kurbanından bir an bile ayırmayan Bay Jones'a, dalgın dalgın bakıyordu. Toplumun üst sınıflarından gelen bu kanun kaçağının son derece acımasız, kaşarlanmış bir haydut olduğuna kesinlikle inanıyordu artık.

Bay Jones'un sesini duyunca irkildi.

"Şunu bilin ki bütün paramı Çinli çalıp götürdü demenizin hiçbir yararı olmaz. Issız bir adada bir Çinli'yle yaşa-

yan insan öyle şeyleri o kadar iyi saklar ki, Çinli değil şeytan gelse..."

"Evet, tabii," dedi Heyst.

Bay Jones, sol eliyle fırlak alnını, ustura keskinliğindeki çenesini, etsiz yanaklarıyla çiçek sapına benzeyen boynunu silmeye koyulmuştu gene.

"Ne demek istediğinizi anlıyorum," diye haykırdı. "Ancak kurnazlığınıza güvenmeyin. Bana kalırsa kurnazlıkta pek usta değilsiniz. Ben de değilimdir. Benim yeteneklerim bambaşkadır. Oysa bizim Martin..."

Heyst adamın sözünü kesti: "Şu anda benim masamı karıştıran yardımcınız..."

"Pek sanmıyorum. Hayır, benim söyleyeceğim şuydu: Bizim Martin herhangi bir Çinli'den çok daha zekidir. Siz ırk üstünlüğüne inanır mısınız, Bay Heyst? Ben inanırım; kesinlikle. Martin koku almakta birebirdir. Sizinkine benzeyen sırları..."

Heyst, "Benimkine benzeyen sırlar!" diye yineledi acı acı. "Çok güzel! Kokusunu aldığı her şeyi dilediğince kullansın öyleyse."

Bay Jones, "Sağ olun, çok naziksiniz," diye mırıldandı. Martin'in bir türlü dönüp gelmeyişinden kaygılanmıştı. Ani bir kavgada hiç korku belirtisi göstermeyen, kumar masasında çelik gibi sinirlerle dayanmasını bilen bu adam, girıştiği şu özel çekişmeden sinirlenmeye başlıyordu. "Öylece durun," diye bağırdı. "Hiç kımıldamayın."

Heyst kollarını kavuşturup, "Silahsız olduğumu söylemiştim," dedi.

Bay Jones, "Evet, gerçekten silahsız olduğunuza inanacağım geliyor," dedi ağırbaşlılıkla. Hem derinlik hem karanlık bakımından mağaraları anımsatan gözlerini Heyst'e dikip, "Çok garip," diye mırıldandı, yüksek sesle düşünürcesine. Sonra da kararlı bir sesle, çabucak ekledi: "Gelgelelim

ben sizi bu odada tutmak niyetindeyim. Ani bir hareket yapıp da elimden bir kaza çıkmasına yol açmayın. Bakarsınız dizinizi parçalamak gibi kesin bir şey yapmak zorunda kalırım." Alnı terden nemlendiği halde nedense kupkuru olan morumsu dudaklarını yaladı. "Belki de hiç gecikmeden öyle bir davranışta bulunsam daha iyi olur."

Heyst eski bir atasözünü hiç gülmeden hatırlatarak alay etti: "Kararsızlığın sonu felakettir."

Bay Jones bu sözü duymazlıktan geldi. Kendi kendine konuşur gibi bir hali vardı.

Kara gözlerini yatakta oturan adamdan hiç ayırmadan, "Fiziki güç bakımından size asla yetişemem," diye mırıldandı. "Oturduğunuz yerden bir sıçrasanız..."

Heyst, "Kuzum siz kendinizi korkutmaya mı çalışıyorsunuz?" diye sordu. "Bana kalırsa cesaretiniz yapacağınız iş için yetersiz. Neden geciktiriyorsunuz sanki?"

Bay Jones çok alınmış, isyankâr bir iskelet gibi öfkeyle karşı çıkmıştı:

"Size tuhaf gelebilir ama doğduğum çevre, görgüm ve geleneğim, çocukluğumda aldığım eğitim ve bunun gibi bazı önemsiz ayrıntılar böylesini gerektirdiği için. Centilmenlik kurallarından herkes sizin kadar kolayca sıyrılamaz Bay Heyst. Ancak cesaretimin ölçüsü konusunda hiç kaygıya kapılmayın. Üstüme atlamaya kalkışsanız, yanıma vardığınız zaman kimseye zarar verecek haliniz kalmamış olur. Bizi yanlış anlamayın Bay Heyst. Iıı... Haydutluğumuza kusur bulunamaz pek. Sizin... Iıı... başarılı dolandırıcılığınızın ürünlerini elde etmek kararındayız. Ne yaparsınız, dünya böyle. Yutmak da var, yutulmak da..."

Kafasını duvara yasladı bezginlikle. Direncinin sonuna gelmiş gibi görünüyordu. Kemikli çukurların derinliklerindeki gözlerini bile açık tutamıyordu neredeyse. Hâlâ sokabileceği, zehirli, öldürücü, karşı konulmaz iğnesini hâlâ batı-

rabilecek kadar bir istek ve istenç gösterebileceği, arı belini anımsatan, incecik, kalemle çizilmişe benzeyen çatık kaşlarından anlaşılıyordu ancak.

"Ürünler!" diye yineledi Heyst. "Dolandırıcılık ha?" Sesinde değil öfke, alaycılık bile kalmamıştı. "Siz, siz ve yardımcınız, boş bir cevizi kırmak için büyük çaba harcıyorsunuz. Sizin düşlediğiniz meyveler yok burada. Birkaç altın bulunur, isterseniz onları alabilirsiniz. Kendinize haydut dediğinize göre."

Bay Jones yayvan bir "Eveet!" çekti. "Haydutluk dolandırıcılıktan iyidir bence. Açıkça savaşmayı gerektirir, yalan dolandan uzaktır."

"Evet, anlıyorum. Yalnız şunu bilin ki, bu dünyada bu kadar büyük bir aldatmacaya uğrayan, bu kadar büyük bir yanılgıya düşen ikinci bir haydut bulunamaz. Asla bulunamaz!"

Bu sözler öyle bir tutkuyla söylenmişti ki Bay Jones yerinden doğruldu. Beyaz duvarın önünde çelik mavisi pırıltılar saçan ropdöşambrının içinde, olduğundan daha ince, daha uzun görünüyordu.

Heyst, "O budala, o alçak, fitneci hancı sizi kandırmış," diye sürdürdü. "Sonunda şeker verileceğini duyan çocuklar gibi her söylediğine inanmışsınız!"

Bay Jones asık suratla karşı çıktı: "O iğrenç hayvanla konuşan ben değilim. Martin'e anlatmış bunları; hiç aptal olmayan Martin de inanmış."

Heyst adalarda çok iyi bilinen nazik konuşmasıyla, "Sanırım inanmak istemiştir," dedi. "Sizin... Yol arkadaşınıza beslediğiniz dokunaklı güveni sarsmak istemem ama çok kolay kanan bir haydut olsa gerekir. Siz ne sanıyorsunuz kuzum? Gerçekten büyük bir servetim olsaydı, Schomberg, hiçbir çıkar gözetmeden anlatır mıydı her şeyi? Bütün açıklamaları özgeciliğinden mi kaynaklanmış yani? Bu dünyada böyle şeyler olabileceğine inanır mısınız, Bay Jones?"

Ricardo'nun centilmeni –tam anlamıyla– ağzı açık bakakalmıştı. Neyse ki kendini çabuk topladı, çenesini alaycı bir çatırtıyla kapatıp heyecanlı bir hayalet gibi bağırdı:

"Korkağın biri o! Korkuyordu, bizden kurtulmak istiyordu! Doğrusunu isterseniz, Bay Heyst, para benim için büyük önem taşımıyordu. Gelgelelim çok sıkılmıştım, verilen rüşveti kabul etmeyi kararlaştırdım. Pişman da olmadım. Yaşadığım sürece yeni deneyler, değişik insanlar aradım ben. Siz de gerçekten çok değişik bir insansınız. Martin'in para peşinde koştuğunu söylememe gerek yok sanırım. Basit bir adamdır o –basit ve sadık– üstelik son derece açıkgözdür."

"Aaa, evet. Şu anda da yeni bir iz peşinde." Heyst, çok ince, çok acı bir alaycılıkla konuşuyordu artık. "Ancak izin üstünde değil de henüz peşinde olduğundan, benim tez elden öldürülmem kimsenin işine gelmiyor. Yağmacılık ürünlerinin nerede saklandığını açık seçik belirtemedi mi Schomberg? Hah! Belli bir amacı olmasaydı size hiçbir şey açıklamazdı. Bunu anlayamıyor musunuz? Başından beri belli bir amaç güdüyordu o! Öç almak! O pis budala öç almak isteğiyle çılgına dönmüş!"

Bay Jones bu sözlerden pek etkilenmemişti. Sağındaki kapı uzaklarda düşen yıldırımların ışığıyla aydınlanıyor, gök, dilsiz bir evin boş yere homurdanışı gibi boyuna gürlüyordu.

Heyst, ormanda, pusuda bekleyen o sevimli, çekici, çekiciliğinden ötürü de acınacak bir duruma düşen kızı, o eşsiz, kendisi için hemen hemen kutsal sayılabilecek yaratığı düşünüyordu hep. Bu adama Lena'dan söz etmek ona iğrenç bir davranışta bulunduğu izlenimini verecekti ama bu duyguyu bastırmasını bildi, utanca benzer bir telaşla sürdürdü:

"O iğrenç, o çılgın tutkunluğu olmasaydı, tutulduğu kız da gelip bana sığınmasaydı, Schomberg asla... Aaah, bunları konuşmanın ne gereği var? Siz hepsini biliyorsunuz nasıl olsa!"

Bay Jones umulmadık bir heyecanla karşı çıktı: "Hayır! Bilmiyorum. Otelci elinden kaçırdığı bir kızdan söz etmeye kalkışmıştı ya, budalaca karı kız hikâyeleri dinleyemeyeceğimi bildirdim. O kızın sizinle bir ilgisi vardı, öyle mi?"

Heyst bu konuşmayı önce sabırla dinlemiş, sonra da biraz öfkelenmişti.

"Siz nasıl bir oyun oynuyorsunuz?" diye haykırdı. "Adada... Benimle birlikte yaşayan bir kız olduğunu bilmiyor muydunuz sanki?"

Bay Jones'un gözlerini belertip kaldığı, göz çukurlarında beliren beyaz parıltılardan anlaşılıyordu. Yalnız gözleri değil bütün gövdesi donup kalmıştı sanki.

"Olacak şey değil!" diye bağırdı. "İnanılacak şey değildi!" Korkunç bir hayrete, tiksintiyle karışık bir korkuya kapıldığı, inanmakta güçlük çektiği belliydi.

Heyst de inanmakta güçlük çekiyor, o da tiksinti duyuyordu ya, onun duygularının nedeni bambaşkaydı. Kızın adını andığına pişmandı o. Ne var ki olan olmuştu. Bu konudaki çekingenliği, şu gülünç haydutla giriştiği tartışmanın heyecanıyla silinip gitmişti.

"Olacak şey değil," diyordu o da. "Bu önemli gerçeği bilmiyor muydunuz? Size söylenen kolayca inandığınız aptalca yalanların içinde tek önemli nokta sayılabilecek bu gerçeği bilmiyor muydunuz?"

"Hayır, bilmiyordum," diye bağırdı Bay Jones. Sonra da Heyst'in ancak duyabildiği bir fısıltıyla ekledi: "Ben bilmiyordum ama Martin biliyordu!"

"Ben de elimden geldiğince onu saklamaya çalıştım. Az önce görgü ve görenekten söz ettiğinize göre nedenini anlayabilirsiniz belki."

Bay Jones, boğuk bir sesle, "O biliyordu," diye inledi. "Çok önceden biliyordu. Başından beri biliyordu o!"

Hâlâ duvara dayanmış duruyordu gerçi; ancak Heyst'e

bakmıyor, ayaklarının dibinde birden beliriveren bir uçurumu gözlüyordu sanki.

Heyst, "Bu herifi öldüreceksem şimdi tam zamanı," diye düşündü. Ne var ki yerinden kımıldamadı.

Bir an sonra da Bay Jones başını kaldırmış öfkeyle bağırmaya başlamıştı.

"Sizi öldürsem de yeri var! Dünyadan elinizi çekiyor, sonra da peşinize bir kadın takıyorsunuz! Ayda yaşayan adam kadınsız yaşayamıyor. Ama hayır... Öldürülmeyi hak eden siz değilsiniz aslında. Ötekini haklamak gerek... O kadın delisini, o sinsi, yalancı, ahlaksız zamparayı... Üstelik bir de tıraş oldu! Benim gözümün önünde tıraş oldu!"

Heyst, hayaletin bu ani öfkesini anlayamıyordu. "Adam çıldırdı," diye düşündü.

Odaya girdiği dakikadan bu yana ölüme en çok yaklaştığı an bu andı. Çıldıran bir haydut gerçekten ölümcül bir tehlike yaratırdı. Bay Jones'un, kusursuz kâtibinin üstündeki egemenliğinin sona erişini, sadık uşaktan artık sadakat beklenemiyeceğini fark edecek kadar akıllı olduğunu anlayamamıştı. Bir kadın girmişti araya. Bir kadın ya da erkekleri bu iğrenç çılgınlıklara sürüklemek yeteneği olan bir kız. Yeteneğini iki kez kanıtlamıştı; ilkinde o otelci olacak hayvanda, ikincisinde de Bay Jones'un, parmağı cebindeki tabancanın tetiğinde, öfkeden çok tiksintiyle gözlediği şu bıyıklı herifte. Bay Jones'un kapıldığı güvensizlik duygusu buraya gelişlerinin nedenini bile unutturmuştu. Ani ve yoğun bir öfke yükseliyordu yüreğinde. Gelgelelim öfkesi bıyıklı adama yönelmiş değildi. O yüzden de Heyst, ölümün eşiğinde olduğunu sandığı bir anda, Bay Jones'un eski saygısız gevşekliğiyle değil, kararlı bir coşkuyla seslendiğini duydu.

"Bakın ne diyorum?" diye söylendi Bay Jones. "Gelin bir ateşkes anlaşması imzalayalım sizinle."

Gülümseyemeyecek kadar hüzünlüydü Heyst.

Bezginlikle, "Ben sizinle savaşmıyordum," dedi. "Sözlerinizden nasıl bir anlam çıkarmamı beklediğinizi kestiremiyorum. Bana kalırsa sağduyudan yoksun, karamsar, kötü ruhlu bir haydutsunuz siz. Aynı dili konuşmuyoruz. Buraya niçin geldiğimi anlatsam inanmazsınız; inanmazsınız çünkü beni anlayamazsınız. Canımı düşündüğüm için gelmedim. Yaşamak tutkusunu çoktan geride bıraktım. Büsbütün değilse de epeyce... Eğer kendi canınız için kaygılanıyorsanız bir kez daha söyleyeyim ki, benden size bir tehlike gelmez. Silahsızım."

Bay Jones alt dudağını ısırarak derin bir düşünceye daldı. Düşünmesi sona erince Heyst'e baktı.

"Demek silahsızsınız!" Sonra da az önce gösterdiği coşkunlukla sürdürdü: "Her zaman söylerim, centilmen sınıfını sıradan insanlarla bir tutmamak gerekir. Ne var ki o hayvanları da kullanmak zorundayız. Silahsızsınız ha? Korkarım o yaratık da kendi soyunun en bayağı örneklerindendir. Kibar bir evin kızı olacak değil ya. Ona bakılırsa hepsi birbirinin aynıdır zaten. Demek silahsızsınız. Yazık! Beni bekleyen tehlike sizinkinden çok büyük; yanılmıyorsam tabii. Ama hayır, yanılmıyorum; adamımı tanırım ben."

Dalgın dalgın düşünmeyi bırakmış, tiz naralar atmaya başlamıştı. Heyst bu davranışta, o ana kadar olan biten her şeyden daha büyük bir çılgınlık görüyordu.

"Ortalığı kolaçan edecekmiş!" diye haykırıyordu. "İz üstündeymiş!" Kendinden geçmişti; öfkesinden sağa sola koşturuyor, garip bir dans gösterisi yapıyordu.

Heyst görünmeyen bir ipin ucunda sıçrayan bu süslü kuklayı, bu ipek ropdöşambrlı iskeleti gözlüyordu. Bay Jones birden sakinleşti.

"Anlamalıydım," diye söylendi. "Tehlikenin bu noktadan geleceğini başından beri biliyordum." Gözlerini Heyst'e dikmiş, dert yanarcasına anlatıyordu. "Evet, aptal gibi aldan-

dım. Kandırdı beni. Bir yandan kötü bir etki altında kalacağını başından beri biliyordum. Gözümün önünde tıraş oldu da gene anlamadım!"

Gizlilik havasıyla söylenen bu sözleri öyle tiz bir kahkaha izledi ki Heyst yaylanmış gibi yerinden sıçradı. O kahkaha deliliğin kesin bir kanıtıydı sanki. Bay Jones bir iki adım gerilemiş, ancak herhangi bir tedirginlik belirtisi göstermemişti.

Kederli bir sesle, "Her şey apaçık ortada," deyip sustu.

Arkasındaki kapı sık sık aydınlanıyor, odanın sessizliğini, uzaklarda bir deniz savaşı yapıldığı izlenimini veren gümbürtüler bozuyordu. Bay Jones başını omuzuna eğdi. Tutumu büsbütün değişmişti artık.

"Söyleyin bakalım, silahsız dostum," dedi. "Gidip benim sadık yardmcımın niçin geciktiğini araştıralım mı bir kere? Kendisi yeni bir izin peşinde olduğundan benim sizi burada oyalamamı istemişti. Dostça konuşarak ona bir fırsat yaratacaktık. Hah hah hah!"

Heyst, "Hiç kuşkusuz benim evimi arıyordur," dedi.

İyice afallamıştı. Bütün bunlar anlaşılmaz bir düş ya da süslü hayaletin hazırladığı bir ahret şakası gibi geliyordu ona.

Bay Jones kadavra sırıtışıyla, anlamı kestirilemeyen alaycı bir gülüşle gülerek kapıyı gösterdi. Heyst önden yürüdü. Duyguları öylesine körlenmişti ki o anda arkadan vurulacağını bilse de aldırmayacaktı.

"Hava da ne kadar sıkıntılı!" Bay Jones'un sesi hemen dirseğinin dibinden yükselmişti. "Bu Allah'ın cezası fırtına sinirlerimi bozuyor. Islanmaktan hoşlanmam ama yağmur yağsa sevineceğim. Gelgelelim gök gürültüsünün de yararı yok değil; ayak seslerimizi örtüyor. Yalnız şimşek çakmasa daha iyi. Eviniz de bayağı aydınlık Bay Heyst. Benim akıllı Martin'im mumlarınızı tüketecek. Görgü kurallarını bilmeyen sınıftandır o. Görgü kurallarını bilmeyen sınıflar incelikten, sadakatten ve bu gibi erdemlerden de habersizdirler."

Heyst, "Ona kolaylık olsun diye mumları ben yanık bırakmıştım," dedi.

Bay Jones ilgilenmişti. "Gerçekten evinize gideceğini biliyor muydunuz?" diye sordu.

"Gideceğini sanıyordum. O kanıdaydım ve orada olduğunu sanıyorum."

"Bu sizi sıkmıyor mu peki?"

"Hayır."

"Hayır mı?" Bay Jones bu şaşırtıcı açıklamayı düşünmek için duraklamıştı. Kuşkulu bir sesle, "Olağanüstü bir adamsınız," diye mırıldandı, Heyst'in hemen yanıbaşında yürümeye başladı.

Heyst derin bir sessizliğe, kullanılmayan yeteneklerin sessizliğine bürünmüştü. O anda, Bay Jones'a bir omuz atsa adam yere devirebilir, kendisi de birkaç adımda gizlenip vurulmaktan kurtulabilirdi. Ne var ki bunu bile düşünemiyordu o. Bezginlikten bütün iradesini kaybetmiş gibiydi. Başını öne eğmiş, mezar kaçkını bir iskeletin kötü güçleriyle bağlanmış bir tutsak gibi yürüyordu. Gidecekleri yönü Bay Jones saptadı. Büyük bir yay çizerek sokuldular eve. Uzaklardan gelen gök gürültüsü köpek gibi adımlarını izliyordu.

Bay Jones, merakını yenmekte güçlük çekercesine, "Bir şey sormak istiyordum," dedi. "Bu zevkli –zevkli sayılabilirse elbet– ziyaretimizi borçlu olduğumuz... şey... o sevimli yaratık için hiç kaygılanmıyor musunuz?"

"Onu daha önce düşündüm. Güvenilir bir yere sakladım onu."

Bay Jones elini uzatıp Heyst'in kolunu tuttu.

"Öyle mi? Bir bakın bakalım! Demek istediğiniz bu muydu?"

Heyst başını kaldırdı. Çakan şimşek solundaki açıklığın ıssızlığını ve düzlüğün ötesindeki silik, solgun, belirsiz nesneleri kısa bir an için aydınlatmış, sonra her şey gecenin ka-

ranlığına gömülmüştü gene. Ne var ki kapının aydınlık dikdörtgeninin içinde, kz –bir kez daha görebilmek isteğiyle yandığı kız– apaçık gözünün önündeydi. Tahtına yerleşen bir kraliçe gibi oturmuş, ellerini koltuğun yanlarına dayamıştı. Giyecekleri siyah, yüzü bembeyaz, başı sol göğsüne eğikti. Dizlerinden yukarısı görünüyordu ancak. Oracıktaydı işte; odada kapkara bir gerçek olarak oturuyordu. Acı bir düş değildi bu! Ormana gitmemiş, evde kalmıştı! Gücü tükenmişçesine oturuyordu koltukta; ne var ki korkmuş görünmüyor, sevecenlikle eğildiği izlenimini uyandırıyordu.

Bay Jones'un sıcak soluğunu kulağında duydu: "Onların ne kadar güçlü olduklarını anladınız mı? Bundan daha iğrenç bir görünüm olabilir mi? Dünyadan iğreneceği geliyor insanın. Görünüşe bakılırsa iyi anlaşmışlar. Biraz daha sokulun da yakından bakın. Sonunda sizi vurmak zorunda kalırsam ölmeden önce gözünüz açılmış, hastalık atlatılmış olur hiç değilse."

Heyst kürek kemiklerinin arasına dayanan tabanca namlusunun emrine boyun eğdi. Namlunun değişini duyuyordu ama ayaklarının nereye bastığının farkında değildi. Ayakları, basamakları kendiliğinden buldu, ağır ağır, her basamağa iki ayağıyla da basarak çıktı. Yüreğine kuşku girmişti; yepyeni, biçimi belirsiz, amansız bir kuşku. Bütün gövdesine yayılıyor, kollarıyla bacaklarına sızıp bağırsaklarına doluyordu. Ansızın olduğu yerde durdu. Böyle bir duyguyu tadan insanın yaşamaya hakkı olamazdı... Belki de artık yaşamıyordu.

Çevresindeki her şey –ormandaki ağaçlar, önündeki bungalov, iki yana uzanan düzlük– sürekli bir titreyiş içindeydi. Ürpertiler geçiren koca evrende kımıltısız kalan tek şey, aydınlık odayla sekiz mumun ışığında oturan siyahlı kadındı. Kadını bir ışık çemberi içine alan mumlar dayanılmaz bir aydınlık, gözlerini yakan bir parlaklık saçıyor, kafasının içine girip beynini cehennem ateşleriyle dağlıyordu sanki. Kavru-

lan gözlerinin Ricardo'yu seçebilmesi için biraz zaman gerekti. Adam, sırtı yarı yarıya kapıya dönük; yerde, kızın az ötesinde oturuyordu. Yüzünün dışarıdan görülebilen yanı, düşüncelerinden doğan, kendini kapıp koyuverdiği mutluluğu yansıtıyordu.

Bay Jones'un sivri tırnakları Heyst'i bir iki adım geri çekti, yaklaşır gibi olurken yankılanarak uzaklaşan gök gürültüsüne karışan alaycı fısıltı İsveçli'nin kulağına çarpmıştı: "Evet, elbette!"

Heyst büyük bir utanca, hem gülünç hem sinir bozucu bir suçluluk duygusunun doğurduğu utanca kapılmıştı. Bay Jones da onu hep daha uzaklara, verandanın karanlık köşelerine çekiyordu.

Hayalet, hâlâ kulağının dibinde mırıldanıyor, "Bu iş çok ciddi," diyerek içindeki zehiri Heyst'in kulağına döküyordu. "Onun ufak tefek çapkınlıklarına çok kez göz yumdum. Ama bu kez iş çok ciddi. Kendine uygun bir eş buldu şimdi! Kendisi gibi çirkeften yetişme, ahlaksız, sinsi bir eş. Gövdeleri de çamurdan yoğurulmuştur bunların; çirkef çamurundan! İnanın biz bu adi halk tabakasıyla başa çıkamayız. Ben, ben bile tuzağa düşüyordum az kalsın. Ondan bir işaret gelinceye kadar sizi oyalamamı istedi utanmadan. Yok yok, öldürülmesi gereken biri varsa o da Martin'dir, siz değil. Çünkü bugünden sonra onunla beş dakika yalnız kalmak bile tehlikeli olur benim için."

Heyst'in kolunu tutup sarstı.

"Şunu iyi bilin ki, siz şu dişi yaratıktan söz etmiş olmasaydınız gün doğmadan, ikimizi de haklardı. Sizi, bizim bungalovdan çıkarken bıçaklar, sonra da basamakları çıkıp aynı bıçağı benim kaburgalarımın arasına sokardı. Ahlak gibi, efendisine bağlılık gibi kavramlar yoktur onda. İnsan ne kadar aşağılık bir çevrede doğmuşsa basit kişiliği de o derece kayıtsız ve özgür oluyor sanırım."

Ses çıkarmamaya özen göstererek derin bir soluk aldı, sinirden titreyen sesiyle, "Ne düşündüğünü çok iyi biliyorum," diye mırıldandı. "Öyle sinsi ki beni gafil avlayacaktı az kalsın."

Yan pencereden içeri bakmak için boyun kaslarını zorluyordu. Elini sıkan ince uzun, etsiz, kemikli parmakların basıncı Heyst'i bir adım ilerlemek zorunda bıraktı.

Çılgın haydutun iskeleti, kulağının dibinde, "Hele bir bakın," diye fısıldıyordu dost bir hayalet gibi. "Bakın da görün. Asis,* orman perisinin ayağını öpmeye başladı; oradan da dudaklarına çıkacak sanırım. Polyphemus'un** yaşadıkça tehlikeli olduğunu, her an biraz daha yaklaştığını duymuyor ne yazık. Ah bir duysa! Azıcık eğilir misiniz?"

XII

Heyst'in bungalovuna kanatlanmışçasına uçup dönen Ricardo, kızın onu beklediğini görmüştü. Karalara bürünmüştü Lena; biçimli kollarının gücünü, yiğitliğinin ölçüsünü daha önceden bilen adam, o bembeyaz yüzü, kıpırtısızca oturuşundaki zarafeti görünce büsbütün şaşırmış; sevinci, yerini büyük bir hayranlığa, gergin bir bekleyişe bırakmıştı. Heyst evden ayrılınca Lena odadan çıkıp tablonun altına oturmuş, şiddet ve ölüm habercisi olan adamın dönüşünü beklemişti. Perdeyi kaldırırken sevdiği erkeğin isteğine boyun eğmediği için acı çekiyordu; ancak o acıyı dindiren, hazza çeviren bir başka duygu, yepyeni bir duygu da yayılmıştı yüreğine. O anda içinden gelen bir sese uyarak hareket etmiyordu Lena, çok daha kesin, daha güçlü, kolayca tanımlanamaya-

(*) Acis, Roma mitolojisine göre Galateia'ya olan karşılıksız aşkı yüzünden nehre itilmiş, son anda kayıklara tutunarak kurtulmuştur (Kaynak: Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1972) – e.n.

(**) Yunan mitolojisine göre, Poseidon'un tek gözü kör, devasa cüsseli oğludur (Kaynak: Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1972) – e.n.

cak etkenlere boyun eğiyordu. Onu bu yola iten kendi iradesi değil, kendisinin dışında, kendisininkinden çok üstün bir güçtü. Belli bir tasarı hazırlamamış, belli bir hesap yapmamıştı. Yalnız güttüğü amacı biliyordu; ona sahip olan erkeğin başında dolaşan ölümü, onun yüreğine saplanmaya hazır olan bıçağın simgelediği ani, sorumsuz ve vahşi cinayeti uzaklaştırmak. Kendisini o erkeğe vermekle günah işlemişti kuşkusuz. İnsana küçüklüğünü ve bayağılığını hatırlatmak, bazen de unutturmak için ara sıra kendini duyuran göksel bir ses, erkeğin ona acıma ve merak duygularıyla bağlandığını; bunun geçici bir ilgi olduğunu söylüyordu. Heyst'i tanımıyordu. Onu bırakıp gitse, yok olup gitse, hiç öfke duymayacak, tek acı söz söylemeyecekti. Çünkü çok ender bulunan, çok değerli bir iz kalacaktı yüreğinde. Sevdiği erkeğin canını kurtarırsa, onun gösterdiği sevgiye yürekliliğiyle sahip çıkmış olacaktı.

Tek düşüncesi –bütün titremelerine, bir terleyip bir üşümesine yol açan düşünce– bıçağı, sinsice yaklaşan ölümün belirtisi olan bıçağı ele geçirmekti. Elleri, bir tek kere görüp de unutamadığı o korkunç silahı tutabilmek isteğiyle kasılıyor, sabırsızlıkla titriyordu.

O eller içgüdüsel bir hareketle ileri doğru uzanınca, Ricardo kapıyla koltuğun arasında durakladı, beklemeyi bilen sevdalı bir erkek gibi emre boyun eğip yerinde kaldı. Lena sağladığı başarıdan şaşkınlık duymuştu. Adamın kendinden geçerek sıraladığı korkunç övgüleri, daha da iğrenç olan sevgi bildirilerini dinliyordu. Gözlerine, hayvanca bir istekle parlayan, kaypak bakışlı, çarpık gözlerine bakmak yürekliliğini bile gösterdi.

Coşkun aşk sözcükleriyle yakarıların peş peşe sıralandığı ateşli konuşmasını bitirmeye hazırlanan Ricardo, "Hayır!" diye bağırıyordu. "Daha fazlasına dayanamam. İnan bana. Heyecanlı değilim. Bak yüreğim nasıl usul usul atıyor. Bu-

gün, belki on kere, sen gözlerimin önüne geldin. O zaman kalbim öyle hızlı atıyordu ki kaburgalarımdan birini kıracak ya da ağzımdan dışarı fırlayacak sandım. Ata ata yoruldu, bu geceyi, bu dakikayı beklemek için duruldu. Artık yapabileceği bir şey yok. Tut bak, nasıl yavaş atıyor!"

Bir adım ilerlemişti. Lena dupduru bir sesle emir verdi:

"Daha fazla yaklaşma!"

Ricardo, kızı istediği an yakalayıp yere çalabileceğini bilen erkeğin keyifli uysallığıyla boyun eğdi, dudaklarında hayranlık belirten ahmakça bir gülüşle olduğu yerde durdu.

"Ah ah! Bu sabah sana zorla sahip olsaydım, nasıl bir yaratık olduğunu asla öğrenemeyecektim. Oysa şimdi biliyorum! Eşsiz bir kadınsın sen! Bir bakıma ben de bulunmaz insanımdır. Yürekliyim, akıllıyım! Ben olmasaydım başımız çok derde girerdi şimdiye kadar. Ben düşünürüm, centilmenim adına ben plan yaparım. Centilmen! Pöh! Bıktım ondan! Sen de seninkinden bıktın, değil mi? Ah sen, sen!"

Tepeden tırnağa titriyordu. Yarısı açık saçık, yarısı sevecen bir dizi aşk sözcüğünü mırıldayarak sıraladıktan sonra beklenmedik bir soru sordu:

"Niçin konuşmuyorsun?"

Lena, "Benim görevim dinlemektir," dedi. Yüzü kızarmış, buz kesilen dudaklarına anlaşılmaz bir gülümseme yayılmıştı.

"Sorularıma karşılık verecek misin peki?"

"Evet." Birden ilgi duymaya başlamış gibi gözleri açılmıştı.

"Para nerede? Biliyor musun?"

"Hayır! Henüz bilmiyorum."

"Ama el koymaya değecek ölçüde para var, değil mi?"

"Evet. Sanırım öyle." Kısa bir duralamadan sonra ekledi: "Gene de belli olmaz. Kim bilir?"

Ricardo, "Üstelik kim aldırır!" diye coşkun bir karşılık verdi. "Böyle sürünmekten bıktım artık. Benim için hazine

sensin! Seni buldum ben. Bir centilmenin kendi keyfi için çürütmeye niyetlendiği gömüyü ben buldum."

Oturacak bir yer ararcasına çevresine bakındıktan sonra sıkıntılı bakışlarıyla hüzünlü gülüşünü kıza çevirdi.

"Ölü gibi yoruldum," diyerek yere çöktü. "Bu sabah buraya gelip seninle konuştuğumdan beri yorgunum. Bütün kanımı burada, senin o beyaz ayaklarını yıkaman için bu tahtaların üstüne dökmüşüm sanki. Öylesine yorgunum."

Lena bu sözlerden hiç etkilenmemiş gibi dalgın dalgın bakıyordu. O, kadınlara özgü bir tutumla, bütün aklını, bütün dikkatini kendi isteğini gerçekleştirmeye vermişti. Vahşi yaratık ayaklarının dibinde yaltaklanır, sevinçten çılgına dönmüşçesine bağırırken, o yalnız bıçağı düşünüyordu. Ne var ki erkek de hep aynı düşünceyi işliyordu.

"Senin için! Senin için paraya da kıyarım, cana da! Kendimden başka herkesin canına kıyabilirim. Gerçek bir erkek gerek sana. Boynunu ayağının altına uzatabilecek bir erkek. O sinsi herif bir yılda bıkar senden; sen de ondan bıkarsın ya! Sonra ne olacak peki? Eli kolu bağlı oturacak insanlardan değilsin sen; ben de değilim. Kendim için yaşarım ben; sen de kendin için yaşayacaksın. İsveçli bir baronun kölesi olarak değil! Onlar bizim gibileri keyiflerine göre kullanırlar, eşya gibi görürler. Bir centilmen sıradan bir işverenden iyidir ama, senle ben eşit bir ortaklık kuracağız; bu dünyadaki bütün ikiyüzlü yalancılara karşı birleşeceğiz. Dünyayı gezeceğiz seninle. İkimiz de özgür olacağız; birbirimize sadık kalacağız. Evsiz barksızlar soyundanız biz; onun için de birlikte gezeceğiz. Doğuştan gezginiz biz!"

Lena kulak kesilmiş dinliyor, beklenmedik bir sözcükten, o korkunç bıçağı, o hançeri ele geçirmesine, ayaklarının dibinde aşk dilenciliği yapan ölüm meleğini silahsız bırakmasına yarayacak bir ipucu elde etmeyi umuyordu sanki. Bir kez daha düşünceli düşünceli başını salladı. Ricardo'nun, sa-

rı gözlerinde, yüzünü istekle, özlemle gözleyen bakışlarında bir parıltı belirdi. Adamın biraz daha sokulduğunu görünce kaçmadı, yüreğinde tiksinti duymadı. Gerekliydi bu. Bıçağı onun elinin altına getirecek her harekete katlanmak zorundaydı. Ricardo daha büyük bir güvenle konuşuyordu artık.

"Biz karşılaştık, onların da günü doldu," diye başlayarak kızın gözlerine baktı. "Centilmenimle benim aramdaki ortaklığa bir son vermek gerekecek. Bizim aramızda yeri yok onun. Yeri yok ne demek, bir bilse köpek gibi vurur beni. Sakın üzülme! Sabah olmadan işini görecektir bu!"

Kıvrık dizinin altındaki bir noktaya, baldırına vuruyordu eliyle. Kızın yüzünün aydınlandığını, hevesle ona doğru eğilip beyaz yüzünde kıpkırmızı görünen, hızlı hızlı soluduğu için titrer gibi olan dudaklarını aralayarak, beklercesine baktığını görünce hem şaşırdı hem övünç duydu.

"Sen bir harikasın! Ne mutlu seni bulan erkeğe!" Sesi titriyordu. "Senin gibisine milyonda bir rastlanır! Yok, o kadar bile değil. Teksin sen, eşsizsin. Eşim benim! Bak dinle! Bizimkiler son konuşmalarını yapıyorlar şimdi. Çünkü gece yarılanmadan senin centilmeni de haklayacağım."

Ansızın yüreğini kıstıran çember gevşeyip de söz söyleyecek hale geldiğinde hiç titremeyen, çok sakin bir sesle konuştu Lena:

"Ben olsam... Onu biraz daha sonraya bırakırdım."

Sesinin tonu, gecikerek konuşmuş olması; bunun, düşünüldükten sonra verilen bir öğüt olduğu duygusunu uyandırıyordu.

"Kız paranın değerini de biliyor!" Kedice bir keyifle, omuzlarını oynatarak, gözlerinden ışıltılar saçarak kıs kıs gülüyordu Ricardo. "Hâlâ parayı ele geçirmenin yolunu düşünüyorsun, değil mi? Bulunmaz bir ortak olacaksın doğrusu. Üstelik milletin gözünü boyamakta da çok işe yarayacaksın! Seni gören... Hey Allah!"

Dalıp gidecek gibi olmuştu ama, birden yüzü karardı.

"Hayır, olmaz," dedi. "Geciktiremem. Sen bizi ne sanıyorsun kuzum? Korkuluk muyuz biz? Ceketimiz, şapkamız var da yüreğimiz, duygularımız, olmadık şeyler düşünecek bir kafamız yok mu sanıyorsun? Olamaz!" diye haykırdı hırsla. "Senin odana bir daha giremez o. Bir daha asla yaklaşamaz sana."

Odaya sessizlik çöktü. Ricardo kıskançlığın pençesine düşmüş, keyfi kaçmıştı. Kıza bile bakmıyordu. Lena sırtını dikleştirdi, usul usul eğilip erkeğin kollarına atılacakmışçasına sokuldu. Ricardo başını kaldırıp bakınca bu yaklaşmayı istemeden yarıda kesmiş oldu.

"Bana bak! Sen ki bir erkeği parmaklarınla alt etmeyi becerebiliyorsun... Acaba... Şu benim bıçağı birine saplamak gerekse... Yapabilir misin acaba?"

Lena gözlerini koskocaman açmış, dudaklarını büzüp dişlerini göstererek gülümsüyordu.

Erkeği büyüleyen bir fısıltıyla, "Şimdiden nasıl bilebilirim?" dedi. "Bıçağa bakabilir miyim bir kere?"

Ricardo gözlerini onun yüzünden ayırmadan uzandı, bıçağı –iki tarafı da kesen, kemik saplı, geniş, güdük, öldürücü silahı– kınından çekti. Ancak ondan sonra eğilip eline baktı.

"İyi bir dosttur," diye kısa bir açıklama yapıp, "Eline al," dedi. "Dengesine bak bir kere."

Lena bıçağı almak için uzandığında gizemli bakışlarında bir alev yanıp söndü, büyük tukusunu, gönlünün dilediğini sarıp örten beyaz sis bulutu kızıl bir ışıkla aydınlandı. Sonunda olmuştu işte! Ölümün sivri iğnesi onun eline geçmiş, cennetine giren yılanın zehirli dişi çıkartılıp güven altına alınmıştı; yılanın başı da hemen hemen topuğunun altında sayılırdı. Yerdeki hasırlara uzanan Ricardo, sürüne sürüne oturduğu koltuğa yaklaşmıştı.

Lena'nın tek düşüncesi, ölümün kol gezdiği bir dünyanın her tehlikesini kendinde toplamış gibi görünen bu silahı elinde tumanın yolunu bulmaktı. Ricardo'nun dikkatinden kaçan sevinçli bir kahkaha atıp, "Bana güveneceğini, bıçağını vereceğini hiç sanmazdım," diye mırıldandı.

"Niye güvenmeyeyim?"

"Seni birden bıçaklamaya kalkacağımdan korkarsın sanıyordum."

"Neden? Bu sabahki olaydan ötürü mü? Yok canım! Kin tutmazsın sen. Onu unuttun gitti. Beni bağışladın. Beni kurtardın. Üstelik beni avucunun içine aldın. Hem beni öldürmekle bir yarar sağlamazsın ki."

"Doğru, bir yarar sağlayamam."

İçten içe öyle bir iş yapamayacağını seziyordu. Boğuşmak gerekirse hançeri fırlatır gene elleriyle girişirdi o.

"Dinle: Birlikte gezmeye başladığımızda bana kocam diyeceksin, anladın mı?"

"Evet." Lena türünü henüz kestiremediği boğuşmaya hazırlanıyordu.

Bıçak kucağındaydı. Silahı eteğinin kıvrımlarının arasına kaydırdı, dizlerini sımsıkı bitiştirip kollarını kucağına dayadı. O korkunç şeyi görmekten kurtulmuştu neyse. Bütün gövdesine ter bastı.

"O kendini beğenmiş, ciğeri beş para etmez centilmen gibi değilim. Seni saklamaya kalkışmayacağım. Benim dostum olacaksın, seninle övüneceğim. Bir adada bir kişinin keyfine köle olup senden bıkacağı günü beklemekten iyi değil mi böylesi?"

"Sen ne istersen onu yaparım."

Ricardo sarhoş olmuştu. Kızın her sözüyle, her hareketiyle biraz daha sokuluyordu koltuğa.

Çekingen bir sesle, ancak gücünün tam bilincinde olarak, "Ayağını ver," diye yalvardı.

Olsun! Ne olursa olsun! Kendini toplayıp ne yapılması gerektiğini kararlaştıracak kadar zaman kazanmak, cinayet meleğini silahından uzak tutmak, oyalamak için her şey göze alınabilirdi. Beklenmedik bir kolaylıkla kazandığı başarı, dermanını kesmiş, gücünü tüketmişti sanki. Bir ayağını etekliğin altından çıkarıp ileri uzattı. Ricardo büyük bir açlıkla atıldı o ayağın üstüne. Kız, onun farkında bile değildi. Ormanı düşünüyordu Lena; kaçıp içinde saklanması söylenen ormanı. Evet, bu korkunç ganimeti, dize getirdiği ölümün bu sivri iğnesini orada saklayacaktı. Ricardo bileğini kavramış, tabanının iç yanındaki yuvarlak girintiyi öpüyor, hıçkırmayı andıran boğuk sesler, iniltiye benzeyen gürültüler çıkarıyordu.

Heyst'in babasının sert bakışlarla boşluğa baktığı bu odadaki derin sessizliğin dışındaki dünya boyuna sarsılıyor, kadınla erkeğin hiç duymadıkları gök gürültüsü, uzaklarda, güçlü sesiyle öfkeli öfkeli homurdanıyordu.

Ricardo, az önce okşadığı ayağın birden onu ittiğini fark etti. Hem de tam gırtlağına indirilen, bir anda gerileyip dizlerinin üstünde doğrulmasına yol açan şiddetli bir tekmeyle itilmişti. Tehlikede olduğunu kızın taşlaşmış bakışlarından anladı. Tam ayağa kalkmaya hazırlanırken, fırtınanın tehdit edici gürültsünden çok başka bir ses, onu yumruk yemişçesine sersemleten bir tabanca sesi duydu. Alev alev yanan başını çevirip baktığında Heyst'in bütün heybetiyle kapıda durduğunu gördü. Bir an, serseri herifin "çifte atmaya" başladığını sandı, saniyenin onda biri kadar bir süreyle çevresine bakınıp bıçağını aradı. Bıçak görünürde yoktu.

Boğuk bir sesle kıza seslenip, "Vur onu!" diye haykırdıktan sonra arka kapıya atıldı.

Kendini koruma içgüdüsü bu hareketi yapmasını emrederken mantığı kapıya varmadan vurulacağını söylüyordu. Ne var ki kendisini kapının üstüne fırlatınca kanat çatırda-

yarak açılmıştı. Dışarı atılıp kapıyı kapattı. Omzunu kanata, ellerini tokmağa dayamış, korkulu seslerle dolu gecenin karanlığında yapayalnız, yarı sersem bir durumda bekliyor, kendini toplamaya çalışıyordu. Birden fazla kurşun atılmış mıydı acaba? Omzu, kafasından sızan kanla ıslanmıştı. Kulağının üstündeki yarayı elleyince bir sıyrıkla kurtulduğunu anladı. Gelgelelim baskının yol açtığı şaşkınlık elini ayağını gevşetmiş, gücünü tüketmişti.

Patron da aklını mı oynatmıştı yoksa? Niye salıvermişti bu herifi? Yoksa... Yoksa patron ölmüş müydü?

Odadan hiçbir ses gelmeyişi onu ürkütüyordu. Ancak geri dönmek hiç söz konusu olamazdı.

"Kız kendini savunmasını bilir," diye düşündü.

Bıçak ondaydı, öldürebilirdi. Oysa kendisi silahsız kalmıştı; hiçbir işe yaramazdı. Sendeleye sendeleye kapıdan uzaklaştı. Ilık sıvı yanağından sızıyor, Ricardo, patrona ne olduğunu öğrenmeye, depodaki sandıklardan ateşli bir silah almaya gidiyordu.

XIII

Bay Jones, Heyst'in omzunun üstünden uzanıp tabancasını ateşledikten sonra oradan sıvışmaya karar vermişti. Gerçek bir hayalet gibi, hiç ses etmeden ayrıldı verandadan. Heyst tökezleyerek odaya girip çevresine bakındı. Bütün eşyalar –kitaplar, çocukluğundan beri tanıdığı gümüşlerin pırıltısı, hatta duvardaki portre– somut niteliklerini yitirmişler, belirsiz birer gölge, şaşırtıcı bir düşün, insanı yeni uyandığı yanılgısına düşürerek sona eren bir düşün hazırlanmasında sessiz birer suç ortağı olmuşlardı sanki. Hiç istemediği halde kıza bakmaya zorladı kendini. Lena dizlerinin üstüne eğilmiş, ellerini yüzüne kapayarak oturmuştu. Heyst, Wang'ı anımsadı ansızın. Şimdi her şey anlaşılıyordu. Evet,

her şey apaçık ortadaydı. Çok da gülünçtü doğrusu. Çok, çok gülünç!

Lena birazcık doğrulup arkasına yaslandı, ellerini yüzünden çekerek göğsünün altında bastırdı. Heyst'in öylece durup dehşetle karışık bir merakla bakmasının yüreğini oynattığı düşünülebilirdi. Kızın yüzündeki zafer, duygularının dengesini bozan bir şaşkınlık yaratmasaydı Heyst ona acıyabilirdi. Oysa Lena çılgınca bir sevinçle konuşuyordu:

"Zamanında döneceğini biliyordum! Artık korkmana gerek yok. Başardım! Asla... İstese bile asla..." Gözleri sisin arkasından görünen güneş gibi parlarken sesi zayıflamıştı. "Asla geri vermezdim. Sevgilim!"

Heyst başını önüne eğdi, büyük bir incelikle, Heyst'çe konuşmasıyla, "Sanırım içgüdüsel bir davranışta bulundunuz," dedi. "Kadınlar doğuştan silahlıdırlar. Oysa ben silahsızdım. Şimdi düşünüyorum da yaşamım boyunca hep silahsız kaldığımı anlıyorum. Siz kurnazlığınızdan, akıllılığınızdan ötürü övünebilirsiniz. Kendinizi çok iyi tanırsınız ama öbür tutumunuzun, çekingenlikle utancın size daha çok yakıştığını, daha çekici olduğunu söylemeden edemeyeceğim. Çekiciliğinize asla kusur bulunamaz doğrusu!"

Kızın yüzündeki sevinç silinmişti.

"Benimle alay etme," dedi. "Hiç utanç duymuyorum. Bunu yapabildiğim için, seni bana bağışladığı için günahkâr benliğimin her zerresiyle Tanrı'ya şükrediyorum! Ah, sevgilim... Artık benimsin!"

Heyst, gözlerini dikmiş çılgın gibi bakıyordu. Lena kendi güvenliği için verilen emirlere boyun eğmediğinden özür diliyordu. O güzel sesin her iniş çıkışı Heyst'in yüreğine saplanıyor, duyduğu acıdan, sözleri anlayamayacak duruma düşüyordu. Sırtını kıza çevirmeyi denedi ama konuşmanın birden tutuklaştığını, sesin ansızın kısıldığını duyunca hızla döndü. Lena'nın solgun yüzü, susuzluktan kuruyan bir çi-

çek gibi, beyaz boynunun üstüne kıvrılmıştı. Heyst soluğunu tutup kızı dikkatle inceledi, gözlerinde korkunç bir haber görür gibi oldu. İnce gözkapakları görünmeyen bir el tarafından kapatılırcasına gözlerinin üstüne inince fırlayıp Lena'yı kucakladı, yere düşen bir nesneden gelen madeni şıngırtıya hiç önem vermeyerek yatak odasına geçti. Kollarındaki gövdenin gevşekliği onu korkutuyordu. Yükünü yatağa bıraktıktan sonra gene dışarı çıktı, masadan dört kollu bir şamdan alıp geri koştu. Kapıda sallanan sinir bozucu perdeyi bir asılışta koparmış, hızla içeri dalmıştı. Gelgelelim şamdanı yatağın başucundaki küçük masaya bıraktıktan sonra hareketsiz kaldı. Yaplabilecek hiçbir şey yoktu artık. Çenesini avuçlamış, kızın kıpırtısız yüzüne bakıyordu.

"Bununla mı bıçaklandı?" Davidson dirseğinin dibinde belirmiş, Ricardo'nun hançerini gözünün önüne uzatıyordu. Heyst ne adamı tanıdığını belirtmiş ne şaşkınlığını belli edecek bir söz söyleyebilmişti. Anlatılmaz bir dehşetle bakıyordu Kaptan'a.

Birden bir öfkeye kapılmışçasına, Lena'nın üstündeki giyecekleri parçalamaya girişti. Kız üstünde dolaşan elleri hiç fark etmiyordu. Heyst, Davidson'u ürperten bir inilti, karanlıkta birden saldırıya uğrayan kişilerin çıkardığı, ta derinden kopan bir inilti koyuverdi.

Yan yana duruyor, göz kamaştırıcı ve belki de kutsal bir beyazlıkla parlayan küçük göğsün altındaki kara lekeyi gözlüyorlardı kederle. Bay Jones'un tabancasından çıkan mermiyle delinen göğsün inip kalktığı güç belli oluyordu. Bu öyle küçük bir kıpırtıydı ki ancak sevgiyle bakan gözler anlayabilirdi hâlâ canlı olduğunu. Heyst; yüzü Heyst'likten çıkan Heyst, hiç gürültü etmeden gitti, ıslak bir bez getirip o küçücük deliğin üstüne koydu. Ölümlü gövdenin güzelliğini bozacak ufak bir kan lekesi bile görünmüyordu yaranın çevresinde.

Lena'nın gözkapakları titredi, gözleri açıldı. Uykulu bakışlarla, sakin sakin bakınıyordu. Kazandığı büyük zaferin, ölümün keskinliğini sevginin emrine verebilmiş olmanın yarattığı bitkinlikten başka hiçbir şeyi yoktu sanki. Gelgelelim dize getirdiği ölümden kaçırdığı ganimeti, Davidson'un hâlâ bilinçsizce havada tuttuğu hançeri görünce gözlerini iri iri açtı.

"Onu bana verin," dedi. "Benim o."

Davidson, zaferin simgesini, oyuncak bekleyen bir çocuk masumluğuyla uzanan titrek ellere bıraktı.

Lena, "Senin için," diyerek gözlerini Heyst'e çevirdi. "Kimseyi öldürme."

"Kimseyi öldürmeyeceğim," dedi Heyst. Kızın güçsüz elleri iki yanına düşmeden hançeri aldı, yaralı göğsünün üstüne bıraktı usulca.

Lena'nın keskin çizgili dudaklarındaki solgun, belirsiz gülüş silinmiş, görkemli bir mermer beyazlığına kavuşan kıpırtısız yüzü yumuşak yastığa gömülmüştü. Ne var ki, artık hiç bozulmayacak bir kalıba dökülüp donmuş gibi olan güzel gövdenin kasları seğirmeye başlamıştı. Umulmayacak kadar gür bir sesle sordu:

"Bana ne oldu?"

Heyst de hiç titremeyen bir sesle, "Vuruludn, sevgili Lena," diye karşılık verdi. Oysa Davidson soruyu duyunca başını çevirmiş, alnını karyolanın direklerinden birine dayamıştı.

"Vuruldum mu? Doğru ya. Göğsüme bir şey çarpmıştı gerçekten." Gök gürültüsü Samburan'da homurdanmıyordu artık; çıkan yıldızların altındaki dünyanın sarsıntısı da kesilmişti. Kızın yıldızlara yükselen ruhu kazandığı zafere sarılmıştı sımsıkı; ölümü yendiğine inanıyordu kesinlikle.

"Bitti artık," diye mırıldandı. "Hepsi bitti." Güç duyulan bir sesle, "Sevgilim," diye inledi. "Seni kurtardım ben! Sen de beni kucaklasan da bu ıssız yerden götürsen artık."

Heyst kızın üstüne eğilmiş bakıyor, dünyaya duyduğu büyük güvensizliğe, o anda bile dudaklarından gerçek bir aşk sözcüğünün çıkmasına engel olan titiz, güvensiz kişiliğine lanet ediyordu. Lena'ya dokunmaya korkuyordu; kız da onun boynuna sarılacak kadar güç bulamıyordu kollarında.

"Bunu kim yapardı?" diye mırıldandı. "Benden başka kim yapardı böyle bir şeyi? Senin için?"

Heyst, artık gizleyemediği bir umutsuzlukla, "Hiç kimse," diye yanıtladı. "Dünyada hiç kimse yapmazdı."

Lena doğrulmaya çalışıyordu ama ancak başını kaldırabildi. Heyst hızla atılmış, korkuyla uzanıp kolunu usulca boynunun altına yerleştirmişti. Lena dayanılmaz bir ağırlıktan kurtulduğunu sandı ve o muazzam zaferin ağır yükünü erkeğin koluna bıraktı. O andaki duruşlarını düşündükçe büyük bir sevinç duyuyordu: O, siyahlar içinde, inanılmaz bir erinç içinde uzanmış yatıyor, sevdiği erkek de onu kucaklayıp göğsünün derinliklerine, sonsuzluğa dek orada kalmak üzere yüreğine sokmaya hazırlanıyordu. Sonsuzluğa dek! Bütün varlığına yayılan mutluluk duygusu yüzündeki masum genç kız gülümsemesinde yansıyordu. Ve son nefesini dudaklarındaki o ilahi pırıltının arasından verirken, ölümün karanlıklarına çevrilen zafer dolu bakışları erkeğin gözlerini aradı.

XIV

Davidson, sakin, ölçülü sesiyle, "Evet, ekselans," diye söylendi. "Bu olayda ölenlerin sayısı –beyazların sayısı yani– son Achin Savaşı'nda verdiğimiz ölü sayısından yüksek."

Bir ekselansla konuşuyordu Davidson. Konuşma arasında "Samburan'ın sırrı" sözüyle adlandırılan olay takımadaların göklerinde öyle bir fırtına koparmıştı ki, en seçkin çevreler bile ilk ağızdan bir şeyler öğrenmek istemişlerdi. Davidson

da bu yüzden çağırılmıştı buraya. Ekselans kısa süreyle oralara atanan yüksek memurlardan biriydi.

"Ölen Baron Heyst'i iyi tanır mıydınız?"

Davidson, "Doğrusunu isterseniz buralarda oturan hiç kimse, onu iyi tanıdığını ileri süremez," dedi. "Tuhaf bir adam. Ne kadar tuhaf olduğunu kendisi de bilmezdi belki. Ben de dostça bir ilgi gösterirdim ona; bir gözüm ondaydı. Bunu da herkes fark etmişti. Yarı yolda dönüp gerisin geri Samburan'a gitmeme neden olan haberi de o yüzden duydum zaten. Ne yazık ki adaya vardığımda çok gecikmiş olduğumu anladım."

Davidson pek fazla ayrıntı vermeden, bir kadından, Schomberg adında bir otelcinin karısından duyduklarını ekselansa anlattı. Otelcinin karısı, iki kumarbazın kocasıyla konuştuğunu, adaya nasıl gidileceğini sorduklarını duymuş. Yanardağla ilgili birkaç şey konuşulunca hangi adadan söz edildiğini anlamış, içinde bir kuşku doğmuş. "O kuşkusunu da bana açtı, ekselans," diye sürdürdü Davidson. "Kuşkulanmakta çok haklıymış meğer!"

Büyük adam, "Büyük bir zekâ göstermiş," diye mırıldandı.

"Sanıldığından çok daha zekidir," dedi Davidson.

Ne var ki Bayan Schomberg'in zekâsını bileyen gerçek nedeni açıklamadı ekselansa. Zavallı kadın, kızın adadan geri getirileceğinden, gene sevdalı Wilhelm'inin gözünün önünde olacağından korkmuştu asıl. Davidson, kadının heyecanından etkilendiğini belirtmekle yetindi. Gelgelelim gerisingeri dönerken boşuna gittiğini de düşünmemiş değildi doğrusu.

"O yanardağın çevresinde kopan saçma fırtınalardan birine tutulduğumuzdan adaya yanaşmamız pek kolay olmadı," diye sürdürdü. "Elmas Körfezi'ne santim santim ilerleyerek girebildik ancak. Bizi bekleyen olsa bile demir attığımızı duyamazdı sanırım."

İlk anda adaya çıkması gerektiğini şimdi kabul ediyordu ama oraya vardıklarında her yeri karanlık bulmuşlar, hiçbir gürültü duymamışlardı. Duyduklarına kanıp oralara geldiğini düşündükçe utanç duymuştu Kaptan. Geceyarısı karaya çıkarak uyuyan adamı yatağından kaldırarak bir derdi olup olmadığını sormaya kalkışsa gülünç duruma düşmez miydi? Üstelik bir de kız vardı Heyst'in yanında. Birinin gelip kapısına dayanmasını bağışlanmaz bir kabalık sayardı kuşkusuz.

Adada olağanüstü bir şeyler döndüğünü denizde başıboş yüzen beyaz bir sandal görünce anlamıştı ancak. Akıntıyla sürüklenerek gelip geminin bordasına bindirmişti sandal; içinde de çok kıllı bir herifin cesedi vardı. Onu görünce Davidson hemen karaya çıkmıştı; yalnız çıkmıştı elbette, incelik denen bir şey olduğunu unutmamak gerekirdi.

"Ekselanslarına daha önce de söylediğim gibi, kız ölürken yetiştim," diye sürdürdü. "Ondan sonra da Heyst'in ne duruma düştüğünü anlatarak canınızı sıkmayayım. Epey açıldı bana. Sanırım babası biraz kaçıkmış; oğlunu da etkisi altına almış küçük yaşta. Tuhaf adamdı Heyst. Verandaya çıkarken söylediği son söz de şu oldu:

'Ah, Davidson, gençken sevmeyi, umut duymayı, hayata güvenmeyi öğrenmeyenlere acımak gerek. Yazık, yazık!'

Ayrılmadan önce –ölüsüyle baş başa kalmak istediğini söylediğinden onu yalnız bırakmak gerekiyordu– kıyıdaki çalılıklardan birtakım sesler geldiğini duyduk.

Biri, 'Siz misiniz, patron?' diye seslenmişti.

'Evet. Benim.' diye karşılık geldi.

'Hay Allah! Serseri herif sizi hakladı sanmıştım ben de. Çifte atmaya başladı birden; az kalsın beni vuracaktı. O zamandan beri buralarda gizlenip sizi arıyordum ben de.'

Öbür ses, 'Eh, sonunda geldim işte!' diye bağırdı, sonra da bir tabanca patladı.

Heyst, 'Sanırım bu kez hedefi buldu,' dedi kederle. Sonra da dönüp eve girdi.

O öyle istediği için ben de gemiye çıktım gene. Üzüntüsünü paylaşmak istemeyen birini varlığımla tedirgin etmek doğru olmazdı. Çok sonra, sanırım sabahın beşine doğru, gemicilerden birkaçı gelip adada yangın çıktığını bildirdiler. Hemen karaya indim. Büyük bungalov alev alev yanıyordu. Öyle bir sıcaklık yayıyordu ki fazla sokulamadık. Öbür iki yapı da birbiri ardından çıra gibi tutuştu. İkindiye kadar iskelede beklemek zorunda kaldık."

Sakin sakin içini çekti.

"Baron Heyst'in öldüğünü kesin olarak biliyor musunuz?"

"Öldü, ekselans. Kül oldu." Davidson'un soluğu daralmıştı gene. "Kızla birlikte yandı. Sanırım onun ölüsünün yanında dururken aklından geçenlere dayanacak gücü bulamamıştır kendinde... Oysa ateş her şeyi arıtır. Ekselansınıza daha önce de sözünü ettiğim Çinli ertesi gün yaptığımız araştırmada bize yardımcı oldu. Küller epey soğumuştu o arada. Aradığımızı da bulduk. Çinli hiç kötü adam değil. Heyst'le kız ormandan dönerlerken o da peşlerine takılmış; biraz merakından, biraz da onlara acıdığından. Evi gözlemiş, Heyst'in yemekten sonra dışarı çıktığını, Ricardo'nun dönüp içeri girdiğini görmüş. Oralarda gizlenirken de sandalın ipini çözüp denize itmekle iyi bir iş yapmış olacağını düşünmüş birden. O haydutların denizden yaklaşıp tabancalarıyla Winchester tüfekleriyle köyü ateşe tutacaklarından korkuyormuş. Onların yapmayacağı şeytanlık yoktur diye düşünmüş. İşte bu niyetle iskeleye inmiş, sandalı çözmek için aşağı atlamış. O kıllı yaratık da teknede uyuklarmış meğer. Birden sıçrayıp homurdanmaya başlayınca Wang herifi vurmuş. Sonra da sandalı elinden geldiği kadar uzağa itip oradan kaçmış."

Kısa bir sessizlik oldu. Sonunda Davidson her zamanki sakin konuşmasıyla sürdürdü:

"Arınan her şey Tanrı'nın acımasına bırakılabilir. Külleri, yağmur ve rüzgâr götürecektir. Kendine, kâtip diyen o pis haydutun leşini orada bıraktık; güneşte şişip çürüyecektir. Patronu, yüreğinin ortasından vurmuştu adamı. Jones adını taşıyan da, kıllı yaratıkla sandalı bulmak için iskeleye inmiş olsa gerekir. Bir kaza sonucu denize düşmüş sanırım. Belki de kaza değildi. Sandalı da, uşağı da yok olmuştu; tek başına kaldığını, kendini ele verip tuzağa düştüğünü fark etmiş olabilir. Kim bilir ne oldu? Su pırıl pırıl oralarda. Olduğu gibi görünüyordu. İskelenin direklerinin arasına sıkışmış, kemik dolu ipek bir çuval. Bir tek, başıyla ayakları dışarıdaydı. Wang onu bulunca pek sevindi. Artık korkulacak bir şey kalmıyormuş böylece. Hemen seğirtip tepeye çıktı, Alfuro yerlisi olan kadını almaya, eski kulübelerine yerleştirmeye gitti."

Davidson cebindeki mendili çıkarmış alnındaki teri siliyordu.

"Biz de demir alıp uzaklaştık, ekselans. Yapılacak hiçbir şey yoktu."

Ekselans, "Doğru," diye onayladı. "Besbelli."

Davidson hâlâ düşünüyor, konuyu kafasında tartışıyordu. Sonunda hüzünlü bir durgunlukla mırıldandı:

"Hiç, hiçbir şey yoktu!"

Joseph Conrad (1921).

Joseph Conrad'ın yarattığı kahramanların en ünlülerinden biri, *Zafer*'in başkarakteri Axel Heyst'tir. Bir kömür şirketinin ortağı olan Heyst, işleri bozulunca, zaten hep içinde taşıdığı "hayattan elini eteğini çekme" dürtüsüne boyun eğer ve Malay Takımadaları'ndan birinde inzivaya çekilir. Bir kadına âşık olup inzivasının kapısını biraz aralamaya kalktığında ise karşısında, aşina olduğumuz o karmakarışık "Conrad dünyası"nı bulacaktır. Joseph Conrad bir mektubunda, bu romanı yazarken yoğun bir şekilde Schopenhauer okuduğunu, Axel Heyst'in yabancılığında ve münzeviliğinde de bunun çok etkili olduğunu söyler. 1915 tarihli bu güçlü romanı, Armağan İlkin'in çevirisi ve Conrad'ın kitaba farklı zamanlarda yazdığı iki önsözle sunuyoruz.

"Zafer, Conrad'ın klasikleşmeyi talep eden kitaplarının başında gelir ve deha beklentisine en doyurucu cevabı verenlerden de biridir."
F.R. LEAVIS

"Axel Heyst, Conrad'ın yarattığı karakterlerin belki de en ilginç ve karmaşık olanıdır. Zafer'i Conrad'ın en iyi romanlarından biri yapan şey, Heyst karakterinin derinliğidir."
JOCELYN BAINES

İLETİŞİM 1616
MODERN KLASİKLER 26

ISBN-13: 978-975-05-0909-4
9 789750 509094